

Credința noastră ortodoxă, primită
**„prin descoperirea lui Hristos,
pe care au vestit-o dumnezeieștii și sfinții Săi Apostoli,
au întărit-o sfintele Sinoade ecumenice”,**
și care este curățită de orice
„micșorare, adăugire sau vreo schimbare oarecare”,
de către oameni prin acte calificate de Sfinții Părinți ca
„inovație, însuflețire a diavolului” [1]

Cuvânt înainte

„Cine ar putea mărturisi adevărul fără să-l cunoască sau fără să-l creadă?...
Necunoașterea și improvizația (...) provoacă grave confuzii în înțelegerea și trăirea
Adevărului eliberator. **Necunoașterea** precisă a scopului vieții omului pe pământ și
perspectiva ei eshatologică, **necunoașterea** prezenței reale a lui Hristos printre noi la
Sfânta Liturghie și în alte Sfinte Taine (...), **necunoașterea** multor alte învățături
esențiale ale credinței noastre, generează în mintea unor oameni o imagine falsă a unui
Dumnezeu imaginar, antropomorf, tolerant până la nedreptate, cu slăbiciuni care-L fac
mai ‘înțelegător’ cu patimile noastre căci ‘și El a fost om’.

Nu este oare aceasta o formă rafinată de idolatrie: să crezi într-un Dumnezeu, Care se
mai întâmplă să nu te vadă când greșești sau Care îți mai admite pasiuni carnale dintr-o
omenească solidaritate în slăbiciune? Sau convingerea unora că libertatea însăși este o
virtute care dă satisfacție aceluiași Dumnezeu (imaginar) deoarece ea nu s-ar mai
deosebi de libertatea morală, adevărata virtute care alege binele și nu răul (căci aceasta
din urmă este o robie), nu este tot o rătăcire bine ticluită, datorată **necunoașterii,**
improvizației și confuziei?” [2].

„De interesul pentru Dumnezeu depinde viața noastră, numai acesta poate da un sens
vieții noastre. Existența nu se poate reduce la starea pământească” [3]

„Poporul Meu va pieri, pentru că nu mai cunoaște pe Domnul... Pentru că tu ai trecut cu
vederea cunoașterea Domnului, Eu te voi da la o parte din preoția Mea. Și fiindcă tu ai
uitat de legea Domnului, și Eu voi uita pe fiii tăi” [4]

David Barret, conducătorul unei echipe de cercetători preocupați de studiul religiilor
contemporane, ne face cunoscut că în anul 2008 existau 34.000 de grupări religioase

creștine (denominațiuni, secte, biserici individuale neafiliate etc.).^[5] Se pare că este foarte dificil, dacă nu chiar imposibil, să se cunoască numărul imens de religii din istoria omenirii.

Chiar dacă ar exista de încă o mie de ori mai multe, toate religiile păgâne ale lumii (spunând *păgâne* ne referim la cele care origineză prin intermediul unui om din specia lui Adam cel păcătos), au un numitor comun care le separă drastic de credința creștină în Mântuitorul Hristos. Religiile păgâne, cele care au ca întemeietori oameni, sunt născocite de un muritor, un om păcătos. Ele cer omului, fără excepție, să facă ceva, să îndeplinească o mulțime de ritualuri și de sacrificii pentru a se mântui, fără însă a da nimănui nici cea mai mică umbră de speranță a mântuirii. Pe deasupra, cele mai multe din ele se învârtesc în jurul individului preocupat de religie, fără însă a căuta și binele altora de lângă el. Religiile acestea cer, dar nu oferă nimic. Iar ajutorul primit de pe urma unor astfel de practici poate fi foarte bine comparat cu folosul obținut de un om care, în timp ce se afundă într-o mlaștină de noroi, ar încerca disperat să se tragă de păr în sus cu amândouă mâinile ca să se salveze. Acesta este numitorul comun al tuturor religiilor inventate de oameni care au fost vreodată și care vor mai fi, oricât de multe ar mai apărea ele în viitor pe bătrâna noastră Terra.

Cât despre credința salvatoare (mântuitoare) în Mântuitorul Iisus Hristos lucrurile stau cu totul diferit. Iisus Hristos S-a născut om, este om din om adevărat (însă fără păcat) și a trăit printre oameni. Dar nașterea Lui a fost de la Duhul Sfânt, luându-Și trup omenesc din Fecioara Maria; prin aceasta a devenit El capul unei noi creații (2 Corinteni 5:17). El S-a înomenit pentru ca noi să ne putem îndumnezei prin El. Prin firea Sa umană S-a înrudit cu noi pentru ca noi, la rândul nostru, acceptându-L prin baia nașterii celei de a doua și prin înnoirea făcută de Duhul Sfânt (Tit 3:5), să ne putem înrudi cu Dumnezeu prin firea Lui dumnezeiască. Unicitatea absolută a credinței creștine rezidă tocmai din faptul că Iisus Hristos nu este de pe Pământ, ci din cer. Hristos este om din om adevărat, dar și Dumnezeu din Dumnezeu adevărat; El a murit, dar a și înviat a treia zi după Scripturi; El îndumnezeiește pe toți aceia care-L primesc făcându-i copii ai lui Dumnezeu născuți din Dumnezeu (Ioan 1:11-13); El va veni a doua oară pe norii cerului ca să-i ia pe toți ai Săi cu Sine în slavă. Siguranța mântuirii aduse de El nu stă în ceea ce putem face noi pentru El, așa cum stau lucrurile cu toate celelalte religii, ci în ceea ce a făcut El pentru noi; nouă ne rămâne numai să primim ceea ce a făcut El pentru noi.

Acesta este fundamentul credinței Ortodoxe, aceasta este temelia adâncă și veșnică a credinței Ortodoxe. Această este credința care ne este vestită de Părinții Bisericii, păstrată cu grijă de Sfânta noastră Tradiție Ortodoxă și întărită de cele mai luminate fețe bisericești ale vremurilor pe care le trăim. Iar cartea de față și-a propus tocmai adâncirea acestui adevăr și analiza lui sistematică prin intermediul abordării unui mănunchi de doctrine ortodoxe atât din perspectiva Scripturii, cât și a Părinților Bisericii.

Deoarece este atât de adevărat că „*de cunoaștere duhovnicească avem nevoie astăzi*”^[6], lucrarea de față se adresează tuturor creștinilor ortodocși care doresc sincer și cu toată inima să cunoască adevărul. Însă, așa cum ne arată Sfânta Scriptură, ca să fie cunoscut adevărul trebuie să fie propovăduit și auzit, căci „*credința este din auzire iar auzirea prin*

Cuvântul lui Hristos.”^[7] Și cartea pe care o țineți în mâini este tocmai unul din instrumentele alese de Dumnezeu în vederea propovăduirii adevărului Sfintei Sale Scripturi pentru toți aceia care sunt interesați să-l afle spre mântuirea lor.

Mi-am început *Cuvântul Înainte* prin citarea celor patru opinii de mai sus puse în litere italice aparținând unor scriitori bisericești, iar ultima culeasă din Sfânta Scriptură. Primul citat se deschide direct cu o întrebare retorică, însoțită imediat de o listă succintă a câtorva urmări cutremurător de grave care sunt rezultatul **necunoașterii** adevărului. Căci dacă gradul de spiritualitate al ortodoxiei de azi a ajuns să zguduie din temelii conștiința unora dintre cei mai aleși clerici ai creștinătății ortodoxe, aceasta este tocmai din pricina **necunoașterii** adevărului sau a unei cunoașteri superficiale care caracterizează o mulțime îngrijorător de mare a creștinilor ortodocși. Iar dacă cineva se simte deranjat de afirmația aceasta privitoare la lipsa de cunoaștere a adevărului Scripturii, cât și al principiilor de viață creștină lăsate de Sfinții Părinți nu are decât să facă următorul experiment. Abordați un număr oarecare de enoriași care ies de la Sfânta Liturghie și întrebați-i ce știu despre mântuire, potrivit cu Scriptura de pe altarul bisericii din care tocmai le-a predicat părintele, cât și potrivit învățăturilor Sfântului Ioan Gură de Aur – acesta fiind unul dintre cei mai apreciați Părinți ai Bisericii. Ascultați răspunsurile și veți putea evalua singuri nivelul de cunoaștere a Scripturii. Iar urmarea finală neînchipuit de gravă a *necunoașterii* adevărului lui Dumnezeu și, mai ales, al lipsei de voință în a-l cunoaște este să ajungi să fii uitat de Dumnezeu, pieirea de la fața lui Dumnezeu pentru toată veșnicia (vezi nota bibliografică 4). Tocmai de aceea am și încheiat grupul de opinii de mai sus cu înțeleapta cugetare rostită de preotul profesor dr. Dumitru Stăniloae: „*De cunoaștere duhovnicească avem nevoie astăzi*” (vezi nota bibliografică 5).

Cartea de față tocmai această nevoie a **cunoașterii** Adevărului și-a propus să o întâmpine. Credința ortodoxă, așa cum ne-a fost ea adusă prin descoperirea lui Hristos, descoperită Sfinților și dumnezeieștilor Lui Apostoli, întărită de Sfintele Sinoade și păstrată prin grija Sfinților Părinți ai Bisericii^[8] este adevărata credință care a fost dată sfinților *odată pentru totdeauna*.^[9] Dar trebuie să o **cunoaștem**, și tocmai acesta este obiectivul cărții pe care o țineți în mână. Căci cum am putea mărturisi un adevăr pe care nu-l cunoaștem și, ca urmare, nici nu-l credem?!

Lucrarea aceasta și-a propus să aducă la cunoștința tuturor celor interesați elementele de temelie ale credinței noastre ortodoxe, așa cum ne-au fost ele aduse de descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieștii și sfinții Lui Apostoli, canonizate prin Sfintele Sinoade și păstrate grație grijii aceluiași Duh Sfânt care S-a folosit de Sfinții Părinți ai Bisericii și Sfânta noastră Tradiție să ajungă până la noi. După cum se poate constata deja din chiar primele rânduri, cartea aceasta se prezintă mai mult ca un fel de sinteză a unui volum mare de lucrări semnate de nume cu mare prestigiu în cadrul scriitorilor bisericești, datând încă de pe vremea Apostolilor și până la cei din zilele de azi – Sfânta Scriptură avându-și locul ei de căpetenie.

Considerând că este foarte benefic în direcția conturării cu atât mai accentuate a nevoii care a dus la așternerea în scris a adevărilor prezentate pe paginile acestei cărți, doresc acum să mai citez încă trei scriitori bisericești care evidențiază nevoia cunoașterii:

a) „Una din îndatoririle de căpetenie ale fiecărui creștin ortodox este de a ști ce crede și cum crede; de a **cunoaște** cuprinsul dreptei sale credințe, pentru a nu fi amăgit de învățături greșite și deșarte. El, creștinul ortodox, este chemat să-și însușească această învățătură cu mintea...”[\[10\]](#)

b) Arhimandritul Ioanichie Bălan înfierează ca păcat ce se cere spovedit lipsa citirii cărților sfinte: „Nu citesc cu râvnă cărțile sfinte ortodoxe, mai ales, Sfânta Scriptură, Filocalia, Viețile Sfinților și scrierile Sfinților Părinți, cheltuind timpul vieții mele în zadar.”[\[11\]](#)

c) „Trebuie să reconsideri originile, să înțelegi (sesizăm din nou nevoia de a **cunoaște** – n.a.) sensul original al existenței, cu deosebire cel religios.”[\[12\]](#)

Acestea sunt îndemnul și poruncile mai marilor noștri de care trebuie să ne aducem aminte[\[13\]](#) cu privire la îndatorirea noastră de căpetenie de a cerceta Sfintele Scripturi împreună cu scrierile Părinților Bisericii pentru **cunoașterea** duhovnicească de care avem nevoie, pentru a ști ce credem și de ce credem ceea ce credem. Așa cum s-a spus deja mai sus prin citarea Scripturii, lipsa de cunoștință se poate solda cu cea mai mare tragedie a omului – petrecerea veșniciei împreună cu Satana și cu îngerii lui. Căci „unii dintre creștini... sunt cuprinși de felurite superstiții, nemaiștiind (din nou lipsa de **cunoaștere** duhovnicească – n.a.) care este adevărata cale ce duce sigur la mântuire, la Dumnezeu, și cad în prăpastia pierzării.”[\[14\]](#) Deci nu e lucru de glumă cu nevoia cea mai mare a vieții noastre, aceea de a dobândi **cunoașterea** duhovnicească.

Notă explicativă asupra metodei utilizate pe parcursul cărții în ceea ce privește citarea diferiților autori

Anumite informații conținute în acest subcapitol le veți mai întâlni pe întreg parcursul citirii cărții. Aici însă le voi prezenta pe larg în vederea limpezirii eventualelor nedumeriri ridicate de stilul în care au fost selectate și menționate mărturiile, opiniile și punctele de vedere ale tuturor autorilor citați în cuprins. Este deosebit de important să fie cât mai bine înțeles gândul călăuzitor al întocmirii conținutului cărții pe care o țineți în mână. Altfel, timpul afectat parcurgerii ei nu-și va justifica valoarea. De la un capăt și până la celălalt al cărții n-am urmărit nimic altceva decât conformarea cât mai aproape de desăvârșire cu fundamentul de bază, temelia de nezdruncinat a ortodoxiei, exact așa cum a fost ea enunțată. Din momentul în care s-ar trece cu vederea gândul acesta, din chiar acel moment cartea și-ar pierde din valoarea ei. Iar gândul acesta este cum nu se putea mai bine conturat prin intermediul unui citat extras din *Epistola Enciclica A Bisericii Una, Sfinte, Catolice și Apostolice, Către Ortodocșii de Pretutindenii*. Vă invit să acordați o atenție deosebită paragrafului acestuia pe care-l voi cita imediat. Acesta constituie scheletul întregii lucrări pe care o vom parcurge împreună:

„Căci credința noastră, fraților, nu este de la oameni și prin om, ci prin descoperirea lui Hristos, pe care au vestit-o dumnezeieștii Apostoli, au întărit-o sfintele Sinoade ecumenice, au transmis-o prin succesiune preamarii Dascăli înțelepți ai lumii și a confirmat-o sângele vărsat al sfinților Martiri. Și ținem mărturisirea pe care am primit-o

curată de la atâția bărbați, evitând orice inovație ca pe o însuflețire a diavolului; cel care primește inovație vădește nedesăvârșită Credința ortodoxă cea propovăduită. Dar aceasta este pecetluită ca desăvârșită, nesuferind nici micșorare, nici adăugire, nici vreo schimbare oarecare, și cel care îndrăznește să facă sau să sfătuiască sau să cugete la aceasta, a și tăgăduit credința lui Hristos, s-a și pus de bunăvoie anatemei veșnice, pentru blestem împotriva Duhului Sfânt, ca și cum n-ar fi vorbit drept în Scripturi și prin Sinoadele ecumenice...”[\[15\]](#)

Tot folosul citirii acestei cărți atârnă de înțelegerea cât mai pătrunzătoare a declarației făcute mai sus. Vă fac cunoscut de la bun început, fără nici un ocol și fără nici o rețineră: în cartea pe care o țineți în mâini, n-am lăsat nimic să apară din cele ce mi-au apărut ca fiind în dezacord cu această declarație a mai marilor noștri, ci am căutat să prezint credința pe care am primit-o curată de la atâția bărbați, evitând orice inovație ca pe o însuflețire a diavolului, urmând astfel neabătut linia trasată de înaintașii noștri și propovăduită de înaltele fețe bisericești ale vremurilor pe care le trăim.

Pentru aceia care ar putea găsi idei noi în cartea aceasta recomand să le filtreze prin prisma declarației enunțate mai sus, deoarece eu am ținut cu toată tăria și sfințenia a nu trece peste descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieștii Lui Apostoli, nici peste hotărârile Părinților Bisericii, ale Sinoadelor și ale tuturor acelor pe care Hristos i-a folosit în a aduce până la noi, cei de astăzi, mesajul Lui, tot atât de viu și proaspăt ca și cel de acum 2.000 de ani. Dacă găsește cineva o nepotrivire între gândurile promovate pe paginile cărții și declarația de mai sus, acel cineva are datoria sfântă din partea lui Dumnezeu să-mi atragă cât mai grabnic atenția. Chiar dacă am făcut așa ceva din neatenție, credința noastră Ortodoxă nu are voie să sufere cu nimic. În același timp însă, tot ceea ce găsiți în concordanță deplină cu declarația de pe pagina de mai sus, luați și împliniți! Căci, altfel, ce temeii ar mai avea numele nobil de creștin ortodox pe care-l purtăm?!

Și acum, după ce sper că s-a înțeles faptul că gândul meu călăuzitor este cunoașterea bazelor adevăratei noastre credințe Ortodoxe, așa cum au fost ele puse de către Sfinții Părinți ai Bisericii, am să vă fac cunoscut că, în afară de Omul Iisus Hristos, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat și om din om adevărat – dar fără păcat! -, TOȚI oamenii sunt în pericolul de a spune lucruri și de la ei, nu numai de la Dumnezeu. Afirmatia aceasta cutezătoare, privindu-i pe Apostoli, are la bază textul de la Galateni 1:8-9: „*Dar chiar dacă noi înșine sau un înger din cer ar veni să vă propovăduiască o Evanghelie deosebită de aceea pe care v-am propovăduit-o noi, să fie anatema!*” Spunând acestea, apostolul Pavel stabilește două adevăruri. În primul rând, ne aduce la cunoștință că el însuși se află în orice moment în primejdia de a spune lucruri care vin de la el (incluzându-se și pe sine în pronumele personal *noi*), lucruri contrare celor inspirate lui de către Duhul Sfânt pe paginile Evangheliei și, că, de asemenea, oricine se află într-o astfel de primejdie. În al doilea rând ne atrage atenția că, dacă astfel se va întâmpla vreodată chiar cu el (adică el însuși ar mai veni mai târziu cu spuse contrare celor de pe paginile Evangheliei), să nu le primim!

Urmând astfel indicațiile Cuvântului lui Dumnezeu din Epistola către Galateni, m-am pus foarte serios în gardă ori de câte ori am adus un citat sau celălalt, căutând să-i probez veridicitatea așezându-l alături cu descoperirea lui Hristos de pe paginile Scripturii. Astfel, ori de câte ori am găsit gânduri controversate ale unui autor, rămânând fidel declarației făcute în *Enciclica adresată Ortodocșilor de Pretutindeni* citată mai sus, am lăsat autorului ideile care veneau de la el, și am trecut în cartea de față numai pe acelea care sunt conforme cu adevărata noastră credință Ortodoxă.

Procedând în felul acesta am urmat, în același timp, și indicațiile unuia dintre foarte respectații Părinți ai Bisericii, Sf. Chiril al Ierusalimului: „*Nici chiar pe mine, care-ți vorbesc acestea, să nu mă crezi dacă nu vei primi din Dumnezeieștile Scripturi dovada celor ce-ți vorbesc. Mântuirea noastră constă în dovezile Dumnezeieștilor Scripturi*” [\[16\]](#) Și cât de armonizată este atitudinea acestui sfânt cu porunca Scripturii, se vede limpede din apărarea Sf. Ap. Petru față de sinedriu: „*Judecați voi singuri dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm mai mult de voi decât de Dumnezeu*.” [\[17\]](#)

Cred că în urma prezentării comentariilor de mai sus a devenit clar pentru orice cititor gândul care ne călăuzește în cartea aceasta și că, mai ales, suntem în desăvârșit acord cu linia credinței noastre ortodoxe care se întemeiază pe descoperirea lui Hristos, insuflată de Duhul Sfânt al lui Dumnezeu pe paginile Sfintei Scripturi și urmată întocmai de către Sfânta noastră Tradiție. [\[18\]](#)

Introducere

Scurt cuvânt introductiv

„*Trebuie ca propovăduirea evanghelică sfântă și Dumnezeiască a răscumpărării noastre să fie vestită de către toți așa neschimbată și să fie crezută în veci așa de curată, cum a descoperit-o dumnezeieștilor și sfinților Săi Ucenici, Mântuitorul nostru... și, în sfârșit, așa neatinsă cum ne-au predat-o de obște atâția și atât de mari de Dumnezeu purtători părinți ai Bisericii, cei de la marginea Pământului care au repetat aceleași graiuri și au învățat până la noi, în sinoade de fiecare în parte... Învățătura Bisericii creștine trebuie păstrată curată, așa cum ne-a fost lăsată de Mântuitorul, transmisă de Sfinții Apostoli, de Părinți și de sinoade*.” [\[19\]](#)

Autorul acestei cărți este un slujitor drept credincios al lui Hristos care dă slavă lui Dumnezeu după învățătura Sfintei Scripturi și a sfinților Părinți ai Bisericii. Sunt un înfocat apărător al dreptei credințe, al acelei credințe pe care o moștenim de la înaintașii noștri, pionierii credinței, Sfinții Părinți ai Bisericii. Numesc credința ortodoxă ca pe credința mea prin aceea că mi-am însușit-o în întregime ca învățătură și ca normă de viață. Voi fi foarte recunoscător fiecărui cititor al acestei cărți care-mi va sesiza cea mai mică abatere de la învățătura originală a credinței ortodoxe, așa cum a fost ea primită prin descoperirea lui Hristos și încredințată dumnezeieștilor și sfinților Săi Apostoli. De asemenea, dacă cineva semnaleză orice fel de disonanță între ceea ce este credința ortodoxă la origine și felul cum o prezint eu și nu-mi face cunoscută abaterea mea cu scopul de a mă îndrepta, va face aceasta pe cheltuiala sa înaintea lui Dumnezeu. Și iarăși,

dacă cineva îmi aduce argumente prin care-mi demonstrează că m-aș fi abătut de la credința noastră ortodoxă primită prin descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieștii și sfinții Lui Apostoli, iar eu nu iau aminte și nu mă pocăiesc de abaterea mea, vinovat să fiu atunci eu înaintea lui Dumnezeu pentru păcatul neascultării de descoperirea Fiului Său - temelia scumpă a credinței noastre!

Ceea ce urmează să citiți pe paginile acestei cărți este încercarea mea de a reconsidera bazele și temeiurile adevăratei noastre credințe ortodoxe, așa cum a fost ea primită prin descoperirea lui Hristos vestită de dumnezeieștii și sfinții Săi Apostoli. Pe lângă dovezile luate din descoperirea lui Hristos (adică din Sfânta Scriptură) am adunat în această lucrare mărturiile ale celor mai competente foruri ortodoxe și ale celor mai respectați teologi ai ortodoxiei din toate vremurile, începând cu vremea Bisericii primare. Prin urmare, nu va fi vorba aici de propriile mele convingeri, ci scopul primar al acestei prezentări este ca în cea mai mare parte a materialului să folosesc citatele Scripturii, ale Sfinților Părinți și ale diverșilor scriitori bisericești și teologi ortodocși.

Noi trebuie să rămânem neabătuți în hotarele credinței pe care ne-a hărăzit-o Domnul Dumnezeu nostru prin moșii și strămoșii noștri. Porunca Sfintei Scripturi sună foarte limpede și categoric: „*Să nu muți hotarul... pe care l-au așezat strămoșii moșiei tale...*” [20] Și tocmai aceasta mi-am propus și eu să realizez prin materialul de față. Vreau ca urmând îndemnul preotului profesor Ion Buga să *reconsiderăm originile, să înțelegem sensul originar al existenței, cu deosebire cel religios.*

Aș vrea să fie foarte clar că, deși conjunctura în care mă plasează subiectul acestei lucrări mă obligă să fac apel la starea actuală a lucrurilor din cadrul bisericii, obiectivul meu final nu este nici pe departe vorbirea de rău a slujitorilor bisericii.

Iată care este atitudinea și învățătura corectă privind raportarea la slujitorii Bisericii care își fac sau nu-și fac datoria cum trebuie: atâta vreme cât cineva poartă o haină sfințită în numele lui Dumnezeu, oricine disprețuiește sau judecă pe un astfel de om îl disprețuiește și-L judecă pe Dumnezeu al cărui nume a fost rostit peste omul acesta cu prilejul hirotonisirii. Numai Dumnezeu are voie să-l judece și să-l țină responsabil pentru abaterile lui de la legea lui Dumnezeu, pentru că numele lui Dumnezeu a fost rostit asupra lui cu prilejul ungerii sale ca slujitor al altarului. Are deci cineva curajul să se măsoare cu Dumnezeu și să judece pe acela peste care a fost rostit numele Lui?!

În ceea ce mă privește pe mine personal nu mă încumet la a-mi măsura puterile cu Dumnezeu. Cum spuneam, voi fi nevoit să citez o seamă de mărturii depuse de preoți ortodocși care demască îngrijorătoarele abateri de la credința pe care am moștenit-o de la strămoșii noștri. Veți rămâne uimiți ascultând ce au de spus teologi ortodocși competenți despre starea critică în care se practică astăzi credința ortodoxă dar, rețineți!, acestea nu sunt mărturiile mele, ci ale unor personalități demne de toată stima și credibilitatea. Va trebui deci să spunem lucrurilor pe nume, dar aceasta numai în vederea îndreptării. Chemarea prelaților care vă vor vorbi prin paginile acestei lucrări este aceea a profeților care vesteau poporului evreu abaterile lor de la Legea lui Dumnezeu, le făceau cunoscute păcatele săvârșite și apoi îi chemau să le părăsească și să se întoarcă la Dumnezeu.

Mai este un alt motiv pentru care nici eu și nici un alt drept credincios al lui Dumnezeu nu are voie să se îndeletnicească cu atacuri la adresa slujitorilor altarului. Citim la Efeseni 6:12 că „*lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva... duhurilor răutății care sunt în văzduh*”. Iată cu cine ducem noi lupta! Nu avem de luptat unii împotriva altora, ci *împotriva duhurilor răutății care sunt în văzduh*.

Nădăjduiesc astfel că veți înțelege din start felul în care trebuie să vă raportați la mărturiile de pe paginile acestei cărți. Deși sunt nevoit să citez o seamă de înalte fețe bisericesti care dau la iveală abaterile săvârșite de la adevărata noastră credință, voi face aceasta ca să știm de la ce avem a ne întoarce, la ce trebuie să ne întoarcem, cât și din perspectiva iluminării cu atât mai strălucitoare a învățaturii noastre de la origine, curată și nealterată, așa cum ne-a fost lăsată prin descoperirea lui Hristos.

Încă o notă de avertizare trebuie să mai adaug în contextul de față: tot ceea ce este scris în această lucrare nu este pentru oamenii care se mulțumesc cu o religie de forme moarte și ceremonii seci, pentru că aceștia nu au nevoie de nimic nou. Ei își au religia lor moartă respectând numai niște ritualuri, practici de cult și datini omenești, așa cum le-au primit sub forma unui șir lung de obiceiuri și tradiții împrumutate de la păgâni, mai ales în anii de început ai secolului al IV-lea. Și prin însăși faptul că sunt obiceiuri și tradiții inventate și moștenite de la oameni muritori, ba încă păgâni, acestea nu dau viață și nu duc la viață. Iată deci izvorul conflictului dintre credința ortodoxă modernă practică prin ritualuri și ceremonii omenești și cea primită la origine prin descoperirea lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Astfel că ceea ce am scris eu pe paginile acestei cărți se adresează cu exclusivitate creștinilor care cred în Dumnezeul Cel Viu, în Dumnezeul Scripturilor, în Dumnezeul Sfinților Părinți ai Bisericii și în Mântuitorul viu care a trăit pe Pământ, ne-a răscumpărat din păcat și pierzare, ne-a lăsat Cuvântul Său viu prin dumnezeieștii și sfinții Săi Apostoli și ne-a dat pe Duhul Sfânt care este Persoana vie a Dumnezeirii. Numai unor astfel de oameni înviați din moartea păcatului sau care vor să învie le vor servi gândurile de mai jos. Nu vor avea vreun câștig din citirea acestei cărți decât aceia care, urmând preceptul Sf. Vasile cel Mare *ora et labora* (roagă-te și muncește)^[21], vor citi atenți cartea, se vor ruga lui Dumnezeu pentru lumina Lui cerească și apoi vor munci, adică se vor strădui să împlinească.

Oglinda creștinătății noastre ortodoxe, contemporane

Trecem acum la analiza pierderii dureros de îngrijorătoare a valorilor de bază ale ortodoxiei zilelor noastre, așa cum ne este prezentată de unele dintre cele mai respectate fețe bisericesti. Aprecierile și calificativele acordate felului în care se practică, în general, ortodoxia, făcute de către cele mai competente foruri și personaje, vor constitui justificarea pe deplin al semnalului de alarmă pe care vreau să-l trag cu putere prin scrierea de față. Dedic astfel acest capitol introductiv prezentării unor păreri luate din scrierile importante ale tezaurului literaturii ortodoxe contemporane, lucrări care exprimă cu regret abaterile de la izvoarele credinței noastre strămoșești. Dorința noastră este să îndreptăm întreaga atenție a cititorilor asupra opiniilor teologilor contemporani cu o mare

reputație în cadrul cultului creștin ortodox. Am să încep astfel cu citate luate dintr-o lucrare relativ recentă[22]. Vreau însă, mai întâi, să-l ascultăm pe preotul profesor Ion Buga, traducătorul acestei cărți în limba română, prezentându-ne o analiză a stării ortodoxiei contemporane, analiză care, luați aminte!, prezintă observațiile unui teolog român, nu ale lui Schmemmann, autorul cărții: „*Este deja definitiv recunoscută, analizată chiar până la saturație criza valorilor consumată în acest veac. Și dacă cele mai multe din valorile autentice au pierit sau au fost marginalizate, cum putea să rămână netulburată și neștirbită tocmai lumea cea mai sensibilă și mai fragilă, lumea liturgică? ... Avertismentul este valabil în orice domeniu, dar nicăieri nu-i mai adevărat decât în universul liturgic. Cu mult înainte de a fi dărâmat templul de la Ierusalim, formalismul făcuse din el o peșteră a morții în care a fost îngropat și Iisus Hristos pentru a-i da viață din interior, cu moartea pre moarte călcând. În ultimă analiză, sensul suprem al Întrupării lui Hristos este cel liturgic; El a venit pentru a răspunde la întrebarea esențială unde să ne închinăm (Ioan 4,20), iar răspunsul vizează tocmai formalismul ucigător și mutația închinării “în duh și în adevăr”. Dar muntele formalismului amenință neconținut adevărata închinare...*

Ortodoxia pare încă netulburată și automulțumită că nenorocirea e în curtea vecinului fără să recunoască, cu frică și cutremur, că nici triumfalismul ortodox nu-i mai puțin adormitor decât formalismul apusean, fiindcă și în Apus și în Răsărit liturgicul, în cele mai multe situații, nu depășește nivelul unui funcționarism, cel mult conștiincios. Este adevărat că în Ortodoxie s-a păstrat aproape neștirbită forma și ne mândrim cu lungimea slujbelor noastre. Este deja simptomatic faptul că poporul de la țară apreciază valoarea unei slujbe după lungimea ei; dar că nu mai trăiește evenimentul propriu-zis este cu totul altă poveste...

Elementul liturgic de permanență, duhul autentic și sensul original al cultului creștin, de-a lungul veacurilor a suferit destule modificări, de formă dar și de fond... Primejdia care amenință permanent este aceea a unei hiperadaptabilizări a cultului creștin la posibilitățile, din ce în ce mai comode, ale omului contemporan când, de fapt, adevărata creștere trebuia să se întâmple exact invers – ridicarea omului pe o linie ascendentă nesfârșită spre măsurile dumnezeiești ascunse în inima închinării adevărate...

Trebuie să reconsideri originile, să înțelegi sensul original al existenței, cu deosebire cel religios.

Denunțând interpretările eronate, practicile aberante, reducerile de tot felul în spațiul sacru al lui lex orandi autorul (este vorba despre preotul Schmemmann – n.a.) redescoperă creștinilor formalști de azi realitatea ultimă a cultului și necesitatea ca această realitate cultică să fie reactualizată deplin și serios în viața credincioșilor. Altfel între credință și viață va rămâne cea prăpastie abisală asupra căreia avertizează Mântuitorul Însuși în nesfârșitul și zguduitorul ‘vai vouă’, fariseilor fățarnici - vezi Matei 23, 13 și 35.”[23]

Comentariul acesta al preotului profesor Ion Buga la adresa pulsului ortodoxiei este mai mult decât grăitor, punctând succint, cuprinzător și în cele mai reale culori devierea de la bazele credinței noastre adevărate și demascându-i necruțător abaterile.

Mai departe, condamând cu vehemență practicile legate de efectuarea botezului în bisericile zilelor noastre, autorul citat folosește un calificativ foarte dur privind viziunea liturgică din vremurile pe care le trăim prin cuvintele: „*Viziune liturgică decadentă susținută printr-o teologie decadentă și ducând la o credință decadentă; astfel se prezintă trista situație în care ne găsim astăzi și care trebuie schimbată dacă iubim cu adevărat Biserica și dorim să redevină forța care transformă viața omului.*”[\[24\]](#)

Un alt teolog ortodox renumit, Serghei Bulgakoff, face următoarea constatare între ceea ce era creștinismul la început și ceea ce a ajuns acum: „*Epoca creștinismului primitiv abia se aseamănă cu epoca contemporană.*”[\[25\]](#)

Așa cum arătat deja mai sus, aceste comentarii și aprecieri ale stării jalnice de abatere de la esența credinței noastre ortodoxe, stare la care s-a ajuns în vremea de față, aparțin preotului protopresbiter și învățător al Bisericii, Alexandre Schmemmann, îmbrățișate cu toată puterea de către traducătorul lucrării lui Schmemmann, preotul profesor Ion Buga - și nu știu care suflet ortodox cinstit nu ar fi de aceeași părere.

Calificative atât de dure ca cele de mai sus ar trebui să scandalizeze inima fiecărui ortodox. A admite despre credincioșii Bisericii zilelor de azi că sunt *formaliști*, dar mai ales că *liturgicul, în cele mai multe situații, nu depășește nivelul unui funcționarism, cel mult conștiincios*, că astăzi se practică în biserici o *viziune liturgică decadentă susținută printr-o teologie decadentă și ducând la o credință decadentă*, sunt afirmații care ne conving fără echivoc că trăim, citez acum din nou pe preot profesor Ion Buga, *vremuri de mare rătăcire și de criză spirituală, cum nu a cunoscut lumea niciodată.*

Revenind acum la lucrarea lui Schmemmann, amintim că preotul profesor Ion Buga, care este traducătorul cărții, ne aduce și soluția concretă și eficientă a rezolvării crizei, soluție care constituie inima tematicii gândurilor pe care le veți întâlni pe paginile cărții noastre. Soluția lui ne este prezentată prin cuvintele de mai sus: „*Trebuie să reconsideri originile, să înțelegi sensul originar al existenței, cu deosebire cel religios*”. După ce subliniază starea ortodoxiei de azi, arătând că „*Elementul liturgic de permanență, duhul autentic și sensul originar al cultului creștin... a suferit destule modificări, de formă dar și de fond.*” (rețineți deci că este vorba de *modificări de fond*), preotul profesor Ion Buga ne cheamă la reconsiderarea originilor, adică întoarcerea la bazele credinței noastre ortodoxe. Și care este aceea? Care ar putea să fie alta, decât credința primită prin descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieștii și sfinții Săi Apostoli, mărturisită de Sfinții Părinți ai Bisericii și întărită prin Sfintele Sinoade ecumenice?!

Cartea aceasta și-a propus ca temă *reconsiderarea originilor, înțelegerea sensului originar religios al credinței*. Și vom face aceasta, dacă va vrea Dumnezeu, folosindu-ne nu numai de Scriptură, ci și de o serie de documente istorice din domeniul patristicii, al istoriei Bisericii și a diferiților scriitori bisericești creștini care îmbogățesc tezaurul literaturii ortodoxe.

Iată acum subiectele care vor fi dezbătute în lucrarea de față. Și vom face lucrul acesta, dacă va voi Dumnezeu (spunem și noi, citând textul de la Evrei 6:3):

- Biblia și Sfânta noastră Tradiție;
- Pocăința;
- Crucea;
- Botezul;
- Nașterea de sus/din nou;
- Preot și preoție;
- Închinarea și iconologia (învățătura despre icoane);
- Cultul sfinților și învățătura despre moaște, mântuirea după moarte;
- Mariologia (învățătura despre cultul Maicii Domnului).

Amintesc din nou că toate discuțiile pe care le vom purta pe marginea temelor sus amintite se vor face din perspectiva strictă a descoperirii lui Hristos, așternută în scris de către dumnezeieștii și Sfinții Săi Apostoli în Sfânta Scriptură și canonizată de Sfintele Sinoade ale Bisericii, cât și din perspectiva scrierilor sfinte ale Bisericii. În cadrul fiecărui subiect expus aici vom începe cu descoperirea lui Hristos, adică punctul de vedere al Bibliiei și, apoi, vom continua cu felul în care este abordat subiectul de către Sfinții Părinți.

Maniera de raportare la scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii

În ceea ce privește punctele de vedere ale Sfinților Părinți pe care le voi prezenta trebuie neapărat să fac cunoscut modul în care mă voi raporta la spusele lor. Cu privire la citarea Sfinților Părinți pe parcursul acestei lucrări, voi lua în calcul următoarele considerente:

a) Mai întâi, sunt dator să amintesc că Sfinții Părinți ai Bisericii sunt aceia care au pus bazele ortodoxiei prin precizarea faptului că ea își are rădăcinile în descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieștii și Sfinții Lui Apostoli. Și tot Sfinții Părinți ai Bisericii sunt aceia care au calificat orice „*micșorare, adăugire sau vreo schimbare oarecare*” aduse descoperirii lui Hristos, adică Sfintelor Scripturi, ca fiind drept *inovație, însuflețire a diavolului* (vezi nota bibliografică 1). Așadar, odată ce Sfinții Părinți au mers atât de departe cu apărarea integrității Scripturii până la a considera că orice fel de alterare a conținutului ei este însuflețirea diavolului, cine ar putea crede că ei înșiși ar fi capabili să se încarce de un păcat atât de groaznic, atingându-se de integritatea Adevărului conținut în Scriptură?! Această înțelegere justifică din plin motivul pentru care au fost aduse pe paginile acestei lucrări numai citatele care sunt aliniate perfect cu Sfânta Scriptură.

b) Iar acum, după ce am stabilit că Sfinții Părinți nu ne vor comunica niciodată în mod voit sau conștient vreun adevăr care să aibă o umbră cât de mică de neconcordanță

cu Sfânta Scriptură, cum rămâne cu o mulțime de scrieri care, mai mult sau mai puțin, nu sunt în concordanță cu adevărul Scripturii? La întrebarea aceasta s-ar putea da mai multe răspunsuri. Eu însă mă mulțumesc să răspund, mai întâi, prin mărturia Sf. Chiril al Ierusalimului: „*Nici chiar pe mine, care-ți vorbesc acestea, să nu mă crezi dacă nu vei primi din Dumnezeieștile Scripturi dovada celor ce-ți vorbesc. Mântuirea noastră constă în dovezile Dumnezeieștilor Scripturi*”.[26] Căci Sfinții Părinți, ca și toți scriitorii bisericești, sunt și ei oameni, supuși slăbiciunii. Prin îndemnul de mai sus al Sf. Chiril al Ierusalimului, Sfinții Părinți au recunoscut deschis că și ei ar putea spune oricând, din neveghere, lucruri care să nu fie în armonie deplină cu adevărul Sfintei Scripturi. Aceasta i-a determinat să ne avertizeze serios asupra verificării spuselor lor cu Scriptura și a ne îndemna să nu le păstrăm decât pe acelea care-și află acord perfect cu adevărul Sfintei Scripturi.

Iar aceleora dintre cititorii care mi-ar socoti ca o îndrăzneală necuviincioasă afirmația că Sfinții Părinți ar putea greși, le voi aduce ca argument Sfânta Scriptură de la Galateni 1:8-9. Dăm citire aici cuvintelor care aparțin apostolului Pavel, omul care a fost răpit de Dumnezeu până la al treilea cer și, mai cu seamă, omul pe urmele căruia ne poruncește Duhul Sfânt al lui Dumnezeu să călcăm.[27] Iată ce ne poruncește Duhul Sfânt, prin gura apostolului Pavel: „*Dar chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evangheligie decât aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema! Precum v-am spus mai înainte, și acum vă spun iarăși: Dacă vă propovăduiește cineva altceva decât ați primit, să fie anatema!*”

Să luăm aminte la pronumele **noi**, folosit la persoana întâia plural, pronume în care apostolul Pavel s-a inclus și pe sine. Ce vrea să ne comunice Duhul Sfânt al lui Dumnezeu prin pana apostolului Pavel? Ce vrea Pavel însuși să ne spună prin aceste cuvinte? Ce altceva ar vrea să ne arate decât că și el însuși ar putea fi ispitit vreodată ca, din neveghere, să spună ceva care să nu se potrivească cu adevărurile primite de el direct de la Dumnezeu prin descoperire.[28] Astfel dar, dacă el, personal, ar veni mai târziu cu „*o altă Evangheligie decât aceea pe care v-am vestit-o*”, să fie anatema!

Reiau aici chestiunea apelului la scrierile Sfinților Părinți, de data aceasta evidențind felul în care se raportau ei înșiși la Sfânta Scriptură. Trebuie ca, în felul acesta, având în vedere marele volum de citate din partea Sfinților Părinți ai Bisericii pe care le vom aduce pe tot parcursul lucrării de față, să creăm o bază solidă a înțelegerii privitoare la grija extraordinară de care au dat ei dovadă în respectarea descoperirii lui Hristos de pe paginile Scripturii.

Ascultând acum pe trei dintre Părinții Bisericii vorbind despre felul cum se raportau ei la Sfânta Scriptură și înțelegând grija lor pentru integritatea Cuvântului lui Dumnezeu, să nu ne oprim niciodată la opiniile care nu sunt în acord deplin cu Sfânta Scriptură. Așa cum spune Vicențiu de Lerin, „*să nu ascultăm pe nimeni care introduce învățături noi, oricât de însemnați ar fi*.”[29]

Sf. Policarp: „*Cel ce răstălmăcește cuvintele Domnului după bunul său plac este primul născut al Satanei. Să ne întoarcem la învățăturile de la început*.”[30]

Sf. Irineu: „Nici o tradiție nu poate fi recunoscută ca Apostolică, dacă nu este întemeiată pe Sfânta Scriptură și potrivită cu ea.”[\[31\]](#)

Sf. Atanasie cel Mare (sec. IV): „Acestea sunt izvoarele mântuirii (cărțile canonice ale Noului Testament). Numai în acestea se cuprinde doctrina credinței, nimeni să nu adauge, nici să scoată ceva din ele.”[\[32\]](#) „Noi ne ținem cu îndrăzneală de dreapta credință pe temeiul Dumnezeieștilor Scripturi, punând-o ca un sfeșnic în candelabru.”[\[33\]](#)

Nădăjduiesc că acum s-a înțeles temeinic motivul pentru care, urmând neabătuți poruncile Sfinților Părinți de a nu ne depărta de Adevărul Scripturii, nu vom cita pe paginile acestei cărți decât opiniile care se potrivesc cu Sfânta Scriptură. După ce i-am ascultat pe cei mai sus citați și am văzut câtă grijă aveau ei de a se ține strâns de Cuvântul lui Dumnezeu, pe lângă anatimizarea de care am avea parte potrivit Scripturii de la Gal. 1:8 dacă am proceda altfel, ne-am încărca și de anatema Părinților Bisericii.

Lămurirea terminologiei folosită în titlu

Deoarece tema centrală a cărții noastre are în vedere tocmai întoarcerea la credința originară, socotesc deosebit de util să aprofundăm însemnătatea termenilor care sunt folosiți în definirea credinței ortodoxe la origine, așa cum i-am prezentat în titlu. Vom încerca astfel să-i explicăm mai pe larg.

a) Citim prima dată despre credința ortodoxă că ne este adusă *prin descoperirea lui Hristos*.

Se cere aici o îndoită luare aminte la expresia *descoperirea lui Hristos*, care este piatra de temelie, însăși fundamentul și structura de bază a întregului edificiu al credinței ortodoxe. N-a existat niciodată vreuna din miile de credințe cunoscute de istoria lumii și nici nu va mai fi vreuna asemenea credinței noastre ortodoxe!

Nu a fost și nu va mai fi, deoarece nu este decât un Singur Dumnezeu, Creator al tuturor lucrurilor văzute și nevăzute, care a trimis pe Însuși Fiul Său Iisus Hristos la noi să ia trup omenesc, dar fără păcat, din Prea Curata Fecioară Maria! El, Fiul lui Dumnezeu, este Acela care ne-a adus descoperirea Singurului Dumnezeu, Tatăl. Însă, cât cu privire la relația de Tată, trebuie să atragem atenția asupra singurului mijloc prin care Dumnezeu ne poate deveni Tată. El devine Tată numai pentru aceia care primesc *descoperirea lui Hristos*, ca urmare a pocăinței prin *baia nașterii celei de a doua și înnoirea cu Duhul Sfânt*.[\[34\]](#)

Nădăjduim că acum înțelegem mai bine motivul pentru care Sfinții Părinți ai Bisericii nu numai că au întărit anatimizarea oricui s-ar atinge de textul sacru al descoperirii lui Hristos ci, la rândul lor, au pus ei înșiși sub anatema pe oricine ar îndrăzni să se atingă în orice fel de integritatea textului descoperirii aduse de Hristos din partea lui Dumnezeu.[\[35\]](#) Nu putem decât să înțelegem că aveau neapărat cunoștință de episodul descris în *Scrisoarea lui Aristeas către Philokrates*, cuprins între fragmentul 310 și 316 (scrisoarea

aceasta este o adunare laolaltă a mai multor fragmente). Cu prilejul încheierii traducerii Septuagintei de către cei 70 (sau 72) de înțelepți evrei, estimată ca fiind făcută în jurul sec. III î.Hr. sub regele Ptolemeu III, documentul amintit ne face cunoscut următorul episod:

„După ce s-au citit sulurile, preoții, cei bătrâni din grupul tălmăcitorilor, și, din partea comunității [evreiești din Alexandria], conducătorii mulțimii au zis: ‚Fiindcă traducerea a fost făcută în chip frumos și sfânt și cu toată luarea-aminte, e bine ca ea să rămână așa și să nu sufere nici o schimbare’. Cuvintele acestea au fost însoțite de aclamațiile tuturor. Apoi au cerut să se rostască un blestem, după obiceiul lor, împotriva oricui s-ar apuca să schimbe textul, fie lungindu-l, fie prescurtându-l. Lucru foarte bun pentru a-l păstra în veci neschimbat. Când află de toate acestea, regele se bucură nespus. Socotea că lucrarea fusese dusă la îndeplinire cum nu se putea mai bine. I s-a citit și lui întregul text și a rămas uimit de înțelepciunea Legiuitorului. I-a spus lui Demetrios: ‚Cum de nici un istoric ori poet nu pomenește de cartea aceasta atât de veche și desăvârșită!?’ Demetrios i-a răspuns: ‚Pentru că Legea aceasta e sfântă și vine de la Dumnezeu. Unii, care s-au atins de ea, au fost pedepsiți de Dumnezeu și s-au lăsat păgubași’. [Demetrios] a mai spus că l-ar fi auzit pe Theopomp zicând că atunci când a vrut să povestească un pasaj destul de lunecos din traducerea Legii, mintea i-a fost zdruncinată mai bine de treizeci de zile; și că, într-un moment de potolire, l-a rugat pe Dumnezeu să-i dezvăluie pricina nenorocirii care se abătuse asupra-i. Iar după ce, printr-un vis, i se arătă că pricina era faptul de a fi dorit, în chip necugetat, să aducă înaintea oamenilor simpli [cuvinte dumnezeiești] el se astâmpără și astfel își redobânde sănătatea [minții]’. ‚Am aflat’ mai zicea el ‚de la Theodotes, autor de tragedii, că și acesta, vrând să pună odată un pasaj tradus din Biblie într-o piesă de-a lui, s-a ales cu glaucom la amândoi ochii. Când și-a dat seama de unde i se trăgea nenorocirea, s-a rugat la Dumnezeu multe zile la rând și așa s-a însănătoșit.”[\[36\]](#)

Să se acorde, astfel, toată atenția asupra felului cum ne raportăm la Sfânta Scriptură, care este *descoperirea lui Hristos* adusă din partea Dumnezeului Cerului, al Pământului și al tuturor celor văzute și nevăzute. Iar pentru cei care se numesc creștini ortodocși atenționarea aceasta este cu atât mai serioasă. Așa cum am arătat deja, ortodocșii care ar îndrăzni să altereze cu ceva Sfânta Scriptură prin adăugarea tradiției neîntemeiate pe Scriptură, prin scoaterea unor adevăruri din ea sau prin alterarea textului sub orice formă posibilă se pun nu numai sub anatema lui Dumnezeu, ci și a Sfinților Părinți ai Bisericii. Și lucrurile stau în felul acesta deoarece *„tot ce ne-au lăsat ei, adică apostolii și evangheliștii, este ‘Descoperire’, revelație. Ei au scris sub inspirație divină. Scrierile lor au fost canonizate de Biserică. Nimeni după ei nu mai poate face ceea ce au făcut ei. Ei au descoperit de altfel, TOTUL. Tot ce era necesar pentru mântuire. De aceea nici a-și aroga cineva numele lor, calitatea lor, nu poate fi altceva decât o încercare vinovată de a continua în istorie ceea ce nu se mai poate continua. Noi cei de după epoca apostolică nu mai continuăm Revelația; noi o propovăduim... Facem cunoscută Evanghelia care ne-a fost dată de Mântuitorul și de Evangheliști, ucenicii Săi...”*[\[37\]](#)

b) Acum urmează să spunem câteva cuvinte despre vestirea acestei descoperiri a lui Hristos făcute de *dumnezeieștii și sfinții Săi Apostoli*. Așadar, credința ortodoxă are la

bază descoperirea lui Hristos vestită de către *dumnezeieștii și sfinții Săi Apostoli*. Observăm din start că înseși calificativele de *dumnezeiești și sfinți* atribuite scriitorilor Bibliei de către Sfinții Părinți ai Bisericii ne atrag atenția că scrierile de pe paginile Bibliei sunt revelațiile nemijlocite ale lui Dumnezeu, adică punerea în scris a descoperirii lui Hristos. Și demnă de toată importanța este și observația lui George Remete^[38] pe care o face în cadrul punerii în paralel a Tradiției și a Sfintelor Scripturi: „*Sfânta Scriptură înseamnă Revelația supranaturală fixată expres în scris, în aceeași generație care a primit-o direct, oral...*” Pentru că în timp ce Apostolii și toți ceilalți scriitori ai Bibliei au fost oameni, ei au fost aleși și călăuziți de Dumnezeu într-un fel unic pentru a pune în scris descoperirea lui Hristos. Ei sunt singurii oameni care au primit revelația *direct* de la Dumnezeu, așa cum este arătat mai sus prin scrierea lui George Remete. În același timp însă trebuie să ținem neadormit în noi gândul că ei, Apostolii, sunt numai scriitori, dar autorul Bibliei este Dumnezeu care ne-a trimis descoperirea Lui prin Fiul Său, Omul Iisus Hristos, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat și om din om adevărat, dar fără păcat. TOT ceea ce conține Sfânta Scriptură este descoperirea lui Hristos făcută nouă accesibilă și inteligibilă prin scrierile *dumnezeieștilor și sfinților Lui Apostoli*, cărora le-a fost încredințată această slujbă. Acela care nu se conformează integral Sfintei Scripturi, acela nu se supune descoperirii lui Hristos propovăduită de *dumnezeieștii și sfinții Săi Apostoli*, nici Părinților Bisericii și, ca urmare, nu merită nici să se numească ortodox!

c) Următorul element care descrie crezul adevăratei credințe ortodoxe și care, în același timp, o definește puternic ca pe credința cea unică ortodoxă este redat de expresia *întărită de Sfintele Sinoade ecumenice*. Aici avem o referire expresă la Sfinții Slujitori ai lui Dumnezeu, Sfinții Părinți de care S-a folosit în canonizarea scrierilor sacre aduse prin descoperirea lui Hristos. Așadar, Dumnezeu, după ce ne-a trimis descoperirea lui Hristos, a încredințat-o dumnezeieștilor și sfinților Lui Apostoli ca să ne-o lase nouă în scris și, după aceea, a încredințat scrierile sfinte altor oameni ai Lui ca să le canonizeze. Scriptura a devenit astfel un TOT integral al Cuvântului lui Dumnezeu. TOT ceea ce este în Scriptură este de folos în vederea mântuirii omului.

Vom zăbovi puțin asupra unei lămuriri care se cere făcută la punctul acesta. Este adevărat că, așa cum spune la Ioan 20:30, „*și alte minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta*”. Dar să luăm aminte la ceea ce ne comunică acest verset. Aici nu ni se vorbește despre învățăturile lui Iisus, ci despre *minunile* lui Iisus prin cuvintele „*a făcut ... alte minuni*”. Nu spune că Iisus *a zis*, ci că *Iisus a făcut*. Și chiar presupunând că ar fi vorba despre învățăturile lui Iisus, chiar și în cazul acesta avem versetul imediat următor (31) unde ni se spune foarte clar și lămurit că “*lucrurile acestea (referindu-se la cele scrise și cuprinse în Scriptura canonizată de Sfintele Sinoade) au fost scrise, pentru ca voi să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu; și crezând, să aveți viața în Numele Lui*”. Dumnezeu nu ne-a mai lăsat alte scrieri de valoare egală cu Scriptura. Și nici Sfintele Sinoade nu mai recunosc alte scrieri ca provenind *direct, oral* din partea lui Dumnezeu, exact așa cum ne-a făcut cunoscut și mitropolitul Ardealului, Antonie Plămădeală (vezi nota 35). Înțelegem, astfel, că oricine îndrăznește să scoată sau să adauge ceva de la Sfânta Scriptură face lucrul acesta atât împotriva Lui Dumnezeu, autorul Scripturii, cât și împotriva Sfintelor Sinoade care au canonizat aceste scrieri sacre.

d) Mai avem o mențiune în titlul de mai sus care definește credința ortodoxă. Este vorba despre păzirea credinței de orice „micșorare, adăugire sau vreo schimbare oarecare” de către oameni prin acte calificate de Sfinții Părinți ca „*inovație, însuflețire a diavolului*”.

Deși am vorbit deja mai sus despre păstrarea integrității descoperirii lui Hristos așa cum ne-a fost ea lăsată prin dumnezeieștii și sfinții Săi Apostoli, vreau numai să atrag atenția asupra expresiei „*inovație, însuflețire a diavolului*”. Așadar, nu e lucru de glumă cu ortodoxia! Ortodox nu are voie să se numească decât acela care nu micșorează cu nimic adevărul Evangheliei, nu-i adaugă alte învățături și nu-i aduce nici un fel de schimbare. Să luăm aminte la calificativul „*inovație, însuflețire a diavolului*” citat mai sus, pe care-l dau Sfinții Părinți ai Bisericii tuturor celor care îndrăznesc să aducă orice fel de modificare la scrierile Bibliei! Expresia este foarte dură, dar nu aparține autorului acestei cărți, ci este un citat extras din *Canoanele Bisericii Ortodoxe*. Apoi, însăși Sfânta Scriptură ne avertizează la cartea Proverbe 30:6: „*Nu adăuga nimic la cuvintele Lui, ca să nu te tragă la socoteală și să fii găsit de minciună!*”

Cu aceste explicații am încheiat descrierea termenilor care ne sunt prezentați în titlul acestei lucrări ca definind adevărata credință ortodoxă, așa cum ne-a fost ea adusă prin descoperirea lui Hristos și ajunsă până la noi prin scrierile dumnezeieștilor și sfinților Săi Apostoli.

Doresc acum să mă întorc puțin la felul în care este astăzi practică credința ortodoxă și să prezint opinia unui alt teolog cu privire la starea actuală a credinței ortodoxe față de ceea ce era ea la origine. Căci acum, după ce am vorbit atât de mult despre bazele adevăratei noastre credințe ortodoxe, ne va fi mai ușor să observăm drastica deosebire dintre cum a fost primită la origine și cum este practică azi. Lucrarea pe care am să o citez este primul volum dintr-o serie de șase volume în curs de apariție. Demn de toată atenția este faptul că autorul amintit ne aduce în față documente istorice autentice ale ortodoxiei de la originea ei, peste care au trecut aproape două mii de ani și care sunt validate în vremea noastră actuală de către cele mai competente surse și de către cei mai luminați creștini ortodocși ai zilelor noastre. Din cartea amintită dau citire la două texte: „*Așa cum arăta mitropolitul Ioannis într-o conferință ținută pe 4 Decembrie 1999 la Balamand în care a vorbit despre Biserica Ortodoxă și mileniul III, privind retrospectiv la secolul XX ortodocșii au motive atât de bucurie cât și de dezamăgire... Dezamăgirile sunt legate de: eșecul încreștinării reale a lumii, de tragica diviziune a creștinătății perpetuate și în mileniul III, de insuccesul unei comunicări reale în termeni vii a Evangheliei și tradiției ortodoxe reduse, de cele mai multe ori, la forme și formule defensive afirmate fundamentalist și confesionalist...*” [39] Iar în citatul următor autorul face niște descrieri a ortodoxiei de azi în termeni ce ar trebui să zguduie puternic pe fiecare creștin ortodox. Să-l ascultăm: „*Dificultățile credinței creștine în Europa de azi – evidente în contestările publice ale moralei tradiționale și în neasumarea „rădăcinilor” ei creștine în constituția Uniunii Europene – se văd în estomparea temelor „creației” și „născutului” ca dar și dat divin, și a responsabilității pentru ele în favoarea făcutului, productivității și eficienței tehnologice fără limite și control etic; în reducția materialistă a eshatologiei și înlocuirea utopiei marxiste cu cea liberală a plăcerii și prosperității*

generalizate; precum și, mai ales, în metamorfozele elocvente ale hristologiei tradiționale: nu ne mai place să vedem în Iisus pe Domnul Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, răstignit și înviat în Duhul Sfânt pentru înfierea și înveșnicirea noastră în taina Tatălui, ci vrem doar pe Iisus omul, fratele nostru în toate, inclusiv în păcat.” [40]

Urmează acum să dăm curs câtorva observații pe marginea textului reprodus de Ion I Ică jr. S-au scurs două mii de ani de la acceptarea descoperirii lui Hristos ca bază a credinței ortodoxe, până la concretizarea conținutului ei de bază în numai câteva cuvinte de către autorul amintit. Nu putem decât să tragem concluzia că, într-adevăr, avem de-a face cu Adevărul cel veșnic nou și neschimbat al lui Dumnezeu.

Citatul amintit folosește termenii „creație și născut ca dar și dat divin”, apoi „Iisus, Domnul Hristos... răstignit și înviat... pentru înfierea... noastră”. Aceasta este esența mesajului descoperirii lui Hristos. Aducerea la ființă a unei creații noi al cărei cap este Omul Hristos Iisus (2 Corinteni 5:17) este un „dar și dat divin”. În orbirea rătăcirii în care l-a dus Satana, omul **creat** a făcut imposibilă încercarea de a-i dovedi Creatorului că nu are nevoie de intervenția Lui. Așa gândea când, în loc să-și mărturisească neascultarea, s-a încumetat să facă dovada că se poate reabilita prin propriile lui mijloace făcându-și șorțurile acelea din frunze de smochin (Facerea 3:7 – Anania). Dar tot Dumnezeu a trebuit să dea soluția finală. Și El *a dat*, de unde avem acel „dar și dat divin” menționat de Ioan I Ică jr. – a dat pe Fiul Său Iisus Hristos, portretizat acolo prin sacrificarea animalelor. Căci cum ar fi putut biata creatură, care mai era pe deasupra și răzvrătită împotriva Creatorului, să se ridice la starea Omului cel nou, pe care-L avea în vedere Dumnezeu?

Al doilea citat pe care l-am extras din spusele diaconului Ion I Ică jr. este „Iisus Hristos răstignit și înviat pentru înfierea noastră”. Aici este toată taina mântuirii! Pentru că noi fiind morți în păcatele și fărădelegile noastre (Col. 2:13), cum am fi putut ajunge vreodată înapoi decât prin înviere? Dar cum am fi putut învia noi singuri, așa de capul nostru? A văzut cineva vreodată un mort care să se scoale din coșciug, hotărât să învieze? Cu atât mai puțin am putea crede că vreun om mort în păcatele și fărădelegile sale ar putea să facă ceva prin sine însuși ca să ajungă în starea de curăție și sfințenie a lui Hristos. Și, apoi, starea de fii ai lui Dumnezeu pe care o căpătăm prin pocăință, botez și înnoirea cu Duhul Sfânt de la Tit 3:5 este o stare pe care n-a avut-o nici chiar Adam în grădina Edenului. Adam a fost **făcut** de Dumnezeu, creștinul este însă **născut** din Dumnezeu. După cum Hristos Omul a fost născut prin Duhul Sfânt, tot așa sunt toți oamenii care-L primesc pe El prin pocăință urmată de botez (Marcu 16:16) – născuți din Duhul Sfânt. Binecuvântează Sfinte Dumnezeule pe robul Tău, diacon Ioan I Ică jr., pentru strălucitoarea lumină pe care ne-a adus-o!

Capitolul 1

Biblia, și Sfânta noastră Tradiție

În cadrul acestui capitol vom vorbi despre descoperirea lui Hristos, Biblia, și apoi despre Sfânta noastră Tradiție. Cu privire la Biblie, vom căuta să ne întărim credința în ea

ca fiind Cuvântul lui Dumnezeu, atotsuficient în vederea mântuirii noastre[41]; cu privire la Tradiție vom căuta să o analizăm din perspectiva Părinților Bisericii, începătorii ei, dovedind cu cele mai autorizate documente istorice care atestă adevărul exprimat de către Sf. Irineu: „Nici o tradiție nu poate fi recunoscută ca Apostolică dacă nu este întemeiată pe Sfânta Scriptură și potrivită cu ea.”[42] Și, rămânând fideli metodei noastre de lucru, vom analiza aceste subiecte prin prisma Scripturii și a Tradiției. Desigur, deoarece adevărata noastră credință are la bază descoperirea lui Hristos, prima, ultima și singura sursă suficientă în sine nu poate fi decât Scriptura. Dar, având în vedere că suntem asaltați de o seamă de creștini care ridică păreri omenești la același nivel cu Scriptura, vom aduce mărturie și din scrierile unor Sfinți Părinți și ale unor scriitori bisericești care, la rândul lor, acordă Sfintei Scripturi locul ce i se cuvine ca fiind *experiatio* lui Dumnezeu. Vrem neapărat să se înțeleagă că adevărata credință ortodoxă nu are altă temelie în afară de descoperirea lui Hristos și că, prin urmare, adevărata Tradiție ortodoxă este numai aceea care are ca temelie Sfânta Scriptură.

Biblia

a) Începem așadar cu ce zice Scriptura, descoperirea lui Hristos, despre ea însăși:

Ioan 12:48-49: „Cine Mă nesocotește pe Mine și nu primește cuvintele Mele are judecător ca să-l judece: cuvântul pe care l-am spus, acela îl va judeca în ziua de apoi. Pentru că Eu n-am vorbit de la Mine, ci Tatăl care M-a trimis, Acesta Mi-a dat porunca ce să spun și ce să vorbesc.”

Să luăm aminte că aici ne vorbește direct Mântuitorul, referindu-Se la descoperirea pe care a adus-o El de la Dumnezeu Tatăl și ne-a lăsat-o scrisă pe paginile Scripturii.

2 Timotei 3:16: „Toată Scriptura este însuflată de Dumnezeu și de folos...”

1 Petru 1:25: „...Cuvântul Domnului rămâne în veac. Și acesta este cuvântul, care vi s-a binevestit.”

2 Petru 1:20-21: „Aceasta știind mai dinainte că... niciodată proorocia nu s-a făcut din voia omului, ci oamenii cei sfinți ai lui Dumnezeu au grăit, purtați fiind de Duhul Sfânt.”

Acum, după ce am înțeles că Scriptura este Cuvântul insuflat al lui Dumnezeu trebuie să spunem câteva cuvinte și despre asigurările Bibliei cu privire la faptul că ea conține **TOT** ceea ce avem nevoie să cunoaștem noi, oamenii, din partea lui Dumnezeu în vederea mântuirii. Și facem lucrul acesta pentru a dovedi atât din Biblie cât și din canoanele Sfinților Părinți că **TOT** ceea ce a avut Dumnezeu de comunicat nouă oamenilor din economia Noului Testament este cuprins în Scriptura în care El *ne-a grăit nouă prin Fiul* (Evrei 1:2). Iar cele ce ne-au fost aduse prin Fiul și așternute pe paginile Evangheliei Sale au fost scrise ca să credem în Fiul lui Dumnezeu și crezând în El să avem viața veșnică (Ioan 20:31).

1. În textul pe care l-am redat deja mai sus este vorba despre faptul că *Toată Scriptura este... de folos... astfel ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit, bine pregătit pentru orice lucru bun*". Biblia este, așadar, atotsuficientă în ea însăși, până la punctul de a duce pe om la gradul superlativului absolut al sfințeniei cerute de Dumnezeu, până la starea de destoinicie desăvârșită în vederea oricărei lucrări bune.

2. Următoarea dovadă a Scripturii privind atotsuficiența ei în materie de mântuire o găsim la Ioan 20:30-31: „*Deci și alte minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta. Iar acestea s-au scris, ca să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și, crezând, să aveți viață în Numele Lui.*”

Demnă de toată luarea aminte aici este următoarea observație: după ce în versetul 30 ni se aduce la cunoștință că Iisus a mai făcut multe alte semne care nu sunt scrise în cartea aceasta, Duhul Sfânt ne face cunoscut în versetul imediat următor (31) că cele care sunt **scrise** în cartea aceasta ne-au fost scrise pentru ca noi să credem că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu; și crezând, să avem viața în Numele Lui. Adică, deși Iisus a mai făcut o sumedenie de alte lucruri în umblarea Lui pe Pământ, ceea ce este scris în Cartea aceasta este **TOT** ce are omul nevoie să cunoască în vederea mântuirii sale.

b) Poziția Sfinților Părinți ai Bisericii

cu privire la Scriptură.

Vom începe astfel chiar cu citatul folosit în titlul acestei lucrări, extras din *Epistola enciclică a Bisericii Una, Sfinte și Apostolice, adresată Ortodocșilor de pretutindeni*.

i) „Temeiul credinței ortodoxe este descoperirea lui Hristos făcută dumnezeieștilor și sfinților Săi Ucenici, așa neatinsă cum ne-au predat-o de obște atâția și atât de mari de Dumnezeu purtători părinți ai Bisericii; este apoi întărită de Sfintele Sinoade ecumenice; este pecetluită ca desăvârșită, nesuferind nici micșorare, nici adăugire, nici vreo schimbare oarecare. Iar cel ce îndrăznește să facă sau să sfătuiască sau să cugete la aceasta, a și tăgăduit credința lui Hristos. Iar prin această tăgăduire s-a și pus de bunăvoie anatemei veșnice, pentru blestem împotriva Duhului Sfânt, ca și cum n-ar fi vorbit drept în Scripturi și prin Sinoadele ecumenice.” (vezi nota 1)

De o covârșitoare importanță este și cealaltă concluzie a autorului pe care o stabilește ca normă de credință pentru toți creștinii ortodocși. El încheie cu spusa că acest document „*stabilește un principiu și un fapt: Învățătura Bisericii creștine trebuie păstrată curată, așa cum ne-a fost lăsată de Mântuitorul, transmisă de Sfinții Apostoli, de Părinți și de sinoade*” (vezi nota 1).

Preot prof. Dr. Ioan Bria: „*Duhul Sfânt nu mai adaugă nimic la conținutul divin al Evangheliei. O tradiție care este contrară Sfințelor Scripturi nu este o tradiție ortodoxă. Tradiția recunoaște că Scriptura este forma definitivă, conținutul infailibil al revelației.*”[\[43\]](#)

Antonie, mitropolitul Ardealului: „Tot ce ne-au lăsat ei (Apostolii și Evangheliștii – n.a.) este ‚Descoperire’ revelație. Ei au scris sub inspirație divină. Scrierile lor au fost canonizate de Biserică. Nimeni, după ei, nu mai poate face ceea ce au făcut ei. Ei au descoperit de altfel totul. Tot ce era necesar pentru mântuire. De aceea nici a-și aroga cineva numele lor, calitatea lor, nu poate fi altceva, decât o încercare vinovată de a continua în istorie ceea ce nu se mai poate continua. Noi cei de după epoca apostolică nu mai continuăm Revelația; noi o propovăduim... Facem cunoscută Evanghelia care ne-a fost dată de Mântuitorul și de Evangheliști, ucenicii Săi...” [44]

Sf. Vasile Cel Mare: „Ceea ce-i străin de Scriptură se înlătură.” [45]

Clement Alexandrinul: „Noi folosim Scriptura ca o normă de descoperire a lucrurilor.” [46]

Vicențiu de Lerin: „Să nu ascultăm pe nimeni care introduce învățături noi, oricât de însemnați ar fi.” (vezi nota bibliografică 7)

Ioan I. Ică jr.: „Nouă însă nu ne e îngăduit să introducem nimic după bunul plac, dar nici să alegem ceea ce ar introduce cineva după bunul lui plac. Noi avem întemeietori/învățători (autores) pe Apostolii Domnului, care n-au ales ei înșiși după bunul lor plac un lucru pe care să-l introducă, ci au însemnat cu credință neamurilor învățătura (disciplinam) primită de la Hristos. Astfel, chiar dacă un înger din cer ne-ar vesti o altă evanghelie, i se va spune de către noi: anatema!” (Galateni 1:8). [47]

Preot prof. dr. Ion Bria: „Duhul Sfânt nu adaugă nimic la conținutul divin al Evangheliei. Tradiția recunoaște că Scriptura este forma definitivă, conținutul infailibil al revelației.” [48]

Pr. prof. I. G. Coman: „Duhul vieții Mântuitorului și al Sfinților Apostoli era cultivat cu sfințenie de Biserică. Sfânta Scriptură cuprindea fidel și pe larg acest duh, iar de aici el trecuse în viața noilor convertiți, care-l frământau în toate sensurile spre a și-l însuși... Părinții Apostolici țin cu strășnicie la puritatea duhului hristic și apostolic al vieții creștine. S-ar putea spune că majoritatea operelor Părinților Apostolici, sau o largă parte din cuprinsul fiecăreia din aceste opere, tratează această problemă sau dă alarma în această direcție... Puritatea duhului hristic și apostolic al Tradiției e tratată prin referirea continuă la faptele din Sfânta Scriptură, prin citarea copioasă de texte biblice și prin sublinierea importanței deosebite a anumitor cuvinte ori formule ale Domnului, ale Apostolilor sau ale altor personaje de nivel. E cazul cu opera lui Papias Explicarea cuvintelor Domnului...” [49]

Cine și ce ar mai putea avea de spus împotriva Sfintei Scripturi ca fiind prima și ultima normă de viață a credinței ortodoxe?! Cine ar mai putea invoca Sfânta noastră Tradiție Ortodoxă ca învățând lucruri diferite de Scriptură?! Tradiția populară a inventat o sumedenie de ritualuri, reguli, învățături omenești și obiceiuri, și continuă să o facă. Dar aceasta este tradiția, nu Sfânta noastră Tradiție Ortodoxă despre care am vorbit mai sus.

Tradiția

Înainte de a spune orice în legătură cu Tradiția trebuie să limpezim terminologia. Avem de-a face cu două genuri de tradiții. Una este Sfânta Tradiție, aceea pe care Sfinții Părinți o recunosc ca atare datorită conformării ei desăvârșite cu Scriptura (vezi nota 46). Cealaltă este tradiția populară care-și are obârșia în învățăturile oamenilor, unanim recunoscută ca tradiție de masele ortodoxe, fără a i se verifica însă alinierea ei în limitele Scripturii.

- **Cum a luat naștere tradiția populară, pe nedrept numită Tradiția Ortodoxă**

Urmează acum să zăbovim puțin asupra explicației felului în care a luat ființă această tradiție populară, diferită de Sfânta Tradiție moștenită de la Părinții Bisericii. Ni se cere să urmărim cu atenție felul în care au pătruns în tradiția populară tot felul de obiceiuri și practici care nu numai că provin de la oameni, dar sunt și păgânești. Iată câteva documente istorice care întăresc puternic afirmația aceasta.

a) Un istoric și slavist român scrie: *„Istoria noastră n-a văzut o dramatică dezrădăcinare a vechilor zei, ci păstrarea păgânismului popular, cu unele adaptări la creștinism, până în zilele noastre. Religia păgână populară românească se trage din preistorie, de exemplu, îngroparea păpușii de lut, caloianul, venerarea idolilor de pământ preistorici. Și azi avem jertfa cocoșilor albi care se dau preotului la înmormântări, întruchipând jertfe aduse pe altarele zeilor. Serbarea naturii îmbrăcați în frunze verzi, ca în cultele panteiste, jocul ritual în jurul focului și altele, sunt rămășițele acestui cult popular păgân, împărtășit și de alte popoare. Această religie și numai pe ea a aflat-o creștinismul la ivirea sa în Dacia. N-au fost temple dărâmate, nici idoli sfărâmați, n-a fost nici o luptă, nici chiar în conștiința oamenilor, ci poporul de la sate, păstrându-și vechile obiceiuri, nu vedea o contradicție între vechea și noua credință. El s-a plecat în fața soliei noi care i se aducea și a pășit în biserică aducând cu dânsul în fața altarelor și ritualurile preistorice.”* [50]

b) *„Ortodoxia s-a controlat și s-a impus prin sinoade. Patru secole au stat sub semnul a șapte sinoade ecumenice (325-787)... Din practicile rămase în viața comunităților moștenite din om în om și din comunitate în comunitate, din amintiri în amintiri bine controlate... să alcătuiască și să statornicească Tradiția...”* [51]

c) *Revista Ortodoxia, 1963: „Din secolul al IV-lea înainte, situația se schimbă. Nu mai trăiau cei ce cunoscuseră pe sfinții Apostoli direct sau pe ucenicii lor. Un curent reprezentat de unii Părinți de seamă face din Tradiție un al doilea izvor, independent de Sfânta Scriptură. De la această dată, și interpretările biblice ale primelor trei veacuri au fost socotite Tradiție, la care s-a tot adăugat până în ziua de azi. Pe măsură ce trecea timpul, Tradiția, care voia să rămână tâlcuirea Scripturii, câștigă o consistență literară proprie... În această dezvoltare se poate amesteca și omenescul...”* [52]

d) Revista Ortodoxia, 1982: „Numeroase erezii s-au înmulțit pentru că conducătorii unor grupări creștine nu au voit să predice învățătura Apostolilor, ci au făcut ce au voit după plăcerea lor, nu ceea ce trebuie.” [53]

e) Revista Telegraful Român nr. 11-12: „...Din practicile rămase în viața comunităților moștenite din om în om și din comunitate în comunitate, din amintirile bine controlate, coordonate, suprapuse și armonizate cu documentele, să alcătuiască și să statornicească Tradiția, sora documentelor, din care au făcut izvor de credință de valoare și cu autoritate egală cu a documentelor scrise... Și așa au construit acel cod de învățături care se va numi Dogmatica și care va fi peste veacuri și pentru eternitate constituția precisă, obligatorie și aspră a Ortodoxiei... Singură cu certitudine mântuitoare.” [54]

Se pune întrebarea firească: a lăsat oare Domnul Iisus Hristos în seama omului să precizeze învățătura și calea mântuirii? Nu ne-a trimis pe Duhul Său Cel Sfânt care ne va călăuzi în TOT adevărul (Ioan 16:13)? Tot ce vine din oricare altă parte în afară de descoperirea lui Hristos din cer, așternută pe paginile Sfintei Scripturi, este de la oameni și, pentru că este astfel pe nedrept numită tradiție ortodoxă, noi o identificăm ca pe tradiție populară. Iar Sfinții Părinți ai Bisericii o califică drept *inovație*, *însuflețire a diavolului* (vezi nota 1). Următoarele mărturii culese din scrierile adevăratei Sfinte Tradiții Ortodoxe, pe care le vom aduce mai jos, întăresc și mai puternic acest adevăr.

- **Temelia de nezdruncinat a apărătorilor adevăratei Tradiții Ortodoxe**

Crezul

Iată acum una din cele mai zdrobitoare dovezi a nepotrivirii tradiției populare cu Tradiția Sfinților Părinți ai Bisericii. Această dovadă servește NUMAI acelor ortodocși care cred și mărturisesc Crezul Ortodox. Dacă dvs., cei care citiți aceste gânduri, respectați Crezul Ortodox atunci sunteți primii care vă veți ridica împotriva tradiției populare de astăzi. Și vă garantez că, după ce am să citez primul articol ale Crezului, după numai câteva remarci asupra adevărului conținut vă veți afla confrunțați cu o alegere între Crezul Ortodox și tradiția populară care se revendică nelegitim a fi ortodoxă.

Cum începe deci Crezul? „Cred Într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul...”

Ori crezi în *Atotțiitorul*, ori crezi în aceia pe care-i ține *Atotțiitorul*! Dacă crezi în *Atotțiitorul*, atunci crezi în ceea ce vine de la El, prin descoperirea lui Hristos vestită de dumnezeieștii și sfinții Lui Apostoli, adică în Biblie. În cazul acesta va trebui să respingi orice fel de învățături străine de Scriptură ca pe o inovație, ca pe o însuflețire a Satanei. Ori, dacă vrei să dai credit tradiției, așa cum circulă ea acum prin popor, atunci va trebui să te lepezi de Crez. Și, a treia variantă, dacă ai să continui să spui Crezul și, în același timp, continui să te călăuzești și după tradiția aceasta populară, atunci gura ta este aceea care te va osândi la ziua judecății prin faptul că ai mărturisit cu gura ta că tu crezi în *Tatăl Atoatețiitorul*, dar în fapt ai crezut în spusele acelora ținuți de *Atoatețiitorul*.

George Remete face o serie de afirmații pe care eu le-am grupat în patru seturi a câte două comentarii. În primul comentariu autorul vorbește corect despre Divinitatea Scripturii lui Dumnezeu; în al doilea comentariu vorbește tot atât de corect despre amestecul omului în alcătuirea tradiției populare. Am făcut această grupare în ideea limpezirii concluziei pe care o veți trage la urmă privind identitatea fiecăreia dintre ele. Și în același timp am avut în vedere simplificarea alegerii care se cere între Biblie și tradiția populară.

- *Sfânta Scriptură înseamnă Revelația supranaturală fixată expres în scris, în aceeași generație care a primit-o direct, oral;*

- *Tradiția reprezintă aceeași Revelație supranaturală, păstrată și transmisă însă prin memoria colectivă orală a Bisericii și fixată mult mai târziu în scris peste mai multe generații.*

- *În cazul Sfintei Scripturi, valoarea și autoritatea unei afirmații este absolută, indiferent de câte ori este susținută în Biblie, chiar și dacă e semnalată într-un singur loc;*

- *În cazul Tradiției însă este foarte important faptul dacă un adevăr de credință e formulat și susținut cât mai frecvent, ceea ce-i dă autoritate și putere de convingere.*

- *Sfânta Scriptură este inspirată în totalitate sau, altfel spus, este valoare absolută în totalitate;*

- *Tradiția este împrăștiată și susținută ca autoritate obligatorie numai parțial.*

- *Sfânta Scriptură oferă Cuvântul lui Dumnezeu direct;*

- *Tradiția îl dă comentat, interpretat prin experiența permanentă, mereu nouă a Bisericii.* [55]

Am menționat afirmațiile acestea în paralel pentru a evidenția cât mai vădit contrastul dintre Biblie și tradiție. Problema unora este bine concretizată de către gânditorul ortodox Sorin Dumitrescu: „Riscul credinciosului ortodox este să ajungă să fie hipnotizat de Ortodoxie și astfel s-o iubească mai mult decât pe Hristos.” [56]

Cât despre faptul că pe aceeași pagină a cărții menționate s-au făcut și alte comentarii am să-l citez pe preot profesor Ion Buga: „Abia în Hristos toată rătăcirea se sfârșește fiindcă El este Răspunsul pentru orice foamă omenească de Dumnezeu, este viața pe care omul o pierde și restituită prin El, omului.” [57] Vom rămâne astfel la spusele lui Hristos cât și la canonul ortodoxiei care nu se abate cu nimic de la descoperirea lui Hristos.

Sfânta Scriptură

Acum, pentru că preotul profesor Ion Buga, citat mai sus, îl evidențiază cu toată grija pe Hristos ca fiind *Răspunsul pentru orice foame omenească de Dumnezeu*, următoarea probă o vom lua din descoperirea adusă de Hristos, adică Sfânta Scriptură.

În Iov capitolul 2 citim, la versetul 11, că trei prieteni ai lui Iov au aflat despre nenorocirile care dăduseră peste el și au venit la el cu intenția de a-l mângâia pentru durerea lui. Acești trei prieteni însă s-au dovedit vinovați înaintea lui Dumnezeu încât, până la urmă, tot Iov a trebuit să se roage pentru ei ca să nu fie pedepsiți (42:8). Care este explicația? Aceștia erau oameni învățați – se poate înțelege lesne din cuvântările lor. Erau și plini de compătimire pentru suferințele lui Iov. De ce, totuși, nu a reușit nici unul din ei să-l ajute pe Iov în necazurile lui? De ce nu a reușit nici unul din ei să-l încredințeze de adevăratul sens al suferințelor lui? Cum de nu au reușit ei să i-L arate pe Dumnezeu lui Iov în toate suferințele sale?

Primul care a vorbit este Elifaz. Care era sursa din care-și culegea el argumentele în vederea convingerii lui Iov? El spune la 4:8 *“După cum am văzut eu...”* Al doilea prieten, Bildad din Șuah, vine cu tradiția părinților, cu cele ce au zis, au făcut și au pățit cei dinaintea noastră, deci oameni ca și noi. *“Ei îți vor da învățatură”* (8:8-10), cu alte cuvinte oamenii îți vor da răspunsul (nu Dumnezeu, așa după cum ne spune preotul profesor Ion Buga). Iar al treilea prieten este Țofar din Naama (11:13-16). Acesta venea la Iov cu Legea, pe care nimeni n-a putut-o ține și de aceea nimeni n-a putut intra în rai prin faptele Legii (Romani 3:20). Deci și acesta venea cu ceva care nu-l putea duce pe bietul Iov înaintea Dumnezeului harului.

Una dintre multele învățături pe care le-a intenționat Dumnezeu pentru noi prin așezarea acestei cărți în canonul Vechiului Testament privește înțelegerea imposibilității rezolvării problemei statutului omului înaintea lui Dumnezeu de către omul căzut în păcat. Nici raționamentele noastre (Elifaz din Teman), nici tradiția și înțelepciunea strămoșilor noștri (Țofar din Naama) și nici Legea lui Dumnezeu (Bildad din Șuah) – nici una din acestea nu ne poate aduce răspunsul. Ci, *„abia în Hristos toată rătăcirea se sfârșește fiindcă El este Răspunsul pentru orice foame omenească de Dumnezeu, este viața pe care omul o pierduse și restituită prin El, omului”*, cum ne-a spus Ion Buga mai sus.

Iată justificarea adevăratei Sfinte Tradiții Ortodoxe care se sprijină numai și numai pe Cuvântul lui Dumnezeu. Și tot aici trebuie căutată și justificarea anatemei pe care o rostesc Sfinții Părinți asupra oricărei micșorări, adăugiri sau modificări a Cuvântului scris al lui Dumnezeu (vezi nota bibliografică 1).

Tertulian: *„E de a noastră datorie să nu primim ca bună o învățatură, decât dacă ne vine de la bisericile pe care le-au întemeiat înșiși apostolii, unde ei înșiși au propovăduit, fie prin viu grai, fie prin epistole, mai târziu. Dacă astfel stau lucrurile, e limpede că orice învățatură care e la fel cu aceea a bisericilor apostolice, maici și izvoare ale credinței, trebuie socotită ca adevărată, fiindcă ea păstrează ceea ce au primit bisericile de la Apostoli, iar Apostolii de la Hristos, și Hristos de la Dumnezeu.*

Din contră, învățătura care se opune adevărului arătat de biserici, de Apostoli, de Hristos și de Dumnezeu, să fie socotită ca mincinoasă chiar înainte de a fi cercetată.” [58] Tot Tertulian spune, cu altă ocazie: „*Sfânta Scriptură are o autoritate absolută; tot ce ne învață ea este un necesar adevărat, și vai de acela care primește învățături pe care nu le-am găsit în ea.*” [59]

Arhimandrit profesor Dr. C. Voicu: „*Sfinții Părinți, propovăduitori și conducători ai Bisericii, nu au trădat, falsificat sau înlăturat Sfânta Scriptură, ca să impună Bisericii ‘preceptele’ lor omenești.*” [60]

Sunt încă o sumedenie de multe alte dovezi din partea Părinților Bisericii și a altor scriitori bisericești care atestă cu tărie că adevărata Sfântă Tradiție Ortodoxă este numai aceea care este conformă desăvârșit cu Scriptura. Încheiem însă capitolul acesta aducând ultimele două mărturii categorice în ce privește lămurirea înțelegerii cu privire la ceea ce este, cu adevărat, Sfânta noastră Tradiție Ortodoxă. Una vine din partea Sf. Irineu, născut între anii 115 și 140, ucenic al Sfântului Policarp. Cealaltă mărturie am ales să fie una din vremurile noastre pentru a dovedi veridicitatea punctului de vedere a adevăratei ortodoxii, validată și în zilele noastre.

Sf. Irineu: „*Nici o tradiție nu poate fi recunoscută ca Apostolică dacă nu este întemeiată pe Sfânta Scriptură și potrivită cu ea*” (vezi nota bibliografică 42).

Revista Studii Teologice: „*Duhul Sfânt nu mai adaugă nimic la conținutul Divin al Evangheliei. O tradiție care este contrară Sfintelor Scripturi nu este o tradiție ortodoxă. Tradiția recunoaște că Scriptura este forma definitivă, conținutul infailibil al revelației.*” [61]

Rămâne ca fiecare dintre noi să gândim în dreptul nostru și să alegem să mergem fie după Sfânta Tradiție Ortodoxă care este aliniată cu Scriptura, așa cum au lăsat-o Sfinții Părinți ai Bisericii, fie după tradiția aceasta populară în care omul muritor vine să ne învețe despre eternitate. Să nu uităm cuvintele Mântuitorului din Ioan 12:48, în care ne face cunoscut că vom fi judecați după Cuvântul Lui, după descoperirea lui Hristos, nu după cuvântul venit de la oameni.

Capitolul 2

Pocăința

Atât Scriptura, cât și Sfânta Tradiție Ortodoxă ne surprind cu privire la felul în care ne prezintă pocăința. Pocăința este lucrarea Duhului Sfânt [62] la care omul răspunde prin acceptare sau respingere. Pocăința, așa cum ne este ea prezentată pe paginile Sfintei Scripturi, este o acțiune care se consumă în două faze distincte:

1) Eliberarea (numită foarte des în Biblie ca *mântuire*) **din** statutul de păcătos și respectiv starea de păcat, adică nașterea cea de a doua [63] prin pocăință [64], botez [65] și credința în Evanghelie (Marcu 1:15). Această fază este lucrarea exclusivă a Duhului Sfânt care are

loc o singură dată, ca și procesul nașterii biologice în lumea fizică. Etapa aceasta a pocăinței este ilustrată în eliberarea poporului evreu din robia Egiptului. Eliberarea evreilor din robia Egiptului este o imagine a eliberării creștinilor din robia lui Satan și a lumii, eliberare care este lucrarea exclusivă a lui Dumnezeu. Când Moise dă ultimele instrucțiuni poporului înainte de moartea sa, cu privire la felul în care să aducă *pârگا tuturor roadelor pământului* ca dar înaintea Domnului, îi învață să mărturisească înaintea preotului aceste cuvinte: „*Și ne-a scos Domnul din Egipt, **singur** cu puterea Lui cea mare, cu mână tare și cu braț înalt, cu înfricoșare mare, cu semne și minuni.*” [66] Iată deci, că eliberarea noastră **din** starea de păcat și moarte, este lucrarea pe care o face Domnul **singur** cu puterea Lui cea mare.

2) Eliberarea sau mântuirea **de fapt** de păcatele din care ne-a izbăvit Dumnezeu **de drept** prin nașterea cea de a doua. A doua fază este, așa cum ni se spune la Filipeni 2:12, să ne *lucrăm mântuirea noastră* [67] – adică noi trebuie să lucrăm prin Duhul Sfânt la eliberarea **de** păcatele **din** care am fost izbăviți de către Duhul Sfânt; iar aceasta se continuă până la sfârșitul vieții. Etapa aceasta este ilustrată în faza următoare a eliberării poporului evreu pe drumul spre Canaan, prin tot ceea ce a urmat în pustie după ieșirea lor din Egipt și apoi după ajungerea lor în Canaan. Este adevărat că tot Dumnezeu este Acela care lucrează și aici cu puterea Lui cea mare, prin Duhul Sfânt. Dar aici trebuie ca noi, aceia care am fost izbăviți de El din păcate și fărădelegi, să *punem din partea noastră toată sânguința ca să adăugăm la credința noastră fapta cea bună...* [68] Această sânguință din partea noastră a toată sânguința este faza a doua a pocăinței, fază care se realizează prin acțiunea noastră de a lăsa pe Duhul Sfânt să împlinească **în** noi, ceea ce a împlinit Mântuitorul la cruce **pentru** noi – iar aceasta o facem toată viața cât trăim pe Pământ.

Ce spune Biblia despre pocăință

Cuvântul *a se pocăi* se găsește menționat de peste șapte zeci de ori în Scriptură (în oricare dintre traduceri) sub diferite forme. Este bine cunoscut că în rândul ortodocșilor adjectivul acesta de *pocăit* este adresat neoproteștanților ca un nume rușinos, învinuindu-i de lepădare de la dreapta credință. Dar pentru că învățătura Scripturii ortodoxe vorbește despre pocăință de peste șapte zeci de ori, cum am putea-o trece noi cu vederea?! Oare nu ne-am face vinovați de păcatul micșorării textului sacru al lui Dumnezeu, de ceea ce Părinții Bisericii denumesc ca fiind *o însuflețire a diavolului*?!

Să clarificăm un detaliu: cine este și cum poate cineva ajunge un adevărat ortodox? Pentru că nimeni nu devine ortodox prin simplul fapt că s-a născut din părinți ortodocși sau pentru că s-a născut în sânul unei națiuni așa-zis creștine. Așa cum spune și Scriptura la Romani 9:6, *nu toți cei din Israel sunt și israeliți*. Credința ortodoxă și-o însușește fiecare om în mod **individual**, pe poarta pocăinței sau *prin baia nașterii celei de a doua și prin înnoirea Duhului Sfânt*, făcând pasul acesta în deplină cunoștință de cauză și prin liberă alegere, cum bine adevărește descoperirea lui Hristos la epistola lui Pavel către Tit 3:5. Dar despre aceasta vom vorbi pe larg în capitolul *Botezul*. Acum vreau doar să relievez printr-o analogie deosebirea dintre un ortodox care moștenește numele acesta numai pentru că s-a născut într-o familie de ortodocși și un ortodox care a devenit

ortodox potrivit descoperirii lui Hristos, acceptând pe deplin conștient calea pocăinței, botezului și credinței în Evanghelie.

Ne gândim la câteva nume cum ar fi Croitoru, Măcelaru, Fieraru sau Cizmaru. Numele, spre exemplu *Croitoru*, nu califică pe cineva ca croitor numai pentru că, în timp ce moștenește acest nume de la tatăl său, el nu știe nici măcar să țină un ac de cusut în mână! Ce am putea spune despre cineva cu numele Măcelaru? Trebuie oare să credem că omul acesta este măcelar de meserie numai pentru că poartă acest nume, deși el, niciodată în viața lui, n-a avut treabă cu carnea și cuțitul? Să ne gândim acum la altcineva, un domn cu numele Cizmaru. Domnul acesta este om de știință în specialitatea astronomie. El caută printre stele și constelații cu tot felul de mijloace moderne, roade ale ultimelor cuceriri în domeniul tehnologiei computerizate. Dacă eu aș dori să-mi repar pantofii, m-aș duce oare la prietenul acesta al meu care se uită pe cer după stele și galaxii, numai pentru că se numește Cizmaru și pentru că-mi este și prieten?! Să-l luăm ca exemplu pe cineva al cărui nume este Popa (cunosc personal mulți români care au numele de familie Popa): dacă am un om în sat care este de meserie potcovar dar care se numește Popa, am să merg la el să mă spovedească numai pentru că se numește Popa?!

Dacă simpla coincidență a numelui cuiva cu vreo meserie oarecare nu are niciodată nimic comun cu profesia acelei persoane, atunci nici simpla îndeletnicire a cuiva cu lucrurile religioase nu va face niciodată un copil al lui Dumnezeu dintr-un om născut în păcat și fărădelegi. Mersul la biserică, participarea cu regularitate la Sfânta Liturghie și practicarea tuturor ritualurilor bisericești, nici una singură din toate acestea și nici toate la un loc nu vor face în veci pe cineva ortodox. Cum arătăm și mai sus, spusele Scripturii de la Romani 9:6 ne arată limpede că *nu toți cei din Israel sunt și israeliți*. Avem ca dovadă pe Iuda vânzătorul care a stat trei ani și jumătate în imediata apropiere a Mântuitorului, a Fiului lui Dumnezeu. L-a văzut în carne și oase, L-a auzit și a vorbit cu El, a mâncat și a băut cu Mântuitorul și, totuși, lucrul acesta nu l-a făcut creștin, ba încă nici măcar nu l-a împiedicat să rămână ceea ce a fost de la început – un diavol (vezi Ioan 6:70)!

Iată, astfel, motivul pentru care am subliniat faptul că mă adresez adevăraților ortodocși. Adevărații ortodocși nu sunt cei care doar poartă numele acesta, dar, de fapt, ei urmează niște datini omenеști străine de Scriptură, ci sunt aceia care și-au însușit credința ortodoxă pe calea descoperirii lui Hristos, prin pocăință, botez și înnoirea cu Duhul Sfânt. Și nici chiar descoperirea lui Hristos care este miezul, temelia credinței ortodoxe, nu o primim din orice sursă, ci numai de la dumnezeieștii și Sfinții Săi Apostoli, așa cum ne-a fost lăsată pe paginile Sfintei Scripturi, întărită de Sfintele Sinoade ecumenice și curățită de orice micșorare, adăugire sau vreo schimbare oarecare prin învățăturile venite fie de la oameni, fie chiar de la un înger.[\[69\]](#)

Ne apropiem acum de locul unde vom vorbi despre pocăință din perspectiva Scripturii. Pocăința este un subiect care trebuie să-i intereseze pe adevărații ortodocși. Vom folosi surse autorizate din rândul scriitorilor bisericești, începând cu mărturia unuia dintre cei mai importanți teologi ortodocși ai sfârșitului secolului XX, considerat de către arhidiaconul Ioan I Ică junior ca *incomparabil exeget al tradiției Ortodoxe* – preotul profesor dr. Dumitru Stăniloae.[\[70\]](#) Într-o lucrare a sa, părintele Stăniloae folosește

cuvântul pocăință de șase ori pe parcursul a numai patru propoziții.^[71] Aflându-se în pragul plecării la cele veșnice și cugetând cu glas tare la cele ce-l așteptau dincolo de mormânt, părintele Stăniloae ne face următoarele mărturisiri: „De aceea, uneori doresc să rămân încă aici pentru a-mi adânci **pocăința**. Îl înțeleg pe Sfântul Antonie care-i cerea lui Dumnezeu să-l mai lase încă să mai facă **pocăință**. Dar nu știu dacă îmi voi face **pocăința** cum se cuvine; cred că, dacă voi mai trăi, voi ajunge la o **pocăință** mai autentică, mai adâncă decât până acum; dar cu toate acestea văd că nu reușesc să-mi adâncesc această **pocăință**... Dă-mi Doamne **să mă pocăiesc** înainte de sfârșit, ca să mă înfățișez cu vrednicie înaintea Ta.” Care este, așadar, ultima dorință a sfinției sale, părintele Stăniloae înainte de moarte? Tot ceea ce cere sfinția sa este harul pocăinței care, așa cum el însuși afirmă aici, este condiția de a fi primit cu vrednicie înaintea lui Dumnezeu.

Am ajuns, astfel, la înțelegerea că adevărata înfățișare cu vrednicie înaintea lui Dumnezeu nu este posibilă decât ca urmare a pocăinței. Cât de importantă trebuie să fie pocăința în ochii lui Dumnezeu dacă până chiar și cel mai luminat teolog al sfârșitului sec. XX, părintele Stăniloae, nici el nu îndrăznește să se prezinte înaintea lui Dumnezeu prin meritele sale personale, ci **numai** în temeiul pocăinței! Atât de mare importanță acorda sfinția sa pocăinței încât nu era sigur că a făcut-o așa cum o cerea Dumnezeu! Dacă această minte atât de luminată a ortodoxiei și calificat ca un incomparabil exeget al tradiției ortodoxe, dacă el nu-și putea face intrarea în rai decât pe poarta pocăinței, dacă nici chiar el nu credea în ajungerea în rai ca urmare a slujbei preoților care-i vor porunci lui Dumnezeu să-l ducă acolo când se va afla fără suflare în cele patru scânduri ale sicriului, ce putem spune noi ceilalți care suntem niște muritori de rând? Oricine va citi cartea amintită va rămâne complet convins că dacă ești un adevărat ortodox trebuie să te îngrijești tu însuși de soarta vieții tale veșnice cât ești încă în viață; și că, de asemenea, pregătirea constă în pocăință, despre care părintele Stăniloae vorbește cu atâta seriozitate și insistență în timp ce se pregătea să treacă la cele veșnice. El nu nutrea absolut nici un fel de nădejde că ar mai putea fi, totuși, primit în rai ca urmare a slujbelor celor mai evlavioși preoți. Părintele Dumitru Stăniloae vorbește numai despre pocăință practică de el, nu de alții în numele lui, și practică în vremea cât era pe pământ, nu după trecerea din viața aceasta.

Ne aflăm acum la punctul în care urmează să prezentăm opinia Scripturii cu privire la ceea ce este în esența ei pocăința – fără de care nimeni nu va vedea pe Dumnezeu. Vom înțelege, de asemenea, că pocăința este un act personal.

Este bine cunoscut că acest cuvânt vine din grecescul *metanoia* care, parafrazat, poate fi definit ca o *schimbare a felului de gândire*.^[72] Nu mai gândesc după modelul în care obișnuiam să gândesc până la momentul pocăinței, ci accept și adopt un alt stil de gândi, o altă scară de valori. Voi părăsi cadrul și principiile după care obișnuiam eu să percep lucrurile, lumea și veșnicia, voi părăsi felul în care obișnuiam să gândesc eu și voi face aceasta cu scopul de a adopta un alt sistem de gândire, aparținând unei alte surse, din afara mea, adică lui Dumnezeu, Creatorul meu; iar sistemul acesta este întemeiat pe cu totul alte principii, care sunt specifice noii creații.^[73] Oare nu tocmai aceasta ne arată Omul Iisus Hristos, în Evanghelia după Ioan 5:19, prin cuvintele spuse chiar de El:

„Adevărat, adevărat zic vouă: Fiul nu poate să facă nimic de la Sine, dacă nu va vedea pe Tatăl făcând; căci cele ce face Acela, acestea le face și Fiul întocmai”? Și nu tocmai aceasta este pocăința? Pocăința este, așadar, încetarea de a mai gândi și aștepta ceva din partea mea sau a oricărei alte ființe, fie omenești sau îngerești, ceea ce în terminologia Scripturii se traduce prin *moarte*. Este vorba despre *a muri față de mine însumi* prin renunțarea la orice păreri sau înțelegeri personale privind calea lui Dumnezeu. Și abia în felul acesta voi fi gata să pot asculta și împlini exclusiv voia lui Dumnezeu pentru noua Sa creație. Iar Christos Yannaras comentează astfel această idee: “*Învierea, care desființează relația conjugală așa cum desființează și moartea, este ‘înviere din morți’*. Presupune moartea **modului** natural, autonom de constituire a ipostasului nostru – moarte de voie sau fără de voie a individului, care își constituie ipostasul din puterile și energiile firii sale. Trebuie să intervină o moarte pentru ca, ceea ce este muritor să fie înghițit de viață” (2 Cor. 5:4). Ceea ce ne demonstrează în pasajul acesta Yannaras este exact ceea ce a practicat Mântuitorul Iisus Hristos în latura umană a vieții Lui. Omul Iisus a practicat *moartea modului* natural, autonom de constituire a ipostasului Său, care își constituia ipostasul din puterile și energiile firii Sale umane. Căci trebuie ca, așa cum spune Yannaras în continuare, *ceea ce este muritor să fie înghițit de viață*” (2 Cor. 5:4).

Continuându-ne lectura Scripturii am să mai amintesc un alt element legat tot de pocăință. Nu este deloc la întâmplare faptul că primele cuvinte ieșite de pe buzele Mântuitorului în momentul în care a pășit în slujba Lui publică au fost „*Pocăiți-vă, și credeți în Evanghelia*” (vezi nota bibliografică 45). Acum nu uitați, Mântuitorul vorbea aici evreilor, nu păgânilor. Vrea oare să ne spună aceasta că și iudeii trebuie să se pocăiască? Evreii, aceia la care Dumnezeu S-a pogorât în Persoană pe muntele Sinai și le-a dat Legea scrisă cu degetul Lui pe cele două table de piatră[74], să aibă nevoie să se mai pocăiască? Nu este poporul acesta neamul în mijlocul căruia Dumnezeu S-a întrupat în persoana lui Iisus? Poporul acesta care s-a înrudit cu Dumnezeu prin nașterea lui Mesia din Prea Curata Fecioară Maria, poporul acesta la care S-a coborât Dumnezeu în Persoana Fiului Său și a luat trup omenesc din neamul lor, poporul acesta să aibă nevoie totuși de pocăință? Răspunsul fără echivoc este: da! Mai mult chiar, deși acesta este poporul căruia Dumnezeu i-a dat Legea Sa Divină coborându-Se pe Muntele Sinai, scrisă cu degetul Lui pe tablele de piatră, iată că acum vine Iisus la ei și le spune că trebuie să creadă în Evanghelia Sa, nu în Legea lui Moise. Vrea aceasta să ne comunice că nici ei nu se pot mântui prin ținerea Legii? Trebuie ca și ei să lase Legea, să treacă prin procesul pocăinței și apoi să creadă în Evanghelia Noului Testament, nu în Legea Vechiului Testament?

Răspunsul categoric este că până și ei, evreii, poporul cu care S-a făcut rudă Dumnezeu prin întruparea Fiului Său în Prea Curata Fecioară Maria, și ei trebuie să facă acești pași distincți și să se pocăiască, să se boteze și să creadă în Evanghelia lui Mesia (nu în Legea lui Moise din Vechiul Testament)! Înțelegem astfel că dacă nici măcar pentru evrei nu este alt mijloc de a intra în Împărăția lui Dumnezeu decât prin procesul pocăinței, nu mai este nici cea mai mică speranță pentru oricare alt neam din rasa umană de a ajunge în raiul lui Dumnezeu pe vreo altă cale. Iar dacă vrem să ne referim specific la nația noastră română care se socotește ortodoxă, atunci amintim din nou pe preotul Stăniloae care nu

îndrăzneia nici măcar să se gândească că ar putea ajunge în rai fără a trece pe poarta pocăinței!

Ce spune adevărata Sfântă Tradiție despre pocăință

Am ajuns acum la punctul unde urmează să luăm seama la felul în care privesc pocăința Sfinții Părinți ai Bisericii și alți scriitori creștini sau teologi ortodocși. Am arătat deja mai sus părerea preotului profesor dr. Stăniloae cu privire la pocăință, urmează acum și alte mărturii.

Voi începe cu un citat care face parte din Canonul Apostolic al primelor secole, dând citire unui fragment din capitolul *Pocăința*, validat de către teologii ortodocși moderni:

*„Acestea vi le scriem, iubiților nu sfātuindu-vă pe voi, ci amintindu-ni-le și nouă; că și noi suntem în același loc de luptă și aceeași luptă ne stă în față. De aceea să părăsim grijile deșarte și zadarnice și să venim la canonul cel slăvit și sfânt al predaniei noastre; să vedem ce este bun, ce este plăcut și ce este primit înaintea Celui ce ne-a făcut pe noi. Să privim cu ochii deschiși la sângele lui Hristos și să cunoaștem cât este de scump lui Dumnezeu și Tatălui Lui, că, vărsându-se pentru mântuirea noastră a adus har de **pocăință** (metanoias charin) întregii lumi. Să străbatem cu mintea toate generațiile și să vedem că, din generație în generație, Stăpânul a dat loc de **pocăință** celor ce vor să se întoarcă la El. Noe a predicat **pocăința**, iar cei care l-au ascultat s-au mântuit. Iona a predicat ninivitenilor pierirea cetății lor, iar cei care s-au **căit** de păcatele lor au făcut îndurător pe Dumnezeu cu rugăciunile lor și au dobândit mântuirea, deși erau străini de Dumnezeu.*

*Slujitorii/liturgii harului lui Dumnezeu, prin Duhul Sfânt, au vorbit despre **pocăință**. Însuși Stăpânul tuturor a grăit cu jurământ despre **pocăință**: ‘Eu grăiesc, zice Domnul, nu voiesc moartea păcătosului, ci **pocăința** lui’. Apoi adăugând și voința Lui cea bună spune **‘Pocăiți-vă, casa lui Israel, de nelegiuirile voastre...’** Voind dar ca toți cei care-L iubesc pe El să aibă parte de **pocăință**, i-a întărit prin voința Lui cea atotputernică.” [75]*

Vreau să atrag atenția asupra faptului că acest subcapitol începe prin asigurarea că nevoia de pocăință este deopotrivă a lor, adică a Sfinților Părinți, ca și a tuturor celorlalți credincioși de rând, care au trăit de-a lungul veacurilor și cărora le este adresat canonul despre pocăință. Și atunci, dacă Sfinții Părinți ai Bisericii, dintre care unii au fost chiar contemporani cu dumnezeieștii și sfinții Apostoli ai Mântuitorului, dacă ei mărturisesc pocăința ca mijloc unic de întoarcere la Dumnezeu pentru ei înșiși, cine altcineva din întreaga specie umană și-ar putea permite a gândi la o altă cale de ajungere la mântuire? Și, atenție!, să nu uităm că pocăința despre care vorbesc Sfinții Părinți aici este aceeași pe care o amintește și părintele Stăniloae: o pocăință pe care trebuie să o facă fiecare om în deplină cunoștință de cauză, să o facă el însuși, nu altul pentru el și să fie făcută în timpul vieții sale.

Înainte de a continua cu celelalte mărturii pe care urmează să le aduc trebuie să mai zăbovim puțin pentru a-mi justifica afirmația de mai sus cu privire la nevoia efectuării

pocăinței la modul personal și în deplină libertate de alegere. Pentru aceasta vom cita doi teologi ortodocși care vorbesc despre libertatea de alegere ca factor de neînlocuit în luarea de decizii privind raportul omului cu Dumnezeu. Primul citat este dintr-o lucrare a preotului profesor George Remete: *“libertatea persoanelor nu va dispărea, nu va fi încălcată niciodată, pentru că numai libertatea înseamnă identitate și personalitate, adică valoare... Dumnezeu nu limitează în nici un fel libertatea omului pentru că, dacă ar fi limitată câtuși de puțin, n-ar mai fi reală. De aceea Dumnezeu nu vrea s-o limiteze deloc; ea este prețuirea și iubirea cea mai mare pe care o poate oferi Dumnezeu creaturilor.”* [76] Al doilea citat îi aparține lui Christos Yannaras: *„în limitele acestei lumi omul personal întâlnește pe Dumnezeu personal. Îl întâlnește nu față către față, ci ascuns, așa cum întâlnește pe poet în cuvântul poeziei sale și pe pictor în cuvântul culorilor sale... Dumnezeu ni-L descoperă pe Dumnezeu, Se descoperă pe Sine prin luminarea unei cunoștințe care nu este sens-noțiune, ci nume-persoană, este Iisus Hristos, slava și arătarea lui Dumnezeu... Participarea creatului la viața necreatului nu poate fi rezultatul unei necesități, ci un fapt de libertate.”* [77]

Pentru că astfel stau lucrurile, ne punem întrebarea logică: ce valoare poate avea creștinarea din oficiu a unui copil care nu știe și nici nu poate să-și facă cunoscută propria lui alegere cu privire la actul creștinării? Va primi oare Dumnezeu pe un om care a fost adus cu de-a sila în cer, împotriva alegerii sale deliberate (dacă, bineînțeles, așa ceva ar fi totuși posibil)?! Pocăința, așadar, atât din perspectiva Scripturii cât și din perspectiva teologilor amintiți, este un act care trebuie făcut în deplinătatea tuturor facultăților mintale și sufletești de alegere absolut deliberată a insului în cauză. Iar pentru că pocăința duce la mântuire, amintim pe Christos Yannaras care ne face cunoscut că *“pentru Biserica, mântuire înseamnă eliberarea vieții de stricăciune și de moarte, transformarea actului de supraviețuire în plinătate existențială, participare a creatului la modul de existență al necreatului”* (vezi nota 76).

Acum vom continua cu aducerea altor mărturii ale Părinților Bisericii privitoare la pocăință:

Sf. Ioan Gură de Aur: *„Pocăința este... încrederea în Dumnezeu... ea ne deschide cerul.”* [78]

Tertulian: *„Căci este foarte inconsistent să aștepti iertarea păcatelor în timp ce tu eviți să te pocăiești... Aceasta este ca și când întinzi mâna să primești cumpărătura fără să fi plătit prețul. Pocăința este prețul pe care îl cere Domnul ca să-ți poată da iertarea. Compensarea prin pocăință e ceea ce El îți propune ca să fii scăpat de pedeapsă.”* [79]

Sfântul Iustin Martirul și Filozoful, amintind textul de la Isaia 1:16: *„De altfel Isaia nu v-a trimis la baie ca să vă spălați acolo de crimă și de celelalte păcate, căci nici toată apa mării n-ar fi în stare să vă curățească; ci, după cum este natural, baia cea mântuitoare despre care a vorbit atunci, este baia celor care se pocăiesc și care se curăță nu prin sângele țapilor sau al oilor ori prin cenușa unei junci, sau prin ofrande de făină, ci în credința prin sângele lui Hristos și prin moartea Lui.”* [80]

Sfântul Clement Romanul care, după documente, este unul dintre primii urmași ai Sfântului Apostol Petru: „Să ne fixăm privirile noastre asupra sângelui lui Hristos, și să ne dăm seama ce prețios este el înaintea Tatălui Său, căci a fost vărsat pentru mântuirea noastră, și aduce **harul pocăinței** întregii lumi... Slujitorii harului lui Dumnezeu, prin Duhul Sfânt, vorbesc despre **pocăință**. Într-adevăr, Stăpânul Universului, El Însuși cu jurământ a vorbit despre **pocăință** când a zis: „Pe viața Mea, zice Domnul Dumnezeu, că nu doresc moartea păcătosului, ci **pocăința** lui. **Pocăiește-te**, o casă a lui Israel de nelegiuirea ta’. Iar la pagina 43 scrie mai departe: ‘**Să ne pocăim** cât timp suntem pe pământ... **să ne pocăim** cu toată inima noastră de orice am făcut aici în trup, ca să putem fi mântuiți de Domnul câtă vreme avem încă oportunitatea **să ne pocăim**... Căci după ce-am plecat din lumea aceasta nu vom mai fi în stare **să ne pocăim** (Evrei 9:27). Câtă vreme avem ocazia să fim vindecați să ne încredințăm lui Dumnezeu, Medicul, și să-I plătim taxa. Ce taxă? **Pocăința** dintr-o inimă curată” **[81]** (reliefarea cuvintelor aparține autorului).

Ne apropiem de încheierea lămuririlor asupra subiectului pocăinței, pocăință fără de care nimeni nu poate ajunge în cerul lui Dumnezeu. Am văzut că adevărații ortodocși, Sfinții Părinți ai Bisericii și toți ceilalți scriitori bisericești din toate timpurile și până la cei de azi, toți cred și propovăduiesc pocăința așa cum a rânduit-o Dumnezeu. Domnul Dumnezeu să binecuvânteze prezentarea acestor gânduri, să lumineze mintea tuturor aceluia care nu s-au pocăit și să-i ajute să înțeleagă că un adevărat ortodox este numai acela care se pocăiește! Sfinții Părinți din primele secole ale creștinismului au trecut pe poarta pocăinței împreună cu toți adevărații ortodocși de-a lungul veacurilor. Chiar și incomparabilul exeget al tradiției ortodoxe contemporan nouă, preotul profesor Dumitru Stăniloae, a cărui ultimă rugăciune dinaintea trecerii la cele veșnice a fost să-i dea Dumnezeu mai multă pocăință, dovedește fără echivoc că pocăința este singura șansă pentru un păcătos care vrea să ajungă în rai.

Descoperă, Doamne Dumnezeule, nevoia pocăinței în fiecare cititor al acestor rânduri, și ajută-l să se pocăiască pentru a putea împărăți împreună cu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, de-acum și pururea și-n veci de veci. Amin!

Capitolul 3

Crucea

Iată un alt articol al credinței noastre ortodoxe care este greșit înțeles și propovăduit în cadrul tradiției populare. **[82]** Cu voia și ajutorul lui Dumnezeu și sub călăuzirea Duhului Său Cel Sfânt ne vom ocupa în cadrul acestui capitol de lămurirea acestui subiect. Și, ținându-ne neabătuți de la temeiul credinței noastre ortodoxe, care este descoperirea lui Hristos, vom aduce aceste lămuriri în lumina Sfintei Scripturi, după care vom asculta câteva mărturii ale Sfinților Părinți ai Bisericii, cât și a altor scriitori bisericești de-a lungul veacurilor și până în prezent. Vom vorbi și despre semnul crucii făcut cu mâna, dar acum ne începem expunerea printr-o referire la semnificațiile cuvântului *cruce*, așa cum ne sunt ele redată în greaca veche. Iar pentru aceasta vom face apel la limba originală în care a fost scris Noul Testament și ne vom folosi de dicționarul *Strong's*

Concordance. Pentru cuvântul *cruce* sunt trei categorii de sensuri, grupate în trei aliniate în dicționarul amintit. [83] Ne vom ocupa numai de primele două.

Potrivit comentariilor de la nota bibliografică menționată, cuvântul *cruce* este redat în greacă prin termenul *stavros (stauros)*. Cel mai expresiv dintre înțelesurile acestui termen poartă conotația de *dat la moarte în sensul de lepădare de sine, prin implicarea ispășirii lui Hristos*. Cel notat cu 2476 îmbogățește explicațiile prin aceste sensuri: *a susține o autoritate, a menține în echilibru, a putea continua în condiții de deplină securitate, a avea o minte neclintită*. Desigur, noi nu ne vom opri asupra tuturor explicațiilor, ci vom face numai o scurtă observație. Punând laolaltă sensurile cuvântului *cruce* pe care le-a avut în vedere Duhul Sfânt (așa cum ne sunt prezentate în limba în care a fost scris Noul Testament) ajungem la înțelegerea următoare: *crucea, pentru acela care vrea să o poarte, înseamnă lepădare de sine, prin implicarea ispășirii lui Hristos*. Este vorba, deci, despre a te da la moarte pe calea lepădării de sine. Mă lepăd, astfel, de mine însumi prin renunțarea desăvârșită cu privire la orice înțelegeri din partea mea în privința lucrurilor lui Dumnezeu (asta este *crucea – moarte!*) și mă supun oricărei căi și porunci a Domnului (asta este *înviere împreună cu Hristos!*). Iar acest proces este posibil *prin implicarea ispășirii lui Hristos*, adică admiterea ispășirii lui Hristos ca singura CALE de a redobândi cerul pierdut (în Eden) – prin pocăință, botez și credința în Evanghelia Lui.

Acesta este adevăratul sens al cuvântului *cruce* pe care l-a avut în vedere Duhul Cel Sfânt al lui Dumnezeu ori de câte ori vorbește despre ea în Scriptură. Dacă am făcut acest comentariu am avut în vedere lămurirea cititorilor încă de la început că, *crucea*, în Scriptură, are un înțeles cu mult mai lărgit decât simpla *cruce de lemn* la care gândim noi de obicei. Iar acele care ar socoti nepotrivit să ne adresăm crucii cu simplul cuvânt *lemn* am să le amintesc că în Noul Testament cuvântul *cruce* este redat în cinci locuri cu cuvântul simplu *lemn*, și anume: la Faptele Apostolilor 5:30, la 10:39, la 13:29, Galateni 3:13 și la 1 Petru 2:24. Prin urmare, dat fiind faptul că termenul *cruce* din Noul Testament are semnificații cu mult mai întinse și mai variate decât aceea care ne-a fost nouă comună, trebuie să fim gata să ascultăm lucruri cu totul noi față de cele cunoscute nouă. Fiind creștini ortodocși, trebuie să ne ținem strâns de descoperirea lui Hristos vestită de dumnezeieștii și sfinții Săi Apostoli, așa cum o găsim scrisă pe paginile Sfintei Scripturi, motiv pentru care nu ne abatem de la textul scris. Mai mult, pentru o înțelegere mai profundă, ne raportăm și la limba originală în care a fost scris.

Acum însă, deși ordinea pe care mi-am propus să o urmez în prezentarea explicațiilor ce le aducem este mai întâi proba Scripturii și apoi spusele Sfinților Părinți, trebuie ca, uneori, așa cum a fost și cazul subiectului precedent, să mă abat de la această regulă și să aduc câteva argumente ale Sfinților Părinți înainte de cele ale Scripturii. Fac această digresiune având în vedere că explicațiile pe care le-am adus deja cu privire la sensurile atât de neașteptate ale cuvântului *cruce* vor stârni foarte multă mirare în mintea tuturor acelor care nu știau despre *cruce* mai mult decât că trebuie să-și facă semnul ei cu mâna și să o poarte la gât. Având în vedere perspectiva din care dezvolt eu subiectul *crucea*, trebuie să fac cunoscut că nu m-am depărtat cu nimic de perspectiva Sfinților Părinți.

Să luăm aminte la felul în care se raportează Sf. Ioan Gură de Aur la cruce și ne vom convinge că nu mă abat de la însemnătatea care se dă învățaturii crucii în sânul adevăratei ortodoxii care începe cu Părinții Bisericii. „Crucea, spune Sf. Ioan Gură de Aur, este *distrugerea dușmăniei, siguranța păcii, virtutea miilor de lucruri dăruite nouă*”. Și tot el a spus mai departe: „*Nimic nu este atât de nepotrivit și străin de creștin ca a trăi în repaus și în odihnă... Stăpânul tău S-a răstignit și tu cauți repaus? Stăpânul tău a fost pizmuit și tu de desfătezi? Răstignește-te pe tine, chiar dacă nu te răstignește nimeni... Dacă iubești pe Stăpânul tău, mori de moartea Lui...*” [84]

Ceea ce trebuie să înțelegem noi foarte temeinic are în vedere faptul că crucea este cu mult mai mult decât obiectul de lemn pe care a murit Mântuitorul nostru! Sf. Ioan Gură de aur, unul din stâlpii Bisericii Ortodoxe, vorbește pe larg despre semnificația crucii. Vom vedea imediat că așa-numitul cult al crucii a apărut mai târziu, introdus de tradiția oamenilor. Atunci când Mântuitorul ne-a poruncit să ne luăm fiecare crucea noastră, a avut în vedere tocmai aceste simbolistici ale termenului grecesc *stavros* (*stauros*), cu toate semnificațiile lui. Prin a ne lua crucea, Mântuitorul ne îndemna să facem exact ceea ce ne spune și Sf. Ioan Gură de Aur: să ne răstignim pe noi înșine, să murim de moartea Lui. Așadar, trebuie să facem ceva în legătură cu firea noastră veche, mai mult decât a purta o cruce la gât.

După ce am vorbit despre opinia literaturii patristice privitoare la cruce (desigur, ne referim numai la opiniile potrivite descoperirii lui Hristos) să analizăm învățătura Bibliei despre cruce. Dacă m-am grăbit să prezint mai întâi opinia tradiției noastre ortodoxe și numai după aceea și pe a Bibliei, am procedat astfel pentru a demonstra că nu aduc la urechile ortodocșilor nici un fel de învățătură nouă cu privire la cultul crucii, și nici atât contrară Scripturii! Nu m-am depărtat cu nimic de învățăturile Sfintei Tradiții ortodoxe (vorbit, desigur, despre adevărata tradiție care este conformă cu descoperirea lui Hristos, așa cum am explicat detaliat când am vorbit despre *Biblia și Tradiția*). Vom aduce acum câteva citate ale Scripturii ca să putem înțelege ce anume are ea de spus cu privire la rolul crucii în economia mântuirii.

Col. 1:20: „*Și printr-Însul toate cu Sine să le împace, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, făcând pace prin El, prin sângele crucii.*”

Col. 2:14-15: „*Ștergând zapisul ce era asupra noastră, care ne era potrivit cu rânduialile lui, și l-a luat din mijloc, pironindu-l pe cruce. Dezbrăcând (de putere) începătoriile și stăpânirile, le-a dat de ocară în văzul tuturor, biruind asupra lor prin cruce.*”

Efeseni 2:16: „*Și să-i împace cu Dumnezeu pe amândoi, uniți într-un trup, prin cruce, omorând prin ea vrăjmășia.*”

1 Cor. 1:18: „*Căci Cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu.*”

Filipeni 3:18: „Căci mulți, despre care v-am vorbit adeseori, iar acum vă spun și plângând, se poartă ca dușmani ai crucii lui Hristos.”

Tot în cadrul dovezilor Scripturii amintim un fapt foarte concludent. Duhul Sfânt al lui Dumnezeu a folosit în Noul Testament de cinci ori cuvântul simplu *lemn* referindu-se la crucea Mântuitorului, așa cum arătat deja mai sus (vezi originalul grecesc la Faptele Apostolilor 5:30; Faptele Apostolilor 10:39; Faptele Apostolilor 13:29; Galateni 3:13; 1 Petru 2:24). De ce a folosit Petru expresia „L-au omorât spânzurându-L pe lemn” (Faptele Apostolilor 10:39), și nu „spânzurându-L pe sfânta cruce”? De ce a vorbit la fel și Pavel, spunând despre Mântuitorul că L-au pogorât de pe lemn (Faptele Apostolilor 13:29), și nu de pe sfânta cruce?

Adevărații creștini ortodocși, a căror credință este primită prin descoperirea lui Hristos făcută cunoscută dumnezeieștilor și Sfinților Săi Apostoli, rămân la ceea ce au primit înaintașii lor, pionierii credinței apostolice, Sfinții Părinți ai Bisericii, adică la ceea ce spune Scriptura.

1. 1. Opinia Sfinților Părinți ai Bisericii și a altor scriitori bisericești

cu privire la subiectul *Crucea*

Am ajuns acum la punctul următor al temei noastre urmând să prezentăm opinia Sfinților Părinți ai Bisericii și a altor scriitori bisericești cu privire la subiectul *Crucea*. O să vorbim în același context și despre semnul crucii făcut cu mâna.

i) Tertulian ne spune că „Dacă s-ar cere o motivare biblică, pentru facerea semnelui crucii, ea nu s-ar putea găsi. Începutul îl are în tradiție...” [85]

ii) Una din revistele *Ortodoxia* ne face cunoscut că „Crucea (semnul crucii) ca reprezentare a aceea ce s-a petrecut pe Golgota, a pătruns în viața liturgică a Bisericii în sec. al IV-lea” [86].

iii) Farar ne spune: „Ca semn distinct Crucea nu se întâlnește în catacombe decât în forme mascate de monograme ale lui Hristos. Cea mai timpurie cruce latină este aceea de pe mormântul împărătesei Galla Placidia din anul 451. O închipuire evidentă a răstignirii n-a existat înainte de sec. IV.” [87]

iv) În revista *Ortodoxia* citim că „prima evidență despre reprezentarea trupului lui Iisus pe cruce, provine din secolul al 5-lea. Până în secolul al 6-lea, simpla cruce a apărut rar în public” [88].

v) În *Dialogul cu iudeul Trifon* ni se face cunoscut că Sf. Iustin Martirul este primul scriitor creștin care vorbește de semnul crucii, aducându-l ca o dovadă din Sfânta Scriptură că Domnul Iisus trebuia să moară pe cruce și că crucea este instrumentul pe care trebuia să pătimească. Dar nu face nici o aluzie că acestui semn i s-ar cuveni închinare sau că creștinii trebuie să-l facă. [89]

vi) Vom apela acum din nou la lucrarea *Din apă și din duh* a preotului Schmemmann despre care am vorbit în partea introductivă a cărții. De data aceasta aduc un citat scurt care, de fapt, aparține traducătorului acestei cărți, preot profesor Ion Buga: „În ultimă analiză, sensul suprem al Întrupării lui Hristos este cel liturgic; El a venit pentru a răspunde la întrebarea esențială **unde să ne închinăm** (Ioan 4,20), iar răspunsul vizează tocmai formalismul ucigător și mutația închinării “în duh și în adevăr.” [\[90\]](#)

Citatul acesta ne duce din nou la descoperirea lui Hristos, adică Sfânta Scriptură care este izvorul credinței ortodoxe, din care vom învăța felul de închinare pe care-l cere Acela căruia îi aducem închinarea. Căci oricât de dreaptă, de frumoasă și de încântătoare ar putea părea forma de închinare adusă prin semnul crucii făcut cu mâna, dacă nu este primită de Acela căruia i-o aducem ce folos avem noi din ea și ce folos are Acela căruia ne închinăm?

Ce zice, deci, textul Scripturii către care ne îndreaptă preotul profesor Ion Buga? Pentru aceasta îi vom urma îndemnul și vom deschide Cartea Sfântă la Ioan 4:19-24, unde citim: „Femeie... vine ceasul și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr, că și Tatăl astfel de închinători își dorește. Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină (Lui) trebuie să i se închine în duh și în adevăr.”

Am înmănușat mai sus pentru cititorii acestei cărți un „bucet” de informații cu privire la învățătura despre Cruce și semnul crucii făcut cu mâna, culese atât din izvorul credinței ortodoxe care este Sfânta Scriptură, cât și din scrierile Părinților Bisericii. Iar la urmă am legat strâns acest „bucet” cu vestea adusă de Mântuitorul din partea lui Dumnezeu: El ne-a spus exact ce fel de închinare și ce fel de închinători Își dorește Dumnezeu! Mântuitorul ne explică mai întâi că Dumnezeu este duh și că, deci, duh fiind El nu poate primi decât închinarea în duh. Că oamenii au introdus începând cu secolul IV d.H. și un alt fel de închinare, este responsabilitatea aceluia care s-au abătut de la dreptarul Scripturii și de la învățătura primilor Părinți ai Bisericii! Cine vrea să afle cum s-a strecurat și felul acesta străin de închinare în sânul ortodoxiei nu are decât să citească un comentariu foarte calificat al profesorului de teologie (mai târziu episcop) Nicolae Colan. [\[91\]](#) Felul acesta de închinare prin facerea semnelor crucii cu mâna nu face parte din învățătura Mântuitorului, nici a Sfinților Părinți ai Bisericii și, după cum bine am văzut, chiar și teologii moderni amintesc felul de închinare adus de Mântuitorul, nu pe cel inventat de oameni.

Ne-am apropiat acum de încheierea celui de al treilea capitol al cărții noastre. Să nu uităm niciodată că în ziua judecății nu vom fi judecați după spusele nici unei făpturi din creația lui Dumnezeu. Mântuitorul ne spune la Ioan 12:48-49 că vom fi judecați după Cuvântul Lui, al lui Hristos. Vrei dar să nu te temi de ziua judecății? Ia aminte atunci la învățăturile pe care ni le aduce Hristos pe paginile Sfintei Scripturi! Urmează porunca Mântuitorului din Marcu 1:15 de a te pocăi și a crede în Evanghelie, apoi pe aceea din Marcu 16:16 de a te boteza! Vei fi, astfel, născut din nou și înnoit cu Duhul Sfânt, așa cum se arată în Tit 3:5, după care vei deveni copil al lui Dumnezeu (Ioan 1:11-13). După aceea, poartă-ți crucea în fiecare zi, așa cum ni se poruncește la Luca 9:23, și adu-I lui Dumnezeu închinarea cerută de El în Ioan 4:19-24, adică în duh și în adevăr! Urmând acești pași

arătați de Mântuitorul în Cuvântul Lui, nu vei mai avea a te teme de El în ziua înfricoșătoarei judecăți. Dumnezeu nu poate să mintă, așa cum ne spune El Însuși la Tit 1:2, și te va primi în Împărăția Lui!

Binecuvântează, Doamne Dumnezeule, citirea acestor îndemnuri aduse din Cuvântul Tău, dă harul și lumina pocăinței fiecăruia dintre cititori care nu l-au primit încă, și dă-ne și nouă harul de a trăi pocăința prin purtarea crucii în fiecare clipă tot mai mult, spre slava Ta și fericirea noastră veșnică. Amin!

Capitolul 4

Botezul

În cel de al patrulea capitol al lucrării de față ne vom ocupa cu subiectul *Botez*. Potrivit schemei pe care ne-am propus-o în planul de desfășurare a cărții vom trata acest subiect din perspectiva Scripturii, după care vom prezenta opinia Părinților Bisericii și a altor scriitori bisericești cu privire la Botez. Subiectul acesta a necesitat un volum de informații mai mare decât cele dinainte. Astfel se face că gândurile cuprinse în acest material au fost împărțite pe mai multe subcapitole după cum urmează:

Noțiuni generale

- a) Despre apă și botez;
- b) Însemnătatea botezului în lumina Scripturii;
- c) Câte feluri de botezuri există?

Botezul pe paginile Sfintei Scripturi

- a) Etapele săvârșirii botezului, așa cum sunt prezentate de Sfânta Scriptură;
- b) Condițiile care se impun unui candidat în vederea primirii botezului;
- c) Cufundarea trupului în apa botezului se înfăptuiește NUMAI în temeiul și ca urmare a scufundării sufletului în moartea lui Hristos, prin pocăință;
- d) Botezul copiilor mici.

Botezul în învățătura Părinților Bisericii

- a) Ce este Botezul?
- b) Părinții Bisericii apără cu probe coplășitoare temeiurile de bază ale botezului - credința și desăvârșita conștientizare a actului în sine din partea candidatului;

c) Condițiile, temeiurile și maniera practicării botezului în înțelegerea Sfinților Părinți ai Bisericii.

Noțiuni generale

a) Despre apă și botez

Doctrina botezului este una dintre cele mai controversate teme în creștinism deoarece poate fi speculată foarte reușit de către Satana în vederea înșelării oamenilor lesne crezători. Oricine va deschide oricare din traduceri ale Bibliei ortodoxe la cartea 1 Petru 3:21 va vedea că nici una nu vorbește despre botez ca având ceva de-a face cu mântuirea. Cufundarea trupului în apă nu este nimic altceva decât o manifestare exterioară a mântuirii care a avut loc înlăuntru (dacă bineînțeles, a avut loc o astfel de lucrare autentică înlăuntru). Spre exemplu, Biblia lui Cantacuzino de la 1688 vorbește despre botez ca despre *o pildă*; Biblia lui Galaction ca *închipuire* (a mântuirii); Biblia Anania prezintă botezul ca *o prefigurare* ș.a.m.d. Și tot atât de categoric este arătat în versetul citat că botezul nu este nici curățirea trupului de întinăciunile lui.

Biblia arată că botezul nu exercită nici un fel de influență asupra celui botezat, nici asupra duhului, nici asupra sufletului și nici atât asupra trupului omenesc, dacă nu este precedat de pocăința sufletului. Botezul nu transmite nici un gen de însușiri celui care-l primește. În afară de udarea cu apă a trupului, botezul nu exercită nici un fel de acțiune asupra persoanei care se botează. Botezul își extrage valoarea numai din acțiunea interioară care a avut loc la nivelul duhului omului născut din nou – dacă o astfel de lucrare a avut loc cu adevărat. Botezul nu are nimic magic în el. Dacă Dumnezeu încuviințează un botez, aceasta se datorește nu apei în care a fost cufundat cel ce se botează, nu în slujbele și ceremoniile pompoase care au loc cu prilejul botezului și nici atât în ceea ce crede persoana în cauză despre apa în care a fost cufundat. Cufundarea trupului în apă își extrage valoarea din cufundarea sufletului în Hristos. Un om care **nu** a pus capăt părerilor lui personale sau ale altor oameni despre Dumnezeu, adică **nu** a murit prin despărțirea de înțelegerea sa față de tot ce vine din partea făpturii omenești cu privire la mântuire, poate să se cufunde în apă având parte de cele mai alese slujbe bisericesti de fiecare dată - înaintea lui Dumnezeu actul cufundării este lipsit de valoare! Dar cufundarea în apă numai o singură dată a unui om care își cufundă mai întâi mintea, sufletul și duhul în Hristos prin pocăință este primită de Dumnezeu ca botez! Numai această cufundare a lăuntru omului în moartea lui Hristos va da valoarea și calificativul de botez a cufundării trupului unui om în apa botezului. Prin această cufundare a lăuntru omului în moartea lui Hristos trebuie să se înțeleagă capitularea omului în fața tuturor cerințelor lui Dumnezeu privind viața, moartea și veșnicia – iar asta înseamnă moarte de cruce, după cum am văzut deja în capitolul precedent. După cum Hristos S-a deșertat de Sine Însuși până la punctul de neputință absolută și desăvârșită, S-a smerit și S-a făcut ascultător chiar până la moarte de cruce (Filipeni 2:8), tot așa omul care se botează consimte să se plece în fața oricărui cuvânt al lui Dumnezeu adus prin descoperirea lui Hristos.

b) Însemnătatea botezului în lumina Scripturii

Am vorbit mai sus despre relația dintre apă și cel botezat, deci despre partea exterioară. Acum să vorbim despre realitatea interioară, despre însemnătatea spirituală pe care a acordat-o botezului Acela care a instituit acest act.

Prima dată trebuie să stabilim însemnătatea pe care o are botezul în opera mântuirii. Pentru aceasta ne raportăm puțin la Ioan Botezătorul și slujba lui. Se știe foarte bine că Ioan Botezătorul nu era calea mântuirii ci pregătitorul ei. Botezul lui Ioan, de asemenea, nu era botezul instituit de Mântuitorul Iisus Hristos (adică cufundarea în moartea Domnului și învierea la o viață nouă), dar era prefigurarea lui. Dacă icoana adevăratului botez venea din cer (vezi Matei 21:25) și nu putea fi ocolită de cei care doreau iertarea păcatelor (vezi Matei 3:6, Marcu 1:4 și Luca 3:3), cu cât mai mult botezul Domnului Iisus, care El Însuși vine din cer, **nu poate fi ocolit** de cei care doresc mântuirea. Dacă la botezul lui Ioan nu erau primiți oameni care nu-și mărturiseau păcatele (Matei 3:7 și Luca 3:7-8), deci nu erau primiți nici pruncii, cu cât mai mult la botezul instituit de Însuși Mântuitorul Hristos se cere credință și **primirea conștientă** a tot ce ne învață El.

Iată aici încă un element cu privire la importanța botezului instituit de Mântuitorul Hristos. La Faptele Apostolilor 19:3 întâlnim niște ucenici ai lui Ioan Botezătorul. Ei nu primiseră botezul nou testamental și de aceea nici nu aveau credința mântuitoare. Adevărata credință în Domnul Iisus nu este despărțită de botez. Cine crede în El, se botează. Numai după ce ucenicii lui Ioan Botezătorul au primit pecetea adevărului confirmată în primirea Duhului Sfânt prin punerea mâinilor asupra lor de către cel mai mare Apostol al vremii harului, Pavel, și au fost botezați ca urmare a acestui fapt, numai după aceea au dovedit că aveau dreapta credință. Cine are dreapta credință se și botează.

Privit din perspectiva lui Dumnezeu, botezul nu are de-a face cu păcatele. Este adevărat că prin cufundarea în apă cu prilejul botezului noi mărturisim moartea față de toate păcatele și întreg trecutul nostru păcătos. Dar botezul, în sine, este doar mărturia unui act înfăptuit la nivel de duh. Persoana care se botează depune o mărturie publică prin apa botezului afirmând o anumită poziție interioară pe care a adoptat-o în raporturile lui cu Dumnezeu. Persoana a săvârșit un act mai înainte de a-l mărturisi. Actul interior săvârșit de cel botezat a avut loc în duhul lui, și asta a avut loc mai înainte de a se prezenta ca un candidat la botezul propriu-zis. Botezul este constituit din două acte la care cel ce botează supune pe cel care se botează. Este vorba despre cufundarea celui botezat în apă, apoi scoaterea lui afară din apă. Cufundarea trupului în apă reprezintă îngroparea în moartea lui Hristos; scoaterea la suprafața apei simbolizează învierea la o viață nouă împreună cu Hristos – dar asta numai în cazul în care cel botezat s-a cufundat în moartea lui Hristos la nivel de duh lui prin pocăință și a înviat la o viață nouă împreună cu El prin învierea Lui.

Cred că pentru ușurarea înțelegerii simbolisticii botezului ne-am putea servi foarte bine de următoarea ilustrație: un tânăr și o tânără care se gândesc serios la căsătorie. La un moment dat vine și clipa în care ei discută deschis condițiile acestui act. Sunt numai ei, nu e nimeni în preajma lor. Ei își vorbesc în taină unul altuia, își pun întrebări, dau răspunsuri, iau în calcul toate aspectele privitoare la încheierea unei căsătorii și, în final,

se hotărăsc. Desigur, hotărârea aceasta este luată strict între ei doi, fără nici un fel de martor ocular, nimeni care să-i audă ce au vorbit și ce au aranjat. Dar odată ce au stabilit toate condițiile căsătoriei și au ajuns la o hotărârea de a se uni prin căsătorie, pleacă acum la familiile lor și la prieteni ca să le facă cunoscută bucuria de a se uni prin căsătorie. După aceea urmează cununia civilă și cea religioasă. Înțelegerea dintre ei a fost confidențială. A fost numai între ei doi. Nimeni nu știe ce au vorbit ei atunci când au discutat aspectele unirii prin căsătorie. Dar după ce au ajuns să ia hotărârea de a se căsători, această hotărâre a fost făcută cunoscută în mod public prin actul oficial al căsătoriei soldat cu punerea verighetelor în degete.

Cam în felul acesta stau lucrurile și cu botezul. Actul de pocăință este făcut de om între el și Dumnezeu. Omul, în adâncul sufletului său se hotărăște să se pocăiască. Apoi, după ce actul pocăinței s-a încheiat între el și Dumnezeu, omul se bucură, la fel ca cei doi tineri, să facă cunoscut acest legământ încheiat cu Dumnezeu și va face asta exact prin actul botezului. Actul botezului propriu-zis este un simbol asemănător cu verighetele din degetele celor doi tineri care s-au cununat.

Acum urmează să discutăm despre lucrarea interioară care are loc la nivel de duh în inima celui ce se botează, adică moartea împreună cu Hristos și învierea împreună cu El. Am amintit despre aceasta și în cadrul capitolului *Pocăința*. Cea mai grăitoare ilustrație din care putem înțelege profunzimea învățaturii despre botez este botezul Mântuitorului. Episodul acesta din viața pământească a Mântuitorului ne va lămuri pe deplin înțelesul pe care l-a dat Dumnezeu botezului.

Am arătat mai sus că (1) botezul în apă capătă sens și este primit de Dumnezeu ca atare, numai în temeiul unei lucrări lăuntrice care a avut loc în profunzimea cea mai tainică a ființei celui care se botează. Am arătat apoi că (2) botezul nu are de-a face cu păcatele, ci cu atitudinea păcătosului, a celui care se botează, față de Dumnezeu. Și am mai arătat de asemenea că (3) atitudinea aceasta în raport cu Dumnezeu reprezintă capitularea totală și absolută în fața lui Dumnezeu a celui care se botează. Iar această capitulare absolută înseamnă moartea față de sine pentru a învia față de Dumnezeu. Toate aceste realități lăuntrice ale raporturilor Sale cu Tatăl se văd lămurit în viața Mântuitorului. El arată în cele mai simple cuvinte moartea Sa desăvârșită față de Sine în relație cu Tatăl prin cuvintele de la Ioan 5:19: „Adevărat, adevărat zic vouă: Fiul **nu poate** să facă nimic de la Sine, dacă nu va vedea pe Tatăl făcând; căci cele ce face Acela, acestea le face și Fiul întocmai.” Sau, cum spune mai jos la versetul 30: „Eu nu pot să fac de la Mine nimic; precum aud, judec; dar judecata Mea este dreaptă, pentru că nu caut la voia Mea, ci voia Celui care M-a trimis.” Sau, cum spune la Ioan 8:29: „Cel ce M-a trimis este cu Mine; nu M-a lăsat singur, fiindcă Eu fac pururea cele plăcute Lui.” De asemenea, Romani 15:3: „Căci și Hristos n-a căutat plăcerea Sa...”

Iată, deci, cum se adevăresc în viața Mântuitorului cele ce am arătat mai sus despre botez. Botezul în apă pe care-l recunoaște Dumnezeu în viața unui om este numai botezul aceluia care, în relația lui cu Dumnezeu, nu face *nimic de la sine însuși* ci, la fel ca și Iisus, face numai lucrurile *pe care le vede la Tatăl său*, adică la Dumnezeu! Iisus a făcut toată viața Lui numai lucrurile plăcute Tatălui. Iisus n-a căutat niciodată plăcerea Sa.

Iisus Se comporta față de Sine însuși ca față de un mort. În viața lui Iisus nu exista nici o umbră de intervenție de orice natură din partea oricărei făpturi din creația lui Dumnezeu. În El stăpânea, în toată plinătatea și desăvârșirea, voia și plăcerea Tatălui, deoarece El Se golise de Sine Însuși și de orice altă intervenție străină. Aceasta înseamnă moarte față de sine, aceasta este pocăința adevărată! Și pentru că Iisus a trăit real moartea Sa desăvârșită față de Sine nefăcând niciodată nimic de la Sine Însuși, de aceea Dumnezeu a confirmat primirea botezului Său deschizând cerul și făcând acea declarație din Luca 3:22 prin care arăta că Acesta este *Fiul Său preaiubit întru care a binevoit*.

Dumnezeu a făcut această declarație publică despre Fiul Său cu mai multe scopuri. Putem să credem cu toată certitudinea că unul din scopurile pe care le-a avut Dumnezeu în vedere deschizând cerul și făcând acea declarație față de Fiul Său a fost și să ne ofere nouă un tablou real a ceea ce înseamnă cu adevărat botezul înaintea Lui. Învățăm de-aici că, dacă vrem ca botezul nostru să fie luat în considerație înaintea lui Dumnezeu, trebuie să fie precedat de actul pocăinței interioare, prin care consimțim, la fel ca și Hristos, că din momentul acela noi nu mai trăim după învățăturile și percepțele izvorâte din gândirea noastră, din gândirea altor oameni și nici chiar din gândirea venită din partea celor mai strălucitori îngeri din cer. Botezul primit înaintea lui Dumnezeu este numai acela precedat de moartea față de noi înșine, adică încetarea de a lua sfat de la orice ar veni la noi, din partea noastră, din partea oricărei alte făpturi omenești și chiar din partea îngerilor, pentru a trăi numai și numai după îndemnul, voia și plăcerea lui Dumnezeu.

Botezul nu are de-a face cu păcatele noastre. Este foarte adevărat că prin cufundarea în apă, care este simbolul îngropării trecutului nostru, îngropăm deopotrivă, simbolic, și păcatele împreună cu tot trecutul nostru păcătos. Dar aici nu e vorba despre lucrurile din viața lui, fie păcate, fie o viață de cea mai înaltă moralitate. Botezul privește strict poziția pe care păcătosul o alege în raporturile sale cu Dumnezeu. Botezul se raportează la atitudinea omului față de sine și de lucrurile din el, bune și rele deopotrivă, acceptând să moară față de el însuși și față de lucrurile din el, bune și rele deopotrivă. Prin botez omul se recunoaște de creatură în fața Creatorului mărturisind suveranitatea absolută a lui Dumnezeu.

Cea mai puternică dovadă a temeiului acestei afirmații ne-o oferă botezul Mântuitorului despre care tocmai am vorbit mai sus. **Botezul este botez numai atunci când exprimă în afară o realitate dinlăuntru.** Gândindu-ne acum la botezul Mântuitorului din perspectiva afirmației potrivit căreia botezul nu are nimic de-a face cu lucrurile din viața celui ce se botează, ci are de-a face cu poziția față de sine și față de Dumnezeu a celui ce se botează, amintim că acceptarea botezului Mântuitorului de către Tatăl stătea în moartea Fiului față de Sine, evidențiată în textele Scripturii de la Ioan 5:19 și 30, cât și în alte texte. Dumnezeu a încuviințat botezul în apă al Fiului Său, Iisus, prin aceea că avea la bază moartea Lui față de Sine dovedită cu prisosință începând chiar cu momentul acceptării voii Tatălui de a fi trimis pe Pământ ca să moară pentru noi și în locul nostru. Iar după aceea, pe tot parcursul vieții Sale, deși El era Dumnezeu din Dumnezeu adevărat n-a încetat niciodată ca, în umanitatea Lui, să trăiască cu desăvârșire mort față de Sine. Orice ar fi făcut Iisus înaintea lui Dumnezeu nu putea fi decât bine și slăvit, totuși, niciodată n-a făcut nimic de la Sine însuși.

Am încercat până la punctul acesta să demonstrăm că, în esența lui, botezul nu este corelat la **starea** de păcătos și la povara de păcate, ci la **persoana** păcătosului. Iar acum o să spunem câteva cuvinte despre declarația paradoxală a Mântuitorului prin cuvintele “**Fiul nu poate face nimic de la Sine însuși**”. Am tot vorbit despre asta mai sus și este momentul potrivit să adâncim această declarație a Mântuitorului.

Orice cuvânt din viața Sa și orice atitudine au fost întotdeauna Adevăr dumnezeiesc. Despre orice ar fi putut fi vorba în legătură cu personalitatea Sa, cum ar fi gândirea Sa, simțirile Sale, plăcerea Sa, voința Sa, reacțiile Sale, sentimentele și resentimentele Sale, în toate cele ce priveau într-un fel sau altul ființa Sa, **Iisus era în mod desăvârșit lepădat de Sine**. Așa cum un mort nu reacționează față de cei ce stau lângă coșciugul său, nici la strigătele sfâșietoare ale celei mai dragi ființe din lume lăsate în urmă și nici la cele mai cumplite hule ce i s-ar putea aduce de către cineva, tot așa nimeni n-a putut face niciodată pe Iisus să reacționeze la nici o provocare care ar fi venit din Sinea Lui. Toată existența Lui era numai în relație cu Tatăl.

Iisus este Acela la al Cărui simplu cuvânt „*Eu sunt*” au căzut cu fețele la pământ înaintea Lui o ceată de oameni veniți înarmați cu săbii și ciomege să-L ia prins (Luca 22:52). Cum stăm atunci cu faptul că **nu putea** să Se apere? Acela care a însănătoșit oameni bolnavi de tot felul de boli incurabile, oameni ciungi, muți, orbi și ologi din naștere, El care a sculat morți din morminte, El să nu poată face nimic? Da, așa este, dar, atenție!, El nu a spus numai că nu poate, ci că nu poate *din Sine Însuși*. Și de ce nu putea chiar nimic *din Sine însuși*? Iisus *S-a deșertat pe Sine* [\[92\]](#) și S-a îmbrăcat în toate atributele unei ființe create. Aici nu vorbim că Iisus ar fi fost creat - asta este o mare erezie, ci doar că El *S-a deșertat pe Sine* ca să Se îmbrace în ființă creată, așa cum arată textul de la Filipeni 2:6-8. Acum, în statutul acesta de ființă creată, așa cum suntem noi (dar fără păcat), Iisus a arătat exact ceea ce suntem în noi înșine – niște ființe totalmente neputincioase, tot atât de neputincioase în a face fie bine, fie rău ca și un mort. Vorbind despre capacitatea noastră în a face ceva, singura deosebire dintre noi și un mort intervine în alegerea pe care o putem face cui vrem să slujim: lui Dumnezeu sau Satanei?

În noi înșine și din noi înșine nu putem face nimic mai mult decât ar putea face un mort. Minunea alcătuirii omului stă tocmai în înzestrarea lui cu capacitatea de a face o alegere liberă a stăpânului căruia să-i slujească în viață – lui Dumnezeu sau Satanei. Cum nu poate mortul din coșciug intrat deja în procesul de descompunere să mai facă ceva, așa nu poate o ființă omenească să facă ceva, să inițieze ceva care să plece de la ea însăși! Omul nu poate face nimic altceva decât să aleagă pe cineva care să lucreze în el și prin el. Omul este **făcut** „după chipul și după asemănarea” lui Dumnezeu (Gen. 1:16), dar omul nu este Dumnezeu! Dumnezeu este unul singur, alt dumnezeu în afara Lui nu mai este! Iisus a arătat în mod desăvârșit care este adevăratul statut al ființei umane, cu referire la capacitățile personale ale omului. A arătat foarte simplu, dar de netăgăduit, că, deși omul este făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, el nu este decât o creatură care **nu poate face nimic de la sine**. Tot ceea ce poate face omul este să asculte de Dumnezeul Creator sau de ispitorul Satana.

Ne întorcem acum la subiectul nostru, arătând că prin botez candidatul proclamă și recunoaște de bună voie și nesilit de nimeni autoritatea absolută, deplină și necondiționată a Dumnezeului Creator asupra ființei și vieții sale. Prin cufundarea trupului în apă el face cunoscut „*începătoriilor, stăpânirilor, stăpânitorilor acestui veac și duhurilor răutății care sunt în văzduh*” (Efeseni 6:12), cât și oamenilor de pe Pământ că, punându-și în valoare potențialul de liberă alegere, se leapădă de arborele său genealogic care este rasa lui Adam cel **făcut** din pământ, pentru a se naște din nou din Adam Cel **născut** din Duhul Sfânt. Iar prin ridicarea din apa botezului candidatul mărturisește învierea lui împreună cu Hristos la o viață nouă, o viață care n-a fost niciodată cunoscută în toată istoria creației lui Dumnezeu (2 Cor. 5:17). Prin ridicarea din apa botezului candidatul declară înaintea “*începătoriilor, stăpânirilor, stăpânitorilor acestui veac și duhurilor răutății care sunt în văzduh*” (Efeseni 6:12), cât și a oamenilor că, punându-și în valoare libertatea de alegere în continuare, va alege, pe tot parcursul vieții sale care îi va fi dată de acum înainte, să trăiască în desăvârșită ascultare de Hristos.

c) Câte feluri de botezuri există?

Analizând câte feluri de botez există trebuie mai întâi să stabilim pe care dintre ele îl vom explica. Căci dacă vorbim despre botezul unei anumite denominațiuni creștine, atunci ar urma să mergem la fiecare denominațiune creștină și să-i studiem doctrina despre botez. În cazul acesta, răspunsul la întrebare ar fi foarte simplu: există atâtea feluri de botez câte denominațiuni creștine există!

Dar dacă vrem să aflăm câte feluri de botez sunt recunoscute înaintea lui Dumnezeu, lucrurile stau cu totul diferit și, în cazul acesta, noi, creștinii ortodocși a căror credință are ca temelie descoperirea lui Hristos, nu avem altceva de făcut decât să deschidem Biblia la Efeseni 4:5-6 și să aflăm de-acolo că „*este un Domn, o credință, un botez, Un Dumnezeu și Tatăl al tuturor...*”

Iată, deci, ce spune Biblia: **un singur botez!** Și nădăjduiesc că după ce am înțeles care e însemnătatea botezului din perspectiva Scripturii, nu ne va fi deloc greu să înțelegem și care este acel **singur botez** pe care l-a instituit Mântuitorul și care este primit înaintea lui Dumnezeu.

Pe tot parcursul explicării botezului din perspectiva Scripturii, am vorbit despre două elemente principale care definesc botezul. Prin cufundarea în apă candidatul mărturisește că înțelege și acceptă deliberat în lăuntru său statutul de creatură în raport cu Creatorul, încetând astfel să se mai consulte în oricare domeniu al vieții sale cu tot ceea ce este făptură. Al doilea aspect este strâns legat de primul. Așa cum deja s-a spus, candidatul face această mărturisire pe deplin conștient de libertatea sa alegere. Cufundarea în apă a unui om căruia din anumite motive i s-ar fi răpit libertatea de alegere nu poate fi primită de Dumnezeu care l-a făcut liber pe om să se pronunțe în dreptul lui (vom arăta mai jos cât de puternic apără libertatea omului și teologii ortodocși, dintre care amintesc acum pe George Remete, Dumitru Stăniloae și Christos Yannaras). Aducând în scenă botezul

Mântuitorului, stabilim că afundarea trupului exterior în apă este **întotdeauna** precedată de cufundarea sufletului interior în moartea față de sine.

Iată, astfel, cât de simplu ni se revelează acum necunoscutele de care avem nevoie în rezolvarea ecuației adevăratului botez, despre care Biblia ne vorbește ca fiind **singurul botez**. Singurul botez care este primit înaintea lui Dumnezeu este acela care poartă semnul originalității și sigiliul lui Dumnezeu, botezul practicat de Iisus Hristos, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat și om din om adevărat, dar fără păcat. Vârsta maturității la care a fost botezat Iisus, trecutul pe care L-a lăsat în urmă ca mărturie interioară a botezului exterior, ascultarea deliberată în totală cunoștință de cauză față de Tatăl prin înșăși împlinirea botezului - toate acestea sunt elemente care definesc exact acel **un singur botez** pe care L-a instituit Dumnezeu. Oamenii pot născoci în fiecare zi oricât de multe rețete de botez, este libertatea lor. Dar când vine vorba despre primirea botezului de către Dumnezeu, aici nu este decât acest **singur botez** practicat de Omul Iisus Hristos.

Care botez nu poate fi primit de Dumnezeu? Răspunsul a devenit acum foarte simplu de dat: orice botez care neglijează vreunul din cele două elemente de temelie: (1) cufundarea trupului în apă fără ca sufletul să fi fost mai întâi scufundat în moartea lui Hristos prin pocăință și (2) cufundarea în apă a unui candidat fără conștientizarea din partea sa a acestui act în toată deplinătatea înțelegerii și a alegerii sale.

Botezul pe paginile Sfintei Scripturi

După ce am devenit destul de familiarizați cu noțiunile generale asupra botezului ne vom apropia acum de Sfânta Scriptură din care vom căpăta lumina desăvârșită asupra învățaturii despre botez.

Mai înainte de a ne apropia de Scriptură, voi comenta un aspect important care condiționează puternic înțelegerea Scripturii, vorbind despre... cerneala „simpatică”!

Această cerneală este alcătuită dintr-un produs bazat pe o substanță sensibilă la căldură. În condiții normale o pagină scrisă cu cerneală “simpatică” arăta ca și o pagină goală, nu poți vedea nimic din conținutul așternut pe ea. Dar de îndată ce este apropiată de o sursă de căldură, scrisul de pe ea apare și se poate citi ca orice alt scris.

Adevărurile de pe paginile Bibliei pot fi comparate cumva cu cerneala „simpatică”. Este adevărat, cuvintele Bibliei pot fi citite de oricine a învățat să scrie și să citească. Dar când vine vorba de adevărul conținut în spatele cuvintelor, acesta este, la fel ca și cerneala simpatică, accesibil numai în anumite condiții pe care cel ce citește trebuie să le îndeplinească. Și ce condiții cere adevărul din spatele cuvintelor pentru a se revela? Am să amintesc două texte din Scriptură. Primul este Psalmul 35:9 (Anania): „*Că la Tine este izvorul vieții, întru lumina Ta vom vedea lumină*”. Psalmistul ne face cunoscut aici că lumina Cuvântului lui Dumnezeu de pe paginile Scripturii nu poate fi văzută decât prin lumina Duhului Său Cel Sfânt. Al doilea text este la Matei 5:8: „*Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.*” Ce vrea, cu alte cuvinte, să spună versetul

acesta? Despre care fel de curăție a inimii vorbește aici Cuvântul? Este vorba despre curăția față de orice prejudecată, arătându-te dispus să primești Adevărul lui Dumnezeu curat și așa cum îți este comunicat.

Trebuie să te lepezi de toate prejudecățile tale, arătându-te gata să primești necondiționat adevărul lui Dumnezeu, chiar și atunci când acesta îți contrazice înțelegerile tale de o viață întreagă. Trebuie să te pleci înaintea adevărului lui Dumnezeu, chiar și în cazul în care acest adevăr vine în conflict cu convingerile religioase ale denominațiunii religioase căreia îi aparții. Atunci, numai atunci și abia atunci Adevărul lui Dumnezeu din spatele cuvintelor Scripturii va deveni sensibil față de hotărârea ta nestrămutată de a-l accepta și ți se va revela!

Acesta este, deci, elementul care-ți luminează Adevărul lui Dumnezeu de pe paginile Scripturii. Iar, în cazul subiectului pe care-l studiem, trebuie să fii gata să te lepezi de toate înțelegerile abătute de la Adevărul Scripturii pe care le-ai avut mai înainte despre botez, atât din păreriile tale personale cât și din cele dobândite de la denominațiunea creștină pe care o frecvențezi sau din oricare alte surse ar mai putea proveni. Numai dacă ești gata să socotești ca pagubă și drept gunoaie toate cunoștințele care nu vin de la Hristos, așa după cum însuși Apostolul Pavel a procedat (Filipeni 3:8), numai atunci Adevărul Scripturii îți va aduce un folos! Căci dacă Apostolul Pavel, care făcea parte din poporul pământesc al lui Dumnezeu, a trebuit să socotească drept pagubă și gunoaie chiar și cunoștințele dobândite din Legea lui Moise, atunci cum am putea noi, popor străin de Israel, sa-L cunoaștem pe Hristos dacă am mai ține la cele ale noastre?!

Astfel, dacă vrem să avem vreun folos din mărturiile Scripturii pe care le vom aduce acum, trebuie să aruncăm la coșul de gunoi orice învățătură, orice părere și orice sugestie străine de Scriptură cu privire la înțelegerea botezului, ca să primim învățătura așa cum ne este prezentată pe paginile Scripturii. Și, pentru că, așa cum vom vedea la capitolul următor, adevărata învățătură a Sfintei Tradiții Ortodoxe împărtășește exact aceleași vederi ca și Scriptura, cei care țin la Sfânta Tradiție vor trebui să se conformeze aceluiași adevăr. Asta înseamnă *inima curată* despre care vorbește Matei 5:8, ca o garanție a căpătării luminii lui Dumnezeu privitoare la Adevărul din Cuvântul Său.

Vom începe, astfel, să prezentăm mărturiile Scripturii cu privire la botez, indicând toate pasajele din cartea Faptele Apostolilor unde se vorbește despre botez, căutând ca, prin lumina Duhului Sfânt, să scoatem învățătura pe care Dumnezeu a avut în vedere să ne-o transmită prin aceste texte.

Faptele Apostolilor 2:38: „Iar Petru a zis către ei: *Pocăiți-vă și fiecare din voi să se boteze în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor.*”

Faptele Apostolilor 2:41: „Deci cei ce au primit cuvântul lui s-au botezat...”

Faptele Apostolilor 8:12: „Iar când au crezut pe Filip, care le propovăduia despre împărăția lui Dumnezeu și despre numele lui Iisus Hristos, bărbați și femei se botezau.”

Faptele Apostolilor 8:36-38: „Și pe când mergeau pe cale, au ajuns la o apă; iar famenul a zis: Iată apă. Ce mă împiedică să fiu botezat? Filip a zis: Dacă crezi din toată inima, este cu putință. Și el, răspunzând, a zis: Cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu. Și a poruncit să stea carul; și s-au coborât amândoi în apă, și Filip și famenul, și l-a botezat.”

Faptele Apostolilor 9:18: „Și îndată au căzut de pe ochii lui ca niște solzi; și a văzut iarăși și, sculându-se, a fost botezat.”

Faptele Apostolilor 10:37,47-48: „Voi știți cuvântul care a fost în toată Iudeea, începând din Galilea, după botezul pe care l-a propovăduit Ioan... Poate, oare, cineva să oprească apa, ca să nu fie botezați aceștia care au primit Duhul Sfânt ca și noi? Și a poruncit ca aceștia să fie botezați în numele lui Iisus Hristos. Atunci l-au rugat pe Petru să rămână la ei câteva zile.”

Faptele Apostolilor 16:15,33: „Iar după ce s-a botezat și ea și casa ei, ne-a rugat, zicând: De m-ați socotit că sunt credincioasă Domnului, intrând în casa mea, rămâneți. Și ne-a făcut să rămânem. Și el, luându-i la sine, în acel ceas al nopții, a spălat rănilor și s-a botezat el și toți ai lui îndată.”

Faptele Apostolilor 18:8, 25: „Dar Crispus, mai-marele sinagogii, a crezut în Domnul, împreună cu toată casa sa; și mulți dintre corinteni, auzind, credeau și se botezau... Acesta era învățat în calea Domnului și, arzând cu duhul, grăia și învăța drept cele despre Iisus, cunoscând numai botezul lui Ioan.”

Faptele Apostolilor 19:3-5: „Și el a zis: Deci în ce v-ați botezat? Ei au zis: În botezul lui Ioan. Iar Pavel a zis: Ioan a botezat cu botezul pocăinței, spunând poporului să creadă în Cel ce avea să vină după el, adică în Iisus Hristos. Și auzind ei, s-au botezat în numele Domnului Iisus.”

Faptele Apostolilor 22:16: „Și acum de ce zăbovești? Sculându-te, botează-te și spală-ți păcatele, chemând numele Lui.”

a) Etapele săvârșirii botezului, așa cum sunt prezentate de Scriptură

Înainte de a trata subiectul etapelor care preced botezul și săvârșirea lui, este foarte necesar să amintim câteva detalii demne de toată luarea aminte cu privire la felul cum trebuie să ne apropiem de citatele Scripturii amintite mai sus – de altfel ca și de întreg conținutul Sfintei Cărți.

Este de la sine înțeles că pe vremea apostolilor s-au săvârșit cu mult mai multe botezuri decât cele câteva înscrise pe paginile Scripturii. Dar acestea au fost selectate și așternute pe paginile Sfintei Scripturi după un principiu identic cu acela care a stat la baza selectării minunilor săvârșite de Iisus. Despre Iisus ni se spune că a făcut multe minuni și semne care, dacă ar fi fost scrise, n-ar fi fost loc pe întreg Pământul pentru toate cărțile scrise (Ioan 20:30); dar cele care au fost scrise au fost scrise pentru ca noi, oamenii, să

credem în El (Ioan 20:31). Cu alte cuvinte, TOT ce avem nevoie ca oameni să cunoaștem în vederea mântuirii este scris în Scriptură. Desigur, toate celelalte lucrări ale Mântuitorului au valoarea lor înaintea lui Dumnezeu. În privința mântuirii noastre însă, nu aveam nevoie decât de cele ce au fost așternute pe paginile Scripturii.

Vorbind acum despre botezurile menționate în cartea Faptele Apostolilor, vom spune același lucru: acestea au fost scrise pentru ca noi să credem, de data aceasta fiind vorba despre a crede cele ce trebuie în legătură cu botezul. Așadar, botezurile care sunt menționate pe paginile cărții Faptele Apostolilor au fost scrise de **oameni inspirați de Duhul Sfânt**, cu un scop foarte bine determinat de către Duhul Sfânt în vederea cunoașterii din partea noastră a tuturor aspectelor legate de botez de care aveam nevoie pentru ca, în urma cunoașterii lor, să ajungem desăvârșiți și bine pregătiți pentru orice lucru bun (2 Tim. 3:16).

Ne vom ocupa acum de subiectul acesta analizându-l din anumite perspective.

b) Condițiile care se impun unui candidat în vederea primirii botezului

Ideile acestea pe care urmează să le prezentăm nu ne sunt chiar străine. Ele au fost deja prezentate sumar în cadrul capitolului introductiv *Noțiuni generale*. Ceea ce facem acum este doar să le vedem punctate de Scriptură cu prilejul botezurilor amintite pe paginile Cărții Sfinte.

Care este, așadar, relația dintre candidat și actul botezului în sine? Analizând atent împrejurările descrise cu prilejul botezurilor amintite mai sus, constatăm că în toate cazurile candidații la botez au fost **personal implicați** în botezul pe care urmau să-l facă. Mai mult chiar, cu excepția famenului etiopian, a lui Pavel și celor din casa lui Corneliu, nu ni se spune că au fost botezați, ci că ei **s-au botezat**. Și lucrurile stau în felul acesta deoarece candidații la botez trebuie să înțeleagă însemnătatea botezului, să consimtă liber și nesiliți de nimeni să-l primească și, mai ales, botezul să fie precedat de pocăință. Vom vedea cât de insistenți și cât de atenți au fost Sfinții Părinți ai Bisericii cu privire la pocăința dovedită **personal** de către candidații la botez, **înaintea botezului**. Acum ne mulțumim doar să arătăm că nicăieri, în nici unul din botezurile menționate pe paginile Scripturii, nu s-a săvârșit botezul asupra vreunei persoane decât **după** ce persoana respectivă a înțeles pe deplin motivul și rostul botezului. În fiecare dintre cazurile amintite, botezul a fost săvârșit numai **după** ce candidații au dovedit înțelegerea rostului și locului botezului. Iar în unele cazuri se vede explicit că botezul a fost cerut personal chiar de către candidat, ca urmare a înțelegerii poruncii Mântuitorului cu privire la faptul că pocăința trebuie să fie însoțită de botez.

c) Cufundarea trupului din afară în apa botezului se înfăptuiește

NUMAI

în temeiul și ca urmare

**a cufundării sufletului dinlăuntru în moartea lui Hristos,
prin pocăință**

Vă invit acum să parcurgem împreună versetele citate mai sus, de data aceasta pentru a constata că fiecare din persoanele botezate, fie că sunt indivizi sau grupuri de mai multe persoane, au săvârșit, **mai întâi**, pocăința. Așa cum am arătat în capitolul *Noțiuni generale*, apa botezului în ea însăși nu deține nici un fel de element magic și nici ceremoniile religioase care au loc cu prilejul unui botez nu dețin nimic magic în ele care să poată conferi vreun merit oarecare celui ce se botează. Nici chiar rostirea formulei în *Numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh* cu prilejul cufundării în apă a trupului celui ce se botează, nu exercită nici o influență asupra persoanei care este cufundată în apă, **dacă nu este precedată de actul pocăinței**. Cufundarea trupului în apă își are valoarea numai în cufundarea MAI ÎNTÂI a sufletului în moartea lui Hristos și împreună cu Hristos Cel coborât în mormânt. Pocăința veritabilă se verifică printr-o stare de iluminare lăuntrică a inimii și ființei aceluia în care s-a produs și, mai ales, prin hotărârea nestrămutată de a urma porunca Mântuitorului cu privire la botez. Căci Mântuitorul nu a spus simplu cine va crede se va mântui ci foarte explicit, *cine va crede și se va boteza se va mântui* (Marcu 16:16, sublinierea îmi aparține). Vom urmări acest detaliu în cazurile de botez prezentate în textele din Scriptură.

Faptele Apostolilor 2:38. Citim cu un verset mai sus (37) că după ce au auzit propovăduirea lui Petru oamenii *au rămas străpunși în inimă* și au întrebat ce trebuie să facă. Să luăm aminte că Petru nu și-a început răspunsul către ei prin a le vorbi despre botez, ci le spune **mai întâi** de toate să se pocăiască și apoi să se boteze. Deoarece Petru era călăuzit de Duhul Sfânt, nici nu putea să pună întâi botezul, atâta vreme cât Mântuitorul pusese mai întâi pocăința și apoi botezul – Matei 28:19 și Marcu 16:16.

Faptele Apostolilor 2:41. Textul ne înfățișează o altă acțiune premergătoare botezului – primirea Cuvântului prin propovăduirea lui Petru, cu prilejul descris la versetul 40: „*Mântuiți-vă din mijlocul acestui neam ticălos*.” Se vede și aici că oamenii au împlinit Cuvântul de a se fi mântuit prin procesul pocăinței și apoi au primit botezul în apă, ca o mărturie a pocăinței sufletului.

Faptele Apostolilor 8:12. În acest verset găsim mențiunea expresă că botezul a fost primit numai de **bărbați și femei**, deci oameni maturi. Nu scrie deloc că s-au botezat și copii – de altfel nu scrie așa ceva nicăieri în toată Biblia. Și de ce nu scrie că s-ar fi botezat și copii? Răspunsul este tot aici, în versetul de față, unde se arată că s-au botezat **după ce au crezut** propovăduirea lui Filip care vestea împărăția lui Dumnezeu și pe Iisus Hristos. Cum ar fi putut niște prunci să creadă sau să nu creadă? Și dacă pruncii nu puteau să creadă și nici să nu creadă, cum ar fi putut să se boteze? La Evrei 11:6 scrie atât de limpede că „*fără credință este cu neputință să fim plăcuți lui Dumnezeu*”.

Faptele Apostolilor 8:36-38. Aici ne este descris un dialog între ucenicul Domnului, Filip, care propovăduia pe Iisus famenului etiopian. Se vede că famenul mai întâi a înțeles învățătura cu privire la botez, deoarece dând peste o apă el a cerut să fie botezat.

Dar, luați aminte, Filip nu se grăbește să-l scufunde în apă, ci-i pune mai întâi condiția de temelie a primirii botezului, și anume credința în Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu. Numai după ce famenul își mărturisește cu gura lui credința, numai **după** aceea a fost botezat de Filip.

Faptele Apostolilor 9:18. Aici este vorba despre botezul marelui Apostol al neamurilor, Saul, devenit Pavel. Citind cu atenție tot episodul întoarcerii lui la Dumnezeu pe drumul Damascului, descoperim că după întâlnirea aceea miraculoasă cu Iisus Cel Înviat Saul n-a mâncat și n-a băut nimic trei zile și trei nopți. Iar atunci când Dumnezeu îl trimite pe Anania la el îi face cunoscut că Saul se ruga. Rugăciunea lui era atât de fierbinte și pocăința lui atât de adâncă, încât a ajuns până la Dumnezeu. Abia după aceste evenimente, după ce au trecut acele trei zile de post și de zbucium sufletesc, abia **după** aceea a primit Pavel botezul!

Faptele Apostolilor 10:37,47-48. Scena aceasta este plină de semnificații. Parcurgând cu atenție întregul episod consumat cu prilejul întoarcerii la Dumnezeu a lui Cornelius, constatăm că Petru le-a propovăduit pe Domnul Iisus Hristos și că, în timp ce el le vorbea despre Iisus Hristos, Duhul Sfânt S-a pogorât peste ei. Nu este locul aici să vorbim despre felul în care Duhul Sfânt Se pogoră NUMAI acolo unde a fost primită jertfa curățitoare de păcate a Mântuitorului. Vom menționa doar că pogorârea Duhului Sfânt a fost urmarea predicării Evangheliei și pocăinței acelora peste care S-a pogorât. Apoi, ca urmare a actului pocăinței, au fost și botezați. Au vorbit oare și copiii în limbi? Deci, mai întâi trebuie să fie Iisus prezent prin pocăință și apoi urmează botezul.

Faptele Apostolilor 16:15,33. Aici avem relatarea botezului Lidiei. Cu numai un verset mai sus, citim că Domnul i-a deschis inima ca să primească propovăduirea lui Pavel și numai după aceea a fost botezată. Spunem din nou, inima unui copil care este hrănit la pieptul mamei nu se poate deschide pentru a primi și nici respinge un cuvânt. Iar la versetul 33 avem botezul temnicerului din Filipi care a fost săvârșit în felul următor: mai întâi, Pavel i-a predicat Cuvântul. La versetul 30 temnicerul întreabă pe Pavel ce trebuie să facă pentru a fi mântuit, iar Pavel îi răspuns la versetul următor că trebuie să creadă în Domnul Iisus. Rețineți, Pavel nu i-a spus să se boteze, ci să creadă! La versetul 32 ni se arată că Pavel i-a vestit mai departe Cuvântul lui și la toți cei din casa lui. Abia după aceea are loc botezul. Dar botezul a fost săvârșit de aceia din casa lui care au ascultat Cuvântul și l-au înțeles. Totul a început cu vestirea Cuvântului tuturor acelora care erau în stare să-l audă și să-l înțeleagă. Au putut oare înțelege și copiii?

Faptele Apostolilor 18:8. Cât de clară este ordinea și aici prin cuvintele “*auzind, credeau și se botezau*”. Botezul este urmarea auzirii Cuvântului lui Dumnezeu și a credinței în Fiul lui Dumnezeu. Pot oare pruncii de la sânul mamei să audă Cuvântul și apoi să creadă în el?

Faptele Apostolilor 19:3. Aici avem aceeași ordine arătată prin cuvintele “*auzind s-au botezat în numele Domnului Iisus*”.

Faptele Apostolilor 22:16. Și aici lucrurile stau la fel: ...*sculându-te, botează-te...*

d) Botezul copiilor mici

După ce am vorbit atât în capitolul “*Noțiuni generale*” cât și, mai ales, în subcapitolele de mai sus despre cele două elemente de temelie care califică un botez ca fiind primit înaintea lui Dumnezeu, ar putea părea aproape inutil să mai vorbim despre botezul copiilor mici. Când vom prezenta opiniile Sfinților Părinți despre botez, vom înțelege cu câtă grijă și cu câtă reverență vorbesc Părinții Bisericii despre botezul așa cum este rânduit de descoperirea lui Hristos vestită dumnezeieștilor și sfinților Lui Apostoli. Vom vedea cum, pentru a fi siguri că nu încalcă principiile stabilite de către Mântuitorul cu privire la actul botezului, ei au mers chiar un pas mai departe în ce privește pregătirea candidatului pentru botez și au luat o serie de măsuri pentru a se face siguri că, într-adevăr, candidatul s-a pocăit, a înțeles deplin ce este botezul și că îl dorește cu toată inima. Așa cum am spus deja, ar părea aproape inutil să mai abordăm subiectul botezului copiilor mici. Dar pentru că sunt câteva detalii pe care nu le-am amintit mai sus, o să ne oprim puțin și asupra acestora.

a) În afară de faptul logic că un copil nu poate înțelege sensul botezului, și nici atât să se pocăiască, trebuie să menționăm că Biblia nu amintește **nicăieri** de botezul vreunui copil. Vom enumera mai jos argumentele celor ce susțin botezul copiilor mici și vom dovedi apoi nețemeinicia lor. Acum ne mulțumim să menționăm că Biblia amintește că au fost botezați **bărbați și femei** (Faptele Apostolilor 8:12), dar niciodată și nicăieri nu arată că ar fi fost botezat vreun copil.

Cadrul pe care ni-l prezintă Scriptura în Faptele Apostolilor 8:12 este acesta: noroadele erau strânse în jurul lui Filip, în timp ce el le propovăduia Evanghelia Domnului Iisus Hristos și făcea minuni în fața lor. În timpul acesta noroadele aveau și copii printre ele, căci așa era atunci: toți locuitorii dintr-o cetate ieșeau să asculte și să vadă pe câte un învățător deosebit (vezi versetele 6 și 10). Dar când a fost vorba despre botez, s-au botezat numai **bărbați și femei**, nu și copii. Ce spune aici Cuvântul? Cine sunt cei care s-au botezat? Și când s-au botezat? Iată răspunsul aici: **când au crezut pe Filip, care le propovăduia despre împărăția lui Dumnezeu și despre numele lui Iisus Hristos**. Și pentru că Scriptura menționează în mod expres că s-au botezat **când au crezut pe Filip, care le propovăduia despre împărăția lui Dumnezeu și despre numele lui Iisus Hristos**, se naște întrebarea firească: au crezut și copiii mici care erau la pieptul mamelor lor? Răspunsul categoric și indiscutabil este că NU, nu s-au botezat și copii, ci numai **bărbați și femei!** Și apoi, dacă Duhul Sfânt n-a adăugat și „copii”, cine are curajul să adauge ceva la Cuvântul lui Dumnezeu? Avem noi voie să facem din presupunerile noastre niște învățături, pe care să le sprijinim apoi pe Cuvântul scris al lui Dumnezeu?!

Așadar, în afară de faptul că teza botezului copiilor mici este dărâmată din start de către condițiile stabilite de Scriptură unui candidat la botez, Biblia contrazice prejudecățile noastre. Citim, astfel, porunca de la 1 Corinteni 4:6 „*prin noi înșine*, vorbește aici apostolul Pavel, *să învățați să nu treceți peste ce este scris*”. Deci, este vorba de a nu trece peste ce este scris pe paginile Sfintei Scripturi. Și tot aici vreau să mai amintesc că

orice „micșorare, adăugire sau vreo schimbare oarecare” aduse Scripturii sunt privite de către Sfinții Părinți ca *inovație, însuflețire a diavolului*”. Așa ne învață canonul Bisericii pe care l-am citat chiar în titlul cărții noastre!

Se ridică totuși o întrebare. Oare unde s-ar ajunge dacă fiecare denominațiune religioasă și-ar permite interpretarea arbitrară a textelor Scripturii? Într-un astfel de caz oamenii ar face din Biblie ceva asemănător cu jocul acela de copii numit “telefonul fără fir”. Dacă fiecare om și-ar permite să-și aducă presupunerile sale, izvorâte din mintea lui murdărită de păcat, și să ridice astfel de presupuneri la rang cu Scriptura, ar mai putea fi numită o astfel de Biblie drept Biblia lui Dumnezeu?!

b) Urmează să aducem acum un alt set de argumente, tot din Scriptură, împotriva botezului copiilor mici. Biblia arată limpede că fiecare om este singur responsabil înaintea lui Dumnezeu în ceea ce-l privește. O să vorbim în cadrul mărturiilor Părinților Bisericii despre ce spune adevărata învățătură ortodoxă și despre libertatea fiecărui om de a decide pentru sine. Acum vrem doar să amintim câteva locuri din Scriptură care arată că nimeni nu poate decide pentru altul în chestiunile care privesc mântuirea și botezul lui.

Astfel, citim la Matei 12:37: “*Căci din cuvintele tale vei fi scos fără vină, și din cuvintele tale vei fi osândit*”. Trebuie să fim conștienți că Dumnezeu nu ia în considerație și nu ține seama de declarația nașului că se leapădă de Satana în locul altuia. Dacă noi înșine nu ne lepădăm de Satana la vârsta în care înțelegem că suntem robiți de el, dacă noi înșine nu ne pocăim atunci, vai! aparținem tot lui Satana. Mântuitorul repetă aici de două ori în contextul aceleiași propoziții sintagma „*cuvintele tale*”, pentru ca noi să putem înțelege: numai “*cuvintele tale*” te pot face primit sau respins, înaintea lui Dumnezeu!

c) Iată aici o altă învățătură a Scripturii care combate teza botezului copiilor mici. Citim la Ezechiel 18:4-20 următoarele pasaje: „...*Sufletul care păcătuiește, acela va muri. Omul care este drept, care face judecată și dreptate... care urmează legile Mele și păzește poruncile Mele, lucrând cu credincioșie, omul acela este drept, și va trăi negreșit, zice Domnul, Dumnezeu. Dacă acum omul acesta are un fiu iute la mânie, care nu se ia în nimic după purtarea tatălui său neprihănit, ci necinstește pe nevasta aproapelui său, asuprește pe cel nenorocit și pe cel lipsit, răpește, nu dă înapoi zălogul, ridică ochii spre idoli și face urâciuni, împrumută cu dobândă și ia camăta, s-ar putea oare să trăiască un astfel de fiu? Nu va trăi; a săvârșit toate aceste urâciuni, de aceea trebuie să moară. Sângele lui să cadă asupra capului lui! Dar dacă un om are un fiu, care vede toate păcatele tatălui său, le vede, dar nu face la fel; dacă fiul acela ... nu necinstește pe nevasta aproapelui său, nu asuprește pe nimeni, nu ia nici un zălog, nu răpește, ci dă din pâinea lui celui flămând și acopere cu o haină pe cel gol, își abate mâna de la nelegiuire, nu ia nici dobândă nici camătă, păzește poruncile Mele și urmează legile Mele, acela... va trăi negreșit. Sufletul care păcătuiește, acela va muri... Neprihănirea celui neprihănit va fi peste el, și răutatea celui rău va fi peste el”.*

Nu este oare suficient de bine înțeles că dacă neprihănirea tatălui nu-l poate ajuta nici măcar pe propriul său copil să aibă parte de rai, cu cât mai puțin ar putea neprihănirea nașului să-l ajute pe fin să fie primit la rai în temeiul cuvintelor sale?! Și să nu uităm, în

tradiția poporului evreu avem de-a face cu relația dintre tată și fiu; iar tatăl aducea lui Dumnezeu nu numai cuvinte goale, ci sfințenia propriei sale vieți. Dumnezeu totuși le spune că El nu Se uită la faptele tatălui pentru ca să-l poată ierta pe fiu, ci fiul singur trebuie să se pocăiască. Apoi Dumnezeu merge așa de departe, arătând că fiul acela care n-a ascultat de Dumnezeu va muri în nelegiuirea **lui**, pe când tatăl va muri în neprihănirea **lui**. Fiecare cu ce și-a ales **singur**. Și să luăm aminte, aici era vorba despre poporul lui Dumnezeu, poporul Israel! Dacă nici măcar în cazul lor Dumnezeu nu face o excepție de la regulă, dacă nici măcar credința tatălui bazată pe fapte de sfințenie nu putea ajuta pe fiul cel păcătos, oare să ne poată ajuta pe noi numai niște cuvinte goale ale nașului care poate foarte bine să fie un străin?

d) Ne gândim acum la Ioan Botezătorul. Mântuitorul pune o întrebare fariseilor: “*Botezul lui Ioan de unde venea? Din cer sau de la oameni?*” (Matei 21:25). Întrebarea aceasta este de importanță capitală. Și este așa pentru că, în primul rând, era adresată de Domnul Iisus. Iar, în al doilea rând, pentru că numai așa putem fi feriți de rătăcire.

Vrem noi să știm de unde vine o datină, un obicei sau o învățătură cum este aceasta a botezului copiilor mici? Să punem cu toată sinceritatea inimii întrebarea: de unde vine? Din cer, adică din descoperirea lui Hristos cuprinsă în Sfânta Carte, sau de la oameni?

De unde venea botezul lui Ioan? Răspunsul e limpede: venea din cer, de la Dumnezeu. Și pe cine boteza Ioan? Tot Cuvântul ne spune: oamenii care veneau la el „**mărturisindu-și păcatele** erau botezați de el în râul Iordan” (Matei 3:6). Boteza Ioan și pe cei care nu-și mărturiseau păcatele? Boteza el și pruncii? Se arată așa ceva pe paginile Sfintei Scripturi?

Botezul fără pocăință nu este valabil. Iar pocăința n-o poate face decât cel care vrea să se boteze. Nimeni nu se poate pocăi în locul altuia, după cum nimeni nu poate mânca pentru altul. Atunci vine întrebarea logică: dacă pentru botezul practicat de Ioan era necesară pocăința, oare pentru botezul instituit de Iisus, Fiul lui Dumnezeu, să nu mai fie necesară pocăința? Și cine ar putea dovedi că Ioan Botezătorul sau Domnul Iisus împreună cu ucenicii Săi ar fi botezat vreun prunc?

Astfel dar, dacă la botezul lui Ioan nu erau primiți oameni care nu-și mărturiseau păcatele (Matei 3:7 și Luca 3:7-8), iar pruncii nici atât, cu cât mai mult la botezul real, așezat de Însuși Mântuitorul Hristos, se cere **credință și primirea conștiință** a tot ce ne învață El.

e) La Faptele Apostolilor 10:48 citim că Petru “*a poruncit ca aceștia să fie botezați în numele Domnului Iisus Hristos*”. Porunca aceasta a fost cu referire NUMAI la **aceștia**, adică la aceia care au primit Duhul Sfânt și, în urma primirii Duhului Sfânt, au vorbit în limbi. Se pune astfel întrebarea logică: au primit Duhul Sfânt și pruncii care se aflau în leagăn? Au vorbit și aceștia în limbi? Este limpede aici că au fost botezați numai **aceștia**, adică cei care au crezut și au vorbit în limbi. Înțelegem astfel că susținătorii botezului copiilor mici îndrăznesc a forța Cuvântul lui Dumnezeu să spună ceva pe care doresc ei să-l audă, dar care nu este scris.

Iar acum, în rezumatul acestui subcapitol în care am discutat botezul copiilor mici, am să prezint argumentele (mult prea șubrede) pe care-și întemeiază învățătura cei ce-l practică, argumente pe care le vom analiza tot în lumina Scripturii:

1. Iisus a binecuvântat pe copiii mici, zicând *Lăsați copiii să vină la Mine*.

- Ce spune Scriptura referitor la acest argument. Este drept că Domnul Iisus a binecuvântat copiii, dar El niciodată n-a botezat copii și nici ucenicilor nu le-a spus să boteze copiii (nici măcar Ioan Botezătorul nu este arătat nicăieri că a botezat copii) ci, simplu, să-i lase să vină la El. Și dacă chiar ar vrea apărătorii botezului copiilor mici să-și susțină teza pe această spusă a Mântuitorului, tocmai prin asta și-o dărmă. Pentru că, atenție!, Mântuitorul n-a spus aici *aduceți-i pe copii la Mine*. El a spus ***lăsați-i***, adică atunci când pot să vină, să vină ei singuri la Mine, neaduși de cineva. Asta înseamnă ***lăsați copilașii***, și nicidecum să-i aducem noi.

Ultima observație privitoare la acest text se referă la aceea că a primi pe copii sau a-i boteza pe copii, nu este unul și același lucru. Temeiul acesta este deja o adăugire adusă Sfintelor Scripturi și este socotită de canonul Bisericii amintit mai sus drept "*inovație, însuflețire a diavolului*".

2. Botezul înlocuiește tăierea împrejur.

- Argumentul Scripturii: argumentul că botezul înlocuiește tăierea împrejur, nu se sprijină pe nici un text din Scriptură, ci e numai o analogie greșită. Tăierea împrejur era un semn pentru poporul Israel, poporul pământesc al lui Dumnezeu, semnul legământului lui Dumnezeu între El și poporul Său – Geneza 17:10-11. De două ori amintește textul acesta că în tăierea împrejur este vorba despre un legământ între Dumnezeu și Israel. Pe când botezul instaurat de Iisus este pentru cei născuți din Duhul Sfânt, pentru Israelul duhovnicesc (Galateni 6:16). Apoi să nu uităm că în Hristos nu mai este nici parte bărbătească și nici parte femeiască – vezi Galateni 3:28.

3. Copiii creștinilor sunt sfinți.

- Ce spune Scriptura: Copiii credincioșilor sunt sfinți datorită părinților (1 Corinteni 7:14), dar aceasta numai până ajung la vârsta la care pot înțelege și pot crede. Acest lucru nu e un argument pentru botez. Cuvântul nu ne spune aici că în cazul în care copiii sunt sfinți datorită părinților, trebuie să fie și botezați. Contextul în care este așezată afirmația cu privire la faptul că cei mici, copiii, sunt sfinți datorită părinților nu are nimic de-a face cu botezul lor. Aceasta este, din nou, o adăugire la Cuvântul Domnului socotită de către Sfinții Părinți drept însuflețire a diavolului. Și apoi, ce fac pruncii botezați care, când ajung mari, nu vor să fie credincioși? La ce le folosește botezul? Și dacă chiar ar fi fost așa, Duhul Sfânt ar fi avut grijă să confirme în scris acest lucru pe paginile Scripturii, fie când a amintit că sunt sfinți din pricina părinților, fie când a vorbit despre botez. N-am văzut noi deja în textul de la Ezechiel că sufletul care a păcătuit, acela va muri iar sufletul care face neprihănire acela va trăi?!

4. Casele botezate ar fi avut și copii.

- Ce spune Scriptura: prin *casele botezate* din N.T. nu se poate dovedi cu nimic că ar fi fost botezați și pruncii. Pe presupuneri nu se va putea întemeia credința adevărată. Adevărul se întemeiază pe ce **este scris** și de aceea suntem atenționați să nu trecem peste ce este scris - 1 Cor. 4:6. Mai mult, dacă la Faptele Apostolilor 16:33-34 se spune *s-a botezat el și toți ai lui îndată*, se spune imediat și că *s-a bucurat cu toată casa lui că a crezut în Dumnezeu*. S-au bucurat și copiii care sugau la pieptul mamelor lor? Iar dacă numai pentru faptul că este spus *casa lui* am putea presupune că au fost botezați și copiii, atunci să luăm aminte că nici aceasta nu stă în picioare. De ce? Pentru că o astfel de vorbire se întâlnește des în Scriptură într-un înțeles figurat. Când, de pildă, citim că tot Ierusalimul sau toată Iudeea venea la Ioan (Matei 3:5), firește că nu trebuie înțeles literal, că adică toți, inclusiv copiii sugari veneau la Ioan Botezătorul. Acest fel de vorbire nu ne îndreptățește să susținem ideea botezului pruncilor nici măcar ca presupunere.

5. Domnul a poruncit să fie botezate și neamurile.

- Ce spune Scriptura: versetul acesta de la Matei 28:19 sună astfel: „...*învățați toate neamurile, botezându-le.*” Care este aici ordinea stabilită de Mântuitorul între învățarea neamurilor și botezarea lor? Este, așa cum se vede, întâi să fie învățate și apoi să fie botezate. Aceasta ridică întrebarea logică: poate un copil care suga la pieptul mamei să fie învățat? Și pentru că nu poate, poate atunci să fie botezat?

6. Botezul spală păcatul original și naște din nou pruncul.

- Argumentul Scripturii: Botezul nu este o curățire de întinăciunile trupești, ci mărturia unui cuget curat înaintea lui Dumnezeu, vezi 1 Petru 3:21. Am vorbit deja mai sus despre acest aspect. Poate un copil sugar să mărturisească sau să nu mărturisească un cuget curat? Iar cât despre spălarea păcatelor, în Sfânta Scriptură ne este arătat că aceasta se obține prin sângele Mielului (vezi Efeseni 1:7 și multe alte locuri în N.T.), nu prin apa botezului.

7. Pavel, în definitiv, n-a fost trimis să boteze, ci să predice Evanghelia, astfel că credința în Evanghelie este suficientă.

- Argumentul Scripturii: în Evanghelia vestită de Sf. Ap. Pavel se cuprinde și învățătura despre botez. Căci, altfel, de unde a știut Lidia, femeile care erau cu ea și temnicerul cu toată familia lui despre botez, dacă Pavel nu le-ar fi vorbit și despre botez? Da, Pavel nu propovăduia botezul, dar propovăduia mântuirea urmată de botez.

Amintim cele ce deja am spus mai sus: acestea sunt TOATE numai interpretări! În toate așa-zisele probe ale susținătorilor botezului copiilor mici nu este nici un indiciu bazat pe texte din Scriptură, care să ateste măcar un singur botez administrat unui copil. Toate cele șapte puncte pe care-și întemeiază ei botezul copiilor mici au la bază numai presupuneri și raționamente ale logicii omenești.

Încheiem subiectul acesta al botezului copiilor mici cu un avertisment. Am amintit textul în care Mântuitorul însuși vorbește despre faptul că „din **cuvintele tale** vei fi osândit”. Noi, cei care ne numim ortodocși, mărturisim prin aceasta că umblăm după dreptarul creștinului, adică după Sfânta Scriptură. De aceea, trebuie să ne ferim cu toată strășnicia în a adopta vreo învățătură întemeiată pe simple interpretări sau presupuneri ale noastre, ale vreunei denominațiuni religioase sau ale oricărei alte făpturi omenești sau îngerești. O astfel de practică ne osândește imediat prin chiar faptul că ne numim ortodocși, dar nu trăim potrivit dreptarului credinței noastre – Sfânta Scriptură.

Botezul în învățătura Părinților Bisericii

Iată-ne acum ajunși la capitolul unde vom aduce mărturiile Părinților Bisericii în legătură cu Botezul. Amintim din nou că nu aducem aceste mărturii ca pe niște dovezi întăritoare ale Sfintei Scripturi. Căci procedând astfel, primii oameni de pe Pământ care s-ar revolta împotriva încercării de a susține adevărul Scripturii cu mărturii de-ale oamenilor ar fi exact Sfinții Părinți. Ei sunt aceia care au declarat că temelia credinței ortodoxe este descoperirea lui Hristos vestită de dumnezeieștii și Sfinții Lui Apostoli și tot ei, Părinții Bisericii, au declarat ca inovație a diavolului „*orice micșorare, adăugire sau vreo schimbare oarecare*” care s-ar putea aduce Sfintei Scripturi. Mai mult, au mers atât de departe cu susținerea infailibilității Scripturii, încât se dezic și pe ei înșiși ori de câte ori, din neatenție, ar spune ceva care nu este în desăvârșit acord cu Scriptura.[\[93\]](#)

Dacă aducem totuși un volum destul de mare de citate din scrierile Părinților Bisericii, alături și de alte mărturii culese din lucrările unor scriitori bisericești din vechime, cât și a unor iluștri teologi ortodocși contemporani, facem aceasta numai de dragul creștinilor ortodocși, pentru a-i asigura că, într-adevăr, nu ne-am abătut cu nimic de la Sfânta Tradiție lăsată de înaintașii noștri. Cum spuneam și mai sus, nu ne abatem pentru că, abătându-ne de la linia trasată de Părinții Bisericii, ne-am dezice imediat de calitatea noastră de ortodocși. Așa cum ne-au învățat ei, pionierii credinței, rămânem strâns lipiți de Adevărul adus prin descoperirea lui Hristos, după cum ei înșiși ne-au deschis acest drum. Căci tocmai abaterea de la adevărul sacru al Scripturii a fost calea pe care și-au făcut intrarea în ortodoxie practica botezului copiilor mici împreună cu toate celelalte.

Iată cele se ni se spun în *Tradiția Apostolică de la Roma*, prin cuvintele lui Ipolit din Roma: „*Căci multele erezii au crescut fiindcă întâi-stătătorii n-au mai vrut să-i învețe pe alții gândirea apostolilor, ci au făcut după poftele lor ce au vrut ei, nu ce se cuvenea.*”[\[94\]](#) Așadar, oricine se depărtează de la gândirea apostolilor, așa cum ne-a fost lăsată pe paginile Sfintelor Scripturi, se face vinovat de erezie. Aici trebuie să căutați motivul pentru care nu am prezentat pe paginile acestei lucrări decât citate în desăvârșit acord cu Sfânta Scriptură. Unii și alții, mai vechi și mai noi, au spus și lucruri care nu sunt în acord cu Scriptura, dar pe toate acelea le-am lăsat deoparte de teamă de a nu ne face noi înșine vinovați de rătăcire.

a) Ce este Botezul în opinia Părinților Bisericii și a altor scriitori bisericești

Pentru că se fac atât de multe speculații pe tema botezului am ales să apelăm la un document foarte autorizat în materie, care are toată competența în a ne aduce lămuririle de rigoare. Este vorba despre *Dicționarul de Teologie Ortodoxă* al lui Ion Bria. Acolo ni se vorbește despre botez ca fiind **semnul iluminării spirituale, actul de inițiere în istoria mântuirii, de imitare sacramentală... Rânduiala botezului este de fapt rânduiala inițierii în creștinism și a primirii celui ce crede într-o comunitate creștină, care este Biserica.** [\[95\]](#)

Aceasta este deci botezul: un semn, un act de inițiere, un act de primire a candidatului într-o comunitate. Definițiile acestea sunt aliniate perfect cu Sfânta Scriptura, care arată la 1 Petru 3:21 că botezul „**nu este o curățire de întinăciunile trupești, ci mărturia unui cuget curat înaintea lui Dumnezeu...**” Dacă Biblia spune că botezul nu este curățire de întinăciuni, ci este numai *mărturia unui cuget curat înaintea lui Dumnezeu*, aceasta ne este îndeajuns. Potrivit afirmațiilor preotului profesor dr. George Remete cu referire la autoritatea conținutului Bibliei, *în cazul Sfintei Scripturi, valoarea și autoritatea unei afirmații este absolută, indiferent de câte ori este susținută în Biblie, chiar și dacă e semnalată într-un singur loc* (vezi nota 55). Deci, dacă am adus și mărturia preotului profesor dr. Ion Bria, nu am făcut aceasta pentru a întări spusele Bibliei - Dumnezeu nu are nevoie de întăririle noastre, ci am adus această mărturie pentru a demonstra că și teologii ortodocși recunosc botezul nu ca pe un act de pocăință, ci așa cum și este: un semn de inițiere în pocăință. Cât despre condițiile în care se administrează botezul, vom vorbi în rândurile care urmează.

b) Părinții Bisericii apără cu probe copleșitoare temeiurile de bază ale botezului, care sunt credința și desăvârșita conștientizare a actului în sine din partea candidatului

Înainte de a aduce un volum respectabil de citate din scrierile Părinților Bisericii, cât și ale altor scriitori bisericești, cu privire la dreapta învățătură privitoare la Botez, trebuie să stabilim foarte exact care este poziția doctrinei ortodoxe față de cele două elemente de bază ale botezului: credința și conștientizarea actului de către candidat.

a) Primul argument împotriva botezului persoanelor care sunt în totală necunoștință de cauză îl luăm chiar din Crezul Ortodox. Crezul începe cu **Cred** într-unul Dumnezeu... și continuă spre sfârșit cu **Mărturisesc un Botez întru iertarea păcatelor**. Trebuie menționat aici că forma de adresare este la persoana întâia singular. Eu, cel care spun Crezul, eu sunt cel care cred într-unul Dumnezeu. Apoi eu, cel care cred, eu sunt cel care mărturisesc Botezul întru iertarea păcatelor! Dacă eu mărturisesc, înseamnă că eu sunt conștient. Deci eu, nu altcineva în locul meu, ci eu, acela care spun Crezul, fac și mărturisirea prin actul botezului. Căci altfel, Crezul ar fi trebuit să conțină formule adecvate acestei practici, incluzând ceva cu referire la credința nașului într-Unul Dumnezeu și la mărturisirea unui singur Botez de către naș.

Tot cu privire la Crez amintim și că Botezul este conceput **întru iertarea păcatelor**. Atenție, este **întru**, nu ca plată pentru iertarea păcatelor. Iertarea de păcate este lucrarea Mântuitorului și se obține în temeiul sângelui Său vărsat pe cruce. Și chiar vorbind despre

iertarea păcatelor, vom vedea imediat mai jos, la aliniatul următor, că iertarea păcatelor este acordată de Dumnezeu în condiții de deplină libertate de alegere a omului. De aceea și Crezul Ortodox este alcătuit exclusiv pentru persoane mature care consimt liber, în deplină cunoștință de cauză și nesiliți de nimeni să aibă parte de iertarea păcatelor. Dacă Părinții Bisericii ar fi crezut și într-o formă de botez prin substituție, în mod sigur ar fi prevăzut o excepție de la libertatea de alegere, excepție care ar fi fost stipulată în cadrul Crezului, fie și măcar ca o anexă.

b) Următorul argument al scriitorilor bisericești pe care-l aducem în sprijinul înțelegerii că adevărata credință ortodoxă nu concepe botezul persoanelor care nu pot face mărturisirea de credință, îl luăm din lucrarea preotului George Remete (sublinierile îmi aparțin): „Prin creație, Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu capacitățile fizice și sufletești necesare progresului întru desăvârșirea personală. Pentru atingerea acestei desăvârșiri era necesară și o încercare, o probă precisă, intenționată, prin care omul să-și afirme **liber și conștient** dorința ireversibilă de a viețui numai în și prin Creatorul său care l-a adus din neființă la ființă... Unul din argumentele patristice ni-l oferă Sf. Damaschin care spune: ‘Nu era folositor ca omul să dobândească nemurirea fără să fie ispitit și încercat... (Dogmatica, II, 30, P.93)”[\[96\]](#)

Reținem din acest text că Dumnezeu a înzestrat pe om cu capacitatea de a-și **afirma liber și conștient** dorința de a viețui numai în și prin Creatorul său. Și pentru a fi lămuriti cu totul și pe deplin asupra acestei libertăți desăvârșite și absolute a omului de a decide fiecare pentru sine însuși în relația sa cu Creatorul, preotul George Remete ne-a adus și citatul din Sf. Damaschin, care întărește ideea arătând că *nu era folositor ca omul să dobândească nemurirea fără să fie ispitit și încercat*.

Cum poate un copil sugar la pieptul mamei sale să-și **afirme liber și conștient** dorința de a viețui numai în și prin Creatorul său și să fie ispitit și încercat, ca să se poată califica pentru dobândirea nemuririi?

Tot din cartea amintită, menționăm următorul citat – extras din paragraful intitulat „Mântuirea subiectivă (îndreptățirea). Condițiile Mântuirii Subiective: Harul, Credința și faptele bune”: „În fața lui Dumnezeu omenirea este nu numai un tot, unitar prin fire, origine și scop, ci și o unitate de persoane, adică de existențe distincte unice, **libere fiecare în parte**. Mântuirea înseamnă deci nu numai înnoirea umanității în general ci și **împroprierea liberă** a acestei înnoiri, prin **voință și fapt**, de către **fiecare persoană**. Această împropriere se numește mântuirea subiectivă. Mântuirea înseamnă transformarea, înnoirea reală a omului ca persoană. Însă **persoana înseamnă libertate și responsabilitate**. De aceea, omul nu poate fi mântuit numai prin acțiune exterioară asupra lui, prin mântuirea obiectivă, ci **trebuie să participe și el, liber și responsabil, la propria lui mântuire**. Această împropriere, de către fiecare om în parte, constituie mântuirea subiectivă...”[\[97\]](#) (sublinierile îmi aparțin).

Acestea sunt învățături care se predau în seminarele și facultățile de teologie ortodoxă din țară. Aceasta este adevărata învățătură cu privire la Botez, pe aceasta au învățat-o preoții ortodocși români. Că sfințiile lor o practică sau nu, acesta este un alt subiect de discuție.

Adevărul este și rămâne numai unul, așa cum bine spune arhiepiscopul de Alba Iulia Andrei în prefața la cartea amintită mai sus: „Într-o lume pluralistă întâlnești multe doctrine religioase. Din spirit de iubire creștină și de toleranță ești chemat să-l respecti pe tot omul, cu crezul lui și cu convingerile lui. Trebuie însă să știi că unde se vorbește de mai multe adevăruri nu există nici un adevăr. Adevărul este unul singur: ‘Eu sunt Calea, Adevărul și Viața’, spune Domnul nostru Iisus Hristos la Ioan 14:6.”

Adevărul este Iisus Hristos, a cărui învățătură este atât de frumos prezentată și de către teologul modern mai sus amintit, prin afirmația potrivit căreia omul *trebuie să participe și el, liber și responsabil, la propria lui mântuire*. Orice abatere de la această regulă înseamnă încălcarea Adevărului lui Dumnezeu, nesocotirea cuvintelor Mântuitorului – care este Adevărul! – și, deopotrivă, încălcarea canoanelor Bisericii Ortodoxe! Cât privește nesocotirea Adevărului, să nu uităm avertismentul foarte serios al Mântuitorului de la Ioan 12:48, care ne face cunoscut că simpla nesocotire a cuvintelor Lui atrage asupra noastră judecata nemiloasă a lui Dumnezeu arătată limpede în chiar Cuvântul Său, Sfânta Scriptură.

c) Al treilea argument care întărește puternic adevărul cu privire la doctrina corectă a Botezului în sânul ortodoxiei îl avem tot în lucrarea *Dogmatica Ortodoxă* a lui George Remete. Am stabilit mai întâi că, potrivit învățaturii din Crez, botezul este administrat *întru* iertarea păcatelor și, prin aceasta, botezul face astfel parte din programul de mântuire, ca dovadă exterioară a lucrării interioare. Am făcut, apoi, cunoștință cu felul în care se acordă iertarea păcatelor – în temeiul liberei și desăvârșitei alegeri a omului, în deplină cunoștință de cauză. Vom lua aminte acum la felul în care preotul George Remete dezvoltă foarte documentat dreptul omului de a-și alege liber destinul veșnic, așa cum i l-a rânduit Creatorul (sublinierile îmi aparțin): „*Mântuirea obiectivă este lucrarea divină de mântuire a întregii umanități la modul general, care se extinde deci în principiu asupra tuturor persoanelor. **Însă mântuirea nu înseamnă intrarea în rai fără voința omului**. Ea este un proces organic, o schimbare reală a omului care trebuie (omul) să consimtă și să și-o însușească **personal prin voință și fapte bune**. Se poate afirma că mântuirea obiectivă a deschis porțile raiului pentru toți, căci toți am fost răscumparați din robia păcatului strămoșesc și împăcați cu Dumnezeu, dar, atenție, încă nu am intrat în rai. Ca să intrăm în rai este nevoie de **acțiunea noastră personală**. Această mântuire personală este mântuirea subiectivă. Sf. Părinți subliniază că dacă Dumnezeu l-a creat pe om fără voia lui, în schimb **nu-l mântuiește fără voia și fără participarea lui**. Această participare, colaborare reală a omului, în plus față de mântuirea obiectivă o arată Sf. Ap. Pavel prin cuvintele ‘Lucrați cu frică și cu cutremur la mântuirea voastră (Filipeni 2:12).’* **[98]**

d) Ne îndreptăm acum către o lucrare menționată imediat mai jos unde ni se prezintă condițiile care se cer de la primitorul botezului. Aici este vorba despre condițiile care se cer celui care primește botezul, nu nașului în locul copilului! Iar dacă chiar ar sta în picioare motivațiile prin care se încearcă a se dovedi botezul copiilor din familiile creștine prin prisma credinței părinților, atunci de ce nu s-a vorbit nicăieri despre condițiile pe care trebuie să le îndeplinească nașii care se botează în locul pruncilor? Este chiar de mirare cum se poate da crezare unei practici care nu are sprijin nici în Scriptură

și nici în tezaurul literaturii patristice. De pildă, Sf. Chiril al Ierusalimului care a scris multe cateheze pe tema botezului n-a amintit niciodată despre botezul copiilor.

Să dăm citire acum documentului mai sus amintit (sublinierile îmi aparțin): „**Condițiile care se cer de la primitorul botezului sunt: voința de a se boteza, credința și căință...** Conform poruncii Domnului, Biserica nu silește pe nimeni să se boteze. Cel ce vrea să primească această sfântă taină **trebuie să-și manifeste dorința de a o primi. Botezul săvârșit asupra cuiva împotriva voinței lui e nul...** Credința este absolut necesară pentru primirea botezului... Biserica cere de la cel care vine la botez să aibă credința creștină.”[\[99\]](#)

Așadar, dacă botezul copiilor (care nu pot nici să vrea și nici să nu vrea, nici să creadă și nici să nu creadă) ar fi putut face excepție de la regulă, de ce nu s-a arătat în scris, tot așa cum s-a arătat în scris (de către susținătorii acestui botez) imposibilitatea lor de a fi botezați? Putem noi să punem prezumțiile noastre și să le calificăm drept spuse ale autorului și, mai ales, drept spuse ale lui Dumnezeu?!

e) Iustin Martirul spune: „De altfel Isaia nu v-a trimis la baie ca să vă spălați acolo crima și celelalte păcate, căci toată apa mării n-ar fi în stare să vă curățească; ci după cum este natural, baia aceea mântuitoare despre care a vorbit atunci, este **baia celor ce se pocăiesc și care se curăță nu prin sângele țapilor și al oilor ci prin credința în sângele lui Hristos și prin moartea Lui...** Căci ce folos poate să aibă botezul acela care curăță numai carnea și trupul? Botezați-vă sufletul de urgie și de îmbuibare, de invidie și de ură, căci numai atunci trupul va fi curat.”[\[100\]](#) Iar într-o altă lucrare, Iustin Martirul afirmă: „Într-adevăr, Iisus a zis ‘Lăsați copilașii să vină la Mine și nu-i opriți’. Dar să-i lăsăm să vină ei atunci când cresc, când învață, când sunt învățați la Cine să vină să devină creștini, atunci când sunt ei în stare să-L cunoască pe Hristos. Oricine își dă seama de seriozitatea botezului, va purta teamă de primirea lui mai mult decât de amânarea lui. Credința reală este siguranța mântuirii.”[\[101\]](#)

f) Sf. Ioan Gură de Aur a fost născut în casă creștină. Părinții lui au fost creștini. El totuși s-a botezat la vârsta de 22 de ani. S-a născut la 354 și s-a botezat la 376. Atunci era la ordinea zilei să se amâne botezul până când omul era deplin conștient de pasul pe care-l făcea[\[102\]](#). Și tot Sf. Ioan Gură de Aur, tâlcuind textul de la Ioan 3:5, făcea următorul comentariu foarte interesant: “Dacă aceasta ar fi îngăduit și n-ar mai fi nevoie de părerea sau voința celui ce primește această taină (botezul), nici consimțământul celui din viață (aici se referă la botezul pentru cei morți din 1 Cor. 15:29), apoi atunci ce împiedică pe greci și iudei de a deveni credincioși astfel, adică alții primind botezul în locul lor, după ce dânșii încetează din viață?”[\[103\]](#)

g) Aducem acum o serie de argumente din partea preotului profesor Dumitru Stăniloae, din care înțelegem că botezul nu poate fi dat nimănui fără conlucrarea candidatului. „*Lucrarea Duhului sau harul lui Hristos îmbiindu-se tuturor prin Biserica... nu forțază libertatea omului, adică nu lucrează irezistibil, silindu-l să-l primească și să-l mântuiască cu sila, cu sau fără conlucrarea lui*”.[\[104\]](#)

Acesta e adevărul! Dumnezeu nu silește pe nimeni, nu face pe nimeni creștin fără conlucrarea aceluia care urmează să devină creștin! Și dacă chiar ar putea fi justificat botezul fără conlucrarea candidaților, trecându-se astfel peste libertatea lor de alegere, de ce nu s-a făcut această mențiune ori de câte ori s-a amintit de condiția liberei alegeri și a conlucrării candidaților la botez adulți?! Următoarea mărturie a preotului profesor dr. Dumitru Stăniloae aduce o explicație: *“Prin Taina Botezului, instituită de Mântuitorul, omul care crede în Hristos, se renaște din apă și din Duh la viața cea adevărată în Hristos și devine membru al Bisericii”* [105].

Atragem aici atenția asupra sintagmei **omul care crede în Hristos** - **acela** se renaște. Dacă ar fi fost adevărat că și omul în locul căruia crede o altă persoană ar renaște, de ce nu s-a făcut această mențiune aici? Nu s-a făcut pentru că așa ceva nu era conform descoperirii lui Hristos, vestită de dumnezeieștii și sfinții Lui Apostoli.

O altă mărturie a preotului profesor Dumitru Stăniloae ne transmite un mare adevăr: *„Orice viață după Dumnezeu începe prin auzirea Cuvântului și prin pocăință. De la pocăință se înaintează la virtute.”* [106] Deci orice viață după Dumnezeu începe prin auzirea Cuvântului și prin pocăință - nicidecum prin botez și pe nici o altă cale! Numai de la pocăință se înaintează la virtute - așa ne învață cel mai luminat teolog ortodox al sfârșitului secolului XX.

c) **Condițiile, temeiurile și maniera practicării botezului în înțelegerea Sfinților Părinți ai Bisericii**

Să trecem acum la câteva citate relevante, culese din scrierile cele mai autorizate ale ortodoxiei. Chiar în cap de listă vom aduce un canon care datează de pe vremea când unii dintre Apostolii Domnului erau în viață, unii scriitori ai Bisericii considerând că sunt chiar scrierile lor:

a) *Didahia celor Doisprezece Apostoli din Siria occidentală de la anii 50 sau 90-100: “Iar cu privire la Botez, așa să botezați... să postească înainte de botez cel ce botează și cel botezat și dacă pot și alții, iar celui ce se botează poruncește-i să postească o zi sau două înainte.”* [107] Este demn de semnalat faptul că aceste scrieri sunt validate de către cele mai competente surse ale ortodoxiei de azi.

Înțelegând din expunerile lui George Remete că administrarea botezului în afara alegerii libere a persoanei contravine regulii lui Dumnezeu, nu ne este greu să înțelegem de există instrucțiuni precise (preliminare botezului!) pentru candidatul la botez. Din nefericire, azi nici nu se mai pomenește despre postirea din partea celui care botează, nici atât alții de pe lângă el. Azi se fac chefuri mari cu mâncare, băutură, dans și o seamă întreagă de acte nu neapărat laudabile, care sunt vehement criticate de către Sfinții Părinți ai Bisericii.

b) Mergem acum mai departe tot la cartea amintită: *„Când sunt aduși cei care vor primi botezul, să se cerceteze viața lor: dacă au trăit în cuviință cât timp au fost*

catehumeni, dacă au cinstit pe văduve, dacă au vizitat pe bolnavi, dacă au făcut toată fapta bună. Și cei care i-au adus să dea mărturie despre fiecare: a făcut așa, a auzit Evanghelia! Din momentul în care au fost separați, să se pună mâinile peste ei în fiecare zi, până ce vor fi exorcizați. Când se apropie ziua în care vor fi botezați, episcopul să-i exorcizeze pe fiecare din ei, ca să știe dacă e curat. Iar dacă nu e bun, dacă nu e nici curat să fie pus deoparte, fiindcă n-a ascultat cuvântul în credință, căci e cu neputință ca străinul să se ascundă mereu...”[\[108\]](#)

Instrucțiunile acestea cu privire la condițiile foarte detaliate pe care trebuie să le întrunească candidatul la botez și preotul care botează, împreună cu comunitatea în sânul căreia se oficiază botezul, continuă pe parcursul a mai mult de trei pagini în cartea amintită. Am amintit numai cele trei fraze de mai sus, dar în carte sunt prezentate pe parcursul a mai mult de trei pagini. Candidatul la botez trebuia cercetat și urmărit de către membrii bisericii înainte de a i se acorda botezul (o să vedem în alte scrieri că această cercetare putea dura chiar și câteva luni!). El trebuia să aibă o comportare creștinească în viața de toate zilele, să săvârșească o serie de fapte evlavioase, să frecventeze biserica și să dobândească o serie de cunoștințe cu privire la Evanghelie. Nu oricine putea să se boteze. Așa se proceda în comunitatea ortodoxă din vremurile de demult, pentru că ei respectau Crezul Ortodox. Cine se gândea pe atunci să boteze un prunc?

c) Iustin Martirul și Filozoful: *„Câți s-ar lăsa convinși și ar crede că sunt adevărate cele învățate și spuse de noi și făgăduiesc să poată trăi așa, aceștia sunt învățați să se roage și să ceară postind de la Dumnezeu **iertarea păcatelor dinainte** (de botez), noi înșine rugându-ne și postind împreună cu ei. **După care sunt duși de noi la apă...**”*[\[109\]](#)

Cine ar putea acuza doctrina ortodoxă ca propovăduind botezul drept spălare de păcate? Adevărata credință ortodoxă nu învață așa ceva! Adevărata învățătură a credinței ortodoxe este aliniată perfect cu descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieștii și sfinții Lui Apostoli, mărturisind **iertarea păcatelor înainte** de botez, înainte, așadar, de cufundarea propriu-zisă în apă. Și, cum am menționat în mai multe rânduri, aceste învățături din jurul anului 100 după Hristos sunt validate și respectate cu tot atâta sfințenie și în zilele noastre.

d) Cităm acum din Constituțiile Sfinților Apostoli prin Clement, din care aflăm condițiile pe care candidatul la botez trebuie să le îndeplinească **înainte** de botez: *„Cel botezat să fie **1.străin de orice impietate, 2.nelucrător față de păcat, 3.prieten al lui Dumnezeu, 4.vrăjmaș al diavolului, 5.moștenitor al Tatălui, 6. comoștenitor al Fiului Său, 7.renuțător la Satana, 8.la demoni și amăgirile lor, 9.curat, 10.pur, 11.cuvios, 12.iubitor de Dumnezeu, 13.fiu al lui Dumnezeu, 14.rugându-se ca un fiu tatălui și spunând aceste cuvinte primite de la adunarea comună a credincioșilor...**”*[\[110\]](#) (numerotarea îmi aparține).

Să luăm aminte, ceea ce avem în față este parte din „*Constituțiile Sfinților Apostoli ai Mântuitorului*”! Aceste gânduri, care sunt scrise la anii timpurii ai lui 380 și publicate în *Canonul Ortodoxiei*, sunt recunoscute și azi, în anul 2010, ca adevărata și dreapta

învățătură a ortodoxiei. Să luăm aminte la cât de multe și amănunțite sunt condițiile pe care trebuie să le îndeplinească un candidat la botez! Ne sunt enumerate 14 condiții pe care candidatul la botez trebuie să le îndeplinească, printre care cele mai de seamă sunt cele stabilite de Dumnezeu în Sfânta Scriptură: *moștenitor al Tatălui, iubitor de Dumnezeu și fiu al lui Dumnezeu*. Iar dacă aici nici măcar nu s-a pomenit nimic de vreo excepție de la regulă pentru cazul în care ar fi fost vorba despre botezul copiilor mici, cine ar avea îndrăzneala să adauge această excepție de la regulă doar ca urmare a unor presupuneri și datini omenești? Iată acum ce spun și alți Părinți ai Bisericii, împreună cu alți scriitori bisericești și teologi ortodocși.

Sf. Chiril al Ierusalimului: „*Apa îl udă pe cel botezat numai pe dinafară; Duhul însă le botează pe cele mai dinăuntru.*” [\[111\]](#)

Sf. Ioan Gură de Aur: „*Cel ce se botează trebuie mai întâi să-și cunoască păcatele sale și să le condamne.*” [\[112\]](#) Să luăm aminte la expresia păcatele **sale**, ceea ce exclude formula nașului care se leapădă de Satana în locul copilului căruia i se dă botezul.

Teofilact, arhiepiscop de Ohrida (Bulgaria): „*Pentru că credința povățuiește înaintea botezului, că mai întâi trebuie a crede omul și apoi a se boteza.*” [\[113\]](#)

Ion Bria: „*Botez vine de la grecescul baptisma, latinescul **baptismum**, adică afundare: Baia nașterii celei de a doua (Tit 3:5)... semnul iluminării spirituale și afundării în misterul lui Hristos. Botezul este una din Tainele instituite de Iisus și practicate de apostoli, ca fiind actul de inițiere în istoria mântuirii, de intrare în Biserică, de imitare sacramentală a morții lui Iisus... Rânduiala botezului este de fapt rânduiala inițierii în creștinism și primirii **a celui ce crede** într-o comunitate creștină, care este Biserica...*” [\[114\]](#) (sublinierile îmi aparțin).

Botezul este, așadar, numai un **semn** al unei iluminări spirituale. Asta înseamnă că înaintea botezului a avut loc o iluminare a candidatului la botez – nu a unei alte persoane în locul candidatului! Botezul este un *act de inițiere în istoria mântuirii* – deci nu este mântuirea în sine, căci aceasta are loc în viața candidatului înainte de a se efectua botezul. Botezul este, de asemenea, și o *rânduială a primirii* candidatului în comunitatea creștină care-l botează, un fel de confirmare a primirii sale în sânul comunității creștine locale!

Ne oprim aici cu dovezile prezentate din scrierile Părinților Bisericii, cât și a altor teologi ortodocși, în legătură cu modul în care văd ei botezul. Am ținut neapărat să facem cunoscute opiniile lor pentru a dovedi că adevărata învățătură ortodoxă cu privire la rostul botezului în economia mântuirii este aliniată desăvârșit cu aceea a Scripturii. Că nici nu putea fi altfel, este dovedit fără echivoc din însăși faptul că credința ortodoxă este fundamentată pe temelia de nezdruncinat a lui Dumnezeu, temelie care este descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieștii și sfinții Lui Apostoli.

Cine are inima curată, adică doritoare după a cunoaște pe Dumnezeu credinței ortodoxe, acela va primi cu bucurie părerile și opiniile care au la bază adevărul Sfintei Scripturi.

Cât despre cei cu inima vicleană care văd lămurit adevărul, dar nu vor altceva decât să-l tăgăduiască (vezi Faptele Apostolilor 4:16), aceștia nu-l vor primi niciodată. Nădărdum că vor fi unii chiar și dintre ei care se vor trezi singuri la adevăr, mai înainte de a-i trezi judecata cea de apoi, când nu vor mai putea schimba nimic cu privire la veșnicia lor.

În încheiere, dorim din inimă tuturor aceluia care au luat aminte la poruncile lui Dumnezeu care ne-au fost prezentate mai întâi din Sfântul Său Cuvânt și apoi consemnate și întărite, deopotrivă, și de către Sfinții Părinți ai Bisericii, ca binecuvântările Lui minunate pregătite nouă în Fiul Său Iisus Hristos să fie și să rămână peste toți aceia care se deschid să le primească. Amin!

-

Capitolul 5

Nașterea de sus (din nou)

În cadrul acestui capitol ne vom ocupa de un alt subiect esențial al doctrinei ortodoxe, este vorba despre nașterea *de sus* (Ioan 3:3). Pentru o înțelegere mai clară a explicațiilor prezentate în lucrarea de față am împărțit materialul pe trei subcapitole. În primul vom lămuri noțiunea nașterii de sus din perspectiva Scripturii, în al doilea vom analiza locul pe care-l ocupă nașterea din nou în economia mântuirii așa cum ne-o prezintă Biblia, iar în al treilea rând vom asculta mărturiile Părinților Bisericii cu privire la felul cum interpretează ei nevoia nașterii din nou.

Nașterea din nou în terminologia biblică

(sau nașterea *cea de a doua*, vezi Tit 3:5,

sau *spălarea nașterii cei din iznoavă*)

Generalități

Termenul *naștere* este redat de DEX prin *apariție, ivire, creare*. Reținem deci că nașterea este un proces de creare (sau *recreare*, cum vom vedea mai jos). Este apariția a ceva nou care nu a mai existat niciodată, un proces definit de Sfânta Scriptură ca fiind aducerea la existență a unei noi creații (2 Corinteni 5:17).

Dar mai este ceva: Biblia vorbește despre nașterea *de sus*. Ce vrea să însemne acest *de sus*? În modul cel mai simplu spus, avem de a face cu crearea unui om nou, prin procesul nașterii de sus, din Dumnezeu, realizată în duhul omului.

Deosebirea capitală dintre cele două entități constă în procesul prin care au fost aduse la ființă și originea fiecăreia. Putem, astfel, spune că avem de-a face cu omul cel vechi, **făcut**, și cu omul cel nou, **născut**. Omul **făcut** (Facerea 1:26) de Dumnezeu în grădina Edenului a păcătuit și a fost osândit la pieirea veșnică de la fața lui Dumnezeu. Dar

pentru că Dumnezeu l-a iubit prea mult pe om încât să-l alunge de la fața Lui pentru totdeauna a pregătit un plan de salvare. Planul acesta urmând să împace desăvârșit atât dreptatea, cât și dragostea lui Dumnezeu, cuprindea achitarea plății păcatului prin moartea înlocuitoare a Mântuitorului și, în același timp, recuperarea păcătosului care se va arăta dispus să primească plata făcută de Mielul lui Dumnezeu. În felul acesta a rânduit Dumnezeu ca omul **făcut** care descinde din Adam cel păcătos să se poată naște din Dumnezeu, în duhul său, primind moartea Mielului lui Dumnezeu în locul lui.

Ideea **recreării** prin nașterea de sus despre care vorbește Scriptura este puternic întărită de traducerile ortodoxe, din care amintesc două. Prima dată amintesc întâia traducere integrală a Bibliei din anul 1688, Biblia lui Cantacuzino, care la Tit 3:5 vorbește despre *spălarea nașterii cei din iznoavă (iznoavă însemnând “din nou, încă odată, de la capăt” [115])*. Amintesc apoi versiunea lui Galaction de la 1988 care vorbește despre *spălarea nașterii celei de a doua*. Iar unul din textele care explică drept la subiect noțiunea nașterii de sus, este versetul 17 de la 2 Corinteni 5 prin cuvintele următoare: „Deci dacă este cineva în Hristos, este făptură [116] **nouă**; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut **noi**”.

Adevăratul sens al textului din originalul grecesc este redat prin naștere *de sus*. Iar dacă am ales totuși să mă refer la ambele expresii, am făcut aceasta având în vedere faptul că fiecare dintre ele evidențiază un anumit aspect care ne poate fi de folos la înțelegerea globală a semnificației. Deosebirea esențială dintre cele două expresii constă în aceea că expresia *de sus* ne indică, de asemenea, și originea acestei noi creații. Expresia *de sus* ne arată limpede că noua creație care ia ființă cu acest prilej se naște din Dumnezeu. Subliniem astfel că, deși procesul nașterii se realizează în omul **făcut** (proces care are loc la nivel de duh), omul cel nou **născut** este din Dumnezeu, iar făptura aceasta nouă apare prin (și crește în) *Hristos*.

Textul citat mai sus afirmă așadar că nașterea *de sus* generează o făptură, o creație nouă. Dar despre această creație nouă se vorbește în paralel cu una veche. Aici nu ni se spune în mod simplu doar că Dumnezeu va aduce la ființă o creație nouă, ci și că această creație nouă este pusă în legătură cu una veche care, de drept a trecut, dar de fapt trece treptat (Filipeni 2:12), făcând loc celei noi.

Ca să putem înțelege mai bine conceptul acesta vom vorbi mai întâi despre Capul acestei noi creații, Omul Iisus Hristos (Coloseni 1:18), Dumnezeu din Dumnezeu adevărat și Om din om adevărat (dar fără păcat) născut din Prea Curata Fecioară, Maria. Iisus este arătat de Scriptură ca fiind întâiul născut între mai mulți frați (Romani 8:29). Acei *mai mulți frați* menționați aici suntem noi, credincioșii născuți din Dumnezeu pe calea pocăinței, botezului și credinței în Evanghelie. Iar Iisus este fratele nostru mai mare.

Combi-nația sau împletirea aceasta extraordinară, tainică, nemaiauzită și nemaîntâlnită în toată istoria creației lui Dumnezeu dintre Dumnezeul creator și ființa creată realizată în Omul Iisus Hristos, și-a făcut intrarea în universul lui Dumnezeu prin procesul *nașterii*. O naștere miraculoasă și nepătrunsă, ca și Dumnezeul care a produs-o dar, atenție!, să luăm act de faptul că a venit la ființă prin procesul *nașterii*. Dacă am pierdut din vedere

că a luat ființă prin *naștere* atunci am pierdut toată esența problemei. Primul sau vechiul Adam a fost **făcut** de Dumnezeu; al doilea Adam, Omul Iisus Hristos, Capul noii creații umane S-a **născut** din Dumnezeu. Atât de mare este deosebirea dintre a fi făcut de Dumnezeu și a fi născut din Dumnezeu, pe cât de nemăsurabilă este distanța de la Pământ la Cer. De aceea atrag deosebit de marea luare aminte asupra faptului că noua creație a lui Dumnezeu, făptura cea nouă în Hristos, este adusă la ființă prin *naștere*, nu prin facere. Și lucrurile stau în felul acesta pentru că așa sunt rânduite de Creatorul care *face toate potrivit sfatului voii Sale* (Efes. 1:11).

Așadar, Omul Iisus Hristos în calitate de Cap al noii creații (să luăm aminte, El este nu numai Dumnezeu, ci și om, dar fără păcat) a venit la ființă prin **naștere** din Dumnezeu. La Matei 1:18 citim limpede că Maria s-a aflat însărcinată *de la Duhul Sfânt*. Iar la versetul 20 întâlnim pe îngerul lui Dumnezeu care vine și-i face cunoscut lui Iosif, logodnicul Mariei, că ceea *ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt*.

- “...**din apă**...” (Ioan 3:5)

Cât de greșit este interpretat acest verset! S-a ajuns ca apa de pe Pământ să fie socotită drept element ceresc din care se naște omul cel nou în Hristos și că botezând pruncul, l-ai și creștinat. Oare nu spune Mântuitorul cu numai două versete mai sus că nașterea este *de sus*? Iar dacă este *de sus*, adică din cer, ce treabă are apa de pe Pământ? Ori este de sus, ori este de pe Pământ. Ori este de la Duhul Sfânt din cer, ori este de la apa de pe Pământ. Apa de pe Pământ are și ea rolul ei. Dar rolul apei **nu** este de a contribui la nașterea din nou, adică la creștinarea unui om prin spălarea de întinăciunile și de natura lui veche de descendent din Adam cel păcătos (Părinții Bisericii întăresc puternic acest adevăr, vom vedea mai jos). Așa cum am arătat deja, este greșit să crezi că la nașterea omului din Dumnezeu creația cea nouă din cer ar veni la ființă din apa Pământului blestemat de Dumnezeu. Rolul apei este acela de *pildă*, așa cum scrie la 1 Petru 3:21, în Biblia lui Cantacuzino: *apa este pilda aceluia care ne mântuiește, nu a trupului lepădare de tină*. Sau cum spune versiunea Galaction: **nu** *ca ștergere a necurăției trupului*.

Am lămurit ce **nu** este apa în contextul botezului, să vedem mai departe **ce este** apa, care este rolul ei. Apa trebuie, totuși, să-și aibă însemnătatea ei. Altfel nu ar fi fost menționată aici. Oare despre ce este vorba când se amintește de nașterea din apă?

Citim la Ioan 15:3 cuvintele Mântuitorului către ucenicii Săi: “*Acum voi sunteți curați pentru cuvântul pe care vi l-am spus*”. Iată, așadar, că aici este vorba despre Cuvântul lui Dumnezeu care curățește, care spală. Iar dacă este vorba să ne referim la apa din Ioan 3:5 ca fiind Cuvântul lui Dumnezeu din cer, atunci putem să credem cu toată tăria că apa nu este nimic altceva decât Cuvântul lui Dumnezeu. Astfel dar, când Mântuitorul a spus lui Nicodim că trebuie să fim născuți din nou din apă și din duh avea în vedere Cuvântul lui Dumnezeu și Duhul Sfânt – ambele elemente fiind de sus, de la Dumnezeu. În felul acesta putem să găsim armonia desăvârșită între expresia *de sus* folosită de Mântuitorul în Ioan 3:3 și expresia *din apă* folosită în Ioan 3:5.

Să nu uităm că interpretarea aceasta este puternic susținută de către textul de la 1 Petru 3:21, care spune clar că botezul este numai o *pildă*, **nu** o spălare de întinăciunile trupești.

După ce am înțeles că Biblia ortodoxă **nu** socotește apa ca pe un element sacru în procesul nașterii de sus, înțelegem foarte bine și motivul pentru care botezul, ca pildă a morții noastre împreună cu Hristos, **nu** poate să aibă loc mai înainte de înfăptuirea adevărului pe care îl înfățișează – moartea noastră împreună cu Hristos (1 Petru 3:21 și Romani 6:3). Fiind vorba despre nașterea din Cuvântul lui Dumnezeu simbolizat aici de Mântuitorul prin cuvântul *apă*, înțelegem, în același timp, și motivul pentru care botezul trebuie să aibă loc la vârsta când omul este capabil să audă și să creadă Cuvântul lui Dumnezeu. Așa cum citim și la Romani 10:17, credința vine prin auzire, iar auzirea prin Cuvântul lui Hristos. Poate un prunc de câteva luni sau de câțiva ani să audă Cuvântul lui Hristos, să-l înțeleagă și să se decidă asupra primirii lui?! Și pentru că, într-adevăr, pruncul nu poate să creadă, cum ar mai putea fi născut din apa Cuvântului pe care nu-l poate crede?!

Un alt element legat tot de credință: dacă actul botezului nu este precedat de credință, să nu uităm ce scrie la Evrei 11:6 și anume că *cel ce se apropie de Dumnezeu trebuie să creadă că El este, căci fără credință este cu neputință să fim plăcuți lui Dumnezeu*. Să luăm aminte, aici nu spune că cel care este apropiat de un altul (adică de către naș) trebuie să creadă, ci numai acela care se apropie el de Dumnezeu, numai acela este primit, dacă a crezut!

- „...și din Duh...” (Ioan 3:5)

Mă apropii de încheierea acestei părți introductive amintind că Omul Iisus Hristos Și-a făcut intrarea în lume prin nașterea de la Duhul Sfânt (Matei 1:18 și 20). Această observație ne cere maximum de atenție, deoarece Omul Iisus Hristos fiind Capul noii creații a lui Dumnezeu este deschizătorul ușii, El este Ușa, El este Calea pe care omul poate intra în Împărăția Cerurilor. Așadar, omul păcătos aude Cuvântul lui Dumnezeu, se pocăiește și prin aceasta este născut din nou de sus, în duhul său.

Locul pe care-l ocupă nașterea de sus în economia mântuirii,

așa cum ni-l prezintă Scriptura

Subiectul acesta reclamă cea mai mare atenție din parte oricărui cititor care este interesat în problema locului unde-și va petrece veșnicia. Ne facem intrarea în lumea de sub soare prin miracolul nașterii trupești, iar în cerul lui Dumnezeu prin miracolul nașterii duhovnicești. Nașterea trupească este condiționată de suveranitatea lui Dumnezeu.

Dumnezeu nu întreabă pe nimeni dacă vrea sau nu vrea să se nască, nici dacă vrea să se nască într-o parte a Pământului sau în cealaltă, nici dacă vrea să fie american, român sau eschimos; nu întreabă pe nimeni nici cu privire starea socială a familiei în care ar vrea să se nască sau ce nume să poarte, dacă vrea să fie bărbat sau femeie, dacă vrea să fie blond sau brunet. Dar când vine vorba despre nașterea duhovnicească, aici lucrurile stau cu totul diferit, în sensul că Dumnezeu cere consimțământul expres al fiecărei ființe

omenești care dorește să aibă parte de Împărăția lui Dumnezeu în veșnicie (vezi notele **99** și **100**).

Acum, deși între cele două moduri de naștere există deosebiri, asemănarea de căpetenie între ele rezidă în faptul că în nici unul din cele două locuri, în lumea fizică sau cerul lui Dumnezeu, nu se poate intra decât **prin naștere**. Și vorbind tot despre asemănare, ambele moduri de naștere sunt miracolul lui Dumnezeu – unul mai mare și mai tainic decât celălalt! În timp ce nașterea trupească se face din Adam cel **făcut**, nașterea din nou de la Dumnezeu se face prin Iisus Cel **născut** de la Duhul Sfânt. Dacă, deci, în lumea pământească nu se poate intra decât pe poarta nașterii, cu cât mai puțin ar putea intra cineva în cerul lui Dumnezeu pe orice altă cale. Adevărul acesta este, de altfel, stabilit cu tărie de către Mântuitorul în convorbirea Sa cu Nicodim, în Evanghelia după Ioan, capitolul 3, despre care vom continua să vorbim mai pe larg în cele ce urmează.

Cât privește taina nașterii din nou ca singura cale a pătrunderii omului în cerul lui Dumnezeu, am vorbit deja mai sus, arătând că primul om care a deschis calea intrării în cerul lui Dumnezeu prin procesul nașterii de sus, din Duhul Sfânt, este Omul Iisus Hristos. El este arătat în Scriptură ca fiind *Întâiul născut dintre mai mulți frați* (vezi Romani 8:29). El, Omul Iisus Hristos, a pătruns în cerul lui Dumnezeu pe calea *nașterii* de la Duhul Sfânt. Iar prin expresia *dintre mai mulți frați* se arată limpede că frații Lui își fac intrarea în cer pe aceeași cale a *nașterii* din aceeași sursă, adică *nașterea* de sus prin Duhul Sfânt. Așa după cum frații biologici ai unei familii de pe Pământ capătă relația de filiație prin nașterea din aceiași părinți, frații Domnului Iisus Hristos capătă relația de frați prin nașterea din aceeași sursă cu El, din Dumnezeu, prin Duhul Sfânt.

În continuare, vom analiza una dintre cele mai copleșitoare dovezi ale Scripturii în ceea ce privește imposibilitatea pătrunderii în cerul lui Dumnezeu pe oricare altă cale pe care ar putea-o gândi vreo ființă de sub soare, în afara *nașterii de sus*. Este vorba despre dialogul dintre fruntașul iudeu Nicodim și Mântuitorul, prezentată în Ioan 3:1-7: „*Și era un om dintre farisei, care se numea Nicodim și care era fruntaș al iudeilor. Acesta a venit noaptea la Iisus și I-a zis: ‚Rabi, știm că de la Dumnezeu ai venit învățător; că nimeni nu poate face aceste minuni, pe care le faci Tu, dacă nu este Dumnezeu cu el’. Răspuns-a Iisus și i-a zis: ‚Adevărat, adevărat zic ție: De nu se va naște cineva de sus, **nu va putea să vadă împărăția lui Dumnezeu**’. Iar Nicodim a zis către El: ‚cum poate omul să se nască, fiind bătrân? Oare, poate să intre a doua oară în pântecele mamei sale și să se nască?’ Iisus a răspuns: ‚Adevărat, adevărat zic ție: De nu se va naște cineva din apă și din Duh, **nu va putea să intre** în Împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din trup, trup este; și ce este născut din Duh, duh este. Nu te mira că ți-am zis: **TREBUIE să vă nașteți de sus**’.*

Acestea sunt cuvintele care au ieșit de pe buzele Mântuitorului Iisus Hristos. Observați cât de categoric vorbește aici Mântuitorul prin cuvintele **nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu** (nici măcar să o vadă) și imperativul **TREBUIE să vă nașteți de sus**? El ne face cunoscut că pentru noi, păcătoșii, nu există nici o altă cale de intrare în cerul lui Dumnezeu.

Atragem acum atenția cititorilor asupra faptului că aici avem de-a face cu un iudeu, ba încă nu cu unul de rând, ci cu unul privit ca eminent printre ei, un fruntaș al lor. Deci Iisus spune că **TREBUIE** să se nască din nou unui iudeu.

Dar cine erau iudeii? Iudeii sunt poporul din care Iisus Și-a luat trupul Său de carne și oase. Am putea spune că poporul evreu este “înrudit” cu Dumnezeu. Ne dăm noi seama ce înseamnă lucrul acesta?

Să nu uităm raporturile unice ale acestui popor cu Dumnezeu, începând cu eliberarea lor miraculoasă din Egipt. Aceste evenimente sunt unice în toată istoria neamului omenesc. Dumnezeu S-a coborât în Persoană pe muntele Sinai în fața poporului iudeu, a stat de vorbă cu Moise pe munte “*față către față, cum ar grăi cineva cu prietenul său*” (Ieșirea 33:11) și a scris cu degetul Lui cele zece porunci pe două table de piatră. Avem, apoi, felul în care Dumnezeu Cerului și al Pământului a locuit în mijlocul acestui popor prin preoția levitică, sub care a fost construit cortul întâlnirii și apoi vestitul Templu al lui Solomon. Întreg Vechiul Testament este plin de semne și minuni dumnezeiești.

Și iată că acum vine Iisus și-i spune acestui evreu că nu poate ajunge în cerul lui Dumnezeu decât pe poarta nașterii de sus, punându-l astfel la un loc cu toți păgânii, cu sălbaticii din junglele nepătrunse și cu cei mai decăzuți oameni de pe Pământ.

Concluzia pe care vreau s-o punctez este aceasta: dacă pentru iudei, poporul ales al lui Dumnezeu, din care Și-a luat trup omenesc Fiul lui Dumnezeu, dacă nici chiar pentru ei nu este o altă cale de intrare în Împărăția lui Dumnezeu decât calea *nașterii* de sus prin pocăință, botez și credință în Evanghelie, să fie oare o altă cale pentru noi cei care nici măcar nu facem parte din neamul lor?

- „...*baia nașterii celei de a doua...*”

Ne-am ocupat până la punctul acesta de nașterea din apă și din Duhul Sfânt, arătând că omul pământesc, carnea și sângele nu pot să moștenească Împărăția lui Dumnezeu și că stricăciunea nu poate moșteni nestricăciunea (1 Cor. 15:46-50), motiv pentru care este nevoie de *nașterea* din Duhul Sfânt. Așa cum spune Mântuitorul în discuția Lui cu Nicodim: *Ce este născut din trup, trup este; și ce este născut din Duh, duh este*. Numai omul născut din Duhul Sfânt, numai acela poate avea părtășie cu Dumnezeul care este Duh, prin Duhul Său Cel Sfânt (Ioan 4:24).

Am ajuns acum să ne ocupăm de expresia *baia nașterii celei de a doua*, așa cum o găsim scrisă la Tit 3:5. Ce ar putea să însemne nașterea cea de a doua? Trebuie să înțelegem că dacă este vorba despre o a doua naștere înseamnă că aici ni se vorbește despre o naștere premergătoare acesteia. Și care este aceea? Este nașterea firească din Adam cel făcut. Există deci o naștere firească din Adam cel **făcut** (pământesc, păcătos) și o a doua naștere care este duhovnicească din Adam Cel **născut**, Omul Iisus Hristos, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat și om din om adevărat, dar fără păcat. Urmează acum să ne ocupăm în continuare de raporturile dintre aceste două nașteri, încercând să evidențiem felul în care omul, fiindăcu cu voința liberă, este chemat să-și aducă aportul său în cazul *nașterii*

cele de a doua. Căci așa cum am arătat mai sus, dacă în cazul venirii noastre pe lume Dumnezeu nu întreabă pe nimeni dacă vrea să se nască sau nu pe Pământ, când vine vorba de nașterea din Duhul Sfânt, pentru a avea parte de Împărăția cerurilor, Dumnezeu cere consimțământul expres al fiecărei ființe omenești.

Se cere o mare atenție în ce privește deosebirea dintre aceste două forme: naștere firească, naștere duhovnicească; naștere din Adam cel făcut, naștere din Adam Cel Născut. Adam cel făcut este din pământ, pământesc. Adam Cel Născut este din cer, ceresc. Întâi a venit cel firesc, apoi cel duhovnicesc (1 Cor. 15:46-50).

Dar cum se face trecerea de la o stare la cealaltă? Cum poate un om firesc să ajungă un om duhovnicesc? Cum poate un om care descinde din Adam cel făcut din țărâna pământului să se nască (din nou) din Adam Cel Născut prin Duhul Sfânt, ceresc?

Iată întrebări cărora încercăm să le dăm răspunsuri cu texte din Scriptură. Dar, să nu uităm că un răspuns amplu la tematica aceasta reclamă un volum de explicații cu mult mai mare decât ne permite lucrarea de față. Ne vom rezuma, astfel, doar la câteva coordonate relevante pentru subiectul nostru.

Iisus este *Întâiul născut dintre mai mulți frați* (vezi Romani 8:29). Desigur, nu avem nici o problemă cu înțelegerea că El este Întâiul născut. Pe asta am lămurit-o mai sus. Întemeietori de sisteme religioase și filozofice au fost destui atât înainte, cât și după El. Dar toți aceștia au fost și sunt, fără excepție, oameni pământești născuți din Adam cel făcut din țărâna pământului. Ei au fost oameni păcătoși, **făcuți**, pentru că s-au născut din cel **făcut**. Dar Iisus S-a născut de la Duhul Sfânt și Și-a luat trup omenesc, dar fără păcat, din Fecioara Maria. El deci este **născut** de la Duhul Sfânt. Fiind Dumnezeu din Dumnezeu adevărat, a ajuns și Om din om adevărat prin nașterea miraculoasă de la Duhul Sfânt. Și pentru că prin nașterea aceasta Și-a luat un trup omenesc din Fecioara Maria, El a devenit și Om din om adevărat.

Dar cum stau lucrurile cu privire la *frații* aceștia ai Lui? Relația de frate nu se poate dobândi decât prin nașterea din aceeași sursă – și asta ne este destul de limpede. Cum se poate atunci ca niște oameni care fac parte din neamul păcătos al lui Adam cel făcut să se poată înfrăți cu Omul Iisus Hristos din ceruri, Cel născut? Cum poți ajunge să-ți înlocuiești originea din Adam (pământesc) cel făcut, cu aceea a lui Adam (din ceruri) Cel născut?

Răspunsul la toate cele de mai sus este foarte scurt, alcătuit din două cuvinte: **prin moarte**.

- **Conceptul de moarte în Scriptură**

Moartea, vorbind la modul general, înseamnă încetare, sfârșit, despărțire. Moartea unui om înseamnă despărțirea sufletului său de trup. Deci, în esență, moartea poate fi descrisă ca o despărțire. Ajungem să spunem astfel că în loc de moarte putem foarte bine să folosim sintagma "*despărțit de*". Și, așa cum vom vedea în curând, moartea descrisă prin

sintagma “*despărțit de*” ne va dezvălui taina schimbării originii noastre păcătoase cu originea dumnezeiască prin moartea față de noi înșine: **despărțindu-ne de ceea ce vrem, știm sau putem noi, pentru a primi ceea ce vrea, știe și poate Dumnezeu.** Tocmai acesta este sensul comun al cuvântului *moarte* folosit în Scriptură. Și ca să putem evidenția cât mai clar sensul acesta ne vom folosi de trei ilustrații foarte grăitoare din Scriptură.

Prima o vom alege din episodul căderii omului în păcat, pe când se afla în grădina Edenului. Dumnezeu spusese acolo omului că **în ziua** în care va gusta din pomul oprit va muri negreșit (Facerea 2:17). Dar tot în cartea Facerea ni se face cunoscut că după izgonirea omului din Eden, Adam a trăit nouă sute treizeci de ani și *apoi* a murit (Facerea 5:5). Deci aici ni se spune că abia *apoi*, după 930 de ani a murit. Cum rămâne atunci cu avertismentul lui Dumnezeu că Adam va muri chiar **în ziua** când va gusta din pom?

Păcătuirea lui Adam este relatată în capitolul 3 din Facerea. La versetul 23 ni se spune că Domnul Dumnezeu l-a scos pe Adam din grădina Edenului și că *apoi* Adam a trăit 930 de ani. Toate acestea, puse în ordine cronologică ne duc la înțelegerea că moartea, în terminologia Scripturii, înseamnă, de fapt, “*despărțit de*” sau „*scos din prezența*”. Adam a murit prin aceea că a fost „*despărțit de*” Dumnezeu, izgonit fiind din prezența lui Dumnezeu în grădină. Și dacă nu ar fi fost Domnul Iisus care să plătească cu moartea Lui, am fi rămas morți în păcate și fărădelegi, despărțiți de Dumnezeu pentru veci.

A doua ilustrație a sensului cuvântului *moarte* dat prin „*despărțit de*” îl luăm din descrierile cu privire la personajul Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, aflate pe paginile Scripturii. Aici trebuie să fim cu multă luare aminte asupra celor ce se vor spune, deoarece vorbim despre Acela care este Dumnezeu din Dumnezeu adevărat, Fiul Tatălui, dar și om din om adevărat. Și voi prezenta două texte din Scriptură care evidențiază minunat sensul morții ca fiind *despărțire de cineva*. În felul acesta noi ne putem schimba originea din omul Adam cel făcut, care este firesc, pământesc, cu originea din Omul Adam Cel născut, care este din cer, om din om adevărat, dar fără păcat.

În Epistola către Evrei 10:5-7, citim următoarele: „*Drept aceea, intrând în lume (Iisus) zice (către Tatăl Său): ‘Jertfă și prinos n-ai voit, dar mi-ai întocmit trup. Arderi de tot și jertfe pentru păcat nu Ți-au plăcut; Atunci am zis: Iată vin, în sulul cărții este scris despre mine, să fac voia Ta, Dumnezeule’.* Vedem aici pe Fiul care, dorind să aducă jertfe și prinosuri Tatălui, descoperă că voia Tatălui era, de fapt, să-I pregătească un trup omenesc și să facă ispășirea noastră de păcate. A renunțat atunci imediat la dorința Lui de a aduce jertfe și prinosuri (chiar dacă această dorință era curată și sfântă), pentru a face voia Tatălui. De aceea îl auzim în versetul 7 spunând cuvintele acestea minunate: „*Atunci am zis: Iată vin... să fac voia Ta, Dumnezeule’.* A murit astfel față de Sine prin însăși despărțirea de dorința Sa, prin renunțarea la a face voia Sa proprie, ca să o poată împlini pe a Tatălui. Despărțindu-Se de dorința Lui curată și sfântă de a aduce jertfe și daruri numai pentru că voia Tatălui era să vină pe Pământ, El a murit față de voia Sa prin însuși faptul că S-a “*despărțit de*” dorința Lui, ca să poată veni pe Pământ de dragul voii Tatălui. Aceeași idee este exprimată și în Evanghelia după Ioan 5:19: „*A răspuns Iisus și*

le-a zis: Adevărat, adevărat zic vouă: Fiul nu poate să facă nimic de la Sine, dacă nu va vedea pe Tatăl făcând; căci cele ce face Acela (Tatăl Său), acestea le face și Fiul întocmai”.

Dacă până acum au mai putut fi ceva dubii cu privire la înțelegerea că a muri față de tine însuși înseamnă a nu mai face voia și plăcerile tale, după ce am citat versetul acesta nu mai pot fi astfel de dubii. După ce am stabilit că Iisus a venit pe Pământ “*despărțit de*” Sine, murind față de Sine prin aceea că a primit să facă voia Tatălui în locul dorinței Lui de a-I aduce daruri, aflăm din versetul de mai sus că El Și-a trăit viața ca om pe Pământ în aceeași manieră, adică *nimic de la Sine* (cum El Însuși ne spune la Ioan 5:19). Prin cuvintele: *Fiul nu poate să facă nimic de la Sine*, urmate, apoi, de: „*căci cele ce face Acela, acestea le face și Fiul întocmai*” Iisus nu ne spune altceva decât că El trăia “*despărțit de*” Sine, adică trăia mort față de Sine și viu pentru ale Tatălui. Să luăm aminte că aici nu este vorba despre a face bine sau a nu face rău. Și cine ar putea vorbi despre rău în cazul Omului Iisus Hristos, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat și om din om adevărat, dar fără păcat? Moartea, în terminologia Scripturii, nu are de-a face cu a te despărți de cele rele pentru a face pe cele bune, ci moartea față de sine înseamnă “*despărțit de tine*”, adică *nimic de la tine, nimic* din cele ce vin de la tine însuși sau din oricare altă sursă în afară de cele ce vin de la Dumnezeu. Dacă nici chiar Fiul lui Dumnezeu nu a făcut *nimic* de la Sine însuși, atunci cine dintre muritori ar putea spera să fie atât de bun în sinea lui încât să nu mai fie nevoie să se lepede de sine? Se aude la tot pasul printre noi că trebuie să faci fapte bune ca să ajungi în raiul lui Dumnezeu.

Ca încheiere a acestui subiect, vreau să aduc o mărturie a lui Christos Yannaras, care definește moartea într-un mod asemănător: „*Omul este persoană, chip al lui Dumnezeu, deoarece există ca posibilitate de răspuns la chemarea de dragoste a lui Dumnezeu. Prin funcțiile sale psiho-somatice, omul ‘administrează’ această posibilitate, răspunde pozitiv sau negativ la chemarea lui Dumnezeu, conduce existența sa la viață, care înseamnă relație, sau la moarte, care înseamnă separarea de Dumnezeu.*”[\[117\]](#)

- **Cum se realizează obiectivul nașterii din nou**

Ne-am început capitolul acesta prin sublinierea faptului că intrarea în cerul lui Dumnezeu se poate face numai prin procesul nașterii de sus sau, cum spune textul de la Tit 3:5, *prin baia nașterii celei de a doua*. Am arătat apoi că până chiar și Mântuitorul a luat chip de om pe calea nașterii de la Duhul Sfânt, pentru ca noi să putem deveni copii ai lui Dumnezeu tot pe aceeași cale, calea nașterii de la Duhul Sfânt. Am luat aminte în continuare că atunci când Dumnezeu L-a trimis pe Iisus pe Pământ a avut în vedere ca El să fie întâiul născut între mai mulți frați (Romani 8:29). Aceste constatări duc acum la întrebarea: cum se poate ca Iisus Cel Născut din ceruri, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat și om din om adevărat, dar fără păcat, să se înfrățească pe Pământ cu oamenii păcătoși care-și au originea în Adam cel firesc, cel păcătos, cel făcut din pământ? Și am găsit răspunsul tot în viața Omului Iisus Hristos, în însuși felul în care a venit și, apoi, în felul în care a trăit El Personal aici pe Pământ: prin moarte (*NIMIC* de la Sine, vezi Evanghelia după Ioan 5:19).

După aceea am dezvoltat subiectul morții din care am învățat că moartea, de fapt, înseamnă „*despărțit de*”, înseamnă a sfârși cu orice idei, gânduri, soluții și planuri personale pentru a împlini toate ideile, gândurile, soluțiile și planurile lui Dumnezeu. Cum spunea mai sus și Yannaras, moarte înseamnă detașare de tot ce ține de *noi*, de *ale noastre* sau de *ale oricui altcuiva*, la nivel de gând, voință și înfăptuire. Și mai mult chiar, cu prilejul acesta am înțeles că a muri față de tine nu înseamnă a face vreo selecție oarecare asupra lucrurilor care vin din tine însuși ca să te desparți numai de unele lucruri care ar părea rele. Am stabilit că dacă Omul Iisus, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat, dacă El nu a făcut **NIMIC** din Sine Însuși, deși orice ar fi făcut din Sine nu putea fi decât bun (Ioan 5:19), atunci moartea față de sine trebuie aplicată cu atât mai deplin în viețile noastre care originăm din Adam cel păcătos.

Cred că în urma analizelor de mai sus nu vom mai avea nici o dificultate în înțelegerea versetului de la Romani 6:8: „*Dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom și viețui împreună cu El*”. Vrem să viețuim cu Iisus? Vrem să avem parte cu Iisus la raiul lui Dumnezeu? Nu e altă cale decât calea morții împreună cu Iisus, adică a trăirii *despărțiți de* orice vine din noi înșine sau din oricare altă sursă din Univers, pentru a putea face numai voia Tatălui din cer. Iar acestea nu sunt cuvintele mele, nu sunt cuvintele vreunei oarecare ființe, ci sunt însuși cuvintele lui Dumnezeu (vezi 2 Timotei 3:16)!

Iată, așadar, care este calea rânduită de Dumnezeu, în vederea înlocuirii originii noastre de descendenți ai lui Adam cel făcut din pământ cu aceea de descendenți ai lui Adam Cel Născut din ceruri – Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat și om din om adevărat, dar fără păcat. Oricine dorește să pășească pe calea aceasta urmează să parcurgă următorii patru pași:

1. Primul pas constă în manifestarea acestei dorințe printr-o rugăciune simplă înaintea Domnului Iisus care este prezent în tot locul și care abia așteaptă să ne audă. Este imperativ ca dorința aceasta să fie cunoscută înaintea lui Dumnezeu pentru că, să nu uităm!, dacă nașterea firească din Adam cel făcut din pământ a fost numai alegerea lui Dumnezeu, nașterea duhovnicească din Iisus Cel Născut din ceruri se face cu consimțământul nostru. Aceasta explică nenumăratele ocazii în care Îl auzim pe Mântuitorul spunând, într-un fel sau altul, cuvintele *dacă voiește cineva*. El nu obligă pe nimeni. El a murit pentru toți oamenii și dorește ca toți oamenii să vină la pocăință (1 Timotei. 2:4). Dar, când vine vorba despre cei care vor beneficia din jertfa Sa adusă pentru toți, ne spune clar și răspicat că numai aceia care aleg să creadă (Ioan 3:16), numai aceia care aleg să moară împreună cu El (Romani 6:8), numai aceia vor avea parte de mântuirea Lui. Chiar și teologii ortodocși moderni spun același lucru. Spre exemplu, George Remete ne-a vorbit foarte pe înțeles despre mântuirea obiectivă și cea subiectivă (vezi nota **98**). Prin mântuirea obiectivă s-a referit la faptul că Iisus a murit pentru întreg neamul omenesc. Dar când vine vorba despre oamenii care vor beneficia de mântuirea obiectivă, teologul sus amintit a vorbit despre mântuirea subiectivă, referindu-se la faptul că numai acela care primește această mântuire prin propria sa alegere are parte de ea. Vreau deci să am parte cu El? Trebuie să-mi fac cunoscută dorința aceasta la modul concret, prin chemarea Numelui Său în viața mea.

2. După ce mi-am mărturisit din toată inima dorința de a deveni frate cu Omul Iisus care este Dumnezeu din Dumnezeu adevărat și om din om adevărat, dar fără păcat, urmează cel de al doilea pas, așa cum este descris la Ioan 1:11-13. Citim acolo că Iisus a venit la ai Săi, dar ai Săi nu L-au primit (este vorba despre poporul evreu). Însă tuturor aceluia care L-au primit, Dumnezeu le-a dat putere să se facă fii ai lui Dumnezeu, care de la Dumnezeu s-au născut. Aplicând astfel metoda morții din Scriptură, exprimată prin formula “*despărțit de*”, mă voi lepăda, mă voi despărți de TOT ce știu și cred că aș putea să fac prin mine însumi pentru a intra în cer ca, astfel, golindu-mă desăvârșit de mine să-I pot face loc lui Hristos și să mă umplu cu El. Adică voi urma calea pe care a urmat-o Hristos care n-a mai făcut *NIMIC* de la Sine (vezi Ioan 5:19). Încetând, deci, să mai caut vreo cale a faptelor sau să fac orice altceva în vederea moștenirii raiului, înseamnă că eu mă golesc de mine însumi (așa cum S-a golit și Iisus de Sine Însuși nemaifăcând nimic de la Sine). Am să primesc în felul acesta moartea Mielului lui Dumnezeu, Iisus Hristos, ca singurul mijloc de ispășire a păcatelor mele. Și încetând, astfel, să mai caut soluții de la mine însumi voi ajunge să trăiesc moartea definită prin “*despărțit de*” mine. Ajuns la punctul în care trăiesc “*despărțit de*” mine, mă cufund de bună voie în moartea lui Hristos care a trăit “*despărțit de*” Sine Însuși. Iar ca rezultat al morții mele împreună cu Hristos urmează învierea mea împreună cu El la o viață nouă, devenind, astfel, fiu al lui Dumnezeu născut din Dumnezeu (Ioan 1:13), originând astfel din Dumnezeu. Moartea împreună cu Hristos este alegerea mea; învierea împreună cu El este lucrarea Lui.

3. În al treilea rând, deoarece procesul întreg al mântuirii include, deopotrivă, și botezul ca urmare a credinței, așa cum ni-l prezintă Însuși Mântuitorul la Evanghelia după Marcu 16:16 (vezi capitolul *Botezul*, tratat în cartea de față), voi mărturisi pentru lumea văzută prin apa botezului, ceea ce s-a produs prin credință înlăuntrul meu. Prin cufundarea în apă voi face cunoscut martorilor văzuți și nevăzuți că m-am făcut una cu Iisus în moartea Lui, deplin conștient și de bună voia mea (Romani 6:8), că am pus capăt originii mele din Adam cel făcut din țărână prin aceea că, la fel ca și Iisus trăiesc „*despărțit de*” mine însumi, ascultând de porunca Tatălui de a mă pocăi și a mă boteza; iar prin ridicarea din apa botezului, voi declara în fața martorilor văzuți și nevăzuți că am înviat la o viață nouă (2 Corinteni 5:17), că de-acum încolo îmi am originea în Hristos Cel Născut din Tatăl și trăiesc, ca și Iisus, potrivit devizei: *NIMIC* din mine însumi!

4. Urmează acum al patrulea pas, care privește noua conduită de viață. Porunca Mântuitorului din Marcu 1:15 nu este numai *pocăiți-vă*, ci, deopotrivă, și *credeți în Evanghelia*. Deci după pocăință și botez urmează o viață pe care o voi trăi crezând și împlinind Evanghelia. Și pentru că sunt copil al lui Dumnezeu, nou-născut, la fel ca și în viața biologică, urmează procesul de creștere. Iar procesul acesta de creștere are loc în cadrul unui grup de credincioși care cred și practică exclusiv ceea ce este scris în Sfintele Scripturi. Este normal să fie așa. Raportându-ne la nașterea biologică, fătul a avut un anume fel de viață în pântecul mamei sale și un altul, diferit de acesta, după ce a părăsit pântecul mamei. Fiind acum născut, va trăi în acest mediu atât de diferit de cel din pântecul mamei sale, pe cât este cerul diferit de Pământ. Tot așa și în cele spirituale. Un copil nou-născut la nivel de duh devine o făptură nouă (vezi 2 Corinteni 5:17) și face parte dintr-o familie în sânul căreia primește ajutorul necesar creșterii. Ca și copilul nou născut, un creștin născut din nou are nevoie de asistență permanentă în sânul unui grup de

credincioși. Nu poate trăi fără ei, după cum un nou născut biologic nu poate supraviețui de unul singur. Iar normele de viață din acest nou mediu diferă de vechiul mediu ca cerul de Pământ. Și tocmai aceasta reclamă nevoia expresă ca această creștere în credință să aibă loc în mijlocul unui grup de credincioși care respiră aerul Evangheliei, după cum fătul nou născut pe Terra respiră oxigenul din aer.

Iată, așadar, calea pe care, din niște ființe mârșave, păcătoase și blestemate de Dumnezeu care ne avem originea în Adam cel făcut din țărână, putem ajunge fii ai lui Dumnezeu cu originea în Omul Iisus Hristos Cel Născut, Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat și om din om adevărat, dar fără păcat.

Nașterea de sus

în interpretarea Sfinților Părinți ai Bisericii,

și a altor scriitori bisericești

Adevărații ortodocși din toate timpurile nu fac altceva decât să se alinieze desăvârșit cu adevărul venit prin descoperirea lui Hristos, adevăr vestit de dumnezeieștii și sfinții Lui Apostoli. Ei merg atât de departe cu apărarea adevărului venit de la Dumnezeu prin descoperirea lui Hristos, încât socotesc că orice micșorare, adăugire sau vreo schimbare oarecare aduse Sfintei Scripturi vin de la Diavolul sau, cum spun ei, este o *însuflețire a Diavolului* (vezi nota bibliografică 1).

Totuși, deoarece o majoritate îngrijorător de mare a ortodocșilor sunt în necunoștință totală de scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii, îmi atribui ca sarcină de onoare să le slujesc sufletelor dumnealor aducându-le la cunoștință opiniile Sfinților Părinți ai Bisericii, cât și ale altor scriitori bisericești de-a lungul veacurilor în legătură cu nașterea din nou. Și, păstrându-mi modelul de prezentare pe care l-am folosit pe tot parcursul cărții, voi aduce spre întărire o bogăție de date bibliografice începând cu cea mai timpurie perioadă a Părinților, respectiv perioada anului 50, în care a trăit Sf. Policarp, ucenicul Sf. Ioan Evanghelistul. Demn de toată luarea aminte în privința aceasta este și mențiunea că aceste adevăruri de acum 2000 de ani sunt validate 100% și propovăduite întocmai de către cei mai respectați și mai luminați teologi ai zilelor noastre. Aș putea chiar spune că lucrarea de față este, până la un anumit punct, un fel de recenzie a celor două cărți menționate în titlu, respectiv *Canonul Ortodoxiei* [118]. Ne vom îndeletnici deci în continuare cu argumentarea nevoii imperative a nașterii din nou, fără de care nimeni nu va putea avea parte de cerul lui Dumnezeu, de data aceasta din perspectiva Sfintei Tradiții Ortodoxe. Și având în vedere că există o înlănțuire neasemuit de frumoasă și armonioasă între spusele Sf. Părinți sau a altor scriitori bisericești și explicațiile aduse din Scriptură, vă sugerez să recapitulați capitolul 2.

Sf. Chiril al Ierusalimului: „Nașterea voastră a avut loc o dată cu moartea voastră” [119]. „Trupurile se nasc prin părinții din astă lume, pe când sufletele se renasc prin credință.” [120]

Sf. Maxim Mărturisitorul: „Dumnezeu Se face și Se numește Tată după har al acelor care au primit de bunăvoie nașterea din Duh.”[\[121\]](#)

Sf. Macarie Cel Mare: „Dacă cineva nu este născut din Duh regesc și divin, dacă n-a dobândit noblețea regească și cerească de fiu al lui Dumnezeu, nu poate purta mărgăritarul ceresc și prețios, chipul luminii negrăite, care este Domnul.”[\[122\]](#)

„Cei ce s-au învrednicit să fie fii ai lui Dumnezeu născuți de sus prin Duhul Sfânt, au în ei pe Hristos ce luminează înrânșii.”[\[123\]](#)

„Cei ce nu știu că au dobândit ceva ce nu aveau, aceia nici nu se află pe calea propășirii.”[\[124\]](#)

„Creștinii sunt dintr-o altă lume; sunt fii ai Cerescului Adam, un neam nou, copiii ai Duhului Sfânt, frați luminați ai lui Hristos; asemenea Tatălui lor.”[\[125\]](#)

Pr. prof. Dumitru Stăniloae: „Nașterea Fiului lui Dumnezeu din Fecioară a ținut seama de neputința imanenței umane de a se mântui prin ea însăși, de a sparge în sus orizontul închis al umanului supus repetiției și morții, de a încadra pe toți cei ce se nasc din Hristos după har în șirul celor, **născuți din Dumnezeu.**”[\[126\]](#)

Pr. conf. Dr. George Remete: „După învățătura ortodoxă, mântuirea subiectivă sau îndreptarea (conf. Rom. 8:29) este o renaștere, o transformare spirituală reală a omului...”[\[127\]](#)

„În concepția ortodoxă, esența îndreptării este tocmai sfințirea reală a omului, o viață nouă în Hristos. Sf. Scriptură arată limpede că iertarea păcatelor este urmată de ‚duhul înfierii’ și o viață nouă în Hristos.”[\[128\]](#)

Încheiem acum șirul mărturiilor Sfinților Părinți ai Bisericii cu câteva comentarii ale unuia dintre cei mai respectați sfinți, calificat de către ÎPS Sa Teoctist ca stâlp al Bisericii, Sfântul Ioan Gură de Aur:

„Nașterea din nou este o a doua creație, căci din ceea ce nu eram am fost aduși la ceea ce suntem. Ceea ce eram mai dinainte am murit, adică omul cel vechi, și ceea ce am devenit nu eram mai înainte.”[\[129\]](#)

„Fiul lui Dumnezeu... S-a născut trupește, ca să te naști tu duhovnicește; S-a născut din femeie ca să încetezi tu a fi fiul femeii.”[\[130\]](#)

“Dacă cineva a crezut în Hristos, a venit într-o altă creație, căci s-a născut de sus prin Duhul.”[\[131\]](#)

“Un aliment alterat nu mai revine la forma inițială, chiar dacă-i pui sare. Firii vechi degeaba îi pui sarea adevărului.”[\[132\]](#)

“Noi ne naștem din nou prin puterea Cuvântului lui Dumnezeu. Acest Cuvânt ne plăsmuiește. Dar această naștere nu e de la natură, ci din făgăduință dumnezeiască.”[\[133\]](#)

Ne apropiem acum de încheierea explicării subiectului *Nașterea de sus*, analizat din ambele perspective - ale Scripturii și ale Sfinților Părinți ai Bisericii, împreună cu alți scriitori bisericești. Nu putem decât să mulțumim lui Dumnezeu pentru toată călăuzirea pe care ne-a dat-o. Cum am spus mereu, este datoria și privilegiul nostru să dăm dovadă de *oameni mai buni la suflet*, cum citim la Faptele Apostolilor 17:11, astfel încât după ce isprăvim de parcurs gândurile de mai sus să le comparăm cu Sfintele Scripturi. După aceea vom cerceta și scrierile Sfinților Părinți, raportându-le din nou la Sfintele Scripturi, căci numai în felul acesta ne merităm din plin numele de adevărați creștini ortodocși.

Capitolul 6

Preot și preoție

În capitolul acesta urmează să ne ocupăm de înțelegerea punctului de vedere asupra statutului de preot și, respectiv, a slujbei preoției, analizate din perspectivele doctrinei Ortodoxe. Spunând *din perspectivele doctrinei Ortodoxe* nu excludem nicidecum punctul de vedere al Scripturii. Dimpotrivă, pentru că adevărata noastră credință Ortodoxă are ca bază descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieștii și sfinții Lui Apostoli și întărită de Sfintele Sinoade Ecumenice, punctul de vedere al Ortodoxiei nu poate fi cu nimic abătut de la cel al Sfintei Scripturi. Mai mult, dacă amintim și canonul Părinților Bisericii potrivit căruia orice micșorare, adăugire sau vreo schimbare oarecare aduse Sfintei Scripturi sunt văzute ca însuflețire a diavolului, atunci chiar nu mai putem face vreo deosebire între punctele de credință ale Ortodoxiei și cele ale Sfintei Scripturi.

Ce spune Scriptura preot și preoție

Rămânând fideli liniei pe care o urmăm în parcursul acestei cărți, vom apela mai întâi la fundamentul credinței noastre ortodoxe, Sfânta Scriptură, și vom începe cu analiza a ceea ce are de spus Scriptura privitor la poziția de preot și slujba preoției prin următoarele două texte:

- Apocalipsa 5:9-10 „*Și cântau o cântare nouă, zicând: Vrednic ești să iei cartea și să deschizi pecețile ei, fiindcă ai fost înjunghiat și ai răscumpărat lui Dumnezeu, cu sângele Tău, oameni din toată seminția și limba și poporul și neamul; Și i-ai făcut Dumnezeului nostru împărăție și preoți, și vor împărăți pe pământ.*”

- 1 Petru 2:9 „*Iar voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric, la lumina Sa cea minunată.*”

Le vom lua acum pe rând și le vom analiza atât cât lumina Duhului Sfânt al lui Dumnezeu ne va călăuzi.

- **Preot**

În textul citat mai sus din Apocalipsa, apostolul Ioan ne relatează un episod interesant. Cel ce ședea pe scaunul de domnie ținea în mână o carte pecetluită cu șapte peceți și, pentru că nimeni nu se găsea vrednic să o deschidă, Ioan a început să plângă. Dar în timp ce plângea, unul din cei 24 de bătrâni care ședea și ei pe scaunele lor de domnie i-a adus vestea bună că s-a găsit Cineva care să deschidă cartea, iar Acel Cineva era *Leul din seminția lui Iuda*, pe care Ioan îl vede ca pe Mielul ce părea junghiat. În timp ce Mielul s-a apropiat și a luat cartea din mâna Celui ce ședea pe scaunul de domnie, Ioan a auzit deodată o cântare cântată de un cor despre care se spune că era de *zece mii de ori zece mii și mii de mii*. Toți aceștia slăveau și măreau pe Mielul care a fost găsit vrednic să ia cartea din mâna Celui ce ședea pe scaunul de domnie și să-i rupă pecețile, pentru că prin sângele Lui a răscumpărat pentru Dumnezeu oameni din orice seminție și i-a făcut **preoți** pentru Dumnezeu.

Ce desprindem din tabloul de mai sus? Înțelegem că lucrarea de răscumpărare a oamenilor și promovarea lor la statutul de preoți este în totalitate atribuită Mielului, Fiul lui Dumnezeu și că, foarte important!, El i-a făcut pe TOȚI deopotrivă și fără nici un criteriu discriminatoriu **preoți pentru Dumnezeu**. Așa citim în textul de mai sus: „...*ai răscumpărat... și i-ai făcut... preoți.*” Mielul lui Dumnezeu i-a răscumpărat pe oameni; apoi tot El, Mielul, i-a făcut și preoți Dumnezeului nostru, ca ei să împărațească pe Pământ.

Vrea cineva să ceară socoteală Fiului lui Dumnezeu pentru că El a făcut preoți pentru Dumnezeu pe TOȚI cei ce au fost răscumpărați prin sângele Lui din mijlocul neamului omenesc? Are cineva obiecții legate de faptul că Fiul lui Dumnezeu i-a făcut pe TOȚI cei răscumpărați de El **preoți** pentru Dumnezeu, Tatăl Său?

Dacă și eu am fost spălat cu sângele scump al Mielului și am fost astfel răscumpărat de El, are cineva ceva de comentat la hotărârea lui Dumnezeu de a mă fi făcut preot al Dumnezeului Celui Prea Înalt? Sunt eu preot pentru că mă numesc preot sau sunt preot pentru că m-a făcut Fiul lui Dumnezeu preot (bineînțeles, m-a făcut preot numai pentru că am primit să fiu trecut prin pocăință, botez și credință în Evanghelie)? Și chiar dacă nu aș vorbi despre mine ca fiind preot, încetez eu să mai fiu ceea ce Fiul lui Dumnezeu m-a făcut, adică preot al Dumnezeului Celui Prea Înalt? Iar dacă oamenilor nu le place să audă că eu sunt preot al lui Dumnezeu făcut astfel de către Fiul lui Dumnezeu, va înceta statutul meu de preot înaintea lui Dumnezeu?

Astfel stau lucrurile cu privire la orice om din neamul lui Adam care, prin pocăință, botez și credință în Evanghelie, a primit să fie răscumpărat de Iisus Hristos și făcut preot pentru Dumnezeul Său.

Îmi amintesc un episod din viața lui Napoleon: împăratul se afla pe un câmp de instrucție în jurul unui batalion de armată. La un moment dat a scăpat frâul calului din mână iar calul, de cum s-a simțit liber, a pornit într-un galop care a pus viața împăratului în mare pericol. Însă, la un moment dat, a ieșit din rândul soldaților un țaran care, foarte priceput,

a reușit să pună mâna pe căpăstrul calului, să-l domolească și să salveze astfel viața împăratului. Împăratul l-a privit și i-a spus aceste cuvinte: “Treci la loc, căpitane!” Țăranul, cum a auzit acestea, a pornit în pas alergător la locul unde erau adunați căpitanii armatei și a luat loc între ei. Desigur, cum l-au văzut căpitani au început să-l apostrofeze și să-l alunge dintre ei. Cu ce credeți însă că i-a potolit soldatul? Le-a spus aceste cuvinte: “Împăratul a poruncit așa!” Astfel a ajuns țăranul, care era un simplu soldat, să fie căpitan în armata lui Napoleon.

Ne întoarcem la versetele de mai sus și să vedem din nou cine sunt cei chemați la preoție, dar, de data aceasta, din textul de la 1 Petru. Apostolul Petru ne spune aici că *voi*. Cine sunt acești *voi*? Nu mai încapă îndoială, acești *voi* trebuie să fie cei cărora le este adresată epistola! Și cui îi este adresată epistola? Primele versete ne aduc lămurirea prin aceste cuvinte: “*către cei aleși după cea mai dinainte știință a lui Dumnezeu-Tatăl, și prin sfințirea de către Duhul, spre ascultarea și stropirea cu sângele lui Iisus Hristos...*” Nu-i așa că Iisus Hristos i-a făcut preoți pentru Dumnezeu pe aceia pe care i-a răscumpărat cu scumpul Său sânge? *Voi*, voi care ați fost aleși după știința lui Dumnezeu, prin stropirea cu sângele lui Iisus Hristos, voi care ați primit această alegere prin pocăință, botez și credință în Evanghelie, voi TOȚI sunteți făcuți preoți de Acela care v-a răscumpărat!

- **Preoție**

După ce am stabilit că un adevărat credincios al lui Dumnezeu nu numai că este preot al lui Dumnezeu, ci chiar în vederea aceasta a fost răscumpărat de către Fiul lui Dumnezeu, ne vom ocupa de slujba preoției. Pentru că este lesne de înțeles că preoția este slujba la care este chemat preotul, vom stabili în ce constă slujirea preoțească și ce anume i-a dat Mântuitorul de lucru aceluia pe care l-a făcut preot pentru Dumnezeu.

Dar să luăm aminte, aici nu vorbim despre preot și preoție în termenii cu care suntem noi, oamenii, obișnuiți. Între noi, oamenii, despre preot și preoție se vorbește orice, numai adevărul Scripturii nu este arătat cum trebuie. Multe se pun pe seama preotului și preoției când vine vorba despre cultele religioase care se înmulțesc pe Pământ ca ciupercile după ploaie! Și fiecare vine cu învățătura lui. Noi însă ne ocupăm aici cu ceea ce spune Scriptura despre chemarea preotului și slujba preoției. Ca adevărați ortodocși, noi ne ținem strâns de dreptarul credinței noastre, Sfânta Scriptură, și de-acolo ne luăm învățătura cu privire la toate cele privitoare la Dumnezeu și, respectiv, la chemarea de preot și slujba preoției.

În textul citat mai sus ni se spune că noi suntem “*seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu*”. Înțelegem că suntem *agonisiți* de Dumnezeu, dar cu ce scop? „**Ca să vestiți**”. Suntem, deci, chemați să vestim „ **bunătățile Celui ce ne-a chemat din întuneric, la lumina Sa cea minunată**”. Noi suntem obișnuiți să auzim că preoții trebuie să poarte anumite straie foarte deosebite de ale celorlalți creștini, să li se acorde drepturi și cinste deosebite, că trebuie să officieze anumite slujbe, să vestească doctrina denominațiunii creștine din care fac parte, să îndeplinească ritualuri, obiceiuri și coduri de viață. Însă Cuvântul ne arată aici că adevărata chemare a preotului este să *vestească!*

Așadar, chemarea creștinului făcut preot al lui Dumnezeu de către Hristos este să vestească *puterile minunate ale lui Dumnezeu*, nu lucrurile, învățăturile și doctrinele religioase ale oamenilor de pe Pământ! Acesta este cel mai simplu criteriu după care poți face distincția între un preot făcut preot de către Iisus Hristos pentru Dumnezeu și un preot făcut preot de către oameni pentru religia din care face parte. Adevăratul preot făcut preot pentru Dumnezeu de către Fiul lui Dumnezeu va vesti *puterile minunate ale Celui ce l-a chemat din întuneric la lumina Sa minunată*, fără a se depărta de adevărul Scripturii. Căci dacă e vorba că el vestește puterile și bunătățile *Celui ce l-a chemat* la preoție, adică ale lui Dumnezeu, cum ar putea să se depărteze de Scriptura lui Dumnezeu, singura care îi descoperă puterile și bunătățile *Celui ce l-a chemat*, adică ale lui Dumnezeu?

Pentru cei familiarizați cu limba în care a fost scris N.T., este cunoscut că termenul *hiereus* pentru cuvântul preot nu apare niciodată în legătură cu vreo funcție în Biserica lui Hristos. El este folosit numai în următoarele situații: în legătură cu Domnul Iisus Hristos ca Mare Preot (la Evrei 5:5-6); în legătură cu toți creștinii ca fiind preoți (la 1 Petru 2:5 și 9, Apocalipsa 1:6, 5:10); cu preoții iudei și cu preoții păgâni (Faptele Apostolilor 14:13). Acest lucru este confirmat și de Vasile Mihoc, un teolog român: „*Termenul Hiereus (preot) nu este folosit niciodată în N.T. pentru desemnarea membrilor ierarhiei bisericești. Primii creștini au dat preoților alte denumiri...*”[\[134\]](#)

În ceea ce privește slujba preoției trebuie să se știe de asemenea foarte bine că în tot Noul Testament nu se găsește nici o mențiune a preoției ca o slujbă specială a unei anumite categorii de creștini, așa cum stăteau lucrurile în economia Vechiului Testament la poporul evreu (vom întâlni mai jos afirmația aceasta făcută și de scrierile ortodoxe). În Biserica lui Hristos, Duhul Sfânt nu a instituit nici o ierarhie prin care ceilalți să fie conduși. Cum să fie ierarhie în trup? Care dintre mădulare să fie mai mare? Capul este cel care conduce, iar capul este unul. În trupul lui Hristos, Capul este Hristos. Nu pot fi două capete.

Desigur, sunt încă multe alte lucruri de spus în privința acestui subiect. Noi însă ne oprim numai asupra textelor enumerate mai sus. Motivul pentru care am ales aceste două texte din 1 Petru și Apocalipsa are de-a face cu faptul că textele acestea sunt citate în literatura ortodoxă (o să vorbim imediat mai jos despre asta). Iar dacă luăm în calcul mărturia lui George Remete (*în cazul Sfintei Scripturi, valoarea și autoritatea unei afirmații este absolută, indiferent de câte ori este susținută în Biblie, chiar și dacă e semnalată într-un singur loc*, vezi nota bibliografică 55), atunci nici nu trebuie să ne mai îngrijorăm cu privire la o interpretare diferită a Cuvântului în legătură cu statutul și slujba preoției. Astfel că ne vom opri aici cu lămuririle asupra statutului și slujbei preoției privite din perspectiva Scripturii.

Ce au de spus Părinții Bisericii și alți scriitori bisericești

despre preot și preoție

S-a amintit deja pe parcursul cărții noastre de mai multe ori că adevărații creștini ortodocși nici n-ar mai avea nevoie să li se demonstreze cu bibliografie faptul că Părinții Bisericii, împreună cu alți scriitori bisericești care iubesc pe Dumnezeu și Cuvântul Lui, nu au nici de adăugat, nici de scos, și nici atât de comentat, cu privire la adevărul Scripturii. Așa cum vom vedea imediat, Părinții Bisericii și scriitorii bisericești nu fac altceva decât să stabilească canoanele în funcție de adevărul Scripturii, așa cum ne-a fost ea adusă prin descoperirea lui Hristos și propovăduită de sfinții Lui Apostoli. Vom aminti numai câteva din mărturiile lor:

- Gherontie Ghenoiu: *“Sunt două feluri de preoții: una care se dă prin hirotonie, adică prin punerea mâinilor și prin rugăciunile episcopului... iar cea de a doua preoția lăuntrică, duhovnicească sau obștească, despre care ap. Petru zice la 1 Petru 2:9, ‘Voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor al Său dobândit, ca să vestiți în afară virtuțile Celui Care v-a chemat din întuneric la minunata Lui lumină.’”*[\[135\]](#)

- Origen: *„Nu știi, oare, că preoția este dată tuturor credincioșilor, adică întregii Biserici a lui Dumnezeu? Ascultă ce spune Petru: ‘Voi sunteți neam ales, împărăție preoțească, neam sfânt, popor agonisit’ – 1 Petru 2:9. Ai deci preoția fiindcă ești neam preoțesc. De aceea ești dator să aduci lui Dumnezeu jertfa de laudă, jertfa rugăciunilor, jertfa milei, jertfa curățeniei, jertfa dreptății, jertfa sfințeniei. Dar ca să le aduci pe acestea cum se cuvine îți trebuie să le pui în învelișurile omenești, deosebite de hainele comune celorlalți oameni și să ai neapărat focul dumnezeiesc care este dat oamenilor de Dumnezeu – Luca 12:49. Căci dacă nu este acesta ci ne folosim de altul și contrariu acestui foc, adică al celui care se preface în înger de lumină (2 Cor. 11:14), pătimim, fără îndoială, aceleași îndurate de Nadab și Abihu...”*

Altarul inimii în care se sfințește Hristos – 1 Petru 3:15, și pe care fiecare creștin, imitându-l își aduce jertfele sale spirituale – 1 Petru 2:5. Nu vreau să te miri că acest templu este deschis numai preoților. Căci toți care sunt unși cu ungera Duhului Sfânt au fost făcuți preoți, precum zice și Petru către toată Biserica – 1 Petru 2:9. Deci, toți sunteți neam preoțesc, și de aceea vă apropiați de cele sfinte. Dar și fiecare din noi are în sine jertfa consumării a arderii de tot și însuși aprinde jertfa sa pe altarul inimii, ca să ardă totdeauna. Dacă eu voi renunța la toate pe care le posed și voi lua crucea mea ca să urmez pe Hristos, am adus jertfa arderii de tot la altarul lui Dumnezeu...”[\[136\]](#)

Preot prof. Dr. Ion Bria: *„Fiecare creștin are o demnitate preoțească și are acces direct la obiectul preoției...”*[\[137\]](#)

Preot profesor Dumitru Stăniloae (I): *“Toți cei ce se jertfesc sau se dăruiesc Persoanei supreme sunt preoți și se sfințesc prin oferirea lor lui Dumnezeu.”*[\[138\]](#)

Preot profesor Dumitru Stăniloae (II): *“Preoția lui Hristos în Biserică prin preoția generală. În felul acesta toți sunt preoți și jertfe în Biserică, toți sunt învățători și călăuzitori spre mântuire ai lor și ai altor credincioși apropiați sau și ai altor oameni, dar fără o răspundere formală pentru comunitatea bisericească. După Sfinții Părinți,*

omul este în același timp împărat, prooroc și preot ca și Hristos: împărat, în virtutea stăpânirii lui peste patimi; preot, din cauza autojertfirii; prooroc, ca un inițiat în tainele dumnezeiești. Rugăciunile pe care le fac credincioșii personal și viața de jertfă pe care o practică pentru ei înșiși și în relațiile lor cu alții își iau puterea din aducerea continuă a jertfei lui Hristos și din împărtășirea de ea.” [139]

Vasile Mihoc, un teolog român: „Termenul *Hiereus* (preot) nu este folosit niciodată în N.T. pentru desemnarea membrilor ierarhiei bisericești. Primii creștini au dat preoților alte denumiri...” (vezi nota 132).

Ne oprim la punctul acesta cu mărturiile aduse de către scriitorii bisericești ai ortodoxiei privind înțelegerea pe care o are Sfânta Tradiție a Bisericii Ortodoxe referitor la preot și preoție. Ne bucurăm să facem constatarea și de data aceasta că adevărata noastră credință ortodoxă își are rădăcinile adânc înfipte în descoperirea lui Hristos propovăduită de dumnezeieștii și sfinții Lui Apostoli și întărită de Sfintele Sinoade Ecumenice. Apoi ne bucurăm să constatăm și faptul că marii teologi ortodocși ai zilelor noastre țin cu tot atâta sfințenie la Sfânta Tradiție, ca și Sfinții Părinți de la care o moștenim. Domnul Dumnezeu să binecuvânteze pe toți aceia care urmează neabătut descoperirea lui Hristos așa cum ne este lăsată pe paginile Sfintei Scripturi, cât și pe aceia care, înțelegându-și chemarea de preoți, se îndeletnicesc cu vestirea puterilor minunate ale lui Dumnezeu care ne-a chemat din întuneric la lumina Lui minunată! Amin!

Capitolul 7

Închinarea și Iconologia

I. Închinarea

Am ajuns aici la capitolul în care vom vorbi despre subiectul *Închinare*. Cu voia și ajutorul lui Dumnezeu, și sub călăuzirea Duhului Său Cel Sfânt care ne vorbește prin Sfânta Scriptură, vom căuta pe parcursul acestui capitol să aflăm care este adevăratul fel de închinare cerut de Dumnezeu, cum și cui trebuie să ne închinăm. Vom învăța, în același timp, și cum trebuie să ne raportăm la închinarea pe care ne-ar aduce-o nouă o ființă omenească. Potrivit schemei de desfășurare a discuțiilor pe care ne-am propus-o încă de la începutul acestei cărți, mai întâi ne vom apropia de Sfânta Scriptură și vom analiza subiectul *Închinare* din perspectiva lui Dumnezeu, așa cum ne-a rânduit-o El pe paginile Scripturii Sale. După aceea vom aduce și mărturiile mai multor scriitori bisericești dintre care, desigur, nu vor lipsi cele ale Părinților Bisericii, ca să luăm notă de felul cum văd și ei închinarea datorată lui Dumnezeu, Făcătorul nostru.

Generalități

A fi creștin înseamnă a fi închinătorul Dumnezeului cerului și al pământului și a îndemna și pe alții să se închine Lui. Închinarea pe care omul trebuie s-o aducă lui Dumnezeu este dincolo de orice lege sau tipic. Dacă este sinceră, Dumnezeu primește închinarea cu plăcere. El primește chiar și o închinare care din lipsă de cunoștință este nepotrivită, dacă

este adusă cu toată inima dar, pe aceasta numai până la o vreme, până când închinătorul ia cunoștință de adevăratul fel de închinare pe care-l așteaptă de la noi. Să nu pierdem niciodată din vedere că Dumnezeu este duh, iar cine se închină Lui trebuie să i se-nchine în duh și în adevăr.

Așa cum am afirmat mai sus, dacă cineva are dorința sinceră și curată să i se închine lui Dumnezeu și se închină greșit pentru că nu cunoaște adevăratul fel de închinare, Domnul îl va primi până la o vreme și nu va întârzia să-l lumineze cu privire la adevăratul fel de închinare. Avem un exemplu elocvent în privința aceasta: famenul etiopian din Faptele Apostolilor, capitolul 8. Chiar așternerea acestor gânduri din cartea respectivă poate fi privită tot ca un răspuns pentru aceia care, deși nu se închină așa cum cere Scriptura, fac totuși lucrul acesta cu inimă sinceră și curată. Iată că acum, toți aceștia care citesc rândurile de față, vor avea posibilitatea să afle care este adevăratul fel de închinare cerut de Dumnezeu.

Închinarea pe care o aducem lui Dumnezeu nu poate fi oricum, chiar dacă El o primește oricum, până la o vreme, din partea celor sinceri și neștiutori. Prin rândurile de față vom analiza tocmai aspectul acesta. Textul de la Evrei 12:28-29 ne arată cum trebuie să fie închinarea pe care i-o aducem lui Dumnezeu prin cuvintele „*să aducem lui Dumnezeu o închinare plăcută, cu evlavie și cu sfială, pentru că Dumnezeul nostru este un foc mistuitor*”. Să luăm aminte că aici, de altfel în nici o altă parte a Scripturii, nu se amintește nici măcar aluziv închinarea prin semnul crucii făcut cu mâna! Cine ar fi acela atât de necugetat încât să nu ia aminte la felul său de închinare, dacă e vorba că Dumnezeul Căruia i se închină este un foc mistuitor? Vom vorbi acum despre trăsăturile acestea enumerate în textul amintit pe care trebuie să le îndeplinească închinarea adusă Dumnezeului care este un foc mistuitor, spunând însă mai întâi câteva cuvinte în plus despre *închinare*.

DEX-ul dă mai multe definiții acestui cuvânt, din care vom enumera pe următoarele: *rugăciune, consacrare, capitulare, a manifesta o atitudine de recunoaștere a superiorității sau puterii cuiva; a se supune, a se declara învins*. Luând aminte la înțelesurile acestea pe care le are cuvântul *închinare* putem înțelege imediat cât de diferită este practica închinării prin semnul crucii făcut cu mâna, față de adevărata însemnătate a cuvântului *închinare*. A te închina înseamnă a lua o anumită atitudine a sufletului față de Dumnezeu, pe care ți-o exprimi concret prin anumite fapte și practici, a face efectiv *ceva* în relație cu Dumnezeu la nivelul duhului. Putem începe, spre exemplu, cu a ne *declara învinși în fața lui Dumnezeu*, așa cum ne indică sensul adevărat al cuvântului *închinare*. Dacă dăm atenție chiar și numai acestei singure însemnătăți a închinării, vom avea un mare câștig din împărțirea gândurilor care urmează prin aceea că, declarându-ne învinși în fața lui Dumnezeu, vom pune punct oricărei opinii personale pe care am fi avut-o noi înșine cu privire la închinare și vom accepta necondiționat porunca Aceluia în fața Căruia ne-am declarat învinși.

Iată încă un gând care ne va ajuta să pricepem și mai lămurit felul în care trebuie și se cuvine să ne închinăm lui Dumnezeu. Istoria poporului român relatează un trist episod al neamului nostru de pe vremea când țara noastră era *închinată turcilor*, Imperiului

Otoman. Și prin faptul că țara noastră era *închinată* turcilor toată lumea înțelegea că românii recunoșteau supremația Imperiului Otoman asupra lor, că se supuneau de bună voie și acceptau orice condiții, biruri și poveri ar fi cerut turcii de la ei. Nu era vorba aici despre semne și simboluri, ci despre acțiuni concrete ale românilor față de turci – cum era aceea că trebuiau să dea turcilor anual bani, oi, cereale ș.a. Dacă acesta este sensul cuvântului *închinare* arătat în DEX cât și uzanța lui în cazul relației dintre români și Imperiul Otoman, cum s-a ajuns la a se considera un simplu semn făcut cu mâna ca fiind *închinare* adusă lui Dumnezeu?

Dacă luăm seama la avertizarea Scripturii din Evrei 12:28-29 pe care am citat-o mai sus, și anume că lui Dumnezeu trebuie să-i aducem „*o închinare plăcută, cu evlavie și cu sfială, pentru că Dumnezeul nostru este un foc mistuitor*”, care creștin dintre noi nu se va cutremura la gândul că până acum nu ne-am interesat asupra felului în care arată o *închinare plăcută* lui Dumnezeu, adusă cu evlavie și cu sfială? Iată motivul serios care trebuie să ne determine în a lăsa deoparte orice înțelesuri am vrea noi să dăm acestei practici și să ne grăbim să aflăm din partea lui Dumnezeu care este *închinarea plăcută* Lui. Și – să nu uităm! – Dumnezeu este un foc mistuitor.

a) *Închinarea* pe care ne-o cere Dumnezeu trebuie să fie, mai întâi, *plăcută*. Dacă e vorba că *închinarea* noastră trebuie să *fie plăcută*, cui se cere să-i fie plăcută? Mie celui care o aduc sau Aceluia căruia i-o aduc? Și pentru că *închinarea* mea trebuie să-I fie plăcută Aceluia Căruia i-o aduc, atunci trebuie să încetez cu orice considerare a felului meu de *închinare* închipuit de mine și care m-ar face pe mine să mă simt mai bine sau mai puțin bine; apoi, trebuie să mă îndrept cu totul spre Dumnezeul Căruia i-o aduc, ca să aflu cum Îi devine plăcută Lui.

b) A doua condiție specificată de Dumnezeu Căruia îi aducem *închinarea* este că trebuie să fie *făcută cu evlavie*. Însemnătatea acestui cuvânt ne este redat de DEX prin *smerenie; cuvioșie; cucernicie; atitudine de respect și duioșie față de cineva; pietate*. Aceste sensuri sunt suficient de concludente pentru a ne face să ne oprim puțin și să ne analizăm felul de *închinare* pe care-l practicăm față de Dumnezeu. Trebuie să înlăturăm din felul nostru de a ne *închina* tot ceea ce nu corespunde cu cerințele lui Dumnezeu și să începem de-acum încolo să-I aducem lui Dumnezeu *închinarea* pe care o cere El – dacă chiar vrem să ne *închinăm* Lui. A ne *închina* cu evlavie înseamnă tocmai manifestarea acestui sentiment de respect față de Acela Căruia ne *închinăm*, prin supunerea față de cerințele Lui. Cu alte cuvinte, se cere să ne interesăm dacă prin semnul crucii făcut cu mâna întrunim condiția de evlavie arătată prin *respect și duioșie față de Dumnezeu, smerenie față de El*.

c) A treia condiție pe care trebuie să o întrunească *închinarea* ca să fie bine primită înaintea lui Dumnezeu este să fie *făcută cu sfială*. Ce înseamnă *sfială*? Este *lipsă de încredere în sine, lipsă de îndrăzneală; sentiment de rușine, de jenă față de cineva, teamă, sfiiciune*.

Este oare felul nostru de *închinare* pe care-l practicăm prin semnul crucii cu mâna făcut într-o *atitudine și purtare sfiioasă* față de Dumnezeu, este o *închinare* făcută într-un

sentiment de *lipsă de încredere în sine*, adică de **ne**încredere în părerea noastră personală privitoare la semnul crucii făcut cu mâna? Este oare felul nostru de închinare pe care-l practicăm prin semnul crucii cu mâna caracterizat de un simțământ de *lipsă de îndrăzneală*, adică lipsit de îndrăzneala de a mă închina fără să iau seama la condițiile puse de Dumnezeu; sau de *sentiment de rușine, de jenă față de cineva*, anume față de Dumnezeu privind felul în care mă închin Lui? Să nu uităm, Dumnezeu este un foc mistuitor!

Răspunsul și-l va da fiecare în dreptul său. În ceea ce ne privește, noi vrem cu tot dinadinsul să învățăm acum, împreună, cum să putem aduce lui Dumnezeu închinarea plăcută Lui, cu evlavie și cu sfială. Vom începe astfel prin a ne apleca asupra Cuvântului lui Dumnezeu ca să învățăm din el.

Închinarea așa cum este prezentată

pe paginile Sfințelor Scripturi

Căutând să aflăm felul în care ne cere Domnul Dumnezeu închinarea noastră, spre care sursă ne-am putea îndrepta mai bine decât spre Fiul Său, Mântuitorul Iisus Hristos? Cine altul ne-ar putea face cunoscută mai bine voia Dumnezeului Tată din ceruri decât Dumnezeu Fiul, care ne-a vizitat aici, jos, pe Pământ, luând un trup ca al nostru (dar fără păcat)? Și, mai departe, unde am putea găsi spusele și învățăturile Fiului lui Dumnezeu decât în Sfânta Scriptură, care este insuflată de Dumnezeu, Tatăl Său?[\[140\]](#)

Iată-ne, așadar, în toată siguranța cu privire la aflarea voinței lui Dumnezeu în legătură cu închinarea pe care i-o datorăm. Oricare creștin care venerază Sfânta Scriptură, orice credincios care crede în Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul și Dumnezeu Duhul Sfânt, va primi cu bucurie învățătura de la Evanghelia după Ioan 4:23-24 (în versiunea îngrijită de Bartolomeu Anania): „*Dar vine ceasul, și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr; că astfel sunt închinătorii pe care Tatăl îi caută. Duh este Dumnezeu, și cei ce I se închină trebuie ca-n duh și-n adevăr să I se închine.*“

Ne ocupăm mai întâi de partea istorică a versetului, deci de contextul în care sunt plasate aceste cuvinte. Capitolul 4 din Evanghelia după Ioan ne face martorii dialogului Mântuitorului cu o femeie din Samaria privind adevărata închinare cerută de Dumnezeu, cât și locul unde trebuie adusă. Samaria era o cetate care pentru evrei avea o reputație mai rea decât a tuturor celorlalte neamuri de pe Pământ. Cetatea aceasta aparținuse inițial împărăției de nord a lui Israel. Ea fusese cumpărată de împăratul Omri în anul 879 î.Hr. pentru doi talanți de argint de la Șemer, domnul muntelui Samariei. Dar la anul 722 î.e.n., sub domnia împăratului Osea peste Israel, Samaria a fost cucerită de Salmanasar, regele Asiriei. După cucerirea Samariei, împăratul Salmanasar a dus pe Israel în robie și a adus oameni păgâni din Babilon, din Cuta, din Ava, din Hamat și din Sefarvaim, pe care i-a așezat în cetățile Samariei în locul copiilor lui Israel. Dar pentru că oamenii aceștia slujeau dumnezeilor lor falși și nu se închinau Dumnezeului lui Israel, Dumnezeu a trimis niște lei care-i omorau. Atunci s-au speriat foarte tare, au adus lucrul acesta la cunoștința împăratului Asiriei cu rugămintea de a le trimite niște preoți și oameni din Israel care să

le arate cum trebuie să se teamă de Dumnezeu lui Israel. Și, în felul acesta, s-a ajuns la situația în care Samaria a devenit un amestec de evrei și neamuri străine. Tocmai acest amestec a făcut ca evreii să-i socotească pe samariteni mai demni de disprețuit decât toate celelalte națiuni de pe Pământ. Pe de altă parte, samaritenii se socoteau că sunt descendenți ai lui Avraam.

Acesta este istoricul cetății din care provenea femeia, interlocutoarea Domnului Iisus în dialogul care a avut loc la fântâna lui Iacov despre adevăratul fel de închinare și adevărații închinători plăcuți lui Dumnezeu.

Să ne ocupăm mai departe de porunca Dumnezeului Hristos cu privire la închinarea poruncită de Dumnezeu Tatăl, așa cum ne este prezentată în textul de la Ioan 4:23-24: „*Dar vine ceasul, și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr; că astfel sunt închinătorii pe care Tatăl îi caută. Duh este Dumnezeu, și cei ce I se închină trebuie ca-n duh și-n adevăr să I se închine.*”

Versetele acestea ne conduc la trei idei asupra cărora ne vom opri pe rând: **1.categoriile de închinători, 2.cine sunt adevărații închinători și 3.închinarea în duh și în adevăr.**

- **Sunt mai multe categorii de închinători?**

În lume sunt multe categorii de închinători și, tocmai de aceea, vă îndemnăm să luați aminte la ceea ce ni se spune prin expresia „*astfel sunt închinătorii pe care **Tatăl îi caută***”. Căci, făcându-ne cunoscute condițiile pe care trebuie să le împlinescă *adevărații închinători* căutați de Dumnezeu, devenim conștienți de faptul că există mai multe categorii de închinători, dintre care doar una singură este primită înaintea lui Dumnezeu și chiar căutată de El, numai unii dintre ei sunt închinători adevărați – restul sunt închinători falși! Spunându-ne explicit care sunt *adevărații închinători*, deducem automat că sunt și alte categorii de închinători care nu sunt închinători adevărați și care nu sunt căutați și primiți de Tatăl. Ei se închină într-un fel considerat drept în ochii lor, dar nu și în ochii lui Dumnezeu, fără să le pese dacă Dumnezeu primește sau nu închinarea lor. Și aceasta nu din pricină că Dumnezeu n-ar fi vrut să le descopere și lor adevăratul fel de închinare plăcut Lui, ci, dimpotrivă, pentru că ei nu vor să se intereseze și să asculte care este adevăratul fel de închinare poruncit de Dumnezeu.

Să nu pierdem din vedere niciodată faptul că omul are voința liberă. Dacă omul nu vrea să afle voia lui Dumnezeu cu privire la dreapta închinare, Dumnezeu nu i Se impune, ci îl lasă *la mintea lui fără judecată, să facă cele ce nu se cuvine.*[\[141\]](#) Bineînțeles, aceasta este adevărat numai cu referire la cei cărora Dumnezeu le descoperă adevăratul fel de închinare pe care-l așteaptă din partea lor, dar ei țin mai mult la ceea ce le place și la ceea ce au moștenit de la alți oameni.

Consider că detaliul acesta este destul de serios încât să ne facă să ne cercetăm cu grijă dacă suntem sau nu suntem parte din categoria de închinători căutați de Dumnezeu. Trebuie să-L *păstrăm pe Dumnezeu în cunoștința noastră*[\[142\]](#) cu privire la modul de

închinare căci, altfel, oricât de zeloși am fi noi în închinarea adusă lui Dumnezeu, vom fi lăsați să ne închinăm așa *cum nu se cuvine* [143].

Așadar există numai un singur fel de închinare și, respectiv, o singură categorie de închinători pe care-i caută și-i primește Dumnezeu Tatăl ca aducându-I închinarea cerută de El. Este adevărat că noi moștenim un anumit fel de închinare pomenit în rândul poporului. Dar oare câți dintre noi ne-am pus întrebarea asupra felului în care ne închinăm, dacă este sau nu cel primit de Dumnezeul Căruia îi aducem închinare?

Iată de ce insist atât de mult asupra detaliului pe care ni-l comunică Mântuitorul privind închinarea. Toți ortodocșii și catolicii își fac semnul crucii – măcar în momentele foarte critice ale vieții. Eu nu zic acum că lucrul acesta este rău, atâta vreme cât este făcut cu inimă sinceră și din lipsă de cunoștință a adevăratului fel de închinare dorit de Dumnezeu Tatăl. Fac această afirmație pe temeiul textului de la Faptele Apostolilor 17:30, unde ni se arată că Dumnezeu nu ține seamă de vremurile de neștiință. În același text însă, chiar în același verset, Dumnezeu poruncește *acum* ca oamenii de pretutindeni care aud vestea Cuvântului Lui să se pocăiască, adică să se întoarcă la Dumnezeu; iar în cazul nostru, în întoarcerea la Dumnezeu se include, printre altele, și părăsirea vechiului fel de închinare pomenit în popor, pentru ca apoi să învățăm noul fel de închinare din spusele Mântuitorului – singurul care este primit de Dumnezeu. Doar astfel putem ajunge în categoria de închinători adevărați și căutați de Dumnezeu!

Oare facem și noi parte din rândul categoriei de *adevărați închinători* pe care îi caută și-i primește Dumnezeu?

- **Cine sunt adevărații închinători?**

Ne întoarcem acum din nou la textul din Ioan 4:23-24. Acolo aflăm cine sunt acești adevărați închinători pe care-i caută Tatăl. În chiar versetul 23, Mântuitorul ne spune că închinătorii pe care-i caută Dumnezeu sunt cei care se închină *în duh și în adevăr*. În capitolul *Generalități* am învățat **ce fel** de închinare ne cere Dumnezeu, ce însușiri trebuie să îndeplinească închinarea pentru a ajunge la El. [144] În textul de la Evanghelia după Ioan aflăm **cum** trebuie să ne închinăm, cum să o practicăm.

În timp ce Scriptura nu vorbește **nicăieri** despre semnul crucii făcut cu mâna, iată că aici ne vorbește Însuși Mântuitorul, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat, despre felul cum ne cere Dumnezeu să ne închinăm. Poate oricine să caute în orice traducere a Bibliei, nu va găsi nicăieri menționat semnul crucii făcut cu mâna ca semn de închinare. Așa cum am spus și mai sus, cei care fac semnul acesta din neștiință nu s-au făcut vinovați până la momentul de față. Dar din clipa aceasta când aud și iau cunoștință de cuvintele Mântuitorului cu privire la adevăratul fel de închinare primit de Dumnezeu, dacă și de-acum încolo mai practică închinarea neconformă cu cea indicată de Iisus pe paginile Scripturii, toți aceștia trebuie să se pregătească să fie judecați de Dumnezeu (Faptele Apostolilor 17:30), după cuvintele lui Iisus (Ioan 12:48) din Evanghelia după Ioan 4:23-24. Nu găsim nici un fel de menționare a închinării cu mâna în învățătura dată femeii

samaritence asupra felului în care trebuie să se închine și nu găsim în toată Scriptura o astfel de însemnare cu privire la închinare.

Așadar, adevărații închinători se închină lui Dumnezeu *în duh și în adevăr*.^[145] Acestea sunt cuvintele Mântuitorului, nu ale altcuiva, și sunt scrise pe paginile Scripturii insuflate de Dumnezeu. Căruia i se aduce închinarea, Scriptură așezată la loc de cinste pe altarul Bisericii Ortodoxe. Iar în ziua judecății, oamenii care nesocotesc cuvintele Mântuitorului și nu țin cont de ele vor fi judecați potrivit acestor cuvinte ale Lui.^[146] Asta înseamnă că de azi înainte suntem răspunzători în problema închinării și că avem datoria să ne conformăm cuvintelor Mântuitorului din Evanghelia lui Ioan 4:23-24.

- **Închinarea în duh și în adevăr.**

În duh

Omul este o trinitate – duh, suflet și trup. Nu ne lansăm acum în lămuririle asupra alcătuirii trinitare a omului deoarece depășește subiectul acestei cărți. Vom menționa doar că omul este, în esență, o entitate spirituală. Trupul de carne din afară joacă rolul de îmbrăcămintă pentru partea lui spirituală, la fel după cum hainele noastre ne îmbracă trupurile. Ar fi frumos să putem aprofunda planul pe care L-a avut Dumnezeu în vedere atunci când a încorporat în ființa umană, respectiv în trupul material, elemente fizice și chimice conținute în planeta pe care trăim. Acum stabilim numai faptul că Dumnezeu, fiind duh (Ioan 4:24), Se va întâlni cu omul în duhul omului. Tocmai de aceea l-a făcut Dumnezeu pe om după asemănarea Sa pentru ca, înzestrându-l cu duh, să se poată întâlni cu el la nivel de duh. La Zaharia 12:1 (Anania) găsim scris că *Dumnezeu a plăsmuit duhul omului în el*. Apoi, descoperim în Noul Testament menționarea trinității ființei umane în mai multe locuri, din care amintesc: 1 Tesaloniceni 5:23 – “*Însuși Dumnezeul păcii să vă sfințească pe voi desăvârșit, și întreg duhul vostru, și sufletul, și trupul să se păzească, fără de prihană, întru venirea Domnului nostru Iisus Hristos*”. Duhul este cea parte a ființei umane unde omul se întâlnește cu Dumnezeu care este Duh; sufletul este partea ființei umane care găzduiește intelectul, voința și sentimentele; iar trupul este vehiculul care le poartă prin lumea materială.

Iisus vorbește aici deci despre închinarea în duh. Felul acesta de închinare exclude participarea oricărei laturi din alcătuirea materială a omului (vom auzi același lucru mai jos și de la Evagrie Monahul). Omul **spiritual** se va întâlni cu Dumnezeu **spiritual** în compartimentul **spiritual** cel mai lăuntric al ființei sale, în **spirit** (în duh). Acolo și numai acolo va aduce omul adevărata închinare pe care o dorește Dumnezeu. Dumnezeu locuiește în această parte a ființei umane și, prin Duhul Lui Cel Sfânt, ne luminează drumul către patria cerească. Prin nașterea din nou, despre care am vorbit în capitolul precedent, omul primește în duhul său pe Duhul Sfânt. Prin mintea înnoită de Duhul Sfânt (Romani 12:2), creștinul născut din Dumnezeu învață să deosebească impulsurile venite din ființa lui cea veche, carnală (Romani 8:5-10), de cele venite din partea Duhului Cel Sfânt al lui Dumnezeu care locuiește în duhul său.

Prin facultățile minții lui înnoite, creștinul va face întotdeauna o selecție între îndemnurile venite din partea firii carnale (firea cea veche, eul său care locuiește în suflet), de cele venite din Duhul Sfânt care locuiește în duhul său. Și plecându-se astfel în fața îndemnurilor primite de la Duhul Sfânt, va putea aduce închinarea cerută de Dumnezeu *în duh*. Cum ar putea Dumnezeu Cel de trei ori sfânt să primească ceva adus de omul păcătos, dacă nu i-ar fi adusă prin Duhul Său Cel Sfânt? Numai acela care ascultă de îndemnurile Duhului Cel Sfânt al lui Dumnezeu care locuiește în duhul lui va putea face voia cea bună, plăcută și desăvârșită a lui Dumnezeu (Rom. 12:2), și astfel va aduce dreapta închinare *în duh*.

În adevăr

Am ajuns acum la a doua condiție pe care trebuie s-o întrunească o închinare dacă vrea să fie primită înaintea lui Dumnezeu și care să plaseze pe închinător în categoria celor căutați de Dumnezeu ca închinători. Este vorba despre închinarea nu numai în duh, ci și *în adevăr*.

În rugăciunea Sa domnească Mântuitorul spune aceste cuvinte „[Tată] Sfințește-i pe ei întru adevărul Tău; cuvântul Tău este adevărul” (Ioan 17:17). Aceasta înseamnă că cine vrea să se închine cu adevărat lui Dumnezeu, trebuie să se închine potrivit poruncilor Sale **afla-te pe paginile Scripturii** – căci Scriptura este Cuvântul lui Dumnezeu. Mântuitorul spune la Ioan 4:23-24 „*în adevăr*” și aici tot El afirmă despre Cuvântul lui Dumnezeu că „*este adevărul*”. Iar arhimandritul Vasilios ne spune^[147] că *Iisus este Cuvântul*, deci direct Persoana Lui este Cuvântul, ceea ce înseamnă că închinarea trebuie făcută cu adevărat potrivit poruncilor Lui. Același autor spune mai departe că *dacă Biserica există, așa cum o cere Hristos, atunci ea dă și mărturia ei*. Să renunțăm așadar la TOATE părerile și considerațiile în privința închinării care originează din noi sau din oricare altă sursă și, dacă am găsit scris în Scriptură că felul de închinare pe care-l cere Dumnezeu este semnul crucii făcut cu mâna, atunci așa să facem! În cazul acesta, înseamnă că ne închinăm așa cum ne cere Dumnezeu, adică *în adevăr*, potrivit cu Cuvântul Său, cu Însuși Fiul Său care este Cuvântul. Dar dacă adevărul lui Dumnezeu, adică Sfânta Sa Scriptură, nu arată nicăieri că închinarea cerută de El este aceea făcută cu mâna și pentru că Însuși Iisus nu arată așa ceva în Ioan 4:23-24, în cazul acesta, continuând să facem semnul crucii cu mâna, ieșim de bunăvoie din categoria închinătorilor adevărați care se închină lui Dumnezeu *în adevăr*! Ne vom închina mai departe dar oricui altcuiva, însă **nu** lui Dumnezeu!

Iată deci cât de simple sunt învățăturile Mântuitorului cu privire la felul de închinare așteptat de Dumnezeu, cât și cu privire la adevărații închinători pe care îi caută Dumnezeu. Cine are urechi de auzit să audă și cine are inimă de primit să primească!

Semnul crucii făcut cu mâna (în semn de închinare), analizat din perspectiva Scripturii

Acest subiect îi va surprinde pe toți ortodocșii pentru care semnul acesta este cel mai scump dintre toate ritualurile prin care-și exprimă credința lor în Dumnezeu.

Eu am spus mereu și continui să amintesc că lămuririle care se găsesc pe paginile acestei lucrări nu se adresează tuturor ortodocșilor, ci numai acelor care sunt cu adevărat ortodocși care țin la credința cea adevărată adusă prin descoperirea lui Hristos, vestită dumnezeieștilor și sfinților Lui Apostoli și întărită de Sfintele Sinoade Ecumenice. Numai acestora le sunt adresate lămuririle așternute pe paginile acestei cărți, cât și acelea care urmează de-acum înainte. Astfel, toți cei care ne ținem strâns de învățăturile Sfintei noastre Tradiții Ortodoxe, așa cum ne-a fost ea lăsată de înaintașii noștri potrivit descoperirii lui Hristos, descoperite sfinților și dumnezeieștilor Lui Apostoli și întărită de Sfintele Sinoade Ecumenice, ne vom apropia acum de descoperirea lui Hristos înscrisă de Duhul Cel Sfânt pe paginile Scripturii și vom cugeta împreună asupra acestei învățături foarte răspândite în popor cu privire la semnul crucii făcut cu mâna.

Începem prin a face cunoscut că închinarea sub forma semnului crucii făcut cu mâna NU-ȘI ARE ORIGINEA ÎN NICI UNA DIN TOATE VERSIUNILE SFINTEI SCRIPTURI care ne sunt azi disponibile – ne referim la acelea conforme cu originalul grec. Oricare versiune ar dori cineva să consulte, nici una nu vorbește nicăieri și în nici un fel, nici măcar prin aluzie, despre semnul crucii făcut cu mâna. Este adevărat că există anumite interpretări, dar fără nici un sprijin în Sfânta Scriptură. Pe acestea însă le lăsăm în seama acelor care au cutezat să le facă. Cei care au curajul să treacă peste cele scrise, adăugând anumite presupuneri la Cuvântul lui Dumnezeu, se fac vinovați de păcatul înfierat de Scriptură la 1 Corinteni 4:6 prin cuvintele apostolului Pavel: „*fraților... învățați din pilda noastră, să nu treceți peste ce e scris...*”

Tot cu referire la respectarea textului Sfintei Scripturi vreau să vă reamintesc că noi, adevărații ortodocși, ținem cu toată strășnicia la integritatea desăvârșită a textului Sfintei Scripturi, așa după cum ne învață Enciclica Patriarhilor Ortodocși de la 1848 prin cuvintele: „*Și ținem mărturisirea pe care am primit-o curată de la atâția bărbați, evitând orice inovație ca pe o însuflețire a diavolului; cel care primește inovație vedește nedesăvârșită Credința Ortodoxă cea propovăduită. Dar aceasta este pecetluită ca desăvârșită, nesuferind nici micșorare, nici adăugire, nici vreo schimbare oarecare, și cel care îndrăznește să facă sau să sfătuiască sau să cugete la aceasta a și tăgăduit credința lui Hristos, și s-a pus de bunăvoie anatemei veșnice, pentru blestem împotriva Duhului Sfânt, ca și cum n-ar fi vorbit drept în Scripturi, și prin Sinoadele ecumenice... În paragraful 1, Enciclica Patriarhilor Ortodocși stabilește un principiu și un fapt: *Învățătura Bisericii creștine trebuie păstrată curată, așa cum ne-a fost lăsată de Mântuitorul, transmisă de Sfinții Apostoli, de Părinți și de sinoade. Cu toate acestea, diavolul a găsit instrumente, care au turnat otrava ereziei în apa cea limpede a învățaturii ortodoxe.*”[\[148\]](#)*

Iar pentru aceia care doresc să afle în ce fel a găsit diavolul instrumente care au turnat otrava ereziei în apa cea limpede a învățaturii ortodoxe am să-l citez pe sf. Ipolit Romanul (secolul 2 d.Hr.): “*Numeroase erezii s-au înmulțit pentru că conducătorii unor grupări creștine nu au voit să predice învățătura apostolilor, ci au făcut ce au voit după plăcerea lor, și nu ceea ce trebuie.*”[\[149\]](#)

Revenind deci la subiectul nostru, facem din nou cunoscut că Biblia nu vorbește nicăieri despre facerea semnelor crucii cu mâna – desigur, ne referim aici la porunci pe care le găsim înscrise pe paginile Noului Testament, adresate specific Bisericii lui Hristos. În timp ce Vechiul Testament se ocupă de istoria poporului pământesc al lui Dumnezeu, Noul Testament se ocupă de istoria poporului duhovnicesc al lui Dumnezeu – Biserica – al cărei început este marcat de pogorârea Duhului Sfânt la Rusalii. Duhul Cel Sfânt al lui Dumnezeu a avut grijă să ne lase porunci clare, specifice, simple cu privire la toate tainele care se cer a fi săvârșite în Biserica Nou Testamentală. După cum Templul din Ierusalim, simbolul Bisericii de azi, a fost construit *după scrisoarea insuflată de la Domnul* și după cum *l-a luminat Dumnezeu pe împăratul David pentru toate lucrările zidirii* (1 Paralipomena 28:19), la fel a fost și cu privire la construirea Bisericii lui Hristos din pietre vii (1 Petru 2:5). S-ar putea oare ca tocmai Biserica lui Hristos, al cărei cap este El (Coloseni 1:18), să fie construită după modele alese la bunul plac al oamenilor?! Nici vorbă de așa ceva!

Duhul Sfânt S-a îngrijit să ne dea **în scris** pe paginile Noului Testament toate poruncile necesare la mântuirea și creșterea noastră spirituală (Ioan 20:31; 2 Timotei 3:16), porunci din care lipsește însă cu desăvârșire închinarea prin semnul crucii făcut cu mâna.

Care este concluzia finală? Orice ortodox care nu vrea să se așeze sub anatema Duhului Sfânt și a Părinților Bisericii va rămâne strict la textul **scris** al Scripturii, care nu indică nicăieri nimic în legătură cu semnul crucii făcut cu mâna. Iar cât privește faptul că, așa cum spune literal Canonul amintit mai sus, “*diavolul a găsit instrumente, care au turnat otrava ereziei în apa cea limpede a învățaturii ortodoxe*”, adevăratul ortodox se ferește de orice otravă aruncată de Satana în “*apa cea limpede a învățaturii ortodoxe*” prin interpretări tendențioase ale Sfintei Scripturi.

- ***Dar este atât de frumos! Și ce e rău în asta?!***

Satana nu cedează ușor terenul pe care l-a câștigat. După ce-și dă el seama că nu primim învățăturile abătute de la adevăr, vine cu o altă tactică.

Auzi pe mulți spunând „e adevărat, Scriptura nu vorbește nicăieri despre închinarea prin semnul crucii făcut cu mâna. Dar este atât de plăcut lui Dumnezeu și arată așa de frumos să amintim crucea Mântuitorului prin semnul făcut cu mâna! Ce poate fi rău în lucrul acesta?!”

La astfel de raționamente există o multitudine de versete din Biblie cu care am putea răspunde. Amintim însă numai pe cel din 1 Corinteni 4:6 unde ni se poruncește să **NU** trecem peste ce este scris! Chiar dacă ar fi vorba despre cele mai sincere și curate simțăminte ale noastre, atâta vreme cât vrem să-I aducem ceva care izvorăște din firea noastră veche, Dumnezeu este la fel de mânios împotriva noastră ca și împotriva lui Satan.

Sunt mai multe dovezi în privința aceasta prin care dovedim că Dumnezeu nu este interesat în NIMIC care vine din partea noastră. La foarte puțină vreme după instaurarea

lor în slujbă, doi fii ai marelui preot Aaron au vrut să dovedească zelul lor față de Dumnezeu aducând foc pe altarul de tămâie la propria lor inițiativă (Levitic 10). Ei erau îmbrăcați în îmbrăcămintea preoțească poruncită de Dumnezeu, așezați în slujbă și sfințiți după toate rânduielele lui Dumnezeu, iar focul pe care l-au adus pe altar era adus în cădelnițe sfințite de Dumnezeu, pe altarul sfințit de Dumnezeu și cu tămâie făcută după toate poruncile lui Dumnezeu. Toate erau așa cum le poruncise Dumnezeu! Atunci care a fost cauza pentru care Dumnezeu S-a mâniat atât de tare pe ei încât i-a mistuit pe loc cu un foc venit din cer?! Preoții aceștia au adus focul pe altar **din inițiativa lor**, nu la porunca lui Dumnezeu! Numai pentru atât i-a mistuit mânia lui Dumnezeu?! Da, numai pentru atât! Dumnezeu nu avea nevoie de dovezile lor de zel, ci de ascultarea lor. Neascultarea a fost păcatul care l-a izgonit și pe Adam din grădina Edenului. Dumnezeu prețuiește ascultarea mai mult decât jertfele. În Cartea Întâi a Regilor 15:22 (Anania) este scris că „*ascultarea e mai bună decât o jertfă bună*”. De aceea și Iisus a spus: „*nimic de la Mine Însumi, ci numai de la Tatăl*” (Ioan 5:19).

Cât cu privire la a nu trece peste ce este scris, o să mai amintim acum și un alt motiv puternic pentru care noi, adevărații ortodocși, **NU** trecem peste ceea ce este scris. Pe acesta îl vom lua din Sfânta noastră Tradiție ortodoxă, așa cum o moștenim de la Sfinții Părinți ai Bisericii și cum ne este păstrată cu atâta sfințenie de toți slujitorii Bisericii de-a lungul vremurilor, culminând cu luminatele fețe de teologi ortodocși contemporani. Dintre aceștia amintesc pe Ion N. Floca, autorul citatului menționat la nota bibliografică **148**.

Acolo citim că **orice** adăugire, **orice** micșorare și **orice** schimbare oarecare a textului *Sfintei Scripturi* este socotită drept *însuflețirea diavolului*. Autorul pune pe cel care o practică sub *anatema veșnică, pentru blestem împotriva Duhului Sfânt*. Pronumele nehotărât **orice** include totul, deci și argumentul emoțional prezentat de unii, cum am arătat mai sus. Oricât de nevinovat ne-ar apare gândul acesta, oricât de plăcută ne-ar fi imaginea făurită de adăugirea a ceva la Scriptură, alterarea Scripturii prin adăugarea acestei practici, nu ne poate scăpa și nu ne va scuti niciodată de culpa *anateimei veșnice, pentru blestem împotriva Duhului Sfânt*. Aici este vorba de **orice**: **orice** gând, **oricât** de înălțător și **oricât** de frumos, care originează din afara Scripturii.

Și, pentru că suntem la capitolul unde analizăm închinarea din perspectiva biblică, aduc o altă mărturie, de data aceasta a arhimandritului Vasilius, care zdruncină din temelii orice mod de argumentare bazat pe cele mai altruiste simțiri umane. Când vine vorba despre ceea ce are de spus Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, autorul citat ne prezintă următoarele concluzii demne de toată luarea aminte din partea oricărui om care vrea cu adevărat să aibă parte cu Iisus Hristos, cu Tatăl și cu Duhul Sfânt. Parafrazând spusele Mântuitorului, “*Oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate fi ucenicul Meu*” (Luca 14:33), autorul sus amintit ne face cunoscut că „*important nu este ca noi să împlinim proiectul pe care ni l-am propus să-l realizăm, ci ca Duhul Sfânt să facă cu noi și în noi ceea ce El vrea și când vrea, indiferent dacă acest lucru ar părea sau chiar ar fi catastrofa proiectelor noastre și a hotărârilor noastre bune.*”^[150] Iată ce spune această înaltă față bisericească cu privire la intențiile noastre, chiar și cele bune, când vine vorba despre a trece peste poruncile Duhului Sfânt! Iar cine vrea să cunoască valoarea acestui

mare teolog contemporan poate citi *Cuvântul înainte* la cartea amintită, semnat de către Episcopul Kallistos al Diokleiei.

- **Închinarea în fața oamenilor și a îngerilor**

După ce am înțeles că a face semnul crucii nu înseamnă sub nici o formă semnul de respect pe care-l așteaptă Dumnezeu din partea făpturii Sale, pare de prisos să mai discutăm închinarea care se aduce fețelor bisericești. Dacă nici Dumnezeu nu primește semnul crucii făcut cu mâna (pentru că nu l-a cerut), cum să facem lucrul acesta față de oamenii de pe Pământ, oricât de sfinți și de deosebiți ne-ar părea ei?! Și apoi, ne cere Dumnezeu să ne închinăm oamenilor sfinți sau chiar îngerilor?

Ca model al felului cum trebuie să ne raportăm la închinarea care se practică între oameni vom apela la una dintre cele mai convingătoare mărturii ale Apostolului Petru. În cartea Faptele Apostolilor, capitolul 10, ni se prezintă convertirea primului om dintre neamuri (ne referim la perioada imediat următoare pogorârii Duhului Sfânt) – sutașul Corneliu. După ce Petru primește porunca Duhului Sfânt să însoțească pe trimișii sutașului Corneliu, ajunge la casa acestuia însoțit de trimișii lui. La versetele 25-26 (Anania), citim că atunci „când a fost să intre Petru, Corneliu l-a întâmpinat și i s-a închinat căzându-i la picioare. Iar Petru l-a ridicat zicându-i: ‘Ridică-te!, și eu sunt om.’”

Cine era Apostolul Petru? Apostolul acesta are niște merite care-l fac deosebit chiar printre ceilalți Apostoli – înțelegem acest lucru din informațiile care ne sunt lăsate pe paginile Scripturii. Petru este acela care a primit descoperiri dumnezeiești direct de la Dumnezeu din cer (Matei 16:17), a avut parte de vedenia cu masa coborâtă din cer (Faptele Apostolilor 10:11). Apoi, în cele mai multe situații în care Domnul lua cu El pe unii dintre Apostoli pentru lucrări mai speciale, aflăm că unul dintre cei trei era întotdeauna Petru. Chiar și cu prilejul măreței schimbări la față a Mântuitorului, înainte de patima Sa, dintre toți ucenicii numai Petru, Iacov și Ioan au fost luați ca martori pe muntele schimbării la față. Așadar, Petru nu este numai unul din rândul „dumnezeieștilor și sfinților Apostoli ai Domnului” care au fost chemați de Dumnezeu să ne vestească descoperirea lui Hristos, ci, mai mult decât atât, deține un loc de seamă chiar în ceata ucenicilor Domnului. Iată cum acest dumnezeiesc și sfânt Apostol al Domnului, atunci când păgânul Corneliu îi cade la picioare să i se-nchine, îl ridică în picioare și-i spune că nu trebuie să facă asta deoarece și el, Petru, este tot om ca și el. Și, să nu uităm!, Petru este unul din aceia care stau la temelia Bisericii lui Hristos (Matei 16:18). Petru deci îi spune foarte simplu că și el este om. Atât, nimic mai mult.

Nu vi se pare incredibilă scena aceasta? Apostolul acesta al lui Hristos are niște merite deosebite chiar în ceata ucenicilor Domnului. El a mâncat și a băut timp de 3 ani și jumătate cu Iisus Omul, Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat, și L-a văzut chiar și în hainele Lui Dumnezeiești pe muntele schimbării la față. El a avut parte de descoperiri directe făcute de Dumnezeu cerului și al Pământului. Omul acesta din poporul ales al lui Dumnezeu, care este ales a doua oară în calitatea de Apostol și care stă la temelia Bisericii lui Hristos, se așează el însuși acum în rând cu păgânul Corneliu!

Să luăm bine seama la Cuvântul lui Dumnezeu! Atunci când vine vorba de închinare, aceasta se cuvine **numai** lui Dumnezeu. Tot Mântuitorul, cu prilejul ispitirii din pustie, ne face cunoscut că închinarea se cuvine numai lui Dumnezeu, prin cuvintele: „*Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui Unuia să-I slujești*” (Luca 4:8). Vom vedea imediat cum nici chiar îngerii nu primesc închinarea. Deocamdată însă vorbim despre faptul că, dacă unul din Apostolii cei mai de seamă ai Domnului, care întrunea toate meritele arătate mai sus (și încă altele nespecificate aici din motive de spațiu), dacă nici măcar el nu a primit închinarea din partea unui om – deși acela era un păgân, care altul dintre reprezentanții speciei umane ar putea avea acest drept?! Cine se mai poate pune alături de Petru (nu vorbim despre apostoli, ci despre restul omenirii)? Și chiar dacă ar fi cineva care ar pretinde că are merite asemănătoare cu ale lui Petru, ar putea să pretindă sau să primească închinarea unui semen al său, lucru pe care Petru nu l-a acceptat?!

Rămâne ca fiecare cititor al acestor rânduri să tragă concluziile de rigoare cu privire la închinarea în fața oamenilor.

Am amintit mai sus că nici măcar îngerii nu primesc închinarea. Asta este chiar mai interesant decât faptul că oamenii nu trebuie să primească închinare. Îngerii, care sunt făpturi dumnezeiești sfinte, care nu cunosc păcatul și care văd necurmat fața lui Dumnezeu, care locuiesc în cerurile sfinte și în comuniune cu Dumnezeu, nici ei nu primesc închinare! Aceasta aflăm din cartea Apocalipsa 19:9-10 și 22:8-9 (Anania). În ambele locuri găsim aceeași scenă: Ioan Evanghelistul încearcă să se închine îngerului care fusese trimis să-i facă descoperirile respective. Vedem cum îngerul, după ce Ioan se aruncă la picioarele lui ca să i se închine, îi spune: *Vezi să nu faci asta!... Lui Dumnezeu închină-te*”. Iar în al doilea loc Ioan ne descrie scena prin cuvintele: *“Și eu, Ioan... când am auzit și-am văzut, am căzut să mă închin înaintea picioarelor îngerului care mi-a arătat acestea. Dar el mi-a zis: „Vezi să nu faci asta! Sunt împreună-slujitor cu tine și cu frații tăi... Lui Dumnezeu închină-te!”*

Mai e oare nevoie de comentarii cu privire la obiceiul de a ne închina făpturilor omenești și chiar îngerilor?

Ce spun scriitorii bisericești, mai vechi și mai noi,

despre închinare și

despre semnul crucii făcut cu mâna

După ce am demonstrat mai sus că Scriptura nu vorbește nicăieri despre semnul crucii făcut cu mâna ca semn de închinare adusă lui Dumnezeu, vom prezenta acum în continuare comentarii ale unor scriitori bisericești pe marginea acestui subiect, în afară de cei deja menționați ocazional până la punctul acesta. Și vom proceda astfel pentru a se înțelege suficient de limpede că practica aceasta nu este străină numai față de Scriptură, ci și, deopotrivă, față de învățăturile Bisericii Ortodoxe. Am vorbit deja până aici despre mărturii din partea scriitorilor Bisericii, printre care am adus și Canoanele Bisericii, reproduse în lucrarea lui Ioan N. Floca. Vom mai adăuga acum încă alte câteva mărturii

care să întărească dovezile aduse de slujitorii Bisericii împotriva oricărei abateri de la linia Scripturii, oricât de curată și binevenită ne-ar părea a fi. Să citim cu atenție mesajele pe care ni le transmit slujitorii Bisericii cu privire la închinarea în duh și în adevăr, luând aminte, deopotrivă, și la marea grijă pe care o manifestă ei toți față de învățăturile Sfințelilor Scripturi:

Dumitru Stăniloae[\[151\]](#): *“Numai spiritul uman e fereastră sau ușă prin care pătrunde natura în planul infinității și al libertății dumnezeiești”.*

Cartea de Învățătură Creștină Ortodoxă[\[152\]](#) talmăcește întâia poruncă a decalogului din Ieșirea 20:2-3 (*Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău: să nu ai alți dumnezei afară de Mine*), prin următoarele comentarii: *“Dumnezeu a dat această poruncă oamenilor lumii vechi... Dar porunca ne privește și pe noi credincioșii, ca să ne închinăm lui Dumnezeu, singurului Dumnezeu ‘în duh și în adevăr’, că și Tatăl astfel îi dorește pe cei ce I se închină Lui. Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină trebuie să I se închine în duh și în adevăr (Ioan 4:23-24). ‘Unul este Dumnezeu’ (Matei 19:17; Marcu 10:18). În El trebuie să credem, să nădăjduim... Credința într-un singur Dumnezeu înseamnă și păzirea învățăturii descoperite de El...”*

Evagrie Monahul[\[153\]](#): *„Dacă vrei să te rogi în duh, nimic să nu iei de la trup și nu vei avea nori care să-ți facă umbră în vremea rugăciunii”.*

Tertulian[\[154\]](#): *„Dacă s-ar cere o motivare biblică pentru semnul crucii, ea nu s-ar putea găsi. Începutul îl are în tradiție...”*

Sorin Dumitrescu[\[155\]](#): *“Riscul credinciosului ortodox este să ajungă să fie hipnotizat de Ortodoxie și astfel să ajungă s-o iubească mai mult decât pe Hristos”.*

Preotul profesor Ion Buga[\[156\]](#), în contextul unor comentarii la adresa pulsului ortodoxiei contemporane face această observație:

“În ultimă analiză, sensul suprem al Întrupării lui Hristos este cel liturgic; El a venit pentru a răspunde la întrebarea esențială unde să ne închinăm (Ioan 4,20), iar răspunsul vizează tocmai formalismul ucigător și mutația închinării “în duh și în adevăr”. Dar muntele formalismului amenință neconținut adevărata închinare...”

Preot Prof. Dr. Ion Bria[\[157\]](#) explică termenul *Cult* prin următoarele comentarii cărora le voi da citire. Aici avem de-a face cu *Dicționarul de Teologie Ortodoxă*, tipărit cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, patriarhul de atunci al Bisericii Ortodoxe Române. Ascultând comentariile care urmează veți constata dreapta învățătură care se află pe paginile acestui manual cu privire la adevăratul fel de închinare recunoscut de Ortodoxie (sublinierile îmi aparțin): *“Apostolul Pavel numește celebrarea credinței prin acte de adorare (logiki latreia, vezi Romani 12:1) drept slujire cuvântătoare (Noul Testament, 1982), închinare duhovnicească (Biblia, 1988) sau închinăciune înțeleaptă (Gala Galaction), în sensul de reorganizare a cugetului și conduitei după exigențele, imperativele și disciplina Evangheliei. Aceasta înseamnă cultul cu mintea: a orienta, a*

dărui și a încredința viața lui Dumnezeu: 'Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăruim'. Cultul sau **închinarea trebuie să se facă în Duh și adevăr**. 'Dar vine ceasul, și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr; că astfel sunt închinătorii pe care Tatăl îi caută. Duh este Dumnezeu, și cei ce I se închină trebuie ca-n duh și-n adevăr să I se închine'. Iisus pronunța aceste cuvinte în contextul convorbirii Sale cu femeia din Samaria, al cărei subiect este cultul la templu și adorarea lui Dumnezeu. Expresia 'În Duh' poate să însemneze aici în contextul întâlnirii personale cu Dumnezeul cel viu, sau în prezența și în comuniunea Duhului Sfânt care se va da creștinilor tocmai pentru a-i antrena în slujirea lui Dumnezeu... Cultul înseamnă deci **a sta în fața și în ambianța Duhului**; el este un act de întâlnire și de sărbătoare... 'În adevăr' poate să fie înțeles aici **în totală ascultare față de voința lui Dumnezeu**, urmând lui Iisus care nu a avut alt scop decât acela de a împlini opera Tatălui (Ioan 5:42). Cultul este în fond un act de ascultare, de disciplină și de orientare a întregii vieți, potrivit credinței, descoperită în Duhul Sfânt. De aceea, în cult, nu săvârșirea riturilor exterioare este partea cea mai importantă, ci așezarea conștientă și liberă a credinciosului într-o comuniune dependentă de Dumnezeu, în care recunoaște centrul vieții sale. 'În adevăr' înseamnă deci, a te fixa fără echivoc pentru unca sursă a vieții, Dumnezeu, a alege fără ezitare 'calea' lui Hristos, adică a fi credincios adevărului, a trăi după adevăr (III Ioan 3-4)."[\[158\]](#)

Nu sunt mărturiile acestea tocmai ceea ce lămurim noi în capitolul *Generalități* cu privire la închinare? Nu sunt aceste mărturii o încununare desăvârșită a tot ceea ce s-a spus mai sus cu privire la adevărata închinare dorită și primită de Dumnezeu?

Iată-ne ajunși acum la încheierea subiectului *Închinarea*. Rugăciunea noastră este ca Dumnezeu să S-a îndurat de noi și ne-a făcut cunoscut felul în care trebuie să ne închinăm Lui să ne ajute să *lepădăm orice povară și păcatul ce grabnic ne împresoară*, ca să putem *alerga cu stăruință în lupta care ne stă înaintea* (Evrei 12:1), să alergăm pe calea ascultării de Iisus. Să nu lăsăm ca muntele formalismului care amenință neconținut adevărata închinare și formele moarte instituite de oameni să ia locul adevăratei închinări *în duh și în adevăr*. Să nu uităm, aceste îndemnuri puternice nu vin numai din partea Sfintei Scripturi, deși aceasta este mai mult decât suficient! Ele ne vin, deopotrivă, și din partea adevăraților slujitori ai Bisericii. De asemenea, este demn de toată luarea aminte că acestea sunt învățăturile care se predau în seminariile teologice ortodoxe. Chiar cadrele didactice care pregătesc slujitorii altarelor bisericii sunt aceia care ne roagă fierbinte să nu lăsăm ca muntele formalismului să dărâme adevărata închinare rânduită de Dumnezeu *în duh și în adevăr*.

Să lepădăm, deci, tot ceea ce este străin de Iisus în felul nostru de închinare și să-I aducem închinarea cuvenită Lui: o închinare plăcută, cu evlavie și cu sfială! Căci numai Lui i se cuvine slavă, cinste și închinare, de-acum și în vecii vecilor, Amin!

II. Iconologia

Capitolul acesta ne oferă lămuriri asupra subiectului *Iconologie*, pe care-l vom trata atașat în cadrul capitolului *Închinare*. Am ales încorporarea *Iconologiei* în cadrul *Închinării* dat fiind raportul dintre ele. Astfel că, dacă vrem să beneficiem de pe urma lămuririlor asupra acestor două subiecte, nici n-am fi putut proceda altfel decât explicându-le pe fiecare în parte și în ordinea pe care am ales-o.

După ce am căpătat lumină asupra a ceea ce este închinarea din perspectiva lui Dumnezeu, cât și potrivit învățaturii Părinților Bisericii, ne va fi ușor să discutăm aspectele iconologiei. Așa cum am văzut deja mai sus, nici măcar la îngerii lui Dumnezeu din cer, care sunt ființe dumnezeiești și care locuiesc în cerul lui Dumnezeu în jurul tronului Său și văd pururea fața Lui, nici chiar lor nu ne este îngăduit să ne închinăm (Apocalipsa 19:10; 22:9). Atunci, cine ar mai putea îndrăzni să se gândească a se închina la niște fapte vinovate ale lui Dumnezeu, la oamenii păcătoși de pe Pământ sau, mai ales, la niște lucrări fără viață, ieșite din mâinile lor de oameni păcătoși?!

Generalități

Voi aduce, pentru început, doar câteva mărturii pentru a liniști pe toți cei care, cunoscând foarte puțin sau chiar nimic din învățăturile moștenite de la înaintașii noștri în materie de icoane, sunt deranjați numai când aud că punem în discuție închinarea la icoane. Vrem să rămânem fideli credinței noastre, Sfintei Scripturi și, în același timp, învățăturilor și canoanelor moștenite de la Părinții Bisericii. Vom apela pentru aceasta la citarea unor surse autorizate care confirmă că acest cult al icoanelor își are originea în învățături care sunt simple *porunci omenești* (Marcu 7:7).

Preotul profesor dr. Ion Bria: „*Atitudinea Bisericii față de cultul icoanelor s-a precizat cu timpul... Cel care a fixat teologia icoanei în forma ei clasică a fost Sf. Ioan Damaschin (cca 730-760)... Sinodul al VII-ea ecumenic (Niceea, Bithinia, 787), cu contribuția patriarhului Tarasie (784-806), fixează învățătura ortodoxă despre reprezentarea iconografică a lui Hristos, Maicii Domnului, îngerilor și sfinților...*” [\[159\]](#)

„*Bizanțul este locul de obârșie al icoanei.*” [\[160\]](#)

„*Noi decidem ca să se picteze de acum încolo în icoane, în locul vechiului miel, trăsăturile umane ale lui Hristos, Dumnezeu nostru...*” [\[161\]](#)

După ce am înțeles că icoanele sunt invențiile oamenilor, neavând nimic comun cu învățătura Sfintei Scripturi (și vom avea pe parcursul mesajului mai multe dovezi în privința aceasta), trebuie să învățăm de la Părinții Bisericii și alți scriitori bisericesti, mai vechi și mai noi, felul în care trebuie să ne raportăm la orice învățatură care este de origine omenească:

Tertulian din Cartagina: „*Nouă însă nu ne este îngăduit să introducem nimic după bunul-plac, dar nici să alegem ceea ce ar introduce cineva după bunul lui plac. Noi avem*

întemeietori/învățători (autores) pe apostolii Domnului, care n-au ales ei însșiși după bunul lor plac un lucru pe care să-l introducă, ci au însemnat cu credință neamurilor învățătura (disciplinam) primită de la Hristos. Astfel, chiar dacă un înger din cer ne-ar vesti o altă evanghelie i se va spune de către noi: anatema! (Gal. 1:8).” [162] Și lucrurile stau astfel deoarece, așa cum ne spune și George Remete, „Adevărul și Rațiunea lui Dumnezeu sunt originea și temeiul adevărului, și al rațiunii umane...” [163]

Irineu Duvlea: „Doar crezând și raportându-ne la Dumnezeu, la slava Acestuia, și nu la părerea semenilor despre noi, putem fi credincioși cu adevărat. Doar astfel nu pierim, ci avem viața veșnică (Ioan 3:16).” [164]

Sf. Ignatie: „Fiți surzi, dar, când cineva vă vorbește altceva decât de Hristos, Cel din neamul lui David, Cel din Maria, Care cu adevărat S-a născut, a mâncat și a băut, Care cu adevărat a fost răstignit și a înviat din morți, înviindu-L pe El, Tatăl Lui...” [165]

Ne mărginim, pentru început, numai la aceste câteva mărturii culese din tezaurul literaturii ortodoxe care ne încredințează fără echivoc că subiectul de față merită, într-adevăr, toată atenția. Căci, dacă nici măcar învățătura Sfinților Părinți și a Sfintei noastre Tradiții n-o vom respecta, ce altă practică ne-ar mai putea califica drept creștini ortodocși? Iată de ce trebuie să dăm toată luarea aminte acestor gânduri. Căci cultul icoanelor, apărând mai târziu și fiind înființat de oameni, așa cum atestă documentele istorice citate mai sus (și altele care vor fi citate în continuare), se exclude automat din “*descoperirea lui Hristos*” care este temelia Crezului nostru ortodox. Iar învățăturile care nu fac parte din *descoperirea lui Hristos*, ci sunt de proveniență umană, se cer respinse cu aceeași hotărâre cu care Mântuitorul l-a mustrat pe sfântul Apostol Petru. Citim astfel la Evanghelia după Matei 16:23 că Apostolul Petru încerca odată să-L oprească pe Mântuitorul din drumul spre jertfa supremă. Deși putem înțelege destul de limpede că Petru era animat de gânduri pline de iubire față de Învățătorul său, citim uimiți cuvintele tăioase cu care îl mustră Mântuitorul: „*Înapoia Mea, Satano: tu ești o piatră de poticnire pentru Mine! Căci gândurile tale nu Sunt gândurile lui Dumnezeu, ci gânduri de ale oamenilor.*”

Și pentru că Mântuitorul vorbește aici despre *gândurile oamenilor*, iar noi arătam cu dovezi incontestabile ale Părinților Bisericii că icoanele sunt exact *gândurile oamenilor*, am amintit episodul acesta tocmai pentru a sublinia odată în plus felul în care trebuie să primim și noi toate îndemnurile și învățăturile oamenilor, inclusiv închinarea la icoane. Chiar dacă ar veni din partea celor mai eminente minți ale speciei umane, chiar dacă ar veni și de la unul ca Sfântul Petru, cel care este parte din temelia Bisericii lui Hristos (Efeseni 2:20), dacă nu este gândul lui Hristos, ci al unui om, îl respingem cu aceeași hotărâre cu care am respinge un gând venit direct de la Satana!

Acestea nu sunt decât gânduri de-ale oamenilor. Când vine vorba despre gânduri privitoare la lucrurile lui Dumnezeu, dar care originează de la oameni, acestea trebuie respinse exact așa cum respingem orice vine de la diavolul. Iar dacă în felul acesta trebuie să respingem gândurile unor oameni, chiar și ca Petru, care era mânat de cele mai alese sentimente față de Mântuitorul său, cu cât mai multă hotărâre trebuie să le respingem pe

cele care vin din partea unora care, *desființând cuvântul lui Dumnezeu* [166], vor să-L „cinstească pe Dumnezeu doar cu buzele, învățând învățături ce sunt porunci ale oamenilor!” [167] O astfel de practică, spune Mântuitorul mai departe în aceste versete, este *zadarnică*. Tocmai de zădărnicia aceasta căutăm noi să ne ferim, tratând cultul icoanelor din perspectiva Cuvântului lui Dumnezeu și apoi prin prisma scriitorilor bisericești și a Părinților Bisericii.

Lămuriri

Începem capitolul acesta prin câteva lămuriri asupra a ceea ce este icoana. Potrivit DEX-ului cuvântul *icoană* are următoarele înțelesuri:

- *Imagine pictată sau, mai rar, sculptată, care reprezintă diferite divinități sau scene cu temă religioasă și care servește ca obiect de cult;*
- *Obiect de cult ce reprezintă un tablou cu chipuri de sfinți sau cu scene din Biblie;*
- *Imagine pictată care reprezintă un sfânt;*
- *Imagine, portret, reprezentare;*
- *Semn (~ reprezentând divinitatea); Imagine, Înfațișare, Reprezentare, Viziune.*

În Biblia ortodoxă, la cartea Deuteronomul 4:12-23 (Anania), citim următoarele învățături cu privire la icoane: „*Iar Domnul v-a grăit din mijlocul focului... dar vreo asemănare n-ați văzut; nimic, în afară de glas... de vreme ce n-ați văzut vreo asemănare atunci când Domnul v-a grăit la Horeb, în munte, din mijlocul focului, să nu cădeți în nelegiuirea de a vă face vreun chip cioplit, nici vreo înfațișare, nici vreo asemănare, fie ea bărbătească sau femeiască (Romani 1:23), nici asemănarea vreunei fiare din cele ce sunt pe pământ, nici asemănarea vreunei păsări înaripate care zboară sub cer (Romani 1:23), nici asemănarea vreunei viețuitoare ce se târăște pe pământ, nici asemănarea vreunui pește din apele de sub pământ.*”

O altă observație pe care o ridică unii adepți ai închinării la icoane privește faptul că aceste interdicții sunt date poporului evreu din vechime, nu și nouă, neamurilor. Lucrurile însă nu stau deloc astfel, deoarece exact același cuvânt *asemănare* este menționat și în Noul Testament la Romani 1:22-25 (Anania): „*Zicând că sunt înțelepți, au ajuns nebuni și slava lui Dumnezeu Celui nesticăcios au preschimbato în asemănarea chipului omului celui stricăcios... De aceea Dumnezeu i-a predat necurăției, după poftele inimii lor, ca să-și necinstească trupurile ei între ei, ca unii care au preschimbato adevărul lui Dumnezeu în minciună și s-au închinat și i-au slujit făpturii în locul Făcătorului, Cel ce este binecuvântat în veci, amin!*” (Deși, ca argument, ar fi fost suficientă numai citarea versetului 23, am citat tot contextul legat de *asemănare* pentru a aviza pe cei interesați de pericolul la care duce abaterea de la porunca Domnului cu privire la a ne feri de tot ceea ce înseamnă aici, și în toată Scriptura, *asemănarea*).

Biblia Anania[168] oferă următorul comentariu pe marginea înțelesului original al cuvântului *asemănare* din *Strong's Concordance* (H8544): „*homoioma* = ceea ce seamănă cu cineva sau ceva; imagine. Deseori tradus prin ‘formă’, ‘chip’”.

Ceea ce ne reține atenția are de-a face cu faptul că icoana reprezintă, în primul rând, o *imagine*. Iar Biblia Ortodoxă, de asemenea, nu se abate de la adevărul acesta în traducerea Vechiului și Noului Testament.

Patru din cele cinci definiții de mai sus descriu icoana ca pe o *imagine*. Imaginea cuprinde în sine, așa după cum vom vedea imediat în rândurile următoare, TOT ceea ce poate fi perceptibil cu unul din cele cinci simțuri ale ființei umane, în timp ce credința este *dovedirea lucrurilor celor nevăzute*[169]. Prin urmare, icoanele, care sunt imagini perceptibile cu unul din cele cinci simțuri ale noastre, nu au nimic comun cu credința noastră care este *dovedirea lucrurilor celor nevăzute*, descoperite nouă de Hristos.

Așadar, tot ceea ce este reflectare de tip senzorial, reproducere a unui obiect, formă de reprezentare în conștiință a realității înconjurătoare pe baza senzațiilor dobândite cu ajutorul simțurilor și reprezentare plastică a unei ființe, prin desen etc., toate acestea și altele asemănătoare cu ele care sunt introduse în slujirea lui Dumnezeu se includ în definiția *icoane*. Este imperativ să ne însușim cu toată temeinicia aceste definiții enunțate mai sus și care ne dau înțelesurile cuvântului *icoană*; căci numai în felul acesta vom putea cuprinde cu adevărat porunca lui Dumnezeu asupra închinării la icoane. Toate semnificațiile acestea le vom găsi în Sfânta Scriptură ca descriind icoana și, respectiv, porunca lui Dumnezeu cu privire la icoane.

Dacă nu înțelegem suficient de limpede ce este icoana din perspectiva lui Dumnezeu, deopotrivă în alcătuirea și în semnificația ei, atunci nu vom putea înțelege bine nici gândul lui Dumnezeu. Este ca și când, spre exemplu, pe o sticlă care ar conține cianură de potasiu (o combinație chimică extrem de otrăvitoare) am pune o etichetă pe care am scrie *Conținut care s-ar putea să facă rău*, în loc să scriem cu litere mari și cât mai impresionante **Otrăvă mortală!** Din nefericire, tocmai aceasta a fost calea pe care răul acesta mare al cultului icoanelor și-a făcut intrarea în creștinism. Unii creștini, lăsând la o parte *Cuvântul lui Dumnezeu în folosul datinii lor*[170] și predicând astfel *ce au voit după plăcerea lor și nu ceea ce trebuie*[171], au început să caute explicații după logica omenească, pentru îndreptățirea introducerii în creștinism a unei practici vehement condamnată de Dumnezeu.

Să nu uităm cazul apostolului Petru. Rațiunea care l-a împins la dorința de a-L opri pe Mântuitorul de la jertfa supremă ținea de logica lui, omenească, de dragostea sa firească față de Învățătorul său, dusă până la extrem. Dar chiar dacă el era total inconștient de insinuarea gândurilor Satanei aici, care căuta să se folosească de cele mai nobile, mai gingașe și mai alese sentimente de dragoste ale lui față de Mântuitorul, Iisus l-a mustrat atât de aspru, cum n-a mai mustrat pe niciunul dintre ucenicii Lui. I-a zis: *înapoia Mea Satano* (Matei 16:23)! Ne putem imagina uimirea de pe fața lui Petru auzindu-L pe Mântuitorul că-l cheamă drept *Satano*! Nici măcar nu i-a zis slujitor al Satanei, ci i-a zis direct *Satano*! Mântuitorul n-a ținut cont de nici unul din alesele lui sentimente și nici de

dragostea lui arzătoare din care izvoră această grijă, ci l-a tratat cu cea mai nemiloasă și mai neîmpăcată împotriviare, adresându-i-se direct ca și Satanei. Așa stau lucrurile, așa ne este arătat în Scriptură, acestea sunt cuvintele care au ieșit direct de pe buzele Mântuitorului! Prin aceasta Mântuitorul vrea să ne arate cum sunt permise în cer gândurile noastre omenești – fie ele și cele mai nobile și mai doritoare de bine sau frumos.

Am amintit acest episod pentru a înțelege și noi că, oricât de înălțătoare ni s-ar părea anumite practici religioase – așa cum este și cultul icoanelor – dacă sunt izvorâte din logica umană, nu putem auzi din partea Mântuitorului alte cuvinte decât acelea pe care le-a auzit Apostolul Petru. Căci, așa cum spuneam mai sus, Mântuitorul n-a primit nici chiar din partea lui Petru dovada celor mai alese și pure simțăminte de afecțiune izvorâte din natura lui umană. Cum ne-am putea aștepta ca El să primească închinarea izvorâtă din firea noastră umană pe care i-am aduce-o noi, cei care nu ne putem pune alături de acest Apostol de seamă al Domnului?

Ce are de spus Scriptura despre icoane și închinarea la icoane

Înainte de a purcede la aducerea textelor care tratează acest subiect, vreau să amintesc încă o dată un element pe care ortodocșii practicanți ai închinării la icoane l-au pierdut din vedere: în timp ce am copiat de la evrei o sumedenie de practici și obiceiuri, pe altele le ignorăm sau chiar le încalcăm în mod flagrant – așa cum este cazul închinării la icoane.

Același Dumnezeu care a rânduit îmbrăcămintea preoțească la evrei, același Dumnezeu care a rânduit întreținerea preoților poruncind poporului ce daruri în alimente și bani să le fie făcute, același Dumnezeu a hotărât și regulile de care trebuie să țină seamă cu privire la închinarea la icoane. Iar dacă noi, ortodocșii, ne-am supus rânduielilor iudaice privitoare la îmbrăcămintea preoțească și la darurile de mâncare convenite preoților, recunoscând prin aceasta pe Dumnezeul evreilor ca pe Dumnezeul nostru, de ce nu-L mai recunoaștem pe Dumnezeul evreilor ca pe Dumnezeul nostru și în celelalte rânduieli stabilite tot evreilor, respectiv în cele legate de cultul icoanelor?!

Adevărul că evreii au fost dușmani neîmpăcați ai icoanelor ne-o dovedește chiar și istoria, de exemplu:

Iosif Flavius, vestitul istoric evreu (†96 d.Hr.): „*Este contra Legii de a avea în temple icoane sau tablouri, sau orice reprezentare de ființe vii.*”[\[172\]](#)

Tacitus, istoric latin (†120 d.Hr.): „*Judeii nu pun nici un fel de chipuri în orașele lor. Ei n-au nici un fel de statui pentru a lăuda pe regii lor, nici pentru a onora pe cezari.*”[\[173\]](#)

Iată acum ce ne spune Dumnezeu în Sfânta Scriptură cu privire la închinarea la icoane (toate versetele sunt citate din versiunea Anania):

Ieșirea 20:4: „*Să nu-ți faci chip cioplit, și nici vreo asemănare cu ceva din câte sunt în cer, acolo sus, ori din câte sunt pe pământ, aicea jos, ori din câte sunt în apele de sub pământ.*”

Deuteronomul 4:12, 15-18, 23: „Iar Domnul v-a grăit din mijlocul focului; glasul cuvintelor Lui l-ați auzit, dar vreo **asemănare** n-ați văzut; nimic, în afară de glas. Păziți-vă cu strășnicie sufletele; de vreme ce n-ați văzut vreo **asemănare** atunci când Domnul v-a grăit la Horeb, în munte, din mijlocul focului, să nu cădeți în nelegiuirea de a vă face vreun **chip** cioplit, nici vreo **înfățișare**, nici vreo **asemănare**, fie ea bărbătească sau femeiască, nici **asemănarea** vreunei fiare din cele ce sunt pe pământ, nici **asemănarea** vreunei păsări înaripate care zboară sub cer, nici **asemănarea** vreunei viețuitoare ce se târăște pe pământ, nici **asemănarea** vreunui pește din apele de sub pământ... Luați aminte asupra-vă, ca nu cumva să uitați legământul pe care Domnul, Dumnezeuul vostru, l-a încheiat cu voi, și să nu vă faceți **chip** cioplit asemănător cu ceva din cele pe care Domnul, Dumnezeuul tău, ți-a poruncit [să nu le asemeni].”

Deuteronomul 5:8-9: „Să nu-ți faci **chip** cioplit, nici vreo **asemănare** cu ceva din câte sunt în cer, acolo sus, ori din câte sunt pe pământ, aicea jos, ori din câte sunt în apele de sub pământ; să nu te închini lor, nici să le slujești; că Eu, Domnul, Dumnezeuul tău, Eu sunt un Dumnezeu gelos...”

Deuteronomul 27:15: „Blestemat să fie omul care va face **chip** cioplit sau turnat – urâciune înaintea Domnului, **lucru de mână de meșter** – și-l va pune-n loc ascuns! Și, răspunzând întregul popor, va zice: Amin!”

Leviticul 26:1: „Să nu vă faceți **idoli**, nici **chipuri** cioplite; nici stâlp să nu vă ridicați; în țara voastră să nu puneți piatră-n semn de veghe ca să vă închinați ei!; căci Eu sunt Domnul, Dumnezeuul vostru!”

Romani 1:22-23: „Zicând că sunt înțelepți, au ajuns nebuni și slava lui Dumnezeu Celui nestricăcios au preschimbato în **asemănarea** chipului omului celui stricăcios și al păsărilor și al patrupedelor și al târâtoarelor.”

Poruncile acestea ale lui Dumnezeu cu privire la atitudinea creștinilor față de icoane sunt scrise în Sfânta Scriptură, care este așezată la locul ei de cinste pe altarul Bisericii. Am ținut neapărat să se cunoască acest detaliu pentru a se cunoaște că învățăturile pe care le veți găsi așternute pe paginile acestei lucrări sunt conforme și neabătute cu nimic de la ceea ce stă scris pe paginile sfinte ale Sfintei Scripturi, așezată la locul ei de cinste pe toate altarele bisericilor ortodoxe.

Dumnezeu a acordat un spațiu mare acestei teme în Cartea Sa și, prin tot felul de cuvinte și asemănări, a căutat să imprime cât mai puternic în mintea credincioșilor Săi cât de mult urăște El închinarea la ceea ce în Deuteronomul 27:15 numește *lucru de mână de meșter* – adică tot ceea ce este produs al omului. Și tot aici pune sub blestem dumnezeiesc pe oricine se îndeletnicește cu un *lucru de mână de meșter*, adică cu orice lucrare care originează de jos, de pe Pământ. Iar din textul de la Romani 1:22-23 aflăm că Dumnezeu îi numește, pur și simplu, *nebuni* pe aceia care *au preschimbato slava Dumnezeului nestricăcios în asemănarea chipului omului celui stricăcios*. Dumnezeu este împotriva oricărei lucrări ieșite din mâna omului care pretinde că îl reprezintă pe Dumnezeu, pe Fiul sau pe sfinții Lui, numindu-le pur și simplu *urâciune înaintea Domnului*.

Cine are urechi de auzit, să audă! Și cine are inimă de înțeleș, să înțeleagă!

Poate că printre cititorii acestor rânduri se vor găsi mulți care au practicat această închinare la *lucru de mână de meșter* și, auzind acum că aceasta este o *urâciune înaintea Domnului* și o nebulie, se vor îngrozi la judecata care-i așteaptă. Am un cuvânt bun pentru toți aceștia care sunt sensibili față de avertismentele lui Dumnezeu. Stă scris la cartea Faptele Apostolilor 17:30 că „*Dumnezeu trecând cu vederea veacurile neștiinței, vestește acum oamenilor ca toți de pretutindenii să se pocăiască...*”

Așadar, toți aceia care s-au închinat la icoane până acum făcând acest lucru din neștiință să nu se teamă! Să se pocăiască de aceste practici înaintea lui Dumnezeu, să le părăsească imediat, iar Dumnezeu nu le va mai ține în seamă ceea ce au făcut din neștiință! Dar aceia care au aflat azi că închinarea la un lucru ieșit din mâna omului este *urâciune* înaintea lui Dumnezeu și vor continua să o facă, să nu se aștepte să fie primiți de către Dumnezeul împotriva căruia în mod conștient păcătuiesc făcând ceea ce El privește ca o *urâciune*!

Ce are de spus Sfânta Tradiție Ortodoxă

despre cultul icoanelor

Întrucât, așa cum arătat deja mai sus, subiectul acesta este foarte sensibil, mă voi grăbi să prezint unul dintre cele mai noi și mai pline de autoritate documente ale Sfintei Tradiții Ortodoxe, care dovedește fără echivoc adevărata poziție a Ortodoxiei în materie de iconologie și orice alte învățături care nu au la bază *descoperirea lui Hristos*, făcută sfinților și dumnezeieștilor Lui Apostoli, adică Sfânta Scriptură. Iar documentul acesta capătă cu atât mai multă valoare și autoritate cu cât este editat și recunoscut de cele mai competente și autorizate foruri contemporane ale cultului creștin ortodox, prin republicarea lor cu numai doi ani în urmă, în 2008. Se confirmă deci ceea ce spune și pr. prof. dr. Dumitru Popescu: „*În decursul acestui secol, teologia românească s-a întors la izvoarele patristice, liberându-se de influențele străine...*” [174] Iar noi, la rândul nostru, tocmai aceasta căutăm să împlinim prin scrierea de față – *întoarcerea la izvoarele patristice*, liberându-ne cu adevărat de izvoarele străine, adică de învățăturile care vin de la oameni.

Iată alte câteva mărturii culese din bogatul tezaur al literaturii ortodoxe, din care aflăm care este originea acestor practici de cult străine de Sfânta Scriptură, cine le-a introdus în creștinism, când și cu ce prilej, cât și felul în care sunt ele privite de sfinți.

Preot profesor Ene Braniște: „*În tot cursul primelor trei veacuri, cultul Bisericii nu s-a dezvoltat din pricina prigoanelor, și a rămas la simplitatea și puținătatea formelor externe de până aici (adică cele de pe timpul apostolilor n.r.)... Către sfârșitul acestei epoci (sec. III) apar cele dintâi încercări de a sistematiza și reglementa rânduiala serviciilor divine... La Sinoadele Ecumenice din Efes (anul 431) și Calcedon (451) se pun bazele dogmei mariologice, stabilind attributele de Pururea Fecioară și Născătoare de Dumnezeu, ale Maicii Domnului.*” [175]

Minciu Felix (†225), scriitor latin: „Dacă n-avem temple și altare credeți că ascundem ceva? Cum aş putea reprezenta pe Dumnezeu când, dacă ai socoti bine, însuși omul este reprezentarea lui Dumnezeu? Ce temple să-I ridic, când întreaga lume făcută de mâinile Lui nu L-ar putea cuprinde? Voi putea închide într-un mic templu puterea unei măririi atât de nemăsurate? Să nu-L cinstim în gândul nostru? Să nu-L divinizăm mai bine în inimile noastre? Gândul curat și conștiința sănătoasă sunt cele mai bune jertfe care I Se pot aduce... Dumnezeu pe care-L adorăm noi nu-L arătăm, căci nu-L vedem, și de aceea-L credem pentru că suntem liberi să-L simțim și fără să-L putem vedea. Nu-L vedem noi în faptele Lui?” [176]

Aristide din Atena (sec. II), filozof grec, pe care Fericitul Ieronim îl descrie ca „Foarte elocvent și ucenic al lui Hristos sub vechea-i haină”: „El (Dumnezeu) nu este un nume, căci tot ce are nume este părtaș creaturii; un chip nu are, nici legătura organelor, căci cine le posedă pe acestea este părtaș lucrului creat... Cerul nu-L poate cuprinde, căci cerul și toate cele văzute și nevăzute sunt create de El.” [177]

Tertulian (†240), scriitor latin: „Dacă Dumnezeu interzice să se facă orice reprezentare, cu atât mai mult interzice reprezentarea chipului Său. Autorul adevărului nu iubește ceea ce este fals; tot ce se plăsmuiește în ochii Lui este o falsificare.” [178]

Clement Alexandrinul (†215), învățător creștin, pune, de asemenea, în lumină măreția, infinitatea și spiritualitatea lui Dumnezeu, care depășește orice reprezentare materială: „Căci icoana lui Dumnezeu este Logosul divin și omul cel fără de păcat; iar chipul omenesc al icoanei lui Dumnezeu este mintea” [179]. Tot în Stromata [180], scrie: „A venera Ființa spirituală prin materie înseamnă a o necinsti, pentru că o pricepem prin simțuri – nu prin credință. Oare nu este frumos și drept să nu circumscriem (adică să nu mărginim, să nu încadrăm) într-un loc oarecare pe Cel care-I fără de margini, și nici să cuprindem în <temple făcute de mâini omenești> pe Cel care cuprinde toate? Care lucru ieșit din mâna cioplitorilor de lemn, a cioplitorilor în piatră și din meseria unui lucrător, poate ieși un sfânt?... Nu e ridicol, oare, ca omul, care, după cum spun filozofii este <jucăria lui Dumnezeu> (spusa lui Platon în Legile, VII, 803 C), să facă pe Dumnezeu, și Dumnezeu să ajungă jucăria meseriei lui? Pentru că un lucru făcut este asemenea și identic cu materialul din care a fost făcut; un obiect de fildeș este fildeșul elefantului, un obiect de aur este aur... Deci nu sunt sfinte și dumnezeiești lucrurile pe care le fac meseriile.” [181] Și tot același autor spune mai departe într-o altă Stromată: „Eu nu numesc biserică locul, ci adunarea celor aleși. Adunarea celor aleși este un templu, pentru că primește în el măreția vrednicie a lui Dumnezeu. În Biserică este consacrată o ființă vrednică de mult preț; este consacrată Celui Care e vrednic de totul.” [182]

Origen (†254) relatează obiecțiile sale făcute la insinuările filozofului Cels care obiecta creștinilor că evită să construiască altare, statui și temple. Iar el le răspunde astfel: „Nu fugim de statui și de temple, dar ne rușinăm să zidim dăruitorului întregii vieți temple neînsuflețite și moarte” [183]. Zice el, în alt loc: „E lucru nebunesc nu numai să tenchini, ci și să lași să se înțeleagă de cei mai mulți că tu ai face așa ceva de dragul mulțimilor; căci în sufletul celor ce cinstesc pe Dumnezeu cu toată evlavia nu se găsește nici un loc pentru minciună. De aceea noi ne ferim să ne închinăm la chipuri cioplite...”

Noi nu credem că chipurile cioplite (icoanele) ar putea reproduce înfățișarea lui Dumnezeu, deoarece este cu neputință să redai o ființă care este nevăzută și lipsită de trup... Pe Dumnezeu Cel fără de trup și invizibil, nu-L putem mărgini în spațiu.”[184] Și tot el spune: „Oare la creștini, sufletul omului drept nu-i un altar? Jertfele cele adevărate, miresmele cele adevărate, nu-s rugăciunile ce se înalță dintr-o inimă curată? Sfaturile plăcute Domnului, nu-s virtuțile al căror model îl găsim în cel dintâi născut al oricărei făpturi?” [185]

I. Rămureanu: „În Biserica primară nu se poate vorbi despre reprezentarea chipului Mântuitorului. Creștinii din primele secole s-au ferit să înfățișeze sau să picteze chipul lui Hristos... Ei trăiau în permanenta prezență spirituală a lui Hristos și mult timp n-au simțit necesitatea unei reprezentări plastice, exterioare, a Mântuitorului.”[186]

Serghei Bulgakoff, vorbind despre tradiție spunea ceva asemănător: „Epoca creștinismului primitiv abia se aseamănă cu epoca contemporană.”[187]

Iconom Petre Vintilescu: „Nu se îngăduia în primele zile ale Bisericii creștine înfățișarea lui Dumnezeu în vreo imagine, oricât ar fi fost de eterizată și de ideală...”[188]

Preot dr. Nicolae V. Dură: „Epoca apostolică nu avea neapărată nevoie de icoane, pentru că amintirea Celui Întrupat mărturisea nemijlocit despre existența Sa, iar Cuvântul Evangheliei propovăduit la toate neamurile lumii de atunci păstra încă vie prezența Sa... Primele imagini ale iconografiei creștine ce au putut fi găsite, apar în jurul anului 200 pe mormintele martirilor. Sunt imagini din Vechiul Testament... Îndeobște recunoscut, că, cel puțin din secolul al IV-lea, se poate constata și atesta în chip documentar și cinstirea sau cultul icoanelor.”[189]

Teologul Sever Mureșianu: „Dintru început pictura veche creștină nu a cutezat să facă decât numai simboale... și decorațiuni arhitectonice, și numai încet, încet, cu multă rezervă s-a strecurat în ea figurațiunea omenească.”[190]

Origen, scriitor creștin din sec. 3: „Celsus socotește că și noi adorăm pe câte unul care a fost dat morții sau pe câte un prizonier de război, cum fac geții care cinstesc pe Zalmoxis, cei din Cilicia pe Mopsos, cei din Acarnania pe Amfiloh. Noi vom dovedi că această comparație nu are nici un temei. Popoarele amintite au înălțat temple și statui celor pomeniți. Noi însă refuzăm să aducem divinității o asemenea cinstire, potrivită numai demonilor, legați, nu știu cum, de un loc pe care fie că l-au ocupat, fie că îl locuiesc prin ceremonii religioase sau prin vrăjitorii. În schimb, nu ne putem minuna îndeajuns în fața lui Iisus, Care ne-a înălțat de la ce cade sub simțuri, care sunt nu numai stricăcioase, ci condamnate să se descompună, și ne-a îndreptat gândurile spre a cinsti numai pe Dumnezeu, Stăpânul tuturor, pe o cale dreaptă, prin rugăciunile pe care I le aducem prin Cel care este Mijlocitor între natura Celui nenăscut și între lumea tuturor celor create, Care ne aduce binefacerile Tatălui, ducându-ne sub forma Marelui Preot, rugăciunile îndreptate spre Dumnezeu, Stăpânul tuturor.”[191]

Lista cu mărturiile acelor care au apărat cu sfințenie principiile de temelie ale dreptei noastre credințe ortodoxe în materie de iconologie este lungă. Eu am să mă opresc aici, după ce am să aduc încă o mărturie foarte interesantă care prezintă niște argumente demne de luat în seamă. Este vorba despre un document istoric elaborat de împăratul Constantin Copronim, cu prilejul Sinodului de la 753 în care a ridicat problema închinării la icoane. Documentul constă din opt articole, prin care-și justifică alinierea cu Scriptura. Încălcarea acestui edict atrăgea anatimizarea oricui făcea sau se închina la icoane. Iată-le:

- 1) *Dacă cineva cutează să înfățișeze cu culori materiale icoana dumnezeiască a Cuvântului după întrupare;*
- 2) *Dacă, pe motivul întrupării cineva încearcă să reprezinte în culori materiale și în icoane, care amintesc omul, usia și ipostasul Cuvântului care nu poate să fie reprezentat, chiar după întrupare;*
- 3) *Dacă îndrăznește cineva să reprezinte într-o icoană unirea ipostatică a celor două naturi și, numind-o icoana lui Hristos, săvârșește astfel în chip mincinos amestecul celor două naturi;*
- 4) *Dacă cineva desparte de persoana Cuvântului trupul, cu care este unit și vrea să reprezinte acest trup prin vreo icoană;*
- 5) *Dacă cineva împarte pe Hristos în două persoane și vrea să reprezinte pe cel care S-a născut din fecioară și nu acceptă, prin urmare, decât o unire relativă a naturilor;*
- 6) *Dacă cineva înfățișează printr-o icoană trupul îndumnezeit prin unirea sa cu Cuvântul și separă astfel trupul de firea dumnezeiască;*
- 7) *Dacă vrea cineva să reprezinte, cu sprijinul culorilor materiale, pe Dumnezeu – Cuvântul care, deși Dumnezeu a primit totuși în Persoana Sa chip de rob, dacă cineva vrea să-L reprezinte sub o formă pur omenească și pretinde a-L despărți astfel de nedespărțita dumnezeire, introducând astfel o a patra persoana în Sf. Treime;*
- 8) *Dacă cineva vrea să înfățișeze sub culori materiale pe sfinți în icoane fără viață, care nu sunt de nici un folos – căci această cugetare este mincinoasă și vine de la demoni – și nu se silește mai ales să-și amintească virtuțile acestor sfinți, imitându-i într-un chip viu – ANATEMA! [\[192\]](#)*

Aceasta este, așadar, adevărata poziție a Sfintei noastre Tradiții Ortodoxe cu privire la orice învățături, obiceiuri sau practici introduse în creștinism de către *cineva după bunul lui plac*, inclusiv închinarea la icoane. *Noi, creștinii ortodocși din toate vremurile cât și cei de azi, avem întemeietori/învățători (autores) pe apostolii Domnului, care n-au ales ei înșiși după bunul lor plac un lucru pe care să-l introducă, ci au însemnat cu credință neamurilor învățătura (disciplinam) primită de la Hristos (vezi nota 162). Și, prin însăși faptul că aceste învățături, care datează din vremurile cele mai timpurii ale Bisericii primare, sunt păzite cu strășnicie și ținute la locul cel mai de cinste de către cele mai*

competente foruri ale Ortodoxiei zilelor noastre, putem să declarăm cu și mai multă tărie că aceasta este adevărata noastră credință ortodoxă – *descoperirea lui Hristos*, credința Sfinților Părinți ai Bisericii!

Să ne întoarcem la izvoarele patristice ale credinței noastre, înrădăcinându-ne adânc în Cuvântul lui Dumnezeu! *Cât de mult se veselesc toți cei ce-și au sălașul în Tine*, spune Psalmul 86:7! Să ne facem sălașul în Cuvântul cel veșnic al lui Dumnezeu, primindu-L pe Domnul Iisus Hristos ca Mântuitor și Domn al vieților noastre și pe Duhul Sfânt, tălmăcitorul și împlinitorul în noi a toată voia sfântă a lui Dumnezeu, spre slava Lui și fericirea noastră veșnică! Amin.

-

Capitolul 8

Cultul sfinților și învățătura despre moaște.

Mântuirea după moarte

Generalități

La începutul acestui nou capitol doresc să amintesc cititorilor că noi discutăm aici despre Sfânta Tradiție Ortodoxă, așa cum este ea cinstită și respectată de teologii ortodocși moderni, de mințile cu adevărat luminate ale slujitorilor Bisericii zilelor noastre. În același timp, căutăm să ne ținem strâns de cuvintele Mântuitorului, pentru a nu cădea în păcatul tinereții unor datini și porunci omenești, păcat înfierat de către Mântuitorul la cartea Marcu 7:7-9. Este adevărat, Mântuitorul explică aici că degeaba este cinstit numai cu buzele în timp ce inima noastră este departe de El (Matei 15:8), dar asta este treaba strict personală a fiecărui creștin în parte. Dacă Dumnezeu ne lasă libertate deplină să facem alegerea între a urma poruncile Lui sau a urma poruncile oamenilor, cine aș fi eu să atentez la libertatea celor care ar alege urmarea poruncilor omenești?!

Ce spune Sfânta Scriptură despre cultul morților,

și despre moaște

Ne vom apropia acum de Sfânta Scriptură – dreptarul credinței noastre ortodoxe, în care găsim descoperirea lui Hristos vestită de dumnezeieștii și sfinții Lui Apostoli – ca să aflăm de acolo adevărata învățătură despre cultul morților și despre moaște. După aceea, potrivit schemei după care este alcătuită cartea de față, vom lua aminte la opiniile Părinților Bisericii și ale altor scriitori bisericesti. Dacă aducem și mărturiile scriitorilor bisericesti alături de cele ale Scripturii, nu facem asta ca și cum am avea nevoie de aprobările oamenilor cu privire la lucrurile lui Dumnezeu. Noi procedăm astfel pentru a arăta cât de dreaptă este credința noastră ortodoxă cea adevărată, primind cu toată inima și cu tot sufletul învățăturile nealterate ale lui Dumnezeu. Și chiar dacă, să presupunem, aș încerca să vorbesc despre Părinții Bisericii ca fiind o autoritate alături de cea a lui

Dumnezeu, ei ar fi primii care m-ar corija. Sfinții Părinți ar fi primii oameni care m-ar anatemiza pe toți vecii dacă aş îndrăzni să-i pun pe ei, oameni muritori, alături de autoritatea lui Dumnezeu. Singurul om recunoscut de Sfinții Părinți ai Bisericii ca fiind demn de încredere, de supunere, de închinare și de adorare este Omul Iisus Hristos, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat, Care Și-a luat trup omenesc dar fără păcat din Prea Curata Fecioară Maria. Așa cum i-am citat deja în titlu, Sfinții Părinți ai Bisericii nu recunosc nici un alt fel de teme al credinței ortodoxe decât descoperirea lui Hristos, Sfânta Scriptură întărită de Sfintele Sinoade (vezi nota 1).

Pornind chiar de la începutul Scripturii, am să amintesc că Legea lui Moise n-a instituit nici un cult al morților pentru că un om mort, un cadavru, era pentru evrei o sursă de necurăție. Și deoarece lucrurile stau astfel, pentru că Scriptura nu ne dă nici un fel de învățături privind cultul morților sau al moaștelor, o să arătăm mai degrabă ce **nu** zice Scriptura în legătură cu cultul morților. Căci, așa cum am spus, nu se găsesc nicăieri pe paginile întregii Scripturi nici un fel de porunci privind cultul morților. Mai mult, pentru că la evrei cadavru era o sursă de necurăție, atingerea de un mort, fie om sau animal, atrăgea necurăția asupra celui ce s-a atins de cadavru, după care trebuiau îndeplinite niște ritualuri de curățire impuse de Dumnezeu (care erau simbolul unor adevăruri duhovnicești de mai târziu, când urma să vină Hristos). Preoții sau nazireii nu aveau voie să se întineze venind în contact cu un mort, nici chiar dacă ar fi fost părinții sau frații și surorile lor (Numeri 6:6-8).

Tot Vechiul Testament, constatăm că umplerea unei cetăți cu morți era un mijloc de a atrage necurăția asupra acelei cetăți – Ezechiel 9:7: „*Apoi le-a zis: ‘Întinați templul, umpleți curțile cu uciși și ieșiți!’*” Din acest text tragem concluzia că un cadavru adus într-o biserică, cu scopul de a ocroti un oraș sau o regiune, este o urâciune și o spurcăciune înaintea lui Dumnezeu. Așa arată aici porunca care vine chiar de la Dumnezeu, cu privire la spurcarea templului. Dacă cineva vrea să rămână lângă un mort nu face decât să se spurce, oricine ar fi mortul. O altă dovadă în sprijinul acestei învățături este orașul Tiberiada. Împăratul Tiberiu, cel care a fondat acest oraș, necunoscând obiceiurile evreiești a încorporat în el și cimitire, ceea ce a făcut ca orașul să fie cu greu populat, pentru că evreii nu voiau să locuiască în apropierea cimitirelor.

Legea lui Moise mai cerea ca cei ce se întorceau de la război, înainte de a intra în tabără, să se curățească timp de șapte zile, fiindcă pe câmpul de luptă s-au atins de cadavre – Isaia 9:5: „*Încălțăminteaa cea zgomotoasă de om războinic și haina cea stropită de sânge vor fi aruncate în foc și mistuite de flăcări.*” În toate împrejurările și în toate circumstanțele, mortul era un cadavru pe care evreii căutau să-l îngroape cât mai repede posibil. Chiar și în vremurile noastre, evreii își îngroapă morții în ziua când au murit.

Ortodoxia a copiat rânduiele și obiceiuri care-și au rădăcina în religia poporului evreu, luate din *Vechiul Testament*. Iată ce ne spune în privința aceasta teologul ortodox Nicolae Neaga: „*Datina aducerii pruncului la patruzeci de zile de către mama la biserică, se bazează pe Levitic 12:2-8... Tămâia, simbolul rugăciunii, se bazează pe orânduirea veche... Slujba înmormântării e împletită aproape exclusiv cu floricele din câmpul biblic al Vechiul Testament. Ierarhia o aflăm în Vechiul Testament gata organizată. Cea*

creștină e după tipul sacerdoțiului vechi. Multe părți ale veșmintelor au aceeași semnificație. Mitra arhierască e după formă și simbol înrudită cu mitra arhierilor biblici... Liturghia, vecernia, utrenia, toate își au rădăcina în Vechiul Testament. Părțile principale ale bisericii sunt întocmite pe baza veche... Vechiul Testament nu-și dezmente rolul său creator... totdeauna este prezent.”[\[193\]](#)

Așadar, dacă e vorba că recunoaștem meritele poporului evreu ca fiind poporul lui Dumnezeu până la punctul de a ne conforma lor prin obiceiurile împrumutate de la ei, de ce nu rămânem și la ritualurile practicate de ei în ceea ce privește cultul morților? Dacă Vechiul Testament este *TOTDEAUNA* prezent în viața și practicile ortodoxe, de ce nu se vede prezent și în ce privește cultul morților și al moaștelor? Dacă este așa cum spune preotul profesor Nicolae Neaga și *Slujba înmormântării e împletită aproape exclusiv cu floricele din câmpul biblic al Vechiul Testament*, întrebăm: în care parte *din câmpul biblic al Vechiul Testament* se întâlnesc obiceiurile practicate de ortodoxia de azi la slujbele de înmormântare?

Prima înmormântare notată în Noul Testament este aceea a martirului Ștefan. Tot ceea ce ni se arată aici este că „*niște bărbați cucernici au îngropat pe Ștefan și au făcut mare plângere pentru el*” (Faptele Apostolilor 8:2). Cuvântul Domnului nu spune nimic despre câte vămi au fost făcute pentru odihna sufletului lui Ștefan, câte pomeni, câte prosoape ș.a.m.d. Ștefan era unul dintre cei mai de seamă sfinți ai timpului și, cu toate acestea, a fost înmormântat fără nici un fel de ceremonial pompos. La evrei, poporul ales al lui Dumnezeu de la care ne vine mântuirea (Ioan 4:22), înmormântarea este simplă, așa cum s-a arătat mai sus, vorbind despre Vechiul Testament. La fel se spune și despre Anania (Faptele Apostolilor 5:6) și despre nevasta lui (versetul 10): „*Și sculându-se cei mai tineri, l-au înfășurat și, scoțându-l afară, l-au îngropat.*” Nu se vorbește despre nici o pomană și despre nici un parastas. Pentru că mântuirea neamurilor vine de la evrei Noul Testament, în care se vorbește despre mântuirea noastră, a continuat exact aceleași obiceiuri ale evreilor din vremea Vechiului Testament. Asta ar fi trebuit să nu uităm noi, ortodocșii. Pentru că la iudei înmormântarea era simplă, așa au continuat-o și creștinii Noului Testament din Biserica primară. Oare noi să avem alte obiceiuri? Da, pot fi, dar nu la noi, creștinii ortodocși!

Mai presus de toate acestea, trebuie să ținem cont de faptul că Noul Testament al Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos nu ne lasă nici un fel de învățături **scrie** privind cultul morților. Cum ar fi putut să ne lase astfel de învățături în timp ce, pe de altă parte, ne învață la Evrei 9:27 că după moarte vine judecata? Mântuitorul i-a spus tâlharului de pe cruce: „*Adevărat grăiesc ție: Azi vei fi cu Mine în rai*” (Luca 23:43). Bogatului care a ajuns în locuința morților nu i s-a mai acordat nici un fel de șansă de a avea parte la un loc cu Avraam, ca rezultat al rugăciunilor celor rămași pe pământ. Avraam i-a spus că „*între noi și voi s-a întărit prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi*” (Luca 16:26). Nu i-a mai rămas bogatului nici o șansă, pentru toată eternitatea. Puteau să se tot roage cei de pe Pământ pentru el, cine i-ar fi ascultat? Cu ce l-ar fi putut ajuta pe bogat rugăciunile celor de pe Pământ, dacă prăpastia aceea fusese făcută de Dumnezeu atât de mare încât nimeni

să nu o poată trece? Și, atenție!, bogatul ne este arătat în locuința morților imediat după moartea lui.

Am făcut acest comentariu pentru a se înțelege că este **o singură moarte și o singură judecată**, care este decisivă pentru toată eternitatea, așa cum arată Sfânta Scriptura la Evrei 9:27.

Mergând înapoi la obiceiurile practicate în Scriptura Vechiului Testament, am să amintesc că dacă la păgâni era instituită o tehnică a pomenirii celor decedați și aducerea de ofrande la mormintele lor, Legea lui Moise e clară în acest domeniu. Atunci când se aducea zeciuiala în templu, cel ce o aducea trebuia să declare (sublinierile îmi aparțin): „*Din ele în întristare n-am mâncat, din ele întru necurăție n-am cheltuit, din ele **celui mort eu nu i-am dat**; de glasul Domnului, Dumnezeului meu, am ascultat, după cum Tu mi-ai poruncit am făcut*” (Deuteronom 26:14 Anania).

Aici se arată care este porunca lui Dumnezeu cu privire la cultul morților prin cuvintele: „***celui mort eu nu i-am dat**, după cum Tu, Doamne, mi-ai poruncit*”. Așadar, o mâncare dată ca pomană pentru un mort e un lucru necurat înaintea lui Dumnezeu, este făcut împotriva poruncii Lui și, prin urmare, nu e nici primit înaintea Domnului, așa cum arată versetul mai sus citat. Iar mortul nici atât n-o mănâncă. Înțelegem că dacă Dumnezeu privește ca o scârbă pomenile făcute la morți, iar morții nici atât nu mai mănâncă pentru că sunt ei mâncați de viermi, pomenile sunt de proveniență păgână. Ele sunt importate în creștinism de la zeii păgâni, urâte de Dumnezeu și pedepsite cu asprime la vremea cuvenită.

Cultul zeului Baal era interzis pentru Israel și interdicția era motivată prin intolerabila sacrificare a copiilor. Corespondentul acestui zeu era Hadad, un alt zeu al vremii adorat în Babilon. În Noul Testament zeul acesta apare sub numele de Belzebut, ceea ce înseamnă *diavol, satan*. De aceea Dumnezeu i-a și pedepsit pe evrei atunci când au mâncat vite jertfite pentru cei morți (Psalmul 106:28). Tot în versetul acesta se arată și că Dumnezeu S-a mâniat pe aceia care au mâncat jertfele morților și chiar a omorât pe mulți dintre ei din cauza aceasta.

Este necesar să înțelegem cât mai corect cum privește Dumnezeu pomenile făcute în numele morților. Și să nu uităm, evreilor „*li s-au încredințat cuvintele lui Dumnezeu*” (Romani 3:2), Iisus a fost evreu, primii creștini au fost evrei și nu le putem atribui practici de care ei se îngrozeau.

Odată cu trecerea din viața aceasta, soarta ne este pecetluită pentru toți vecii, fără putință de schimbare. Potrivit învățaturii pe care o avem în descoperirea lui Hristos, un om care a plecat din lumea aceasta ia cu sine tot bagajul de fapte bune sau rele pe care le-a făcut în timpul vieții **când trăia pe Pământ**. Tocmai adevărul acesta ni-l comunică textul de la Apocalipsa 14:13 (Anania): „*Fericiți sunt morții care de-acum înainte mor întru Domnul! Da, grăiește Duhul, odihnească-se de ostenele lor, căci **faptele lor îi însoțesc***.” Mai avem, tot în Noul Testament, o altă dovadă care ne lămurește fără nici un pic de confuzie că, după ce ai trecut din viața aceasta, soarta îți este pecetluită pentru

toată veșnicia: pilda lui Lazăr și a bogatului (Luca 16), amintită deja mai sus. Acolo ni se arată că bogatul a trecut în veșnicie fără ca în timpul vieții sale pe Pământ să se îngrijească de legătura lui cu Dumnezeu. A mai putut face el ceva pentru a-și schimba soarta veșnică? Ne spune Mântuitorul că i-ar mai fi fost oferită bogatului vreo șansă de a fi izbăvit din văpaia în care groaznic se chinuia? Nu. Și nici cu privire la frații lui care au rămas pe Pământ n-a mai putut fi ajutat. Atunci când l-a rugat pe Avraam să trimită pe cineva din morți la frații lui de pe Pământ, i s-a spus că nu se poate. Avraam i-a făcut cunoscut bogatului că celor vii, rămași pe Pământ, Dumnezeu le-a pus la dispoziție Legea lui Moise. Dacă ei nu vor asculta de Legea lui Moise, nu vor asculta nici chiar dacă cineva ar învia din morți și le-ar vesti lucrurile acestea. Astfel, Mântuitorul ne arată că numai **aici, pe Pământ**, se poate alege soarta de dincolo de mormânt. Dacă cineva vrea să aibă parte de locul în care a ajuns Lazăr trebuie să ia aminte la Cuvântul lui Dumnezeu acum, cât se află încă în viață.

- Judecata, sau judecățile?

Urmează să analizăm o altă învățătură a Scripturii lui Dumnezeu, greșit interpretată de învățăturile oamenilor de pe Pământ. Doctrina aceasta a oamenilor ne învață că poți să trăiești aici, pe Pământ, fără grija veșniciei, pentru că după ce mori se vor ruga pentru tine cei rămași în urma ta și vei ajunge, totuși, în rai, ca urmare a mijlocirii lor. Urmează să aflăm acum învățăturile Scripturii cu privire la acest subiect. Vom căuta să aflăm direct din poruncile lui Dumnezeu, adică Sfânta Scriptură, dacă El a rânduit ca cei de pe Pământ să cumpere un loc în rai cu bani, prin rugăciunile preoților sau ale altor sfinți, prin pomeni sau alte lucruri de felul acesta, fie pentru sine, fie pentru un alt om care a murit și se află în locul de chin. Vom afla, de asemenea, și dacă după moarte se va mai putea face vreodată schimbarea din iad în rai.

Câte judecăți sunt? Sunt mai multe judecăți sau numai una singură? Pentru aceasta vom deschide Biblia la Evrei 9:27-28 și vom citi aceste versete în câteva traduceri, după cum urmează:

Biblia de la 1688: „Și după cum iaste rînduit oamenilor **o dată a muri**, iară după aceasta **judecata** e, Așa și Hristos, odată aducându-Se ca a multora păcate a rădica...”

Biblia de la 1988: „Și precum este rînduit **o dată oamenilor să moară**, iar după aceea să fie **judecata**, Tot așa și Hristos, după ce a fost adus odată jertfă, ca să ridice păcatele multora...”

Biblia Anania: „Și așa cum oamenilor le este rînduit ca **o singură dată să moară** – după care e **judecata**, tot astfel și Hristos, după ce o singură dată a fost adus jertfă ca să ridice păcatele multora, ...”

Biblia King James: „And as it is appointed unto men **once to die**, but after this **the judgment**, So Christ was, once offered to bear the sins of many...”

Trei observații demne de toată luarea aminte se cer semnalate cu privire la similitudinea textelor mai sus citate din cele cinci traduceri ale Bibliei. Prima observație se referă la mențiunea unei **singure judecăți**, a doua la o **singură jertfă** lui Hristos, a treia la faptul că a fost adusă o **singură dată**. Se poate observa aici o relație între aceste expresii prin cuvintele de legătură „*tot așa*”. Cuvintele de legătură **tot așa** întăresc valoarea mențiunii unei **singure judecăți**, prin temeinicia celorlalte două locuri unde se vorbește despre o **singură jertfă** a lui Hristos și a faptului că a fost adusă o **singură dată**. Omul moare o **singură dată** și este **judecat o singură dată**, **tot așa** după cum Hristos a murit o **singură dată** și a făcut ispășirea o **singură dată**. Nu este în toată Scriptura nici un fel de aluzie prin care să se înțeleagă că sunt două judecăți. Toate textele de mai sus vorbesc despre judecata, una singură, nu **judecăți**, adică două, nici atât mai multe. Mai mult, Biblia lui Cantacuzino face specificația că **judecata e**, deci la singular. La fel și versiunea Anania.

Și pentru că ne aflăm acum la capitolul în care vorbim despre cultul morților, trebuie să acordăm un loc deosebit și învățaturii potrivit căreia un mort care nu s-a pocăit în viața aceasta poate să ajungă totuși în rai după ce a murit, grație rugăciunilor de mijlocire a celor care au rămas în viață pe Pământ.

Vom începe prin a aminti din nou învățătura Mântuitorului dată cu prilejul pildei lui Lazăr și a bogatului nemilostiv din Luca 16:26. Îl întâlnim acolo pe Avraam din rai, *părinte al tuturor celor ce cred* (Romani 4:11), explicându-i bogatului care se afla în locul de chin că *“între noi și voi s-a întărit prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi.”* Mărturia aceasta a *părintelui tuturor celor ce cred*, care ne vorbește de dincolo de mormânt și pe care ne-o relatează Fiul lui Dumnezeu, ne demonstrează adevărul că după moarte omul ajunge în locul pe care și l-a pregătit când era încă pe Pământ și că, odată ajuns în unul din cele două locuri, în rai sau în iad, nu-și va mai putea schimba locul acesta niciodată, în veci de veci. Între cele două locuri, locul de fericire al raiului și locul de chin al iadului, este o prăpastie mare, așa încât nimeni să nu poată trece de la un loc la altul – nici măcar Avraam nu mai poate trece această prăpastie, chiar dacă ar vrea. Mărturia lui Avraam, de dincolo de mormânt, nu ne lasă nici un fel de speranță că această prăpastie s-ar putea face vreodată mai mică. De-aici trebuie să înțelegem că, și dacă ar mai fi fost mai multe judecăți așa cum pretind învățăturile omenești, prăpastia aceasta rămâne mai departe de netrecut. Bogatul care a ajuns în locul de chin nu se va mai putea muta **niciodată** în rai!

- Slujba de *Mijlocitor* și de *mijlocitori*

Al doilea element care se cere limpezit se referă la practicarea rugăciunii de mijlocire pentru cei morți – subiect pe care-l vom trata într-un cadru mai elaborat. Mai întâi trebuie să vorbim despre rugăciunea de mijlocire a credincioșilor pentru păcătoși și necredincioși prin aducerea lor în fața lui Iisus. După aceea vom vorbi despre rugăciunea Mijlocitorului Hristos pentru întreg neamul omenesc făcută înaintea lui Dumnezeu pe temeiul jertfei Lui răscumpărătoare. Dacă ar trebui să definim aceste două tipuri de mijlocire în numai câteva cuvinte, am putea spune astfel: mijlocirea credincioșilor pentru oameni se mărginește la a aduce aminte lui Dumnezeu de nevoile lor (fie ale păcătoșilor, fie ale credincioșilor); mijlocirea lui Hristos înaintea lui Dumnezeu privește răscumpărarea

păcătoșilor din pierzare și păcat, în temeiul prețului plătit de El la Golgota și, după caz, reabilitarea credincioșilor căzuți în vreun păcat oarecare. Despre aceste două tipuri de mijlocire vom vorbi în continuare.

Lăsând la o parte imposibilitatea trecerii din locul de chin la locul de fericire, despre care am vorbit deja până aici, să vedem acum ce spune Scriptura despre slujba de mijlocitor între Dumnezeu și oameni. Căci dacă se poate susține cu argumente că Dumnezeu mută pe cei din iad în rai ca urmare a mijlocirii oamenilor vii de pe Pământ, atunci ni se cere să înțelegem cât de adevărată este învățătura cu privire la slujirea omului ca mijlocitor între oameni și Dumnezeu. Mijlocitorul Hristos a plătit plata păcatului nostru prin moartea Sa și ne-a făcut copii ai lui Dumnezeu ispășindu-ne păcatele prin sângele Său sfânt. Astfel face Hristos mijlocirea pentru noi, plătind prețul cerut de Dreptatea și Sfințenia lui Dumnezeu. Dar ce au de oferit lui Dumnezeu oamenii care se pogoară din Adam cel păcătos, ce preț oferă ei lui Dumnezeu atunci când mijlocesc pentru răscumpărarea unui păcătos? Este adevărat că, odată ce am învățat din pilda lui Lazăr și a bogatului că, după ce a murit, omul nu-și mai poate schimba locul în care-și va petrece veșnicia, nici n-ar mai fi nevoie să vorbim despre mijlocirea celor vii de pe Pământ pentru morții care s-au săvârșit din viață.

Iată ce spune Scriptura despre mijlocire:

Faptele Apostolilor 4:10-12 (Anania): „*Iisus Hristos Nazarineanul... întru nimeni altul nu este mântuirea, căci sub cer nu este dat între oameni nici un alt nume întru care noi trebuie să ne mântuim.*”

1 Timotei 2:5-6 (Anania): „*Căci unul este Dumnezeu, **unul** este și Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: Omul Hristos Iisus, Cel ce S-a dat pe Sine preț de răscumpărare pentru toți...*”

Este imperativ să se facă distincția între cele două categorii de mijlocire. Credincioșii mijlocesc prin rugăciuni, aducând pe oameni la picioarele Mijlocitorului în vederea mântuirii lor, dar aceasta numai în timpul vieții. Odată aduși prin rugăciuni înaintea Lui, numai El, Mijlocitorul Iisus Hristos, este Acela care face lucrarea de mijlocire înaintea lui Dumnezeu, pentru că numai El, fiind și om și Dumnezeu, a putut plăti plata păcatului și ne-a putut îndumnezei. Scriptura vorbește insistent despre nevoia de a ne ruga unii pentru alții. Dar, atenție!, aici nu este vorba despre lucrarea de mântuire a păcătoșilor, deoarece expresia *unul pentru altul* (Iacov 5:16) se referă la noi, credincioșii, care suntem deja primiți înaintea Lui ca urmare a mijlocirii Fiului Său. Biblia arată foarte deslușit că *Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși* (Ioan 9:31). Deci aici nu se tratează rugăciunea în vederea mântuirii, ci se vorbește despre lucrarea de a ne sprijini unul pe altul în nevoile noastre spirituale.

Este adevărat că vindecarea paralticului din Marcu 2, purtat de cei patru prieteni ai săi pe un pat și așezat înaintea Mântuitorului, ne încurajează foarte mult la a purta în rugăciune înaintea Domnului pe cei nemântuiți din jurul nostru, cu scopul de a fi mântuiți și ei. Lucrul acesta este necesar și este bine primit înaintea Domnului.[\[194\]](#) Dar trebuie să dăm

toată luarea aminte la deosebirea fundamentală dintre slujba de (1) Mijlocitor între Dumnezeu și oameni prin sângele Sfânt vărsat ca satisfacere a Dreptății dumnezeiești împotriva păcatului, și (2) slujba de purtare pe „brațe” de rugăciune a oamenilor, cum a fost cazul slăbănogului purtat de brațele prietenilor săi . Aceste două slujbe sunt tot atât de departe una de alta pe cât este Cerul departe de Pământ. Cum zice și Isaia 55:9: „*Cât de departe sunt cerurile de la pământ, așa de departe sunt căile Mele de căile voastre și cugetele Mele de cugetele voastre.*”

În continuare vom trata mai pe larg fiecare dintre cele două feluri de mijlocire:

1) Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni face o lucrare de împăcare între cele două părți: Dumnezeu Cel Sfânt și omul păcătos. Într-o parte este Dumnezeu Cel Sfânt, a cărui dreptate cere răzbunarea ofensei aduse prin păcatul omului, iar în cealaltă parte este omul vinovat, condamnat la pieire veșnică de la fața lui Dumnezeu. Dreptatea lui Dumnezeu este crudă, neîmpăcată, necruțătoare. Nimeni și nimic n-o poate răzbuna în afară de sânge, dar sânge sfânt. Și de ce sânge sfânt? Pentru că păcatul atentase la sfințenia lui Dumnezeu, iar sfințenia lui Dumnezeu nu putea fi împăcată decât tot cu sfințenie dumnezeiască. Omul și-a primit plata păcatului săvârșit prin moarte – alungarea lui pe veci de la fața lui Dumnezeu – dar slava lui Dumnezeu nu putea fi împăcată prin aceasta. De aceea a trebuit să fie vărsat sângele Fiului Omului.

Se vorbește des despre posibilitatea de a „cumpăra” un loc în raiul lui Dumnezeu. Pentru cei interesați în cunoașterea prețului pe care-l cere Dumnezeu, amintim textul de la 1 Timotei 2:5-6 (Anania): „*Cel ce S-a dat pe Sine **preț** de răscumpărare pentru toți...*” Numai cu acest **preț** se poate „cumpăra” un loc în raiul lui Dumnezeu pregătit nouă, oamenilor. Pot oamenii păcătoși de pe Pământ să ofere ei lui Dumnezeu acest **preț de răscumpărare** în vederea morților pentru care se roagă?

Vorbind mai departe despre slujba de mijlocire a Mântuitorului, vom face observația că Mijlocitorul aduce sângele Său sfânt (acesta fiind **prețul** cerut de Dumnezeu), vărsat pentru păcătosul care vrea să-l accepte și, în felul acesta, poate avea loc reconcilierea între Dumnezeu Cel Sfânt și omul cel păcătos. Dumnezeu Cel Sfânt poate primi acum pe păcătosul vinovat care acceptă spălarea păcatelor sale cu sângele sfânt al lui Iisus, căci **NUMAI SÂNGELE SFÂNT AL LUI IISUS** are trecere înaintea Dumnezeului Cel Sfânt. Acesta este prețul pe care-l cere El – și nu se va târgui cu nimeni asupra acestui **preț**.

Aceasta este slujba exclusivă a Mântuitorului Hristos. Numai El, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat întrupat în umanitate, a putut oferi prețul sângelui Său sfânt Dumnezeului Celui Sfânt și Drept; numai El, om din om adevărat (dar fără păcat), a putut să ne îndumnezeiască pe noi, oamenii, făcându-ne astfel copii ai lui Dumnezeu – desigur, numai pe aceia care primesc adăpostul sângelui lui Iisus.

Să mai luăm aminte la un alt adevăr. În cartea Ieșirea 32:33, Dumnezeu îi vorbește lui Moise: „*Pe **acela** care a greșit înaintea mea îl voi șterge din cartea Mea.*” Ce am putea zice despre o persoană care nu s-a pocăit cât era pe Pământ și moare, iar Dumnezeu a

hotărât ca acea persoană să fie ștearsă din cartea Lui pentru că a refuzat harul pocăinței?!
Își va putea schimba Dumnezeu hotărârea numai ca urmare a slujbei ce i se face acelei
persoane coborâte în mormânt? Cine i-ar putea porunci lui Dumnezeu să-Și schimbe
hotărârea?

Înțelegem, astfel, de ce ne spune Cuvântul lui Dumnezeu că Iisus Hristos este **singurul
Mijlocitor între Dumnezeu și oameni**. El este singurul Mijlocitor, deoarece numai
sângele Lui sfânt poate plăti pătarea sfințeniei lui Dumnezeu comisă prin păcat. Așa cum
spune și o carte [195], „*raiul se dobândește prin Iisus Hristos, Domnul nostru.*” Dar să nu
uităm că dobândirea raiului prin Iisus este posibilă numai pentru aceia care Îl acceptă pe
Iisus ca Răscumpărător, ca Mijlocitor al lor între ei și Dumnezeu, în vremea cât sunt încă
în viață. Îi vom auzi pe Sfinții Părinți spunând același lucru.

2) Când însă trebuie ca noi, credincioșii, să ne rugăm pentru mântuirea celor
păcătoși și să-i aducem înaintea Mijlocitorului între Dumnezeu și oameni, aceasta este
slujba noastră, a aceluia care am fost spălați prin baia nașterii celei de a doua (Tit 3:5),
prin pocăință urmată de credința în Evanghelie (Marcu 1:15) și botez (Marcu 16:16). Ca
unii care am fost deja acoperiți de sângele sfânt al Mijlocitorului atunci când ne-am
pocăit, ne-am botezat și am crezut în Evanghelie, putem acum să ne rugăm pentru cei din
jurul nostru. Putem să cerem lui Dumnezeu să-i călăuzească și pe ei pe drumul pocăinței
dar, așa cum s-a spus în nenumărate rânduri, aceasta se poate numai atâta vreme cât cei
pentru care ne rugăm sunt încă în viață și pot accepta liberi și conștienți jertfa Singurului
Mijlocitor între Dumnezeu și ei.

Încă o observație demnă de toată luarea aminte în cadrul acestui subiect se referă la faptul
că rugăciunea este o trăsătură caracteristică fiecărui credincios în mod egal, fără nici un
fel de deosebire. Fiecare credincios care a trecut prin pocăință, botez și credință în
Evanghelie are dreptul înaintea lui Dumnezeu să se roage pentru cei din jurul lui ca să
capete și ei mântuirea. Un credincios are dreptul și obligația de preot să se roage lui
Dumnezeu. Potrivit învățaturii noastre ortodoxe, fiecare credincios are preoția lui
Dumnezeu pe care o primește atunci când se întoarce la Dumnezeu, așa cum ne este
arătat la 1 Petru 2:9. Pentru că fiecare credincios are această preoție, așa cum se arată în
învățătura ortodoxă, fiecare credincios are dreptul și obligația la slujba de preot, respectiv
la rugăciunea pentru cei din jur.

Deosebirea dintre slujba marelui preot, care, în zilele noastre, este Hristos (Evrei 4:14) și
a preoților care suntem noi, credincioșii Lui, se vede în slujbele Vechiului Testament. La
cartea Ieșirea 30:10 ni se arată că Aaron, care era mare preot (întruchipând pe Marele
Preot Iisus Hristos din perioada nou testamentară), făcea ispășire pe coarnele altarului și
ispășirea aceasta o făcea o dată pe an cu sângele dobitocului adus ca jertfă. El intra singur
în Sfânta Sfintelor, în fața lui Dumnezeu, și făcea ispășirea. Ceilalți, fiii lui, erau preoții
de rând (aceștia suntem noi!) care aduceau jertfele și toate celelalte dar, atenție!, numai
el, Aaron, intra o dată pe an înaintea lui Dumnezeu și făcea ispășire. Slujba aceasta a
Singurului Mijlocitor dintre Dumnezeu și oameni este arătată în Evrei 9:11-14: „*Dar
Hristos, Arhiereu al bunătăților celor viitoare, venind prin cortul cel mai mare și mai
desăvârșit – nu făcut de mână, adică nu din zidirea aceasta – a intrat o dată pentru*

totdeauna în sfânta-sfintelor, nu cu sânge de țapi și de viței, ci cu însuși sângele Său, aflându-ne nouă răscumpărare veșnică. Fiindcă dacă sângele de țapi și de tauri și cenușa de junică, stropindu-i pe cei întinați, îi sfințește prin curățirea trupului, atunci sângele lui Hristos, cel ce fără prihană prin veșnic Duh I s-a adus lui Dumnezeu, cu cât mai mult va curăți conștiința voastră de faptele cele moarte, ca să-I slujiți Dumnezeului-Celui-Viu!”

Iată, deci, felul în care aici ni se arată că Hristos, ca *Marele Arhiereu al bunătăților celor viitoare*, venind prin cortul cel mai mare și mai desăvârșit – nu făcut de mână, adică nu din zidirea aceasta – a intrat o dată pentru totdeauna în sfânta-sfintelor, nu cu sânge de țapi și de viței, ci cu însuși sângele Său, aflându-ne nouă răscumpărare veșnică. Iar noi, ceilalți, care suntem răscumpărații Lui, facem slujba de preoți, așa cum este descrisă în cartea Leviticului din Vechiul Testament, rugându-ne pentru cei din jurul nostru. Iar ceea ce facem noi este exact slujba celor patru prieteni ai slăbănogului din Marcu 2. Cei patru au purtat pe prietenul lor slăbănog pe un pat și l-au adus în fața Domnului Iisus. Ei însă nu l-au putut vindeca. Dacă ar fi putut face ei slujba vindecării nu s-ar mai fi chinuit să-l poarte o cale, poate, destul de lungă și apoi să-l pogoare prin acoperiș în casa omului unde se afla Iisus. Ei nu l-au putut vindeca și, tocmai de aceea, l-au adus în fața Aceluia care avea puterea de vindecare. Slujba lor a fost, în modul cel mai simplu, purtarea prietenului pe brațe înaintea Vindecătorului.

De asemenea, se vede aici că slăbănogul a primit în mod cu totul conștient slujba de vindecare a Mântuitorului prin aceea că, la porunca Mântuitorului, s-a sculat, și-a ridicat patul și a plecat acasă. Prietenii doar l-au adus înaintea Vindecătorului. Când s-a pus însă problema acceptării lucrării făcute de Vindecător, aici a intrat în scenă aportul slăbănogului. Mântuitorul a dat porunca iar slăbănogul a fost acela care a ascultat porunca Mântuitorului și apoi a împlinit-o – nu prietenii care-l aduseseră!

În același fel îi purtăm și noi pe cei nemântuiți pe brațele rugăciunilor noastre și-i aducem înaintea lui Iisus ca El să-i vindece, pentru că doar el poate să Se prezinte înaintea lui Dumnezeu în locul acelor păcătoși și să-i mântuiască. Iar după ce i-am adus în rugăciune înaintea Lui, îi lăsăm acolo ca ei să primească sau să respingă mântuirea Vindecătorului. Totul rămâne pe mai departe între cel prezentat lui Iisus prin rugăciune și Mântuitorul înaintea căruia e adus.

Aceasta este rugăciunea care ni se cere nouă să o facem pentru cei pierduți. Necredincioșii nu pot face această slujbă, la fel după cum niște slăbănogi lungiți pe paturile lor de boală n-ar fi putut purta pe slăbănogul acela înaintea lui Iisus. Numai noi putem face slujba aceasta, noi cei care am fost ridicați de Mântuitorul din patul stării noastre de păcat și pierzare! Noi putem și noi îi vom aduce înaintea lui Iisus! Apoi El va face restul, pentru că numai El poate plăti înaintea lui Dumnezeu prețul sângelui sfânt, vărsat pentru spălarea păcatelor. Noi suntem chemați să ne rugăm în Numele Lui iar El va lucra, așa cum El Însuși ne învață la Ioan 14:13-14: „**Și ori ce veți cere în Numele Meu, voi face, pentru ca Tatăl să fie proslăvit în Fiul. Dacă veți cere ceva în Numele Meu, voi face**

Aceasta este deci deosebirea dintre slujba Mijlocitorului Hristos între Dumnezeu și oameni și slujba noastră, a păcătoșilor mântuiți, de a purta pe „brațe” de rugăciune pe cei pierduți la tronul de milă și îndurare al lui Dumnezeu.

Rugăciunea este nu numai privilegiul, ci și obligația de onoare a fiecărui credincios, pentru că fiecare credincios Îl are ca Mântuitor pe Fiul lui Dumnezeu. Nu există nici un fel de ierarhie în domeniul rugăciunii, după cum am arătat și mai sus. Pavel, cel era “*chemat să fie Apostol al lui Isus Hristos*” (1 Corinteni 1:1), apelează la rugăciunile acelor care au venit la mântuire prin el, dovedind prin aceasta că, atunci când vine vorba despre mijlocire înaintea Mântuitorului, aceasta este partea egală a FIECĂRUI credincios. Scriptura ne învață că privilegiul rugăciunii de mijlocire, este partea FIECĂRUIA în mod egal. De ce? **Pentru că rugăciunea este făcută în Numele Mijlocitorului Iisus.** Vindecarea slăbănogului a fost lucrarea lui Iisus, nu a acelor care l-au purtat.

De aceea, numai Mântuitorul poate mijloci la Tatăl pentru neamul păcătos ca să aducă iertarea acelor pe care noi îi aducem la El pe „brațele” rugăciunii. Tocmai asta ne demonstrează și marele Apostol al neamurilor, Pavel, atunci când solicita rugăciunile copiilor lui (Efeseni 6:19) pe care el i-a născut în Evanghelie (1 Cor. 4:15). Pavel înțelegea foarte bine că nici chiar el nu are un drept mai mare la tronul milei lui Dumnezeu decât cei aduși la mântuire prin el. Prin aceasta înțelegem că rugăciunile noastre nu-și trag puterea din meritele noastre înaintea lui Dumnezeu, ci din meritele Mântuitorului în numele Căruia ne rugăm.

Așadar, Pavel este singurul om din vremea harului care „*a fost răpit în rai, și a auzit cuvinte, care nu se pot spune, și pe care nu-i este îngăduit unui om să le rostească*” (2 Corinteni 12:4). Tot Pavel este și singurul om pe urmele căruia Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu ne poruncește în Sfânta Scriptură de două ori să călcăm (1 Corinteni 4:16 și 1 Corinteni 11:1). Cu toate aceste merite unice în rândul celor din vremea harului, nici chiar el nu-și atribuie merite superioare față de ceilalți credincioși atunci când este vorba despre mijlocirea înaintea lui Dumnezeu în Numele lui Iisus.

Am arătat până aici că adevărata noastră credință ortodoxă, clădită pe descoperirea lui Hristos, care a venit de la evrei și a fost continuată în Biserica Lui, nu are nici un fel de tangență cu cultul morților și al moaștelor. Există o bogată literatură care arată cu lux de amănunte proveniența păgână a fiecărui obicei din cultul morților, dar acest subiect nu face parte din tema cărții noastre. Tema centrală a cărții de față este să evidențieze bazele adevăratei noastre credințe ortodoxe de la originea lor, atât potrivit Sfintei Scripturi, cât și potrivit Sfintei noastre Tradiții Ortodoxe, al cărei început îl are în scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii.

Ce spun scriitorii bisericești de-a lungul veacurilor despre mântuirea de după moarte și cultul morților

Pentru că urmează să ne îndeletnicim cu citatele Părinților și scriitorilor bisericești, vom face un scurt comentariu privitor la un alt punct sensibil. Vom vedea în curând o listă a

câtorva Părinți ai Bisericii și scriitori bisericești care se aliniază adevărului Scripturii cu privire la **o singură judecată** și la **un singur Mijlocitor** între Dumnezeu și oameni. În același timp, există scriitori care au luat, mai mult sau mai puțin, poziția ereticilor. Orice ortodox care acceptă temelia adevăratei noastre credințe ortodoxe va trece de partea acelor citate care se aliniază descoperirii lui Hristos, adică Sfintei Scripturi. Noi avem datoria să semnalăm învățăturile abătute de la Cuvânt și, așa cum ni se poruncește la 2 Ioan 1:10-11, să nu le primim și nici să nu le zicem bun venit. Chiar și atunci când vom întâlni un scriitor care a oscilat în scrierile sale adoptând, câteodată, ambele poziții, noi vom lua ceea ce a scris potrivit cu dreptarul adevăratei noastre credințe ortodoxe. Toți suntem oameni și *toți greșim în multe chipuri* (Iacov 3:2). Nu ne-au învățat chiar ei, scriitorii bisericești, să nu luăm nimic nici chiar de la ei dacă nu este întemeiat pe adevărul Sfintei Scripturi?! Chiar ei ne-au învățat să fim selectivi la citirea scrierilor lor, așa după cum ne îndeamnă Sf. Chiril al Ierusalimului: „*Nici chiar pe mine, care-ți vorbesc acestea, să nu mă crezi dacă nu vei primi din Dumnezeuieștile Scripturi dovada celor ce-ți vorbesc. Mântuirea noastră constă în dovezile Dumnezeuieștilor Scripturi.*” [196] Căci așa cum ne învață și Ioan Zăgorean, „*toate învățăturile greșite cu privire la o învățătură de credință sunt erezii*”, iar „*anumite credințe și practici religioase deșarte, care sunt rămășițe ale vechilor religii păgâne și care nu pot fi puse de acord cu religia creștină, sunt superstiții*” [197]. De aceea ne îndeamnă Sf. Chiril al Ierusalimului să nu luăm vreo învățătură, nici chiar dintre ale lui, care n-ar fi întemeiată pe Sfintele Scripturi. Iar prin aceasta el nu face decât să se alinieze cu porunca lui Dumnezeu de a asculta mai mult de Dumnezeu decât de oameni (Faptele Apostolilor 5:29). Cei care Îl cinstesc pe Dumnezeu numai cu buzele, dar trăiesc după *învățătură și porunci omenești* sunt arătați de Mântuitorul ca urmându-L *în zadar* (Marcu 7:7).

În cadrul acestui capitol vom aduce, așadar, mărturiile Sfinților Părinți ai Bisericii, cât și a altor scriitori bisericești care demonstrează că, privind înțelegerea cultului morților și a moaștelor, Sfânta Tradiție Ortodoxă cea adevărată este aliniată în mod desăvârșit cu dreptarul credinței noastre – Sfânta Scriptură. Cum ar fi putut fi altfel? Oare nu sunt ei, Părinții Bisericii aceia care au anatemitizat pe oricine aduce *o micșorare, o adăugire sau vreo schimbare oarecare Sfintei Scripturi* socotind-o ca fiind *însuflețirea diavolului*, așa cum am arătat chiar în titlul acestei cărți?! Tocmai cu aceste mărturii ale lor ne vom îndeletnici pe parcursul capitolului de față punând la dispoziția cititorilor un material bibliografic detaliat:

Clement din Roma: „*Să ne pocăim cât timp suntem pe Pământ... să ne pocăim cu toată inima noastră de orice am făcut aici în trup, ca să putem fi mântuiți de Domnul, câtă vreme avem încă oportunitatea să ne pocăim. Căci după ce am plecat din lumea aceasta nu vom mai fi în stare să ne pocăim (vezi Luca 16:19-31). Câtă vreme avem ocazia să fim vindecați, să ne încredințăm lui Dumnezeu, Medicul, și să-I plătim taxa ce o cere. Ce taxă? Pocăința dintr-o inimă sinceră, căci El cunoaște mai dinainte toate lucrurile și știe și ce este în inimile noastre.*” [198]

Iustin Martirul: „*Afirm că... nepocăindu-se înainte de moarte NU se pot mântui întru nimic...*” [199]

Sf. Ioan Damaschin, vorbind despre moarte, o asemăna cu căderea îngerilor: „*Precum îngerii după cădere nu mai au posibilitatea de a se pocăi și de a reveni la starea de sfințenie originală, tot așa nici oamenii nu se mai pot pocăi după moarte, și ei înșiși nu și mai pot ajuta cu nimic pentru îmbunătățirea sortii.*” [200]

Sf. Ioan Gură de Aur: „*Ca nu cumva plecând de aici neîndreptățiți, să suferim pedeapsa cea mai de pe urmă. Dacă în viața aceasta vom arăta sângețenie, fie chiar cât de mică, vom câștiga foarte mult; iar de nu vom avea grijă ci vom pleca de aici fără să fim buni, apoi chiar dacă ne-am pocăi acolo cât de mult, totuși cu nimic nu ne vom folosi. Căci trebuie să te lupți în timp ce te găsești înăuntrul valurilor, iar nu după ce s-a isprăvit privescerea să plângi și să te bocești fără de nici un folos, după cum făcea cel bogat din Evanghelie...*” [201] În aceeași operă, vorbind despre urâciunile cultului morților și al moaștelor, Sf. Ioan Gură de Aur spune: „*Ce s-ar putea spune despre obiceiurile introduse la moarte... despre acele plânsete de pe la morminte, despre îngrijirea cea mare pentru monumente, despre droaia aceea de femei bocitoare, despre observațiile zilelor? Spune-mi. Și cum să nu fie dovada celei mai de pe urmă nebulii?*” [202]

Arhimandritul Gherontie Ghenoiu vorbește despre imposibilitatea mântuirii după moarte. Să luăm aminte la spusele lui care sunt încuviințate și întărite de cea mai mare autoritate a BOR, patriarhul Teoctist, pentru ca să ne putem convinge singuri de marile rătăcirii în care se cufundă toți aceia care, așa cum arată Sfânta Scriptură la Tit 1:14, „*dau ascultare basmelor și poruncilor unor oameni care se abat de la adevăr.*” Adevărații credincioși ortodocși sunt numai cei care se țin strâns de dreptarul credinței noastre ortodoxe, care este descoperirea lui Hristos așternută pe paginile Sfintei Scripturi. Iată, așadar, ce ne spune arhimandritul Gherontie Ghenoiu: „*Noi putem să ne mântuim numai cât suntem în acest trup; după moarte NU mai este mântuire.*” Apoi, continuă: „*Un al treilea loc, după cum susțin catolicii, zis ‘purgatoriu’, nu există. Omul numai cât este în viață își poate dobândi mântuirea; după moarte nu mai este pocăință... De aceea, știind noi că numai în viața aceasta putem dobândi mântuirea și că după moarte nu mai este pocăință, să ne străduim în tot timpul cât trăim pe Pământ la toată fapta bună...*” [203]

Arhidiacon Dr. Ioan Zăgreaan: „*Orice creștin pentru a se mântui trebuie să se conducă în viață după voia lui Dumnezeu.*” [204] Deci mântuirea se capătă conducându-ne după voia lui Dumnezeu, care învață că după moarte vine judecata, nu pocăința. Și chiar pe aceeași pagină amintită, la paragraful unde se vorbește despre *Datoriile creștinului față de Dumnezeu*, citim: „*Iisus Hristos ...după moartea noastră El este judecătorul tuturor.*” Iată deci motivul care ne îndreptățește să insistăm atât de mult asupra adevărilor Scripturii. Iisus Hristos este Acela care ne va judeca după ce vom părăsi viața pământească. Iar mărturia lui Ioan Zăgreaan („*Iisus Hristos... după moartea noastră El este judecătorul tuturor*”) este în perfect acord cu cuvintele Mântuitorului din care înțelegem că El este singurul Mijlocitor între Dumnezeu și oameni. Iar aceia care doresc să aibă un loc asigurat împreună cu El în cerul Său trebuie să vină la El acum, cât trăiesc încă în trup, prin pocăință, botez și credință în Evanghelie. Căci „*întru El avem răscumpărarea prin sângele Lui și iertarea păcatelor, după bogăția harului Lui*” (Efes. 1:7).

George Remete: „Autorul Judecății este Mântuitorul Hristos, conform textului de la Ioan 5:22: ‘Căci Tatăl nu judecă pe nimeni ci toată judecata a dat-o Fiului’, și Ioan 5:27: ‘Și I-a dat putere să facă judecată pentru că este Fiul Omului...’ În calitate de om, Mântuitorul, subiect perfect al condiției umane, apare ca singura persoană care poate pronunța sentința perfectă asupra unui purtător al condiției umane. Criteriul Judecății este stăruința fiecăruia de a se apropia de Hristos...”[\[205\]](#)

Așa cum spune acest teolog ortodox contemporan, autorul judecății este Mântuitorul Hristos. Dacă El, Acela căruia i-a fost dată toată puterea în cer și pe Pământ, este *singura persoană care poate pronunța sentința perfectă asupra unui purtător al condiției umane*, cine poate fi atât de necugetat încât să mai spere în soluții născocite de oameni?! Hristos ne spune, la Ioan 12:48, că vom fi judecați după Cuvântul Său.

Așadar, toți teologii amintiți mai sus întăresc învățătura că Hristos este *singura persoană care poate pronunța sentința perfectă asupra unui purtător al condiției umane*. Acești teologi luminați ne învață că Hristos ne oferă mântuirea Sa **acum și aici, pe Pământ** (Matei 9:6). Dacă Sfânta Tradiție Ortodoxă ne învață că după moarte nu mai este nici o posibilitate de mântuire, atunci așa trebuie să fie!

În tot ce am prezentat mai sus am căutat să ne ținem cât mai strâns de învățătura Mântuitorului nostru, Iisus Hristos – *singura persoană care poate pronunța sentința perfectă asupra unui purtător al condiției umane* în ziua judecății. Am căutat să ne ținem neabătuți și de poruncile și canoanele Părinților Bisericii, lăsate în Sfânta Tradiție Ortodoxă, care condamnă cu vehemență orice micșorare, adăugire sau schimbare oarecare aduse Sfintelor Scripturi. Am căutat, astfel, să arătăm cea mai minuțioasă grijă față de sufletele cititorilor, înștiințându-i pe toate căile că **acum și aici** este momentul în care ne putem lucra mântuirea noastră prin pocăință, botez și credință în Evanghelie. Și ne-o vom lucra noi singuri, pentru că nimeni, nici chiar Dumnezeu, nu Se amestecă peste libera noastră alegere!

Domnul Dumnezeu din ceruri, care Și-a arătat din nou mila și îndurarea Sa față de noi prin aceea că ne-a mai făcut încă odată cunoscută calea mântuirii posibilă **înainte de moarte**, să ne ajute acum să nu plecăm din fața acestei cărți înainte de a fi împlinit porunca Sa! Iar porunca Sa este limpede arătată în Faptele Apostolilor 17:30 și constă în a ne pocăi primind jertfa Fiului Său iubit care are putere acum, cât suntem **încă pe Pământ** (Marcu 2:10), să ne ierte păcatele. Să credem, să ne botezăm și să rămânem în Evanghelie, cum El însuși ne învață în Cuvântul Său! A lui Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul și Dumnezeu Duhul Sfânt să fie slava, puterea și mărirea de-acum și-n vecii vecilor, Amin!

Capitolul 9

Mariologia

Ne apropiem acum de o altă doctrină care este, ca și toate celelalte de mai înainte și ca multe altele pe care nu le-am enumerat în cartea de față, înțeleasă și practică greșit în

rândul creștinătății de azi. Mai mult, felul de raportare la rolul Maicii Domnului în economia mântuirii are nevoie de îndreptare nu numai în rândul ortodocșilor, ci și al neoprotestanților. Căci dacă unii ortodocși au mers la o extremă, atunci neoprotestanții au mers la cealaltă extremă. Și pentru că nici una din extreme nu este sănătoasă, se impune cu hotărâre revenirea la linia Scripturii. Sunt astfel încredințat că, după ce vom parcurge împreună comentariile de mai jos, atât ortodocșii cât și neoprotestanții (desigur, ne referim numai la aceia care se mulțumesc cu dovezile Scripturii și ale Sfintei Tradiții Ortodoxe) vor fi deplin lămurii cu privire la acest subiect atât de controversat.

Este vorba, așadar, despre ceea ce cred adevărații ortodocși în legătură cu rolul pe care-l joacă Maica Domnului în opera de mântuire a neamului omenesc. Adevăratul ortodox nici nu poate crede altfel despre Maica Domnului decât așa cum ne învață descoperirea lui Hristos, adică Sfânta Scriptură, și Părinții Bisericii. Urmând schema alcătuirii acestei cărți, potrivit căreia fiecare subiect este tratat din ambele perspective – Biblia și Tradiția – vom începe capitolul de față cugetând asupra învățăturilor Sfintei Scripturi cu privire la locul și rolul care i-au fost rânduie de Dumnezeu Maicii Domnului, aceleia din care Și-a luat trup omenesc Iisus Hristos, Fiul Său.

Ce are de spus Scriptura în legătură cu Maica Domnului

- Locul **unic** al aceleia care este *plină de har și binecuvântată între femei*

Vorbind despre ceea ce afirmă Sfânta Scriptură cu privire la Maica Domnului, trebuie să începem evidențind poziția ei unică în întreaga istorie a neamului omenesc. Trebuie să amintim din nou că, dacă orice adăugire sau modificare la Scriptură este un păcat înfierat puternic, nu numai de către Duhul Sfânt, ci de însăși Sfânta Tradiție Ortodoxă (vezi nota bibliografică **1**), orice micșorare de orice gen la adresa Scripturii este, deopotrivă, un păcat. De aceea, ni se cere o aliniere desăvârșită cu Scriptura ori de câte ori ne raportăm la tradiție. Cu atât mai mult va trebui să ținem seama de acest considerent discutând despre locul Maicii Domnului în opera mântuirii neamului omenesc.

Ne vom opri astfel asupra textului de la Luca 1:26-38, în care ni se fac cunoscute cele mai multe detalii privind modul în care este introdusă în istoria umană Maica Domnului, cinstea și harul care-i sunt acordate de către Dumnezeu ca urmare a acestei alegeri, cât și cadrul în limitele căruia se exercită binecuvântările acestei alegeri. Textul din Evanghelia lui Luca 1:26-38 (versiunea Anania) ne prezintă concis și cel mai pe înțelesul nostru TOT ce are de spus Dumnezeu cu privire la cinstea și harul care-i sunt acordate Maicii Domnului de către Dumnezeu ca urmare a acestei alegeri. Tot aici ni se conturează și cadrul în limitele căruia se exercită binecuvântările acestei alegeri: „*Iar în a șasea lună, trimis a fost de la Dumnezeu îngerul Gavriil într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, la o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria. Și intrând îngerul la dânsa, i-a zis: ‘Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei!’ Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui și cugeta: ‘Ce fel de închinare poate fi aceasta?...’.* Și îngerul i-a zis: ‘Nu te teme, Marie, fiindcă ai aflat har la Dumnezeu. Și iată-n pântecul tău vei zămisli și vei naște Fiu și numele Lui îl vei chema Iisus. Acesta mare va fi și Fiul Celui-

Preaînalt Se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da tronul lui David, părintele Său, și va împărăți peste casa lui Iacob în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit’. Și a zis Maria către înger: ‘Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?’ Și răspunzând îngerul, i-a zis: ‘Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui-Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu Se va chema. Și iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei, și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință’. Iar Maria a zis: ‘Iată, roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!’ Și îngerul a plecat de la dânsa.”

Înainte de a analiza adevărurile mărețe care se desprind din acest text, vom aduce o scurtă lămurire în legătură cu comentariul pe care Bartolomeu Anania îl face în dreptul cuvântului *închinare* din versetul 29.

În notele marginale pe care le face în versiunea sa arată că *închinarea* (ca venind din partea îngerului către Fecioară) înseamnă în acest context „salutare ceremonioasă însoțită de gest curtenitor”. Am făcut cunoscută aceasta pentru a nu se înțelege cumva că îngerul s-ar fi închinat Sfintei Maria. Îngerii nu aduc închinare nimănui în afară de Dumnezeu și nu primesc închinarea nimănui (vezi Apocalipsa 19:10 și 22:9).

Ceea ce ne interesează cel mai mult din textul de mai sus este urarea pe care îngerul lui Dumnezeu, Gavriil, o face Prea Curatei Fecioare Maria prin cuvintele: „*Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Bindecuvântată ești tu între femei!*“ În urarea aceasta pe care îngerul o face Maicii Domnului atunci când îi aduce bunavestire, găsim cele două mari laturi ale bindecuvântării cu care a bindecuvântat-o Dumnezeu ca urmare a alegerii sale de a da naștere lui Iisus Hristos.

Prima dată îngerul îi face cunoscut Mariei că este *plină de har* și că *Domnul este cu ea*. Harul, în uzanța limbii noastre române este înțeles ca un dar din partea lui Dumnezeu. Cine ar putea aprecia îndeajuns un astfel de dar? Atât prin harul primit, cât și prin faptul în sine al nașterii lui Iisus Mesia din ea, Maica Domnului ocupă un loc unic înaintea lui Dumnezeu. Acesta este un har unic, și ca alegere, și ca măreție, dintre toate câte au putut fi revărsate peste vreun fiu al lui Adam. Oricine nu ține seamă de măreția acestui har acordat Maicii Domnului se face vinovat înaintea lui Dumnezeu, Cel ce a găsit cu cale să aleagă o fecioară din neamul lui Adam pentru ca Fiul Său, Iisus Hristos, să-Și ia trup omenesc.

În al doilea rând, îngerul lui Dumnezeu îi vorbește Mariei despre o bindecuvântare unică. Dar în timp ce harul mare despre care i-a vorbit în prima frază era **înaintea Domnului**, bindecuvântarea despre care-i vorbește aici este **între femei**. Să fim cu toată luarea aminte la citirea Cuvântului lui Dumnezeu! Am amintit deja mai sus că Sfânta noastră Tradiție Ortodoxă anatemizează nu numai micșorarea Cuvântului lui Dumnezeu dar, deopotrivă, și adăugirea la el. Dacă unii creștini se fac vinovați de micșorarea Cuvântului prin aceea că neglijează măreția Maicii Domnului în fața lui Dumnezeu, unii ortodocși se fac vinovați de adăugirea la Cuvântul Domnului prin aceea că-i acordă o poziție dincolo de limitele stabilite de Dumnezeu – limita fiind **între femei**. Să ținem seamă, deci, de faptul

că binecuvântarea aceasta unică a Maicii Domnului îi este conferită numai **între femei**. Cadrul în care este recunoscută binecuvântarea aceasta unică a Maicii Domnului în creațiunea lui Dumnezeu nu trece dincolo de limitele umanității. Meritele unice ale Maicii Domnului nu o ridică mai presus de limitele umanității, așa cum îi vom auzi imediat spunând și pe teologii noștri ortodocși.

Binecuvântarea Maicii Domnului este proclamată **între femei**. Spunând că binecuvântarea aceasta este proclamată **între femei**, nu vreau să exclud bărbații ca parte a neamului omenesc. Ceea ce vreau să accentuez este următorul fapt: oricât de măreață și de necuprinsă în bogăție este această binecuvântare, oricât de adevărat este că de binecuvântarea Maicii Domnului n-a avut și nu va mai avea parte nimeni în toată istoria umanității, limitele între care se extinde această binecuvântare este **între femei**, adică în cadrul neamului omenesc. Cea mai aleasă dintre femei? Da! Cea mai binecuvântată între femei? Da! Unică între toate femeile neamului omenesc? Da! Însă, atenție!, toate aceste atribute unice ale Maicii Domnului nu trec dincolo de specia umană. Cine are inimă de înțeles să înțeleagă și inimă de primit să primească! Acestea sunt cuvintele Scripturii lui Dumnezeu, ajunse la noi prin descoperirea lui Hristos care a fost încredințată celor doisprezece Apostoli și canonizată pe paginile Sfintei Scripturi, care se află la locui ei de cinste pe altarul tuturor bisericilor ortodoxe!

- Relațiile de viață dintre Iisus și Maica Sa

Iisus Hristos este Dumnezeu din Dumnezeu adevărat. În paragraful acesta vom vorbi despre **firea dumnezeiască** a lui Iisus. Dacă nu ținem seamă de Mântuitorul „*făcut cunoscut în două naturi*” [206] ori de câte ori vorbim despre El, ne aflăm în cel mai mare pericol (pentru aceia care doresc să capete cunoștințe prețioase despre Hristos Cel „*unul-născut, făcut cunoscut în două naturi*”, recomand cartea lui Christos Yannaras, *Abecedar al credinței*).

Pentru că nu se ține cont de faptul că Hristos este „*persoana Cuvântului lui Dumnezeu intrupat, persoană care ipostasiază într-un eveniment existențial concret și natura dumnezeiască și natura omenească*” [207], tocmai de aceea s-a ajuns la atât de multe înțelegeri greșite cu privire la relațiile Maicii Domnului cu Iisus, Fiul lui Dumnezeu. Despre Iisus, copilul, citim în Scriptură că “*a coborât cu ei, și a venit în Nazaret, și le era supus*” (Luca 2:51). Când se pune problema ascultării Sale față de Tatăl, vedem că Fiul este Cel care poruncește Maicii, iar Maica este aceea care se supune fără nici o obiecție.

Vom lua ca punct de plecare al acestor gânduri textul bine cunoscut al Scripturii de la Evanghelia după Ioan 2:1-5: „*Și a treia zi s-a făcut nuntă în Cana Galileii; și mama lui Iisus era acolo. Și a fost chemat și Iisus la nuntă, precum și ucenicii Săi. Și sfârșindu-se vinul, mama lui Iisus a zis către El: Nu mai au vin... Și Iisus i-a zis: Ce ne privește, femeie, pe Mine și pe tine? Ceasul Meu încă n-a venit. Mama Sa le-a zis slujitorilor: Orice vă va spune El, faceți!*”

Textul acesta definește cel mai clar natura relațiilor dintre Mântuitorul Iisus, în postura Lui de Fiul al lui Dumnezeu, și Maica Lui, ființa din rândul oamenilor de pe Pământ din

care Și-a luat El trup, așa cum spune și Crezul. Pentru a ne feri de orice greșală în ceea ce privește rolul UNIC pe care-l joacă Sfânta Maria în economia mântuirii, Duhul Sfânt al lui Dumnezeu a găsit cu cale să ne lase în locul acesta din Scriptură înseși cuvintele ieșite direct din gura ei.

O întâlnim aici pe Maica Domnului care, din bunăvoință și plină de dorința de a face bine, vine și mijlocește înaintea Fiului ei pentru rezolvarea unei probleme în care au intrat nunii. Urmează apoi descrierea modului în care Fiul a tratat această *intervenție inoportună*^[208] a Maicii Sale. După aceea ni se prezintă felul în care a reacționat Maica Domnului la cuvintele Mântuitorului.

Vorbind despre relația Mântuitorului cu Maica Sa, observăm că în momentul în care Maica Sa care, deși animată de dorințe sublime și înălțătoare, a încercat să se interpună între Fiul și Tatăl Său ceresc, Fiul nu i se adresează ca unei mame, ci-i spune *femeie*. Chiar și atunci când oamenii din jurul Lui îi spuneau că mama și frații Săi Îl caută, nici atunci nu-i spune *mamă*, ci se adresează mulțimii cu cuvintele: „*Oricine va face voia lui Dumnezeu, acesta este fratele Meu și sora Mea și mama Mea*” (Marcu 3:35). Astfel, El stă de vorbă aici cu Maica Sa adresându-i-se cu aceste cuvinte: „*Ce ne privește femeie, pe Mine și pe tine? Ceasul Meu încă n-a venit.*” Comentând formula aceasta de adresare folosită de Mântuitorul, Bartolomeu Anania o califică drept o formulă care „*întâmpină o intervenție inoportună*” (potrivit notei **b** referitoare la acest verset). Inoportunitatea este justificată prin sintagma „*Ceasul Meu încă n-a venit*”.

Am arătat până aici poziția Mântuitorului în raport cu Maica Sa. Să observăm, în continuare, poziția Maicii Sale față de El, ca reacție la felul în care a fost tratată de El chiar în fața mulțimii care asista la dialogul lor. Textul din Evanghelia lui Ioan, capitolul 2, este, în același timp, singurul loc din întreaga Scriptură în care Prea Curata Fecioară Maria, Maica Domnului din care Și-a luat El trup, își definește relația cu Mântuitorul în contextul operei Sale de mântuire a neamului omenesc. Și este, de asemenea, singurul loc din întreaga Scriptură în care Maica Domnului ne arată cu adevărat ce vrea ea de la noi, ba încă sub forma unei porunci. Tocmai de aceea suntem chemați să acordăm maximum de atenție acestui text din Sfânta Scriptură.

Fiul, așadar, i se adresează cu cuvintele: *Ce ne privește, femeie, pe Mine și pe tine? Ceasul Meu încă n-a venit*. Cum va reacționa acum Maica Sa? Sfânta Maria, Maica Domnului se va pleca în fața felului în care Fiul ei va întâmpina intervenția ei, așa cum numai o sfântă ca ea ar fi putut s-o facă. Nu-L întreabă nimic, nu-I cere lămuriri și nu se arată cătuși de puțin nemulțumită.

Apoi (și aici este punctul culminant al observațiilor noastre pe marginea acestui text) se întoarce către slugile gazdei care o rugaseră să intervină pe lângă Fiul ei și le dă o poruncă, singura poruncă de pe întreg cuprinsul Sfintei Scripturi care ne este păstrată ca fiind ieșită chiar din gura Sfintei Maria, Maica Domnului nostru Iisus Hristos. Ea spune remarcabilele cuvinte cu referire expresă la Fiul ei: „*Orice vă va spune EL, faceți!*“. Și pentru că, așa cum am arătat, aceasta este singura poruncă a Maicii Domnului lăsată în scris pe paginile Scripturii, vom vorbi acum despre locul și rolul Maicii Domnului în

economia mântuirii, din perspectiva raportului pe care-l stabilește ea însăși cu Mântuitorul, abordând poziția stabilită de porunca de mai sus pe care o dă slugilor de la nunta din Cana Galileii. În al doilea rând, vom vorbi, tot din perspectiva acestei porunci, despre raporturile pe care suntem chemați noi, oamenii, să le avem cu Prea Curata Fecioară Maria.

Sfânta Maria este cea mai cinstită dintre toate femeile care au populat și vor mai popula vreodată Pământul, Maica Domnului de la care, prin Duhul Sfânt S-a întrupat și S-a făcut om Iisus Hristos, Mântuitorul lumii. Vom cunoaște locul ei în mântuirea omului nu numai din cuvintele din textul Scripturii de față ci, de asemenea, din alte cuvinte ale ei păstrate în Tradiție (prin intermediul unui schimb de scrisori între ea și Ignatie Teoforul), în care-și întărește poziția de supunere absolută sub autoritatea Fiului ei. Și pentru că vrem să aflăm exact, chiar din gura Maicii Domnului, felul în care ne cere ea însăși să ne raportăm la ea, atunci trebuie să luăm seama la textul acesta care este singurul loc din Scriptură în care Maica Domnului își stabilește poziția față de Mântuitorul. O singură poruncă a Maicii Domnului ne este lăsată în scris de Dumnezeu pe paginile Scripturii, iar aceste câteva cuvinte sunt pe cât de scurte, pe atât de limpezi și categorice. Astfel că acela care va îndrăzni să se abată de la împlinirea acestei porunci nu merită să se numească creștin, nici atât creștin ortodox. Poate să se închine cineva zi și noapte în fața chipului Maicii Domnului, poate să-i ridice statui de aur și pietre scumpe, poate să-i dedice poeme cu texte din cele mai mișcătoare și mai sentimentale! Așa ceva n-ar mulțumi-o câtuși de puțin! Nici pe noi nu ne-ar mulțumi declarațiile mișcătoare de dragoste ale copiilor noștri, în timp ce ei și-ar vedea fiecare de drumul lor fără să le pese să facă ce le spunem noi. Cât despre autoritățile de stat, acestea nici nu așteaptă din partea noastră să le facem declarații de apreciere cu privire la justetea legilor lor, ci doar să facem ce ne spun.

În același fel, dacă nu împlinește cineva porunca Maicii Domnului din textul citat mai sus, toate celelalte lucruri pe care le face din așa-zis respect față de ea nu pot fi primite de Maica Domnului. Mântuitorul ne spune că nu *a zice*, ci *a face* voia Tatălui din ceruri este ceea ce așteaptă El de la noi. Căci aceia care doar zic, dar nu fac, sunt socotiți de El ca lucrători ai fărădelegii pe care nu i-a cunoscut niciodată (Matei 7:21-23). Așa că, dacă cineva nu face orice zice Fiul Maicii Domnului, să nu defaime nobilul nume de creștin ortodox socotindu-se ca atare! Adevăratul creștin ortodox care cinstește pe Maica Domnului va face *orice va zice* Fiul ei, adică Iisus Hristos, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat și om din om adevărat, dar fără păcat.

Care este, deci, locul și rolul Maicii Domnului în economia mântuirii din perspectiva raportului pe care-l stabilește ea însăși cu Mântuitorul în contextul prezentat mai sus?

Răspunsul la întrebarea aceasta nu este deloc complicat de formulat. Vom observa că Maica Domnului nu-și rezervă nici un fel de prerogativ înaintea Fiului ei atunci când este vorba despre vreo intervenție a ei înaintea Lui făcută în favoarea vreunui om. A încercat o singură dată să mijlocească între Fiul ei și nevoile oamenilor de la nunta din Cana, dar n-a fost ascultată, după cum vedem la Ioan 2. Maica Domnului s-a retras atunci cu toată smerenia, și-a declinat orice fel de drept de a mijloci la Fiul ei pentru alții, s-a așezat

foarte smerită pe același nivel cu oamenii și le-a spus să facă tot ceea ce le poruncește El. Prin aceasta și-a dovedit lumina înțelegerii cu privire la limitele binecuvântării ei. Cadrul în limitele căruia se exercita binecuvântarea fiind *între femei*, nu cuprindea și rangul de mijlocitoare între om și Dumnezeu. Așa cum am văzut că este scris în Sfânta Scriptură, *UNUL este Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni* (1 Timotei 2:5). De altfel, o scrisoare a Maicii Domnului adresată lui Ignatie Teoforul, episcopul Siriei (†cca. 107) va limpezi cu atât mai bine acest adevăr.

Vom vorbi acum despre raporturile pe care suntem chemați noi, oamenii, să le avem cu Prea Curata Fecioară Maria.

Așadar, Maica Domnului nu poate mijloci între Dumnezeu și oameni pentru nevoile lor și, mai mult chiar decât atât, ne poruncește cu toată hotărârea să facem *orice* ne va spune **El**. Nu are voie nimeni dintre oameni să-și zică creștin ortodox dacă nu va împlini porunca Maicii Domnului de a merge la Fiul ei (deci nu la ea, ci direct la Fiul ei!) și a face *orice* zice El în Cuvântul Său.

Dacă este vorba să ne supunem poruncii Maicii Domnului de a face *orice* va zice *Fiul* ei, se naște întrebarea: unde găsim în Noul Testament vreo poruncă de-a Fiului ei, Mântuitorul de a cinști pe Maica Sa acordându-i locul de mijlocitoare între noi și Dumnezeu? Unde-L găsim pe Mântuitorul Hristos îndemnându-ne să înălțăm rugăciuni la Maica Sa, ca ea să se roage pentru noi, să ne apere sau se ne binecuvânteze într-un fel oarecare? Așa ceva Mântuitorul nu ne-a poruncit nicăieri pe paginile Noului Testament, nici măcar în mod aluziv. Prin urmare, pentru că Fiul ei nu ne-a spus niciodată așa ceva, creștinul care acordă Maicii Domnului un loc pe care Fiul ei nu ne-a poruncit să i-l dăm, trebuie să știe că **nu** ascultă de Maica Domnului și nici atât n-o cinstește. Un astfel de om care **nu** face *orice* zice *El*, Fiul Maicii Domnului, încalcă în modul cel mai flagrant singura poruncă expresă a Maicii Domnului. Un astfel de om poate crede ce vrea și cât vrea despre Maica Domnului, în nici un caz însă să nu se aștepte vreodată să fie bine primit înaintea Maicii Domnului. Cinstirea Maicii Domnului implică supunerea la porunca Fiului ei prin a face *orice* ne poruncește El, nu ceea ce ne place nouă.

Maica Domnului nu ne cere nicăieri în Scriptură să-i acordăm vreun fel de cinste, ca rezultat al trecerii deosebite pe care ar avea-o ea înaintea Fiului ei, în calitate de mamă. Așa ceva nu se află pe nici una din paginile Sfintei Scripturi care stă la locul ei de cinste pe altarele tuturor bisericilor ortodoxe. Trebuie ca acest adevăr să fie luat la cunoștință de către toți slujitorii Bisericii Ortodoxe, inclusiv de către enoriașii ei, și fiecare să se supună întocmai. Numai în felul acesta Maica Domnului se va putea bucura de adevărata cinste care i-a fost acordată ei de către Dumnezeu între *femei*. Nu putem să-i acordăm niște atribute pe care Dumnezeu nu i le-a dat și, în același timp, să pretindem că o cinștim. Maica Domnului s-a supus Fiului ei atunci când a fost întâmpinată de El cu acele cuvinte calificate de către Bartolomeu Anania ca o „*adresare aparent irreverențioasă a unui fiu față de mama sa*”; și, apoi, a poruncit ca și noi să ne supunem Lui în *orice* ne va spune. Cum ne-am putea aștepta acum ca ea să primească închinarea pe care i-am aduce-o pe temeiul unor drepturi respinse atât de ea, cât și de către Fiul ei? Singura închinare pe care i-am putea-o aduce Maicii Domnului, și singura închinare pe care ea ne-ar primi-o, este

aceea de a ne duce direct la Fiul ei și a face *orice* ne va cere El. Iar dacă așa stau lucrurile, atunci trebuie să fim cu toată luarea aminte la adevărata cinstire pe care ne-o cere Maica Domnului și pe aceea să i-o acordăm. Cine are urechi de auzit să audă ce ne spune Sfânta Scriptură și cine are inimă de primit, să primească!

Înainte de a părăsi capitolul în care am arătat poziția Maicii Domnului așa cum ne este prezentată pe paginile Scripturii, vreau să mai amintesc o ultimă situație care ne va întări și mai mult înțelegerea asupra adevăratului loc și adevăratei binecuvântări pe care Dumnezeu le-a rânduit Maicii Domnului. Este vorba de ultima menționare a numelui Maicii Domnului pe paginile Sfintei Scripturi, în cartea Faptele Apostolilor 1:14: „*Toți aceștia într-un cuget stăruiau în rugăciune, împreună cu femeile și cu Maria, mama lui Iisus...*” (Anania).

Iată aici una dintre împrejurările în care printre femeile din grupul apostolilor și ucenicilor Domnului se afla și Maria, mama Domnului Iisus, împreună cu frații Lui. Aici este întâlnit pentru ultima dată în Noul Testament numele Maicii Domnului. Felul în care este amintită nu o arată într-o stare aparte, superioară, ci cu un modest „și” prin care este alăturată celorlalte femei. Acesta este ultimul tablou al Maicii Domnului pe care ni l-a rânduit Duhul Sfânt pe paginile Scripturii, cu privire la aceea care este binecuvântată între femei, aceea care se bucură de cel mai privilegiat loc în umanitate prin însăși faptul că Dumnezeu a ales-o ca din ea să-și ia trup Fiul Său, Mântuitorul lumii, Iisus Hristos. Acesta este tabloul pe care ni l-a portretizat Duhul Sfânt pe paginile Scripturii cu privire la Sfânta Maria, Maica Domnului, tablou pe care a vrut să-l zugrăvească viu și să ne rămână viu în mințile și inimile noastre pentru totdeauna.

Ce au de spus Sfinții Părinți și scriitorii bisericești în legătură cu Maica Domnului

Îmi încep acest subcapitol amintind că pentru orice adevărat ortodox care crede din toată inima în descoperirea lui Hristos vestită de sfinții Lui Apostoli și care crede în același timp și în canoanele Bisericii Ortodoxe care anatemizează orice adăugire, orice scădere și orice fel de modificare a conținutului sacru al Scripturii (vezi nota 1) – pentru orice astfel de ortodox adevărat conținutul acestui subcapitol este doar un supliment. Căci dacă Sfinții Părinți sunt aceia care au anatemizat modificarea sub orice formă a Scripturii, cum ar putea ei înșiși să spună altceva decât exact ceea ce spune Scriptura?! Dar pentru că sunt o mulțime de credincioși ortodocși care nu cunosc opiniile Părinților Bisericii și teologilor ortodocși cu privire la acest subiect, dorim ca în rândurile care urmează să facem uz de o serie de scrieri din bogatul tezaur al literaturii ortodoxe, din care să aflăm felul cum este privită Maica Domnului. Vom întări astfel înțelegerile Scripturii în inimile acelora care cred în adevărat Sfântă Tradiție ortodoxă:

Ion Bria: „*Evangheliile canonice nu dau prea multe amănunte despre viața Fecioarei Maria... Până în secolul al IV-lea lipsește o literatură proprie despre Fecioara Maria... Învățătura despre Fecioara Maria poate fi rezumată în câteva nume sau titluri principale: 1. Mireasă, pururea Fecioară. Termenul aiparthenia, pururea fecioria, apare pentru întâia oară la Ignatie de Antiohia (în Epistola către Efeseni XIX, 1), care consideră nașterea virginală a lui Iisus ca unul din marile mistere ale mântuirii, de unde*

va fi reluat de întreaga tradiție patristică pentru a desemna zămislirea fără prihană a lui Iisus din sânul Mariei, fără intervenția omului... [209] Aici ni se cere să dăm o deosebită atenție asupra sursei din care provin acele atribute ale Maicii Domnului descrise în citatul amintit. Ele sunt stabilite de către oameni, nu de Sfânta Scriptură, cam prin secl. IV, așa cum vom auzi și pe Dumitru Stăniloae confirmându-ne imediat mai jos, și mai ales pe Antonie Plămădeală.

Dumitru Stăniloae: „Fiul lui Dumnezeu S-a născut din ea după firea Sa omenească... Din Fecioara Maria Se naște deci Fiul lui Dumnezeu însuși, ca persoană a firii omenești... Maica Domnului naște pe Fiul lui Dumnezeu **ca om**...” [210] „Învățătura despre pururea fecioria Maicii Domnului n-a fost dogmatizată decât la Sinodul V ecumenic, ținut la Constantinopol, 553.” [211]

Antonie Plămădeală: „Nimeni n-ar putea susține că mariologia actuală (în liturghie, cult devoțiune, teologie) ar fi cea a primelor timpuri. Nimeni n-ar îndrăzni să susțină că Apostolii și sf. Părinți ar fi crezut, spre exemplu, în Imaculata Concepție... Scriptura vorbește despre Maica Domnului cu mare economie. În primele secole nici nu se poate vorbi despre o teologie mariologică. Și chiar când începe să se vorbească, se vorbește nu despre Maica Domnului pur și simplu, ci despre Maica Domnului în legătură strânsă cu **întruparea** Domnului. Însăși dogma de la Efes (Sinodul din 431) în realitate e o dogmă hristologică ce avea să pregătească pe cea de la Calcedon (451)... Și vorbind despre dogmatizări, Antonie Plămădeală întreabă mai departe: Dar oare știm noi, în urma acestor dogmatizări, totul?” [212]

Diaconul Ioan I Ică jr. ne oferă un document pe cât de rar, pe atât de prețios. Este vorba despre un schimb de scrisori între Maica Domnului și Ignatie Teoforu, episcopul Siriei. Aici avem propriile cuvinte ale Fecioarei Maria, prin care întărește mărturia depusă de ea pe paginile Scripturii. Aceasta este mărturia personală a Maicii Domnului, culeasă dintr-un document istoric, privitoare la statutul ei atât înaintea lui Dumnezeu, cât și înaintea oamenilor. Orice creștin ortodox care iubeste Sfânta Tradiție va lua aminte la cuvintele ieșite de pe buzele aceleia care a purtat în pântecul ei pe Iisus Hristos, Mântuitorul lumii:

„Către Fecioara Maria, Ignatie al ei, Mariei purtătoarei de Hristos

Ar fi trebuit să mă întărești și mângâi pe mine care sunt proaspăt botezat și ucenic al (iubitului) tău Ioan. Căci lucruri minunate de spus am auzit despre Iisus al tău și sunt uimit de cele auzite. Ca să fiu sigur de cele auzite doresc din inimă să le aud de la tine, care ai fost mereu familiară și legată intim cu El și știi tainele Lui. Ți-am scris și altă dată și te-am rugat aceleași lucruri. Rămâi cu bine și proaspăt botezații care sunt ca mine să fie întăriți de tine, prin tine și în tine. Amin.

Răspunsul Fecioarei Maria,

Smerită slujnică a lui Hristos Iisus, lui Ignatie, iubitului împreună-ucenic

Cele ce le-ai auzit și învățat despre Iisus de la Ioan sunt adevărate. Acelea să le crezi, de acelea să te alipești, ține cu tărie făgăduința creștinismului primit și potrivește-ți obiceiurile și viața cu această făgăduință. Voi veni împreună cu Ioan să te văd pe tine și pe cei ce sunt împreună cu tine. Stai tare în credință și fii bărbat (1 Cor. 16:31), și să nu te miște asprimea prigoanei, ci rămâi cu bine și să salte duhul tău în Dumnezeu Mântuitorul tău (Luca 1:47). Amin.”[\[213\]](#)

Cât de limpede și concis ne învață aici Sfânta Maria, Maica Domnului, să ne ținem strâns legat de cele ce ne sunt prezentate în Sfânta Scriptură de către Ioan Evanghelistul despre ea!

Dumitru Stăniloae: „Nu putem să o separăm pe Fecioara Maria de noi, și să o punem pe același plan cu Hristos. Ea stă pe același plan cu noi și ne poate ajuta atât: arată ce poate realiza o făptură omenească folosindu-și libertatea pentru a se însoți cu voia lui Dumnezeu.”[\[214\]](#)

Nu pot să părăsesc acest citat înainte de a atrage atenția asupra acestor două mărturii drepte și adevărate în legătură cu planul în care o situează Dumitru Stăniloae pe Maica Domnului în relație cu noi, oamenii, și apoi privitor la ajutorul pe care ni-l poate acorda ea. Luminatul teolog Dumitru Stăniloae ne face cunoscut că **Fecioara Maria nu poate fi pusă pe același plan cu Hristos**. O astfel de înțelegere își poate găsi loc oriunde, dar nu la ortodocși! În învățătura cea adevărată a Ortodoxiei **Fecioara Maria stă pe același plan cu noi**. A doua observație privește ajutorul pe care ni-l poate oferi Fecioara Maria. Ajutorul pe care ni-l poate da ea se concretizează în a ne indica, a ne arăta *ce poate realiza o făptură omenească folosindu-și libertatea pentru a se însoți cu voia lui Dumnezeu*. Cine are urechi de auzit să audă, iar inimi de primit să primească! Acestea sunt opiniile celui mai luminat teolog ortodox al secolului XX, *incomparabil exeget al tradiției Ortodoxe* (vezi nota 70).

Iată-ne acum ajunși la finele ultimului capitol al cărții noastre în care am tratat subiectul *Cultul Maicii Domnului*. Ceea ce am făcut a fost numai înmănuncherea mărturiilor Scripturii și, apoi, ale Părinților Bisericii care ne aduc lumina lui Dumnezeu cu privire la locul UNIC pe care-l ocupă Maica Domnului în economia mântuirii. Aceste mărturii vor fi scumpe tuturor creștinilor ortodocși care iubesc deopotrivă Sfânta Scriptură, cât și mărturiile Părinților Bisericii păstrate în documente istorice autentice. Pe paginile Scripturii, cât și în mărturiile Părinților Bisericii, este portretizată poziția unică a Fecioarei Maria ca purtătoare a trupului Fiului lui Dumnezeu în lumea noastră. Nimeni nu poate adăuga nimic la cele spuse de Dumnezeu fără să-L întristeze pe Dumnezeu; și nimeni nu-i poate păgubi cu nimic măreția aceleia care a purtat în pântecul ei trupul lui Iisus, fără să atenteze la onoarea lui Dumnezeu care i-a făcut această chemare unică în istoria umanității.

Domnul Dumnezeu din ceruri să ne ajute pe toți credincioșii Lui ca, luminați de Duhul Sfânt și întemeiați pe Cuvântul scris al lui Dumnezeu, să acordăm tot respectul, cinstea și onoarea cuvenite aceleia din care Fiul Său slăvit Și-a luat trup omenesc, dar fără păcat!

A lui Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul și Dumnezeu Duhul Sfânt să fie slava, cinstea și onoarea de-acum și-n vecii vecilor, Amin!

[1] *Canoanele Bisericii Ortodoxe, Note și Comentarii*, arhidiacon prof. univ. dr. Ioan N. Floca, tipărită cu binecuvântarea ÎPS Antonie, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului, Sibiu, 2005. Cartea aceasta cuprinde, printre altele, repertoriul canonic pe teme anexat la Colecția oficială de canoane a Bisericii Ortodoxe, sau *Nomocanonul* în paisprezece titluri, alcătuit la anul 883 și aprobat de Sinodul desfășurat la Constantinopol în anul 920. Mai conține și enciclica Patriarhilor ortodocși de la 1848. Citatul menționat în titlu este parte din paragraful 20 de la pagina 598, sub titlul *Enciclica Patriarhilor Ortodocși de la 1848, Epistola enciclica a Bisericii Una, Sfinte și Apostolice, adresată Ortodocșilor de pretutindeni*.

[2] EPISCOP-VICAR, Teodosie Snagoveanu, *Prefață*, la *Îndrumătorul Bunului Creștin*, paginile I și II, IHTIS 1977, arhimandrit Gherontie Ghenoiul de la mănăstirea Sfântul Nicolae – Sitaru.

[3] Părintele Profesor Academician Dumitru Stăniloae, *Mica dogmatică vorbită*, DEISIS, Sibiu, 2000, pag. 25, al treilea paragraf.

[4] Biblia, Ed. E-Sword, Hosea 4:6.

[5] site-ul <http://www.religioustolerance.org/worldrel.htm> David Barrett et al, *World Christian Encyclopedia: A comparative survey of churches and religions – AD 30 to 2200*, Oxford University Press, 2001.

[6] Părintele Profesor Academician Dumitru Stăniloae, *Mica dogmatică vorbită*, DEISIS, Sibiu, 2000, pag. 34, al treilea paragraf.

[7] Biblia E.S, Romani 10:14-17.

[8] *Canoanele Bisericii Ortodoxe, Note și Comentarii*, ahidiacon profesor universitar dr. Ioan N. Floca, tipărită cu binecuvântarea ÎPS Antonie, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului, Sibiu, 2005. Cartea cuprinde, printre altele, repertoriul canonic pe teme, anexat la Colecția oficială de canoane a Bisericii Ortodoxe, sau *Nomocanonul* în paisprezece titluri, alcătuit la anul 883 și aprobat de Sinodul desfășurat la Constantinopol în anul 920. Mai conține și enciclica Patriarhilor ortodocși de la 1848. Citatul menționat în titlu este conținut în paginile 595 la 600, sub titlul *Enciclica Patriarhilor Ortodocși de la 1848, „Epistola enciclica a Bisericii Una, Sfinte și Apostolice*.

[9] Biblia, Ed. E-Sword, Iuda 1:3.

[10] *Cartea de Învățătură Creștină Ortodoxă*, P.S. Vasile, episcopul Oradiei, pr. prof. Dumitru Călugăr, pr. prof. Deheleanu și pr. prof. Dumitru Radu, Buc. 1978, sub PF Părinte Iustinian, pagina 9.

[11] *Rânduiala Sfintei Spovedanii și a Sfintei Împărtășanii*, arhimandritul Ioanichie Bălan, editura Mitropoliei Moldovei și a Bucovinei, Iași 1993, cu o prefață de Daniel, mitropolitul (la acea vreme) Moldovei și Bucovinei.

[12] Preot profesor Ion Buga, prolog la cartea tradusă tot de el *Din apă și din duh* scrisă de preotul Alexander Schmemmann, București, edit. Symbol, 1992, pagina 5.

[13] Biblia E.S., Evrei 13:7.

[14] EPISCOP-VICAR, Teodosie Snagoveanul, în *Prefață*, la *Îndrumătorul Bunului Creștin*, pagina 6, IHTIS 1977, arhimandrit Gherontie Ghenoii de la mănăstirea Sfântul Nicolae – Sitaru.

[15] *Enciclica Patriarhilor Ortodocși de la 1848, Epistola Enciclia A Bisericii Una, Sfinte, Catolice și Apostolice, adresată Ortodocșilor De Pretutindenii*, citată în lucrarea *Canoanele Bisericii Ortodoxe, Note și Comentarii*, arhidiacon profesor universitar dr. Ioan N. Floca, tipărită cu binecuvântarea ÎPS Antonie, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului, Sibiu, 2005. Cartea cuprinde, printre altele, repertoriul canonic pe teme anexat la Colecția oficială de canoane a Bisericii Ortodoxe, sau *Nomocanonul* în paisprezece titluri, alcătuit la anul 883 și aprobat de Sinodul desfășurat la Constantinopol în anul 920 (datată fiind la 1848, luna mai, indctionul VI). Documentul acesta conține apoi către sfârșit semnăturile ierarhilor participanți la Sinod, patriarhii și episcopii din Constantinopol, Antiohia și Ierusalim, și este extras din “*Revista Biserica Ortodoxă Română*”, an. 1935, pp. 545-688, text grec și traducere de Teodor M. Popescu, prof. la Facultatea de Teologie din București. Citatul menționat se află la pagina 598, al doilea paragraf.

[16] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza a IV-a*, 17, vol. 1, pag. 118.

[17] Biblia, Ed. E-Sword, Faptele Apostolilor 4:19.

[18] În citarea cărții Psalmilor s-a folosit numerotarea utilizată de formatul electronic on line din versiunea e-Sword. Această ediție nu a respectat versiunea scrisă a Bibliei care a comprimat capitolele 10 cu 11, ca apoi să revină la versiunea originală împărțind capitolul 147 în două.

[19] *Canoanele Bisericii Ortodoxe, Note și Comentarii*, arhidiacon profesor universitar dr. Ioan N. Floca, tipărită cu binecuvântarea ÎPS Antonie, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului, Sibiu, 2005. Cartea aceasta cuprinde, printre altele, repertoriul canonic pe teme anexat la Colecția oficială de canoane a Bisericii Ortodoxe, sau *Nomocanonul* în paisprezece titluri, alcătuit la anul 883 și aprobat de Sinodul desfășurat la Constantinopol în anul 920. Mai conține și enciclica Patriarhilor ortodocși

de la 1848, paragrafele 1 și 20 de la paginile 595 și 598 de sub titlul *Enciclica Patriarhilor Ortodocși de la 1848*, „*Epistola enciclica a Bisericii Una, Sfinte și Apostolice, adresată Ortodocșilor de pretutindeni*”.

[20] Biblia, Ed. E-Sword, Deuteronomul 19:14.

[21] Irineu Duvlea, episcop vicar al episcopiei ortodoxe române din America, *Cuvânt de suflet*, pag. 5 și 6.

[22] Preotul Alexander Schmemmann, *Din apă și din duh*, tradusă în limba română de preot profesor Ion Buga, București, Symbol, 1992. În *Prologul traducătorului*, Ion Buga îl prezintă pe autorul cărții Alexander Schmemmann prin aceste cuvinte: „*Având o mare putere de sinteză istorico-patristică și preocupat de liturgică în mod fundamental, el reușește să consemneze în domeniul liturgicii, așa cum a reușit Lossky în cel dogmatic, duhul cel mai autentic, mai pur și mai viu al Ortodoxiei... Soluția ortodoxă atât de minunat conturată de Schmemmann în cele două lucrări de teologie liturgică, Din apă și din duh, iar cealaltă Euharistia, va rămâne un fericit reper în drumul de azi și de mâine al mărturisirii ortodoxe...*”

[23] Ibidem, *Prologul traducătorului*, pagina 5.

[24] Ibidem, pagina 32, ultima parte a paragrafului 1.

[25] Sergiu Bulgakoff, *Ortodoxia*, Sibiu 1933, pag. 12.

[26] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza a IV-a*, 17, vol. 1, pag. 118.

[27] Biblia, 1 Cor. 11:1 Cr., și Hl.

[28] Ibidem, Efeseni 3:3.

[29] Vicențiu de Lerin, un învățător creștin din sec. 5, *Comonitoriu* cap. X.

[30] Sf. Policarp, *Ep. Filipeni VII*.

[31] Sf. Irineu, *Contra ereziilor*, 3, 2.

[32] Sf. Atanasie cel Mare, *Epistola Pascală*, 39.

[33] Ibidem, *Scrieri*, partea 1-a, capit. IX, pag. 163.

[34] Biblia, Tit 3:5 E.S.

[35] *Canonul Apostolic al primelor secole*, diacon profesor doctor Ioan I Ică jr., pagina 516.

[36] *Scrisoarea lui Aristeas către Philokrates*, aliniatele 310-316, traducere de Cristian Bădiliță în *Septuaginta*, vol. I, pag. 11-12.

[37] Antonie, Mitropolitul Ardealului, revista *Telegraful Român*, 1991, nr. 25-28, pag. 1, articolul *Sfinții noștri Evangheliști și 'evangheliștii' micilor ecrane și ai stadioanelor*.

[38] Pr. conf. dr. George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2000, pag. 101.

[39] Ioan I. Ică, jr., diacon doctor profesor, *Canonul Ortodoxiei, Canonul Apostolic al Primelor Secole*, Editura Deisis/Stravropoleos, 2008, citate cuprinse în capitolul 3 (*Creștinismul Apostolic ortodox după 2000*), *contestații, mutații, revizuirii*, pag. 87.

[40] Ibidem, pag. 88.

[41] Vezi Biblia, Ioan 20:31 și 2 Timotei 3:16.

[42] Sfântul Irineu, *Contra ereziilor*, 3,2.

[43] Pr. prof. Dr. Ion Bria în *Studii Teologice* nr. 5-6/1970, pag. 398-400.

[44] Antonie, Mitropolitul Ardealului, *Telegraful Român* Nr. 25-28/1991, articolul „*Sfinții noștri Evangheliști și evangheliștii micilor ecrane și ai stadioanelor*”.

[45] Sf. Vasile Cel Mare, *Migne, Patrologia Greacă* 31, col. 845.

[46] Clement Alexandrinul, *Stromata* 7, 16.

[47] Diacon, profesor dr. Ioan I Ică jr., *Canonul Apostolic al primelor secole*, spre sfârșitul celui de al doilea paragraf, pag. 516, în cadrul capitolului *Tertulian din Cartagina*, datat cu anul 200.

[48] Preot prof. dr. Ion Bria, *Studii teologice* nr. 5-6/1970, pag. 398-400.

[49] Pr. prof. I. G. Coman, *Patrologie*, vol. 1, pag. 65-69, București, 1984.

[50] Petre P. Panaitescu, *Introducerea la istoria Culturii Românești*, pag. 102-103, București, 1969.

[51] Antonie, mitropolitul Ardealului, *Telegraful Român*, 1984, nr. 11-12, pag. 1-2, articolul *Ortodoxism și Ecumenism*.

[52] Revista *Ortodoxia* din 1963, pag. 385-386.

[53] Revista *Ortodoxia* din 1982, nr. 2, pag. 301, citat al Sf. Ipolit Romanul (sec. 2).

- [54] Revista *Telegraful Român* nr. 11-12, de la Sibiu, 1984, pag. 1-2, în articolul Ortodoxie și ecumenism, mitropolitul Antonie Plămădeală.
- [55] Preot conferențiar doctor George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, tipărită cu binecuvântarea ÎPS Părintele Andrei, arhiepiscopul Alba Iuliei, Editura Reîntregirea, la Alba Iulia, 2000, pag. 101.
- [56] Sorin Dumitrescu, *România Liberă*, 5 Septembrie 1992, articolul *Ateul Ortodox*, pag. 6.
- [57] Preot profesor Ion Buga, citat cules din prefața pe care o face la cartea preotului Schmemmann, *Din apă și din duh*, pag. 18, întâiul paragraf.
- [58] Tertulian, *Despre prescripția contra ereticilor*, XXI, 3-5.
- [59] Tertulian, citat cules din *Mitropolia Ardealului*, nr. 7-8, 1985, pag. 411.
- [60] Arhimandrit profesor dr. C. Voicu, *Mitropolia Ardealului*, nr. 7-8, 1985, pag. 414.
- [61] Revista *Studii Teologice* nr. 5-6/1970, paginile 398 și 400.
- [62] Biblia, Ediția E-Sword, Ioan 16:7-9.
- [63] Ibidem, Tit 3:5.
- [64] Ibidem, Marcu 1:15.
- [65] Ibidem, Marcu 16:16.
- [66] Ibidem, Deuteronom 26: 2 și 8.
- [67] Ibidem, Filipeni 2:12.
- [68] Ibidem, 2 Petru 1:5.
- [69] Ibidem, Galateni 1:8-9.
- [70] Ioan I Ică jr., *Canonul Ortodoxiei*, Cuvânt înainte, pag. 11, paragraful 2, 2007.
- [71] *Mica Dogmatică Vorbită*, Editura Deisis, Sibiu, 2000, pag. 39, ultimele trei paragrafe.
- [72] *Strong's Concordance*, poziția G3340.
- [73] Biblia, 2 Corinteni 5:17.

[74] Ibidem, Ieșirea 31:18.

[75] Diacon profesor dr Ion I Ică jr., *Canonul Apostolic al primelor secole*, publicat recent în 2008 la Sibiu. Citatul se află la pagina 398, poartă titlul *Pocăința* și este scris la anul 69 sau între 96-98.

[76] George Remete, *Dogmatica Ortodoxă* la pagina 364.

[77] Christos Yannaras, doctor al facultății de litere a Universității Sorbona din Paris și al facultății de teologie din Tesalonic, profesor de filozofie la facultatea de științe politice din Atena și membru al Academiei Internaționale de Științe Religioase, în *Abecedar al credinței*, Editura Bizantină, București, 1996, pag. 57, 63, 64 ,66.

[78] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia despre pocăință*.

[79] Tertulian, *Despre pocăință*, aprox. anul 203.

[80] Sfântul Iustin Martirul și Filozoful, apologet de seamă al sec. II, *Dialogul cu iudeul Trifon*, pagina 42.

[81] Sfântul Clement Romanul care, după documente, este unul dintre primii urmași ai Sfântului Apostol Petru. După informațiile lui Irineu, Clement i-a cunoscut personal pe Apostolii Petru și Pavel. Deși îi sunt atribuite mai multe scrieri, una singură este recunoscută ca scrisă de el, *Scrisoarea I către Corinteni*. În cartea aceasta scrisă la anii 96-98 d.H., autorul amintit spune cuvintele din citat în legătură cu pocăința la paginile 22 și 43.

[82] Vezi deosebirea dintre Sfânta Tradiție Ortodoxă și tradiția populară în capitolul 1.

[83] Numerele G4716, G2476 și G5087.

[84] Sf. Ioan Gură de Aur, Omilia a 13-a la Filipeni.

[85] Tertulian, sec. 3, *Despre coroana ostașului*, XI, 3, Migne. P.L. 2,99.

[86] Revista *Ortodoxia* din 1982, nr. 2, pag. 309.

[87] Farar, în *Viața și opera Sfinților Părinți*, vol. 1, pag. 13, în traducerea episcopului Nicodem, Mănăstirea Neamțului, 1932-1935.

[88] *Ortodoxia*, nr. 2 /1982, pag. 308.

[89] *Dialogul cu iudeul Trifon*, LXXXIX –XCII, Colecția Părinți și Scriitori Bisericești, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1980.

[90] Preotul Schmemman, *Din apă și din duh*, din Prologul traducătorului, pag. 5.

[91] Publicat în Revista Teologică, nr. 4-6/1922, Sibiu, paginile 106-109.

[92] Biblia, Filipeni 2:7.

[93] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza a IV-a*, 17, vol. 1, pag. 118.

[94] Ipolit din Roma, *Tradiția Apostolică de la Roma*, datată între anii 200-235. Textul citat este publicat în lucrarea *Canonul Ortodoxiei, Canonul Apostolic al primelor secole*, semnat de diacon profesor doctor Ioan I Ică junior. La pagina 589 a cărții amintite, paragraful 43 (*Concluzie*), ni se dă definiția a ceea ce socotesc ortodocșii ca erezie.

[95] Preot profesor dr. Ion Bria, *Dicționarul de Teologie Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române. Lucrarea este tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, București, 1994, a doua ediție revizuită și completată, pag. 72-73.

[96] Preot profesor dr. George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, publicată de Editura „Reîntregirea”, Alba Iulia, î2000, pag.196, *Generalități*, din cadrul capitolului *Păcatul strămoșesc*.

[97] Ibidem, pagina 270.

[98] Ibidem, pagina 238.

[99] Lucrarea *Teologia Dogmatică și Simbolică*, volumul II, paginile 853-854, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1958.

[100] Iustin Martirul, *Dialogul cu iudeul Trifon*, pagina 42 și 45, făcând referire la Isaia 1:16.

[101] Iustin Martirul, *Jurgens*, pag. 129.

[102] Aceste informații sunt confirmate în *Revista Ortodoxă Studii Teologice* nr. 9-10/1977, pagina 617.

[103] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia 40 la 1 Corinteni*, pag. 568, traducere de Arhim. Teodosie Atanasiu, București, 1908.

[104] Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă volumul II*, pagina 323 aliniatul c.

[105] Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, pag. 34.

[106] Este vorba despre notița 321 la cartea *Ambigua* a Sf. Maxim Mărturisitorul, vol. 80, pagina 252, *Colecția Părinți și Scriitori bisericești*, București, 1983.

[107] Diaconul profesor doctor Ioan I Ică junior, primul volum al lucrării *Canonul Ortodoxiei, Canonul Apostolic al primelor secole*, publicat la Sibiu, 2008, Editura Deisis, pag. 568 (Botezul).

[108] Ibidem, *Didahia celor Doisprezece Apostoli, Tradiția Apostolică a lui Ipolit din Roma* scrisă la anii 50, pagina 579, articolul *Despre cei ce vor primi botezul*.

[109] Iustin Martirul și Filozoful, *Apologia I către Antoninus Pius*, scrisă la Roma prin anul 155, în Ioan Ică junior, *Canonul Ortodoxiei*, pag. 366 (Botezul).

[110] Ion I Ică junior, *Canonul Ortodoxiei, Constituțiile Sfinților Apostoli prin Clement* de la pagina 662, citat extras din aliniatul de sub titlul *Cum anume trebuie să fie cel inițiat (botezat)*, lucrare considerată ca fiind editată la Antiohia, în anul 380.

[111] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza a XVII-a*, capit. 14, vol. II.

[112] Sf. Ioan Gură de Aur, *Evrei, Omilia IX*, pag. 149.

[113] – Teofilact, arhiepiscop de Ohrida (Bulgaria), în comentariul său la Efeseni 4,5.

Preot profesor dr. Ion Bria, *Dicționarul de Teologie Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române. Lucrarea este tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, a doua ediție revizuită și completată.

[114] Preot profesor dr. Ion Bria, *Dicționarul de Teologie Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR. Lucrarea aceeași este tipărită cu binecuvântarea PF Sale Părintele Teoctist, Patriarh al BOR, București, 1994, a doua ediție revizuită și completată, pagina 72.

[115] *Mic dicționar enciclopedic*, ediția a III revăzută și adăugită, 1986.

[116] Cuvântul *făptură* este redat de concordanța lui Strong's (nr. G2937) prin *creație*.

[117] Christos Yannaras, *Abecedar al credinței*, editura Bizantină, București, 1996, pag.85.

[118] *Canonul apostolic al primelor secole*, vol. 1, de diacon profesor dr. Ioan I. Ică jr., 2008 și *Canoanele Bisericii Ortodoxe* de arh. prof. dr. Ioan N. Floca, 2005.

[119] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza a II-a*, vol. 2, 552.

[120] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza I-a*, 2.

[121] Sf. Maxim Mărturisitorul: *Filocalia*, vol. III, pag. 385.

- [122] Sf. Macarie Cel Mare, *Omilia XXIII*, 1, pag. 136.
- [123] Sf. Macarie Cel Mare, *Omilia XVIII*.
- [124] Sf. Macarie Cel Mare, *Omilia XXVII*, 5, pag. 160.
- [125] Sf. Macarie Cel Mare, *Omilia XVI*, 8, pag. 109-110.
- [126] Pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol II, pag. 82.
- [127] Pr. conf. Dr. George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, pag. 270.
- [128] Ibidem, pag. 276.
- [129] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia XVII* la Efeseni, pag. 39.
- [130] Ibidem, *Omilia II* la Matei, 2.
- [131] Ibidem, *Omilia XI* la 2 Corinteni.
- [132] Ibidem, *Omilia XV*, Comentarii la Predica de pe Munte.
- [133] Ibidem, *Omilia XVII* la Romani, 276.
- [134] Vasile Mihoc, teolog ortodox, *Dreapta învățătură de credință a Bisericii*, articol publicat în *Mitropolia Ardealului*, 1983, nr. 1-2, pag. 37.
- [135] Gherontie Ghenoiu, *Îndrumătorul Bunului Creștin*, tipărită cu binecuvântarea PF Sale Teoctist, patriarhul României, scrisă la Mănăstirea Sfântul Nicolae – Sitaru, eidtura IHTIS, 1997, pag. 177, aliniatul 86.
- [136] Origen, *Omilia a 9-a*, Selecta in Leviticum.
- [137] Preot prof. Dr. Ion Bria, *Dicționar de teologie ortodoxă*, București, 1994, pag. 313.
- [138] Preotul profesor Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, București 2003, pag. 279, citat din Schmemmann, *For the Life of The World*, New York, 1963, pag. 69.
- [139] Ibidem, vol. II, București 2003, pag. 243 .
- [140] 2 Timotei 3:16, Ed. E-Sword.
- [141] Rom. 1:28, Ed. E-Sword.
- [142] Rom. 1:28, Ed. E-Sword.

[143] Rom. 1:28, Ed. E-Sword.

[144] Evrei 12:28-29, Ed. E-Sword.

[145] Ioan 4:24, Ed. E-Sword.

[146] Ioan 12:48, Ed. E-Sword.

[147] *Intrarea în Împărăție*, pag. 43.

[148] *Epistola Enciclia A Bisericii Una, Sfinte, Catolice și Apostolice, adresată Către Ortodocșii de Pretutindenii*, citată în *Canoanele Bisericii Ortodoxe, Note și Comentarii* de către Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, pag. 598, paragraful 20.

[149] Ipolit Romanul, *Revista Ortodoxia* nr. 2, pag. 301, 1982.

[150] Arhimandritul Vasilios, *Intrarea în Împărăție*, pag. 110.

[151] *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, pag. 49.

[152] București, 1978, tipărită cu binecuvântarea PF Părinte Iustinian, Patriarhul BOR, pag. 154.

[153] *Filocalia*, vol. 1, pag. 91.

[154] Scriitor bisericesc din sec. 3, *Despre coroana ostașului*, XI, 3, Migne.

[155] *Articolul Ateul Ortodox*, pag. 6.

[156] *Prologul traducătorului* în Schmemmann, *Din apă și din duh*, pag. 5.

[157] *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, București, 1994, pag. 115 .

[158] Preot Prof. Dr. Ion Bria, *Dicționarul de Teologie Ortodoxă*, tipărit cu binecuvântarea PF Părinte Teoctist, Patriarhul BOR, ediția a II-a revizuită și completată, Editura IBM al BOR, București, 1994, pag. 115 (*Cult*).

[159] *Dicționarul de Teologie Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 1981, pag. 195.

[160] *Mitropolia Ardealului*, nr. 6/1987, pag. 45.

[161] Fragment cules din *Canonul 82 al Sinodului 6 ecumenic de la 691*, publicat în *Telegraful Român*, nr. 9-10/1987 pag. 2.

[162] Tertulian din Cartagina (+226), în lucrarea *Despre prescrierea ereticilor* (cca 200), traducere după ed. F. Refoules: TERTULLIEN, *Traite de la prescription contre les heretiques*, Paris, 1957, p.89-151. Citatul acesta este cules din *Canonul Ortodoxiei I, Canonul apostolic al primelor secole*, diacon profesor dr.Ioan I Ică jr., Editura Deisis/Stravopoleos, 2008, pag. 516.

[163] George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2000, pag. 92.

[164] Episcop Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române din America, cartea *Cuvânt de Suflet*, pag. 129, Editura Vatra Românească, Grass Lake, Michigan, Statele Unite, 2007.

[165] *Către Tralieni*, cap. IX, paragrafele 1-2.

[166] Matei 15:6 Ed. E-Sword.

[167] Matei 15:6 Ed. E-Sword.

[168] Aici s-a folosit formatul electronic <http://www.derwent.ro/biblia.php>

[169] Evrei 11:1 Ed. E-Sword.

[170] Matei 15:3-9 Ed. E-Sword.

[171] Sf. Ipolit Romanul, citat luat din *Ortodoxia*, nr. 2, pag. 301.

[172] *Despre războiul iudaic*, 1, 650.

[173] *Anale*, V, 5.

[174] *Prefață la Dogmatica Ortodoxă* a lui George Remete, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2000.

[175] *Studii teologice*, 1963, nr. 3-4, articolul *Originea, instituirea și dezvoltarea cultului creștin*, pag. 134-138.

[176] *Octavius*, XXXII, 1-4, *Apologeti de limbă latină*, pag. 386.

[177] *Apologia* 1, 5.

[178] *De Spectacolis*, 23, 24-26.

[179] *Stromata* V, 14, 94, 5.

[180] *Stromata* V, 28, 4-6.

- [181] Stromata VIII, 5, 28, 1-4.
- [182] Stromata VII, 5, 29, 4.
- [183] Contra lui Cels VIII, 17-19.
- [184] Contra lui Cels VII, 66.
- [185] Contra lui Cels VIII, 17.
- [186] *Studii Teologice* nr. 9-10/1971, pag. 621-626, articolul *Cinstirea sfințelor icoane în primele trei secole*.
- [187] *Ortodoxia* (o lucrare care-i aparține), pag. 12, Sibiu, 1933.
- [188] Cartea *Cultul și ereziile*, pag. 18, Pitești, 1926.
- [189] Preot dr. Nicolae V., în revista *Ortodoxia* Nr. 1, 1982, articolul *Teologia icoanelor*, pag. 55.
- [190] Teologul Sever Mureșianu, *Iconologia creștină occidentală și orientală*, București, 1983, pag. 64.
- [191] *Origen, un scriitor creștin din sec. 3, Contra lui Celsus 3, 34"*.
- [192] Petre Vintilescu, *Cultul și ereziile*, Pitești, 1926.
- [193] Preot profesor Nicoale Neaga, *N-am venit să stric Legea*, apărută la Sibiu în 1940, cap. XVI ȘI XVII, pag. 97-112.
- [194] Biblia, 1 Timotei 2:4.
- [195] *Cartea de Învățătură Creștină Ortodoxă*, tipărită cu binecuvântarea P F Părinte Iustin, pag. 151.
- [196] Cateheza a IV-a, 17, vol. 1.
- [197] Arhidiacon, Dr. Ioan Zăgrean, Profesor la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, în cartea *Morala Creștină, Manual pentru Seminariile Teologice ale BOR*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă la București, 1974, pag. 172-173.
- [198] Clement din Roma, în *Scrisoarea a doua către creștinii din Corint*, scrisă între anii 96-98.
- [199] Iustin Martirul, în *Iustin, dialogul cu Iudeul Trifon*, cules din *Izvoarele Ortodoxiei*, București, 1941, pag. 109.

- [200] Sf. Ioan Damaschin, în *Dogmatica, capit. II, paragraful 4*, traducerea D. Fecioru, București, 1938, pag. 66.
- [201] Ioan Gură de Aur, în *Omilia 23 la 1 Corinteni*, traducere de Arhimandrit Theodosie Athanasiu, București, 1908, pag. 314.
- [202] Ibidem, la *Omilia XII*, pagina 165.
- [203] Arhimandritul Gherontie Ghenoiul, Mănăstirea Sfântul Nicolae – Sitaru, în cartea *Îndrumătorul bunului creștin*, Editura IHTIS, 1997, cu binecuvântarea PF Sale Teoctist, Patriarhul BOR, pag. 139 și 143-144.
- [204] Arhidiacon Dr. Ioan Zăgorean, profesor la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, în cartea *Morala Creștină, Manual pentru Seminariile Teologice ale BOR*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă la București, 1974 (*Lecția XXVI: Datoria Creștinului Față de Dumnezeu, Virtuțile Crediței și Nădejzii*) pag. 169.
- [205] Preot conferențiar doctor George Remete, în *Dogmatica Ortodoxă*, tipărită cu binecuvântarea PF Părintele Andrei, arhiepiscopul Alba Iuliei, Editura *Reîntregirea*, la Alba Iulia, 2000, pag. 346-347 (*Judecata Particulară*).
- [206] Textul de la Calcedon, traducere Emanuel Contac, <http://vaisamar.wordpress.com/2011/12/08/marturisirea-de-credinta-de-la-calcedon-451/>.
- [207] Christos Yannaras, abecedar al credinței, editura Bizantină, București, 1996, pag. 121.
- [208] Vezi comentariul lui Bartolomeu Anania de la Ioan 2.
- [209] Preot Prof. Dr. Ion Bria, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, Editura Instit. Biblic și de Misiune al BOR, București, 1994, pag. 245-247.
- [210] Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, pag. 79-80, 87.
- [211] Revista *Studii Teologice*, nr. 5-6, pag. 330, anul 1981.
- [212] Episcop Antonie Plămădeală, *Ca toți să fie una*, pag. 399, 401-402 și apoi 404-407.
- [213] Diacon Ioan I Ică jr., în *Canonul Apostolic al Primelor Secole*, vol. I, la capitolul Ignatie Teoforul, episcopul Siriei (+cca. 107), *Cele treisprezece epistole ale corpusului amplificat în secolul IV*, la pag. 473 ne redă o scurtă scrisoare a lui Ignatie către Fecioara Maria sub titlul *Către Fecioara Maria, Ignatie al ei, Mariei purtătoarei de Hristos*. Imediat sub această scrisoare este răspunsul Fecioarei (*Răspunsul Fecioarei Maria, Smerită slujnică a lui Hristos Iisus, lui Ignatie, iubitelui împreună-ucenic*).

[\[214\]](#) *Mica dogmatică vorbită*, pag. 184.

[Citește articolul complet »](#)

PAGANIZAREA CRESTINISMULUI

Postat în [CARTI](#) în 14 aprilie 2012 | [Lasă un comentariu »](#)

[PAGANIZAREA CRESTINISMULUI](#)

[Citește articolul complet »](#)

CREȘTINISMUL ȘI SCRIPTURILE

Postat în [CARTI](#) în 14 aprilie 2012 | [Lasă un comentariu »](#)

„Drept răspuns le-a zis:

«Dar voi de ce călcați porunca lui Dumnezeu

în folosul datinei voastre?»“

(Matei 15:3)

Creștinismul

și Scripturile

Biblia sau datinile strămoșești?

Volumul 1

Aurelian Șt. Chibici

Cuvânt înainte

„A venit la ai Săi și ai Săi nu L-au primit“ (Ioan 1:11). Aceasta este menirea societății? Să respingă sau să-și ucidă salvatorii? Poporul evreu parcă și-a dat toată silința s-o dovedească. Toți trimișii lui Dumnezeu au avut de suferit, ultimul pomenit fiind Zaharia fiul lui Barachia ucis între Templu și altar. Apoi pentru a-și etala aderența la religia strămoșilor, pentru a-și atrage admirația contemporanilor ca „*păstrătorii adevăratei credințe*“, au procedat la împodobirea mormintelor martirilor neamului. Domnul Isus nu-i laudă pentru râvna lor de a cinsti postum strămoșii, ci dimpotrivă îi mustră, pentru că nu s-au lepădat de faptele rele ale ucigașilor oamenilor sfinți: „*Vai de voi cărturari și farisei fățarnici! Pentru că voi zidiți mormintele proorocilor, împodobiți gropile celor neprihăniți*“ (Matei 23.29). Domnul Isus Se știe amenințat de urmașii ucigașilor sfinților din trecut și le descoperă atitudinea lor de viitor împotriva Sa precum și a trimișilor Săi prin cuvintele: „*Iată vă trimit proroci, înțelepți și cărturari. Pe unii din ei îi veți omorî și răstigni, pe alții îi veți bate în sinagogile voastre, și-i veți prigoni din cetate în cetate*“ (Mat. 23.34).

La prima vedere s-ar părea că vina evreilor a fost peste măsură de mare și în decursul vremurilor, mulți numiți creștini s-au considerat datori a răzbuna sângele vărsat al Domnului Isus de către evrei și foarte mulți urmași ai răstignitorilor Domnului au fost omorâți și jefuiți în Numele Domnului Isus.

Cu ocazia rebeliunii legionare din 22 ian. 1941, conform expresiei folosite de generalul Antonescu, un număr de 218 preoți au aruncat crucea și au pus mâna pe revolver, ucigând evrei cu nemiluita (Mag. Ist. 1 (298) ian.1992, pag. 60).

A fost vina evreilor atât de mare încât trebuiau omorâți, deportați și mai ales jefuiți? Dar poporul Român nu poartă nici o vină ? Eu zic că da. Și care este baza afirmației? Noi ne lăudăm cu latinitatea noastră. Și am ajuns, cu afinitatea față de strămoșii noștri, identificându-ne cu acești strămoși romani care l-au răstignit pe Domnul Isus, până acolo că suntem în stare să-i considerăm eretici, sectanți, stricători de lege și spiritualitate românească, pe toți acei care nu identifică creștinismul cu practicile păgâne moștenite de la romani.

Clerul ortodox român, mai repede renunță la un adevăr Biblic, decât să denunțe obiceiurile și datinile strămoșești moștenite de la strămoșii noștri păgâni, și care nici cum nu pot fi numite creștine. Și totuși, George Coșbuc, sesizează discrepanța dintre creștinismul pur și cel practicat de români prin cuvintele: „O zic numai că avem foarte mult fond religios păgân. Că nu e țaranul religios? ba dimpotrivă e religios până la spaimă până la absurd. Dar nu în cele creștine ci în cele păgâne și moștenite din moși

strămoși“ (*Elementele literaturii populare pag. 261*). Adevărul e că în cea mai mare parte, creștinismul din vremea noastră, nu e identic cu cel din primele trei secole. Treptat oamenii au adăugat creștinismului datini și obiceiuri ce nu numai că nu sunt poruncite Biblic ci dimpotrivă sunt în contradicție cu spiritul Biblic. De aceea în mare cel puțin în primul mileniu creștin, se poate vorbi de trei etape ale dezvoltării creștinismului în răspândirea sa. *Prima* și cea mai glorioasă perioadă a creștinismului a fost cea a primelor trei secole. Nesprijinit de stat și chiar în contradicție cu statul, dând lui Dumnezeu ce I se cuvine și Cezarului ce i se cuvine, el și-a păstrat ființa sa Evanghelică și Apostolică. În această perioadă nu existau preoți care să slujească altarului, bisericile fiind conduse de bătrâni (presbiteri) cu misiunea de a păstori biserica, aceștia la rândul lor își asociau la lucrare diaconi, prooroci, învățători și evangheliști. *Nu se practica botezul copiilor, nu exista un cult al moaștelor, al sfinților, al morților sau al icoanelor. Creștinii nu se însemnau cu semnul crucii și nici nu aveau sărbători închinare sfinților. O cauză care asigura puritatea creștinismului se datora faptului că nimeni nu se creștina din interes, știind că odată pășind pe calea pocăinței, era oricând în situația de a i se confisca averea, de a fi surghiunit, de a-și pierde slujba sau, în ultimă instanță, de a-și pierde viața.*

A doua etapă a fost cea a creștinărilor din interes. O dată cu edictul de toleranță din anul 313 creștinismul e ridicat la nivelul celorlalte religii. Împăratul fiind favorabil creștinilor, mulți s-au creștinat pentru a-și păstra posturile.

A treia etapă și cea mai dezastruoasă, a început când împărații Teodosiu în anul 395 și apoi Iustinian după anul 527 i-au forțat pe păgâni să se creștineze. Au fost dărâmate temple păgâne, dar și sinagogi. Evreii fiind prigoniți o dată cu păgânii, au devenit creștini de nevoie. Păgânii în majoritatea cazurilor tot păgâni au rămas, păstrând în ființa lor nostalgia ceremoniilor din templele lor dărâmate. Printre aceștia erau și oameni culți, filozofi care chiar înțelegând superioritatea creștinismului asupra păgânismului nu se putea debarasa de multitudinea datinilor și obiceiurilor lor. De aici înainte se trece la menținerea lor în creștinism făcând compromisuri după compromisuri.

Grecii neînțelegând închinarea în duh și în adevăr au introdus în Biserică cultul icoanelor, precedat de cel al Maicii Domnului, la Sinodul al III-lea ecumenic din Efes, în anul 431. Pentru *îmbunătățirea* cultului, slujitorii altarului sunt îmbrăcați în odăjdii, *e repusă perdeaua dinăuntru ruptă de sus până jos cu prilejul răstignirii Domnului pentru ca credincioșii să nu potă apela direct la Marele Preot, Isus Hristos Domnul. E introdus botezul copiilor, cu toate că Domnul Isus nu zice că cine se va boteza se va mântui, ci numai cel ce va crede și se va boteza va fi mântuit, ceea ce cere discernământ și voluntariat, facultăți care lipsesc unui copil de opt zile.*

Sărbătorile închinare zeilor păgâni sunt rededicate sfinților. Liturghia introdusă pentru îmbunătățirea cultului – un amestec de practici iudaice și păgâne influențate de arta teatrală greacă – despart Biserica în două: preoții – partea activă și ceilalți credincioși – partea pasivă a Bisericii. Sub influență păgână, creștinismul adoptă cultul moaștelor și al morților și câte altele, cartea de față având tocmai acest scop de a pune față în față Cuvântul Domnului cu datinile și adausurile omenești, la care asociem istoria care ne

arată condițiile și perioadele în care oamenii au înlocuit Cuvântul lui Dumnezeu în folosul datinilor omenești.

Biserica e apărută de stat, iar ea, la rândul ei, face politica statului. În acest spirit, comandantul de oști al împăratului Iustinian, comitele Belizarie face ravagii nu numai între păgâni ci și între creștinii care nu se supuneau hotărârilor sinoadelor ecumenice din Efes sau Calcedon. Cu toate că nu putem trece cu vederea decretelor cu caracter creștin umanitar, promulgate de împărați creștini, cum ar fi: interzicerea luptelor de gladiatori, răstignirea sau uciderea copiilor nedoriți, lipsa tiparului face ca Biblia să nu fie cunoscută nici măcar de clerici, ceea ce ușurează adoptarea oricărui adaus. Perioada anilor 727-843 e numită în istoria imperiului Bizantin perioada luptelor iconoclastice. Împăratul Leon Isaurul al III-lea sesizează pericolul venerării icoanelor ca o păgânizare mascată a creștinismului, dar femeile și călugării au câștigat de cauză.

Evul Mediu adâncește prăpastia dintre creștinismul autentic evanghelic și apostolic, în folosul unor îmbunătățiri ce nu pot fi numite creștine. Renașterea se încurcă în filozofii unele cu tendință atee sau păgână, adresându-se păturii culte a societății, pentru a o scoate de sub servitutea bisericii care se amestecă în treburile împăraților, provoacă războaie conduse de papi și pune în mișcare Inchiziția. Tradiția ia locul Bibliei. Pentru a justifica adausurile operate, se apelează la apocrife. La 18 ianuarie 1562, arhiepiscopul de Reggio declara: „*Tradiția stă deasupra Scripturii, iar autoritatea Bisericii, nu poate fi subordonată autorității Scripturii*“ (cf. G. E. Vandeman).

Partea pozitivă a Renașterii rămâne cea a studiului limbilor clasice antice (greca și ebraica), care are drept urmare traducerea Noului Testament de către Erasmus din Rotterdam într-o formă accesibilă, la care se adaugă inventarea literelor mobile de către Guttemberg, astfel Biblia putând fi citită de mult mai mulți clerici, ceea ce a dus la reforma religioasă. După uciderea de către Inchiziție a aproape un milion de *eretici* și devastarea Europei de războaiele religioase, se ajunge la pace. Nordul, centrul și nord-vestul Europei devine protestant, sudul Europei rămâne catolic, iar Răsăritul Ortodox.

Chiar dacă protestantismul a rodit mult întorcând creștinismul spre Evanghelie, a avut și unele inconsecvențe. S-a păstrat botezul copiilor și o preoție diminuată. S-a încurcat în treburi lumești și a păstrat lucruri lumești, cum ar fi dansul, băuturile alcoolice, fumatul etc. Și fiindcă oamenii sunt diferiți prin formația lor sufletească, unii credincioși negăsind pacea sufletească dorită în bisericile protestante, au inițiat mișcări de sfințire care aveau drept scop revitalizarea Bisericii, anabapțiștii punând în aplicare conform Bibliei botezul oamenilor maturi, unii din inițiatori negândindu-se a se despărți de bisericile din care făceau parte, ci doar a o reforma în sensul bun al Cuvântului.

Dar acești înainte mergători ai neoprotentismului s-au văzut în fața a doi dușmani puternici: Biserica Protestantă și cea Catolică, amândouă sprijinite de stat. Dar despre aceasta se va vorbi mai pe larg în lucrarea de față. Dacă lumea creștină conform celor de mai sus e împărțită aproximativ teritorial, conform „Micului dicționar enciclopedic de istorie universală“, publicat în anul 1988, se descoperă și o altă latură. Cea economică. Protestanții care au cultul muncii fiind pe locul întâi în ce privește venitul pe cap de

locuitor, catolicii pe locul al doilea, iar ortodocșii în paranteză. (Cf. academicianului Răzvan Teodorescu, Magazin istoric din 1999), comparație destul de semnificativă: Țările române din punct de vedere religios au avut un caracter diferențiat. Ardealul a suferit de timpuri influența diferitelor curente religioase creștine, ceea ce l-a detașat de restul țării chiar și din punct de vedere cultural, economic și social.

Un nedreptățit al istoriei este Despot Vodă (Ioan Iacob Heraclid, 1561-1563). Educat în Apus, sub influența protestantismului, a introdus un sistem economic deosebit de cel cunoscut pe vremea sa, a invitat pe toți persecutații protestanți să vină în Moldova și a înființat o școală teologică protestantă la Cotnari. În momentul de față istoria recunoscându-i meritul de umanist și reformator, de aceea chiar dacă nu putem estima pierderea suferită de Moldova, prin uciderea de către Ștefan Tomșa a acestui domnitor, cu toată hula aruncată asupra sa de Vasile Alexandri în piesa istorică *Despot Vodă*, cred că dacă i se dădea timpul necesar să-și pună în aplicare planurile sale progresiste pe toate planurile, religios și politico-administrativ, în momentul de față nu ar trebui să mai batem la toate ușile ca să intrăm în Europa, noi poate fiind de mult integrați în structurile Europei moderne.

Care e cauza situației noastre atât de precare din toate punctele de vedere? *Biblia a adus bunăstarea țărilor Evanghelice, dar poporului român Biblia îi este prezentată fie ca o carte sectantă de care trebuie să te ferești, fie o carte atât de sfântă încât trebuie ținută numai în altar* și, pe bună dreptate pr. Iosif Trifa zicea, la vremea sa: “A sosit vremea să-L luăm pe Hristos de acolo, să-L eliberăm din altar, să-L scoatem și să-L ducem pretutindeni în viața oamenilor, și aceasta numai dându-le în mână Sfânta Scriptură. Departe de a fi un om cu vederi reformatoare în materie de creștinism, Mihai Eminescu constată discrepanța dintre creștinismul primar și cel din vremea sa – la care putem adăuga: Și din vremea noastră! – prin cuvintele:

Azi artistul Te concepe, ca pe-un rege-n tronul său.

Dară inima deșartă, mâna fină n-o urmează.

De a veacului suflare, a lui inimă e trează.

Și în ochii lui cu minte, Tu ești om, nu Dumnezeu.

Azi gândirea se aprinde ca și focul cel de paie.

Ieri ai fost credință simplă, însă sinceră adâncă,

Împărat fu-și omenirii, crezu-n Tine era stâncă.

Azi în marmură Te taie, ori pe pânză te aruncă.

(din poezia *Dumnezeu și om*)

Versurile de mai sus sunt o reluare a poeziei *Christ*, care are următoarea construcție:

Puiul ieslei azi e d-aur, ești scaldat în mir și-oleu.

Mama Ta e o regină, nu femeia cea săracă.

Căci în ochii ironiei, Tu ești om, nu Dumnezeu

Azi ești fraza strălucită, azi ești masca cea de fală,

Ieri ai fost credință simplă, însă sinceră, adâncă,

Împărat fu și omenirii crezu-n Tine era stâncă.

Azi în marmură Te taie, ori pe pânză Te exală.

Asta-i tot, Isuse dulce, pus pe cruce pentru lume?

Asta-i tot, frunte de rege cu cununa cea de spini?

Ieri ai fost steaua de aur a-mpăraților creștini.

Azi în gura lor profană, nu mai ești decât un nume.

Subsemnatul, prin natura serviciului, am călătorit mult, având prilejul de a vorbi cu oameni diferiți din toate punctele de vedere din diferite departamente creștine. Din discuții am sesizat setul de întrebări ce i se pun unui *pocăit* și având înclinație spre istorie căutam să cunosc cât mai multe lucruri despre începutul și evoluția creștinismului în timp pentru a putea răspunde celor ce mă întrebau fără să mă gândesc să-mi adun cunoștințele într-un volum destinat tiparului. Dar câte un interlocutor îmi spunea: „Domnule, dacă ar exista o carte cu asemenea date, aș fi curios s-o citesc.“ Aceasta m-a făcut ca să încep prin a aduna cât mai multe date necesare apărării adevăratei credințe și să le adresez lumii creștine dornice de a cunoaște adevărul. Cartea o adresez poporului român, care e ținut departe de Evanghelie, dar cufundat peste măsură de mult în datini lumești și superstiții. Pentru susținerea cauzei, nu folosesc cuvintele mele, ci numai cele ale Mântuitorului nostru și a trimișilor Săi, care nu au plecat în lume cu altceva decât cu Cuvântul Domnului, fără a-l răstălmăci. Și dacă Domnul Isus, îi acuză pe farisei că încalcă porunca lui Dumnezeu în folosul unor datini omenești, sfinții apostoli I-au urmat porunca, de aceea Sf.Ap. Pavel scrie celor din Colose: „*Luați seama ca nimeni să nu vă fure cu filozofia și cu o amăgire deșartă, după datina oamenilor, după învățăturile începătoare ale lumii și nu după Hristos*“ (Col. 2.8). Iar celor din Corint le spune: „*Vă fac cunoscut fraților (și români) Evanghelia, pe care v-am propovăduit-o, pe care a-ți primit-o, în care ați rămas și prin care sunteți mântuiți dacă o țineți așa cum v-am propovăduit-o; altfel degeaba ați crezut*“ (1 Cor. 15.1-2). Biblia și Tradiția se exclud reciproc. Ori una, ori alta. De aceea creștinii sunt chemați să aleagă. Nu se poate sluji la doi stăpâni. Doresc ca modesta mea încercare de a îndrepta privirile cititorilor spre Domnul nostru Isus

Hristos, Singurul Mântuitor, Singurul Mijlocitor și Singurul Mare Preot, care stă la dreapta Tatălui ca să mijlocească pentru un creștinism deusolat, să fie sub privirea, ocrotirea, călăuzirea și binecuvântarea lui Dumnezeu.

Autorul

Aurelian Șt. Chibici

tel. 1-(253)859-9675

Notă: Capitolele X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII și XXIV au fost publicate și sub formă de broșuri, pentru care am inclus în prezentul manual și prefața fiecărei broșuri.

Capitolul I

VEACUL APOSTOLIC

Săi nu L-au primit .Dar tuturor celor ce L-au primit, adică celor ce cred în Numele Lui le-a dat dreptul să se facă copiii ai lui Dumnezeu.”

(Ioan 1.11-12)

A venit timpul ca Vechiul Testament să se întâlnească cu cel Nou. Era joi seara la 13 Nisan. E instituită Euharistia (Cina Domnului). Mielul e pregătit pentru a fi jertfit și astfel la 14 Nisan Vineri în anul 783 de la fondarea Romei aproximativ în anul 30 A.D. Domnul nostru Isus Hristos își încredințează Duhul Tatălui ceresc. Pentru moment de fiica iudeilor apostolii Domnului s-au împrăștiat. Dar nu trece mult și speranța lor e restabilită:

*„Hristos a înviat,,! cei ce plângeau și se tânguiau primesc confirmarea învierii din gura Mariei Magdalena și a celeilalte Marii. Petru aleargă la mormânt pe care-l găsește gol și nu vede decât fâșiile de pânză aruncate pe pământ și ștergarul ce se punea pe fața celui mort făcut sul. Arătărilor Lui se înmulțesc. Ucenicii Domnului martori ai minunilor și a învierii Sale așteaptă cu înfrigurare reinstaurarea împărăției lui Israel. Ei încă nu au înțeles că împărăția lui Hristos nu e de factură pământească cu arme deucidere binecuvântate și stropite din belșug cu aghiazmă de slujitorii Bisericii, cum se întâmplă în zilele noastre cu toate că Domnul Isus declara în fața lui Pilat: „*împărăția Mea nu este din lumea aceasta.*„ (Ioan 18.36) Domnul Isus n-a venit să piardă oamenii ci să-i mântuiască. Nu să pogoare foc din cer asupra Samaritenilor, și nici ca trimișii lui să taie urechile oamenilor, ci-i trimte ca pe niște oi în mijlocul lupilor lucru pe care mai târziu apostolii l-au înțeles, după ce aproape douăzeci de ani s-au ferit să ducă Evanghelia la neamuri. Odată primită Făgăduința în ziua Cincizecimii, apostolii sunt pregătiți pentru*

lucrare. “*Ci voi veți primi o putere când se vapogorâ Duhul Sfânt peste voi și-mi veți fi martori în Ierusalim, în toată Iudeea, în Samaria și până la marginile pământului,*” (Fap.Ap.1.8) Apostoli în acest context și-au pregătit și forma de organizare pe care o putem cunoaște din Sfintele Scripturi. Bisericele erau conduse de bătrâni care împreună cu Biserica alegeau diaconi sau slujitori, și-și asociau la lucrare învățători, prooroci și Evangheliști în stare să ducă Cuvântul lumii. Fiecare credincios se considera un trimis al Domnului, implicându-se în lucrarea de Evanghelizare. Biserica primară s-a dovedit a fi o Biserică vie. În adunările creștine fiecare dintre participanți în măsura descoperirii dumnezeiești contribuia după darul său la zidirea Bisericii: “*Ce este de făcut atunci fraților ? Când vă adunați laolaltă, dacă unul din voi are o cântare, altul o învățătură, altul o descoperire, altul o vorbă în altă limbă, altul o tălmăcire, toate să se facă spre zidirea sufletească.*” (1 Cor, 14.26) Perdeaua dinăuntru încă nefiind repusă, Biserica nu era împărțită între mireni și laici.

Slujbele sacre erau duse la îndeplinire nu numai de bătrânii Bisericii, căroră Iacob le dă un atribut precis: ungerea cu ulei a bolnavilor iar Petru și Pavel le dă sfaturi de păstorie a Bisericii. Punerea mâinilor obicei răspândit la evrei *era hărăzită de Domnul Isus celor ce cred*. La treburile bisericești luau parte cei mai mulți frați, fără atribute stabilite. Astfel la încheierea consfătuirii din Ierusalim, cei ce au încheiat lucrările au fost: *Apostolii, presbiterii și frații*.

Din venerație față de persoana Domnului Isus și urmare unei vieți ireproșabile, Iacov fratele Domnului, autorul epistolei ce-i poartă numele a păstorie bisericele din Ierusalim în perioada anilor 44-64. Respectat atât de creștinii cât și de evreii necreștini, a fost numit *Iacov cel drept*. Aceasta i-a atras invidia mai marilor poporului care profitând de lipsa procuratorului Roman la instigarea marelui preot Annas al II-lea l-au ucis cu pietre. Nemulțumirea iudeilor a fost atât de mare, încât la întoarcerea procuratorului au cerut destituirea marelui preot ceea ce procuratorul a făcut. Iosif Flavius un iudeu înfocat l-a apărat pe Iacov în scrierile sale iar Hegesip notează că pe vremea sa în anul 180 creștinii mergeau în pelerinaj la locul uciderii sale care era aproape de Templu. După moartea sa a urmat Simon fiul lui Cleopa care era fratele lui Iosif bărbatul Mariei crucificat pe vremea împăratului Traian, (97-117). Împărat pe care papa Grit»ore cel Mare în anul 600 a binevoit să-l scoată din purgatoriu și să-l trimită în rai. După Simeon au urmat la conducere Iacov și Soccer, nepoții lui Iuda fratele Domnului. Dacă începuturile creștinismului s-au caracterizat printr-o râvnă deosebită în Evanghelizare, unirea Duhului, legătura frățească și legătura păcii încep să se șubrezească. Percursorii clericalismului încep să se facă simțiți. Diotref și nicolaiții fiind unii dintre aceștia iar cei din Corint provoacă certuri de partide în preferința lor pentru un lider sau altul.

Capitolul II

APOSTOLII DOMNULUI

“*Apoi le-a zis: Duceți-vă în toată lumea și propovăduiți Evanghelia*”

la orice făptură . . . Iar ei au plecat și au propovăduit pretutindeni.

Domnul lucra împreună cu ei și întărea Cuvântul prin semnele

care-i însoțeau. Amin!

(Marcu 6.15,20)

Multe lucrări au fost publicate atât legat de viața sfinților apostoli, cât și în ce privește Noul Testament considerând la prima vedere că ar fi de prisos aceste capitole. Dar pentru ca ceea ce mi-am propus, pentru ca cititorii să aibă un context, pentru înțelegerea creștinismului în ansamblul său, voi căuta cât mai prescurtat să tratez și aceste două capitole.

Primul apostol și cel mai în vârstă era Chifa sau Simon Petru fiul lui Iona și fratele lui Andrei apostolul. Era căsătorit și locuia în Capernaum. Ocupația sa de bază fiind pescuitul. Plini de râvnă pentru restaurarea lui Israel în așteptarea lui Mesia, împreună cu fratele său Andrei au devenit ucenicii lui Ioan Botezătorul. La Iordan fac cunoștință cu Domnul Isus. Andrei este primul care-L recunoaște pe Isus ca Mesia. Îl cheamă apoi pe Petru căruia Domnul Isus îi schimbă numele din Simon în Chifa (Petru). Astfel Petru se atașează Domnului împreună cu Andrei și cu alți ucenici. Rămâne cu Domnul în Iudea, îl însoțește la primele paști la Ierusalim, apoi în Galilea, este martorul primei Sale minuni, apoi prin Samaria ajung în Galilea. Aici își reia ocupația de pescar, dar după pescuirea minunată se atașează de Domnul de data aceasta definitiv. Este pomenit pe primul loc în toate listele apostolilor. Face parte din acel cerc restrâns de apostoli care L-au însoțit pe Domnul la învierea fiicei lui Iair, la schimbarea la față și în Ghetsimani. În numele apostolilor mărturisește că Isus este Hristosul. Avea o fire voluntaristă curajoasă. Când Domnul merge pe valuri vrea și el. La Cina de taină declară că merge cu Domnul chiar și la moarte. În grădina Ghetsimani taie urechea robului marelui preot, dar se leapădă de Domnul în fața unei slujnice. În dimineața învierii aleargă împreună cu Ioan la mormântul Domnului. La Tiberiada îl recunoaște primul pe Domnul aruncându-se în mare nerăbdător să-L salute primul pe Domnul său iubit. Domnul Isus îl reintegrează din nou în rândul trimișilor Săi, investindu-l ca păstor pentru toate categoriile de păstoriți ai Bisericii (mielușei, oițe și oi). Dar el nu-și arogă acest titlu, ci le amintește păstoriților săi că el e un bătrân ca și ceilalți bătrâni ai bisericilor și se bucură de marele har al întoarcerii la Marele Păstor al oilor, adică la Isus. La pogorârea Duhului Sfânt ia cuvântul pentru a face lumină asupra limbilor de foc și a vorbirii în limbi. Pedepsește pe Anania și Safira, vindecă împreună cu Ioan ologul din Templu, este închis împreună cu Ioan. E eliberat, dar apoi arestat din nou dar de aici e scos în chip miraculos. E trimis în Samaria împreună cu Ioan pentru a desăvârși lucrarea de Evanghelizare prin botezul cu Duhului Sfânt. Aici Simon Magul încearcă un târg privitor la puterea de a boteza cu Duhul Sfânt dar e muștrat aspru. De aici vinderea slujbelor bisericesti a fost numită *simonie*. În anul 44 Irod Agripa pentru a fi pe placul iudeilor îl aruncă pe Petru în temniță, dar și de data aceasta e izbăvit în chip miraculos. La adunarea din Ierusalim prezidată de Iacov fratele Domnului e nevoit să dea socoteală pentru botezul sutașului roman Corneliu. Din prima sa epistolă deducem că a propovăduit în Babilon și nu la Roma cum se presupune. Nu știm în ce

condiții și dacă a ajuns la Roma după cum susține tradiția unde a fost răstignit la cererea sa cu capul în jos. Pentru că datele Biblice ni-l prezintă prezent în zona Israelului și a Orientului apropiat. La alegerea celor 7 diaconi, anii 33-34 și în jurul anului 37 e prezent în Ierusalim (Gal. 1.18). Înainte de anul 48 e prezent în casa lui Corneliu (Fap.10). În jurul anului 52 e prezent la adunarea din Ierusalim (Fap.15.7). În anul 56 Pavel le trimite celor din Galatia o epistolă, în care e semnalată prezenta lui Petru în Antiohia (Gal.2.11-12) Aceasta putea fi între anii 50-55. În jurul anului 62, Pavel ajunge la Roma, dar Luca nu-l pomenește pe Petru ca fiind prezent acolo, iar mai mari iudeilor din Roma, nu știau mai nimic despre calea Domnului ci doar că peste tot stârnește împotriva. (Fap.28.17-22), iar în anul 64 Petru își scrie prima epistolă în care e notat locul expediției, Babilonul. Așa că în acest domeniu tradiția minte cu privire la Petru că ar fi fost la Roma unde la cererea sa a fost răstignit cu capul în jos după 30 de ani de păstorie.

2. *Andrei, fratele lui Petru* era un om de o mare simplitate și râvnă pentru Domnul. A predicat Evanghelia Domnului la popoare asiatice cu bune rezultate cu semne și minuni. Tradiția spune că a vindecat-o chiar pe Aepes soția guvernatorului din orașul Patra precum și pe fratele ei care s-a creștinat. Intrezicându-i-se propovăduirea iar el continuând-o, a fost condamnat la moarte prin răstignire pe o cruce în formă de „X” numită de atunci crucea Sf.Andrei. Nu a fost bătut în cuie ci legat cu funii. După trei zile de chin poporul văzându-i credința a cerut și obținut iertarea, dar odată dat jos de pe cruce a trecut la Domnul. Neamul tracilor a fost adus la Domnul, de către Sf.Ap. Andrei conform lui Eusebiu din Cezarea (260-340), care spune: „Sfinții apostoli discipoli Salvatorului nostru, erau dispersați pe tot pământul. Lui Toma după tradiție i-a revenit țara părților, (Stat sclavagist din Asia Mică care timp de două secole î.d.Hr. au fost principali adversari ai Romei în Orient) Ioan a plecat în Asia unde a trăit și murit în Efes, iar Andrei a primit Scitia. Cuvântul Domnului a prins rădăcini în Scitia Minor (o parte din Moesia și aproximativ Dobrogea de azi), care a devenit un centru de studii și interpretare a Noului Testament, aici și Arie având discipoli.

3. *Iacov fiul lui Zebedei și fratele lui Ioan*, era de origine galileeană probabil din jurul lacului Ghenizaret Betsaida sau Capernaum. Înainte de a fi ucenicul lui Isus a fost ucenicul lui Ioan Botezătorul. Potrivit temperamentului lor Domnul Isus îi numește „*fii tunetului*“. Era numit și Iacov cel Mare motivat de faptul că mai exista un Iacov fiul lui Alfeu numit cel Mic. Și el era pescar. Într-o zi când pescuia împreună cu tatăl său și cu fratele său Ioan, au fost chemați de Domnul la apostolie și a fost primul dintre apostoli care a înfruntat moartea de martir. Irod după ce a fost făcut guvernator al Iudeii, de către împăratul Roman Caligula, prin anul 44, a pornit o persecuție împotriva creștinilor alegându-l pe Iacov ca obiect al răzbunării sale condamnându-l la moarte prin decapitare. Tradiția spune că unul dintre cei ce a depus mărturie împotriva sa văzându-i credința, s-a creștinat și el fiind decapitat cu aceeași sabie.

4. *Ioan, fiul lui Zebedei și fratele lui Iacov*, se pare că era mai tânăr. Dacă Salome despre care pomenește Marcu este identică cu mama fiilor lui Zebedei, înseamnă că și ea iacea parte din grupul de femei ce îl însoțeau pe Domnul, cu avutul lor contribuind la sprijinirea grupului apostolilor. După înălțarea Domnului la cer rămâne la Ierusalim fiind de față la pogorârea Duhului Sfânt. Colaborează intens cu Petru dar în momentul

decapitării fratelui său se pare că nu era la Ierusalim. Ioan un *fiu al tunetului* ajunge a fi numit *apostolul dragostei*, un apostol căruia Domnul Isus i-a schimbat caracterul după Chipul Său. Ultima parte a vieții a petrecut-o în Asia Mică în orașul Efes unde a venit înainte de dărâmarea Ierusalimului prin anul 69 de unde a fost exilat pe insula Patmos de împăratul Domițian și de unde s-a întors prin anii 96-98 în timpul domniei lui Traian Nerva. A murit în Efes.

5. *Filip* născut în Betsaida din Galileia. A fost trimis să predice în țările păgâne din Asia ajungând la Hierapolis unde oamenii se închinau unui șarpe. Mulți s-au convertit iar Filip a omorât șarpele lucru pentru care a fost aruncat în temnița și apoi răstignit în anul 52.

6. *Bartolomeu*. Numele lui e menționat în primele trei Evanghelii, dar nu e pomenit în Evanghelia după Ioan, unde apare sub numele de Natanael. Numele de Bartolomeu e un nume compus adică fiul lui Tolomeu. (bar=fiu) Și el era Galileean din Cana Galileii. A auzit despre Isus de la Filip. Se spune că a predicat Evanghelia în Persia, Mesopotamia, Egipt și Armenia unde a fost martirizat în Albanopolis. Nu se știe cum a murit crucificat, decapitat sau jupuit de viu. În pictura "*Judecata din urmă*" Michelangelo, îl prezintă pe Bartolomeu jupuit și ținându-și în mână propria piele. Aceasta nu înseamnă că Michelangelo a pictat realitatea, ci doar a folosit versiunea pe care a cunoscut-o.

7. *Toma numit Geamănul* a intrat în vorbirea curentă ca tipul omului sceptic, „*Toma necredinciosul*”, cu toate că Noul Testament nu-l prezintă chiar în această postură. El este tipul intelectualistului care nu acceptă orice fără să fie convins de realitate. A fost trimis să predice Evanghelia în Persia. Uni spun că a ajuns în India în împărăția lui Gundoforus convertind pe mulți brahmani. În 190 A.D. Pantaenus trimis să predice Evanghelia printre brahmani în India găsește acolo o Biserică deja formată. Care ar fi explicația? în anul 68 A.D. 10.000 de evrei au emigrat pe coasta Malabar ca coloniști ceea ce i-a înlesnit lui Toma contactul cu brahmanii de acolo. Se spune că însuși împăratul Gundoforus a fost convertit strânind furia preoților păgâni lucru pentru care Toma a trebuit să fie martirizat fiind străpuns cu o suliță.

8. *Matei*, înainte de convertire a fost vameș în Capernaum. Cu ocazia unei mese date în cinstea Mântuitorului este chemat la apostolic Cu această ocazie Domnul este învinuit că mănâncă cu vameșii și cu păcătoșii și că desconsideră rânduiala postului. Matei s-a dovedit un apostol activ. În timpul persecuțiilor lui Irod părăsește Palestina dar nu înainte de a scrie Evanghelia ce-i poartă numele. A propovăduit în Etiopia, India și Arabia Răsăriteană suferind moartea de martir prin anul 60 în Parția ucis cu sabia.

9. *Iacov fiul lui Alfeu, sau Iacov cel Mic* a lucrat printre evreii din Ierusalim dar văzând împotrivirea lor s-a dus să propovăduiască Evanghelia în Egipt unde a fost tăiat cu fierăstrăul.

10. *Levi zis Tadeu avea trei nume*: Luca îl numește Iuda, Matei îl numește Levi, iar Marcu îl numește Tadeu. A fost un naționalist convins cu visuri de dominație înfocat pentru viitorul lui Israel, dar Domnul Isus îl face să înțeleagă că și celelate popoare sunt făpturi ale lui Dumnezeu și au nevoie de mântuire. A propovăduit Evanghelia în cetatea

Edessa azi Ufa în Turcia pe Eufrat unde a făcut multe minuni vindecând mulți bolnavi. Mulți au primit Cuvântul și și-au părăsit idolii atrăgându-și furia păgânilor. A plecat de aici în Ararat unde a murit străpuns de săgeți.

11. *Simon Canaanitul* a făcut parte din partida zeloților naționaliști fanatici care-i omorau nu numai pe romani când aveau prilejul ci și pe evreii care colaborau cu ei. Domnul I-a chemat la apostolie tocmai pentru ca el să înțeleagă că romanii nu sunt în afara planului de mântuire hotărât de Dumnezeu. A sfârșit alergarea prin răstignire.

12. *Iuda Iscarioteanul*, se atașează și el grupului apostolic dar lăcomia de bani îl duce la dezastru, pentru treizeci de arginți îl vinde pe Mântuitorul. Apoi e trezit la realitate: „am vândut sânge nevinovat,, și apoi marea tragedie personală. Se sinucide.

13. *Matia*, apostol integrat numărului de apostoli consacrat urmare dispariției lui Iuda chemat la apostolie după înălțarea Domnului Isus la cer. Se spune că a predicat Evanghelia în Iudeea și a fost martirizat la Ierusalim împroșcat cu pietre și apoi decapitat.

14. *Pavel, apostolul neamurilor* evreu din seminția lui Beniamin născut în Tarsul Ciliciei, se pare din strămoși galileeni era cetățean Roman și a dobândit o bună pregătire teologică ca elev a lui Gămăliei mare teolog al timpului la Ierusalim. Se detașează de colegii săi prin capacitate deosebită și ajunge membru al Sinedriului (Sanhedrinului) cu drept de vot. *Râvna sa pentru datinile strămoșești și Lege* e răsplătită cu încrederea ce i s-a dat cu prilejul uciderii lui Ștefan diaconul și apoi prin împuternicirile primite pentru a-i căuta, prizoni și ucide pe creștini. Pe drumul spre Damasc Domnul Isus îi schimbă traseul. Devine un înfocat vestitor al Evangheliei din prigonitor un prigonit. În ce privește începutul propovăduirii Luca arată că a început-o chiar din Damasc lucru pentru care a trebuit să fie coborât noaptea într-o coșniță peste zid pentru a scăpa de furia iudeilor. De aici ajunge la Ierusalim unde i se acordă încredere datorită recomandării lui Barnaba. Aceasta e o parte din adevăr pentru că în această primă parte a activității sale el a trebuit să arate cum Domnul personal I-a chemat la apostolie dar nu a primit întreaga revelație într-o zi ci a trebuit să stea trei ani în Arabia pentru ca Dumnezeu să-i facă de cunoscut întregul plan de Mântuire. De aceea în parcurs a căutat să se întâlnească cu Petru și Iacov fratele Domnului care erau atunci la Ierusalim. În acest timp un rol important în răspândirea creștinismului începe să-l aibă Antiohia capitala Siriei cu o populație de aproape jumătate de milion, fiind al treilea oraș ca mărime în imperiul Roman. Cu ocazia prigonirii inițiate de Saul Cuvântul Domnului ajunge și acolo.

Biserica din Ierusalim auzind de succesul Evangheliei de acolo îl trimite pe Barnaba un om plin de credință și Duh Sfânt un levit înstărit din Cipru care și-a vândut un ogor punând prețul lui la dispoziția apostolilor. Aici numărul credincioșilor a crescut mult Barnaba simțind nevoia unui colaborator de nădejde. În acest timp Saul propovăduia Evanghelia în Tars cu bune rezultate. Barnaba face o călătorie la Tars și-l convinge să vină în Antiohia. După un an de muncă rezultatele sunt mulțumitoare. Aici pentru prima dată li s-a dat credincioșilor numele de creștini. Dar Dumnezeu avea nevoie ca Evanghelia să fie cunoscută în toată lumea iar Saul era cel mai potrivit pentru aceasta fiind un bun cunoscător și a culturii grecești. În Antiohia era o grupă de credincioși

(prooroci și învățători) care susțineau lucrarea și prin rugăciune. La porunca Duhului Sfânt Barnaba și Saul sunt puși deoparte pentru această lucrare și după un nou timp de rugăciune ei primesc binecuvântarea Bisericii prin punerea mâinilor. Barnaba și Saul s-au supus poruncii Duhului Sfânt, și astfel ei pleacă în *prima călătorie misionară* care s-a efectuat în anii 46-47. Coborâți în Seleucia de unde iau o corabie pleacă spre Cipru patria lui Barnaba dornic ca familia și patria sa să aibă parte de Mântuire. Slujitorul lor era ruda lui Barnaba Ioan-Marcu. Încep propovăduirea în Salamina, străbat insula, ajung la Pafos unde dregător era Sergius Paulus. Acesta a avut dorința de a auzi despre Isus dar un vrăjitor numit Bar-Isus le stătea împotriva. Pentru aceasta Duhul Sfânt îl face să orbească pentru o vreme ceea ce face ca Cuvântul să prindă teren. De aici Saul își ia numele de Pavel (Paulos = cel mic). Din Pafos pleacă în Pamfilia, Asia Mică (Turcia de azi) dar Marcu nu se știe din ce motive îi părăsește întorcându-se la Ierusalim. Aceasta a făcut ca la a doua călătorie misionară Pavel să nu mai fie de acord în a-l lua și pe Marcu cu ei, episod care a dus la ruptura dintre Barnaba și Pavel fiecare alegându-și un alt câmp de misiune. Din Perga și-au urmat drumul, ajungând în Antiohia Pisidei unde fiind respinși de iudei se întorc către neamuri, în Iconia rămân un timp mai îndelungat dar și de aici din cauza împotrivorilor pleacă în cetățile Iconiei Listra și Derbe. În Listra este vindecat un olog din naștere. Preoții lui Jupiter vor să le aducă jertfe ca unor zei numindu-l pe Barnaba Jupiter, iar pe Pavel Mercur. Cu greu reușesc să-i facă să renunțe la asemenea intenție.

Între timp vin iudeii din Antiohia și întărită cetatea împotriva lor, Pavel e împroșcat cu pietre, rămâne aproape mort dar a doua zi e în stare să plece la Derbe aceasta fiind socotită ca o înviere din morți. Trec din nou prin Listra, Iconia și Antiohia Pisidei, unde rânduiesc presbiteri (bătrâni) de unde se întorc în Antiohia Siriei relatând Bisericii care i-a trimis despre felul în care au lucrat și cum Dumnezeu a fost cu dânșii. Înainte de a face cea de a *doua călătorie misionară*, Pavel întreprinde *cea de a treia sa vizită la Ierusalim de după convertire* pentru a lua parte la adunarea Bisericii care a hotărât calea de urmat în convertirea neamurilor și regulile ce se impun cu acest prilej. Cu acesta ocazie e transmisă bisericilor și prima circulară a Bisericii primare. Hotărârea Bisericii din Ierusalim e adusă și în Antiohia Siriei fiind un prilej de mare bucurie pentru cei dintre neamuri, veniți la Hristos.

A doua călătorie misionară a fost făcută între anii 48-51 dar fără Barnaba și Marcu care pleacă din nou în Cipru. Cu acest prilej Pavel își ca ca asociați la lucrare pe Silvan (Sila), iar din Listra îl ia pe Timotei un tânăr convertit în prima călătorie misionară. Astfel trec prin cetățile Siriei și Ciliciei Galatia, Troa, Filipi, Tesalonic, Berea, Atena, Corint și Efes. La Filipi are necazuri din cauza unei slujnicei din care a scos un duh de ghicire dar cu acest prilej e convertit temnicerul. La Atena rostește un discurs celebru. La Corint stă un an și jumătate cu bune rezultate unde e întâlnit Aquila și Priscila. La Efes provoacă răscoala argintarului Dimitrie pentru vina de a fi declarat că zeii făcuți de mâini omenești nu sunt dumnezei. Se îndreaptă apoi spre Cezarea și de acolo ajunge la Ierusalim de unde revine în Antiohia Siriei *încheind a doua călătorie misionară*. Rezultatele acestei călătorii în mare sunt înființarea unor biserici importante ca Filipi, Tesalonic și Corint

Între anii 53-59 Pavel întreprinde *cea de a treia călătorie misionară*. De data aceasta numărul colaboratorilor să crește. E însoțit de Aristarh, Secundus, Gaius, Timotei, Sosipatru, Tihic și Trofim. În această perioadă se face cunoscut ca Evanghelist Apolo urmat de legiutorul Zeno. Pavel trece prin Galatia spre Efes apoi Macedonia, Samotracia, Napoli, Filipi, Amfipoli, Tesalonic, Berea, apoi prin Milet Cos, Pafos, Patara, Tir, Ptolemaida, și ajunge cu bine în Cezarea de unde se îndreaptă spre Ierusalim, încheind cea de a treia călătorie misionară.

Pavel a făcut trei călătorii misionare încheiate fiecare cu o vizită la Ierusalim. În treisprezece ani numele lui devine cunoscut. Are nenumărați frați, care nutresc pentru el o dragoste deosebită, dar și vrăjmași de moarte și nu numai dintre iudei, ci și dintre creștini, unii dintre ei invidioși din cauza succeselor sale, în special iudaizantii care vizau o combinație între Evanghelia harului și rigorile Legii. Pentru Pavel urmează zile grele dar cu toate prevestirile Duhului Sfânt el nu le ocolește. Apostolul se oprește la Ierusalim dar nu pentru mult timp.

De aici va pleca în *a patra și ultima călătorie* din care nu se va mai întoarce. În acel timp situația la Ierusalim era foarte confuză. Iudeii se ridicau frecvent împotriva ocupanților romani răscoale soldate cu trecerea prin sabie a celor vinovați precum și a celor iară vină. O țară nefericită cu nenumărate victime crucificate ori torturate bestial de soldați, victime a diverșilor naționaliști fanatici pe jumătate nebuni care se declarau *prooroci trimiși* să scoată țara de sub asuprirea romană. Procuratorul urmărea cu atenție asemenea mișcări populare trimițând în urmărirea lor trupele care făceau ravagii înspăimântătoare. În cuvântarea către sinedriu în apărarea creștinilor, Gămăliei pentru a-i tempera în pornirea lor împotriva creștinilor le amintește despre câțiva dintre aceștia care au avut un sfârșit lipsit de glorie cum ar fi: Teuda și Iuda Galileeanul.

Ajuns la Ierusalim se supune în mod inexplicabil sfatului unor frați care pentru a ajunge la pace cu iudaizantii îl fac să ducă la îndeplinire un ritual Mozaic, dar aceasta nu i-a folosit la nimic ci dimpotrivă i-a agravat situația. Pavel e arestat sub învinuirea de a fi introdus greci în Templu dar e salvat în ultimul moment de ostași romani. Pus în lanțuri și dus în fortăreața Antonia a cărei trepte dădeau spre curtea Templului. I se dă cuvânt iar el relatează modul în care Domnul Isus I-a chemat la apostolic E ascultat până la episodul trimiterii sale la neamuri ceea ce face ca să se facă din nou zarvă. Ostașii romani trebuie să intervină din nou, se dă ordinul de a fi biciuit, dar el face uz de dreptul său de cetățean Roman.

La a doua confruntare face uz de divergența dintre farisei și saduchei cu privire la înviere și îngerii. Se naște o dispută aprigă între cele două partide iar Pavel e lăsat pe locul al doilea. Se caută printr-un șiretlic obținerea unui nou interogatoriu iar în drum spre sinedriu să fie omorât la care s-au legat prin jurământ peste patruzeci de iudei dar un nepot a lui Pavel îi aduce la cunoștință și astfel căpitanul roman nu le aprobă cererea, iar pentru a scăpa de răspundere căpitanul hotărăște trimiterea lui Pavel la Cezarea.

Și pentru a ne face idee despre ura ce o aveau iudeii pentru Pavel putem deduce socotind mărimea escortei: șaptezeci de călăreți, și patru sute de pedestri. Marele preot văzând că

planurile sale au fost dejucate, îl angajează pe iscusitul jurist Terțul pentru a-l acuza pe Pavel, dar fără succes. I se propune să fie trimis la Ierusalim pentru a fi judecat, dar el cere să fie judecat de Cezarul din vremea aceea, care era Nero. Astfel Pavel rămâne la Cezarea doi ani.

În vremea aceea a venit în Cezarea și împăratul Agripa, fiul lui Irod, cel ce a poruncit uciderea pruncilor cu ocazia nașterii Mântuitorului, împreună cu soția sa Berenice, care după anul 70 a devenit iubita lui Titus, cuceritorul Ierusalimului. Acesta a venit la Cezarea să-i ureze de bine lui Festus cu prilejul numirii sale în post. Festus profitând de faptul că un reprezentant al iudeilor e de față cunoscător al credinței și obiceiurilor lor, îl roagă să-l supună pe Pavel unui interogatoriu și să-și spună părerea. Cu acest prilej Agripa ajunge la convingerea că dacă Pavel n-ar fi cerut să fie judecat de Cezarul de la Roma putea fi eliberat. Aceasta a făcut ca Pavel împreună cu alți deținuți să fie urcat pe o corabie și trimis la Roma.

La Roma fost întâmpinat de frați și ia legătura cu frunțașii iudeilor, dar aceștia se arată reticenți la propovăduirea sa. Aici în așteptarea judecării sale, ia o casă cu chirie unde stă doi ani. În dreptul Roman exista un articol care prevedea că dacă cineva după ce a fost arestat și în timp de doi ani nu i se poate stabili vinovăția să fie eliberat și se pare că Pavel a avut parte de acest drept. Nu se știe care a fost motivul întreruperii relatărilor de către Luca asupra activității lui Pavel. Clement Romanul un discipol al Sf.Ap.Pavel susține că după eliberare Pavel a plecat în Spania idee susținută și de canonul Muratori, (document fragmentar publicat în anul 1740) precum și de Ioan Hrisostomul, Ciril al Ierusalimului și Ieronim, fiind martirizat la întoarcerea sa din Spania.

Am prezentat succint viața și activitatea Sfinților apostoli. Dar cine au fost acești oameni? Dumnezeu în planul său se folosește de toate categoriile de făpturi. A chemat la apostolie pescari, funcționari, naționaliști înfocați, precum și teologi asemenea lui Pavel. Apostolii Domnului au lăsat totul spre a-L urma pe Domnul. Ei s-au declarat martori ai minunilor, ai învierii și înălțării Sale la cer. Aceasta au dovedit-o prin faptul că au dus mărturia lor până la capăt, până la jertfa supremă.

În zilele noastre se pune mare accent pe existența mormântului gol și a altor locuri socotite sfinte, multe dintre ele păstrate în scop comercial. Dar unui credincios care crede în cuvintele Scripturii îi ajunge mărturia trimișilor Domnului și a Cuvântului scris. În propovăduirea lor, sfinții apostoli au folosit numai Sfintele Scripturi, așa precum și Domnul Isus când a fost ispitit de diavolul i-a răspuns: „Scris este... Iar atunci când își trimite apostolii le dă calea de urmat: „și învățați-i să păzească tot ce v-am poruncit“ (Matei 28.20). De aceea, trimișii Domnului nu s-au abătut de la această poruncă.

(Datele prezentului capitol au fost preluate din „Studiul Noului Testament,, editat de Institutul Biblic și de misiune Ortodoxă ediția 1980, “Viața Sf. Apostol Pavel,, de Trandafir Șandru, și „Studiul Noului Testament“ de Meril C. Tenney.)

Capitolul III

LUCRAREA DOMNULUI NOSTRU

ISUS HRISTOS

„Fiul lui Dumnezeu S-a arătat ca să nimicească lucrările diavolului.“

(1 Ioan 3.8)

Dumnezeu este Creatorul tuturor lucrurilor. Toate lucrurile le-a făcut bune potrivit cu planul Său și cu un scop bine definit. El a creat ordinea în Univers. „*Cerurile spun slava lui Dumnezeu și întinderea lor vestește lucrarea mâinilor Lui*“ (Ps.19.1). În religiile mesopotamiene exista credința că ordinea cosmică este continuu tulburată de marele șarpe care amenință să readucă lumea la haos. În Biblie găsim episodul răskoalei lui Lucifer împotriva tronului lui Dumnezeu și sfârșitul lamentabil al răskoalei. Aruncat pe pământ creează dezordinea. Spiritul răului este spiritul negației. Unde este Satana este distrugere și moarte. Pământul devine pustiu și gol ceea ce nu poate intra în gândirea lui Dumnezeu. „*Vai de tine pământ și mare, căci diavolul s-a pogorât cu o mare furie...*„, Dumnezeu reia restaurarea pământului. Diavolul nu se lasă și îl corupe pe om atrăgându-l de partea sa. Izgonit din rai omului nu-i rămâne decât descoperirea lăuntrică a cugetului care în cazul unor fapte îl învinovătesc sau îl dezvinovătesc (Rom. 2.14-15).

Omul despărțit de Dumnezeu se teme de orice îi sta în față, forțele naturii sau viitorul nesigur. Începe prin a-și crea zei după chipul și asemănarea sa. Dacă Domnul Isus îi învața pe apostoli că ceea ce poate aduce fericirea omului, e ca așa cum e în cer să fie și pe pământ, omul învățat de diavol înțelege că în cer e precum pe pământ, de aceea zeii creați de el au toate defectele pământenilor. Vom începe cu religia grecilor. Zeii Olimpici nu erau deloc morali sau pacifici. Dimpotrivă erau imorali, perversi și certăreți, au ajuns la putere prin lupte deosebit de grele cu predecesorii lor titanii. Între ei se afla zeul războiului Ares fiul lui Zeus și al Herei. Eirene pacea divinizată nu era decât o zeitățe feminină, slujindu-i pe ceilalți zei. În cazul unor lupte dintre pământeni în funcție de jertfele promise puteau trece oricând dintr-o tabără în alta. Cronos cel mai tânăr dintre titani, fiul lui Uranus și al Geei I-a mutilat pe tatăl său luându-i locul și devenind astfel stăpânul lumii. Își devorează fiii pe rând fiind că un oracol i-a prezis că unul dintre ei îl va detronea. Dar Rhea soția sa îl ascunde pe Zeus care odată ajuns mare îl detronează pe Cronos ajungând stăpânul absolut al Olimpului. Este numit tatăl zeilor și al oamenilor, al cerului și al ploilor, al tunetului și al ordinii sociale stabilite, suferă de toate viciile inerente omului. Pe Hera soția sa o înșală în diferite chipuri. Prefăcut într-un taur, o răpește pe Europa fiica regelui Tirului și o duce în Creta unde se nasc Minos, Rodominte și Sarpedon. Urmează dragostea față de zeița Leto care din cauza geloziei Herei, e nevoită să fugă în Delos, unde dă naștere lui Apolo și Dianei (Artemis). Urmează zeița Maia care-l naște pe Hermes acesta fură oile fratelui său Apolo devenind zeul drumurilor și al drumeților, a comerțului a hoților și a întâlnirilor galante. Întruchiparea iscusinței și a șireteniei. Mulțimea zeilor era situată pe diferite trepte ierarhice și cu diferite atribute, patronând fenomene ale naturii, viața socială sau cea personală a oamenilor. Ploaia, focul,

vântul, războiul, familia, destrăbălările, toate erau sub patronajului a câte unui zeu. Dar credința în zei mai are și alt aspect. Aducerea de jertfe. Zeii nesătui trebuiesc împlânziți și aceasta numai prin jertfe. Nu ajung jertfele de factură vegetală, se ajunge la convingerea că nici cele de factură animală nu ar fi chiar bine primite întotdeauna, de aceea se trece și la jertfe omenești.

H.H. Halley spune: „*Arheologii care studiază trecutul anticilor, descoperind și constatând cu ocazia săpăturilor, cruzimile făcute în numele zeilor, se miră cum de Dumnezeu nu a nimicit aceea lume, încă odată după potop cum a făcut cu Sodoma și Gomora.*„ Slujitorii altarelor preoții, inventau diverse pretexte pentru a smulge de la oameni cât mai multe jertfe. Fiecare familie își avea zeii protectori Convinși că jertfele umane sunt cele mai bine primite de zeii. Cartaginezii văzându-se înconjurați de romani în timpul războaielor punico-romane terminate în anul 146 î.d.Hr. aruncă în foc pentru Baal 500 de copii. Și evreii în perioadele lor de decădere au ajuns a jertfi copii lui Moloh iar Ahab cu ocazia rezidării Ierihonului sub influența Sidonitei Isabela, jertfește primul fiu pentru ziduri, iar ultimul e jertfit pentru porți, încredințare transmisă și poporului Român atunci când s-a inventat legenda meșterului Manole și a Anei pe care a zidit-o în zidul mănăstirii Argeșului. Un alt împărat din Israel Mânase, își trece prin foc pe întâiul născut, iar Ieremia trebuie să-și mustre contemporanii care își jertfeau copii pentru Baal pe înălțimi, mustre reluată și de proorocul Ezechiel. Nici dacii nu făceau excepție de la aceasta. În realitatea cu Zamolxis, pe care unii îl identifică cu Gebeleizis, (zeul fulgerelor și al cerului) Herodot în „Istoria”, IV 93-96, relatează: “la fiecare al cincilea an, ei (dacii) aruncă sorții și totodată îl trimit la Zamolxis ca sol pe acela peste care cade sorțul, încredințându-i trebuințele lor. Trimiterea solului se face în felul următor: Unii îl apucă de mâini și de picioare îl leagă de mai multe ori și după aceea îi fac vânt aruncându-l în sulii. Dacă omul acela moare străpuns, ei sunt încredințați că zeul le este binevoitor. Dar dacă el nu moare, îl hulesc învinuindu-l că e un om rău și aleg pe un altul pe care-l trimit. “în iunie 1325, pleacă din Tanger, pentru a efectua un pelerinaj la Mecca călătorul și geograful arab Ibn Batutta, care revine în patria sa Maroc după 14 ani. În acest timp el străbate Africa de Nord, Egiptul, Persia, Rusia Meridională, Hanatul Hoardei de Aur, (Kipceak) India Ceylonul, Sumatra și China, iar în anul 1330-31, a ajuns și în Dobrogea Toate impresiile călătoriei le-a adunat într-o carte, din care s-au extras fragmente pentru lucrarea “*Călători străini despre țările române*„, Din lucrarea aceasta se extrage un fragment numit “*Jtugurile Indiene*„. Publicat în “*Jrfagazinul istoric*„, „Când am ajuns la corturi, cele trei femei destinate arderii pe rug, au ajuns la bazin, s-au scufundat, și-au scos hainele și bijuteriile și le-au dat de pomană. S-a dat fiecareia dintre ele câte o țesătură din bumbac nelucrată, între timp au fost aprinse focurile, peste care s-a împrăștiat susan pentru a mări intensitatea focului. Erau acolo vreo 15 bărbați care țineau în mână legături de surcele. Alții aveau scânduri groase. Cântăreți cu trâmbițe și alte instrumente așteptau sosirea primei femei. Focul era bine ascuns cu o pătură de către bărbați, care o țineau în mână, de teamă ca nefericitele femei să nu se sperie la vederea focului. Una din aceste femei când a ajuns la foc a smuls năpraznic pătura zicând: „Credeți că mă tem? Știu bine ce este focul. Lăsați-mă. Apoi și-a împreunat mâinile deasupra capului, ca pentru a saluta focul și s-a azvârlit în el. Instrumentele muzicale au început să cânte. Bărbații au aruncat peste ele surcele, ceilalți au pus scânduri peste ele de teamă să nu se miște iar spre cer s-au ridicat strigăte într-un zgomot asurzitor.

În toamna anului 1519 când au debarcat în Mexic spaniolii conduși de Hernan Cortez s-au declarat îngroziți de cruzimea practicilor aztece, de barbaria ritualurilor a sacrificiilor umane care se practicau pe scară largă. Poporul Aztec era cu totul aservit idolilor. Fără îndoială cei mai cruzi din câți a cunoscut omenirea, atât prin proporții, cât și prin varietatea modurilor de sacrificare. Cea mai frecventă era smulgerea inimii unui om de viu. Patru ajutoare țineau victima. Preotul folosea un cuțit din cremene cu care făcea o deschizătură în dreptul inimii, apoi prindea inima cu mâna o smulgea și o oferea soarelui. Altă variantă era biciuirea victimei și apoi jupuirea, jertfă închinată zeului vegetației. Zeii ploii aveau parte de un cortegiu de copii jertfiți prin înecare. O altă grozăvie a vremurilor trecute era ca atunci când murea un demnitar, împreună cu dânsul să fie uciși și înmormântați de-a valma. oșteni, soții, robi și slujitori, cai, care și arme. În ce privește viața de dincolo, anticilor le era prezentată ca o postexistență umilitoare. Omul nefiind creațiunea directă a divinității nici nu putea să se aștepte la un ajutor din partea sa. Prin urmare el nu speră ca prin rugile sale să poată stabili o intimitate cu zeii. (Foussel de Coulanges) **Dacă relația dintre om și divinitățile create de el erau într-un total în defavoarea omului, nici relațiile sociale nu erau mai bune.** Viața cetățenilor din antichitate era condiționată de ceea ce credeau ei că e voința zeilor. Locuitorii nu erau egali în drepturi. împărțiți în cetățeni, plebei, robi, sau clienți, erau obligați să rămână în limita impusă de soartă precis delimitată și cu slabe speranțe de a trece de la o clasă de jos la una mai privilegiată. Cea mai privilegiată era starea de cetățean. Prima sa obligație era de a aduce cinstire zeilor cetății, ceea ce îi dădea dreptul de a se apropia de altare, de a pătrunde în incinta sacră a templului unde au loc adunările, asistă la serbări, merge în urma procesiunilor, se așează la ospetele sacre, merge și-și primește partea sa din carnea animalelor sacrificate. Străinul dimpotrivă nu are acces la cult. Pe el zeii nu-l protejează și nu are drept să-i invoce. Zeii orașelor nu vor să primească jertfe de la străini. Intrarea lor în templu e refuzată, iar prezența lor la sacrificii un sacrilegiu. Între cetățeni și străini era o prăpastie mare.

În timpul lui Herodot, Sparta nu acordase încă cetățenie nici unui străin, cu excepția unui ghicitor, fiind că un oracol poruncise așa. Atena acorda acest drept, dar cu mari precauții. Trebuia ca poporul să voteze odată, apoi peste opt zile încă odată, vot la care trebuiau să ia parte 6000 de oameni, cifră deloc neglijabilă pentru acele timpuri, însă era de ajuns ca un singur cetățean să nu fie de acord ca să se anuleze totul.

Dacă un străin intra în incinta sacră era omorât pentru că legile cetății nu existau pentru dânsul. Dacă săvârșea un delict era tratat ca un sclav și pedepsit fără judecată. Nici la Roma și nici la Atena un străin nu putea fi proprietar. Căsătoria lui nu era recunoscută. Copiii care se nășteau dintre un cetățean și un străin erau bastarzi. Străinul nu putea încheia un contract. Totuși pentru a se ușura aceste relații s-a introdus practica alegerii unui patron căruia străinul îi devenea *client*, astfel străinul având un reprezentant de care depindea. Orice act se încheia prin mijlocirea sa. Numai în acest caz străinul se putea bucura de protecția legii. Cel exilat pierdea totul. Era scos în afara legii, îi era oprită apa și focul, adică accesul la ceremonii. Pentru familia sa era un străin. Nu era primit în casa nimănui și nimeni nu-l ajuta cu nimic și fiind că zeii antici nu erau atotputernici ei rămâneau în urmă și el nu avea cu-i să-i aducă rugă. Înceta să mai fie tată și soț. Antichitatea nu cunoștea libertatea vieții particulare. Pavel care a trăit în acele vremuri, le

zice celor din Efes. „*Așadar voi nu mai sunteți nici străini nici oaspeți ai casei, ci sunteți împreună cetățeni cu sfinții oameni din casa lui Dumnezeu.*“ (Ef.2.19) De abia creștinismului revenindu-i meritul de a șterge deosebiriile dintre oameni.

În antichitate, legea nu-i permitea omului să fie neutru. În Sparta cu ocazia înfrângerii de la Leuctra s-a dat dispoziție ca femeile cărora le-au murit fiii în război să iasă în public pline de veselie, dar cele a căror fii s-au întors să iasă în public jelind și tânguindu-se. În Sparta copiii de la 12 ani erau luați în custodia statului pentru a fi educați. Li se dădea o haină pe an, dormeau pe rogojini, li se dădea hrană proastă și puțină ca să-i oblige la furat pentru a-și dezvolta șiretenia. Dacă erau prinși furând erau pedepsiți nu pentru că au furat, ci pentru că nu au fost destul de abili și au fost prinși. Eugenia sau Athanasia o preocupare de bază, fiind obsedați de asigurarea unei generații viitoare sănătoase ceea ce implica eliminarea indivizilor bolnavi sau nefolositori. În acest scop un copil nou născut era prezentat bătrânilor cetății. Dacă era sănătos era păstrat și crescut. Dacă era bolnav sau cu deficiențe, era dus la locul numit Apotehtai, o prăpastie unde era aruncat ca să moară. Același lucru se făcea și bătrânilor neputincioși. (Fustei de Coulanges) Dar erau și filozofii care căutau un compromis în a-și înșela cugetul urmare unei fărădelegi astfel: Dacă se năștea un copil nedorit din scrupul religios nu era omorât în schimb era pus într-un vas de argilă și lăsat să moară vasul slujindu-i de mormânt. Câștigarea popularității de către un cetățean era socotit ca un pericol public.

Aristotel pentru virtuțile sale a ajuns popular și pentru aceasta a trebuit să fie ostracizat (alungat) din cetate. Nu se știe mare lucru despre proveniența plebeilor. Se pare că proveneau din străvechi populații cucerite și aservite de romani. Plebeii nu aveau strămoși recunoscuți de cuceritori, ei nu aveau părinți sau obârșie și nu aveau familie consfințită prin religie în fața vetrei sacre în afara căreia nu exista nici autoritate paternă. Nu aveau drept de proprietate, iar dacă dețineau terenuri nu erau socotite sacre. Nu puteau exercita un sacerdoțiu, iar la început le era interzisă și ruga. Plebea era o populație disprețuită și abjectă, aflată în afara religiei și a legii, a societății și familiei. Această mare inegalitate cerea o schimbare. Dar cum? La aceasta s-au angajat tiranii (căpeteniile) care ca stăpâni absoluți, și-au propus să scoată plebeii din starea lor jalnică. Corintul îndură din greu dominația Bacchiazilor. Cypselul exploatează momentul și e numit tiran. Dar cei asemenea lui promit fără să realizeze ce au promis și nu odată săracii se răscoală pentru a schimba o tiranie cu alta mai rea. (Fustei de Coulanges) O altă latură a vieții sociale antice era și cea a distracțiilor oferite de conducători pentru a-și atrage simpatia populației. Dacă omul simte nevoia de a se afirma prin forță sau inteligența grecii au găsit o soluție umană. Jocurile Olimpice repetate din patru în patru ani începute cu 776 ani î.d.Hr. În ce privește Roma ea rămâne sângeroasă din plăcere. A trecut peste veacuri salutul gladiatorilor înainte de a începe lupta: „*Ave Caesar, moritori te salutant*“ (Slavă ție împărate, cei ce vor muri te salută), căci pentru un gladiator, fiecare luptă însemna jocul cu propria viață. Pentru a oferi un nou centru de recreere cetățenilor Romei, împăratul Vespasian a hotărât construirea Colosseumului, numit „Amphiteatrum Flavium“ după numele familiei căreia îi aparținea împăratul. Dificultatea a fost lacul din apropiere amenajat de Nero și care trebuia secat dar terenul a rămas îmbibat de apă până în zilele noastre. În formă eliptică Colosseumul avea axa mare de 188 m. iar axa mică de 56 m. înălțimea de 48 m. echivalentul unei case cu patru etaje. Arena centrală avea 85 x 54 m. înconjurată de

gradene de marmură și granit în care după aprecierea istoricilor încăpeau 80-100.000 spectatori. Vespasian a început lucrarea în anul 72 A.D. dar în anul 79 erau terminate deabea trei sferturi din înălțimea prevăzută. De aceea cel ce a deschis oficial porțile Colosseumului a fost Titus fiul lui Vespasian. Festivitățile inaugurale au durat 100 de zile. La început s-au confruntat în arenă fiarele; elefanți împotriva rinocerilor, bivoli împotriva urșilor, și lei împotriva panterelor. În a doua fază au intrat oamenii pentru a se lupta cu fiarele, apoi au început luptele de gladiatori. Se spune că în lupte au murit 5000 de animale iar despre oameni se crede că ar fi vorba de 1000. Se spune că Titus la terminarea festivităților a plâns de dezgust față de distracția oferită supușilor săi. (cf. Vasile Negrescu)

Dar sângeroasele întreceri existau la Roma cu mult înainte de a se construi Colosseumul, acoperindu-se anual un număr de 93 de zile. Oricare civis romanus având dreptul de a patrona pe cheltuiala sa asemenea jocuri. Roma cea sângeroasă, plebea care trăia pe seama teritoriilor cucerite era satisfăcută, împărații aveau grijă ca această masă de manevră să fie mulțumită. Luptele începeau cu mare fast și muzică. Gladiatorii defilau îmbrăcați în tunici purpurii, iar cortegiul se încheia cu sclavii care duceau armele luptătorilor. Recrutarea gladiatorilor se făcea pe seama sclavilor, a prizonierilor, a condamnaților la moarte, sau chiar a cetățenilor liberi dornici de glorie. Condițiile de pregătire erau deosebit de crude, de aceea pentru a-i împiedica pe elevi de la fugă sau să se sinucidă erau legați. Cu ocazia erupției vulcanului Etna la școala de gladiatori din Pompei majoritatea scheletelor descoperite în număr de 63 erau în lanțuri. De aceea sclavii nu o dată, dacă aveau o posibilitate de fugă n-o ocoleau sau se răsculau, cea mai mare răscoală a sclavilor cunoscută în istorie e cea condusă de Spartacus (73-71 î.d.Hr.) luptele de gladiatori fiind interzise abia în secolul a V-lea de către împăratul Honorius. Genurile de lupte erau foarte variate. Dimachierii se înfruntau având câte o sabie în fiecare mână. Alții luptau în care trase de cai. Alții purtau pe cap o cască fără vizibilitate orientarea făcându-se după zgomot. În anul 90 A.D. Domițian a organizat lupte între pitici și femei interzise în anul 200. Dar cea mai groaznică și hidoasă era cea numită "lupta la nesfârșit,, .Participanții erau aleși dintre condamnații la moarte. Erau scoși prima dată doi apoi pe măsură ce unul era ucis era scos din arenă și intra următorul care era neînarmat. Apoi ucigașul era dezarmat, iar sabia predată următorului care-l ucidea. Astfel ajungându-se la măcelărirea întregului lot de condamnați la moarte. În cazul luptelor curente viața celui învins era în mâna împăratului sau a celui mai mare în grad prezent în arenă. Dar decizia era în mare parte influențată de public. Gladiatorul amenințat cu moartea trebuia să ridice brațul în semn că cere îndurare. Dacă împăratul ridica mâna cu degetul gros în sus iar cu cealaltă flutura o batistă și rostea cuvântul mitte (dă-i drumul), învinsul scăpa cu viață. Degetul mare în jos și cuvântul ingula (ucide) pecetluia soarta gladiatorului învins care primea lovitura de grație. (Vasile Nicorescu,, Amfiteatrul cruzimii și frumuseții – Mag. Istoric 12/45/ Dec. 1970). Lucru curmat o dată cu instalarea creștinismului. Aproape trei sute de ani arenele Romane au fremătat de strigătele și urletele celor care strigau „Creștinii la lei “și a curs mult sânge și lacrimi. Pe bună dreptate Roma imperială precum și cetatea Ninive. poate fi numită cetatea vărsătoare de sânge. Roma papală urmându-i calea atunci când s-a mânjit cu sângele a aproximativ un milion de protestanți. Domnul Isus a venit ca să nimicească lucrările diavolului. Și aceste au fost și încă sunt peste măsură de multe. Au fost interzise jertfele umane, uciderea

copiilor nedoriți sau vinderea lor. Soțul nu mai are dreptul de a-și vinde soția sau copii, luptele de gladiatori sunt de domeniul istoriei. *Dar chipurile tot mai sunt venerate. Împărăteasa cerului păgână e identificată cu Fecioara Maria. Cultul morților și al moaștelor nu a fost eradicat. Crucea simbol cosmic la păgâni, a trecut drept simbol al creștinismului. Sărbătorile închinare zeilor, au fost consacrate sfinților creștini păstrându-se superstițiile legate de zilele respective.* Creștinii în toate vremurile au purtat războaie mai mult sau mai puțin religioase cu toate că Blândul Isus nu i-a învățat aceasta pe ucenici. De aceea pentru a face lumină asupra adevărului Dumnezeesc al Bibliei trimișii Domnului nu și-au încheiat activitatea. Numele de creștin sau pretenția de a fi creștin fără a păstra și în continuare spiritul Evanghelic și apostolic al primilor creștini nu folosește la nimic. Și acum ca și pe vremea Domnului Isus mare e secerișul, dar puțini sunt lucrătorii și aceasta atâta timp cât numiții creștini vor pune cuvântul oamenilor mai presus decât Cuvântul lui Dumnezeu.

Capitolul IV

NOUL TESTAMENT

„Cerule și pământul vor trece dar Cuvintele Mele nu vor trece. ” (Mat. 24.35) “Dar chiar dacă noi înșine sau un înger din cer ar veni să vă propovăduiască o altă Evanghelie, deosebită de aceea pe care v-am propovăduit-o noi să fie anatema. “

(Gal. 1.8)

Așa după cum fiecare stat își are o constituție, care stabilește recompense sau pedepse după caz cetățenilor lui, tot așa și creștinismul a plecat la drum cu Biblia. Vechiul și Noul Testament. Aceste două cărți sunt inseparabile și nu se poate renunța la una fără a o părăsi și pe cealaltă motivat de faptul că Vechiul Testament, conține planul lui Dumnezeu cu privire la mântuirea omului cu prorociile sale privitoare la Domnul Isus, iar Noul Testament dovedește împlinirea **lor** în totalitate. *“Noul Testament se ascunde în cel Vechi iar Vechiul Testament se descoperă în cel nou,*” spune un învățat creștin, din primele secole.

Nici Domnul Isus și nici apostolii Săi nu au lăsat să se înțeleagă că peste secole fi nevoie ca învățăturile lor să mai fie ajustate sau îmbunătățite. Dumnezeu, Domnul Isus și apoi sfinții Săi apostoli, poruncind în nenumărate locuri din Biblie păstrarea cu strictețe a învățăturilor Sfintei Cărți fără nici o modificare.

Ce se întâmplă în zilele noastre? Într-o broșurică semnată de Pimen arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților autorul își arată indignarea față de cei ce au beneficiat de inventarea tiparului și s-au apucat să studieze Biblia considerând aceasta un pericol pentru unitatea Bisericii și aceasta pentru că aceștia adică cultele Evanghelice nu țin seama nici de canoanele bisericii Ortodoxe nici de hotărârea sinoadelor și nici de tradiție, pe care el o pune înaintea Bibliei. Unul din argumentele folosite este cel din Ioan 21.25, care spune:

“Mai sunt multe alte lucruri pe care Ie-a făcut Isus, care dacă s-ar fi scris cu deamănuntul, cred că nici chiar în lumea aceasta n-ar fi putut încăpea cărțile care s-ar fi scris., **în scopul** justificării tradiției, Ortodoxia introduce o răstălmăcire flagrantă a Cuvântului. În versetul de mai sus nu se spune că nu s-a scris „Ce a învățat Domnul Isus,” ci doar că n-a fost loc pentru a scrie toate minunile Sale, ceea ce nu ne dă voie să adugăm tradiția la Biblie pentru a o denatura. Totuși tradiția are două aspecte și anume: O parte a tradiției se ocupă de viața și martiriul Sfinților apostoli consemnate fie de cei ce i-au cunoscut personal, fie de cei ce i-au cunoscut pe aceștia, și care cu toate că nu odată nu reflectă o realitate sigură totuși nu denaturează Cuvântul. A doua parte a tradiției este cea adoptată în focul luptelor Hristologice, Mariologice și iconoclastice, când pentru a o diviniza pe Maica Domnului și a introduce cultul imaginilor, a sfinților și a moaștelor, sau a crucii, s-a procedat la inventarea unor scrieri de persoane anonime care au pus scrierile lor pe seama unor personalități consemnate în Evanghelii, cum ar fi”Protoevanghelia lui Iacob,, sau „Pseudo Dyonisie Areopagitul,,care au fost create în secolele II-IV. Și să nu uităm. Toate cultele creștine recunosc drept canonice cele 66 de cărți ale Bibliei din care 39 ale Vechiului Testament și 27 ale Noului Testament. In ce privește cărțile sau adaosurile la unele dintre cărțile Vechiului Testament cum ar Tobit, sau rugăciunea celor trei tineri în cuptor, nici una dintre Biserici nu le consideră canonice recomandându-le doar ca fiind necesare întăririi credinței. Și de data aceasta pentru a avea un context pentru cele ce urmează cred că e bine ca în mod prescurtat să vorbesc câte ceva despre istoricul cărților Noului Testament. Cu ocazia traducerii Vechiului Testament în limba Greacă traducere numită „Septuaginta” traducătorii i-au dat denumirea de „Legământ”(Pact sau învoială). Sf.Apostol Pavel când vorbește despre Domnul Isus zice că El este *Mijlocitorul unui nou Legământ*. De aceea scrierile Evangheliștilor și a apostolilor au fost numite și cărțile Noului Legământ (Testament). Potrivit cu felul de a scrie de atunci Noul Testament a fost scris inițial fără semne de punctuație și fără împărțirea actuală în versete și capitole lucru făcut mult mai târziu. Actuala împărțire în capitole, datează din secolul al XIII-lea de la cardinalul Ștefan Langton (+ 1228) iar împărțirea în versete a facut-o editorul Ștefan Robert (1546) pe care a introdus-o în ediția Ieronim (Vulgata). Scrierile Noului Testament au fost scrieri ocazionale adresate unor biserici sau persoane particulare. Având vedere că la vremea respectivă cititorii cunoșteau multe date din actualitatea vremii în multe cazuri nu s-au dat detalii privitoare la persoane cum ar fi părinții Maicii Domnului, sau copilăria Domnului Isus, ceea ce a făcut ca în timp oamenii să încerce a umple aceste goluri care au dus la o viziune deformată a lucrării Domnului Isus și al spiritul adevăratului creștinism prin fabricare de apocrife cu caracter dubios. Chiar de la început pentru a-i feri pe credincioși de falsuri Sf.Ap.Pavel le scrie celor din Tesalonic: „*Urarea de sănătate e scrisă de mâna mea: Pavel. Acesta este semnul în fiecare epistolă; așa scriu eu*”(2 tes.3.17) Pentru că pe vremea sa deja au început să circule epistole false și bisericile au fost atenționate asupra pericolului de a fi duse în eroare prin cuvintele: „*Să nu vă clătinați așa de repede în mintea voastră și să nu vă tulburați de vreun duh, nici de vreo epistolă ca venind de la noi, ca și cum ziua Domnului ar fi și venit chiar.*”(2. Tes.2.2) Așa că creștinii primelor veacuri când primeau o scriere se asigurau de autenticitatea ei dar neexistând tiparul copiindu-se aceste scrieri de la unul la altul, de la o biserică la alta, copiată mai mult ca orice carte din lume s-a ajuns la 350.000 de variante dar fără să i se fi alterat înțelesul.

Cele mai cunoscute copii de acest gen păstrate până acum sunt:

- 1) *Codex Sinaiticus* din secolul al IV-lea, și cuprinde întreg Noul Testament în limba Greacă, păstrat în mănăstirea sf. Ecaterina de pe muntele Sinai.
- 2) *Codex Vaticanus* tot din secolul al VI-lea păstrat în arhiva Vaticanului cuprinde întreaga Scriptură, dar lipsește începutul Vechiului Testament, iar din Noul Testament lipsesc: Evrei 9.14 și 13,25 Epistolele I și II Timotei, Tit, Filimon și Apocalipsa.
- 3) *Codex Alexandrinus* datează din secolul V și e păstrat la muzeul Britanic din Londra.
- 4) *Codex Bezae Cantabrigiae* datează din secolul al VI-lea și se află la Paris.
- 5) *Codex Cantabrigiensis sau codex Bezae Cantabrigiae*, V-VI.
- 6) *Codex Bezae Cantabrigiae*, din sec. IV și se află la Oxford.

Având în vedere că punerea la dispoziția credincioșilor a Noului Testament prezenta un pericol pentru biserica catolică ediția Noului Testament apărută sub îngrijirea cardinalului Ximens din Toledo în 1514 a primit foarte greu aprobare din partea papei. În 1516, apare Noul Testament în limba Latină cu text paralel în limba Greacă în traducerea lui Erasmus din Rotterdam, iar în anul 1546 prima ediție a lui Robert Ștefan.

Având în vedere că unii critici răuvoitori au situat data scrierilor Noului Testament cu mult peste veacul apostolic de ordinul sutelor de ani, pentru a dovedi autenticitatea lor Biserica a procedat la studiul scrierilor unor scriitori bisericești contemporani apostolilor sau din generația următoare care în scrierile lor cu caracter apologetic au folosit fragmente din Evangheliile sau epistole. În primul secol s-au găsit citate din Evangheliile la Polycarp din Smirna, Clement Romanul și Ignatius ucenicul lui Ioan. În secolul al II-lea au folosit citate din Scrierile apostolice Diognet (135), Justin Martirul și filozoful (163), Hegesip și Teofil din Antiohia (+ 181). Tațian din Asiria ucenicul lui Justin Martirul care compune pentru țara sa o armonie a Evangheliilor, cunoscută sub numele de "Diatessaronul lui Tațian", "în care se vede o perfectă cunoaștere a Noului Testament. Ultima mărturie pentru secolul al II-lea o dă episcopul Lyonului Irineu (+202). Prin urmare apologeții Noului Testament din primul veac și următorul dovedesc că Evangheliile au fost scrise la timpul respectiv de către cei ce au fost martorii minunilor și a învierii Domnului Isus Hristos.

Sfintele Evangheliile.

Primele patru scrieri ale Noului Testament, se numesc *Evangheliile*, în limba greacă cuvântul Evanghelie înseamnă răsplătă pentru o veste bună, după care s-a luat înțelesul de *Veste buna a mântuirii neamului omenesc*. Primele trei evangheliile se numesc *sinoptice* deoarece în relatarea faptelor merg aproximativ în paralel și cu multe asemănări. Unii apologeți creștini cum ar fi Irineu, au închipuit Evangheliile ca pe cele patru puncte cardinale iar Ciprian ca pe cele patru râuri ale Edenului. Alții le compară cu cele patru

fiare din vedenia lui Ezechiel,(Ez,1,5) și cu cei patru heruvimi din Apocalipsa lui Ioan (4.6). Mai târziu fiind că nu se putea garanta autenticitatea chipurilor celor patru evangheliști când biserica a admis picturile în locașurile de cult cei patru evangheliști au fost pictați având lângă ei un animal (vietate) ca de exemplu: Matei alături de un înger, Marcu cu un leu, Luca cu un taur, iar Ioan pentru a i se ilustra înălțimea ideilor sale un vultur. În ce privește caracterul Evangheliilor, evangheliștii nu și-au propus să ne dea amănunte despre copilăria Domnului Isus sau a Maicii Domnului ci au pus accent pe învățăturile, minunile și faptele Sale de aceea ele nici nu pot fi numite biografii complete a Domnului Isus sau a celor ce L-au însoțit. Mai târziu în scop tendențios sau din pioșenie exagerată s-a căutat umplerea acestor goluri apărând cărți apocrife care mai mult au stricat decât au ajutat prin împrumuturile păgâne relatate. Noi credem că tot ce trebuie cunoscut pentru mântuirea noastră este expus în Sfânta carte, Duhul Sfânt s-a îngrijit ca să le cunoaștem De aceea orice încercare de a completa, ajusta sau îmbunătăți scrierile sfinte e tardivă și neavenită.

1) *Sfânta Evanghelie după Matei*. Scrisă de apostolul Matei. Înainte de apostolie fiind vameș în Capernaum slujind romanilor. (Mat.9.9; 10.3) Se spune că a predicat 15 ani în printre evrei după care a plecat să propovăduiască neamurilor dar nu înainte de a scrie Evanghelia cea poartă numele. Se susține că a fost scrisă în limba aramaică, după care a fost tradusă și în limba Greacă. Scrisă între anii 58-65 cuprinde o selecție a minunilor și învățăturilor Domnului fără a păstra o ordine cronologică strictă. Evanghelia a fost scrisă cu scopul de a dovedi că Isus este Mesia cel promis.

2) *Sfânta Evanghelie după Marcu*. Numele autorului poate fi dedus din cap.14.51-52. Nume complet Ioan-Marcu. Ioan nume evreiesc, iar Marcu nume latin. A fost fiul Mariei în casa căreia se adunau credincioșii și era nepotul lui Barnaba. A început lucrarea cu Sf.Pavel, a conlucrat cu Barnaba și a fost colaboratorul Sf.Petru. Evanghelia a scris-o între anii 63-64, la Roma. Se spune că a înființat o biserică în Alexandria, de aici a plecat în Libia, iar când s-a întors în Alexandria (Egipt) a fost prins legat de ambele picioare și târât pe ulițele orașului apoi zdrobit și însângerat a fost aruncat într-o celulă iar în ziua următoare i-au ars trupul, dar orașul Veneția susține că îi deține osemintele.

3) *Sfânta Evanghelie după Luca*. Despre acest evanghelist se cunosc puține lucruri. Pavel zice că el era doctor mai târziu pentru a legifera cultul icoanelor tradiția I-a investit și cu ocupația de pictor cu pretenția de a o fi pictat-o pe Maica Domnului ceea ce e complet eronat, și va fi explicat la capitolul: „Cultul icoanelor,, .Evanghelia a fost scrisă la Roma și adresată unui patrician numit Teofil (iubitor de Dumnezeu) după unii un nume fictiv dar majoritatea cercetătorilor îl consideră o persoană reală. După unii Luca ar fi murit la vârsta de 84 de ani de moarte bună. În Padua în biserica sf. Justina, există un sarcofag în care se susține că i s-ar păstra osemintele.

4) *Sfânta Evanghelie după Ioan* a fost scrisă în jurul anului 100. Renunță la relatarea unor date despre Domnul Isus acestea fiind deja cunoscute din celelalte Evanghelii în schimb ni-l descoperă pe Domnul Isus ca Om și ca Dumnezeu. Despre această Evanghelie Origen spune: “Pentru a înțelege Evanghelia, trebuie să te fi odihnit la sânul Domnului Isus cum

s-a odihnit Ioan,, Din modestie, acolo unde este vorba despre sine în Evanghelia el notează : „ucenicul pe care-l iubea Domnul „

5) *Faptele apostolilor*, a fost scrisă tot de Luca și adresată tot lui Teofil în jurul anilor 62-63. Asupra denumirii păreri sunt împărțite. Unii susțin că ar trebui numită *„faptele Duhului Sfânt*’, iar alții că ar trebui numită *„Faptele unor apostoli,,*. Evenimentele descrise sunt puse în ordine strict cronologică. Începe cu întemeierea Bisericii din Ierusalim în centrul atenției fiind Petru și Ioan, pentru ca apoi să-și îndrepte atenția asupra lui Pavel. Relatarea se încheie brusc ceea ce a dat multă bătaie de cap teologilor neputând explica care ar fi cauza întreruperii.

6) *Epistola lui Pavel către Romani* a fost scrisă de Pavel care era orientat a predica Evanghelia în mari metropole unde populația era densă, cunoscând că provincia, de regulă o urmează. Dacă în majoritatea cazurilor epistolele lui Pavel sunt adresate unor biserici pe care le-a vizitat, de data aceasta e adresată unei biserici ce urma s-o viziteze. A fost scrisă prin dictare de către Tertius la sfârșitul celei de a treia călătorii misionare din Corint în anul 56. Prin această epistolă Pavel dovedește că păcatul este universal, că toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu și că toți au nevoie de mântuire atât iudeul cât și grecul și aceasta se realizează numai prin harul lui Dumnezeu. Se susține că epistola către Romani a stat la baza reformei religioase inițiate de Martin Luther.

7 și 8 – *Epistolele Sf.Ap.Pavel către Corinteni I și II* au fost adresate credincioșilor unuia dintre cele mai mari orașe ale lumii antice. Acest oraș a intrat în conflict cu Roma fiind distrus în anul 146 î.d.Hr. După 100 de ani e reconstruit de Iuliu Cezar care-l preface în colonie Romană. Câștigă privilegii economice și politice fiind ridicat la rangul de capitală a provinciei senatoriale Ahaia. Rapida dezvoltare, bogăția dobândită, a dus cu sine și desfrâul. Epitetul “a trăi ca la Corint,, era un epitet nu prea măgulitor la adresa lor. Din 600.000 locuitori, 200.000 erau liberi iar restul erau sclavi. Aici se afla și templul zeiței (Venus-Afrodita) a cărei preotese peste 1000 de ierodule ridicaseră prostituția la rang de religie (atenție la sf. Vineri a românilor care de aici își trage originea). Timpul n-a cruțat nici acest oraș. Din toată măreția sa a rămas praful. Devastat de barbari (Sec. IV), în 1205 cucerit de francezi, apoi cedat venețienilor, a trecut de la un stăpân la altul. Corintul de azi nu e clădit pe vatra vechiului oraș. Sf.Pavel a ajuns în Corint în a doua călătorie misionară prin anii 50-51. Evreii respingându-l se îndreaptă înspre neamuri. Neprimind ajutor se întreține greu îi întâlnește pe Aquila și Priscila cu care se asociază la facerea corturilor. Ca de obicei iudeii l-au pârât autorităților dar ajuns în fața proconsulului Galion fratele filozofului Seneca acesta își dă seama că învățătura lui Pavel nu prezintă pericol pentru imperiul Roman drept care Pavel e liber să propovăduiască stând aici un an și șase luni. Componenta Bisericii fiind foarte eterogenă, nu au lipsit nici problemele. După ce a plecat de acolo nu toate lucrurile auzite l-au bucurat. Unii îi contestau apostolia, alții mâncau în templele idolești. La Cina Domnului se petreceau lucruri neconforme cu învățătura Domnului Isus și câte altele. Pentru a curma răul din rădăcină Apostolul le scrie prima epistolă din Efes în anul 55, iar a doua tot în același an de undeva din Macedonia. Epistolele au avut efectul dorit ceea ce a făcut ca apostolul să-și petreacă iarna anului 57/58 în Corint de unde scrie epistola către Romani.

9) *Epistola lui Pavel către Galateni*. Galatia era o provincie situată în Asia Mică (Turcia de azi). Aceștia au primit Cuvântul între anii 51-52, în a doua călătorie misionară, regiune vizitată de Pavel după aceea încă de două ori. După ce au primit Cuvântul, Evanghelia harului, s-au infiltrat iudaizanți care le învățau că nu poți fi bun creștin dacă nu respecti și percepțiile legii Mozaice: tăierea împrejur, sabbatul, sărbătorile și prescripțiile alimentare. Epistola a fost scrisă între anii 54-55, din Efes, cu scopul de a le explica celor din Galatia, că „Legea,” a fost un îndrumător spre Hristos, iar după ce a venit credința nu mai suntem sub îndrumarea ei și dacă neprihănirea se capătă prin Lege atunci degeaba a murit Hristos.

10) *Epistola Sf.Ap.Pavel către Efeseni*. Efesul cu cei aproximativ 300.000 de locuitori situat în Turcia de azi (Asia Mică) era centrul de închinare al zeiței Diana (Artemis) care a preferat Efesul și și-a trimis chipul ei chiar din cer. Templul închinat ei a fost unul din cele șapte minuni ale lumii de atunci. Sprijinit pe 100 de colane, lung de 115 m. și lat de 53 m. era un puternic centru de închinare păgân. Sf. Ap.Pavel ajunge acolo în a doua călătorie misionară a sa. Ca de obicei se adresează iudeilor, dar ei resping Evanghelia ceea ce face ca el să-i despartă pe credincioși și timp de doi ani îi învață în casa unuia numit Tiran. Dar cel căruia i se întăra duhul la vederea atâtor idoli în Atena, intră în conflict cu argintarul Dimitrie și cei din breasla sa sub învinuirea că a declarat că zeii făcuți de mâini omenești nu sunt dumnezei. Urmare acestei zarve el pleacă în Macedonia. *Epistolele Efeseni, Filipeni și Coloseni epistolele captivității* au ca idee centrală, relația dintre Hristos și Biserică, în care El este capul iar Biserica trupul.

11) *Epistola lui Pavel către Filipeni*. Acest oraș a fost numit mai întâi Damos, apoi Crenides (Izvoare), pentru ca în final să i se dea numele lui Filip al II-lea, tatăl lui Alexandru Macedon. Pavel ajunge aici urmare unei vedenii unde primi convertiți au fost o vânzătoare de purpură numită Lidia, o ghicitoare eliberată de un duh de ghicire și un temnicer. A ajuns aici prin anii 50-51 iar epistola o scrie între anii 58-60 probabil din închisoarea de la Roma.

12) *Epistola lui Pavel către Coloseni*. Situată în Asia Mică, pomenită de Herodot, în sec.V î.d.Hr. a fost dărâmată de un cutremur violent. Antioh cel Mare prigonitorul evreilor a colonizat evrei în Colose. Se pare că Biserica de aici a fost întemeiată de Epafras casa de rugăciune fiind în casa lui Filimon, Apfia fiind soția lui, iar Arhip fiul său. Epistola a fost scrisă din Roma din închisoare în anul 62 iar de aici rezultă că a mai scris o scrisoare celor din Laodicea despre care nu se știe nimic dar se presupune că Laodicea odată decăzută epistola ar fi primit denumirea către Efeseni. Și dacă Efesenilor Pavel le arată ce valoare are biserica pentru Hristos celor din Colose le arată ce valoare are Hristos pentru Biserica.

13 și 14) *Epistolele I și II către Tesaloniceni*. Fondat în anul 313 î.d.Hr. de Casander fiul lui Antipater regele Macedoniei. Acesta i-a dat numele soției sale Tessalonica fiica lui Filip al II-lea sora lui Alexandru Macedon. În a doua călătorie misionară, în anul 50 Pavel ajunge și aici. Respins de iudei se întoarce către neamuri dar iudeii agită cetatea, ceea ce face ca după trei săptămâni să părăsească orașul. Dar în urma sa au rămas câteva lucruri neclarificate cu privire la a doua venire a Domnului Isus și la învierea celor

adormiți ceea ce e dezvoltat pe larg în epistole. Ambele epistole au fost scrise din Corint prima în anul 51 iar a doua în anul următor.

15 ,16 și 17) *Epistolele pastorale. I, II Timotei și Tit.* Acestor epistole teologii le-au dat denumirea de epistole pastorale adresate la doi dintre colaboratorii lui Pavel; Timotei și Tit. Timotei a fost lăsat în zona Efesului pentru a organiza bisericile de acolo iar Tit în Creta. În ce privește slujba de păstor în Noul Testament ea are un înțeles mult mai larg decât au înțeles-o teologii de a fi conducătorul unei comunități mai mari sau mai mici. Atât Timotei cât și Tit au fost lăsați în două locuri diferite, pentru a organiza bisericile și a investi prezbiteri, (bătrâni), episcopi (priveghetori) și diaconi (slujitori). Dacă la traducerea Noului Testament și aceste cuvinte s-ar fi tradus, nu ar fi avut înțelesul pe care îl are azi, pentru că în veacul apostolic nu exista slujba de păstor iar lui Timotei i se spune nu să păstorească ci să *facă slujba unui evanghelist* lucru pentru care a primit dublă investitură odată din partea lui Pavel prin punerea mâinilor și a doua oară din partea cetei presbiterilor. De aici putem deduce că investirea în lucrare prin punerea mâinilor nu era ceva singular și definitiv ci se repeta în cadrul legăturii frățești și a conlucrării celor implicați în lucrare ori de câte ori era nevoie. Aceste epistole sunt niște manuale de păstorire atribuite al tuturor celor implicați în lucrarea și mai ales a bătrânilor. (Fap.20.28; 1 Petru 5.1-2) Epistolele adresate lui Timotei i-au fost scrise din închisoarea Romană în anul 62 iar cea către Tit în acelaș an din Epir.

18) *Epistola Sf.Ap.Pave! către Filimon.* Scrisă din închisoarea din Roma e o intervenție și o recomandare către Filimon stăpânul lui Onisim în care-l roagă ca să-l primească pe Onisim robul său fugit, nu ca pe un rob ci ca pe un frate în Domnul Isus Hristos.

19) *Epistola Sf.Ap.Pavel către Evrei.* Cu toate că această epistolă e atribuită lui Pavel există voci care îi contestă paternitatea atribuind-o altor propovăduitori ca Barnaba, Apolo sau Sila. Ca dată a scrierii e considerată perioada anilor 60-70 fiind că nu e pomenită distrugerea Ierusalimului. E pusă față în față preoția lui Hristos și cea levitică. Care au fost condițiile și în ce scop a fost scrisă epistola ? La alegerea urmașului lui Iacov fratele Domnului la păstorirea bisericilor din Ierusalim, se naște o disensiune. Simon noul ales nu are de partea lui pe toți credincioșii, dar Tebutis, un iudaizant convins are de partea sa partizani hotărâți. Alegerea lui însemna întoarcerea la jugul Legii și a preoției vechiului Legământ. Epistola a fost scrisă pentru a duce mângâiere și întărire Bisericii din Ierusalim în momente grele când se punea problema: ori de partea lui Hristos și a suferințelor ori de partea iudaizanților și asigurarea liniștii.

Epistolele sobornicești. Iacov, I și II Petru ,precum și I, II și III Ioan, au primit denumirea de epistole sobornicești datorită faptului că sunt adresate nu unei biserici în mod special, ci tuturor bisericilor din vremea respectivă cât și celor din vremea noastră.

20, 21) *Epistolele I și II Petru.* Biserica trece prin persecuții grele din partea statului Roman. De aceea era nevoie de răbdare și supunere dar și o viață de sfințire și ferire de lucruri păgânești. Prima epistolă e scrisă din Babilon iar a doua în mod eronat se crede că a fost trimisă din Roma. Unii susțin că denumirea de Babilon ar fi denumirea figurativă a Romei dar din prima epistolă deducem că ea a fost într-adevăr trimisă din Babilon și

aceasta după ordinea stabilită celui ce o ducea. Prima biserică cea mai apropiată de Babilon fiind Pontul și cea mai îndepărtată Bitinia. Ori dacă epistola ar fi fost scrisă din Roma ordinea, trebuia să fie inversă

22-23) *Epistolele sobornicești ale lui Iacov și Iuda*. Acești doi lucrători în via Domnului erau frați între ei și frați ai Domnului Isus. Noul Testament vorbește despre patru credincioși care purtau acest nume: 1) Iacov tatăl lui Iuda (nu Iscarioteanul). 2) Iacov fiul lui Alfeu, 3) Iacov fiul lui Zebedei și fratele lui Ioan și 4) Iacov fratele Domnului. Unul din frații lui Iacov se numea Iuda care din modestie se numește pe sine fratele lui Iacov. Epistolele au caracter moralizator și îndeamnă la dragoste și la fapte bune. Condamnă abuzurile și deosebiri de stare socială. Iuda își arată indignarea față de cei ce s-au furișat printre credincioși pentru a mânca o pâine nemuncită la mesele de dragoste ale creștinilor totodată umblând cu viclenii fiind o sursă de suspiciuni și neînțelegere în Biserică.

Dacă la adunarea din Ierusalim Petru și Iacov, au susținut ca să nu se pună grumazul neamurilor un jug ce nu a putut fi dus de părinții lor și nici de ei, (Fapt. 15.19-20) se pare că în parcurs Iacov s-a dat de partea iudaizanților care făceau presiuni asupra Bisericii, de aceea Pavel zice celor din Galatia că atunci când în Antiohia au venit cei de la Iacov, până și Petru care mânca cu cei veniți dintre neamuri a început a înepuț să se ferească. (Gal.2.11-12) Istoricul Iosif Flavius îl numește *fratele Domnului* și-l prezintă ca pe un om iubit de toți iudeii, indiferent de convingerea lor mozaică sau creștină.

24,25,26) *Cele trei epistole ale Sf.Ap.Ioan*. Creștinismul trece printr-o perioadă grea nu numai din cauza persecuțiilor de care avea parte ci și din cauza filozofiilor păgâne care începeau să-și facă loc în Biserică. Controversa Cristologică, și atacul împotriva originalității creștinismului a început deja din vremea sa. Apoi încercarea unor lideri ca Diotref de a acapara puterea. Toate acestea cereau explicații și îndrumare. Epistola este rodul lui Ioan Apostolul dragostei dar fiind că în epistolă se numește pe sine *presbiterul* (Ioan fiind destul de bătrân la vremea respectivă), s-a avansat ideea posibilității existenței unui alt Ioan prezbiter și nu Ioan Apostolul Domnului, teorie respinsă de covârșitoarea majoritate a teologilor. {*Datele de mai sus au fost preluate din „Studiul Noului Testament”, editat de Institutul Biblic și de misiune Ortodoxă, ediția 1954 și Studiul Noului Testament de Meril C, Tenney*}

27) *Apocalipsa lui Ioan*. Ultima carte a Noului Testament se numește Apocalipsa și are înțeles de revelație sau descoperire. Este opera celui ce a fost Ioan Apostolul, scrisă sub îndrumarea unui înger trimis de Domnul și cuprinde o descriere spirituală a luptei Bisericii pentru continuarea operei de mântuire a lumii, începută de Domnul Isus Fiul lui Dumnezeu și care se desfășoară crescând până la victoria finală a binelui și a dreptății asupra răului a morții și a întunericului. Anul scrierii este estimat a fi pe vremea domniei lui Domițian dar unii teologi se situează pe poziții diferite, stabilind ca ani ai scrierii anii 41-54 pe timpul domniei lui Claudiu iar alții în perioada 13 Oct.54- 9 iunie 68 în anii domniei lui Nero majoritatea cercetătorilor rămânând totuși la perioada anilor 94-95. Conținutul și forma Apocalipsei se apropie mult de cărțile proorocilor Ezechiel și Daniel. Apocalipsa e cartea Bisericii oprimate. Este destinată *robilor Săi*, tuturor credincioșilor de atunci până la sfârșitul lumii. Ioan este alesul special care vede viitorul Bisericii în

tablouri și le transmite tălmăcirea credincioșilor din cele șapte biserici : *Efes, Smirna , Pergam, Tiatura, Sardes, Filadelfia și Laodicea*. Cifra șapte are o semnificație Biblică arătându-se totalitatea, împlinirea iar cuprinsul scrierii se referă la viitorul întregii Biserici. Apostolul primește poruncă de la Domnul spre a le scrie și transmite celor șapte biserici din Asia marele triumf al finalului luptei Bisericii. Ceruri noi și un pământ nou; un mare triumf a lui Hristos. Fondul cărții e scris în lumina înfricoșătoare a martirilor care ardeau pe vremea aceea, a lui Nero (64-67), a doua în anul 95 declanșat de Domițian, iar a treia cea declanșată de Traian în anul 98, motiv pentru care după atâtea lovituri Biserica a început să dea semne de oboseală și corupție, cartea are în centru numărul șapte. Șapte biserici, șapte îngeri, șapte duhuri, un miel cu șapte coarne și șapte ochi, șapte sfeșnice, șapte tunete, un leopard cu șapte capete, șapte munți, șapte regi. Prezența numărului șapte în Biblie precum și în creație e foarte evidentă: ziua de odihnă, crearea lumii, culorile curbubeului, șapte note muzicale, etc. Toate acestea trebuie să aibă o semnificație care depășește puterea noastră de a înțelege. Simbolic numărul șapte reprezintă plinătatea, întregul, totalitatea, împlinirea, finalitatea, ca de exemplu cele șapte fericiri din Apocalipsa: (Apoc.1.3; 14.13; 16.15; 19.9; 20.6; 22.7; 22.14) Care ar fi semnificația celorlalte numere? *cifra unu*, reprezintă *unitatea și originea*, în creația primordială și e asociată cu divinitatea. *Doi*, este sinonim cu diferența, conflict, opoziție, dezbinare. *Cifra trei*, reprezintă stabilitatea echilibrul care fac un scaun stabil. Cifra trei e asociată și cu învierea, căci în cea de a treia zi a ieșit la iveală pământul, ca prim salt de la materia moartă la cea vie. *Patru* este semnificația înfăptuirilor creatoare (3+1), patru puncte cardinale, patru dimensiuni lungime lățime înălțime și timp. *Cinci este cifra harului (4+1)* în limba ebraică Ha'areț. cifra pământului este un multiplu de patru iar Hașamaim sau cerul este un multiplu de cinci și apare în structura cortului legământului. *Șase este cifra omului* creat a șasea zi. Cifra căderii și a nedesăvârșirii, a uzurpării (7-1). Numărul orelor dintr-o zi și al lunilor dintr-un an e un multiplu de șase. Tiranii lumii ca Goliat, Nebucadnețar, Anticrist, au nume cu valoarea numerică șase. 666 expresia maximei răutăți. *Șapte* ,(3+4) concordanța dintre Dumnezeu și lucrarea Sa. *Opt (7+1)* desăvârșirea absolută (888) . După a șaptea zi vine învierea și regenerarea. Socotind baza 7 cifra 8 este un nou 1 cum ar fi octava în muzică a opta notă este un nou do(c),repetarea celei dintâi. Deci Domnul Isus ne dăruiește un nou început. În Gematrie numele ISUS este 888 (777+111). *Nouă (3×3)* produsul perfecțiunii divine și apare în Biblie acolo unde este vorba despre judecată. *Zece (9+1)*, apare după ce a avut loc judecata asociată cu ordinea perfectă, reșezarea unei noi ordini. Zece porunci zece degete la Mâini și la picioare. *Cifra 11 este sinonimă cu dezordinea, 12 cu guvernarea perfectă* 12 luni ale anului, 12 seminții ale lui Israel, 12 ucenici. *Treisprezece* este cifra răscoalei a apostaziei (Gen. 14.4; 17.25) 13 este al 6-lea număr prim. 40 este cifra ordinii (40 de ani în pustie, 40 de zile de post etc.) *Din enumerarea de mai sus se vede clar existența a cinci numere perfecte 1,3,7,10,12, care prin înmulțire(1x3x7x10x12) dau numărul 2520 care este cel mai mic multiplu comun al cifrelor de la unu la 10 și ilustrează perfecțiunea cronologică, (cf. Daniel Brânzei) în Apocalipsa, adversarii Bisericii sunt arătați prin animale sălbatice, monștri marini sau tereștri, iar instituțiile anticreștine simbolizate prin mădulele acestor fiare. Unele scene sunt descrise de mai multe ori, repetarea marcând o gradăție crescândă, așa încât faptele reprezentate succesiv în felurite imagini și scene, nu arată numaidecât o succedare cronologică ci evenimente simultane și alternative unele îndepărtate de altele în timp. Numerele nu indică cantități ci valori simbolice. Unele*

realități analoge sunt indicate prin simboluri diferite, Domnul Isus Hristos e arătat ca Fiul Omului, Miel sau Călăreț. Imperiul Roman simbolizat prin cele șapte capete care se ridică din mare. Șapte împărați, șapte munți Roma fiind așezată pe șapte coline.

În ce privește numărul 666, mulți sunt înclinați a crede că e criptograma numelui lui Nero. Dacă pentru vremurile noastre multe din tainele cifrelor s-a pierdut, scriitori și cercetătorii secolului al II-lea creștin au susținut milenarismul pe baza Apocalipsei lui Ioan cum ar fi Papias din Hierapole, Justin Martirul și Filozoful, Irineu, Hipolit și Tertulian. În schimb Origen și Clement din Alexandria s-au opus interpretărilor milenariste. După o lungă perioadă abatele Romano-Catolic Ioachim de Floris împarte cu ajutorul Apocalipsei istoria omenirii în șapte perioade revenind la milenarism și făcând pronosticuri asupra sfârșitului lumii și a întrupării lui Anticrist. Ioachim de Floris consideră fiara din Apocalipsa a fi islamismul. Ioan de Oliva o identifică cu un pseudopapă, iar Alcazar socotește că mileniul începe cu Constantin cel Mare. Wicliffe, Hus și Ieronim, precum și Luther, urmați de majoritatea teologilor protestanți, susțin că papa de la Roma e întruparea lui Anticrist. De la Nero până la Iulian Apostatul, de la Mahomed până la Hitler și Stalin, se considera că Anichristul a fost întrupat în unul dintre ei.

Aceste eforturi de a descifra Apocalipsa s-au concretizat în conturarea mai multor teorii interpretative după cum urmează:

Teoria preteristă, care susține că toate evenimentele descrise în Apocalipsa, au fost împlinite la vremea respectivă, iar cartea pentru noi are numai o valoare documentară.

Teoria idealistă, susține că Apocalipsa a fost adresată unor biserici reale, dar are și un caracter simbolic ilustrând lupta dintre bine și rău cu triumful final al binelui, reducând-o la nivelul unor culegeri de fabule. Teoria istoricistă, susține că textul Apocalipsei se adresează unor biserici reale, dar capătă un caracter alegoric în care se poate observa o dezvoltare asupra întregii istorii a Bisericii de la începuturile ei până la victoria finală asupra răului fiind astfel transformată într-o istorie cifrată din simbolurile ei putând recunoaște; căderea Romei, mahomedanismul, papalitatea sau reforma religioasă, etc.

Teoria viitoristă, care dă cheia interpretării din Apocalipsa 1.19, "Scrie dar lucrurile pe care le-ai văzut, care sunt și cele care au să fie după ele." Apocalipsa este privită ca o cronică a vieții creștine din vremea Bisericii, și ca o anunțare a evenimentelor viitoare din vremea sfârșitului. Nu pune accent sau nu caută să recunoască istoria trecută a lumii în textul Apocalipsei. Ea rezervă descrierile din carte pentru evenimentele încă viitoare care își așteaptă împlinirea. (cf. Daniel Brânzei)

în continuare voi reda sumar un model de interpretare istoricistă din cartea „*Schițe asupra Apocalipsei*” de G.R.Brinke.

„Apocalipsa înseamnă descoperirea lui Hristos pentru cei ce sunt robi ai lui Hristos. Sunt fericiți cei ce o citesc și o păzesc. Ca împărați, credincioșii îl înfățișează pe Domnul Hristos, înaintea oamenilor. Ca preoți ei îi înfățișează pe oameni înaintea lui Dumnezeu.

Biserica este înfățișată ca un sfeșnic de aur. Judecata începe cu Casa lui Dumnezeu. Haina lungă înseamnă demnitatea. Albul culoarea biruinței. Ochii Lui erau ca para focului, deci privirea Lui străbate totul. Arama aprinsă înseamnă judecata. Cele șapte stele îngerii celor șapte biserici. Stelele lucesc în noapte aceasta este și datoria credincioșilor. Sabia este simbolul pedepsei. În Vechiul Testament Biserica nu este amintită. În Evangheliile de două ori (Matei 6.18; 18.17) dar este Taina ascunsă de veacuri descoperită Sf.Ap.Pavel. Biserica ia ființă în ziua Cincizecimii. „*Lucrurile pe care le-ai văzut*” Hristos în mijlocul sfeșnicelor. „*lucrurile care sunt*” cele șapte biserici, „*Lucrurile care au să vie*” Cele arătate în capitolele 4-22. *Prima Biserică Efesul* ar reprezintă perioada anilor 30-170 și închipuie Biserica din timpul lui Ioan. Mersul tot mai rău. Lepădare de credință. Efes înseamnă a da drumul a lăsa mai moale. Nu poți suferi pe cei răi. Ai pus la încercare pe cei ce zic că sunt apostoli și nu sunt, ceea ce înseamnă că în Biserica era disciplină dar s-a pierdut un lucru important, *dragostea dintâi*. Nicolaiții practică libertinismul moral despărțind biserica în conducători și conduși. Biruitorii vor mânca din pomul vieții la care nu a putut ajunge Adam. *A doua Biserică Smirna* ar cuprinde perioada 170-313, Smirna înseamnă amărăciune și simbolizează Biserica persecutată. Pentru ca să dea miros plăcut smirna trebuie zdrobită sfărâmată. Domnul Isus nu găsește cuvinte de mustrare știu necazul tău. „*Sinagoga evreiască*” iudeii au ațâțat păgânii împotriva creștinilor iar ei au declanșat prigonirea inaugurată de Nero. Aceasta a fost perioada necazului de zece zile, a celor zece prigoniri importante ale acestei Biserici. Fii credincios până la moarte și-ți voi da cununa vieții, stă scris în catacombele din Roma.

A treia Biserică Pergam, care cuprinde perioada 313-600 și înseamnă cetate-înălțare, în grecește legătură-căsătorie (gamos) întruchipând Biserica tolerată din vremea lui Constantin cel Mare. Biserica creștină devine cult oficial. Clerul se deosebește de restul credincioșilor prin îmbrăcăminte, devenind din nou slujitori ai altarului. Puterea Dhului Sfânt scăzută în Biserică e compensată prin ceremonii, liturghii și fast cultic împrumutat de la păgâni. Dar mai există o rămășiță care se opune inovațiilor antiscripturale. *Antipa* martorul credincios (cel ce este împotriva tuturor) rămâne credincios. Predomină învățătura nicolaiților. „*Mana ascunsă*”, este Domnul Isus Hristos. Piatra albă înseamnă o recunoaștere deosebită din partea Domnului. În vechime, o piatră albă aruncată în urnă era un vot pentru, iar una neagră contra.

A Patra Biserică, Tiatira, cuprinde perioada anilor 600-1520, și este cea mai lungă perioadă în raport cu celelalte. Cuprinde Biserica Evului mediu Romano-Catolic. Papalitatea e puternică. Învățătura Evangheliei e înlocuită cu tradiția, învățătura papei ca reprezentant a lui Hristos e inatacabilă. Biserica și-a luat titlul de proorocită. Fiul lui Dumnezeu trece pe planul al doilea. Cultul Maicii Domnului e în floare. Biserica Catolică pretinde că deține învățătura curată dar Dumnezeu o vede ca pe sidonita Izabela, soția lui Ahab care l-a dus pe Israel în idolatrie. Roma nu vrea să se pocăiască de aceea o așteaptă cele scrise în cap. 17.

A cincea Biserică Sardes (cel ce scapă prin fugă) perioada anilor 1520-1750 reprezintă reforma religioasă protestantă cristalizată după mari suferințe în timpul perioadei Tiatierei. O analogie dintre întoarcerea din robia babiloneană și cea a libertății primite de protestantism după lungi perioade de suferințe și războaie religioase. Biserica aceasta a

primit mult. Baza credinței conform Scripturilor. Dar a rodit puțin din punct de vedere spiritual. Obiceiurile lumești precum beția, dansurile, etc, nu au fost interzise, și s-a menținut o preoție diminuată precum și botezul copiilor. Pe de altă parte s-a implicat în treburi de stat, în probleme sociale și politice, care nu au aface cu Scripturile. Apoi puternicii zilei asemenea lui Constantin cel Mare s-au folosit de Biserică ca suport politic, de aceea ea devine o Biserică formalistă. Moartă.

A primit mult. A primit fundamentul mântuirii prin credință s-a implicat în promovarea libertății de gândire. A lucrat mult la răspândirea Evangheliei dar n-a ajuns la învățătura despre a doua venire a Fiului lui Dumnezeu. A început bine, dar n-a mers departe. A luptat mult pentru răspândirea Evangheliei. De aceea Domnul Isus spune: “*Voi veni la tine ca un hoț*” hoțul fură tot ce-i de preț și te pomenști deodată sărac. De aceea la venirea Domnului Isus se vor pomeni că nu au ceea ce li se părea că au. Biruitorii vor fi îmbrăcați în haine albe și nu li se va șterge numele din Cartea Vieții.

A șasea Biserică este Filadelfia (sau iubirea de frați). Începe aproximativ cu anul 1750. Este Biserica trezirilor și a mișcărilor religioase din ultimul secol. Se remarcă predicatori de talie mondială ca: Wesley, Moody, Whitefield, care duc în popor Numele lui Dumnezeu și trezesc o nouă fervoare religioasă. În aceste mișcări oamenii sunt gata să renunțe la plăcerile lumii și se dedică lucrării de mântuire. Domnul Isus în această Biserică nu găsește nimic vrednic de muștrat. Ea își judecă singură cusururile. Ridicată din Sardes ca un om care începe din nou a trăi și se încredințează lucruri mari. Începe o nouă lucrare de răspândire a Evangheliei bazată pe o nouă trăire în Duhul. Japonia, India și Africa primesc Cuvântul lui Dumnezeu. Se dă prioritate Spiritului înaintea slovei și se dau pe față încredințările mincinoase infiltrate între creștini. „*Fiind că ai păzit Cuvântul răbdării Mele, Te voi păzi și Eu de ceasul încercării, care o să vină să încerce pe toți locuitorii pământului*” Simbolic stâlpul înfățișează puterea, podoaba, durabilitatea.

A șaptea Biserică și ultima este Laodicea, care în limba greacă înseamnă ceva căldicel-grețos. Nu putem delimita anul începerii perioade dar știm că ea se va sfârși odată cu venirea Domnului Isus, cu ea încheindu-se istoria Biserici creștine. Starea ei e analogă cu cea de pe vremea lui Ilie. Pretențiile ei sunt mari se laudă și zice despre sine: “*Sunt bogat și nu duc lipsă de nimic*” însă Domnul Isus o vede săracă, oarbă și goală. (Apoc.3.17-18) se crede liberă, dar este roabă a păcatului. „*Iată Eu stau la ușă și bat*” Rezultă că Domnul Isus nu mai locuiește în Biserică ci afară și lucrează personal cu cei ce-L primesc: „*dacă aude cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine.*” Aici se încheie rezumatul cărții susamintite.

Și Henry H.Halley în „*Manual Biblic*” reia problema interpretării istoriciste astfel: Capitolele 1-3 din Apocalipsa, privesc zilele lui Ioan starea celor șapte bisericii fiind identică cu cea descrisă. Urmează introducerea la corpul principal al celor ce urmează în capitolele 4-22, “*Lucrurile care vor fi după ceea*” .(Apoc. 1.9; 4.1)

Căderea imperiului Roman de Apus. În secolele I-II, Roma ajunge la apogeu, în secolul al III-lea, încep războaiele civile și urmează fărâmițarea. În secolul al IV-lea, creștinismul devine religie de stat. În secolul al V-lea, imperiul Roman e divizat. Barbarii intră în

Roma. Și aceasta după 800 de ani de când nici un picior de cuceritor n-a intrat în Roma. Din Nord dau năvală barbarii grindina, focul și sângele primei trâmbițe, au ars pământul (Goții în 409 cf. Apoc. 8.7) au dat năvala în Italia. Marele munte arzând al celei de a doua trâmbițe a fost aruncat în mare (Apoc. 8.8-9). Vandalii în anul 422 au făcut ravagii în Galia, Spania și Africa, timp de 30 de ani și-au construit o flotă, care a nimicit (aruncat în mare) invincibila flotă Romană, cu o tradiție de 600 de ani.

Marea stea aprinsă a treia trâmbiță a căzut deasupra râurilor (Apoc. 8.10-11). În anul 440 Attila al Hunilor vine din inima Asiei cu 800.000 de oameni. După ce a vânturat Europa de vest au nimicit armatele romane pe râurile Marna, Rhon și Po. Când a murit Attila cursul Dunării a fost schimbat iar el a fost îngropat în albia râului. Apele Dunării și acum curg peste mormântul lui. A fost întradevăr o plagă a râurilor. Soarele luna și stelele s-au întunecat. Urmează trâmbița a IV-a. (Apoc. 8.12) O altă hoardă de barbari, în frunte cu Odoacru în anul 476 au asediat și cucerit Roma. Deci au fost patru lovituri. Patru tâmbițe groaznice pentru Roma: Goții, Vandalii, Hunii și Herulii.

A treia parte a Apocalipsei (Apoc. 8. 7,8 ,10,12), arată ruperea imperiului Roman în trei părți: Bizanțul, Roma sub stăpânire barbară, iar restul în mâna mahomedanilor care au ocupat-o în două etape: Asia și Africa, apoi Asia Mică și Grecia (Bizanțul în 1453) *Armata de lăcuste, a cincea trâmbiță*. (Apoc. 9.1-11) ieșite din abis, arată originea diavolească a nenorocirilor ce au urmat. Se crede că această armată de lăcuste ar reprezenta mahomedanismul sau perioada strâmtorării din urmă sau și una și alta. A șasea trâmbiță. (Apoc. 9.12-21) vorbește despre o armată enormă 200.000.000 călăreți de la Eufrat care după 400 de ani de stăpânire au trebuit să cedeze puterea mahomedanismului Turc (Otoman). Deci trâmbița a șasea ar putea fi mahomedanismul Turc. Din versetul 17, se deduce că praful de pușcă folosit pentru prima dată, a avut un rol important în aceasta.

Măsurarea Templului. (Apoc. 11) Este măsurat numai Templul propriu zis. Curtea Templului și Ierusalimul fiind lăsat pentru a fi călcat de națiuni timp de 42 de luni sau 1260 de zile, pe care cercetătorii, conform textului din Ezechiel 4.5, îi transformă în 1260 de ani. Se vede deosebirea dintre adevărata Biserică și cea falsă. Se pare că e vorba despre o apostazie pe scară mare, în cadrul Bisericii descrisă în cap. 13. sub formă de fiară cu chip de miel și leopard, iar în cap. 17, sub forma Babilonului. Această viziune I-a îmbolnăvit pe Ioan. (Apoc. 10.10) . Cei doi martori care proorocesc în sac și cenușă 1260 de zile (ani) conf. Apoc. 11.3; sunt adevărata Biserică prigonită în întregul Ev Mediu (aproximativ anii 500-1760), de biserica apostată, marea biserică catolică. Cei doi martori, care prooroceau în sac și cenușă, sunt Vechiul și Noul Testament, care au fost interzise poporului în această perioadă, trimițând Biserica în ilegalitate. Femeia îmbrăcată în stacojiu, (culoarea preferată a clerului catolic), îmbătătată de sângele sfinților. (Apoc. 17. 1-6) este Roma papală care a instituit inchiziția.

În capitolul 14 in Apocalipsa e redată o descriere amănunțită a adevăratei biserici și a celor 144.000, urmașii adevărați ai Mielului, aleși din poporul lui Israel. Untdelemnul de măslin și cele două sfeșnice sunt o referire la Zaharia 4.1-4; unde se explică că sfeșnicul reprezintă Casa lui Dumnezeu, iar măslinul Duhul lui Dumnezeu, incluzând Duhul în mărturia Bisericii.

Biserica apostată e așezată pe tronul fiarei în chip de leopard și miel. (Cap. 13) vorbește cu blândețe dar are apucături de fiară., uciderea celor doi martori și persecutarea sângeroasă a sfinților din Evul Mediu de către Roma papală o dovedește, iar cei doi martori înviați și ridicați la cer simbolizează Biserica purificată ca rezultat al persecuțiilor și răspândirea Cuvântului lui Dumnezeu în lume după o perioadă destul de lungă de interdicere a ei în întunericul Evului Mediu care a ținut aproximativ 1260 de ani.(42 de luni) Reforma protestantă a pus Biblia în mâna credincioșilor schimbând caractere și înviind-i la o viață nouă conform cu Cuvântul lui Dumnezeu.

*Capitolul 12. 1-6; Femeia, copilul și balaurul din acest capitol, ar avea următoarea explicație: în versetul 5 femeia reprezintă pe Israel din care s-a născut Hristos, iar în versetul 7 reprezintă Biserica. Națiunea ebraică, crescută de Dumnezeu de-a lungul veacurilor, cu scopul de a-L aduce pe Hristos în lume e personificată aici ca o regină în gloria cerească dând naștere Copilului veacurilor. Copilul a fost Domnul nostru Isus Hristos pe care Satana a căutat să-l sfâșie de la naștere prin Irod. Dacă ar fi reușit lucrarea de mântuire ar fi în fost împiedicată pentru o vreme. A reușit prin Iuda, dar aceasta s-a întors ca un bumerang împotriva Satanei, care e neputincios în fața sângelui lui Hristos Balaurul e identificat prin șarpele cel vechi. Șapte capete încoronate și zece coarne, simbolizează în mod evident stăpânirea sa ca prinț a lumii. Stelele cerului aruncate de el pe pământ, simbolizează puterea lui de a conduce oștiri din lumea nevăzută împotriva sfinților, sau a influența conducerea bisericești, sau și una și alta. *Războiul din cer*, (Apoc.12.7-15). Zdrobit pe Golgota Satana vrea să clatine stâlpii cerului dar e zdrobit. Totuși el nu se lasă și vrea să zdrobească lucrarea Bisericii. Prin fiul femeii în pustie înțelegem trecerea Bisericii adevărate în ilegalitate. *Biserica viitoare* un munte de glorie a lui Dumnezeu (Apoc. 21. 10-11) în urmărirea căreia s-a aruncat un râu de apă ca s-o înece dar fără folos. Femeia (Biserica) asemenea celor doi martori a stat în pustie tot 1260 de zile (ani) Pământul a dat ajutor femeii, ceea ce poate fi explicat prin libertatea acordată de Constantin cel Mare care pentru moment a oprit persecuția împotriva Bisericii, cele 1260 de zile petrecute în pustie au relație numerică cu cele 42 de luni. Ea a stat în pustie o vreme, două vremi și o jumătate de vreme.*

*Șapte capete și zece coame, semnul balaurului șapte este numărul împlinirii iar zece simbolul puterii mondiale. Înainte de epoca modernă au existat șapte mari împărății: *Egiptul*, (1660-1200 î.d.Hr) deci 400 de ani, *Asiria 300 de ani* (900-600 î.d.Hr.. *Babilonul 70 de ani* (606-536 î.d.Hr. *Persia 200 de ani*(536-330 î.d.Hr.) *Grecia* (330- 281 î.d.Hr.) Regatul întemeiat de Alexandru Macedon pe cât de repede s-a extins tot atât de repede a dispărut. *Roma imperială* socotită de la data expansiunii sale, a durat 600 de ani, (200 î.d.Hr.- 4 A.D.) iar *Roma papală* 1200 ani, aproximativ 600-1800. *Rana de moarte* (Apoc. 13.3) a unuia dintre capete (476) a fost vindecată *de creștinism* care cu o putere despotică timp de 1260 ani asemenea Romei imperiale a condus puterea politică și religioasă a lumii 42 de luni echivalentul a 1260 de zile. socotind ca început anul 476, se ajunge la anul 1736. Aceasta fost perioada supremației papale menținută prin pretenția ei de a fi depozitara tuturor harurilor, de a lega și a dezlega de păcate, de a sanctifica sau a arunca anatema, lucruri ce nu aparțin unui om sau unei organizații pămâtenene. Papa se consideră înlocuitor al Domnului Isus pe pământ contrar celor spuse de Domnul Isus că *înlocuitorul* Său pe pământ la desăvârșirea Bisericii este *Duhul Sfânt*. “*Vă este de folos**

să Mă duc; căci dacă nu Mă duc Eu, Mângâietorul nu va veni la voi; dar dacă mă duc vi-l voi trimite.” (Ioan 16.7) Pe lângă aceasta le zice apostolilor: „[^]» iată că Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacului. Amin. (Mat.28.20)

În războiul împotriva sfinților inchiziția a ucis un număr de credincioși estimat la un milion sau mai mult. Fiara are numărul 666 (Apoc.13.18) care poate reprezenta o persoană sau o instituție coduși de spiritul răului. Irineu explică numărul 666 prin cuvântul grecesc LATEINOS, în care L= 30; A= 1; T= 300; E=5:” 1=10; N=50; O=70; S=200 care totalizate dau cifra 666. Roma papală a făcut din limba latină limba oficială sacră a bisericii. Canoanele, rugăciunile, decretul, bulele papale, binecuvântările și anatemele, toate fiind emise în limba latină. Alții socotind numărul 666 prin titlurile asumate de papa de la Roma. *Mielul nu este urmat de 144.000 de celibatari*, ci de 144.000 de evrei care au păstrat adevărata credință neîntinându-se cu lumea și idoli ei. *Îngerul cu o Evanghelie veșnică* pare să simbolizeze Evanghelizarea totală a lumii. (Apoc.4.6-7). Ferice de morții care mor în Domnul. (Apoc. 14.12-13) Cele *șapte potire* (Apoc.16.1-9) par să simbolizeze catastrofele îngrozitoare care stau să se abată asupra lumii în zilele din urmă sau o referire concretă a căderii *Romei papale care a luat locul Romei imperiale*. Al *șaselea potir*, din Apoc. 16.12-16; anunță Armageddonul cu bătălia de acolo unde fiara și proorocul mincinos își adună armata demonică pentru ultima confruntare cu Biserica adevărată împotriva căreia s-au coalizat fiara, (guvernul mondial) proorocul mincinos și biserica apostată, dar războiul este pierdut și se termină cu o grindină a cărei boabe cântăresc câte un talant. (50 Kg.) După cum *Roma imperială* s-a prăbușit în trei etape tot așa și pentru *Roma papală* prăbușirea are tot trei etape. Două războaie mondiale, trecute și amenințarea celui de al treilea. Dacă Babilonul e curva cea mare cf. Apoc. 17 (Biserica falsă) Biserica din Efes e văzută ca Mireasa lui Hristos. (Ef.5.32-33). În opoziție cu femeia destrăbălată (Ez. 16.14-18) biserica falsă în relațiile ei nelegiuite cu regii în alianța dintre tron și altar. Purpura și stacojiul, e culoarea preferată a odăjdiilor îi place luxul și necurăția morală. (Apoc. 17.4) De aceea primește titlul de Babilonul cel Mare.(Apoc.17.5) îmbătăită de sângele sfinților martiri (Apoc,17,6). Femeia reprezintă și orașul curva cea mare, orașul Roma. Mireasa lui Hristos Ierusalimul ceresc, cetatea Sfântă. (Apoc. 19.7; 21.2,9) *Cele două biserici sunt în antiteza una cu alta. Una persecutată și fugărită în pustie cealaltă pe tronul puterii și splendorii lumești asuprind adevărata Biserică.*

Șapte capete și zece coarne ale Balaurului marea cetate care domnește peste împărății pământului este Roma cea zidită pe șapte coline (Apoc. 12.3; 17.3, 18) *Șapte împărății mondiale* din care cinci au fost una este, iar cealaltă încă n-a venit. (Babilonul sau curva, al optulea împărat este unul dintre cei șapte (Apoc. 17.10,11) se pare o reînviere a fiarei după ce s-au trecut cele șapte capete și zece coarne posibil indicând forma finală pe care o va lua Antichrist. O biserică apostată pe tronul unui împărat mondial care se potrivește de minune cu Roma. Prin șapte capete și zece coarne înțelegem dorința de putere mondială dorită de biserică în alianță cu statul. Roma imperială a dispărut dar i-a luat locul Roma papală care a pretins supunere din partea cezarilor (a împăraților) *Plin cu nume de hulă* (Apoc. 17.3) titluri cu care se împopoțonează mărimile religioase. Titluri necuvenite “*Sanctitatea sa, înalt prea sfinția sa,, etc.* Tronul papei e purtat de 12 oameni îmbrăcați în stacojiu care e culoarea diavolului (Apoc.15.3) *devenind și culoarea și a*

ateilor comuniști; Armata roșie, steagul roșu, Piața roșie, proletarul roșu, etc. Imoralitatea unor papi e atestată de istorie de aceea Domnul Isus spune: “Ieșiți din mijlocul ei poporul Meu, ca să nu fiți părtași la păcatele ei și să nu fiți loviți cu urgiile ei.” (Apoc. 18.4)

Calul alb și oștirile cerești, (Apoc. 19.11-16) corespondentul primei peceti, înseamnă triumful final concretizat prin venirea Domnului (Apoc. 12.5; 20.2-7 1 Tes.1.7-10) la care precizăm că despre a doua venire a Domnului se vorbește în Noul testament de 3000 de ori, problemă ce nu poate fi ignorată.

Satana este legat. (Apoc .20.1-3) Izgonirea satanei din cer e pusă în legătură cu nașterea și înălțarea Domnului, (Apoc 12.5) și în continuare în legătură cu a doua venire a Domnului Isus Hristos. Unii cred că ambele pasaje se referă la acelaș eveniment, dar dacă acolo Satana a făcut rău pământului (Apoc. 12.12) acum e împiedicat s-o facă. (Apoc.20.3; 20.4-6)

Domnia de o mie de ani are diferite interpretări După unii o mie de ani calendaristici, după alții odihna sabatică după anul 6000 de la creație, de istorie a omenirii. Alții o consideră ca o perioadă nedefinită. Apocalipsa vorbește și de două învieri, cărora li se dau interpretări diferite, teologi nefiind unanimi în argumentările lor.

*Pierzarea finală a Satanei, (Apoc .20.7-10) care după ce va fi dezlegat va provoca un război folosindu-se de Gog și Magog. Magoa e numele dat națiunilor din Nord ale moștenirii lui Iafet (Gen. 10.2), iar Gog este prințul lor (Ez.38.2) posibil prin aceasta reprezentând toate națiunile pământului. Se pune problema: de unde a adunat satana o oștire așa de mare de moment ce a stat o mie de ani legat? Se crede că învierea generală va fi un bun prilej pentru Satana de a recruta din toate națiunile pământului destui luptători pentru lucrarea sa. *Ceruri noi și un pământ nou* (Apoc.21.1-8) în care e vorba de căminul celor răscumpărați și nu de o ordine nouă în lume. Istoria omenirii *se începe* într-o grădină și *se termină* într-un oraș, Cetatea Sfântă *Noul Ierusalim* Mireasa lui Hristos nevasta Mielului strălucește în toată splendoarea ei în opoziție cu Babilonul cetatea adulteră care a dispărut, iar adevărata Biserică e glorificată. (Apoc.21.2,9-10)*

Noul Ierusalim are dimensiunile bine conturate 12000 prăjini 2400 km, lungimea fiecărei laturi. Zidul are 144 coți (12×12) sau 216 picioare. Cetatea va apare ca un turn deasupra zidurilor iar toate dimensiunile sunt un multiplu de 12. Starea de har a luat sfârșit. “Cine este întinat să se întineze și mai departe., întrucât spațiul nu ne permite dezvoltarea și a altor teorii ne oprim aici cu precizarea că Noul Testament conține trei categorii de date. În prima categorie intră datele teologice care sunt obligatorii pentru mântuire care îl are în centru pe Domnul nostru Isus Hristos, ca singur Mântuitor. A doua categorie este facultativă și anume cele legate de restricții alimentare sau respectarea unor zile care țin de încredințarea și pioșenia omului. Acestea pot avea chiar o formă de evlavie dar pot tăgădui puterea (Rom.14. 1-23; Gal.4.10; Col. 2.16; 2 Tim.3.5), iar a treia categorie de date Biblice sunt cele legate de proorocii unele împlinite altele împlinite parțial iar altele care își așteaptă împlinirea. La înălțarea Domnului, când Petru îl întreabă pe Domnul Isus despre lucruri de viitor răspunsul este : “Nu este treaba voastră să știți vremurile sau soroacele; pe acestea Tatăl le-a păstrat sub stăpânirea Sa “(Fap. 1.7) Pe de altă parte

vedem că proorocii din vechime “*Cercetau să vadă ce vreme și ce împrejurări avea în vedere Duhul lui Hristos care era în ei, când vestea mai dinainte patimile lui Hristos și slava de care aveau să fie urmate.*” (1 Petru 1.11) Adevărul e că mintea omului e atrasă spre ceea ce e mister fiind curios să cunoască cât mai multe despre lucrările lui Dumnezeu dar toate acestea țin de curiozitatea pioasă a omului ceea ce Dumnezeu nu interzice. Există proorocii din Daniel o parte împlinite cu exactitate, altele își așteaptă împlinirea. În Apocalipsa există proorociri care s-au împlinit, altele urmează, de aceea noi trebuie să le cunoaștem cu încredințarea că Dumnezeu le va aduce pe toate la împlinire ceea ce nu dă voie la polemici și certuri sau chiar crearea de noi departamente de credință numai pe bază de milenism sau amilenism. La aceasta Sf.Ap. Pavel ne spune: “*Acum vedem ca într-o oglindă în chip întunecos; dar atunci vom vedea față în față. Acum cunosc în parte dar atunci voi cunoaște deplin.*” (1 Cor.13.12) Așa că Dumnezeu nu ne va da răsplăți pentru ceea ce am descoperit ci numai pentru dorința noastră pioasă de a cunoaște cât mai multe despre implicarea înțeleaptă a lui Dumnezeu în mântuirea făpturii sale pe care a iubit-o până la jertfirea Fiului Său. Fiind că prezentul capitol se ocupă în mod succint de cărțile Noului Testament, nu putem trece cu vederea că începând chiar cu veacul apostolic au început să circule cărți puse pe seama apostolilor de aceea Pavel se îngrijește ca scrierile sale să nu poată fi confundate cu cele false. (2 Tes. 2.2; 3.17) Pe de altă parte unii erau dispuși să amestece datinile și filozofiile omenești cu Evanghelia de aceea Pavel le spune celor din Colose: “*Luați seama ca nimeni să nu vă fure cu filozofia și cu o amăgire deșartă, după datina oamenilor, după învățăturile începătoare ale lumii și nu după Hristos.*” (Co.2.8) De aceea chiar dacă canonul Noului Testament a fost oficial stabilit în anul 360 în sinodul local din Laodicea, totuși primi creștini le-au socotit sfinte chiar de la început.

În cele ce urmează ne vom ocupa cât mai prescurtat posibil de câteva cărți apocrife. Una din probleme religioase ale tuturor vremurilor a fost problema corectării, sau a introducerii între credincioșii diferitelor religii lucruri ce nu mai puteau fi acceptate în mod normal. Dacă luăm ca exemplu poporul Evreu. Pe lângă canonul Vechiului Testament stabilit de Ezra și păstrat cu sfințenie, în traducerea Alexandrină, au fost introduse scrieri cu caracter pios, care au trecut și în unele traduceri creștine ale Bibliei dar fără a avea pretenția de cărți inspirate, ca de exemplu, Tobit, Iudit, Bel și balaurul etc. Dimpotrivă, dacă luăm ca exemplu cartea Iudit. Această carte conform Studiului Vechiului Testament editat de Institutul Biblic și de misiune Ortodoxă nu e pusă în rândul cărților canonice, ci e socotită ca o lucrare de edificare a credinței, recunoscând că toate datele din cartea respectivă sunt false atât cu privire la timpul întâmplării povestite cât și a personajelor implicate și cu toate acestea Biserica Ortodoxă s-a grăbit să-i rezerve în calendar ziua de 7 septembrie ca zi a dreptei Iudita. În ultimul deceniu fiind scoasă din calendar. Dar să luăm și partea spirituală a faptului povestit. Porunca a șasea, e foarte explicit expusă “*Să nu preacurvești*” sau mai bine tradus „*Tu nu vei precurvi*” ori în cartea respectivă, Iudita pentru a salva cetatea Betulia asediată s-a dus în cortul lui Olofren comandatul oștirii dușmane, a păcătuțit cu dânsul, l-a decapitat și astfel cetatea a fost salvată. A făcut Dumnezeu derogare de la porunca Sa pentru un scop nobil? Imposibil. Dumnezeu când vrea să dea biruință, nu are nevoie de asemenea sacrificii. Dacă luăm ca exemplu pe Ghedeon. Cu trei sute de oameni împărțiți în trei cete, cu câte o trâmbiță, un ulcior și o făclie, a biruit o armată de madianiți, iar atunci când Dumnezeu a

vrut să scape Samaria, de încercuirea Siriană, i-a înspăimântat în așa măsură pe sirieni, încât aceștia au fugit cât au putut de repede pentru a-și salva viața așa că actul de eroism al Iuditei nu-și are locul în Teologia Biblică nici în cea iudaică și nici în cea creștină. Cărțile necanonice cuprinse în unele ediții ale Vechiului Testament sunt: cartea Tobit, Iudit, cartea a II-a a lui Ezra, trei cărți ale Macabeilor, supliment la cartea canonică Estera, Supliment la cartea canonică a lui Daniel, Istoria Suzanei, Bel și Balaurul, cartea Baruh, Epistola lui Ieremia, înțelepciunea lui Isus fiul lui Sirah, supliment la cartea Daniel, Rugăciunea lui Azaria și Cântarea celor trei tineri, Rugăciunea lui Manase și Psalmul 151.

În continuare voi prezenta câteva apocrife mai semnificative în baza cărora creștinismul a adoptat practici păgâne. Pe vremea apostolilor între creștini se vede că au început să circule asemenea basme unele împrumutate de la evrei de aceea Sf.Ap.Pavel le spune trimișilor săi Timotei și Tit să se ferească de basme evreiești, lumești și băbești. (Timotei 1.4; 4.7; Tit 1.14). Apocrifele sunt cărți scrise de autori anonimi care neavând autoritatea necesară pentru a-și susține ideile și a-și introduce ereziile în Biserică și-au pus scrierile pe seama unor personaje Biblice recunoscute. Numărul acestor cărți este estimat la aproximativ 50. Referindu-se la aceste cărți Ieronim spune: *“în apocrife stă ascuns diavolul ca săucidă pe cel nevinovat”* Având în vedere că Noul Testament nu cuprinde biografii complete a tuturor personajelor prezentate în susținerea unor erezii, sau satisfacerea unei curiozități pioase, s-au fabricat cărți care pentru a fi credibile au fost puse pe seama unor personaje implicate în lucrarea de mântuire, sau a discipolilor lor. Aceștia au fabricat istorii legate de copilăria Mântuitorului, a Maicii Domnului, despre Pilat, sau a unor sfinți sau personaje istorice din vremea Mântuitorului, la care voi da câteva exemple: „*Evanghelia lui Nicodim*” apărută în secolul al II-lea, *cuprinde* faptele lui Pilat. „*Protoevanghelia lui Iacov*” fratele Domnului, apărută în secolul al II-lea și completată în secolul al V-lea a fost inventată pentru legiferarea cultului Marian. *“Trecerea Mariei”* abundă în tot felul de minuni și culminează cu transportarea trupului ei, nepătat și prețios în Paradis. Scrisă în secolul al IV-lea în perioada luptelor Mariologice. *“Evanghelia pseudo-Matei”* abundă de minuni făcute de Domnul în copilărie, cu toate că Ioan zice că prefacerea apei în vin la nunta din Cana Galileii a fost începutul semnelor sale. (Ioan 2.11) Tot în sprijinul justificării cultului Marian în secolul al VI-lea a apărut apocrifa „*Nașterea Mariei*” iar apocrifa „*Pseudo Dyonisie Areopagitul*” are drept scop legiferarea reintroducerii în creștinism a preoților ca slujitori al altarului. Sinodul din Laodicea prin canon 59 oprind utilizarea acestor lucrări atât în public cât și în particular. În ce-i privește pe iudei și ei au fabricat apocrife după modelul Roman al celor 14 cărți ale *oracolelor sibiline* (sibila fiind o proorociță care vestea voința zeilor) la care mai târziu (sec.III), au fost încorporate și elemente creștine. *Cartea Enoh* a fost scrisă de un iudeu palestinian în sec. al II-lea î.d.Hr. În limba ebraică sau aramaică, în anul 1773 găsinde-se o copie a cărții în Abisinia, iar în anul 1880 o copie în limba greacă. Autorul explică numele lui Adam cu inițialele numirii grecești a celor patru puncte cardinale. Cartea are 68 de capitole și vorbește despre înălțarea Iu Enoh la cer, care descrie cele văzute acolo, cu toată istoria omului de la potop. *Cartea a IV-a a Macabeilor* cuprinde istoria martiriului celor șapte frați Macabei și a lui Eliazar, drept pilduire a principiului filozofic; „datoria rațiunii de a stăpâni pasiunile.„, cu elemente de filozofie stoică.

Cartea jubileelor, cuprinde istoria Biblică până la instituirea paștilor, numită și mica geneză. În această apocrifă istoria e împărțită în perioade de câte 50 de ani de unde îi vine și numele. Pretinde că e o revelație specială pe care a primit-o Moise din partea unui înger pe muntele Sinai. Are multe adaosuri legendare. Autorul pretinde că Legea (Tora) este scrisă pe Table cerești, că este respectată de îngeri și că este descoperită treptat oamenilor. *Psaltirea lui Solomon*, cuprinde 18 psalmi atribuiți lui Solomon, dar care de fapt deplânge soarta evreilor din vremea macabeilor. *Apocalipsa lui Baruh* secretarul lui Ieremia, căruia i se atribuie mai multe apocalipse, cu descrierea răpirii lui în al cincilea cer cu care prilej povestește despre locurile unde a fost. *Cartea a IV-a lui Ezra* are 10 capitole și cuprinde șapte viziuni despre venirea lui Mesia, judecata lumii și nimicirea imperiului Roman. *Înălțarea lui Moise la cer*, păstrată în fragmente cuprinde dispoziții date de Moise urmașului său Iosua, cu privire la ce va pătimi Israel și despre timpurile Mesianice din care lipsește tocmai episodul cu înălțarea lui Moise la cer, cu toate că Deuteronomul zice că Dumnezeu nu l-a luat pe Moise la cer, ci i-a îngropat trupul într-un loc necunoscut. Un curent evreesc este și cel al *cabaliștilor*. Aceștia pretind că Dumnezeu i-a descoperit lui Adam oral toate misterele însă din pricina păcatului Adam le-a uitat. Dar la pocăința și rugăciunea sa, Dumnezeu i le comunică în scris într-o carte în care învățăturile sunt ascunse în cuvintele literelor și numerele Bibliei, iar ei cabaliștii prin Set, Moise și Ezra au ajuns în posesia acestor secrete. Apoi au mai apărut cărți la care au contribuit și iudeii și creștinii cum ar fi: *înălțarea lui Isaia la cer*, *Cărțile lui Adam* în număr de șase, *Evanghelia Evei*, *Testamentul lui Adam*, *povestiri despre Maica Domnului*, *Copilăria lui Isus în Egipt și Nazaret*, povestiri naive fără suport Evanghelic. Cum ar fi: *Evanghelia arabică a copilăriei Domnului Isus*, o carte cu caracter fantezist în care prezintă minuni ale Domnului Isus făcute în Egipt. Apoi *Evanghelia după Evrei* o adăugire la Evangheliile canonice, care chipurile cuprinde cuvinte ale Domnului Isus ce nu au fost scrise în Evanghelii. Carte scrisă după anul 100. *Evanghelia ebioniților*, este o compilare a evangheliilor sinoptice pentru justificarea doctrinei ebionite. Scrisă în secolele II-IV. *Evanghelia egiptenilor*, o suită de conversații imaginare dintre Isus și Salome scrisă între anii 130-150 folosită de sabelieni. *Evanghelia lui Petru* apărută la jumătatea secolului al II-lea pentru justificarea doctrinei dochetiste antiebraice. *Evanghelia lui Toma* cuprinde viața lui Isus între 5 și 12 ani, în care sunt prezentate tot felul de capricii copilărești ale Domnului, care îi pedepsea pe tovarășii de joacă făcând să le crească urechi de măgar sau ucigându-i. Scrisă în secolul al II-lea. *Evanghelia lui Iosif tâmplarul*, scrisă în Egipt în secolul IV îl glorifică pe Iosif. *Apocalipsa lui Petru* cuprinde descoperiri făcute lui Petru cu privire la rai și iad despre care Eusebiu din Cezarea zice că e falsă ca și multe altele. În secolul al II-lea apare o apocrifă numită *Faptele lui Pavel* în care e lăudată abstenența. În *faptele lui Petru* scrise

În secolul al II-lea, e dezvoltată o poveste de dragoste a fiicei lui Petru și conflictul său cu Simon Magul. Din această apocrifă parțial s-a inspirat autorul romanului „Quo vadis”. „*Faptele lui Ioan* o revoltătoare imagine a senzualității, cu istoria unei vizite a lui Ioan la Roma. În *Faptele lui Andrei* printre altele se spune că Andrei a îndemnat-o pe Maximina să se abțină de la relații intime cu soțul ei împăratul, pentru aceasta fiind martirizat, *la faptele lui Toma* sunt date reguli și învățături cu privire la abstenență. *Scrisoarea lui Petru* către Iacov fratele Domnului, e un atac violent împotriva lui Pavel. *Epistola către Laodicea* se declară ceea ce nu este. Epistola cea pierdută și aflată și care cuprinde

învățători culese din epistole puse cap la cap. *Epistola lui Pavel către Seneca* și răspunsul său, un fals al secolului IV. *Scrisoarea lui Agbar regele Edesei către Isus* care fiind bolnav îi cere lui Isus să-l vindece. Pentru aceasta fiind trimis un ucenic. Aceste falsuri au început să circule chiar de pe vremea apostolilor de aceea apostolul Pavel se îngrijește ca credincioșii să nu cadă în vreo capcană: „*Urarea de sănătate este scrisă de mâna mea; Pavel. Acesta este semnul meu în fiecare epistolă; așa scriu eu.*” (2 Tes.3.17). Fiindcă biserica primară a știut să se ferească de cărțile false și-a putut păstra sute de ani ființa sa Evanghelică și apostolică, dar cu timpul multe din aceste falsuri au biruit. Apostolul Pavel socotindu-le basme băbești, evreiești și lumești de care un credincios trebuie să se ferească.

În momentul de față poporul Român i se oferă diverse broșurele care nu au nimic a face cu adevăratul creștinism și cu Scripturile, cum *ar fi: Minunile Maicii Domnului, Visul Maicii Domnului, Brâul Maicii Domnului, Epistola lui Isus, Sf. Mina* etc. În unele sunt blestemați cei ce nu țin posturile, poruncite de biserică, cu toate că Biblia a lăsat postul la voia omului fără a stabili date sau perioade precise, “*Că nu ce intră în om îl spurcă ci numai ce iese din gură*” pentru că din prisosul inimii vorbește gura. Într-o altă epistolă se spune: Numai Măicuța mea Mă îmblânzește căci altfel v-aș fi nimicit demult. Dacă Domnul Isus ar fi un preot pământean, n-ar avea milă de slăbiciunile noastre și ar sta gata să ne nimicească, sau dacă ar fi un conducător politic capricios ar fi nevoie de un sfetnic care să-L tempereze, dar cel ce a scris broșurică n-a citit Biblia și nu cunoaște nici Spiritul nici Slova ei. aruncând hulă împotriva lucrării de mijlocire a Domnului Isus. De aceea iată ce zice Sf. Pavel în legătură cu slujba de Mare Preot a Domnului Isus: „*Căci n-avem un Mare Preot care să n-aibă milă de slăbiciunile noastre ; ci unul care în toate lucrurile a fost ispășit ca și noi dar fără păcat.*” (Evrei 4.15) Biserica Catolică și cea Ortodoxă a dat cu mari precauții Biblia în mâna poporului, socotind-o o sursă de erezii dar nu înainte de a-i face ceva îmbunătățiri astfel: în susținerea Cultului Marian s-au operat de către Biserica Ortodoxă câteva corecturi și anume: în locurile unde *scrie frații Domnului*, fie că s-a corectat prin *verii Domnului*, fie s-a adăugat o notiță de subsol „*verii Domnului*”.

Textul din Matei 1.25; în original și în toate traducerile sună în felul următor: „*Dar n-a cunoscut-o, până ce ea a născut un fiu. Și el i-a pus numele Isus* ” De aici rezultă că până ce ea a născut. Iosif nu a avut raporturi cu Maria, dar sugerează că după nașterea Domnului Isus raporturile conjugale au decurs normal. Dr. Gheorgiu în comentariul său la Evanghelia după Matei scris în timpul când încă versetul 25 din Matei capitolul 1 nu era încă modificat e pus în încurcătură cu privire la fecioria ei permanentă de aceea el spune: Până la nașterea lui Isus Iosif n-a cunoscut-o, ceea ce ne face să presupunem că și pentru viitor Iosif s-a purta la fel cu Maria., în susținerea fecioriei permanente a Maicii Domnului, la acest text s-a umblat puțin, și acum el se prezintă cam în felul următor: „*Și astfel Maria a născut fără să fi cunoscut bărbat*” ceea ce nu mai implică viitorul căsniciei lor ca în original, ci e doar o concluzie. Acolo unde în original e scris primul născut, s-a modificat prin Unul născut, ceea ce din nou denaturează textul. Iar acolo unde scrie *presbiter sau bătrân*, cuvânt respectat în toate traducerile a fost modificat prin cuvântul *preot*. Prin modificările pe care le-a făcut ortodoxia, încălcând textele din Gal. 1.8; Apoc. 22.18-19; Deut. 4.2 și altele, cu scopul vădit de a susține fecioria permanentă a

Maicii Domnului și pentru a justifica preoția, cei ce au făcut-o și-au asumat o mare răspundere în fața lui Dumnezeu. De aceea am considerat de datoria mea să verific două traduceri străine în limba engleză și anume: „King James Version,, și Biblia Catolică din America „The New American Bible,, pentru a vedea dacă și ei au avut îndrăzneala de a face modificări în Biblie. Și cu toate că Catolicii susțin cele trei dogme din afara Bibliei ca, „Imaculata concepțiune a Mariei,, (adică nașterea ei tot de la Duhul Sfânt.), fecioria ei permanentă și ridicarea ei cu trupul la cer au păstrat în traducere înțelesul originalului grec astfel: Textul din Matei 1.25 luând ambele versiuni înțelegem că ele se aseamănă. În prima traducere scrie: “*And knew her not till she had brought forth her firstborn son: and he called his name Jesus.,*” Iar a doua spune: „*She had no relations whith until she born a son, and he named him Jesus.*” Locurile în care ortodoxia a modificat cuvântul,, primul născut,, prin Unul născut ambele traduceri au tradus prin *firstborn son,,* (primul născut). Acolo unde ortodoxia a modificat cuvântul frații prin verii Domnului cele două traduceri au păstrat cuvintele din original „*brothers and sisters,,*” adică frați și surori, iar textul din Iacov 5.14, în prima traducere zice „*elders of the church,,*” iar a doua „*presbiters of the church,,*” ceea ce înseamnă bătrân și nici într-un caz *priest* (preot), ca în traducerea ortodoxă română. Dar să nu uităm. Cei ce trag Biblia după dâșii pentru a respecta hotărârile sinodale, sunt categorisiți de Domnul Isus în felul următor: “*Vai de voi învățători ai Legii! Pentru că voi ați pus mâna pe cheia cunoștinței: nici voi n-ați intrat, iar pe cei ce voiau să intre, i-ați împiedicat să intre.,*” (Luca 11.52) Pentru un adevărat creștin luminat de Dumnezeu, Biblia e clară și pe înțeles: „*Și învățați-i să păzească tot ce v-am poruncit.,*” (Mat.28.20) zice Domnul Isus trimișilor Săi, iar ei la rândul lor ne zic și nouă: „*Să învățați să nu treceți peste ce este scris*” (1 Cor. 4.6). Ajung aceste porunci? Eu cred că da. „Și peste toți acei ce vor umbla după dreptarul aceasta și peste Israelul lui Dumnezeu să fie pace și îndurare... (Galateni 6.16)

Capitolul V

STATUL ȘI BISERICA

„Nu știți că prietenia lumii este vrăjmășie cu Dumnezeu?”

(Iacov 4.4)

Statul și Biserica. Două entități care în decursul istoriei, s-au confundat s-au contrazis sau și-au urmat drumul separat fiecare dintre ele urmându-și calea și îndeplinindu-și misiunea. Dacă în antichitate statul și religia a făcut corp comun ceea ce a fost specific creștinismului primar era că el a evitat alianța cu statul, conform învățaturii Domnului care spune: „*Dați dar Cezarului ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu*” (Matei 22.21). Până aici vechile orânduiri au fost clădite pe unitatea dintre stat și religie, în care religia avea putere absolută. În mod eronat teoreticienii comunismului, au emis teoria că religia a fost inventată pentru aservirea individului de către stat. Dimpotrivă în cele mai multe cazuri, religia era aceea care dicta statului având putere absolută împărații fiind acei care se supuneau religiei. Aceasta a făcut ca împărații

Romei să urmărească și acest obiectiv: Divinizarea împăratului, din care cauză creștinii au intrat în conflict cu statul Roman, neînțelegând să dea Cezarului ceea ce i se cuvine numai lui Dumnezeu, adică închinarea. În asemenea condiții viața privată precum și cea publică a cetățeanului era sub privirea necruțătoare a religiei în alianță cu statul. Statul era o comunitate religioasă; regele un pontif; legea o formulă sacră; patriotismul o pietate. Libertatea individuală? ceva necunoscut. (cf. Foustel de Coulanges.- „Cetatea antică,„) Și în continuare: Omul era aservit statului și religiei cu trup și suflet. Ritualurile trebuiau îndeplinite sub presiune și erau bine primite de zei. Forma primând sentimentului.

În schimb, religia propovăduită de Domnul Isus, ia o expresie mai înaltă. Devine un act de credință lăuntrică, nu o formă de incantație. Teama de zei a fost înlocuită cu dragostea față de Dumnezeu. Creștinismul nu mai este o religie casnică a unei familii, cetăți sau națiuni. Domnul Isus spune: „*Duceți-vă în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la orice făptură*“ (Marcu 16.15). În cadrul acestei mentalități evreii au găsit un prilej de poticnire atunci când Sf. Petru a intrat în casa lui Corneliu, până atunci timp de aproape 20 de ani ei ferindu-se de orice contact cu neamurile, *cu toate că Dumnezeu nu este numai al iudeilor ci și al neamurilor* (Rom. 3.29). De aici înainte prezența străinilor nu mai profanează închinarea evreilor, fiind că toți sunt ai lui Hristos și toți sunt preoții Săi. De aici înainte religia se dăruie, caută, iese în fața celor pierduți și rătăciți pentru a le tăia calea. Dacă vechile religii excludeau străinii de la ritualurile lor, creștinismul îi cheamă pe toți oamenii care deopotrivă sunt făpturile unui singur și al aceluiași Dumnezeu socotindu-i pe toți frați. De aceea creștinii primelor trei secole nu s-au amestecat cu statul și politica lumii. Împărăția propovăduită de ei pregătește suflete pentru o împărăție care nu e din lumea aceasta. Unde nu există zăngănit de arme binecuvântate de *slujitorii bisericii*. Religia nu mai este totuna cu statul. A-l asculta și cinstea pe Cezar nu e totuna a-l asculta și cinstea pe Dumnezeu. Timp de aproape trei secole, între domeniul guvernării și cel al Evanghelizării a fost o prăpastie, iar creștinii au știut să se lipsească de protecția statului eliberându-se complet de politică. Religia creștină învață că datoria cea mai mare a unui cetățean, nu mai este de a-ți dăruia trupul, puterile și viața statului. Politica și războiul nu mai înseamnă totul pentru om. Patriotismul nu mai e suma tuturor virtuților, căci sufletul nu-și mai are patria pe pământ. Creștinismul I-a învățat pe om că mai are și alte îndatoriri afară de aceea de a trăi sau muri pentru cetate. A făcut deosebire între virtuțile private și cele politice sau publice. În primele trei secole creștinismul nu a pretins ca dreptul (legea statului) să depindă de religie, Creștinismul se ocupa de drepturile omului dar nu și de relațiile de interes, situându-se în afara oricărei preocupări pur lumești. (Foustel de Coulanges) Dar lucrurile nu s-au oprit aici pentru creștinism. Caracterul creștin primar s-a alterat atunci când creștinismului protejat de stat i s-a oferit gloria lumii. Care au fost condițiile care au facilitat aceasta ? După o perioadă de glorie imperiul Roman intră în declin. Hotarele i s-au extins prea mult. Popoare peste popoare au fost subjugate. Un teritoriu vast care pentru posibilitățile de atunci s-a dovedit din ce în ce mai greu de guvernat. Dar ceea ce a dus la declinul și prăbușirea imperiului Roman, ca de altfel fiind cauza tuturor prăbușirilor în lume a fost lupta pentru putere. Printre cei implicați în cursul evenimentelor, se aflau Clorus și soția sa Elena. Constanțiu împreună cu Galeriu au fost investiți de către Maximian cu titlul de Caesar. După 21 de ani Dioclețian împreună cu Maximian renunță la putere locul lor cu titlul de august fiind preluat de

Constanțiu și Galeriu, care la rândul lor au numit alți doi caesari pe Daia sau Maximinus și Severus. În cursul unor bătălii împotriva barbarilor din Britania, Constanțiu moare iar locul lui e ocupat de Constantin fiul său. Acesta e nevoit să lupte împotriva rivalilor săi. În 310, Maximian se proclamă împărat în sudul Galiei, dar este învins de Constantin și constrâns să se sinucidă. La 5 Mai moare Galerius, iar Liciniu ajunge august al Orientului. La 28 Octombrie 312, la podul Milvius (lângă Roma) Maxențiu fiul lui Maximian este înfrânt de Constantin care devine unicul stăpân al Occidentului.

Urmare a unei viziuni relatată diferit de istoricii Eusebiu și Lactanțiu, se dă edictul de toleranță prin care creștinii primesc același drept de a exercita cultul asemenea celorlalte culte din imperiu. Pentru creștinii persecutați de secole acest edict dat în Milan în anul 313, a fost ca o mană din cer, iar Constantin trimisul cerului. Iată conținutul edictului: *„Având în vedere că libertatea practicării religiei nu trebuie împiedicată și că trebuie a recunoaște fiecăruia dreptul de a cinsti pe Dumnezeu cum crede de cuviință, am poruncit mai dinainte ca și creștinilor să le fie îngăduit a-și păstra cultul și credința lor. Dat fiind că în acest rescript în care s-a recunoscut acest drept, au fost puse anumite condiții, unii se vor lepăda poate de această credință. Când dar eu împărat Constantin și eu împărat Liciniu am sosit la Milan, ne-am hotărât la tot ce este folositor și bun pentru stat am hotărât între altele pe care le-am socotit de folos obștesc, să lăsăm atât creștinilor cât și celorlalți libertatea de a alege cinstirea lui Dumnezeu spre care se vor simți atrași, pentru ca Dumnezeu să ne fie binevoitor nouă tuturor care trăiesc în imperiul nostru. Afară de aceasta hotărâm pentru creștini, ca locurile unde ei obișnuiesc să se adune, să li se înapoieze imediat și gratuit, iar cineva va primi în dar aceste locuri, să le înapoieze numaidecât creștinilor și fiind că creștinii aveau afară de locurile de închinare altele nu ca proprietate individuală ci aparținând comunităților lor, vă poruncim a le înapoia, rămânând ca cei ce le vor cere de la mila noastră să se adreseze guvernatorilor. Grăbiți-vă de a executa această poruncă cât mai iute, pentru a contribui astfel la asigurarea liniștii publice și pentru ca rândurile acestei porunci să ajungă la cunoștința tuturor, faceți să se așeze la toate locurile .”* (Eusebiu din Cezarea. „Istoria Bisericească,, Cartea a X-a.)

Cu toate că edictul de toleranță e atribuit în totalitate lui Constantin cel Mare documentul a fost difuzat fără semnătura sa, ci numai cu a lui Liciniu coimperatorul Orientului. Decretul sus notat a avut asupra creștinilor o influență enormă provocând un atașament deosebit față de împărat și de statul care le asigura liniștea și care trebuia apărat cu orice preț. În acest fel alinată dintre Biserică și stat s-a sudat. Marea majoritate a împăraților nu a prevăzut ce efect are asupra unor oameni asupra și neînțeleși libertatea și toleranța, atunci când i-au considerat pe creștini drept dușmanii societății și o primejdie pentru statul Roman, de aceea în momentul în care li se cerea îndeplinirea cultului de închinare împăratului și refuzau își semnau sentința de condamnare la moarte. Dar Constantin cel Mare a fost un bun psiholog. El a știut cum să-i aservească. I-a numit în posturi importante; a scutit pastorii creștini de impozite și serviciu militar; a încurajat și ajutat creștinii să construiască locașuri de închinare, făcând astfel din creștinism religia curții sale. După încheierea primului sinod ecumenic din anul 325 prezidat de împărat, el însuși a emis un decret către supușii săi de a îmbrățișa creștinismul. Având în vedere că aristocrația Romană nu se putea debarasa așa de ușor de practicile lor păgâne, Constantin

a mutat capitala de la Roma la Bizanț numindu-l Constantinopol, socotit a fi noua Romă. El a informat posteritatea că a făcut-o la îndemnul lui Dumnezeu, dar nu relatează în ce mod a primit mesajul, făcând ca posteritatea să dea frâu liber fanteziei și să inventeze diverse legende. Iată una dintre ele: în vis împăratul vede spiritul tutelar al Bizanțului sub chipul unei matroane venerabile și încovoiate sub povara anilor, transformându-se deodată într-o frumoasă fecioară, pe care propriile sale mâini o împodobeau cu toate simbolurile măreției imperiale. Împăratul se trezi și interpretează visul în ideea că el trebuie să construiască acest oraș. De aceea el a fost numit și orașul fecioarei. Deși putea să omită unele ritualuri prea mult impregnate de originea lor păgână, era totuși dornic să trezească speranțele și respectul participanților. Pe jos cu o sulită în mână împăratul conduse în persoană procesiunea solemnă și arată linia trasă drept hotar al viitoarei capitale, până când asistența a început să-l privească cu mirare, îndrăznind în cele din urmă să-i atragă atenția că depășește cu mult cele mai ample dimensiuni ale unui oraș, la care el le răspunde: Am să înaintez până când el (călăuza) nevăzută care merge în fața mea va socoti nimerit să mă oprească. Orașul încă neterminat, a fost inaugurat la 11 mai 330. Constantin a comandat 50 de Biblii pentru bisericile din Constantinopol, pregătite sub îndrumarea lui Eusebiu din Cezarea din cel mai bun pergament de către artiști iscusiți. Apoi a însărcinat doi mesageri publici să i le aducă de îndată ce vor fi gata. Se presupune că manuscrisele Sinaiticus și cel de la Vatican, ar aparține acestui grup. *Împăratul Constantin a legalizat ziua de duminică ca zi de odihnă, dar n-a impus-o cum se susține, creștinii deja respectând-o.* Odată cu aceasta s-a abolit pedeapsa prin răstignire, luptele de gladiatori și uciderea copiilor nedorți. Cu toate părțile sate pozitive, Constantin rămâne o persoană controversată a istoriei. O parte a creștinilor l-au împodobit cu toate atributele unui sfânt și ale unui erou transmise generațiilor următoare. Statura sa înaltă, atitudinea sa maiestuoasă, ținuta plină de grație, capabil de afecțiune și prietenie, au fost atribute ale primei părți ale domniei sale, dar pacea generală caracteristică ultimilor patrusprezece ani ai domniei sale au fost mai degrabă o perioadă de splendoare aparentă decât o adevărată prosperitate, iar bătrânețea lui Constantin dezonorată de vicii opuse dar care nu se exclud; rapacitatea și risipa. Tezaurile jefuite din palatele lui Maxențiu și Liciniu fură rispite iarăși noimă. Favoriții săi nemernici îmbogățți prin generozitatea nemărginită a stăpânului lor, abuzau nepedepsiți de posibilitate jafului și corupției. Odată cu bătrânețea, mintea sa moleșită de prosperitate și slăbiciuni se dovedește incapabilă de a se înălța până la aceea generozitate care disprețuiește suspiciunea și are curajul să ierte. Dacă moartea lui Maximianus și a lui Liciniu ar putea fi eventual justificată prin rațiuni politice învățate în școala tiraniei, o relatare imparțială a execuțiilor sale sau mai bine zis a omorurilor care au pătat bătrânețea lui Constantin, vor sugera minților chiar celor mai nepărtinitoare imaginea unui principe în stare să sacrifice fără remușcări legile justiției și sentimentelor naturii, pentru a da frâu patimilor, pentru a-și realiza interesele. Crispus fiul lui Constantin din prima căsătorie, care se remarcase în războiul împotriva lui Licinius, datorită unor intrigi de curte și sub un pretext șubred, a fost ucis de tatăl său. (din ordinul său) Totodată a dat ordin să-i fie ucisă soția pentru adulter și un cumnat al său. Creștinismul l-a pus pe Constantin în rândul sfinților, închinându-i un imn acatist cerându-i ajutorul și mijlocire și închinându-i o zi în calendar. De aici înainte creștinismul își pierde caracterul său Evanghelic. Împărații se amestecă în treburile bisericești. Biserica se implică în politică situându-se de partea unui sau altuia dintre pretendenții al tron. Un episod semnificativ este cel al lui Iulian numit Apostatul.

Cu toate că din copilărie a crescut în spirit creștin, avându-l profesor pe Eusebiu din Nicomedia până la vârsta de 20 de ani cu program zilnic de post și rugăciune, totuși inima lui simțea afecțiune pentru zeii atenieni, înclinat spre fantome și mister era nemulțumit de ceea ce-i oferea creștinismul. Pe de altă parte îl exaspera zelul creștinilor în răspândirea Evangheliei, nu întotdeauna prin forța Cuvântului cât prin sabie distrugând altare păgâne. Iulian a găsit motive de denigrare a creștinismului prin practicile violente ale episcopilor. de a se război între ei, fie pentru interese meschine, fie pentru a-și susține diferite teze. Aceasta a făcut ca la început subtil apoi pe față să combată creștinismul și să încerce reclădirea Templul din Ierusalim reluându-și titlul de pontif suprem conform împăraților romani. Dar încercarea sa de a reinstaura păgânismul și iudaimul au eșuat. Ultimele sale cuvinte dinaintea morții au fost. *“Ai învins Galileene.”* După moartea sa creștinii și-au recăpătat vechile poziții, reîncepând violențele împotriva păgânilor care pentru moment au sperat ca Iulian să fie un mesia al lor. Se întâmpla ca un împărat să nu fie de acord cu un episcop pe care-l agreea poporul, ceea ce ducea la conflicte grave. În decurs de 14 ani un episcop numit Paul a fost de cinci ori alungat și readus în scaunul episcopal, dar nu prin acordul împăratului care îl sprijinea pe Macedonius. Singura șansă rămânând uciderea lui Paul, ceea ce împăratul a făcut-o. Drept care nefericitul episcop a fost înlănțuit și târât prin deserturile nisipoase ale Mesopotamoiei, până la locurile cele mai pustii ale munților Taurus, închis într-o temniță și lăsat acolo fără hrană și apă timp de șapte zile și în cele din urmă sugrumat din ordinul lui Filip unul din miniștri împăratului Constantinus. Astfel Noua Romă, creștină, a fost pătată cu sânge de creștin. În acest conflict între Paul și Macedonius, s-a ajuns la conflicte de stradă, rezultând 3.500 de victime. Nepotrivirea de dogmă creștină dintre casa imperială și popor duce la pustiirea de provincii întregi pentru lichidarea ereticilor neconformiști. Acesta fost rezultatul umplerii bisericii cu oameni nenăscuți din nou, care urmăreau interese personale și pe cele de partidă, mai puțin cele Evanghelice. Împăratul Teodosius (395) și-a propus lichidarea oricărei opoziții în materie de religie în raport cu cea oficială. Apoi s-a îndreptat împotriva păgânilor și a iudeilor. În familia împăratului Justinian (518-610) se conturează două tendințe. Cu toate că mariajul mergea bine, se pare că din motive diplomatice Iustinian era de partea Ortodoxiei Calcedoniene, iar Teodora de partea monofiziților. Urmând spiritul împăraților romani, Iustinian oferă cetățenilor distracții publice. Hipodromul e locul unde verzii și albaștri se confruntă curent, totul terminându-se întotdeauna cu vărsare de sânge. Pe de altă parte Teodora care se declara creștină, împreună cu prietenele ei intime Inodora și Cristomallo umblă cu farmece pregătind băuturi ce trebuiau oferite adoratorilor pentru a-i menține. Credeau în demoni și magicieni cu toată aureola de sfântă pe care i-au atribuit-o creștinii. Casa imperială se amesteca în numirea episcopilor. La moartea lui Timotei patriarhiul Alexandriei, Teodora îl susține pe Teodosie care e monfizat, împotriva lui Gaemos, care e susținut de călugări și armată. Se produc ciocniri de stradă de la care nu lipsesc femeile. Cel care a întărit mișcarea monofizită fiind călugărul Baradeu din Telia, un savant hrănit cu știință Asiriană și greacă, de la el rămânând Biserica Iacobită în Siria. Priscus un favorit al împăratului și dușman al Teodorei cade în disgrație. Teodora îl imbarcă cu forța și-l trimite la Cyzicus obligându-l să se facă călugăr. Ioan de Capadochia îi împărtășește soarta. Pentru a nu putea ocupa un post public e îmbrăcat în hainele unui călugăr recent decedat numit August și închis într-o mănăstire tot la Cyzicus, oraș comercial pe malul asiatic al Mării Marmara, iar preotul de aici e transformat în temnicer cu dispoziția de a fi

cât mai aspru cu Ioan. Aceasta era relația dintre stat și religie la vremea respectivă. Împărații dictau bisericii. Mănăstirile devin locuri de detenție pentru neconformiști. Călugării o armată la dispoziția unuia sau altuia dintre beligeranți, politici sau religioși. Din secolul al VI-lea, Noua Romă devine Noul Babilon. Prostițuția se etala sub cerul liber. Casele de toleranță umpleau orașele ajungând până în umbra venerabilă a mănăstirilor. Așa-numiții *lenone*, cutreierau imperiul pentru a descoperi și aduce la Constantinopol cu amăgeli fete frumoase pentru a le prostituat. Oamenii bisericii frecventau casele de jocuri de noroc. Constantinopolul creștin se aseamăna cu Sodoma și Gomora. (Eduard Gibon, „Istoria declinului și a prăbușirii imperiului Roman“, Charles Diehl „Teodora împărăteasa bizanțului și Robert Graves „Cornițele Belizarie“).

Acesta a fost rezultatul amestecului dintre stat și creștinism religiozitatea întregului Ev Mediu, este viciată de acest spirit, cele de mai sus nu sunt cazuri izolate ci frecvente în tot cursul Bisericii începând cu secolul al IV-lea. Biserica urmărind realizarea intereselor sale cu ajutorul problemelor legate de guvernare. În anul 1472, cneazul Moscovei Ivan al III-lea s-a căsătorit cu Sofia Paleolog nepoata ultimului împărat al Constantinopolului refugiat la Roma. Căsătoria a fost pregătită de scaunul papal în speranța unirii celor două biserici, plan eșuat prin refuzul Ortodoxiei. În Franța și în special în Spania, comunitatea de interese dintre stat și Biserică este inseparabilă. Nobilii reprezentau un pericol pentru regalitate pe care o voiau cât mai slabă, dar și un pericol pentru biserica catolică deținătoare de întinse domenii la care râvneau nobilii. Aceasta face ca biserica să se alieze cu regii împotriva nobililor, drept recompensă regele fiind miruit de biserică conferindu-i caracter sacru religios. În schimbul acestui serviciu regalitatea se obligă chiar prin jurământ de la încoronare, să apere persoana și averea membrilor clerului precum și averile bisericesti. Papa Sixtus al IV-lea, face un serviciu extraordinar monarhiei numindu-l pe Ferdinand mare maestru (Comandant suprem) al celor trei ordine cavalești: Templierii, cavalerii Teutoni și ordinul Ioaniților, cu dreptul de a dispune de forța lor militară și de imensa lor avere. Mai mult chiar; Papa a pus la dispoziția regilor spanioli armele spirituale ale bisericii. În anul 1478, Ferdinand și Isabela regii Spaniei au fost autorizați să instituie inchiziția cu care biserica Spaniolă s-a transformat în cel mai puternic instrument al absolutismului. Tribunalul inchiziției e introdus în anul 1478 în Castilia, apoi în Oregon și venea în rang imediat după consiliul regal. Pe timpul lui Lorenzo de Medicii, cu aprobarea papei se urzește un complot împotriva sa. Dar complotul e descoperit și urmează represaliile terminate într-o baie de sânge, cu 270 de victime dintre care mulți călugări. (Lucas Dubreton. „Viața de fiecare zi la Florența pe vremea Medicilor,,)

Filip al IV-lea (1285-1314) numit cel Frumos a afirmat independența și suveranitatea Franței față de scaunul papal. Conflictul cu papa Bonifaciu al VIII-lea a arătat că sistemul de imunități ale Bisericii catolice și amestecul papei în afacerile interne ale statului erau incompatibile cu suveranitatea și independența statului. Începând cu secolul al XI-lea, cu prelungire până în cel de al XII-lea între scaunul papal și împărat se duce o luptă susținută pentru supremație care a depășit domeniu] politico-diplomatic ajungându-se la conflicte militare în care papa devine conducător militar considerând mai eficientă sabia decât Sfânta Scriptură. Aceasta printre altele a fost și lupta pentru investitură. Având în vedere că episcopii îndeplineau și funcții în stat se înțelege interesul pe care-l aveau

ambele părți de a-și investi oameni de încredere în posturi cheie. Privilegiul investiturii oferind și un avantaj material celui ce-l deținea și anume: dreptul de a percepe venituri în timpul funcției și a primi daruri de la candidați.

Amestecul regilor în numirea episcopilor a avut un rol negativ cu consecințe distructive pentru biserică. Clerul s-a laicizat. În funcțiile ecleziastice ajungând oameni fără vocație religioasă. Clerici cu funcții mixte, practicau moravuri nobiliare fără legătură cu biserica. Se căsătoreau, organizau vânători, ospete, și alte distracții lumești, unii dintre ei neștiind să officieze o slujbă în biserică. Aceasta ducând la neîncredere față de biserică și reprezentanții ei, fiind izvorul care a generat reforma religioasă și care a luat două direcții: una care cerea despărțire totală de o biserică coruptă, iar alta care cerea reforme pe loc preconizată în unele universități catolice care vizau însănătoșirea vieții spirituale a bisericii Catolice prin aplicarea unor măsuri cu scopul de a recâștiga prestigiul pierdut al bisericii. De aceea se cere cu insistență ca funcțiile ecleziastice, că fie oferite numai de biserică, respectiv curia Romană. Ca o reacție la decăderea și anarhia care domnea în biserica catolică ia ființă un curent reformator în cursul secolului al XI-lea, în jurul câtorva mănăstiri ca cea de Cluny (Burgundia) care s-a declarat împotriva simoniei (vinderii slujbelor bisericești) și neamestecul laicilor în alegerea clerului lucru aprobat de Henric al III-lea. (1039-1056) Papa Leon al IX-lea, cere supunerea puterii temporare (a regilor) celei spirituale a papei. În anul 1074, papa Grigore al VII-lea publică programul său în 22 de teze, *“Dictatus papae”* în care subliniază caracterul autorității papei prin cuvintele:

“Episcopul Roman înscăunat prin meritele Sf. Petru (al cărui urmaș se consideră) dobândește negreșit sfințenia. El singur în lume se numește papa (tată). El nu poate fi judecat de nimeni, sentința dată de el nu poate fi respinsă de nimeni. El singur poate respinge sentințele tuturor, iar papa este singurul care poate dispune de însemnele demnității imperiale, el poate detrona pe împărați și dezlega supușii de jurământul de credință față de un suveran nevrednic.” între papa Grigore al VII-lea, și împăratul German Henric al IV-lea se ivește un conflict, papa fiind acuzat că încalcă autoritatea regală. Conflictul ia proporții. Henric convoacă o adunare a principilor și prelaților la Worms. Drept răspuns papa în 1076 îl excomunică După o rezistență de un an văzându-se părăsit de supușii săi, în iarna anului 1077, trece Alpii și se duce la Canossa în haine de penitent; pentru a obține iertarea. Papa era găzduit de o văduvă bogată, iar Henric al IV-lea a trebuit să stea trei zile desculț în fața casei ei și în frig până când papa s-a hotărât să-i ridice excomunicarea.

Reîntors în Germania, Henric reia lupta împotriva papei, continuată de succesorul său și al papei Grigore al VII-lea, ajungându-se la un acord deabea în anul 1122, cu privire la alegerea prelaților. Concordatul de la Worms, încheiat între Henric al V-lea, și papa Calixt al II-lea, stabilește o dublă investitură, despărțind pentru prima dată funcția de feud și totodată puterea spirituală de cea temporară, conflictul rămânând deschis în continuare, dar sub alte forme. Istoria abundă de cazuri în care biserica și statul, erau fie de aceeași parte a baricadei, fie în opoziție, dar aceste conflicte nu aveau a face cu credința adevărată ci aveau la bază interese de ordin material, orgolii și abuzuri cu caracter administrativ, lupte pentru acapararea de sfere de influență lupte pentru întâietate. De

aceea să nu uităm. Ridicarea sau decăderea bisericii e în funcție de ceea ce urmărește; ori purtarea crucii lui Hristos în umilință, ori slava lumii la care râvnesc vârfulurile conducătoare ale bisericii și care se dau drept urmașii sfinților apostoli care au trebuit să muncească cu mâinile lor nu odată pentru Evanghelie asemenea lui Pavel, care a lucrat o perioadă la facerea corturilor.

Când singurul sprijin al credincioșilor a fost numai Dumnezeu, creștinismul a progresat, dar când creștinismul și-a asigurat puterea prin alianța cu statul a decăzut, pentru că statul nu oferă nimic fără să-și ceară partea. Conducătorii religioși pentru a fi pe placul statului, se erijează în mari patrioți, preoții simțindu-se foarte bine în sunetele de fanfară militară cu toate că în epoca modernă rezultat al renașterii, se căuta o scăpare a vieții sociale și chiar private de sub tutela bisericii. Filozofi iluminiști, sau raționaliști, confundă creștinismul cu conducerea sa coruptă, fără a cunoaște Scripturile, ridicându-se chiar împotriva credinței în Dumnezeu. Nazismul vede în religie o piedică în apariția omului superior și te îngrozești, la ce a putut face acest om superior fără Dumnezeu. Nici comunismul în crearea omului nou, nu s-a lăsat până nu și-a arătat fața sa adevărată. Milioane, zeci de milioane de oameni uciși în camere de gazare și topiți în cuptoare. Milioane de oameni deportați, puși la munci umilitoare și morți de istovire și foame. Interzicerea religiei și crearea unei generații care nu au alt dumnezeu decât pântecelul și orgoliul lor. În crearea omului nou nazist se cereau ochi albaștri, părul blond, dar mai ales debarasarea de orice scrupul religios. Omul nou trebuia să fie un robot, care să execute orbește ordinele șefilor, fără a-și întreba conștiința. În posturi superioare, sau în conducerea lagărelor de concentrare atât la naziști cât și la comuniști, se cereau oameni lipsiți de prejudecăți, adică de conștiință și credință în Dumnezeu. Himler sprijinea experiențele pe oameni efectuate de doctor Rascher, în special asupra celor condamnați la moarte. Numitul doctor considera că înclinația religioasă sau intelectuală este o dovadă de îngustime ce trebuie eliminată din conștiința celor ce vor să se considere super oameni, dar Dumnezeu a avut grijă ca acest doctor să-și ia plata începând de aici. Sfârșitul său a fost tragic. Pentru a nu dezvălui aliaților rezultatul experiențelor sale a fost împușcat, iar soția sa spânzurată de gestapo, pe motiv că simulând o sarcină și-a însușit un copil dându-l drept copilul ei. (Jaques Delarue „Istoria Gestapoului,”) Stalin a fost un mare admirator a lui Hitler înaintea celui de al doilea război mondial. Cruzimea lui nu a fost mai prejos decât a lui Hitler. Comunismul propovăduit de dânsul a etichetat înclinațiile religioase și intelectuale, nu numai ca îngustime de minte ci chiar un fenomen periculos pentru „mersul înainte, a comunismului și a „formării omului nou, dar fără Dumnezeu și care a refuzat să apară.

Pentru atingerea acestui obiectiv în „numele dreptății, s-au făcut cele mai oribile nedreptăți. Dar Dumnezeu Cel ce *“răstoarnă sfaturile neamurilor și zădărnicește planurile popoarelor,* “a stopat așa numitul mers înainte a unor aberații. Muți dintre protagoniștii acestei idei, trebuind în final să recunoască că există un Dumnezeu care răsplătește la timp potrivit. Iagoda fost ministru de interne a lui Stalin, a dispus comiterea a nenumărate crime, dar la urmă a fost ucis și el din ordinul celui pe care I-a servit, ceea ce I-a făcut ca înainte de moarte să declare: „ *Trebuie să fie un Dumnezeu în cer, pentru că păcatele mele m-au ajuns.* ” Nici Zenoviev președintele internaționalei comuniste nu a fost scutit de a recunoaște acelaș lucru, când și el a fost sortit morții de către Stalin. La al

XVII-lea congres al partidului Comunist(b) al fostei U.R.S.S. din anul 1934 au fost aleși 71 de membri al comitetului Central Comunist(b), din care au rămas 20, iar din cei 68 membri supleanți au rămas 21, restul fiind executați, pentru nerespectarea liniei partidului, dintr-un total de 139 în final rezistând de abia 41 de aleși. (Mag.Istoric nr.6/1994 pag.77) Super omul, sau omul nou, gândit de comunism și nazism? Oribilă fiară. Unde poate ajunge omenirea în mâinile unor asemenea forțe ale întunericului.?

Și acum să revenim la ceea ce ar trebui să fie adevăratul creștinism dar nu este. Când Domnul Isus își trimite apostolii, le spune: *Iată că vă trimit ca pe niște oi în mijlocul lupilor*” Atunci când Petru taie urechea robului marelui preot, Domnul Isus îi spune: *“Pune sabia la locul ei, căci cine scoate sabia de sabie va pieri,”* iar atunci când o cetate de samariteni refuză să le dea găzduire la sugestia unor apostoli de a le da o lecție coborând foc din cer, Domnul Isus le răspunde: *“Nu știți de ce duh sunteți însuflețiți ! Căci Fiul omului a venit nu ca să piardă sufletele oamenilor, ci să le mântuiască „.* Din cele de mai sus putem înțelege că de la origine creștinismul a exclus alianța cu statul, forța și uciderea indiferent de motivația ei religioasă sau politică. De aceea Biserica nu are voie să incite la vărsare de sânge pe motive patriotice sau naționaliste. Rolul Bisericii este de a forma oameni virtuoși potrivit cu înțelepciunea dată de Dumnezeu. Și trebuie să recunoaștem că: *“Dumnezeu răstoarnă sfaturile Neamurilor și zădărnicește planurile popoarelor. ”* (Ps.33.10) Și atunci când vrea El să intervină nimeni nu-I stă împotrivă. La aceasta voi da două exemple: Pentru a-L ispiti pe Domnul Isus, pentru a-L pune în conflict fie cu societatea iudaică, fie cu romanii, i se pune o întrebare încuietoare: Plătim bir Cezarului sau nu? Răspunsul e arhicunoscut: *“Dați dar Cezarului ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu ”* (Matei 22.21) Dacă evreii L-ar fi ascultat pe Domnul Isus nu s-ar fi răsculat în anii 70 și 135 AD ar fi așteptat ajutorul lui Dumnezeu și nu ar fi ajuns un popor fără țară până la 14 mai 1948, pentru că Dumnezeu a avut grijă ca imperiul Roman să dispară cum au dispărut atâtea imperii. Al doilea exemplu e din contemporaneitate. Comunismul a început să se întărească din ce în ce mai mult. Conducerea poporului Român, în alianță cu Hitler, au declarat fostei Uniuni Sovietice *Război sfânt*, cu tunuri stropite cu aghiazmă, preoți cu crucea-n frunte și cu Dumnezeu înainte, cum a poruncit Mareșalul Antonescu în zorii zilei de 22 Iunie 1941. *Dacă ar fi mers într-adevăr cu Dumnezeu înainte* războiul ar fi fost câștigat. Dar cu toate că Petru Lupu de la Maglavit după ce avea convorbiri cu moșu, era urcat în avion și dus în Răsărit să încurajeze ostașii în lupta împotriva ateilor, s-a dovedit că Dumnezeu n-a avut nevoie de un asemenea război pentru a distruge comunismul, ci El are metodele Sale. U.R.S.S. devine o forță de temut. Însuși americanii încep să prindă frică de acest colos fără Dumnezeu și fără scrupule care deține arma cea mai de temut, cea nucleară. Dar Dumnezeu spune: *„Până aici să vii, să nu treci mai departe; aici să se oprească mândria valurilor tale. ”* (Iov 38.11) Pentru a-Și duce planul de distrugere a acestei forțe a întunericului îl folosește pe Mihail Gorbaciov care credea că e timpul să dea comunismului o față mai umană, fără ca să poată calcula consecințele și rezultatul îl vedem. Fosta U.R.S.S. nu mai e este o putere de temut ci se confruntă acum cu tendințele centrifuge ale țărilor care au compus-o, unite cu forța și lipsurile de tot felul chiar și foametea. Prin aceasta putem vedea că atunci când Dumnezeu vrea să distrugă o putere, indiferent de natura ei, *“nu are nevoie de preoți care cu crucea-n frunte să conducă oștiri*

creștine,, pentru că atunci când un popor îl ascultă Dumnezeu are făgăduința: „*Domnul va lupta pentru voi; dar voi stați liniștiți.*” (Exod 14.14.)

În continuare legat de tendința bisericii numită creștină de a folosi forța în atingerea obiectivelor religioase, e necesar a aminti în treacăt despre **cruciadele întreprinse de creștinii din Apus pentru recucerirea locurilor sfinte**. Având în vedere că creștinismul nu și-a păstrat ființa sa Evanghelică și apostolică, așa cum Dumnezeu i-a pedepsit pe israeliți pentru că nu au păstrat legea așa cum a fost dată și le-a lăsat popoare vecine care să-i pedepsească tot așa și pentru creștinii cu numele vin vremuri grele. Bizanțul imoral și pervers nu se mai încadrează în standardele creștine. Pe acest fundal apare mahomedanismul ca o consecință a unui creștinism lepădat de Dumnezeu și care trebuia pedepsit. Mahomed era nepot de guvernator și s-a născut la Mecca în anul 570. În tinerețe a vizitat Siria având posibilitatea de a purta discuții atât cu creștini cât și cu evrei, cu care arabii îl au pe Avraam ca strămoș comun, dar nu este mulțumit de ceea ce practică ei și în special creștinii. Creștinii care se lăudau cu descendența lor Christică, urmași ai blândului Isus, înroșeau hipodromul din Constantinopol cu sânge de creștin. Mahomed vede că ia amploare cultul relicvelor a moaștelor și a icoanelor contrar poruncii a doua, de aceea el e nesatisfăcut de creștinism, dar nici de iudaism, dar într-o zi în familia sa se întâmplă o tragedie. Într-o singură zi îi mor toți cei trei fii, ceea ce face ca în marea sa durere să se retragă în pustie, unde peste tot existau pustiei. De aici înainte lucrurile se precipită. În anul 610 se declară profet a lui Alah. Respins de concetățenii săi din Mecca, în anul 622, fuge la Medina, unde învățătura sa a fost îmbrățișată. Formează o armată puternică și în anul 630, ocupă Mecca și distruge cei 360 de idoli depuși acolo de diferitele triburi arabe. Mahomed a murit în anul 632. Ioan Evanghelistul în Apocalipsa 9.1-11; vede o armată de lăcuste, de monștri îngrozitori, cu înfățișare complexă de lăcuste, cai, scorpioni, lei, ființe umane ieșite din abis, sau din groapa fără fund, cum e în alte traduceri, sub conducerea lui Abaddon sau Apolion, care era diavolul sau unul din îngerii lui. Aceasta indică originea diavolească a nenorocirilor ce au urmat. Satan a fost deja menționat în persecutarea și stricarea bisericilor din Smirna, Pergam și Tiatira. (Apoc.2.9,10,13) în ce privește executorii acestor urgii păreri sunt împărțite, pe de o parte Satan e implicat direct în această lucrare prin oamenii săi atât din Biserică cât și din afară. Pe de altă parte această prorocie e socotită a anunța mahomedanismul, sau e și una și alta. Cert e că mahomedanismul a luat ființă în perioada decăderii creștinismului, iar Dumnezeu i-a îngăduit să-i pedepsească pe creștinii corupți. Mahomed spunea; „*Alah L-a trimis pe blândul Isus, să îndrepte lumea, dar n-a reușit. De aceea El (Alah) văzând insuccesul blândeții într-o lume rea, l-a trimis pe Mahomed să aducă lumea pe calea cea bună cu sabia.*”

În secolul alVII-lea, A.D. mahomedanismul a făcut mari ravagii în lumea creștină a Asiei. Ca un val de furtună a șters creștinismul din Sud-Vestul

Lipsesc paginile 63-64

teritoriul Asiei Mici. În 1097 împreună cu grecii trec la asediul Nicei pe care o cuceresc, apoi îi bat pe turci la Dorizavem (1 Iulie 1097), continuând drumul spre Cilicia, unde cu

îngăduința împăratului armenii fugiți din țara lor din cauza persecuțiilor la care au fost supuși de Bizanț pentru nerespectarea tuturor hotărârilor sinodale, înființează un regat vasal Bizanțului (Armenia Mică). Balduin se detașează de restul trupelor și se îndreaptă spre Edessa, la invitația lui Thorus prinț creștin armean și înființează primul stat latin în Orient. Grosul armatei asediază Antiohia, pe care o cuceresc după șapte luni urmare unei trădări. Turcii ripostează energic, dar la vestea că a fost găsită lancea cu care a fost străpunsă coasta Domnului Isus, armata emirului Kerborg este înfrântă într-un iureș irezistibil și cu toate acestea cruciada e în pericol din cauza neînțelegerilor dintre Raymond de Toulouse și Bomond, care își revendicau Antiohia. În cele din urmă Bomond pornește spre Ierusalim cu 12.000 de oameni și-l cucerește după cinci săptămâni la 15 Iulie 1099. Tot ce era viu a fost trecut prin ascuțișul săbiei, un masacru oribil și nejustificat odată cucerită cetatea. Aici alte neînțelegeri: Clericii cereau transformarea Ierusalimului într-o comunitate bisericească. Șefii militari ai cruciaților cereau înființarea unui stat laic conducerea fiind încredințată lui Godefroy de Boillon care a acceptat cu condiția de a nu purta coroana de rege acolo unde Domnul Isus a purtat cununa de spini, mulțumindu-se cu titlul de apărător la sfântului mormânt. Astfel iau ființă o serie de state vasale Occidentului ca Regatul Ierusalimului, principatul Antiohiei, comitatele de la Tripoli, Edessa, Jaffa, Ascalon, marchizatul de Tyr, senioriile Ramalah, Keper, Sidon și Beirut. Iau ființă și două patriarhii, dar încep neînțelegerile dintre ortodocși și latini, primii fiind dezavanatajați și persecutați de latini. În anul 1099 e zdrobită oștirea sultanului Egiptului, iar în luna Iulie moare Balduin al I-lea locul lui fiind ocupat de fratele său Balduin al II-lea.

A doua cruciadă a avut drept motivație cucerirea Edessei de către Zenki și Nureddin emirii de Moșul și cuprinde perioada 1147-1149, dar numeroasa armată cruciată, e înfrântă.

A treia cruciadă (1189-1192) a fost inițiată pentru a ține piept turcilor care nu se lăsau ci dădeau atacuri susținute pentru recucerirea teritoriilor pierdute. Și dacă până aici musulmanii nu erau uniți, acum s-au coalizat și au pornit lupta de recucerire. În anul 1187, Ierusalimul e recucerit de Saladin ceea ce zguduie profund Apusul, făcând necesară o a treia cruciadă care nu a mai fost opera bisericii ci a unei coaliții de împărați. Aceștia au fost: Frederic I Barbarosa (1152-1190) inițiatorul ei, împreună cu regele Franței Filip al II-lea August (1180-1223) și regele englez Richard Inimă de Leu. Frederic I îi trimite sultanului Saladin o declarație de război, iar cu statele prin care trebuiau să treacă cruciații convenții de aprovizionare pentru luptători. Ajunge în Asia la 18 mai 1190 cucerește Ierusalimul, dar se îneacă la trecerea râului Selef. Conducerea e preluată de fiul său Frederic de Suabia, dar și acesta moare la asediul Akkonului. Urmare unor neînțelegeri Filip al II-lea se întoarce în țară, iar Richard rămas singur e nevoit să încheie un tratat cu sultanul Saladin și să-i cedeze unele teritorii primind promisiunea că creștinii vor putea vizita nestingheriți Ierusalimul. Unii dintre contemporani, pun eșecurile cruciadelor pe seama nevredniciei celor ce le conduc, incapabili de penitență și de aceea Dumnezeu nu le îngăduie să vadă țara sfântă, acest merit revenindu-i săracilor societății. Urmează *cruciada a IV-a*, (1202-1204), la inițiativa papei Inocențiu al III-lea și predicatorul Fulce (Foulques) care reaprind entuziasmul Francez. Papa îl susține pe Foulques de Neully apostolul săracilor una din cele mai remarcabile figuri ale istoriei

cruciaților care îi critica pe cei bogați și pe nobili cu violență propovăduind penitență și reformă morală, drept condiție de bază pentru reușita campaniei, dar el moare în anul 1202, când cruciații erau deja angajați în una din cele mai penibile episoade ale istoriei Europene. Papa Inocențiu al III-lea se ambiționează în a-și extinde puterea asupra lumii creștine. Cruciada a început a fi propovăduită în anul 1190 însă efectivele se adunau greu, ceea ce a făcut ca ea să pornească de abia în anul 1202, abătându-se față de la caracterul ei de cruciadă menită să-i elibereze pe creștini de sub stăpânirea musulmană. Plănuită asupra Egiptului Central, a început prin cucerirea cetății Zara (nov. 1202) situată pe coasta Dalmației stăpânită de regele Ungariei (Albania de azi), cu toate că regele Ungariei era sub protecția scaunului pontifical. Dar cucerirea cetății a fost cerută de dogele Veneției în schimbul transportării trupelor pe mare la Alexandria. În anul 1203 în loc să fie cucerit Ierusalimul, e cucerit Constantinopolul cetate creștină, urmată de un mare măcel și jaf. Cum s-a ajuns aici? Isac al II-lea Angelos e instalat împărat la Constantinopol cu ajutorul cruciaților pentru care i s-au cerut despăgubiri. Neputând achita suma cerută cruciații asediază Constantinopolul și-l cuceresc cu care ocazie pentru moment imperiul Bizantin e desființat, regele Balduin de Flandra e proclamat împărat Latin al Bizanțului, iar Thomas Morosini patriarh.

În anul 1261, imperiul Bizantin e restaurat, dar nu mai are vigoarea și vitalitatea de la început.

Cruciada a cincea (1228-1229) I-a avut ca inițiator pe papa Grigore al IX-lea. Frederich al II-lea preia comanda, dar nu se înțelege cu papa. Pleacă pe cont propriu și anatematizat, fiindcă papa miza pe alte personalități. Totuși Frederich s-a dovedit un bun strateg, dar principii creștini invidioși și devotați papei l-au lăsat să se descurce. Urmare unei înțelegeri cu Sultanul obține Ierusalimul, Betleemul și Nazaretul, dar înțelegerea nefiind fructificată la timp aceste teritorii au fost pierdute pentru creștinătate.

Cruciada a șasea e inițiată de Inocențiu al IV-lea (1243-1254) la sinodul de la Lyon (1245) care îndeamnă creștinismul la o nouă cruciadă la comanda căreia ajunge Ludovic cel Sfânt (1226-1270). El pleacă cu armata spre Cipru, iar de acolo spre Egipt cu gândul de a-i zdrobi pe sarazini dar e bătut, însă aceasta nu-l descurajează ci-l face să proiecteze o nouă cruciadă.

Cruciada a VII-ea (1270) începe cu lovirea sultanatului de Tunis aliat al Egiptului, dar o epidemie de ciumă îl răpune pe Ludovic și o parte a armatei sale. Fiul său, Filip al III-lea (1270-1285), continuă lupta, dar nu ajunge decât să încheie câteva acorduri cu sarazinii, obținând unele înlesniri cu privire la ținerea de slujbe în bisericile creștine din Ierusalim și alte câteva localități, întorcându-se din luptă fără să fi văzut Ierusalimul. Istoricii cred că distrugerea statelor latine înființate în timpul cruciadelor în Orient ar fi putut fi evitată dacă cruciații în loc să atace Damascul care era în relații bune cu Ierusalimul ar fi atacat Alepul, primejdioasa rivală a Antiohiei. Această eroare se datorează de altfel lipsei de înțelegere dintre creștinii veniți din Occident care nu cunoșteau relațiile dintre creștinii din Orient, și care popoare le-ar fi fost favorabile, ci căutând distrugerea tuturor.

După atâtea lupte și pierderi de vieți omenești și materiale, totul s-a dovedit zadarnic. Istoriografii caută să justifice aceste lupte căutându-le și părți pozitive cum ar fi: dezvoltarea comerțului, a meșteșugurilor, a medicinei, a matematicii, dezvoltarea spiritului actelor de caritate, dar adevărul e că prin tratate cu musulmanii e posibil să se fi câștigat mai mult. Una din consecințele cruciadelor, a fost și dezvoltarea comerțului cu moaște și relicve socotite sfinte, cu care unii întreprinzători speculând credulitatea credincioșilor, le prezentau drept autentice, încasând pentru ele sume enorme. Cruciațele au întărit papalitatea, au contribuit la progresul unor monarhii europene (din vest), dar au slăbit Bizanțul stat creștin, permițând turcilor să se împlânte adânc în peninsula Balcanică înveninând și mai mult relațiile dintre creștinii din Răsărit și Apus.

În schimb, conduita cruciaților i-a făcut pe mahomedanii care timp de 600 de ani, au permis oarecum supraviețuirea creștinismului, să-l distrugă.

Dar lucrurile nu se opresc aici cu a șaptea cruciadă. În anul 1212, apare spontan și brusc un curent care propovăduia că trebuie inițiată o *cruciadă a copiilor*, singurii în stare să salveze locurile sfinte prin inocența lor. Acest curent a apărut în nordul Franței și în Germania. La aceasta se entuziasmează copii de țărani, săraci care mărșăluiesc ca un tăvălug prin Europa adunând copiii plini de entuziasm care merg cântând să elibereze Ierusalimul, iar atunci când sunt întrebați unde se duc răspunsul este: La Dumnezeu. Numărul lor se ridică la 30.000 (a celor din Franța). Clerul se opune acestei nebunii, care se termină catastrofal. Sosind la Marsilia ei se imbarcă pe șapte vase mari, dar două dintre ele sunt surprinse de furtună și eșuează, toți călătorii fiind înghițiți de ape. Celelalte vase au fost îndrumate de armatori criminali spre Alexandria unde au vândut copiii căpeteniilor sarazine sau altor negustori de sclavi.

Cruciada germană prezintă aceeași schemă. În anul 1212 apare un copil numit Nicolaus care adună în jurul lui o mare mulțime de copii. El afirma că la porunca unui înger trebuie să-i ducă la Ierusalim ca să răscumpere crucea Mântuitorului și că marea se va despica în fața lor și vor trece ca pe uscat asemenea trecerii lui Israel prin Marea Roșie. De altfel această mulțime nu avea arme. Plecați din jurul Coloniei ei coboară pe Rin, traversează Alpii, ating nordul Italiei, din care unii ajung la Genova și Pisa, dar sunt trimiși îndărăt. Cei ajunși la Roma constată că autoritățile nu-i susțin, papa le dezavuează planul și tinerii cruciați trebuie să facă cale îndoarsă. După cum arată „*Annales Cerbacesese*” ei s-au întors flămânzi și desculți în tăcere, unul câte unul. Nimeni nu-i ajutase. Mare parte dintre ei zăceau morți de foame prin târguri în piețe și nimeni nu-i îngropa. Inițiatorii cruciadelor și cei ce i-au urmat au dezvoltat idei escatologice (de revenire a Domnului în slavă) și necunoscând Scripturile erau convinși că Ierusalimul trebuia eliberat pentru așteptarea și primirea Domnului Isus acolo.

Nu au lipsit nici proorocii și oameni inspirați, care propovăduiau aceasta începând cu casele împărătești. Astfel în scrierea sa „*De monarchia Hispanica*” Tommaso Campanella îl imploră pe regele Spaniei să pornească o nouă cruciadă în acest sens. În anul 1630, în „*Ecloga*” închinată lui Ludovic al XIII-lea și Anei de Austria, cu ocazia celebrării nașterii viitorului rege Ludovic al XIV-lea, Campanella profetește: „*Recuperatio Terrae Sanctae*” (Recucerirea locurilor sfinte) și „*renovatio Saeculi*” (restabilirea împărăției)

profețind că tânărul rege va cuceri întreaga lume în 1000 de zile, eliberând și Grecia. Mahomed va fi alungat din Europa. Egiptul și Etiopia vor redeveni creștine, tătarii, persanii, chinezii, întregul Orient va veni la creștinism. Toate neamurile vor forma o singură creștinătate. Biserica a început la Ierusalim și la Ierusalim va reveni.

Până aici am vorbit despre cele șapte cruciade care aveau drept scop eliberarea locurilor sfinte de sub stăpânirea arabă. Dar lucrurile nu se termină aici. Biserica Catolică, se consideră depozitara celor două săbii a spiritului și a puterii temporare iar noțiunea de **cruciadă s-a extins și asupra acțiunilor Bisericii catolice împotriva celor ce și-au propus să readucă creștinismul la izvorul curat al Scripturilor. Asupra bisericilor reformatoare.**

Una din aceste cruciade a fost aceea îndreptată împotriva albigenzilor francezi. În dimineața zilei de 22 Iulie 1209 la porțile orașului Beziers, apăreau glorioșii cruciați, cu scopul de a-i nimici mișcarea albigenă (cathară) din acest oraș. Denumirea de albigenzi au primit-o datorită faptului că mișcarea a pornit din orașul Albi. Crima era inevitabilă dar nu toți locuitorii sunt Albigenzi. De pe ziduri se strigă acest lucru. În oraș locuiesc și catolici, dar conducătorul spiritual al armatei abatele de Cîteaux de teamă ca prin minciună să nu scape și câțiva cathari (eretici), dă sentința: *“Ucideți-i pe toți, Domnul îi va alege pe ai Săi.”*

Marea nenorocire a creștinilor de duzină a fost și este că una zic și alta gândesc și înfăptuiesc. Domnul Isus a pornit împărăția sa de aici de pe pământ dar într-un spirit cu totul deosebit în raport cu educația primită de oameni în toate vremurile de aceea El le zice apostolilor Săi: *“Iată că vă trimit ca pe niște oi în mijlocul lupilor, fiți dar înțelepți ca șerpii și fără răutate ca porumbeii”* (Matei 10.16) Ori acești creștini educați în școala tiraniei religioase și a violenței s-au transformat în fiare sălbatice. În romanul „Balada Spaniolă”, Lion Feuchtwagner, își dezvoltă concepția creștinilor asupra evreilor, mult chinuți și pedepsiți pentru răstignirea Mântuitorului și concepția evreilor asupra creștinilor care se proclamă urmașii Blândului Isus. Din discuția dintre Don Rodrigo și evreul Beniamin putem înțelege multe. La care pentru edificare redau acest dialog. *“Voi credeți în șarpele Paradisului (zice don Rodrigo). Recunosc, sunteți înzestrați cu pricepere înaintea tuturor și vă credeți atotștiutori. Dar tocmai acesta înfumurare vă orbește și vă împiedică să înțelegeți ceea ce este evident. Mesia a venit demult, timpul Lui s-a împlinit, binecuvântările s-au înfăptuit, toată lumea vede, numai voi (evreii) nu vreți să vedeți.”* A venit Mesia? răspunde cu amărăciune Beniamin. Eu nu văd nimic din aceasta. Nu văd să făuriți din săbiile voastre pluguri, din sulitele voastre coase. Nu văd ca Don Alfonso să plivească semănăturile alături de calif. Regelui nostru David nu i-a fost îngăduit să clădească Templul, fiind că nu era altceva decât un cuceritor, care a folosit sabia, de aceea Solomon regele păcii a trebuit să clădească Templul. Un altar asupra căruia flutură o armă este profanat și nu mai este demn de Dumnezeu. Mulți oameni consideră războiul ca ceva reprobabil, fiind că atunci se comite mult rău și Dumnezeu ne-a oprit să facem rău.”

Legat de cele de mai sus, amintesc că mișcarea montanistă, din care făcea parte și Tertulian, declara serviciul militar incompatibil cu creștinismul, de aceea Tertulian spune:

„Un creștin nu devine soldat, iar dacă un soldat devine creștin, cel mai bun lucru pe care poată să-l facă, e să părăsească serviciul.” În acest context, un tânăr numit Maximilianus, care urma să fie înrolat în armata declara proconsulului: “Nu pot sluji ca soldat, nu pot face rău ! sunt creștin. “

Viteazul și încercatul în bătălii ostașul Typasius, a refuzat după convertirea sa, să mai slujească în oaste spunând-i centurionului, (sutașului):” *Sunt creștin nu mai pot lupta sub comanda ta.*” Iar în Hispania, centurionul Marcellus își aruncă sabia la pământ și declară: „Nu-l mai slujesc pe împărat. De azi înainte sunt în slujba lui Hristos regele veșniciei” Dar atunci când Biserica a făcut corp comun cu statul lucrurile se inversează: Conciliul din Arles a excomunicat pe cei ce din motive de conștiință refuzau serviciul militar.

Cruciadele indiferent împotriva cu-i au fost îndreptate au fost pornite de oameni care nu aveau nimic comun cu Evanghelia, oamenii plini de vicii puși pe ucideri și jafuri, Dar se mai ridică pe ici colo voci care văd altfel lucrurile la adevărata lor valoare, de aceea tot din „Balada spaniolă,, mai redau un fragment în care regele s-a hotărât să ia parte la o cruciadă pentru a fi absolvit de păcate conform promisiunii papei la care Rodrigo îi spune: “*Ascultă rege. Războiul acesta nu te poate absolvi de nici un păcat.*“

În Cehia ia ființă un curent contrar Bisericii Catolice. Ideile lui Wycliffe pătrund aici prin Konrad de Walhausen, Jan Milic și Matei din Jdanov, dar cei care se afirmă în mod expres sunt Jan Hus și Jeronim. De aceea pentru îndrăzneala de a pune Biblia în mâna poporului împotriva decretelor papale care au pus tradiția înaintea Bibliei, ei au fost arși pe rug.

Dacă cei ce au primit Cuvântul Evangheliei nu se lasă, ci continuă reforma, nici Roma nu-și dezmente caracterul ei sângeeros. Papii de la Roma inițiază cinci cruciade împotriva lor, înfrângând husiți prin trădare. De aceea, pentru a ilustra mai pregnant caracterul cruciadelor împotriva adevăraților creștini, voi spicui câteva date din cartea „*Sub flamura Taborului*“ de Mihail Dan. „Așa-numita erezie a bușiților a luat proporții. Un popor întreg se ridică ca unul singur pentru apărarea Evangheliei, pentru a se putea împărtăși în dublu chip (pâine și vin), lucru rezervat numai clericilor. În aceste condiții papa, întreaga lume catolică și feudală a Europei se unesc pentru a nimici din fașă această mișcare. În primăvara anului 1420, se înalță ruguri la Wroclav și sunt arși 23 de meșteșugari care se ridicaseră cu doi ani înainte împotriva consilierilor municipali. Din porunca lui Sigismud, „Bestia roșcată“ câțiva negustori husiți sunt torturați de moarte apoi legați de cozile unor cai și târați prin oraș până au murit. Însă aceasta nu i-a speriat ci i-a îndârjit și mai mult. Pentru ca gândul împăratului de a-i stârpi pe husiți să devină faptă noul papă Marin al V-lea, fostul cardinal Otto Colona, prin legatul său Ferdinand, la 17 Martie 1420 proclamă în dieta imperială din Wroclav prima cruciadă împotriva husiților. La chemarea papei răspund feudalii Germani, apoi cei din Ungaria și apoi catolicii din Cehia.

Promisiunile sunt ispititoare. Celor care vor lupta în războiul sfânt, li se asigură iertarea păcatelor celor mai groaznice inclusiv crima. Apoi amnistierea la plata datoriilor și însușirea prăzilor luate de la „eretici” Se adună o oaste uriașă pentru acele vremuri între 80-100.000 de luptători. Hoardele cruciate cuceresc câteva orașe și se îndreaptă spre

Praga. Mersul triumfal al ostașilor sfântului scaun, fu o jalnică și revoltătoare succesiune de cruzimi fără seamăn, dacă un Ceh cădea pe mâna lor era ars pe loc fără nici o milă. Dar la Praga cruzimea lor stârnește ura și indignarea întregului popor. Mari și mici, săraci și bogați, orașeni înstăriți își dau mâna, hotărâți să nu-și cruțe viața pentru salvarea patriei. Praghezii cer ajutor husiților taboriți, care și-au instalat tabăra pe muntele Tabor și astfel la 20 iulie ei intră în Orașul Nou. La începutul lunii orașul este asediat, iar la sfârșitul lunii Iulie Sigismud e nevoit să ridice asediul retrăgându-se spre Kutna-Hora, în timp ce armata cruciată fugea din Cehia. În toamna anului 1421, se pregătește o nouă cruciada împotriva Cehiei. La sfârșitul lunii August Cehia fiind invadată dinspre Apus, dar fără succes. Sigismud dispune de 80.000 de oameni, dar la 6 Ianuarie 1422 e învins și nevoit să părăsească Kutna-Hora.

Cruciade? În numele cărui Hristos? Pentru că El nici nu poate fi înțeles de toți, nici nu poate fi primit de toți, de aceea sf.Ap. Pavel se bucură “că dacă până la el, cei din Corint L-au cunoscut pe Hristos în felul lumii, de aici înainte nu-L mai cunosc cum îl cunoaște lumea” . Lumea cunoaște un Hristos, care admite închinarea la sfintele icoane. . cei ce sunt ai lui Hristos cunosc că închinătorii adevărați trebuie să se închine Tatălui în Duh și în Adevăr. Lumea cunoaște un Hristos, care trimite oștiri la război pentru a ucide oameni. Cei ce sunt ai lui Hristos. îl cunos ca pe Cel ce zice și azi ..Pune sabia la locul ei. căci cel ce scoate sabia de sabia va pieri.

Georges Blond în cartea ” *Furioșii Domnului*” condamnă războaiele și încă făcute numele crucii și a Evangheliei prin cuvintele : „*Originea războaielor religioase se pierde în negura vremurilor. Oamenii s-au omorât între ei pentru că nu credeau în acelaș Dumnezeu, sau nu aveau aceleași păreri despre ce are de gând Dumnezeu cu ei. îngrozitoarea originalitate a luptelor religioase între creștini, constă în faptul că oameni botezați în Numele aceluiăș Hristos și crezând în acelaș Dumnezeu, s-au măcelărit între ei.*” Ce dovedește aceasta ? Că pentru marea parte a creștinătății Evanghelia a fost și încă este încă acoperită, pentru că dacă ar fi descoperită tuturor nu ar exista atâta rătăcire sub acoperire și justificare și încă Biblică.

Capitolul VI

RĂSPÂNDIREA

CREȘTINISMULUI

„Iată că vă trimit ca pe niște oi în mijlocul lupilor.

Fiți dare înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii.“

(Matei 10.16)

Domnul Isus S-a făcut ascultător Tatălui Ceresc până la moarte și încă moarte de cruce. A luat chip de rob făcându-se asemenea oamenilor. A fost ispitit ca și noi dar fără păcat. Iar

pentru vrednicia sa, Dumnezeu I-a dat din nou slava pe care o avea la Dumnezeu mai înainte de a fi lumea.

Înainte de înălțarea Sa la cer El și-a împuternicit apostolii (trimișii) ca să vestească unei lumi pierdute, Vestea Bună a împăcării cu Dumnezeu: *Iar ei au plecat și au propovăduit pretutindeni. Domnul lucra împreună cu ei și întărea Cuvântul prin semnele care-i însoțeau.* ” (Marcu 16.20) O mână de oameni simpli, luați de la mreață sau vamă, au răscolit lumea și i-au schimbat fața, iar dacă urmașii lor ar fi urmat întru totul spiritul Evanghelic al Bisericii primare, alta ar fi fost fața lumii acum. Dar Biserica cea persecutată și hulită a râvnit la slava lumii și a obținut-o, pierzând ce e mai scump. Părtășia cu Fiul lui Dumnezeu prin Duhul Său cel Sfânt. Primii beneficiari ai acestei chemări minunate au fost oile pierdute ale lui Israel. Dar ei au refuzat Vestea Bună, iar cei ce au primit-o, aproape 20 de ani nu s-au dus la neamuri socotindu-le necurate tributari ideii că Dumnezeu lor nu este și al neamurilor.

După aproape 20 de ani Petru Apostolul nu era încă pregătit să intre în casa unor netăiați împrejur decât urmare unei vedenii și a revărsării Duhului Sfânt în casa lui Corneliu a înțeles ce vrea Domnul dar nu l-au înțeles frații, de aceea e convocată de urgență o adunare la Ierusalim pentru a clarifica lucrurile. De aici înainte Mântuirea nu mai este un privilegiu al iudeilor, ci e dată și celorlalte popoare. Iudei și barbari, greci și sciți, robi și slobozi, bogați și săraci, bărbați sau femei toți sunt una în Hristos. Dar această chemare are ceva deosebit și esențial în convertire: „*Dacă voiește cineva...*“ El nu vrea credincioși de forță sau de formă. Domnul Isus cere convingere personală și voluntariat. De aceea primii creștini au fost atât de tari în prigoniri. Chiar din veacul apostolic în marile orașe ale imperiului Roman sămânța Cuvântului Dumnezeesc a dat rod. Creștinismul a pornit la drum cu principii total diferite în raport cu mentalitatea epocii. Necazul de zece zile, cele zece prigoniri principale pornite împotriva creștinilor nu au avut efectul dorit. Tăria creștinilor în fața prigonirilor, îi pune în încurcătură și pe cei mai înrăiți călăi. Victoria creștinismului marchează sfârșitul societății antice. În prima sa fază creștinismul face distincție între ceea ce a statului și ce e a lui Dumnezeu opus societății antice în care religia dicta statului făcând corp comun. Domnul Isus e explicit în această privință: *“Dați cezarului ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu.”* A-L asculta pe Dumnezeu nu e totuna cu a-l asculta pe Cezar. De aceea, timp de trei secole creștinismul nu s-a pus sub protecția statului și nici nu a avut nevoie de forța publică pentru a-i pedepsi pe cei ce nu-i urmează percepțele. Atunci când Domnul Isus îi zice lui Pilat: *„împărăția mea nu este din lumea aceasta”* El desparte religia de guvernare. În primii trei sute de ani statul nu i-a putut impune Bisericii principii contrare spiritului creștin. Puterea creștinismului consta în minunile și semnele ce-i însoțeau. În legătură cu rapiditatea cu care creștinismul se răspândea, Tertulian spunea unui guvernator pornit să înceapă o prigonire a creștinilor: *„Suntem de ieri și am umplut pământul și toate ale voastre. Orașele, insulele, locurile întărite, municipiile, târgurile, chiar și castrele, triburile, decuriile, palatele senatului și forul. Nu v-am lăsat decât templele și stadioanele și teatrele.”*

În secolul alIII-lea, creștinismul pătrunde în plin în Macedonia, Grecia, Iliria, Egipt, Etiopia, Spania și Britania. Dar diavolul văzând că metoda aplicată până aici adică

prigonirile nu dau rezultatul dorit în distrugerea creștinismului, aplică metoda a doua: a toleranței, inaugurată de Constantin cel Mare. Creștinii remarcându-se printr-o cinste și corectitudine exemplară societatea le-a acordat creditul și considerația de aceea odată cu edictul din Milan, mulți au început prin a se da creștini pentru credibilitate trecând de partea creștinilor, dar în inima lor tot păgâni rămânând.

Pe de altă parte, împăratul i-a numit pe conducătorii religioși ai creștinilor în funcții publice, scăzându-le zelul propovăduirii și dorința de sfințire. Istoricii V. Duruy și J. Burckhardt, socotesc că toleranța acordată creștinilor, a avut un rol nefast în dezvoltarea sa ulterioară. Creștinismul sprijinit de stat a avut și inițiative bune. Au cerut interzicerea pedepselor cu caracter crud (răstignirea, zdrobirea fluierelor picioarelor, stigmatizarea sau însemnarea cu fierul înroșit al criminalilor, aruncarea la fiare în arene, iar regimul din închisori a fost îmbunătățit). S-a ușurat eliberarea sclavilor, s-a instituit protecția pentru săraci, văduve, orfani bătrâni, sau bolnavi. S-au aplicat restricții luptelor de gladiatori. Motivația persecutării creștinilor înainte de edict era că ei nu luau parte la jocuri și ceremonii publice lucru pe care societatea timpului o categorisea drept atitudine dușmănoasă dar Justinian le încurajează, oferă supușilor săi distracții la hipodrom, terminate cu vărsare de sânge. Teatrele despre care spunea Tertulian că sunt ocolite de creștini, de aici înainte sunt căutate și frecventate. Arta păgână, literatura lumească profană plină de idei păgâne sunt îmbrățișate de unii creștini iar cei creștinați din interes își duc viața înainte cum au dus-o fără nici o modificare.

În *Pemla* creștinismul a luat un avânt deosebit în secolul a IV-lea, dar în anul 342 se dezlănțuie o mare prigoană cu care prilej sunt martirizați 16.000 de credincioși. Totuși, cu doi ani înainte de moartea sa, împăratul Sapur, care îi prigonea pe creștini a dat un ordin de toleranță. În anul 420, episcopul Abdas din Susa, din râvnă exagerată, instigă credincioșii să dea foc templului închinat zeului Ormuzd, ceea ce face ca persecuția să fie reluată. La intervenția împăratului Bizantin Theodosie, persecuția se întrerupe pentru un timp. Episcopul Acaciu din Amida răscumpără cu ajutorul unor odoare bisericești 7.000 de prizonieri persani gest care înmoaie inima regelui Persan și-i tolerează pe creștini, nestorienii găsind acolo un bun refugiu. Odată cu urcarea pe tronul Armeniei a regelui Tiridat al II-lea, (Tiridates 287-330) creștinismul devine acolo religie de stat dar a avut mult de pierdut din cauza luptelor interne. În anul 428, cea mai mare parte a Armeniei devine persană. Biserica Armeană s-a despărțit de cea Bizantină îmbrățișând până în ziua de azi monofizismul.

În *Ivria (Georgia)*, în sudul munților Caucaz, o sclavă din Armenia, (326) vindecă cu ajutorul Duhului Sfânt, un copil grav bolnav. Regina fiind bolnavă și auzind de această minune o cheamă pe sclavă, e vindecată și drept mulțumire îmbrățișează și ea creștinismul. Curând după aceea regele pleacă la vânătoare, se rătăcește și face o juruință: dacă găsesc drumul spre casă trec de partea creștinilor. Cheamă Numele lui Isus, află drumul ajunge acasă și e botezat împreună cu supușii săi. De aici creștinismul trece la *Albani, lăzi și Absizi*, în anul 522. În schimb în *Crimeea*, lucrurile au luat o întorsătură tragică pentru creștini. Regele Pardas acceptă botezul creștin, dar hunii sălbateci se răscoală și-i masacrează pe creștini.

Printre *triburile arabe* în 372 o regină Sarasină încheie un acord cu împăratul Bizanțului cerând totodată misionari pentru a propovădui Evanghelia, propovăduită de trimisul Bizanțului călugărul Moise.

În sudul “*Arabiei fericite*” printre *hajariți (homeriți)* a activat ca predicator episcopul Teofil, (356-358) trimisul împăratului Constanțiu care era Arian. Dar în anul 522 ajunge acolo la tron un rege iudeu Dhu Novas care-i persecută pe creștinii arabi. Din anul 616 cea mai mare parte a arabiei ajunge sub dependența Persiei. Aici se afla o ramură creștină numită “*Creștinii lui Tonta*”. Nestorienii și monofiziții care au succese, de aici Nestorianismul și Monofizismul trecând în China și Mongolia.

În *Africa* creștinismul a pătruns din Egipt (Alexandria) iar în *Abisinia*, regatul *Axumitic Ethiopian* grație tinerilor Furmențiu și Edesin, nepoții învățatului filozof Metropiu din Tyr. Meritul episcopului Furmențiu a fost crearea literaturii naționale Etiopiene, care a mers mână în mână cu creștinarea sa. Biserica din *Antiohia* are origine apostolică fiind atrasă spre monofizism ținând și *Duminica și Sabatul*, supunându-se circumciziunii, restricțiilor alimentare și practicând poligamia. *Nubienii*, au urmat aceeași cale.

În ce privește partea *apuseană a Europei*, poporul care a reprezentat o mare importanță pentru creștinism au fost germanii, care aveau două ramuri mari: Germanii din vest în majoritate goți, stabiliți pentru un timp la gurile Vistulei în secolul alIII-lea năvălind și în Dacia, extinzându-se până la Dunăre și atacând imperiul Roman și cei din țările scandinave, germanii Nordici. Creștinismul a început să pătrundă printre ei de la captivi, de la sclavi, precum și de la creștinii găsiți în Dacia și Crimeea, fiind că în orașele grecești înșirate de-a lungul coastelor, creștinismul era bine consolidat.

Doi episcopi, Cadmas din Bosphorus și Teofil (Teophilas) din Gotha, au luat primii parte la primul conciliu ecumenic din Nicea (325). Dar aceasta nu înseamnă că toți goții au fost creștinați. Printre ei au avut succes Capadocienii Eutihie și Audiu din Mesopotamia. Dar meritul cel mai mare îi revine lui Wulfila (Ulfila) născut în ținutul Dunărean (300) strănepotul unor creștini originari din Apusul Capadociei, care în anul 264, au fost luați în captivitate de goți. Cunoscând bine limba Greacă, Latină și Gotică, a intrat în slujba goților ca interpret. Atașat unei misiuni gotice la curtea împăratului Constanțiu a rămas ca episcop în Constantinopol primind ungerea în anii 341-348, de la Eusebiu din Nicomedia pe atunci episcop al Constantinopolului pentru creștinii din ținuturile goților.

În anul 348, e dezlănțuită o mare prigoană împotriva creștinilor goți. Wulfila cu consimțământul împăratului, a trecut peste Dunăre cea mai mare parte a fraților creștini de origine gotică stabilindu-i în jurul Plevnei unde au putut să trăiască săraci și lipsiți de o cultură superioară, dar liniștiți și nesupărați de nimeni, cunoscuți sub denumirea de „*Goții mici*” Erudiția lui Wulfila l-a făcut apreciat de romani care-i dădeau copii spre educație. Prin combinarea alfabetului Grec cu cel Latin Wulfila a alcătuit scrierea runică a germanilor. Cu ocazia unei conferințe religioase la Constantinopol la curtea lui Teodosie cel Mare, Wulfila a decedat.

O dată cu năvălirea hunilor persecuția împotriva creștinilor goți a luat sfârșit. La început hunii s-au lovit de vizigoți și ostrogoți popoare germanice precum și de vizigoții care neputând ține piept hunilor s-au refugiat în Sudul Dunării cerând voie împăratului Valens, la care e a pus condiția trecerii la creștinism ei fiind de acord cu aceasta, dar îmbrățișând arianismul impus de regele Leovigild (568-586). În schimb, fiii săi, Hermoglid și Recadar, au îmbrățișat ritul Bizantin. Bizantinii credincioși Calcedonului în toate cazurile caută să-și impună credeul. Justinian folosește forța armată împotriva neconformiștilor, pustiind regiuni întregi la care Cornițele Belizarie ca bun executant nu se dezmente, în ce-i privește pe *Franci* totul a pornit de la căsătoria regelui Clovis cu Clotilda o principesă Burgundă care cunoștea creștinismul. În timpul unui război cu triburile germanice Clovis se leagă cu jurământ că dacă Dumnezeu îl va ajuta în luptă se va creștina. Ieșind învingător în război, se ține de cuvânt și este botezat împreună cu 3.000 de nobili act imitat de restul francilor.

În lucrarea de creștinare a Europei Medievale misionarul Bonifaciu întovărășit de mai mulți lucrători Evanghelici a pornit pe cursul Rinului în jos, dar cu ocazia unui botez la data de 5 Iulie 753 o ceată de păgâni i-au masacrat ucigând 52 de suflete. Printre *Britani (Bri(i))* creștinismul a prins rădăcini în secolul al IV-lea ajungând până în Scoția dar odată cu retragerea romanilor în 407 au cerut ajutor și protecție neamurilor germanice, care în loc să-i ocrotească s-au făcut stăpânii lor reintroducând păgânismul cu excepția ținuturilor muntoase a locuitorilor din Walles și Cornwall care în munții lor și-au putut păstra credința. Singurul trib germanic afară de germanii scandinavi care au rămas păgâni în mare parte a fost cel *Saxon* între Elba și Rin. Aceștia fiind în dușmănie cu vecinii lor franci care erau creștini erau ostili creștinilor în general. Ewald cel Negru și Ewald cel Alb, încearcă creștinarea lor dar sunt martirizați. Drept represalii Carol cel Mare pornește război împotriva lor ucigând o mare parte ocupând teritoriul și creștinându-i.

În anul 826, *regele Harald al danezilor* e silit să-și părăsească tronul. Se refugiază în regatul francilor împreună cu anturajul său. Aici i-au contact cu creștinismul și sunt botezați cu toții. Ajutat să revină la putere promite și se ține de promisiune ajutând misionarii creștini să vină în țara sa. În *Suedia* creștinismul a pătruns la dorința regelui Hacon cel Bun (938-961) de aici pătrunzând în *Norvegia* de unde cu ajutorul regelui Olaf Evanghelia pătrunde și în *Groenlanda*.

Popoarele *slave*, au fost creștinate și ele pe rând. *Dalmația* în 640, în timpul domniei prințului Porga. În *Boemia*, în 805 un număr de 14 conducători cehi, împreună cu suitele lor au primit botezul la curtea din Regensburg pe timpul regelui Ludovic Germanul, după ce aproape 100 de ani s-au dus lupte pentru influență, în care învingea fie Roma, fie Bizanțul, reușind în final creștinismul bizantin și astfel la Praga a luat ființă o episcopie patronată de împăratul Otto I.

Numeroasele triburi *Slave* care locuiau pe Elba și Saale erau încă păgâne, dar în jurul anului 900 creștinismul începe să aibă succese după succese, având ca urmare creștinarea pe rând a acestor triburi. În anul 796, Carol cel Mare i-a obligat pe locuitorii *Panoniiei* să treacă la creștinism. Teritoriul de azi al *Ungariei*, a fost ocupat de avari apoi au venit hunii păgâni care au început să încalce teritoriile creștine învecinate pentru a le jefui.

Regele Germaniei Otto I-iul prin câteva campanii militare le-a tăiat pofta de jaf în bătălia de la Lechfeld (955), iar după 50 de ani Ștefan cel Sfânt al Ungariei (997-1038) i-a creștinat. Pentru aportul său adus creștinării poporului Maghiar papa i-a acordat titlul de *rege apostolic* trimițându-i o coroană de aur, pentru a fi încoronat ca rege al maghiarilor. La moartea lui păgânii s-au răscolat în speranța reintroducerii păgânismului dar fără succes. La tron a venit Andrei care inițial s-a dat drept prieten al păgânilor dar odată cu consolidarea puterii a interzis practicile păgâne sub pedeapsa cu moartea. Sub Bela I (1061-1063) o nouă răscoală a păgânilor a fost înfrântă definitiv.

Marele grup al *popoarelor slave* care locuia de la Elba până la Don și Ural, de la marea Baltică până la Marea Adriatică, era păgână. Inițial religia lor era o religie agrară, la care mai târziu s-au adăugat elemente de mitologie Romană. Pentru ei natura era plină de zeități din care cel mai venerat era Perun zeul tunetelor, Radegast zeul ospitalității și Lado zeița frumuseții, preoții lor fiind venerați asemenea unor principii. Slavii păgâni practicau și aducerea de jertfe omenești. Femeia și copiii erau bunurile bărbatului de care putea dispune la discreție prin vinderea sau arendarea lor. Cuceririle și emigrările i-au pus în contact cu popoare creștine, ceea ce a făcut ca încetul cu încetul să treacă și ei la creștinism.

Sârbii în anul 827 au trecut la creștinism. Apoi păgânismul din nou s-a instalat, după care creștinismul a învins definitiv. Cei ce au adus un aport deosebit la creștinarea lor au fost frații *Metodiu și Chiril*. În iureșul creștinărilor care nu întotdeauna aveau o motivație Evanghelică, nu odată interesele politice sau forța spunându-și cuvântul, face ca *Bulgaria* să devină mărul discordiei dintre Bizanț și Roma. Bizanțul trimite misionari pentru o evanghelizare pașnică. Dar cei de acolo îlucid pe episcopul Manuel. Pentru a-i liniști Bizanțul trimite armate împotriva lor cu care prilej o soră a cneazului Boris ajunge captivă în Bizanț unde se convertește la creștinism. Revenind acasă reușește să-l convingă pe fratele ei de importanța creștinării, iar acesta cere o misiune Francă să propovăduiască Evanghelia în Bulgaria.

Bizanțului nu-i convine acest gest și-și trimite în mod demonstrativ flota la granița bulgarilor spre a-i intimida. Urmare acestei acțiuni Boris renunță la misiunea Francă, acceptând misionari bizantini. Drept recompensă bizanțul mărește teritoriul Bulgar. În anul 864, Boris primește la Constantinopol botezul luându-și numele de Mihail, după numele împăratului Bizantin care i-a fost naș. Patriarhul Constantinopolului Fotie trece la organizarea bisericii bulgare care devine motiv de ceartă între Bizanț și Roma. Fotie și papa Nicolae al VIII-lea (858-867) convoacă sinodul care trebuia să fie al VIII-lea dar pe care Ortodoxia nu-l recunoaște. Și aceasta pentru că Boris-Mihail propune un candidat la episcopie pe care nu-l acceptă papa.

Rușii statorniciți între Marea Neagră și Marea Baltică, aveau la nord ca vecini neamuri finice, iar la sud pa hazari. Normandul Ruric, șeful varegilor venit în 862 din Scandinavia, a unit rușii într-un singur stat cu capitala la Novgorod întemeind pentru frații lui Sineu și Truwor două centre mici la sud, iar frații Ascol și Dir înființând statul Kiev.

Pentru prima dată au apărut rușii în fața Constantinopolului la 860, reușind să înconjoare capitala. Urmare unor tratative dintre ei Constantinopolul trimite misionari pentru creștinarea rușilor, la Kiev existând deja o biserică creștină. Dar aceasta nu aduce pacea dintre ruși și Bizanț. Ruși nefiind prea pașnici, Igor moare, iar soția lui face o călătorie la Constantinopol unde primește botezul, luând numele de Elena. Revenită în țară începe munca de convertire dar dintre cei doi fii Sviatoslav nu acceptă creștinismul în schimb Vladimir trece la creștinism, văzând inferioritatea religiei practicate de ruși în raport cu creștinismul. Dar având tot fire păgână orgolios peste măsură nu înțelege să se căsătorească cu principesa Ana, sora împăratului Bizantin Vasile al II-lea Bulgarohtonul cerându-i mâna în mod pașnic, ci numai provocând un război cu Bizanțul. Obține mâna principesei, iar căsătoria e oficiată la Cherson în anul 988. Urmare acestui act renunță la cele 600 de soții, pe care le avea și taie statuia zeului Perun pe care o aruncă în Nipru. Vladimir moare în anul 1014, la tron urmându-i fiul său Iaroslav care-i urmează și politica, fiind numit Justinian al Rușilor. În ce privește creștinarea Traco-Dacilor se va vorbi într-un alt capitol. (*Spicuri din „Istoria Bisericească Universală„, ed. Inst. de misiune Ortodoxă, ed.1980*)

Dacă până aici s-a vorbit despre creștinarea Africii, a Asiei și a Europei, în mod succint se va vorbi puțin și despre felul cum a fost creștinată, *Lumea Nouă – America*. După cum putem vedea din istorie modul de răspândire a creștinismului în Europa a avut caracter diferit de la o țară la alta. Unii au primit creștinismul din convingere, alții prin forță armată, iar alții pe considerente politice prin alianțe. Creștinismul s-a extins ca teritoriu și număr, foarte mult, dar metodele prin care s-a răspândit nu a fost de natură să-i păstreze spiritul său Evanghelic și Apostolic, ducând la denaturarea sa.

Odată descoperit *Continutul American* și aici s-a pus problema creștinării locuitorilor de acolo. *Olmecii*, au fost primii purtători ai culturii din Mezoamerica ba poate chiar din întreaga Americă indiană. Ținutul părăsit de ei a revenit *Totonecilor* făuritorii unei noi civilizații înaintate. Centrul religios al totonecilor a devenit orașul Compola unde a fost ridicată cea mai importantă construcție o piramidă în șapte trepte. Când a ajuns acolo Cortez a văzut numeroși preoți oficanți ai cultului din temple *îmbrăcați în negru* și având părul vopsit cu sângele nenumăratelor victime omenești și sacrificii ce ar fi îngrozit și pe cei mai insensibili oameni. *Aztecii* își dovedeau vitejia în luptă cu arcul și totodată corp la corp cu care ocazie puteau să captureze prizonieri vii, pentru a-i sacrifica zeilor. De aici înainte între cei doi se stabilea o relație filială-paternă. Cel ce captura un prizonier spunea: Acesta este fiul meu iubit, iar cel capturat răspundea: acesta este tatăl meu. De obicei prizonierii nu se opuneau sorții pe care o credeau hărăzită. În perioade în care nu erau războaie, iar materia primă pentru sacrificii nu era de găsit, se inițiau așa numite războaie ale florilor, în care se războiau două orașe. Războiul era terminat când una din echipe ocupa templul părții adverse din capitata țării, echipa învinsă fiind sacrificată. La azteci sângele uman era hrana preferată a zeilor.

Dar și *Lumea Nouă* era îmbătrânită și avea nevoie de înnoire. Dar de unde să vină aceasta dacă nu din altă parte? Această lume plină de superstiții și cruzime începe să fie bântuită de prevestiri și semne. Nu mai ajung cortegiile de copii sacrificați zeilor ploii, nu mai ajung inimile smulse și care încă palpitau din piepturile victimelor pentru a fi oferite

zeilor. Oamenii lumii noi presimt că ceea ce practică ei trebuie să ia o întorsătură. Dar cum? Istoria lor consemnează diverse prevestiri cu privire la schimbările ce urmau să survină.

Există mulți autori care au catalogat prorociile care l-au întristat și demoralizat de exemplu pe împăratul Moctezuma ca: Istoria lui Alvarada, Tezozomoc, Șahagun, Diego, Duranlose Acosta, Codicele Ramirez etc. Informatorii lui Șahagun spun că cu zece ani înainte de sosirea spaniolilor pe cer s-a arătat ceva ca un spic de foc, ca o flacără de incendiu, ca o auroră care parcă înțepa cerul. La acest semn s-au mai adăugat încă șapte și anume: templul care a ars de la sine, apa care a fiert în mijlocul lacului, glasul unei fete care striga noaptea, viziunile cu bărbați care veneau îmbulzindu-se călărind pe un fel de cerbi (caii nefiind cunoscuți în America) o flacără mare ce venea din cer și care străbătea distanțe mari rotindu-se nebunește.

Textul din „Chilam Balam” vorbește despre sosirea unui bucăți de lemn care așezată pe înălțimi va da un nou sens vieții popoarelor *Maya* pe care unii au interpretată ca fiind crucea. Aceste prevestiri povestite, repovestite și amplificate între popoarele din Mexico-Tonochtillan răspândesc groaza, împăratul Moctezuma nu mai are liniște. Nici bufonii, nici saltimbancii nu-l pot face să-și recapete liniștea. Un curtean prinde o pasăre cu o oglindă pe cap în care ca într-un televizor se pot vedea înaintând cuceritorii. Aceste prevestiri au deschis drumul spaniolilor, căci atunci când o mână de oameni în număr de 207 și-au făcut apariția, să fie considerați trimișii cerului și zei cu adevărat. Dar când le-au văzut apucăturile lor omenești și-au dat seama de înșelăciune, fiind că ei nu s-au dovedit a fi decât numai niște bieți oameni lacomi de dorințe josnice, femei și aur. Dar era prea târziu.

Aceasta era starea lumii noi degenerate și dornică de înnoiri care trebuiau să vină din partea *trimișilor lui Hristos*. Domnul Isus și-a trimis ucenicii ca pe niște oi în mijlocul lupilor, din nefericire cei ce s-au drept trimiși ai Domnului în Lumea Nouă nu odată s-au prezentat ca niște lupi în mijlocul oilor. Printre cauzele care au provocat descoperirile geografice, cronicarii pun pe locul întâi prozelitismul religios. În realitate motivația aceasta ocupa un loc inferior în preocupările exploratorilor portughezi și spanioli. Cristofor Columb oferea reginei Spaniei insule bogate în arome, iar bisericii Catolice cuceriri spirituale. Cortez își îmbărbăta ostașii amintindu-le că sunt campionii crucii și dacă vor învinge acesta va fi rezultat al credinței lor în cruce. Dar unui călugăr care-i reproșa că-i despoaie pe indieni, în loc să-i convertească la creștinism, Francisc Pizzaro îi răspunde: „*Eu n-am venit pentru aceasta. Eu am venit să le iau aurul*” în funcție de mentalitatea timpului, de felul cum au știut să aplice la timpul și nivelul lor creștinismul, lucrurile sunt foarte complicate. Cei ce plecau în „Lumea Nouă”, nu erau oameni de condiție morală, ireproșabilă sau impecabilă. Pentru ei nu era ceva deosebit a fi creștin, sau a fi de partea unuia sau altuia dintre comandantii navei, sau de partea unei politici.

Acești oameni purtau steagul pe care era imprimată crucea. Formal veneau în numele și *sub ocrotirea crucii* dar erau oameni lumești. Nu odată certați cu legea plecați în asemenea expediții pentru a li se pierde urma. Alții pentru a se îmbogăți prin jaf, iar alții deportați pentru fapte antisociale. Până și clericii care-i însoțeau nu odată erau din cei

trimiși drept pedeapsă pentru încălcarea regulilor ecleziastice stabilite. Așa că dacă printre ei se mai găseau și oameni de condiție ireproșabilă, erau mai rari decât aurul curat. Restul erau puși pe jaf, violuri, beții, oricând gata de răscoală împotriva comandaților, sau de răzbunare împotriva camarazilor lor. Oricând gata să-șiucidă prietenul sau dușmanul. Și cu toate acestea acești oameni au fost numiți *campioni ai crucii lui Hristos*. Asemenea fapte s-au mai întâmplat și în istoria Vechiului Testament. Odată cu israeliții au ieși din Egipt și o adunătură de oameni care nu au ieșit din Egipt pentru că voiau o patrie mai bună ci doar voind un folos imediat, fiind primii care au început cântirile (Num. 11.4). Iefta când a fost izgonit de frații săi nu a plecat singur în pribegie, ci niște oameni fără căpătai s-au strâns la Iefta și-și pierdeau timpul. (Jud. 11.3)

Când David a trebuit să fugă din fața lui Saul zice Samuel: „*Toți cei ce se aflau în nevoie, care aveau datorii, care erau nemulțumiți, l-au urmat pe David, iar el a ajuns căpetenia lor*“ (1 Sam. 22.2). Deci cunoscând cine erau cei porniți să creștineze Lumea nouă ne putem da seama ce metode puteau folosi. Aceștia scuzau mijloacele prin scop. Metoda? „*Răspândirea creștinismului, sub forma războiului Sfânt, fără cruțare*” care-i pune pe învinși în fața alternativei: ori supunerea pentru a fi despuiți și creștinați, ori moartea. Pizzaro cu cei 180 de soldați și 27 de călăreți revendică în numele atotputernicului împărat Don Carlos succesiunea imperiului Inca, unde războiul de succesiune dura de șapte ani. Huscar fiul legitim al ultimului rege fusese detronat și arestat de fratele său vitreg Atahualpa care după ce exterminase triburile credincioase lui Huscar și pe toți membri familie regale, și-a fixat capitala la Cajamarca și domnea prin teroare și violență.

Pizzaro îl învinge atrăgându-l într-o cursă. îl face prizonier și-i dă posibilitatea răscumpărării cu condiția să-i dea atâta aur cât cuprinde înălțimea unui om în camera în care fusese deținut. Atahualpa îi satisface cererea, dar eliberarea nu vine, întrucât Pizzaro îl acuză că a ațâțat poporul la revoltă. Drept represalii Atahualpa după un simulacru de judecată prestabilit, e condamnat la moarte prin ardere de viu, (29 Aug. 1533), dar fiindcă în ultimul moment, *a consimțit să se creștineze* (să treacă la catholicism), judecătorii i-au făcut favoarea de a-l zugruma înainte de a fi ars, prin aceasta satisfăcând și dorința lor de jaf și *mulțumindu-L pe Dumnezeu prin convertirea unui păcătos*. După concepția lor viciată necunoscând Scripturile, considerau că apa botezului îi poate sfinții și mântui pe oameni chiar fără convingere personală. Odată ajunși în Lumea Nouă conchistadorii au declarat solul și subsolul proprietate a coroanei spaniole conchistadorilor, curtenilor, favoriților și a ordinelor religioase, repartizându-li-se terenuri și un număr de indieni, pentru a munci pe aceste domenii.

În schimbul muncii lor, indienii trebuiau să primească hrană, îmbrăcăminte, adăpost și *cultură creștină*, fiind tratați ca sclavi (A. Oțetea „Renașterea și Reforma”). Fernandez de Ovideo pune întrebarea: „*Cine se îndoiește că praful de pușcă este tămâie pentru Dumnezeu?*“ Odată cu cucerirea materială începe și cea spirituală. Munca de Evanghelizare nu a fost lăsată deoparte, dar cu ce metode? Regii trimiteau odată cu armata și preoți militari dar aurul a orbit ochii tuturor devenind ținta tuturor celor implicați în cucerirea Lumii Noi.

Din cei aproape trei milioane de locuitori ai insulei Hispaniola (Haiti) abia dacă au rămas două sute, iar insula Cuba a fost pustiiată, apoi părăsită. (Francesco Morales Padron „Istoria descoperirii și cuceririi Americii,,)

Domnul Isus a venit ca să nimicească lucrările diavolului, iar când conchistaton au ajuns în Lumea nouă, au găsit peste măsură de multe lucrări diavolești. Jertfe omenești nenumărate. Cranii stivuite în temple cu miile, ale unor oameni jertfiți prin smulgerea inimii încă vii din piept, dar prin ce metode au fost nimicite aceste lucrări diavolești? De aceea se pune întrebarea: unde s-a oprit Dumnezeu și de unde au preluat ștafeta oamenii? Ateii au făcut cap de acuzare împotriva creștinismului pentru aceste cruzimi, dar nici ei nu au fost mai buni, aceasta dovedind-o cruzimile înfăptuite în fosta Uniune Sovietică și în alte țări foste comuniste în timpul comunismului ateist turbat. Concluzia e că acolo unde oamenii nu-l cunosc pe Dumnezeu sau unde este refuzat, nu poate fi nimic bun.

Capitolul VII

DIVERSE CURENTE CREȘTINE

SECOLELE I-XII...

„Luați seama ca nimeni să nu vă fure cu filozofia

și cu o amăgire deșartă, după datina oamenilor, după învățăturile începătoare ale lumii, și nu după Hristos.“

(Coloseni 2.8)

Ori cât de bine intenționat ar fi și ori câtă claritate ar avea în expunere întemeietorul unui curent religios, filozofic sau politic, cu timpul vor apare *îmbunătățiri* care chiar dacă nu denaturează ideea de bază, totuși o poate devia într-o mai mică sau mai mare măsură. Și cu părere de rău vedem că nici creștinismul nu a fost scutit de acest pericol și cred că nu exagerez susținând că marea majoritate a creștinilor s-a abătut foarte mult de la învățătura de bază cu care a pornit la drum părăsind baza de plecare și făcând compromisuri care l-au deviat de la ideea de bază Evanghelică și apostolică cu care a plecat la drum. Aceasta nu s-a făcut fără frământări și lupte care au divizat creștinătatea. Legat de aceasta G. Enescu declară: „*După umila mea părere trebuie să fi cu adevărat naiv ca să declari că Dumnezeu nu există. Mă înspăimântă însă mulțimea și varietatea căilor pe care le urmează oamenii ca să ajungă la El*” (Amintirile lui G. Enescu de Bernard Gavuty).

Chiar din vremea apostolilor încep să apară interpretări care duc la neînțelegeri, iar apostolii sunt nevoiți să facă lumină. Iudaizantii vizau o combinație între percepțele Legii și Evanghelie. Mântuirea începe să fie propovăduită de oameni nemântuiți, nenăscuți din nou, care o propovăduiau din duh de ceartă sau slavă deșartă, primul despre care pomenește istoria ar fi Simon Magul care a încercat să obțină cu ajutorul banilor puterea

de a boteza cu Duhul Sfânt. Cu toate că datele nu sunt sigure, se spune că el s-a despărțit de Biserică adoptând un fel de gnosticism o învățătură bizară, se proclamă „puterea lui Dumnezeu care se numește mare,, se asociază cu o femeie de moravuri ușoare Elena din Tyr scoasă dintr-o casă de toleranță, ca pe cea mai decăzută întrupare a gândirii lui Dumnezeu (ermoia) dar răscumpărată de păcate de către Simon, care astfel devine instrumentul răscumpărării universale.

Se pare că în opera „Faust“ respectiv personajul cu acest nume care înseamnă „cel favorizat,, ar fi arhetipul lui Simon Magul. Din tradiție se înțelege că Simon și-a anunțat înălțarea sa la cer, dar la rugăciunile lui Pavel a căzut lamentabil la pământ.(lucru pentru care nu-l garantez, neavând bază Nou Testamentară) Primii creștini au primit Cuvântul lui Dumnezeu cu inima, căutând adevărurile credinței cu sinceritate și în simplitate, dar cu timpul au venit la credință și oameni învățați unii impregnați de filozofii păgâne, alții având *boala cercetărilor fără rost*, Cum zice Sf.Ap.Pavel. Rațiunea lor plină de mistere și speculații au căutat să dea o bază științifică adevărurilor spirituale, cu caracter teologic.

Una din probleme a fost cea a *Sfintei Treimi*.

A urmat problema *Christologică*.

De aici a derivat problema *Mariologică*.

S-a căutat să se dezlege *misterul Mântuirii*.

S-a trecut la *venerarea sfinților*, cărora pe baza meritelor lor și a încredințării păgânilor veniți la creștinism asemenea unor zei, pioșenia creștină le-a conferit și atribute, puteri personale de intervenție în viața credincioșilor și a teritoriilor iar zilele închinare zeilor au fost rededicate sfinților stabilindu-se sărbătorirea lor.

-Cultul morților și a moaștelor *are bază păgână atestată*.

-Lupta iconoclastică a dovedit că oamenii au rămas încă „*nepricepuți și zăbavnici cu inima când e vorba de a înțelege Scripturile* „

Apoi după model ebraic și păgân s-a trecut la *ierarhizarea Bisericii*, altarele au devenit loc consacrat de slujire a acestor ierarhi. Preoția ia din nou ființă pentru că păgânii creștinați după metode necreștine tânjeau după fastul templelor. *Altarul devine din nou locul consacrat de slujire al preotului, în umbra căruia numai preotul inițiat trebuie să slujească, ferit de ochii profanatori ai celor neinițiați.* (cf. Pseudo Dyonisie Areopagitul) Dar toate acestea nu s-au făcut fără lupte. Sălile conciliilor ecumenice, străzile, hipodromul au fost locuri de confruntare unde s-a vărsat sânge în susținerea convingerilor.

Prima problemă serioasă a creștinismului a fost cea provocată de un preot din Alexandria (Egipt) numit *Arie* (256-336). Acesta a pus în discuție doctrina Christologică pe baza textelor din Proverbe 8.22; Matei 28.18; Ioan 17.3; Coloseni 1.15; și 1 Timotei 6.16;

respingând divinitatea lui Hristos considerându-L ca pe o creatură inferioară Tatălui. Orator bun, Arie își expune doctrina în cercul admiratorilor săi, ca în anul 318 s-o expună în masă. În acesta perioadă împăratul Constantin cel Mare era în neînțelegere cu cumnatul său Liciniu. După liniștirea lucrurilor adică după ce și-a ucis cumnatul, mai târziu soția și fiul, pentru liniștirea lucrurilor e convocat *primul sinod ecumenic la Nicea* (325) la care iau parte 100 de episcopi, sinod prezidat de împăratul Constantin cel Mare.

Arie este excomunicat împreună cu discipolii săi, dar nu se lasă. Găsește refugiu în Palestina la Eusebiu de Nicomedia și Pavel de Samosata. Cu acest prilej compune lucrarea s-a numită „Thalia“ în care își expune ideile în versuri. În ce-l privește pe împăratul Constantin cel Mare, el la bătrânețe a fost botezat de un preot arian. Se caută o cale de mijloc pentru a face pace între creștini, dar nu toți sunt sinceri în dezbateri trecând dintr-o tabără în alta potrivit cu interesele lor. După aceasta intră în scenă *peumatomahii* care ridică problema Duhului Sfânt în raporturile Sale cu Tatăl și cu Fiul. Unii ajungând la concluzia că Duhul Sfânt este subordonat și Tatălui și Fiului. Apoi se pune problema de la cine porcede (vine) Duhul Sfânt. Numai de la Tatăl sau de la Tatăl și de la Fiul, problemă numită *Filioque*, Roma luând un curs contrar Bizanțului. Lucrurile se complică și prin schimbarea episcopilor. În toiul luptelor Grigore de Nazians demisionează iar locul îl ia Maxim numit cinicul intrigant, lingușitor și mincinos. Această stare de lucruri complică rezultatele dezbaterilor. Apar diverse curente și fiecare dintre ele aruncă anatema asupra celorlalți precum: Eudoxienii, eunimanienii, sabelienii, fotimenii, sau apolinariștii.

Al treilea sinod ecumenic este predominant Christologic și Mariologic luând în dezbateri relația dintre natura divină și umană a Domnului Isus. Dacă vechii părinți bisericești au dat acestei probleme mai mult o explicație figurativă decât una precisă, concluzia care se trăgea de aici era că *trupului lui Isus nu i se cuvine închinare* și că titlul dat Manei ca *Născătoare de Dumnezeu* sau că *Dumnezeu s-a născut sunt greșite*. Dimpotrivă școala alexandrină învăța că cele două firi ale lui Hristos erau unite.

Pe tronul episcopal al Antiohiei ajunge Nestorie (380-440). Un bun orator. Pentru a curma cearta ivită cu ocazia morții episcopului Constantinopolului Sisinie (+427), împăratul Teodosie al II-lea auzind de Nestorie îl cheamă să fie episcop al Constantinopolului. Acesta ca să arate că nu a râvnit la acest post se prezintă la Constantinopol de abia după trei luni. Aici se declară un dușman înverșunat la ereticilor atrăgându-i faima de *mâncător de eretici*, dar pe de altă parte îi proteja pe pelaghieni condamnați de sinoadele anterioare. Cum intriga era la modă, urmare unui memoriu al laicului Apusean Mercator este exilat. La venirea din exil Nestorie intră în vâltoarea unei controverse în legătură cu Maria pe care unii o numeau *Născătoare de Dumnezeu* iar alții *Născătoare de om*. Nestorie caută o cale de mijloc numind-o *Născătoare de Hristos*. Și se spune că a autorizat pe episcopul Dorotei al Marciopolei să anatemizeze pe toți acei ce o numesc pe Maria Născătoare de Dumnezeu, pentru că ea a fost o creatură (făptură) și nu poate fi divinizată cf. Rom. 1.25.

Tulburările iau proporții. Clerul, monahii și poporul s-au împărțit. Ciril al Ierusalimului îi face opoziție serioasă lui Nestorie anatematizându-se reciproc. *Sinodul al III-lea*

ecumenic (431) a fost un șir de lupte și intrigi cu destituiri și deportări (surghiunuri). Acest sinod a plecat de la bun început pe bază de forță și intrigă. Epscopii aliați lui Nestorie nu reușesc să se prezinte la timp la dezbateri. Partea adversă grăbește încheierea lucrărilor pentru a obține majoritatea voturilor. Congresul e deschis în defavoarea lui Nestorie făcându-i-se o primire deplorabilă. Ajuns în Efes orașul sinodului numai la trecerea lui prin fața unei biserici pentru a-l umili imediat ușile sunt închise. Astfel orașul Efes *deținătorul chipului căzut din cer al Diane* își continuă mersul. Urmașii argintarului Dimitrie strigă pe ulițe: *Maria a învins*, iar chipurile ei se vor vinde de aici înainte tot așa de bine precum cel al Diane și a templului închinat ei. Delegatul împăratului văzând atmosfera în care s-au desfășurat lucrările și felul în care Ciril al Ierusalimului le-a condus își manifestă nemulțumirea. Peste cinci zile se prezintă la congres și Ioan episcopul Efesului care tună și fulgeră împotriva tuturor la care împăratul îi destituie pe toți trei (Nestorie, Ciril și Ioan). Se caută soluții pentru aplanarea conflictului dar cu rezultate nule. Adepții lui Nestorie au succes în Orient cu centrul la Edessa. În cartea *Nestoria* apărută în 1905 F.Loofs, pe baza predicilor lui Nestorie caută să-l reabiliteze punându-l în rândul marilor teologi ai timpului.

O altă controversă care a zdruncinat creștinismul a fost cea provocată de Eutihie starețul unei mănăstiri din apropierea Constantinopolului care își propune să dea lovitura de grație nestorianismului susținând că Hristos a avut numai fire Dumnezească. Îl are de partea sa pe Dioscor și adversar pe Flavian. În anul 449 e convocat din nou un sinod tot la Efes numit cel tâlhăresc sau *brigandajul din Efes*, unde hotărârile au fost luate cu ușile închise, participanții obligați să semneze în alb urmare cărui fapt delegatul Romei trimis de papa Leon I, diaconul Ilarie a fugit lăsându-și acolo bagajele. *Monofizismul* a generat înființarea a trei biserici: *coptă în Egipt, iacobită în Siria și cea armeană*. În momentul în care creștinismul a primit drepturi depline, el nu mai era unit.

Orice curent neconform cu linia bisericii oficiale e cotate drept eretic și într-o măsură mai mare sau mai mică persecutat. Dintre aceștia îi amintim pe *Marcioniști, novațieni, priscilianști, pelagieni, montaniști, donatiști etc.* La început aceste curente nu au avut de suferit din partea statului, dar când împărații au început să se amestece în treburile bisericesti, sub influența episcopilor cu trecere la împărați au început și prigonirile. *Donatiștii* aveau caracter riguros cu arie de extindere în Africa. Considerau că administrarea tainelor erau valabile numai în cazul când cel ce le administrează are o comportare ireproșabilă fiind determinată de sfințenia administratorului. Aveau dorința înfocată de a deveni martiri.

Apoi s-au creat două ramuri: cecilienii și adepții lui Felix. Pentru aplanarea conflictului ei apelează la împăratul Constans, care încearcă desființarea lor dar fără succes. Iulian Apostatul le dă câștig de cauză dar aceasta nu are durată. În anul 411 împăratul Honoriu convoacă un sinod la Cartagina unde Augustin și Petilian susțin că valabilitatea tainelor nu depinde de vrednicia celui ce le administrează, ci de harul lui Dumnezeu. *Priscilianismul* o grupare de natură gnostico-manicheistă cu originea în Memphis promovată de egipteanul Marcu susține modalismul privind Sfânta Treime, punând bază pe apocrife și astrologie. Atribuie sufletului individualitate divină, neagă crearea Universului de către Dumnezeu și învierea Mântuitorului, condamnă căsătoria dar

favorizează imoralitatea. Sinodul din Saragossa în 380 I-a scos în afara legii în anul 385. Priscilian împreună cu șase din adepții săi, au fost executați din ordinul împăratului Maxim Uzurpatorul, acuzați de practicarea magiei negre fiind prima sentință pe motive religioase între creștini. Dar aceasta nu i-a descurajat mișcarea luând o și mai mare amploare dispărând în secolul al VI-lea urmare măsurilor drastice luate de sinodul de la Braga (593)

Pelagianismul a fost o erezie cu mare extindere în cadrul creștinismului sec. al V-lea (410). Pelagiu un laic învățat și un ascet convins e stimat în Cartagena, și e primit bine de Augustin, dar mai târziu devin adversari. Acesta emite o concepție rațională despre natura umană cu o autonomie morală aproape completă a omului față de Dumnezeu manifestat prin liberul arbitriu. Păcatul lui Adam nu este ereditar. Moartea nu e o consecință a păcatului lui Adam de aceea urmașii lui nu mor în virtutea păcatului ci în virtutea firii lor. Omul se naște fără păcat. *Botezul copiilor nu se administrează pentru iertarea păcatului strămoșesc. Copii care mor nebotezați se bucură de un mai înalt privilegiu și fericire.* Pentru a demonstra neputința omului de a trăi fără să păcătuiască Celestin colaboram! lui Pelagie emite următoarea formulă: *Ceea ce nu poate fi evitat nu constituie păcat deci dacă păcatul e ceea ce putea fi evitat omul poate fi fără păcat pentru că de esența păcatului ține posibilitatea de a-l evita.*

Pentru combaterea acestui curent sunt convocate trei sinoade la Cartagena, Ierusalim și Diospolis (411). Venind la tron papa Zozim (417-418) Pelagiu se apără în fața lui cu atâta iscusință încât i se dă câștig de cauză declarându-l drept credincios, dar împăratul Honoriu îi expulzează și le confiscă averile. Deci orice curent mai mult sau mai puțin bazat pe Cuvântul Domnului avea câștig de cauză în funcție de cine era la putere pentru că cine avea puterea avea și dreptate. Creștinismul e la mare derută din cauza atâtor teorii care se iveau de la o zi la alta susținute cu înverșunare și terminate nu de puține ori tragic.

Astfel după promulgarea hotărârilor *sinodului de la Calcedon*, partizanii extremiști ai școlii din Alexandria au protestat pentru a fi anulate aceste hotărâri. Zece mii de călugări Palestinieni instigați de monofizitul Teodosie cer patriarhului Juvenal al Ierusalimului anularea hotărârilor ceea ce el refuză. Pentru aceasta e înlocuit de împărăteasa Teodora și înlocuit cu favoritul ei Teodosie. Mai rău a sfârșit-o patriarhul Proteriu al Alexandriei fiind ucis chiar în fața altarului. Origen un învățat al timpului caută să fundamenteze dogmele sale pe baza platonismului în lucrarea sa *împotriva lui Celsius* care a scris o lucrare în denigrarea creștinismului, dar e combătut de Epifaniu de Constanța (Salamina) *care susține că adevăratul izvor al ereziilor este elenismul*, iar cel mai periculos reprezentant al său este Origen, a cărui teorie stă la baza arianismului.

Ioan Gură de Aur își pierde postul în cadrul acestor dispute care au durat 34 de ani. Curentul *monotelist* are caracter hristologic care recunoaște în Hristos două naturi, dar o singură voință și o singură energie absorbită de energia Divină. În cadrul disputei Calcedonul emite teoria că în Domnul Isus s-au păstrat în egală măsură și firea cea Dumnezească și cea umană ceea ce nu-i satisface pe toți fiind că ridică problema că dacă a avut și fire Dumnezească și fire umană, a trebuit să aibă și două activități. Una Dumnezeiască și una umană. Împăratul Heraclie (610-641) caută aplanarea conflictului

convocându-l pe patriarhul Sergie (610-638), pe episcopul Teodor de Faran din Arabia și pe Cyros din Phasas care au căzut de acord că în Hristos sunt două naturi dar o singură voință și o singură energie absorbită de cea Divină. Aceste căutări dovedindu-se sterile edictul din 638 interzice orice discuție asupra uneia sau a două voințe sau energii în Hristos. Papa Martin I (649-653) convoacă un sinod la Roma în care combate monotelismul (teoria despre o singură natură a Domnului Isus Hristos) declarându-se pentru *două naturi* care nu se confundă, *doua voințe* naturale Divină și umană și *doua lucrări* naturale divină și umană în perfectă armonie. Drept represalii în anul 653 exarhul Calliopa apare în fața Romei cu o armată, arestându-l pe acest papă care era grav bolnav, e dus în această stare la Constantinopol judecat și condamnat la moarte pe motive politice și religioase. La stăruința Patriarhului Ierusalimului care era și el pe moarte, Paul al II-lea, Papei Martin I i se comută condamnarea la moarte în închisoare și e întemnițat la Cherson unde moare peste doi ani. În ce-l privește pe colaboratorul papei, călugărul Maxim, acesta rămâne fără limbă și fără mâna dreaptă.

Gnosticismul (gr. gnosis=cunoaștere secretă-inițiere) o doctrină asupra lumii compusă dintr-un amestec de elemente preluate din religiile misterelor foarte populare în India, Babilon și Persia. Mituri ale filozofilor grecești și elemente luate din Evanghelia după Ioan. Ideea comună a gnosticilor precreeștini sau paracreeștini este dualismul dintre ființa originară și inaccesibilă și o serie de emanații (pereche) rele care ajung în materie și în lume. Reprezentanții principali ai acestei idei fiind Valentin (+160) și Marcian (135-160) care centreză ideea de pliroma (lumea spirituală pură) compusă din eoni emanații divine din Tatăl necunoscutul sau ultimul prin multiplicări succesive. Creația ar fi identică cu căderea în păcat în lumea materială care în esență este rea ca și spiritele umane care au fost modelate de demiurg. Cuvântul sau Logosul nu este după ei una cu Dumnezeu ci o emanație care a trecut prin fecioara Mana ca apa prin conductă. Ei susțineau că Isus n-a murit fizic și deci nu avea de înviat iar mântuirea este un act de cunoaștere relativă necesară revenirii în armonia pliromei. Pe lângă aceasta Marcian pe baza unor texte din Galateni dezvoltă ideea despre un Dumnezeu al Vechiului Testament și altul al Noului Testament. Primul imperfect un Dumnezeu al talionului, al răzbunării și al doilea perfect al milei și iertării ceea ce face antagonismul dintre iudaism și creștinism.

O altă erezie a fost *maniheismul* erezie cu caracter dualist propagată de Manes Mani (216-277) filozof Persan născut în Babilon într-un mediu de mare fervoare iudeo-creștină. El făcea parte din secta Alcașiților. Dar la 12 și apoi la 14 ani are niște revelații care fac ca în 240 să se despartă de alcașiți. El s-a declarat a fi ultimul trimis întruchiparea fizică a Paracletului (Mângâietorului). Organizează „Religia luminii” „susține iudaismul radical ontologic între cele două principii eterne binele și răul care se opun în cursul istoriei într-o confruntare fără sfârșit. Maniheismul în secolele IV-V s-a răspândit în China și Europa Occidentală unde au fost persecutați. Între anii 240-241 Mani a întreprins o călătorie misionară în India, chemat de noul rege Sapur I care e impresionat de profet i-a dat mână liberă de propovăduire, dar o dată cu schimbarea regelui la 21 martie 242 sau după alții la 9 apr. 243 e chemat de noul rege Bahram I. Înainte de a ajunge la rege pentru ultima dată mai vizitează bisericile înființate ca un turneu de adio după care ajuns în fața regelui e pus sub acuzare, întemnițat timp de 26 de zile, legat cu câte trei lanțuri de mâini și de

picioare cu o greutate de 20 kg. ceea ce-i provoacă dureri groaznice și moare la 26 feb. 277.

În Italia s-a păstrat în secret maniheismul. Ei negau nașterea lui Isus din fecioara Maria, suferințele și moartea Sa, învierea și crearea lumii precum și unitatea Sfintei Treimi. Respingeau botezul, Cina Domnului și cinstirea sfinților. Ura împotriva lor era așa de mare încât regina Constanța aflând că duhovnicul ei preotul Ștefan e maniheu i-a scos ochii cu propriile ei mâini. În Italia de Nord se ascundeau sub numele de Patarieni avându-și sediul în castelul Monfort lângă Torino. Unul din manihei numit Gerardo a afirmat că dacă vrem să venim în ajutorul muribunzilor pentru a-i câștiga pentru harul lui Dumnezeu, trebuie trimiși cu forța în lumea cealaltă. Despre Sfânta Treime spuneau că Tatăl este veșnic, Fiul este suflet, iar Duhul Sfânt adevărata înțelegere a Sfintelor Scripturi. Respingeau cultul icoanelor. Se spune că admiteau sinuciderea. Dar fiind că datele păstrate pot fi eronate multe ieșite din fantezia contemporanilor sau smulse la anchete prin sânguința anchetatorilor nu le putem susține în întregime.

Montanismul a fost o mișcare cu caracter profetic și eschatologic. Credeau în botezul cu Duhul Sfânt. Montanismul a luat ființă în Frigia din Asia Mică către anul 156, inițiator preotul păgân convertit la creștinism numit Montanus care susținea că o dată cu dânsul începe perioada Paracletului, la care își asociază două proorocite numite Pepuza și Frigia. Pentru a intra în harul lui Dumnezeu și a primi darul de proorocie practicau un rigorism sever cu renunțare la orice procupări cu caracter lumesc material. Erau asceți convinși posteau și își mărturiseau păcatele. Biserica era separată de lume și se încurajau proorociile. În Biserică femeile erau folosite ca diaconite, presvitere și proorocite. În anul 207 însuși Tertulian a aderat la această mișcare care credea în lucrarea Duhului Sfânt, în acest sens el a scris o carte în care susținea că un creștin nu poate fi militar și nu poate deține funcții publice punând accent pe morala conjugală și disciplina penitențială. Dar din cauza folosirii abuzive a lucrării Duhului Sfânt s-au comis greșeli care au aruncat îndoială asupra veridicității lucrării, pentru ca după anul 500 mișcarea să dispară.

Modalismul sau sabelianismul a apărut în Asia mică în jurul anului 190. Ei susțineau că Unul Dumnezeu s-a descoperit omenirii succesiv în trei ipostaze: în Vechiul Testament evreilor ca Tată, în Noul legământ lumii ca Mântuitor prin Isus Hristos și ca Duh Sfânt în continuare. Deci cele trei persoane în realitate sunt una singură.

Adopțianismul a apărut la Roma susținut de Theodosius (195) care spunea că Dumnezeu I-a adoptat pe Domnul Isus urmare ascultării Sale până la crucificare. O formă a adopțianismului a fost și *Pavticianismul* inițiatori Ioan și Paul, fiii unei maniheene care susțineau că:

1. Dualismul este concretizat prin doi dumnezei unul bun și unul rău.
2. Isus este începutul muncii de purificare a sufletului înlănțuit de materie. El a avut corp cersesc iar suferințele Lui au fost aparente.

3. Mana mama lui Isus nu poate fi numită Născătoare de Dumnezeu și nici pururea fecioară.
4. Cultul sfinților nu are suport biblic.
5. Vechiul Testament îl respingea iar Noul Testament îl acceptau parțial.
6. Respingeau orice formă de cult ceremonial, postul și tainele.

Mai marele lor se numea profet și apostol asemenea lui Pavel apostolul. Curent apărut în anul 657 a fost imediat scos în afara legii. În anul 684 împăratul Constantin Pogonat a trimis un funcționar numit Simeon care l-a prins pe conducătorul pavlicinienilor, Silvan ucigându-l și împrăștiindu-i adepții, dar după trei ani Silvan își ia numele de Tit și reorganizează lucrarea, pentru ca în anul 690 să fie și el prins și executat. În continuare ei au fost tolerați sau persecutați în funcție de capriciile împăraților la putere. Aceștia s-au strămutat în Tracia lângă Filipole unde s-au amestecat cu străvechea grupare a mesalienilor.

O problemă care a frământat creștinismul a fost și cea numită *Filioque* adică dacă Duhul Sfânt purcede numai de la Tatăl, sau de la Tatăl și de la Fiul, ortodoxia adoptând formula: „și într-unul Duhul Sfânt, care de la Tatăl purcede“, iar catolicismul susține: „de la Tatăl și de la Fiul“.

Bogomilismul a luat ființă în Bulgaria în secolul al X-lea întemeiat de un preot de la țară numit Bogomol, adică închinător lui Dumnezeu despre care nu se știe prea multe. A început propovăduirea în anul 930 cu următoarele obiective: pocăința, sărăcia, umilința și rugăciunea. Conform învățaturii sale lumea fost construită de Satanael fratele lui Isus Hristos și fiu al Dumnezeului celui aspru al Vechiului Testament. Icoanele, ceremoniile și celalate adausuri ale Bizanțului le considerau lucrări ale Satanei iar crucea obiect al torturii Domnului nu poate fi venerată. Singura rugăciune acceptată era Rugăciunea Domnească care trebuia rostită de patru ori ziua și de patru ori noaptea.

În susținerea învățaturii lor au apelat la apocrifa „Adam și Eva,, în care s-a introdus un episod privind un contract semnat între Adam și Satanael conform căruia pământul fiind opera lui Satanael urmașii lui Adam îi aparțin până la venirea Domnului Isus ca răscumpărător. O lucrare tipic bogomolă este cea numită „Interogatio Johanus,, tradusă în limba latină de inchizitorii din Sudul Franței, în care este vorba de un dialog dintre Domnul Isus și Ioan privind facerea lumii, căderea lui Satan, ridicarea lui Enoh la cer adică un amalgam de peisaje împrumutate din diverse apocrife. Tot de la ei provine lucrarea numită „Întrebările sf. Ioan Evanghelistul“ în care s-a introdus o teologie tipic bogomolă. Această credință a fost primită de ramura cultă a societății, mișcare care s-a divizat în două, dar tolerându-se reciproc.

În Apus, bogomolii se numeau cathari, al căror ideal, dacă istoria a fost imparțială, era dispariția omenirii prin sinucidere și prin refuzul de a avea copii, iar pentru a ajunge la cea mai înaltă treaptă a inițierii și desăvârșirii se lăsau să moară deliberat de foame.

Catharii erau dualiști. Condamnau cultul icoanelor, militau pentru purificare morală, nu recunoșteau sacralitatea bisericii socotind că oriunde se adună credincioșii pentru închinare devine loc sfânt, omul sfințind locul prin prezența sa în conformitate cu voia lui Dumnezeu. Nu respectau dogmele bisericilor Bizantină sau Romană. Centrul lor era în orașul Albi de unde le vine și numele de albigenzi.

Strigolnicii o mișcare apărută în Rusia l-au avut protagonist pe un frizer numit Carp de unde le vine și numele. Au apărut în anul 1376 având ca obiectiv renunțarea la beție, fumat și alte păcate legate de viața de toate zilele fiind împotriva ierarhiilor bisericești și a cultului icoanelor. Mărturisirea păcatelor în fața unui preot o considerau ca o blasfemie, de aceea se spovedeau pământului maica lor. În rugăciune se adresau numai lui Dumnezeu, tară mijlocirea preoților sau a sfinților iar botezul și Cina Domnului o putea administra orice credincios. Unul din conducătorii lor cunoscuți a fost Andrei. La aceasta biserică Ortodoxă Rusă a reacționat, Arhimandritul Dionisiu combătând această mișcare (1382) și persecutând-o. O mișcare cu extindere foarte limitată a fost cea a adepților lui Ioan Botezătorul, care s-a menținut până în secolul al II-lea cunoscuți sub numele de *mandeeni bapțiști sau heterobapțiști*. O rămășiță a acestora s-a localizat pe malul Eufratului care-l consideră pe Ioan Botezătorul drept Mesia cel adevărat.

(Material preluat din „Istoria Bisericii Universale“, vol I, editat de Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă, ediția 1980; Tonta Culcea, Istoria Bisericească Universală; Edward Gibon „Istoria declinului și prăbușirii Imperiului Roman; Charles Dieh „Teodora împărăteasa Bizanțului“.)

Am arătat pe scurt câteva curente derivate ale creștinismului, mai mult sau mai puțin având caracter Biblic. Care a fost cauza care a generat aceste curente?

Prima din cauze o considerăm cea a puținilor creștini sinceri în dorința lor de a păstra nealterată învățătura Domnului Isus și a sfinților Săi apostoli.

A doua cauză a fost generată de oameni culți și filozofi veniți la creștinism care se sileau a cuprinde nemărginirea lui Dumnezeu, în dogme cu caracter limitat și rațional de multe ori lăsând la o parte Cuvântul lui Dumnezeu.

A treia din cauze a fost generată de învățații veniți la credința în Domnul Isus, fie din convingere, interes sau forță, de a împăca creștinismul cu platonismul, aristotelismul sau alte filozofii păgâne.

A patra cauză aparține teologilor dornici de afirmare, inteligenți dar puși pe compromisuri situându-se întotdeauna de partea puterii asigurânduși afirmarea în societate și păstrarea privilegiilor, *slăvind oamenii pentru câștig*. (Iuda 16) Pe lângă cele de mai sus multe mișcări au caracter protestatar legat de viața dezordonată a liderilor religioși. În altă ordine de idei nu toate problemele care au frământat creștinismul sau care-l mai frământă, sunt legate de problema mântuirii, multe dintre ele având la bază curiozitatea pioasă a credincioșilor cu privire la lucruri asupra cărora Biblia nu a dat detalii legat de vremuri și soroace.

În ce ne privește noi, credem că tot ce poate cuprinde intelectul nostru e arătat în Sf. Scriptură, iar lucrurile pentru care nu suntem pregătiți a le cunoaște sau mintea noastră mărginită nu le-ar putea pricepe sunt lăsate pentru ziua când va veni Domnul pentru ca bucuria noastră să fie deplină. De acea Sf.Ap.Pavel spune: „*Acum vedem ca într-o oglindă în chip întunecos dar atunci vom vedea față în față. Acum cunosc în parte dar atunci voi cunoaște deplin așa cum și eu am fost cunoscut deplin*“ (1 Cor.13.12). De exemplu în cartea Iov prietenii săi s-au apucat să dezbată problema suferinței, adică de ce suferă omul. Argumentările lor la prima vedere aveau o logică ca la sfârșit să recunoască că logica lor a fost viciată de prejudecăți. Și din păcate multe polemici nu duc nicăieri pentru că la prima vedere argumentările par să aibă suport rațional ca să vină un altul și să răstoarne totul de aceea cel mai înțelept lucru este a rămâne la Cuvântul Domnului care e redat pe înțelesul tuturor fără răstălmăciri.

Capitolul VIII

SINOADELE

ECUMENICE

„Știu bine că după plecarea mea, se vor vârî lupi răpitori care nu vor cruța turma; și se vor scula din mijlocul vostru oameni cari vor învăța lucruri stricăcioase ca să tragă pe ucenici de partea lor.“

(Fapte 20.29-30)

Atâta timp cât Biserica era persecutată diferitele curente mai mult sau mai puțin comforme cu învățătura evanghelică se puteau dezvolta fără a avea sprijin sau piedici din partea unor organisme interesate. Dar odată cu acordarea libertății religioase când biserica a devenit aliata statului și invers lucrurile sau schimbat. Biserica creștină se organizează urmând linia administrativă a statului. Apar noi funcții despre care Noul Testament nu pomenește. Patriarhi sau mitropoliți. Statul folosește slujitori ai bisericii în funcții administrative. Dacă până în anul 313 bisericile creștine erau autonome iar relațiile dintre ele nu aveau caracter juridic ci numai de colaborare și întrajutorare odată cu stabilirea unor ierarhii cu puteri discreționale sub oblăduirea statului, a autorității civile, punctele de vedere ale conducerii se puteau impune de de sus în jos, iar dacă cineva nu era de acord cu punctul de vedere al conducerii centrale, autoritatea civilă căuta unificarea gândirii cu forța. În asemenea condiții Arie (256-336) susține că Fiul nu este una cu Tatăl. Împăratul Constantin cel Mare convoacă *primul sinod ecumenic* la Nicea (325) la care iau parte 310 episcopi inclusiv reprezentantul papei Silvestru I (314-335). Scopul sinodului era formularea explicită a credinței despre Sfânta Treime. Sub influența episcopului Atanasie din Alexandria (Egipt) sinodul afirmă că Dumnezeu Fiul este de o ființă cu Tatăl. Dumnezeu Unul care are o singură fire există ca Treime în ele trei ipostaze având fiecare proprietăți unice personale. La acest sinod sunt promulgate

primele șapte puncte ale simbolului credinței, ultimele cinci fiind promulgate la al doilea sinod ecumenic astfel:

1. *Cred într-Unul Dumnezeu Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, văzutele tuturor și nevăzutele.*
2. *Și într-Unul Domn Isus Hristos Fiul lui Dumnezeu Unul născut care din Tatăl s-a născut mai înainte de toți vecii. Lumină din lumină. Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut iar nu făcut. Cel ce este de o ființă cu Tatăl prin care toate s-au făcut.*
3. *Care pentru noi oamenii și a noastră mântuire, s-a pogorât din cer și s-a întrupat de la Duhul Sfânt și de la Maria Fecioara și s-a făcut om.*
4. *Și s-a răstignit pentru noi în zilele lui Pilat din Pont și a pățimit și s-a îngropat.*
5. *Și a înviat a treia zi după Scripturi*
6. *Și s-a înălțat la ceruri și sade de dreapta Tatălui.*
7. *Și iarăși va să vie cu mărire să judece vii și morții, a cărui împărăție nu va avea sfârșit.*
8. *Și într-unui Duhul Sfânt de viață Jăcătorul care de la Tatăl purcede. Cel ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și mărit, care a vorbit prin proroci.*
9. *Și într-una sfântă sobornicească și apostolească biserică*
10. *Mărturisesc un botez spre iertarea păcatelor.*
11. *Aștept învierea morților.*
12. *Și viața veacului ce va să fie. Amin!*

Sinodul mai promulgă 28 de canoane din care: Organizarea și disciplina în biserică. Pastile se va serba la o dată diferită de evrei, adică să fie serbat în prima duminică după luna nouă ce urmează echinocțiului de primăvară iar dacă coincide cu cel evreesc să fie amânat cu o săptămână.

Al doilea sinod ecumenic a fost convocat de împăratul Teodosie I (379-395) pentru a combate arianismul care a prins teren. Sunt fixate cinci patriarhii: Constantinopol, Antiohia, Ierusalimul, Alexandria și Roma. Duhul Sfânt este închinat și slăvit împreună cu Fiul. E respins apolinarismul “de la Duhul Sfânt și de la Maria fecioara” și se promulgă restul de cinci articole ale crezului.

Al treilea sinod ecumenic a fost convocat de împăratul Teodosie al II-lea la Efes în perioada iunie-iulie 431 sinod preponderent Marian. La acest sinod Nestorie patriarhul

Ierusalimul s-a confruntat cu forțe inegale împotriva lui Ciril care susținea că Maria e pururea fecioară și născătoare de Dumnezeu iar Nestorie era împotriva. La sinod a sosit Nestorie dar nu i-au sosit susținătorii. Pentru a avea majoritatea Ciril a grăbit lucrările sinodului. La intrare în sala de dezbateri sollicitanții erau întrebați dacă sunt pentru sau împotriva Mariei iar celor ce se declarau împotriva Mariei le era împiedicat accesul în sală. Nestorie având puțini susținători a fost depus.

Nemulțumirile provocate de felul în care au decurs lucrările sinodului din anul 431 a prilejuit convocarea sinodului din anul 449 numit cel tâlhăresc sau *brigandajul din Efes*. Sub presiunea adepților Mariei, învățătura lui Nestorie e condamnată, disputele pentru apoteozarea Manei fiind nu numai furtunoase dar și grotești. Erau zile în care ședințele se terminau printr-o bătălie generală între participanți: peoți, călugări și popor continuându-se în stradă. Dar dacă pe vremea lui Pavel argintarul Dimitrie secondat de cei de o breaslă au strigat aproape două ore mare erse Di ana efesenilor, urmașii lor de data aceasta strigau: *“Maria a învins. Dușmanii ei au fost zdrobiți., De aici înainte urmașii lui Dimitrie nu mai mor de foame. Pelerinilor în locul chipului Diane (Artemisei) li se oferă iconițe cu chipul Maicii Domnului. Împăratul nu a fost mulțumit de hotărârile sinodului, dar nu a mai întrepris nimic. Adepții lui Nestorie au avut succes în Persia dar răspândirea islamismului și masacrul săvârșit de Tamerlan a pus capăt lucrării.*

Dar lucrurile nu se termină aici și e nevoie de convocarea celui de *al patrulea sinod ecumenic* de la Calcedon azi Kadikeui lângă Constantinopol în anul 451, socotit de Biserica ortodoxă ca fiind de cea mare mare importanță. Cu acest prilej au fost combătute învățăturile lui Eutihie prin următoarea formulă: *„AW credem și mărturisim cu toții pe Unul și același Fiu pe Domnul Isus Hristos care este Dumnezeu adevărat. Ca Dumnezeu El s-a născut din Tatăl mai înainte de toți vecii. Ca om s-a născut din Fecioara Maria născătoare de Dumnezeu, fiind întru totul asemenea nouă dar fără păcat. Cele două firi ale Mântuitorului sunt unite în mod neamestecat și neschimbat, neîmpărțit și nedespărțit.“*

În acest sinod s-a aplanat și conflictul dintre patriarhul Juvenal al Ierusalimului și Maxim al Antiohiei, cu privire la jurisdicția asupra Palestinei, Arabiei și a Feniciei. Perioada următoare a fost ca de obicei plină de intrigi și apeluri la diverse mărimi lumești sau ecleziastice ceea ce a prilejuit convocarea celui de *al cincilea sinod ecumenic*, inițiator Justinian cel Mare (423-565) convocat în mai-iunie 553 pentru a împăca Ortodoxia Bizantină cu monofizismul care a prins teren în Egipt. În Apus papa Martin I (649-653) convoacă și el un sinod. La acest sinod se declară că *“în Hristos există două naturi care nu se confundă, două voințe una umană și una Divină și două lucrări naturale Divină și umană “în perfectă armonie.“* Dar acest papă e arestat de Caliopa și moare în închisoare. *Al șaselea sinod ecumenic* a fost convocat de împăratul Constantin al V-lea Pogonatul (Bărbosul) pentru a fi combătut monotelismul erezie pusă în circulație de împăratul Heraclius (610-641) Cu acest prilej se hotărăște ca preoții înainte de hirotonisire să se căsătorească iar Cina Domnului (Euharistia) să fie administrată cu pâine dospită și vin.

Perioada anilor 717-843 e numită *perioada luptelor iconoclastice*. Împăratul Leon Isaurul al III-lea a crescut în vâltoarea polemicilor dintre creștini și musulmani aceștia acuzându-

i pe creștini de idolatrie și pe bună dreptate pentru că începând cu secolul a V-lea, creștinii au trecut fățiș la venerarea icoanelor. Aceste acuzații au făcut ca creștinii din Orientul apropiat să fie mai reținuți în ce privește venerarea icoanelor sau chiar împotriva. Spre desoebire de Apusul Creștin care a trecut cu toată ființa spre venerarea icoanelor întrucât grecii și romanii erau pătrunși până în măduva oaselor de credința în imagini de care nu se puteau lipsi. Odată ajuns împărat Leon Isaurul al III-lea câștigă de partea sa pe patriarhul Constantin și o parte a episcopilor și în anul 726 decretează îndepărtarea icoanelor din locașurile de cult. Prima icoană distrusă a fost cea de la poarta palatului care îl reprezenta pe Mântuitorul atribuindu-i puteri miraculoase, prilej de pelerinaj pentru credincioși iar prima victimă a acestor lupte a fost ofițerul care a distrus-o fiind linșat de femei, iar a doua un ostaș trimis să dea jos un crucifix, pentru care e rupt în bucăți de popor. Toți creștinii au fost somați să aducă icoanele ce le aparțineau spre a fi arse iar cine se opunea era destituit sau exilat ajungându-se la amputări de mâini sau picioare. De aici înainte sprijinitorii venerării icoanelor au fost numiți *iconoduli* iar cei ce se împotriveau acestei practici *iconoclaști*.

Iconodului sau iconolatri și-au găsit sprijin în mănăstiri călugării opunându-se acestor măsuri care lovea în sursa veniturilor lor pentru că mănăstirile își duceau existența fie din vânzarea icoanelor, fie lansând zvonul că dețin o icoană făcătoare de minuni având ca masă de manevră femeile credule și astfel le erau asigurate veniturile din vânzări de icoane și daruri aduse de credincioși. Împăratul văzându-le opoziția dă ordin de distrugere a mănăstirilor nesupuse. Politica lui Leon Isaurul al III-lea a fost continuată de fiul său Constantin Copronyomus (741-775). În anul 754 e convocat al *șaptelea sinod ecumenic* nerecunoscut de Biserica Ortodoxă la care au participat 338 episcopi hotărându-se interzicerea fabricării, deținerii și venerării icoanelor participanții angajându-se la distrugerea lor. Urmașul lui Constantin al V-lea a fost fiul său Leon al IV-lea Chazarul (775-780). Sub influența soției sale Irina care era iconodulă e mai indulgent cu cei ce venerau icoanele. La moartea sa urmașul său la tron Constantin al IV-lea (780-797) avea zece ani Irina devenind regentă. Aceasta îi dă posibilitatea reintroducerii cultului icoanelor plan urmărit asiduu. îl numește patriarh pe favoritul ei Tarasios iar în anul 786 e convocat un *sinod ecumenic tot la VII-lea*, pentru a anula hotărârile sinodului din 754. dar cu o zi înainte de deschiderea lucrărilor iconoclaștii care aveau armata de partea lor împrăstie adunarea de la biserica Sf. Apostoli. În anul 787 Irina folosește un truc. Pentru a îndepărta din țară armata adversară a planurilor ei provoacă un război cu arabii. Sinodul e reconvoacat de urgență la care iau parte 338 episcopi care declară nule hotărârile sinodului din 754. La baza motivațiilor reintroducerii cultului icoanelor au stat învățăturile lui Ioan Damaschinul și a lui Teodor Studitul socotind icoana extensia sfântului reprezentat. Domnia Irinei a fost un lanț de crime și dezastru economic. O femeie intrigantă și imorală. Roma a fost de acord cu hotărârile sinodului, în schimb Carol cel Mare constituie o comisie pentru a le combate. În anul 790 Irina se proclamă împărăteasă iar fiul ei coregent. Armata se răscoală iar ea îndepărtată din țară. La rugămintea ei în anul 792 e reprimată de fiul ei. În prima fază ea îi subminează autoritatea, punându-l la cale să scoată ochii unuia dintre unchii lui și să taie limbile la alții patru. Aceștia fiind conducători de oști, Constantin își pierde sprijinul. În aceste condiții Irina provoacă o lovitură de palat, fiului ei îi sunt scoși ochii și e exilat. Irina devine împărăteasă cu

drepturi depline, iar palatul câmpul de luptă a doi favoriți. La 16 aprilie și 13 august apar în calendarul Ortodox două sfinte Irina. O fi una din ele împărăteasa? Irina e detronată.

Urmează la tron Leon al V-lea Armeanul care reia lupta împotriva venerării icoanelor dar cu mijloace pașnice. Convoacă un nou sinod dar patriarhul refuză să se supună, pentru aceasta e destituit, exilat și înlocuit cu Theodosius Casitera cumnatul fostului împărat Constantin al V-lea. La prima ședință sunt anulate hotărârile sinodului din anul 787, declarându-se valabile cele din anul 754. Venirea la tron a împăratului Teofil I este începutul unor noi lupte iconoclastice care ia forme acute. Împăratul vede în fiecare iconodul un trădător. Bisericiile sunt despuiate de icoane, iar mănăstirile iconodule devastate. După moartea sa urmează la tron ca regentă soția sa Teodora care împreună cu fiica ei Tecla își propun reintroducerea cultului Icoanelor. Pentru aceasta e dezlegată de patriarh de jurământul făcut soțului ei că nu va reintroduce cultul icoanelor e convocat un nou sinod care declară valabile hotărârile sinodului din 787 și le anulează pe cele din 754 și astfel după o luptă de 126 de ani, icoanele sunt din nouenerate. Bisericiile pot fi împodobite cu icoane, *credincioși au un suport pentru credința lor*, iar pictori își au asigurată pâinea cea de toate zilele. Aici se încheie seria celor șapte sinoade ecumenice care stau la baza credinței bisericii Răsăritene. În ce privește biserica creștină apuseană (Catholică) a avut și ea mai multe sinoade la care voi aminti o parte dintre ele și anume:

- La sinodul din Constantinopol în anul 869 e hotărâtă ruptura dintre bisericiile creștine Bizanțul și Roma. La sinodul din 1123 ținut la Roma episcopii ei sunt numiți papi. La Roma în 1139 se încearcă apropierea dintre Răsărit și apus dar fără rezultat. Tot la Roma în 1179 se hotărăște întărirea discipline ecleziastice. La Wienne în 1311 e hotărâtă suprimarea ordinului călugărilor Templieri. La Constanța (Elveția) la 14.04.1418, se pune capăt schismei papale și e ars Jan Hus și Jeronim. La Trento (1545-1563) se caută metode pentru contracararea reformei religioase. Sinodul din Vatican (1869-1870) îl declară pe papa infailibil în Oct, 1962 e convocat un mare conciliu la Roma pentru unirea Ortodoxiei cu Catholicismul dar fără rezultat. În concluzie: Cu toate că Creștinismul este un produs al Iudaismului nu a învățat mai nimic de la iudeii credincioși Cuvântului lui Dumnezeu, înclinația de bază fiind spre practicile idolatre păgâne, preluate de la greci și romani. Iudeii au exagerat practica cultului Mozaic dar nu i-au adus inovații. Creștinii sub influența elenismului au introdus inovații care depășesc Cuvântul lui Dumnezeu. Una din cauze a fost lipsa tiparului ceea ce făcea ca slujitorii altarului să nu cunoască Scripturile, locul ei fiind luat de Liturghie și viețile sfinților nu odată contrafăcute prin tradiție. Sinoadele ce se convoca periodic nu aveau drept scop apărarea purității Cuvântului lui Dumnezeu cât impunerea unor dogme gândite de episcopi cu putere de decizie, având poporul superstițios drept masă de manevră. În articolul 9 al simbolului credinței se zice 😊(Cred) *“Și într-una sobornicească și apostolească Biserică,, Un creștin adevărat nu pune înainte de credința apostolică soborurile ci crede ..într-una Evanghelică și Apostolică Biserică,, care nu e tot una cu cea sobornicească. (Stelian Brezeanu.-,, *O istorie a imperiului Bizantin.,,; Andrei Cornea.-”Mentalități culturale și forme artistice în epoca Romano-Bizantină,, ; Tonta Culcea.-,, *Istoria Bisericească Universală.,, Edward Gibon.-,, ht. declinului și prăbușirii imperiului Roman.,,*)**

Capitolul IX

PĂRINȚII APOSTOLICI, PĂRINȚII BISERICEȘTI. FILOZOFII.

„Și tată să nu numiți pe nimeni pe pământ; pentru că Unul singur este Tatăl vostru. Acela care este în ceruri.“

(Matei 23.9)

Societatea umană e stratificată din mai multe puncte de vedere. Una dintre aceste deosebiri se manifestă și sub aspect intelectual. Fiecare curent filozofic sau religios a avut oameni care la timpul respectiv s-au remarcat în chip deosebit. Scrierile lor s-au păstrat și astfel putem cunoaște peste veacuri felul lor de a gândi sau a epoci căreia i-au aparținut. Nici Biserica creștină n-a făcut excepție în acest domeniu laudându-se cu oameni de valoare care s-au remarcat prin viața și gândirea lor. Dar din păcate nu toți oamenii cu care se laudă Biserica Creștină, au ținut sus Cuvântul lui Dumnezeu. Sfântul apostol Pavel zice celor din Corint: „Chiar dacă ați avea zece mii de învățători în Hristos, totuși n-aveți mai mulți părinți pentru că eu v-am născut în Hristos prin Evanghelie., (1 Cor. 4.15)

Biserica Creștină a găsit de bine ca unii oameni care s-au remarcat în chip deosebit în primele secole ale creștinismului să fie numiți părinți bisericești. *Primii dintre ei sunt numiți părinți apostolici* pentru că ei au fost discipoli ai apostolilor, iar alții discipolii lor direcți. *A doua* categorie e cea a părinților bisericești Bizantini, iar *a treia* cea a părinților acceptați de biserica Catolică. *Ignațiu (bl-110)* face parte din numărul părinților apostolici. Episcop în Antiohia Siriei, a fost un discipol a lui Ioan apostolul. Împăratul Traian făcând o vizită în Antiohia remarcându-l prin zelul și erudiția sa ca reprezentant al creștinilor a hotărâtuciderea sa prin aruncare la lei. Completul de judecată a fost prezidat de împăratul însuși. În drum spre Roma el a trimis scrisori comunităților din Filadelfia, Efes, Magnezia, Smirna, Tralles, Troa și lui Polycarp din Smirna. Cu această ocazie a scris și o scrisoare creștinilor din Roma pe care-i roagă fierbinte să nu încerce a-i obține grațierea pentru că el dorește de mult cinstea de a muri pentru Domnul. Această dorință și-o exprimă prin următoarele cuvinte: „Să se năpustească fiarele asupra mea. Dacă nu vor s-o facă le voi obliga. Veniți mulțimi de fiare sălbatice; veniți și rupeți oasele și carnea mea; veniți cumplete torturi ale diavolului numai loviți-mă să ajung la Hristos., El a introdus în vocabularul teologic Creștin cuvintele: Dumnezeu întrupat. Dumnezeu Hristos. Creștin. Creștinătate. Biserică sobornicească cu precizarea că numai acolo unde este Hristos este Biserica. Iar cuvântul Euharistie (Cina Domnului) subliniază continuitatea dintre iudaism și creștinism. Susține profețiile Vechiului Testament care au anticipat viața și suferințele Domnului deci au anticipat Evanghelia, iar pe creștinul adevărat în consideră,, *Teofor*,, sau purtător de Dumnezeu.

Papias (70-155) un alt ucenic al Sf.Ap. Ioan, episcop al orașului Hieropolis, a scris o carte numită „*Explicația discursurilor Domnului*,, căutând să le afle chiar din gura apostolilor. A murit ca martir la Pergam în aceeași perioadă cu Polycarp care a scris în 110 o epistolă către Filipeni din care reiese clar că i-a cunoscut pe apostoli. Acești trei

credincioși *Ignafiu, Papias și Polycarp* formează veriga dintre Sf. Apostoli și urmașii lor direcți. *Justin Martirul* (100-167) s-a născut în Neapolis. A studiat filozofia în tinerețe asistând la execuția multor creștini. Aceasta l-a impresionat mult devenind mai târziu și el creștin. Dar nu era mulțumit cu ceva formal ci a voit ceva personal și roditor. Studiul filozofiei nu l-a împiedicat să-l propovăduiască pe Hristos. În apărarea creștinismului a adresat o scrisoare împăratului fiind unul dintre cei mai capabili oameni ai timpului suferind și el moarte de martir la Roma. Arătându-i prefectului Rusticus marea răspândire a creștinismului el spunea că nu există popor care să nu fi auzit de Domnul Isus și în care să nu se aducă rugăciuni către Mântuitorul. Dintr-o scrisoare a sa putem deduce care era felul de închinare și slujire a bisericii primare. Pe cel ce conducea treburile bisericesti îl numește președinte. Adunările se țineau duminica când se citeau pasaje din Scripturi cât permitea timpul. Apoi se servea Cina Domnului și se mulțumea prin rugăciune pentru toate, la care poporul răspundea. Amin! Creștinii făceau multe acte de caritate. Justin Martirul a scris două „Apologii,, și un „Dialog cu iudeul Trifon,, (110-117) dezvoltând și învățătura despre „Logos,, (Cuvânt)

Irineu (130-200) a crescut la Smirna ca elev a lui Polycarp și Papias. A călătorit mult fiind episcop de Lyon și Galia. A ajuns renumit prin scrierile sale împotriva gnosticilor suferind și el moarte de martir.

Origen (185-254) a fost cel mai învățat om al bisericii creștine primare. A călătorit și el mult fiind un scriitor prolific. Folosea deodată douăzeci de copii și scriitori pentru a le dicta. În scrierile sale a citat două treimi din Noul Testament. A locuit în Alexandria unde tatăl său a suferit moarte de martir conducând școala catehetică de acolo, dar neînțelegându-se cu episcopul Demetrius trece în Palestina unde înființează o școală catehetică care rivalizează cu cea din Alexandria. El susținea că Dumnezeu este Transcendent Logosul sau Cuvântul întrupat fiind imaginea Sa perfectă. Că Dumnezeu nu poate intra în relație directă cu omul decât prin Isus Hristos singurul Mijlocitor egal cu Tatăl, *dar socotindu-L totuși o Divinitate cu titlu secund*. Rugăciunea trebuie adresată direct Tatălui. Lumea sensibilă a fost creată pentru ca sufletele încarnate în ea să se purifice prin suferință. Conform învățăturii sale lumea este o uriașă casă de corecție hărăzită salvării sufletelor raționale. A suferit moarte de martir prin torturi în timpul domniei împăratului Decius.

Clement Romanul, a fost episcop al Romei (99-100) și tovarăș de lucru al Sf. Ap. Pavel și Petru. În anul 95 a scris o epistolă către Corinteni în același an fiind exilat în insula Patmos. Se spune că a fost obligat să lucreze la mină și apoi martirizat pe timpul împăratului Traian. Numele lui e pomenit în Filipeni 4.3. El a scris o epistolă Corintenilor motivat de faptul că unii din tinerii bisericii s-au răsculat împotriva bătrânilor excluzându-i. Epistola e scrisă în numele bisericii din Roma și e plină de îndemnuri la smerenie, fiind dezvoltată și învățătura despre înviere. Această epistolă până în secolul al IV-lea a fost citită în biserici. Toți acești credincioși în scrierile lor au folosit fragmente din scrierile apostolilor dovedind că Noul Testament nu a fost scris cu 200-400 mai târziu ci chiar la timpul respectiv.

Barnaba despre care se crede că este identic cu cel din Fapte 4.36-37 colaborator al SfAp. Pavel între anii 90-120 a scris o epistolă generală adresată tuturor credincioșilor reprezentând o schițare sau interpretare a Sfințelor Scripturi. Din anii 80-120 s-a păstrat și „Didahia” sau învățătura celor doisprezece apostoli care nu e o compoziție autentică ci numai o declarație a unui autor necunoscut despre ce înțelege el prin această învățătură. E scrisă în spiritul epistolei Sf. Iacov și abundă cu citate din Vechiul Testament. Un fel de lucrare similară cu „Călătoria Creștinului,, este și „*Păstorul*,, de Herma scrisă între anii 100-140 se crede că e vorba de Herma din Rom.16.14, dar totuși există îndoieli asupra autenticității ei. *Aristide* din Atena a scris o „Apărare a creștinismului,, în anul 125 adresată împăratului Adrian, iar în anul 137 încă una către împăratul Antoniu pledând pentru ocrotirea creștinilor prin cuvintele: „Binecuvântată este rasa creștină din pricina vieții lor curate și frumoase“. Scrierea acestui filozof este cel mai mare și frumos tribut pe care un filozof l-ar fi putut aduce creștinismului.

Clement din Alexandria a fost succesorul lui Panten la conducerea școlii catehetice din Alexandria după anul 180. Originar din Atena el a compus cea dintâi prezentare sistematică cu caracter teologic folosind termenii filozofiei păgâne.

Tertulian din Cartagena (160-220) a fost numit părintele creștinismului latin cu toate că catolicismul nu i-a preluat ideile de bază în ce privește comportamentul creștin. De profesie avocat. Păgân prin naștere, după convertirea sa a devenit un ilustru apărător al creștinismului. Scrierile sale sunt multe și variate: „Apologetica“, „De testimonio animae“ (Despre mărturisirea sufletului) etc. În scrierile sale combate a doua căsătorie, participarea creștinilor la jocurile păgâne și la activitatea artistică, era împotriva efectuării serviciului militar și a fugii din fața persecuțiilor. După gândirea sa filozofii sunt generatori de erezii de aceea între Hristos și filozofi nu există nimic comun precum nu e nimic comun între Ierusalim și Atena, între învățătorul creștin și cel păgân. Orice știință sau cultură laică este o nebulie înaintea lui Dumnezeu.

Pune mare accent pe tradiția creștină a celor ce i-au cunoscut direct pe Sfinții apostoli sau pe cei ce i-au cunoscut pe aceștia, pentru că la vremea sa tradiția încă nu era un amestec de basme băbești și lumești cum e în zilele noastre. Tertulian descrie sufletul omului ca fiind născut din suflarea lui Dumnezeu. Susține liberul arbitriu al omului și datorită fiecăruia de a-și construi singur destinul în colaborare cu grația divină. Cauza decăderii omului este modul abuziv în care și-a folosit liberul arbitriu.

Eusebiu din Cezarea (264-340) episcop al Cezariei în timpul convertirii împăratului Constantin cel Mare la care a căpătat mare trecere. A scris o istorie a creștinismului de la Hristos până la sinodul din Nicea (325). A reconstituit tradiția apostolică fiind un timp de partea lui Arie de care s-a dezis după sinod. *Atanasie al Alexandriei* (+ 373) apărător tenace al Christologiei Ortodoxe, în anul 367 a stabilit lista cărților Noului Testament din care s-a păstrat fragmentul „Muratori,,.

Ciril al Ierusalimului (+387) este autorul „Catehezelor“ pentru instruirea creștină pe care le-a ținut începând cu anul 349 care se presupune că a stat la baza crezului creștin. *A fost unul din aprigii susținători ai fecioriei permanente a Mariei și a atribuirii titlului de*

Născătoare de Dumnezeu în opoziție cu Atanasie care susținea că Maria L-a născut pe Isus omul, care s-a dezbrăcat de Sine și și-a lepădat slava cerească, făcându-se asemenea oamenilor.

Ieronim (346-420) a fost unul dintre cei mai instruiți părinți latini. A trăit câțiva ani la Betleem și a tradus Biblia în limba Latină numită traducerea *Ieronim sau Vulgata* în care s-au strecurat multe greșeli de traducere corectate deabia în secolul al XV-lea de către Erasmus din Rotterdam (1466-1536).

Augustin (Aurelius Augustinus) a trăit între anii 354-430. A fost episcop de Hipo. Socotit ca personalitatea cea mai de seamă a patristicii Latine și filozof cu influență decisivă asupra dogmaticii Catolice și a concepției despre om a creștinismului medieval. Catolicii l-au trecut în rândul sfinților pe când ortodoxia i-a atribuit numai titlul de fericit. S-a născut în Thagasta din Numidia fiu al unui funcționar păgân și a unei mame creștine numite Monica. A primit o educație aproape exclusiv literară cu un puternic accent asupra retoricii. A profesat retorica în Cartagena, Roma și Milano luând contact cu maniheismul religie care îmbina elemente de Zoroastrism, Budism și creștinism într-un gnosticism dualist. Creștinismul cu nuanțe de neoplatonism din Milano, a constituit pentru Augustin o treaptă intermediară spre creștinism. În anul 387 este botezat de către episcopul din Milano Ambrozie, iar în anul 400 scrie lucrarea „Confesione,, în care sunt redată frământările sale premergătoare venirii la creștinism. În anul 395 ajunge episcop de Hipo unde împreună cu clerul cu care colabora duce o viață semimonahală fiind socotit fondatorul vieții cenobice a Occidentului. Luptă cu înfocare împotriva donatiștilor și maniheilor care au divizat creștinismul African în secolele IV-VI. Moare în anul 430 în timpul asediului orașului Hipo de către Vandali. Augustin încearcă să împace Platonismul cu dogmele creștine socotind credința numai o treaptă spre înțelegere “Crede ca să poți înțelege,, Dacă nu crezi nu vei înțelege. Spre deosebire de Origen care considera Universul sensibil ca loc de supliciu iar corpul o unealtă de chin. Augustin susținea că toată creația e bună iar răul e o neîmplinire. Apărând doctrina bisericii împotriva pelagianismului a ajuns la convingerea necesității absolute a harului lui Dumnezeu învățând că voința omului e atât de slăbită și neputincioasă din cauza păcatului strămoșesc încât nu se poate face nimic, iar ajutorul lui Dumnezeu decât numai fapte rele, omul nefiind în stare nici măcar de fapte bune. Susținea că Dumnezeu nu vrea mântuirea întregii omeniri ci numai o parte a ei. Cei rânduiți pentru osândă rămânând în masa celor pierduți pentru vecie (Massa perdiones). Aceste învățături au stârnit proteste și contraziceri în biserică ducând la semipelagianism admițând păcatul strămoșesc fără cădere în urmările lui. Filozofia kantiană are puncte comune cu Augustin dar dacă pentru Augustin voința bună nu poate fi bună decât prin intima participare la înțelepciunea Ființei Supreme, pentru Kant voința bună nu reprezintă o asemenea participare ci doar conformitatea cu valoarea absolută apriorică imperativul categoric. Augustin deosebește două cetăți: *Cetatea terestră* alcătuită din totalitatea oamenilor legați între ei prin iubirea lor comună față de lucrurile temporare caracterizată prin egoism și *Cetatea lui Dumnezeu* alcătuită din oameni legați între ei prin iubirea față de divinitate. Principial aceste două cetăți se exclud reciproc. Ele nu pot coexista. Dar cetatea lui Dumnezeu se dezvoltă din cea terestră. Influența gândirii lui Augustin a cărui tradiție a fost preluată în primul rând de ordinul călugărilor Franciscani poate fi identificată la Anselm de Canterbury.

Părinții capadocieni: *Vasile cel Mare* (+379) din Cezarea teolog, ascet și predicator este autorul unei liturghii ce-i poartă numele. A studiat în Cezarea Capadocei, Constantinopol și Atena unde l-a cunoscut pe Grigore de Nazians mare admirator al culturii grecești cu care a alcătuit "Filocalia,, La moartea lui Eusebiu din Cezarea (340) e ales episcop al Cezariei. La Nicea (325) susține divinitatea Duhului Sfânt.

Grigore de Nazians (+390) mare orator și poet creștin a fost botezat și hirotonisit preot de către tatăl său Grigore (374). A condus la Constantinopol biserica „Hagia Sofia,, (Sf.Sofia) *Grigore de Nysa* (+ 394) a fost fratele lui Vasile cel Mare.

Ioan Hrisostomul sau Ioan Gură de Aur (+407) studiază la Antiohia locul său de naștere și se remarcă printr-un talent oratoric deosebit. Mare poet și reformator a stat patru ani retras în pustie. În anul 381 se întoarce în Antiohia unde este numit diacon în 386 preot și apoi patriarh al Constantinopolului. Predicile sale sunt îndreptate împotriva bogățiilor vermii, a lenei și a luxului, inactivității și destrăbălării. Aceasta are dublu efect. Pe de o parte devine popular, iar pe de altă parte își atrage ura potentăților vremii de la curtea împăratului Teodosie I cel Mare (379-395) atacați în predicile ale. Ajunge în conflict și cu împărăteasa Eudoxia pe care Ioan Zlataustul (Gură de aur) a îndăznit s-o atace în predicile sale, motiv pentru care a fost demis din funcție și exilat. Dar poporul se agită se ajunge la tulburări de stradă ceea ce face ca să fie rechemat. Dar el nu-și schimbă atitudinea criticând jocurile din fața bisericii Sf. Sofia date în cinstea împărătesei. E din nou exilat în munții Antitaurus din Caucaz murind în timpul călătoriei. Papa Inocențiu al II-lea l-a trecut în rândul sfinților. Ioan Gură de Aur a fost un mare admirator al SfAp.Pavel. Susține că omenirea evoluează între doi termeni: păcatul și mântuirea, iar spiritul de unitate a lumii apare sub felurite înfățișări în zece perioade ale istoriei:

1. De la Adam la păcatul lui Ham al doilea fiu a lui Noe.
 2. De la Ham până la Nimrod și Babel.
 3. De la Nimrod și Babel până la începutul puterii egiptene.
 4. Imperiul Egiptean.
 6. Imperiul Mezilor.
 7. Imperiul Babilonian.
 8. Imperiul Persan
 9. Imperiul Macedonian.
 10. Imperiul Roman epoca contemporană lui Ioan Gură de Aur. Perioadă în care a apărut Logosul pe pământ și a luat ființă Biserica. Rugăciunea trebuie făcută pentru toți oamenii nu numai pentru tine. Cuvintele „*Tatăl nostru*“ nu pot fi înțelese prin „*Tatăl meu*“.
- Unitatea pierdută a omenirii nu poate fi recâștigată decât numai prin muncă. Aerul, apa,

focul, soarele, sunt bunuri comune. Bani nu sunt bunuri comune, dar bogăția trebuie folosită pentru binele semenilor.

Ioan Damaschinul (749) născut în Damasc. În polemica cu islamismul s-a remarcat ca un filozof înțelept numit pentru aceasta „Toma al Răsăritului“ dar prin faptul că a susținut cu îndârjire cultul icoanelor și a moaștelor învățând că Duhul Sfânt n-a părăsit trupurile lor chiar moarte și nici sfintele lor imagini, s-a descalificat abătându-se de la Evanghelie.

Aceștia au fost în mare teoreticienii Bisericii creștine antice. De aici înainte urmează evul întunecat al omenirii Evul Mediu. În *această perioadă Biblia era foarte puțin cunoscută, iar biserica și-a impus dogmele care în cele mai multe cazuri au denaturat creștinismul*. Dacă primii creștini îl căutau pe Dumnezeu cu inima de aici înainte oamenii vor să-L înțeleagă prin rațiune. Nemulțumiți de explicațiile bisericii și comportamentul reprezentanților ei, filozofii caută adevărul. Dar unde poate fi găsit ? Biblia zice una biserica poruncește alta. Cei credincioși bisericii caută argumente în favoarea ei. Scepticii necunoscând esența creștinismului îl confundă cu biserica decăzută. De aceea unii dintre ei se îndreaptă spre filozofiile păgâne antice .

Boethius (480-524) om de stat, filozof și poet, născut la Roma și-a luat răspunderea traducerii și interpretării tuturor operelor lui Platon și Aristotel dar nu a reușit decât în parte. Printre altele a scris „*De consolatione philozophiae*“ (Despre mângâierile filozofiei) în care nu se găsește nici un element creștin, de aceea se crede că Boethius a fost păgân prin gândire și creștin cu numele. Boethius a făcut legătura dintre perioada numită patristică și cea numită a filozofiei scolastice. Prin filozofia scolastică înțelegem învățământul și filozofia predate în școli în cursul Evului Mediu în occidentul Latin aflat sub influența Romei, în școlile patronate de marile catedrale, mănăstiri și ulterior universități, unde s-a folosit cu precădere gândirea filozofică medievală. În această perioadă imperiul, biserica și feudalitatea fac corp comun în ambianța unei economii rurale extrem de limitate în cadrul ei economic și cultural. *Scolastica cuprinde trei perioade: timpurie, culminantă și târzie*. Ca sursă de inspirație folosește filozofia greacă (platonismul și neoplatonismul), filozofia arabă și cea iudaică. Învățământul scolasticii combină teologia cu filozofia. Gândirea filozofico-politică suferă transformări din ce în ce mai accentuate. Filozofii caută, studiază, inventează noi orientări în gândire cu privire la lume și viață. Unele se apropie mai mult, altele mai puțin iar altele de loc de adevărurile credinței, iar altele sunt de-a dreptul anticreștine sau ateiste. Creștinismul e disecat în nenumărate părți componente. Critica e necruțătoare, iar rezultatul înclinarea unei părți a păturii culte a societății spre scepticism sau agnosticism. Biserica adoptă sau respinge anumite idei dar poporul de rând nu are nimic a face cu aceste frământări de ordin intelectual. Ținut departe de Biblie, suprasaturat de superstiții și frici își compensează dorința de cunoaștere și mister prin legende și povești care-l transpun într-o lume nebuloasă și fără nici o perspectivă.

Și acum să-i luăm pe rând pe câțiva dintre filozofii și teologii timpului pentru a cunoaște atmosfera timpului și unde pot ajunge oamenii prin gândirea lor. *Ioan Scotius Eriugenia* (810-877) a fost un filozof controversat făcându-și prieteni și dușmani. Combate predestinația iar filozofia sa cuprinde elemente de neoplatonism și elemente luate din

patristică cu precădere Augustin și Pseudo Dyonisie Areopagitul. După Eriugenia Divinitatea este una singură. Lucrurile reale vizibile și invizibile sunt diverse iar lumea se va întoarce la Creatorul ei devenind una cu El, omul fiind prin origine de esență divină. După Eriugenia omul nici chiar păcătând nu-și pierde natura sa divină, dar își pierde fericirea avută înainte de a păcătui când era superior îngerilor.

Anselm de Canterbury (1033-1109) numit de Italieni și Anselm d' Aosta după localitatea din Piemont unde s-a născut este numit părintele scolasticii. În 1077 este numit abate al mănăstirilor Benedectine din Le Bec-Hellouin Normandia. În 1093 devine episcop de Canterbury ajungând la dispute cu monarhia Engleză în apărarea prerogativelor papale asupra celei temporare. În ce privește predestinația este opus lui Eriugenia. În „Cearta universalilor“ explică raportul dintre percepție și concept la care au contribuit; cea a realismului (Eriugenia) cea a „realismului ponderat“ (Toma d' Aquino și nominalismul lui Occam.)

Pierre Ab'elard (1079-1142) împreună cu R. Descartes este printre cei mai mari filozofi ai Franței. În ce privește natura divinității Abelard apelează la speculația negativă a lui Scotius Eriugenia. El zicea că esența divină nu poate fi definită ci numai exprimată prin metafore sau parabole. Viciul este urmarea înclinației naturale spre păcat. Păcatul constă în neîmplinirea voinței divine este deci o nefacere o absență de realitate. Răul sufletului este numai păcatul, iar lupta omului o luptă continuă contra acestuia.

Fulbert (960-1028) supranumit Socrate al francilor fondează școlile din Chartres unde pe lângă științele naturii medicina și arhitectura de unde au plecat primii constructori ai catedralelor stil Gotic, a cultivat și interesul pentru logică, studiile libere și gramatica. Dacă Abelard a identificat spiritul lumii în sens religios cu Duhul Sfânt, filozofii din Chartres L-au identificat cu natura recunoscându-i acestea o anumită autonomie față de Creatorul ei devenind astfel posibilă explicarea naturii prin ea însăși. Omul e privit ca un microcosmos. Una din cele mai importante teze ale școlii din Chartres este că lumea derivă din divinitate în mod necesar, sau fără lume divinitatea nu ar fi ceea ce este, dovedind prin aceasta caracterul panteist al școlii. *Geoacchimo de Flores* fi 145-1202) este autorul unei lucrări în care susține că antichitatea este opera Tatălui, Noul Testament este opera Fiului a cărui sfârșit se caracterizează prin epoca în care a trăit Geoacchimo, după care urmează perioada Duhului Sfânt adică a Evangheliei eterne. În prima epocă a domnit sclavia, în a doua credința iar a treia e cea a libertății și a contemplației, înțeleasă ca o chemare la acțiune în care se va trăi sub imperiul adevărului, *Valdenzii și Catharii* fiind socotiți precursorii înlăturării puterii lumești printr-un proces obiectiv fără intervenția omului. În această perioadă, cu toate că punctul de vedere al bisericii Catolice a fost apărat de oameni cu o înaltă cultură, care au depus eforturi susținute pentru a justifica pe cale rațională dogmele bisericii socotindu-le infailibile, mai existau și intelectuali nemulțumiți de atâtea explicații la explicații care aveau drept scop ocolirea Cuvântului lui Dumnezeu, sau îl prezentau ciuntit și răstălmăcit, ceea ce cerea clarificarea unor date pentru a ieși din impas de aceea în continuare voi mai prezenta câteva personalități din ambele tabere pentru comparație.

Unul dintre marii apărători ai bisericii Catolice a fost *Bernard de Clairvaux* (1090-1153) fondatorul mănăstirii din Clairvaux (1115) locaș al călugărilor Cistercieni (benedectini reformați) care asemenea mișcării răsăritene Isihaste puneau accent pe contemplarea mistică urmărind în final extazul. Clairvaux îl combate mai ales pe Abelard, se împotrivesc oricărei științe laice care nu promovează credința și nu luptă împotriva *ereziilor* sau care nu susține autoritatea absolută a papilor și a bisericii. Acesta a fost unul dintre filozofii perioadei scolastice timpurii. Urmează câțiva filozofi ai perioadei scolastice culminante. *Giovani de Fendoza numit Bonaventura* (1221-1274) născut în Bagnorea Italia la vârsta de 17 (23) ani a intrat în ordinul franciscanilor. Contemporan cu Toma d' Aquino, a fost numit de biserica catolică Doctor Seraphicus datorită puterii sale speculative și a viziunilor mistice. Susține că apropierea de Dumnezeu se face prin căile deschise de teologie beneficiind de dragostea lui Dumnezeu de care omul trebuie să se apropie. Cunoașterea are două surse: simțul personal al omului și ajutorul lui Dumnezeu. Preia definiția platonice a sufletului uman considerându-l drept motor al corpului separabil de corp, substanță spirituală, incoruptibilă și nemuritoare. Misticismul lui Bonaventura se alătură tradiției augustinene cu susținerea că în drumul către Dumnezeu mintea cunoaște trei trepte: ale teologiei, simbolice propriu zisă și mistica. Iar cele șase trepte ale cunoașterii sunt reprezentate prin: simțuri, puterea de imaginație, rațiunea sau înțelegerea, intelectul, vârful minții (opus montis) iar unirea cu divinitatea este o stare supremă de extaz și beatitudine în care se realizează ignoranța totală prin renunțarea la toate operațiunile gândirii astfel încât extazul realizat atins, poate fi caracterizat drept o stare pur vitală.

Albert cel Mare sau Albertus Magnus (1193-1280) născut în Suabia a studiat filozofia și medicina. A fost profesorul lui Toma d' Aquino. Susține că lumea a fost creată printr-un act creator unic al Ființei Divine, și că creația nu este un act necesar ci unul contingent aparținând voinței libere a divinității. Susține liberul arbitru și se spune că era și inventator. A inventat o mașină de vorbit dar pe care a distrus-o considerând-o o lucrare diavolească.

Toma a" Aquino (1225-1274) născut în Rocasecca localitate între Roma și Neapole. În anul 1244 intră în rândul călugărilor dominicani iar în anul 1323 a fost canonizat de biserica catolică de către papa Ioan al XXII-lea, Papa Pius al V-lea declarându-l „doctor al bisericii“ Filozofia lui Toma este aristotelică îndepărtându-se de platonism. Ca și pentru Aristotel originea filozofiei se află într-o necesitate interioară a omului de a cunoaște cauzele lumii materiale și nevoia naturală de filozofie. Abordează problema răului în lume atât fizic cât și moral problemă care i-a preocupat continuu pe gânditorii creștini în general și pe cei medievali în special. Toma susține că nici o esență nu este rea în sine întregul Univers fiind în stare bună. Răul nu este o esență ci numai o privațiune într-un bine. Se spune totuși că răul este în lume dar nu în sensul că ar avea o esență. Dreptul de proprietate este un drept natural și rațional al celei mai mici societăți. Susține și el liberul arbitru bazat pe Noul Testament expus în „Summa Teologiae“ întrebarea LXXXII.

Ibn-Rosd sau Abdul-Valid Mahomed latinizat *Averroes* (1126-1198) dă o nouă direcție filozofiei care ia proporții în Occidentul în care predomină Aristotelismul cu îndepărtare

vădită de creștinism. A avut ca centru de difuzare universitatea din Paris facultatea de arte, curent combătut de Albert cel Mare și Toma d' Aquino.

Roger Bacon (1210-1294) numit și doctor mirabilis (savantul minunat) s-a născut la Dorsete Hire, a studiat la Oxford și a intrat în ordinul franciscanilor ca adversar al Tomismului. El susținea că adevărul poate fi găsit numai de cel ce-l caută dar cunoașterea are patru obstacole:

1. Idolatrizarea autorității exceptând-o pe cea ecleziastică.
2. Influența obiceiului.
3. Acceptarea prejudecăților.
4. Ascunderea propriei ignoranțe.

Roger Bacon nu s-a remarcat numai ca filozof ci apare într-un fel ca savant și profet. Afinitățile sale care la prima vedere ar părea pur științifice sunt dublate la el de altele care au sens mistico-biblic. Combate magia considerând-o periculoasă și lipsită de valoare și îndreaptă atenția către Dumnezeu Singurul în măsură să facă tot ce vrea în Univers.

Duns Scotius (1266-1308) filozof Englez desparte filozofia de teologie. Precizează valoarea credinței. Afirmă că dogmele religioase nu pot fi susținute cu argumente raționale. Știința nu are nimic comun cu credința și teologia acesteia din urmă aparținându-i domeniul practic. El rămâne un teolog și caută să asigure un loc pentru credință. Credința dezvăluie ceea ce e ascuns rațiunii. Duns Scotius relevă că între teologie și speculațiile filozofice sciziunea se adâncește. Dacă averrorismul reia teoria dublului adevăr sursă a scepticismului teologic și a convingerii că dogmele religioase nu pot fi demonstrate pe căi raționale, abordarea credinței trebuie făcută prin alte mijloace. Admiratorii și discipolii lui Duns se înmulțesc ceea ce face ca el să devină pentru franciscani ceea ce e Toma d' Aquino pentru dominicani. (Andrei Cornea „Mentalități culturale și forme artistice în epoca romano-bizantină anii 300-800“ și Pierre Chaunu „Civilizația Europei clasice“) Și în continuare.

Dacă până aici filozofii nu se ridică decât cu precauții împotriva bisericii atotstăpânitoare, s-au găsit oameni nemulțumiți de aceste căutări sterile. Pătura cultă a societății avea subiecte de discuție. Filozofii aveau cercuri unde să se afirme, să strălucească, să aibă discipoli și să infirme teoriile confrăților lor. Dar nu toți erau mulțumiți de atâtea idei contrare. Iar poporul de rând după cum am pomenit era trimis la puțuri fără apă cum zice Ieremia (2.13) Au existat și învățați care nu erau de acord cu pretențiile pontifilor de la Roma dar nu au găsit și nici nu au căutat soluția. De aceea s-au găsit teologi nemulțumiți de atâtea căutări sterile, de atâtea teorii care se excludeau una pe alta, care au pus mâna pe Cartea Cărților pe Biblie și adâncindu-și în ea privirea au văzut că e mult mai ușor să-l cunoști pe Dumnezeu din Biblie decât studiind filozofi păgâni. Unul dintre aceștia a fost *John Wycliffe* (1330-1384) care a devenit unul dintre conducătorii curentului anticlerical și antipapal, inițiatorul reformei religioase din Anglia.

După care au urmat *Hus și Jeronim, Hughenoții din Franța, Erasmus din Rotterdam și Martin Luther*. Aceștia nu au fost filozofi ci teologi care au pus înaintea oricărei gândiri omenești gândirea lui Dumnezeu oglindită în Sfintele Scripturi, n.a.

Jean Diderot (1269-1306) cunoscut sub numele de *Jean de Paris* în lucrarea sa „De potestate regia et papali“ (Despre puterea regală și papală) susține că „plenitudo potestatis“ (puterea deplină) nu-i aparține papei deoarece și el nu este decât un administrator al bunurilor ecleziastice. El susține că conciliul este îndreptățit să-l destituie pe papă dacă se face vinovat de erezie sau are purtare scandaloasă pentru că voința poporului exprimată de conciliu este mai puternică decât a papei „Vox populi Vox Dei.” ceea ce cu toată purtarea scandaloasă a multor papi nu s-a făcut. Câțiva ani mai târziu *Dante* în „*De monarchia*“ va susține independența imperiului față de scaunul papal. În ce-l privește pe *Marsilius Mainardinii* de Padova (1278- 1343) de origine modestă este mult mai radical și mai combativ. Fost rector la universitatea din Paris a participat la luptele dintre Ludovic al IV-lea Bavarezul (1314-1346) și scaunul pontifical în calitate de consilier ecleziastic al acestuia. În „*Defensor paccis*“ (apărătorul păcii) el polemizează cu biserica Catolică. Pentru el pretenția papei de a-și asuma funcția legislativă nu este decât încercarea de uzurpare a puterii temporare instituită de Dumnezeu și care își are partea sa de atribute, papa cerând mai mult decât îi este dat, ceea ce generează sciziuni și conflicte politice contrare spiritului pacifist Evanghelic. Și pentru Marsilius singurul legislator este poporul care trebuie să aibă un rol hotărâtor în deciziile politice excluzând biserica și nobilii. Legile pământești le fac pământenii iar *rolul bisericii este de a forma oameni virtuoși și integri din punct de vedere moral în stare să conducă treburile publice potrivit cu adevărul și cinstea*. Ultimul mare Gânditor al scolasticii e socotit *William Occam* (1290-1350) născut în Occam orașel din comitatul Surrey din Anglia. În perioada anilor 1312-1321 făcând parte din ordinul dominicanilor. În anul 1324 a fost chemat în fața curiei din Avignon pentru a răspunde unei acuzații de erezie, urmare atitudinii adoptate împotriva papei Ioan al XXII-lea *susținând teza sărăciei lui Hristos și a apostolilor Săi în opoziție cu bogăția bisericii și a papei*, îndrăzneală de neiertat. Pentru a scăpa de furia papei el se refugiază la Pisa (1328) sub protecția lui Ludovic Bavarezul și apoi la Monaco unde a și murit relativ tânăr ajungând totuși la unele concluzii absurde când L-a prezentat pe Dumnezeu ca pe o divinitate capricioasă în problema mântuirii.

John Eckart (Maister Eckart) născut în Turingia cu studii la Koln dominican, a obținut licența la Paris iar în 1326 i se intentează un proces de erezie fiind că și el a atacat bogăția bisericii și a pontifilor Romani și puterea papei pentru că în fața lui Dumnezeu nu se are în vedere fața omului și poziția sa ierarhică sau socială dând atenție păturii de jos a societății care are mai mare valoare în fața lui Dumnezeu fiind că El îi recunoaște fiecăruia capacitatea și demnitatea sa personală în baza textului din 1 Cor.3.9;

Nicolaus Cusanus (1401-1464) fiu de luntraș crescut în mediu religios a urmat școala *fraților vieții în comun*., la Deventor, iar filozofia a urmat-o la Heidelberg precum și dreptul canonic la Padova. Obținând doctoratul în anul 1423 și Teologia la Colona. La început protivnic pontifilor romani, devine mai târziu un aprig apărător al papei Eugen de aceea P.P. Negulescu îl închipuie ca pe un Ianus (zeu cu două fețe). În anul 1437 Cusanus prezintă la Basel lucrarea „*Repartitio calendari*“ care a fost folosită la reforma

Gregoriană a calendarului în 1582. De asemenea, lui i se datorează întocmirea primei hărți a Europei.

Creștinismul a pornit la drum cu Sfânta Scriptură Cuvântul lui Dumnezeu. Timpul a trecut credincioșii au înlocuit Cuvântul lui Dumnezeu cu cel al oamenilor pierzând legătura cu Dumnezeu. Aceasta i-a făcut să apeleze la rațiune. Au trebuit să treacă sute de ani până când credincioșii să-și dea seama că filozofiile chiar bune fiind nu pot umple golul inimii atunci când dorește o părtășie personală cu Dumnezeu.,, n.a. Romancierul Liviu Rebreanu în romanele „Adam și Eva” și „Pădurea spânzuraților” redă unele idei pe care le consider interesante : „...atunci am priceput că filozofia este o jucărie de cuvinte; un cuvânt lămurește un alt cuvânt, care lămurește un alt cuvânt așa mereu până ce în pragul morții sufletul se pomenește gol și părăsit în fața lui Dumnezeu” (convorbirea dintre Toma Nova și Aleman) „...Grea a fost viața mea Apostole și lungă a fost...dar Dumnezeu m-a ajutat și mi-a deschis inima și m-a mângâiat. Căci viața este pretutindeni, în firul de nisip ca și în sufletul omului și pretutindeni oamenii au nevoie de milă. Sunt bune ele cărțile însă numai viața te poate apropia de Dumnezeu. Cât timp trăiești între cărți și din ele ți se pare că acolo-i înțelepciunea, apoi când ieși în lume îți simți sufletul trist și fără sprijin. Măcar de a-i fi citit toate bibliotecile de pe fața pământului. Așa am pățimit și m-am zbuciumat și am crezut că nu voi găsi alinare nicăieri... pe urmă încetul cu încetul, în mijlocul naturii, m-a luat puhoiul vieții și m-a dus prin suferințe și amărăciuni, înainte să-mi fi dat seama încotro și așa într-un ceas, poate într-o secundă m-am trezit cu sufletul plin de înțelegere. Am simțit puterea și mila și bunătatea lui Dumnezeu în inima mea și în simțământul acela am aflat toată taina Apostole... de atunci nu mai am nevoie de cărți ci numai de Dumnezeu și apoi Dumnezeu e mai aproape de omul simplu care trăiește în vârtejul vieții. „Credința fuge de cărți și nu poate sălășlui statornic decât în sufletele celor ce o doresc cu înflăcărare” (discursul pr. Constantin Boteanu).

„Vreau să cred și uneori îmi simt ființa curată și primitoare ca un potir ! Dar zadarnic implor și zadarnic bat la toate porțile, nimeni nu-mi răspunde... de câte ori mi-am dat seama că omul nu poate merge singur pe drumul vieții fără o călăuză sigură și totuși am încercat...dar drumul vieții e plin de răscruci și la fiecare răscruce am fost nevoit să mă opresc, să chibzuiesc și niciodată n-am nimerit calea cea dreaptă și m-am întors înapoi și nici n-am cunoscut drumul pe care am mers.” (răspunsul lui Apostol Bologa)

Subsemnatului mi-au plăcut și-mi plac cărțile. Tânăr fiind m-am repezit asupra lor citind și cugetând la tot ce îmi cădea în mână dar Dumnezeu a voit și altceva, voia o legătură mai intimă cu El, de aceea într-o noapte, într-un vis mi s-a arătat să citesc Ieremia cap. 33 v. 3 și l-am citit și am văzut îndemnul Scripturii valabil pentru orice credincios „*Cheamă-mă și-ți voi răspunde; și îți voi vesti lucruri mari, lucruri ascunse pe care nu le cunoști*”. Și atunci am zis înțelepciunea vine numai de la Dumnezeu și e primită de cei cu inima curată. De aceea Dumnezeu ne vorbește prin Proorocul Ieremia (9.23-24) „*Așa vorbește Domnul: «Înțeleptul să nu se laude cu înțelepciunea lui, cel tare să nu se laude cu tăria lui, bogatul să nu se laude cu bogăția lui. Ci cel ce se laudă să se laude că are pricepere și că Mă cunoaște, că știe că Eu sunt Domnul, care face milă, judecată și dreptate pe pământ! Căci în aceasta găsesc plăcere Eu», zice Domnul.*” Deci șansa unui

credincios este numai la Dumnezeu așa cum ni-l prezintă Biblia pentru că părinții bisericești, *la care nu-i asociez pe cei apostolici*, Teologii, filozofii și învățații voind să-L înțeleagă pe Dumnezeu în Ființa și în lucrările Sale cu mintea lor mărginită au dat nu odată soluții greșite.

Cap.X

MONAHISMUL Prefață.

În relația cu Dumnezeu, omul a căutat diverse forme prin care să poată intra în grația și sub ocrotirea Creatorului său.

Culte asiatic, pun mare preț pe chinuirea trupului ca mijloc de plată a păcatelor înfăptuire într-o eventuală viață anterioară. În cadrul credinței în metempsihoză (reîncarnare), omul a inventat diferite metode de autochinuire, printre altele impunându-se și renunțarea la căsătorie.

Cu toate că creștinismul nu impune celibatul ca condiție a mântuirii și nu a luat ființă ca un curent cu caracter ascetic, totuși și între creștini s-a instituit această formă de sfințire prin monahism.

De aceea e necesar a cunoaște ce poruncește Biblia cu privire la celibat, cum a luat ființă în creștinism monahismul și care i-au fost părțile bune sau rele în desfășurarea istoriei.

Autorul.

MONAHISMUL

„Căci binele, pe care doresc să-l fac, nu-l fac ci răul, pe care nu vreau să-l fac, iacă ce fac.“ (Romani 7.19)

În dorința unei mai mari părtașii cu Dumnezeu, departe de relele hunii corupte, s-a născut în om încredințarea, că numai izolat de lume și de problemele ei Dumnezeu va putea fi mai bine cinstit, iar sufletul mai bine purificat. Atunci când trece în revistă pleiada de sfinți ai Vechiului Testament Sf.Ap.Pavel expune suferințele la care au fost supuși printre altele prin cuvintele: *„Ei de care lumea nu era vrednică – au rătăcit prin pustii, prin munți, prin peșteri și prin crăpăturile pământului.“ (Evrei 11.38)*

Dar să fim cu luare aminte acești trimiși ai Domnului nu s-au izolat de lume de bună voie ci mai mult din cauza eliminării lor de către societatea coruptă, pe care ei ca trimiși ai Domnului și-au propus s-o aducă pe calea cea bună. De aceea e necesar a lua ca act de bază Legea dată prin Moise în care nu vom găsi măcar un singur cuvânt ca Dumnezeu să

fi poruncit celibatul sau monahismul. Dimpotrivă era o binecuvântare faptul de a-ți întemeia o familie și de a avea copii.

Concepția aceasta aparține spiritului Biblic de aceea când Rebeca este dată lui Isac în cadrul religiei familiale, familia ei a binecuvântat-o cu următoarea urare: „*O sora noastră, să ajungi mamă a mii de zeci de mii și sămânța ta să stăpânească cetățile vrăjmașilor săi*” (Gen 24.60) Iar dacă Israelul trebuia să plece la război, cei ce erau recent căsătoriți erau scutiți de a merge la luptă ca nu cumva să moară în război, rămânând fără urmași.

Pe lângă aceasta în Israel dacă o femeie nu avea copii era de ocară femeilor care aveau copii. În acest cadru e cunoscută durerea Rahelei care nu putea să conceapă sau a Anei mama proorocului Samuel, care era obiectul de dispreț al Peninei. Și cu toate că ea a născut un copil de asemenea valoare ca Samuel, ea nu a rămas cu atât ci Dumnezeu a binecuvântat-o cu încă trei fii și două fiice. (Gen.30.1; 1 Sam.2.21) Aici voi face o paranteză. Dacă Maica Domnului după ce l-a născut pe Domnul Isus nu ar mai fi avut copii ea nu era o femeie binecuvântată în Israel și societatea n-ar fi fericit-o.

A trăi o viață de căsnicie normală, de a avea copii este o poruncă a Domnului care spune: „*Crește-ți, înmulțește-te și umpleți pământul și supuneți-l.*” (Genesa 1 .28)

Totuși pentru cei ce voiau să se apropie de Domnul în chip deosebit s-a instituit *legea nazireatului* (Numeri 6.1-21.) Care erau caracteristicile acestei legi? În primul rând nu era o perioadă anumită stabilită în an. Apoi nu era stabilită durata acestei perioade și în al treilea rând nu impunea părăsirea familiei și a societății în această perioadă. Nu se tundeau părul și era stabilită o listă de alimente ce trebuiau evitate după care se aducea o jertfă și omul se încadra în mersul normal al societății.

În ce-l privește pe Ieremia, faptul că Dumnezeu i-a impus celibatul, a fost un semn pentru Israel că vin vremuri grele și plecare în robie, iar dacă vrem să-i amintim pe ceilalți prooroci, nu li s-a impus celibatul din care vedem că atât Ilie cât și Elisei sau Isaia aveau familii, fiind căsătoriți.

Cum s-a introdus totuși în Israel practica retragerii din lume? Cu câteva sute de ani înainte de venirea Domnului Isus, s-au găsit oameni nemulțumiți de religia de fațadă afișată de conducătorii religioși ai timpului, farisei, saduchei, cărturari, etc. ceea ce îi făcea să se retragă în pustie. Dar să nu uităm de-abia la 1300 de ani de la promulgarea legii lui Moise fără a fi poruncită sau încurajată Biblic ci doar izvorâtă din pioșenia unor credincioși.

Această mișcare a luat amploare în vremea prigonirii instituite de Antioh al IV-lea Epifanes care și-a propus distrugerea iudaismului, cristalizându-se mișcarea hasidimilor și a esenienilor din care primii duceau o luptă de partizanat împotriva ocupanților.

Esenienii erau în dezacord cu întreaga societate și și manifestau dezacordul într-o formă pasivă. Trăiau în comunități izolate, duceau o viață curată într-o egalitate absolută,

spunându-se că aveau darul de a vindeca boli prin puterea lui Dumnezeu, dar la începutul verii anului 68 A.D. un contingent din armata lui Vespasian, a atacat și distrus un centru important al acestui curent Qumramul situat în deșertul din apropierea Mării Moarte, astfel monahismul evreesc apunând pentru totdeauna. (I.DAmusin. „Mauscrisele de la Marea Moartă“)

Dacă vrem să-l amintim pe Ioan Botezătorul. El trebuia să fie vestitorul venirii lui Mesia și cu toate că el nu s-a căsătorit, nu a propovăduit celibatul sau monahismul. El și-a început lucrarea propovăduind botezul pocăinței spre iertarea păcatelor și cerea roade vrednice de pocăință celor ce solicitau botezul pentru ca acest act să nu devină o formă goală fără conținut.

În ce privește retragerea în pustie a lui Ioan Botezătorul și a Domnului Isus, această retragere a fost numai o perioadă de pregătire pentru a intra în lucrare.

Ne putem întoarce puțin și la SfAp.Pavel. Nu se știe din ce motive el era singur. Dar nu reiese de nicăieri că ar fi fost celibatar. După unii se crede că era văduv. Dar pe vremea sa, s-au găsit oameni care credeau că Dumnezeu ar fi mai bine slujit de cei necăsătoriți. De aceea Pavel neprimind o poruncă expresă de la Dumnezeu în acest domeniu scrie: *„Cât despre fetele fecioare n-am o poruncă de la Domnul. Le dau un sfat ca unul care am câpătat de la Domnul harul să fiu vrednic de crezare“* (1 Cor. 7. 25) și în continuare el face precizarea că dacă cineva se căsătorește nu păcătuiește dar căsătoria aduce răspunderi celui ce o contractează. *Dar pentru ca credincioșii să fie scutiți de păcat e bine ca fiecare bărbat să-și aibă nevasta sa și fiecare nevastă să-și aibă bărbatul ei.* (1 Cor.7. 2) Duhul Domnului care era în el îi spunea, fără să dea detalii, că peste Israel vor veni vremuri grele, epistola fiind scrisă cu aproximativ 14 ani înainte de dărâmarea Ierusalimului, de aceea el recomandă, fără să poruncească celibatul fetelor fecioare cu următoarea motivație: *„Iată dar ce cred eu că este bine, având în vedere strâmtorarea de acum: este bine ca fiecare să rămână așa cum este.“* (1 Cor.7.26) Nu pentru o sfințire deosebită, ci numai datorită faptului că căsătoria implică multe obligații, iar ceea ce a urmat pentru Israel, ocuparea și distrugerea Ierusalimului de către Romani, vedem că a justificat asemenea sfat.

Totuși unii oameni din vremea sa persistau în ideea celibatului și chiar căutau să impună aceste concept de aceea el îi scrie lui Timotei: *„Dar Duhul spune lămurit că în vremurile din urmă, unii se vor lepăda de credință ca să se alipească de duhuri înșelătoare și de învățătura dracilor, abătuți de fățarnicia unor oameni care vorbesc minciuni, însemnați cu fierul roșu în însuși cugetul lor. **Ei opresc căsătoria și întrebuițarea bucatelor, pe care Dumnezeu le-a făcut să fie luate cu mulțumiri de către cei ce cred și cunosc adevărul.**“* (1 Timotei 4.1-3)

Așa că în ce privește creștinismul apostolic și Evanghelic această problemă nu era de actualitate.

Față de cele de mai sus va trebui totuși să căutăm în istorie pentru a vedea care e originea celibatului și a monahismului. Una din marile religii ale lumii este Brahmanismul.

Această religie cu departamentele ei cum ar fi Hinduismul, Budismul sau Lamaismul, *propovăduiesc răscumpărarea de păcate prin efort absolut propriu*, și a reîncarnărilor succesive până la deplina curățire de păcate, după care se intră în odihna oferită de Nirvana. În schimb religia creștină nu cere efort și fapte pentru a fi mântuit ci doar credință, iar faptele bune sunt o consecință, un rezultat, o dovadă, că un suflet mântuit drept mulțumire pentru iertarea primită prin jertfa Domnului Isus face fapte bune.

Unul dintre asceții asiatici pentru că monahismul de acolo își trage originea a fost Buddha, a cărui istorie se pierde în negura vremurilor. Născut probabil în Aprilie sau Mai 558 î.Hr. după alții în 567 sau 622, în nordul Indiei din familie regală, s-a căsătorit la vârsta de 16 ani, iar la 29 de ani și-a părăsit palatul și familia ducându-se în pustie unde s-a supus celor mai severe mortificări, ajungând să se hrănească pe zi cu un singur bob de orez, după care s-a decis pentru un post total. Nemișcat, ajuns aproape ca un schelet el ajunge aidoma prafului. Urmare aceste penitențe înfiorătoare el primește numele de Sakya Muni, dar când ajunge la limita extremă a mortificării, când i-a mai rămas a mia parte din puterea vitală, el înțelege inutilitatea ascezei ca mijloc de eliberare și-și întrerupe postul.

Și acum să revenim la creștinism. Creștinismul nu a luat ființă ca un curent ascetic rigorist ci el s-a dăruit oamenilor cu mari sacrificii pentru a-i determina să părăsească faptele lor rele. În secolul al doilea, unele biserici au început prin a da o mai mare cinstire celor ce nu se căsătoreau încurajând celibatul, de aceea în unele case de rugăciune erau locuri rezervate celibatarilor sau celor ce nu se mai căsătoreau urmare văduviei.

Dar în secolul al III-lea, acest curent ia o nouă întorsătură. Din cauza răcelii din biserici sau urmare unor decepții în viață, sau din cauza persecuțiilor unii dintre credincioși se retrăgeau în pustie ca pustnici sau ieremiți, ca mai târziu să se organizeze în mănăstiri în sistem chinovial. *Cel ce conducea treburile unei mănăstiri numindu-se presbiter.*

Unul din acești organizatori a fost Pahomie, iar sora lui Maria a început prin a înființa mănăstiri de călugărițe. Aceasta a fost în jurul anului 200. Apoi odată cu libertatea religioasă mănăstirile s-au organizat, însă nu întotdeauna în sens pozitiv. Cel care a dat reguli privind monahismul a fost Vasile cel Mare (250-356). Partea pozitivă a mănăstirilor a fost că suflete pioase puteau să se retragă acolo pentru reculegere iar când s-a inventat tiparul mănăstirilor au fost acele care tipăreau cărți bisericești prin aceasta păstrându-se limba poporului respectiv.

Dar cu timpul lucrurile s-au încurcat. Odată cu libertatea religioasă dată de împăratul Constantin cel Mare, mănăstirile nu se mai construiesc în locuri ferite, pustii, ci la răscrucile zgomotoase ale orașelor, călugării nu odată amestecându-se în scandaluri și clevetiri precum și în interese citadine. Devin o armată a episcopilor chiar cu forme violente. Nu odată călugării incendiind temple păgâne, în anul 388 e incendiată sinagoga din Callinicum de lângă Eufrat, iar în anul 391 patriarhul Teofil al Alexandriei îi cheamă pe călugări să curețe serapeumul citadela marelui templu a lui Seraphis. Se pătrunde cu forța în casele păgânilor pentru a li se confisca idolii. În anul 415 călugării o linșează pe

femeia filozof Hipatia dintr-o familie nobilă pe care episcopul Synesios o numește mamă, profesoară și binefăcătoare.

Pentru a-și întări pozițiile patriarhii se folosesc de călugări ca de o armată, în stare să influențeze poporul în direcția dorită. În ce privește dezvoltarea ulterioară a monahismului apar diferite curente. La un moment dat s-a introdus obiceiul ca să locuiască împreună călugări bărbați și femei într-un fel de căsătorie spirituală care nu s-au putut respecta în toate cazurile. Călugărițele care trăiau sub același acoperiș cu călugării se numeau subintroduse, istoria bisericească pomenește de Pavel de Samosata care avea pe lângă dânsul două călugărițe lucru pentru care și-a atras criticile cuvenite.

În secolul al V-lea apar *achimiții* (cei neadormiți) în a căror mănăstiri slujbele se țineau nonstop. În anul 460 romanul Studios înființează mănăstirea *studiților*, având ca obiectivul principal studiul Bibliei și teologia, dar s-a dovedit că în cadrul luptelor iconoclastice Biblia nu a fost respectată de aceștia atunci când au susținut cultul icoanelor.

Tot în secolul al V-lea apar *călugării stâlpnici (stiliții)* care trăiau în vârful unui stâlp cel mai cunoscut fiind Simeon Stâlpnicul care a stat 30 de ani pe vârful unui stâlp. *Călugării păscători* se hrăneau cu rădăcini și cu ierburi. *Nebunii pentru Hristos*, considerau că pentru a-I fi plăcut lui Dumnezeu trebuie să ajungi de ocară lumii de râsul oamenilor indiferent de procedeu. În acest scop se îmbrăcau în zdrențe, monahi vagabonzi care umblau cu cerșitul și făcând comerț cu relicve nu odată false. Gruparea *mesalienilor* călugări de origine semită practicau dansul religios și susțineau că odată uniți cu Hristos prin botez și împărtășanie omul nu mai poate fi socotit păcătos chiar dacă păcătuiește în continuare.

Eustațienii susțineau că singura cale spre mântuire este monahismul, interziceau căsătoria clerului, iar femeile trebuiau să poarte haine bărbătești.

În secolele IV-V apare *Isihasm-ul* cuvânt tradus prin tăcere, liniștire și concentrare lăuntrică cu slabe elemente yoghine. Duceau o viață curată și practicau repetarea la nesfârșit a rugăciunii inimii sau rugăciunii lui Isus: „Doamne Isus Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluește-mă pe mine păcătosul“ Socotind acesta ca fiind punerea în practică a textului din Luca 17.21; „împărăția lui Dumnezeu este în lăuntrul vostru“ și în baza textului din I Tes. 5.17; „Rugați-vă neîncetat“ Cu mâna pe inimă, cu bărbia în piept, cu privirea într-un punct fix de pe piept se rugau până apărea o lumină considerată de la Dumnezeu, întemeietorul acești mișcări a fost Ioan numit Scărarul urmare faptului că a scris o lucrare numită „Scara cerului“ scrisă în anul 645, care arată treptele prin care omul poate urca la Dumnezeu, cuprinsă în ciclul de culegeri numită Filocalia.

Printre altele era și reținerea respirației dar nu în măsura practică de yoghini. Mișcarea isihastă s-a stabilit în Athos, ajungând până în Moldova. În Scara cerului de care am pomenit sunt arătate diverse episoade din viața de zi cu zi a mănăstirii. Unii dintre călugări se remarcă printr-o viață curată dar alții au rămas tot răi așa cum au fost înainte

de a se face călugări, umblând cu intrigi și pescuind favoruri, își făceau rezerve materiale sau introduceau pe ascuns femei în mănăstire.

Un călugăr leneș și neînfrânat ia ucenic un tânăr ascultător dar puțin bolnăvicios pe care părinții lui nevăzându-l în stare să lupte cu greutățile vieții îl dau la mănăstire în speranța că va fi scutit de necazuri, nefiindu-le cunoscute toate aspectele vieții monahale. Ori bietul copil a căzut în gura lupului. Călugărul amintit grăbindu-i moartea prin bătaii și umiliri și astfel bătrânul călugăr după o viață trăită numai cu numele de creștin își dă seama de rezultatul tiraniei sale și-și construiește chilia lângă mormântul fostului ucenic în speranța răscumpărării păcatului său.

În perioada luptelor iconoclastice călugării și femeile au fost cei mai fervenți apărători ai cultului icoanelor de aceea împăratul Leon Isaurul al III-lea îi numește trântori îmbrăcați în negru și pune poporul să jure că nu va avea nici o legătură cu ei, primul care a depus jurământul fiind patriarhul Constantinopolului. În unele cazuri monahii erau de partea poporului în probleme sociale, dar folosind violența se abăteau de la principiul de bază al creștinismului care practică nonviolența. Unii călugări conduc efectiv lupte armate ca de exemplu călugărul Serghie de la Hust, arhimandritul Dionisie și arhondarul Avram apărătorul lavrei sf. Serghie al Rusiei între anii 1610-1611 împotriva polonilor. Un centru mănăstiresc important al Bisericii Răsăritene, a fost și încă este cel din muntele Athos (Grecia) care cuprinde 20 de mănăstiri și 14 schituri. La acest centru s-a găsit și o cronică a românilor scrisă de Gavril Protul. Care a fost istoria acestui centru mănăstiresc?

Cunoaștem că monahismul Răsăritean a avut mai puține șanse de a-și aduna bogății și a se organiza din cauza ocupării multor regiuni creștine de către musulmani, spre deosebire de centrele mănăstirești Catolice care au fost scutite de aceasta și care s-au putut dezvolta în condiții mai bune.

Totuși centrul monastic din Athos cu 6-7000 călugări a obținut dreptul de *autodespotie* sau scoaterea lor de sub orice autoritate laică sau religioasă. Dar să trecem la istoria acestui centru: „Spre Sfârșitul secolului al X-lea trăia în Bizanț un general valoros numit Nikephor Phocas. Ostaș admirabil conducător de oaste neasemuit. Dar sub aparența ostașului rece și cumpătat plin de onoruri și laudă tânjea o inimă dornică de a se apropia de Dumnezeu. Se complăcea în tovărășia călugărilor și ducea o viață de ascet. În acest timp îl întâlnește pe călugărul Athanasios care-i deveni duhovnic și pe care-l purta în toate campaniile militare. După cucerirea Cretei de la Saracini (961) se hotăra să se retragă la o sihăstrie să fugă departe de lume. *Din prada luată din Creta îi dădu lui Athanasios o sumă de-ajuns de mare pentru scopul propus.* Athanasios construi astfel pe una din falezele povârnite ale muntelui Athos, într-un loc ferit, pașnic, mănăstirea mult dorită, iar pentru prietenul său o chilie unde să-și termine viața în rugăciune. Dar Athanasios rămâne dezamăgit. Prietenul său generalul cade în mrejele împărătesei văduve Teofana calificată de un cronicar al vremii, ca fiind cea mai frumoasă, rafinată și seducătoare femeie a timpului respectiv.

Athanasios se deplasează la Constantinopol și-i amintește lui Nikephor de promisiune. El se umilește, plânge, promite că totuși nu-și uită făgăduința, iar călugărul se întoarce la

Athos cu mari daruri și privilegii. Și astfel din credința unui călugăr și a unui general care n-a putut alege două căi și a unei frumoase împărătese, ia ființă pe muntele Athos un mare centru monastic.

La început câteva mănăstiri apoi peste veacuri tot mai mulți principii creștini zidesc mănăstiri ajungând la un moment dat la cifra de treizeci. Pentru Răsărit Athosul a fost un centru important de păstrare și răspândire a cultului, a culturii și a cărților Bisericești Bizantine. (Charles Diehl „Istorie la muntele Athos“ Mag.Ist. Nr. 1/202/ 1984) dar din acest centru au plecat cele mai multe „chipuri de sfinți“ locul devenind o fabrică de icoane, menținând credința în icoane, moaște și relicve sfinte sursă de venituri. Pe lângă aceasta multe mănăstiri din diverse țări Ortodoxe printre care și România erau închinatelor unor mănăstiri din Athos unde trebuiau trimise o parte din venituri. Totuși mănăstirile Ortodoxe nu s-au putut îmbogăți în măsura celor catolice, din cauza jafurilor periodice la care erau supuse de către musulmani.

Apusul pe de altă parte, oferă o altă posibilitate de dezvoltare și afirmare monahismului pe toate planurile; material, social politic și religios. Toate ordinele călugărești sunt sub conducerea papei cu unele excepții când centre universitare sau mănăstiri ca cele din Paris, Cluny, și cistercienii promovau idei care nu întotdeauna concordau cu ale Romei. Un ordin călugăresc odată înființat caută să înființeze cât mai multe mănăstiri în subordinea și cu învățătura sa cu dublu scop, educația și caritatea. Adunarea de venituri are totuși prioritate. Prin daniile mănăstirilor devin mari proprietare de terenuri pe care le arendează țăranilor, la care se adaugă deținerea de iazuri și mori ca sursă de venituri. Pentru starea de înapoiere a țăranilor din vremea respectivă mănăstirile având oameni culți care se pricepeau să selecteze semințe de calitate, sau să dea impuls micii industriei ca morăritul și alte dispozitive de uz gospodăresc, în stare să ușureze munca, erau binevenite.

Pentru început ne vom ocupa de biserica Spaniolă și implicit de mănăstirile „secolului de aur“. Cea de a doua jumătate a secolului al XVI-lea este marcată de o creștere considerabilă a puterii sociale a bisericii Catolice, ca o consecință a creșterii, a sporirii numărului clericilor și a acumulării în mâinile lor a unor bogății funciare care le asigurau venituri considerabile. Două au fost cauzele care-i împingeau pe spanioli spre sacerdoțiu:

În primul rând contrareforma catolică, care a generat ferveare religioasă, iar a doua rațiune a fost cea de ordin material.

Pentru mezinii familiilor nobile pe care sistemul majoratelor îi privează de moștenirea paternă, biserica le oferă o carieră cu atât mai onorabilă cu cât originea lor era mai nobilă, fiindu-le asigurată ascensiunea pe scara ierarhică. Pentru oamenii de condiție modestă intrarea într-un ordin călugăresc le scutește de condiția originii, cei dotați având teren propice de afirmare și nu odată de aici din oameni de condiție umilă, s-au ridicat oameni de valoare în Biserică și stat. Înarmați cu această speranță numeroși țărani depuneau sacrificii enorme pentru a reuși să aibă satisfacția ca măcar unul dintre copiii lor să poată pătrunde prin mănăstiri în universități ca apoi să poată solicita vreun venit canonic.

O altă cauză a fugii la mănăstiri era disprețul pentru munca manuală căutând astfel scăpare din acesta condiție umilă pentru a fi feriți de nevoile zilei de mâine, în 1624 episcopul Badajos scrie că mulți se fac călugări așa cum ar adopta o meserie. Atașamentul față de viața monahală e generată de condiția materială. Un trai comod și mai multă considerație din partea societății.

Numiți padres, onorați, respectați și bine primiți cu bunăvoință peste tot, de la casele celor umili până la puternicii zilei. Bogăția bisericii Spaniole are drept contrapondere o anumită libertate de moravuri la care contribuie condițiile de recrutare a elenului superior. Numirile în înaltele demnități ecleziastice le fac suveranii.

Dacă Filip al II-lea s-a dovedit mai grijuliu în alegerea prelaților, succesorii săi nu mai au aceleași scrupule. Cazul cel mai tipic este cel al infantului Ferdinand al III-lea care a primit pălăria de cardinal la vârsta de numai zece ani. Dar acesta nu avea vocație ecleziastică ci pe cea de soldat, de aceea când a ajuns la majorat s-a remarcat mai mult pe câmpul de luptă decât în slujba altarului.

Mănăstirile din vremea aceea atât din Spania cât și din Franța au devenit loc de destinație și pentru unele femei de neam ales pe care familiile lor le-au destinat mănăstirilor, fără ca ele să-și dorească așa ceva. Mănăstirile fiind numai un paravan pentru a le socoti drept altele decât erau în realitate. Locuințele lor din incinta mănăstirilor erau magnifice. Cei ce voiesc să le viziteze pot pătrunde fără dificultate. Se bucură de pensii mari din partea familiei, au chiar până la patru slujnice și nu odată aceste călugărițe sunt răpite, tot de călugări dar de condiții mai înalte. Cazurile fiind frecvente Filip al IV-lea a dat un decret prin care interzicea orice soi de relații între călugării de ambele sexe, dar proiectul a rămas numai în fază de proiect nefiind publicat cu motivația: „*Nu trebuie să fie create călugărilor condiții mai rele decât celorlalți oameni.*“

Această toleranță e cu atât mai supărătoare cu cât după spusele părintelui Juan de Cabrera mănăstirile devin populate de oameni leneși, vagabonzi incorigibili și cu multe ambiții gata să tulbure pacea și armonia religioasă. (Marcelin Defoumeaux „*Viața de fiecare zi în Spania secolului de aur*“)

Așa cum în Răsărtul Ortodox, curente monahale s-au diferențiat tot așa și în Apusul Catolic, ordinele călugărești au luat diferite direcții. În anul 1086 a fost înființat *ordinul Cartusienilor* la Chartum în sudul Franței de către canonicul de Reims, Bruno cu scopul de a întări disciplina monahală având ca obiectiv evitarea luxului, a lenei și a lăcomiei. Aceștia se hrăneau cu pâine și legume iar ca daruri primeau numai alimente și obiecte necesare scrisului.

Ordinul Carmeliților a fost întemeiat în anul 1156 de cruciatul Berthold de Calabria pe muntele Cârmei din Israel, însă după ocuparea Ierusalimului de către musulmani au fost nevoiți să se refugieze în Europa papa acordându-le titlul de *călugări cersitori*. La un moment dat a fost răspândit zvonul că Sf. Maria ar fi dat egumenului general al ordinului Simeon Atark un veșmânt pentru umeri (scapularul) și că i-ar fi spus că cel ce va muri îmbrăcat în acel scapular va fi scos din purgatoriu de însuși Maica Domnului.

Aceasta a făcut ca veniturile mănăstirii să crească în mod considerabil și vertiginos prin donații de averi de către cei ce voiau să se asigure că în momentul morții lor vor fi îmbrăcați în acel scapular.

Ordinul augustinienilor era o reuniune de mai multe societăți monahale (eremiți) care respectau anumite rânduieli atribuite lui Augustin.

În anul 1209 a fost înființat *ordinul Franciscanilor* de către Francisc d'Asissi care și-a părăsit casa părintească pentru o asceză riguroasă, iar în anul 1212 ia ființă și un ordin feminin franciscan. Francisc moare la vârsta de 44 ani și e canonizat urmare zvonului că în ultimii ani a purtat stigmatele Domnului Isus (Semnul cuielor din palmele și picioarele Domnului Isus și a suliței din coasta Domnului) semne făcute de un serafim în timpul unei rugi fierbinți în extaz. Aceasta fost răsplata strădaniei sale de a fi asemenea lui Hristos, numit pentru aceasta Seraphicus. Apoi pentru ca veniturile mănăstirii să crească s-a răspândit zvonul că haina ordinului ar aduce ușurare în ceasul morții ceea ce a făcut ca mănăstirea să primească mari donații pentru favorul de a primi hainele ordinului și a le păstra pentru ziua morții unor credincioși înstăriți.

Ordinul Dominicanilor a fost înființat în anul 1215 de canonicul Dominic Guzman cu scopul de a aduce viața clerului la un nivel de credincioșie superior, tot pentru a combate lăcomia și luxul lor, ceea ce a diminuat respectul credincioșilor față de slujitorii altarului, dar aceasta i-a atras dușmănia clerului superior și fiindcă poporul îi sprijinea papa i-a luat direct sub oblăduirea sa acordându-le drepturi speciale. Toate acestea nu s-au făcut fără intrigi și lupte ajungându-se la cruzimi nedemne de un creștin cu învinuiri de erezie și arderi pe rug chiar din rândurile ordinelor călugărești în competiție.

În anul 1233 papa Grigore al IX-lea le-a acordat jurisdicția asupra ereticilor pe care au exercitat-o cu o cruzime nemaipomenită atribuindu-li-se epitetul de *câini ai Domnului* (Dominicanes). Dar în lupta contra reformei nu numai dominicanii și au depus eforturi considerabile pentru a o contracara, în anul 1540 luând ființă *ordinul Iezuiților* fondat de Igațiu de Loyola de origine Spaniolă născut în tradiția luptelor cavaleresti.

În anul 1521 e rănit la asediul cetății Pampeluna în lupta împotriva francilor. Internat în spital a avut timp să citească diferite romane cavaleresti și „Viața lui Isus” de Francisc d'Asissi și a lui Dominic Guzman. Dar ceea ce l-a impresionat mai mult a fost o vedenie prin care Maica Domnului i-a spus că și el poate face așa ceva. Își propune să se facă misionar și ca semn de predare face o noapte de pază la icoana Madonei din Biserica Montferrat făcând legământ printr-o îndoită spovedanie. Dar o epidemie face ca el să nu poată pleca la Ierusalim cum și-a propus rămânând la Manresa unde printre alte cărți îi cade în mână și cartea „Urmarea lui Isus” scrisă de Toma de Kempis. Aceasta îl face să se dedea la privațiuni excesive și asceză severă, ceea ce-l face să fie cuprins de scârbă față de lume, propunându-și un plan de câștigare totală a sufletelor pentru Hristos.

Așa s-a născut lucrarea „Exercițiile spirituale” manual de practică a trecerii prin toate treptele care duc la desăvârșire din mănăstirile iezuite pentru formația spirituală a membrilor. Aceasta prevedea pentru fiecare an o perioadă de patru săptămâni de

concentrare spirituală cu următorul program: Se invocă grozăviile păcatului de la căderea îngerilor până la grozăvia Dantescă a chinurilor iadului, pentru ca penitentul să se cutremure de grozăvia păcatului. Apoi și-l închipuie pe Isus pe câmpiile Galileii, iar în a patra săptămână penitentul trebuia să se declare fie pentru Hristos fie pentru Lucifer.

Conducerea superioară o are generalul ordinului, a cărui reședință era la Roma ca al doilea papă ajutat de cinci provinciali și rectori. Ordinul a primit girul papei fiind că regele Portughez Ioan al III-lea avea nevoie de misionari în India. Ordinul iezuiților s-a extins repede datorită unității de conducere și folosire a celor mai practice mijloace. La moartea lui Ignațiu ordinul număra douăsprezece provincii cu peste o mie de membri, în scurt timp punând mâna pe aproape tot învățământul European prin înființarea de universități, colegii și tipografii.

Cu spiritul lor aspru și dominator au pus mâna pe multe biserici și mănăstiri ale altor ordine călugărești, compromițându-se în acțiuni cu caracter politic, economic și chiar cu comerțul de sclavi. Pretenția lor de dominație i-a făcut odioși prin conflictele create în toate domeniile ceea ce i-a făcut pe papa Clement al XIV-lea în 1773 să-i desființeze, după ce multe state un interzis mai dinainte activitatea lor, fiind reactivați în 1814 după căderea lui Napoleon Bonaparte. „Ștefan Bathori voievod al Transilvaniei, după 1575 și rege al Poloniei favorizează catolicismul ceea ce face ca în Cluj, Alba Iulia și Oradea să ia ființă colegii iezuite. Luând proporții reforma religioasă iezuiții sunt chemați să stăvilească Luteranismul care face progrese și în Moldova și a-i atrage la Catolicism, după ce au intrat și franciscanii.

Petru Șchiopul promite papei Alessandro Comulec că nu va îngădui propaganda protestantă, iar comunitatea care se va face vinovată de încălcarea ordinului va da o amendă de o sută de boi. În 1635 Athanasie Rudzinski este trimis să cerceteze plângerea unor credincioși care nu-și amintesc să fi donat ceva ordinului Iezuit prin testament văzându-se deposedați pe nedrept, fiind că părinții iezuiți au scris testamentele amintite în limba latină iar în Românește le-au citit altceva. Pe această cale numai preotul din Cotnari stăpâna patruzeci terenuri de vie chipurile primite prin donație. Prin hotărârea principelui Transilvaniei Sigismug Bathory iobagii din Mănăștur au fost trecuți în stăpânirea colegiului iezuit din Cluj.

Pentru moment țărani s-au bucurat în speranța unei vieți mai bune, dar când vine în control emisarul ordinului iezuit Ștefan Szanto află că rectorul Iacob Wujek zis Vangrovicius i-a silit pe iobagi să lucreze trei zile în șir fără mâncare și băgați în lut și în paie, iar iobagii care s-au bucurat de noii stăpâni constată că mai bine era la cei vechi, iar alții declară că nici sub turci nu au fost așa de chinuți. Despre acest Vangrovicius se spune că era așa de lacom încât a pus să-i confişte unui cerșitor modesta sumă de 3-4 florini pe care acesta îi agonisise. (Theodor Holban „Eșecul tentativei iezuite “Magazin istoric nr 6 /87/1974)

Dar lucrul cu care s-au murdărit cel mai mult ordinele călugărești și în special cel iezuit și dominican a fost acela de a fi făcut parte din tribunalele inchizitoriale. Pentru a înăbuși mișcarea Cathară opusă doctrinei oficiale, pe lângă ordinele monahale a luat ființă

inchiziția (Inquisito) ceea ce înseamnă anchetă-cercetare, un mod de procedură penală inaugurat de papa Lucius al III-lea (1198-1216) și de sinodul al IV-lea Lateran (1215) fiind adoptat de papa Inocențiu al III-lea. În opoziție cu procedura penală Romană de până atunci în uz și în tribunalele bisericesti în care judecătorul acționa numai sesizat de un acuzator oarecare responsabil pentru dovedirea acuzațiilor noua metodă consta într-o anchetă pornită de judecător care purta o discuție în contradictoriu cu acuzatul, astfel judecătorul devenind și acuzator.

Dacă la început acuzatul avea drept la apărarea unui avocat, acest drept s-a redus drastic iar acuzatul nu era pus față în față cu pârâșii săi, ei fiind secreți, (metodă preluată de comuniști când au trimis oameni în pușcării). Dacă cineva reușea să fie pus sub apărarea unui avocat, acesta nu avea alt rol decât să-l „sfătuiască”, pe acuzat să fie de acord cu acuzațiile ce i se aduceau adică să mărturisească *adevărul*, impus de anchetatori. Completul de judecată era format din persoane alese din oraș (preoți, călugări, juriști) devotați inchișitorului pentru că și ei erau supuși unor verificări. În atitudinea față de *eretici* autoritățile clericale au evoluat în cursul timpului de la o relativă indulgență la o asprime din ce în ce mai mare. Baza teoretică și-a găsit justificarea în recomandarea de a se purta cu o temperată severitate cu cei ce încălcau dogmele, soldate cu amenzi și exilări.

De abia în secolul al XIII-lea s-au înmulțit execuțiile *ereticilor* prin ardere pe rug sau spânzurare. Actul oficial de naștere a inchișitiiei sângeroase este socotit a fi scrisoarea adresată în anul 1233 de către papa Grigore al XI-lea către episcopii din sudul Franței prin care îi anunța despre intențiile și metodele sale de a combate *erezia* cu ajutorul dominicanilor și a franciscanilor, dar cu încă doi ani înainte dominicanii primiseră de la Roma titlul de „inquisitores hereticae” pentru Germania așa cum în 1232 același titlu îl căpătase dominicanul Alberic a cărui zonă de activitate era Lombardia.

Drept mulțumire pentru zelul cu care încă din primii ani „*frații cerșitori*” s-au achitat de sarcinile ce le fuseseră încredințate, au primit din partea papei numeroase privilegii devenind din anul 1244 complet independenți de celelalte organizații clericale.

La început curțile de judecată ale inchișitiiei călătoreau din loc în loc invitând pe locuitorii regiunii unde se stabileau să-și *mărturisească păcatele* și să se denunțe reciproc având la dispoziție un interval de grație de o lună pentru care se aplicau pedepse mai ușoare. Copii care-și denunțau părinții erau scutiți de confiscarea averii iar cei *dovediți vinovați* erau condamnați la moarte sau detenție pe viață. Când se ajungea la convingerea că *erezia* a fost într-adevăr stârpită în localitatea respectivă inchișitorii își mutau tribunalele în altă parte, pentru ca mai târziu să fie stabilite tribunale provinciale permanente.

Și acum să revenim la procedura de judecată. Deosebit de complicată în unele împrejurări, era deosebit de simplă în altele adică stabilită în mod empiric după cum o cereau împrejurările sau după cum o *impunea prestigiul* fraților cerșitori. Ancheta se desfășura în cel mai strict secret având un caracter cu totul arbitrar, acuzatul fiind socotit vinovat încă înainte de a fi supus cercetării iar ancheta nu odată dura luni sau ani de zile. Pentru a-l scoate pe cineva vinovat erau folosite cele mai fanteziste pretexte. Înnoptarea

într-un han a cărui proprietar era un protestant, sau trecerea unui curs de apă în barca unui eretic sau a da de pomană ceva unui cerșitor eretic erau capete grave de acuzare.

Dar cel mai periculos lucru era deținerea și citirea Bibliei rezervată numai clericilor căreia ei nu-i dădeau prea mare importanță fiind înlocuită cu tradiția, viețile sfinților nu odată contrafăcute și canoanele bisericești. Nefiind inventat tiparul Biblia rămânea totuși o raritate. La prima înfățișare, învinuitul trebuia să-și ghicească dușmanul ceea ce nu era întotdeauna posibil. Femeile, sclavii, ereticii sau copii nu puteau fi folosiți ca martori în apărarea unui așa zis eretic, dar pentru a fi acuzat un eretic un copil de 7-8 ani era un martor de nădejde ducând la executarea învinuitului.

O mărturie favorabilă învinuitului odată retractată nu mai era luată în considerare în schimb una defavorabilă nu putea fi retractată. Ca martori puteau fi folosiți băieți de la 14 ani, iar fetele de la 12 ani. Ancheta începea cu presiuni morale după care se trecea la torturi prin biciuire, tragere pe roată, arderea tălpilor, turnarea de plumb topit în ochi, urechi sau nări, apoi se trecea la zdrobirea oaselor, picioarelor și a mâinilor până la jupuirea de viu, iar inchiziția a folosit tot arsenalul de suplicii pe care barbaria Medievală o putea pune la dispoziție. În privința *autodafeurilor* părerile sunt împărțite. După unii autodafe ar însemna pronunțarea sentinței care de obicei se făcea în fața unui public cât mai numeros. Acuzatului dându-i-se posibilitatea lepădării de așa zisa erezie, dar chiar dacă cineva de frica morții își dezicea crezul *inchiziția nu cunoștea noțiunea de achitare, socotind lepădarea de erezie în fața morții drept o posibilitate de iertare de la Dumnezeu în viața de dincolo dar nici într-un caz achitare din partea inchiziției.* Apelurile la papă nu erau privite cu ochi buni de către inchizitori care făceau tot posibilul ca aceste apeluri să rămână fără efect.

Una din pedepse era și deshumarea cadavrelor celor excomunicați postum pentru a nu fi profanat pământul cu care ocazie se făcea strigarea: „Cine va face așa, așa va pieri“ Pedepsele aplicate unor decedați aveau drept scop confiscarea averii lor, moștenitorii fiind în pericol de a-și pierde moștenirea pentru că au moștenit un eretic.

Se aplicau și amenzi nu odată arbitrare de aceea papa Inocențiu al IV-lea le reproșează fraților cerșitori că au abandonat legământul de sărăcie, pentru că averile confiscate de la eretici erau împărțite între ordinele călugărești ceea ce ducea la îmbogățirea lor și puternicii zilei (prinți sau regi). Faptul că una din obiective era și deposedarea de averi e dovedit prin faptul că cele mai multe condamnări s-au făcut în regiunile mai bogate ale Franței spre deosebire de nordul Franței care avea locuitori mai săraci și deci tentația era mai mică.

Printre cei mai cunoscuți și sângeroși inchizitori pomenim pe Brenard de Guy care în a sa „Liber sententiarum inquisitori,, arată printre altele că numai în sudul Franței s-au pronunțat 89 sentințe postume împotriva unor persoane decedate în perioade cuprinse între 5-30 ani. Un alt inchizitor intrat în istorie a fost Thomas de Torquemada călugăr dominican (1420-21498) care a dat un cod de legi inchiziției, fiind renumit pentru cruzimea sa. Regii spanioli Ferdinand și Isabela l-au numit prim inchizitor al posesiunilor spaniole (1483) iar în anul 1487 papa inocențiu al VII-lea l-a numit mare inchizitor.

Pe lângă pedepsele care se aplicau *ereticii* era și distrugerea caselor lor, dar fiind că la un moment dat trebuiau distruse localități întregi, s-a procedat numai la distrugerea locașului de cult. În cazul unor vini de mai mică importanță sau în funcție de dispoziția inchișitorilor, se aplicau amenzi, flagelări, pelerinaje sau obligarea la acte de caritate.

Inchișitiia a cuprins toată Europa occidentală și centrală, odată cu descoperirea „Lumii Noi“ extinzându-se dincolo de Atlantic, însă într-o formă mult diminuată și în chip diferit de la o regiune la alta. La 16 Februarie 1658 inchișitiia emite un decret prin care sunt condamnați la moarte toți locuitorii Țărilor de Jos. Zece ani mai târziu Filip al II-lea regele Spaniei a confirmat sentința. Aceasta echivalând cu masacrarea a cel puțin trei milioane de bărbați, femei copii și bătrâni. O misiune de proporții la care s-a înhămat cu entuziasm ducele de Alba. De la numirea sa în trei luni a executat 1800 de persoane.

În luna aprilie a aceluiași an el comunica suveranului său că în ultimele zece zile ale *săptămânii patimilor* vor fi pedepsiți 800 de *eretici* condamnați a fi arși pe rug. Dar când prizonierii s-au dovedit a fi prea mulți, călăii au trecut la metode mai expeditiv, înlănțuindu-i doi câte doi și aruncându-le în apele adânci ale unui râu sau zdrobindu-le coloana vertebrală și lăsându-i să agonizeze pe ogoarele pustiite de invazia Spaniolă.

După câțiva ani când și-a părăsit postul faimosul Ferdinand de Alvarez de Toledo duce de Alba se lauda că omorâse mai bine de 18.000 de persoane dintre care 8000 cu prilejul unei singure execuții care a avut loc la Anvers. Dar sanguinarul guvernator nu a uitat să adauge cu smerenia unui laic : „fără ajutorul sfântului tribunal al inchișitiiei nu aș fi putut duce la capăt o misiune atât de grea. .. (Dominique Peyre „Inquisitio Espagnole,, Trad. Florentina Dolghin Magazin istoric Nr.3/192/ 1983 și Nicolae Miron “Cel mai temut tribunal al istoriei- Inchișitiia,, Magazin istoric nr.7-8 /28-29/1969)

Nimeni nu știe câți *neconformiști* au trebuit să plătească cu viața pentru că nu au fost de acord cu dogmele unei Biserici pe nedrept numindu-se creștină estimările istoriei fiind aproximative socotit între 900.000-1.000.000. Timp de 500 de ani sub pretextul apărării adevăratei credințe din ordinul direct al celui care se intitula vicarul lui Hristos, executorii preoți și călugări ajutați de stat , au întrecut cu mult cruzimile Romei imperiale în cei 300 de ani, în a-i tortura și ucide pe adevărații creștini.

Inchișitiia a trecut ca un uragan peste Europa și mai puțin peste ocean lăsând în istoria creștinismului o pată groaznică ce nu poate fi ștearsă. Dușmanii Evangheliei confundând creștinismul cu cei ce s-au intitulat urmașii lui Hristos și ucigând în Numele lui Hristos s-au folosit de aceste comportări criminale pentru a acuza creștinismul de tiranie, atât revoluționarii francezi cât și comunismul, căutând prin această să justifice și crimele lor.

Pe lângă ordinele monahale cu caracter pur religios, cu ocazia cruciadelor au luat ființă și cele cu caracter mixt care în mod direct au combinat propovăduirea Evangheliei cu purtatul săbiei. Acestea au fost:

1 .Ordinul Ioaniților.

2. Ordinul Teuton și

3. Ordinul Templierilor

1. În anul 1048 comercianții italieni din Amalfi au zidit la Ierusalim o clădire pentru găzduirea pelerinilor și a bolnavilor iar spre sfârșitul secolului al XI-lea personalul deservent s-a transformat în asociație cu legământ monahal al „*Fraților ospitalieri* „. În anul 1118 această asociație s-a transformat în ordin militar pentru apărarea creștinilor împotriva mahomedanilor sub denumirea de *ordinul ioaniților*. Odată Ierusalimul ocupat de mahomedani s-au refugiat în Transilvania ca în anul 1310 să se refugieze în insula Rhodos. Alungați și de aici de mahomedani s-au stabilit în insula Malta de unde au fost goniți de Napoleon Bonaparte. Sediul acestui ordin se află în Germania și se ocupă cu probleme de caritate, după revoluția din România din 1989 au început prin a ajuta și spitale din România.

2. *Ordinul Teuton* a luat ființă tot în Israel în 1190 numit inițial „*Ordinul ospitalierilor germani*“ Invazia musulmană i-a obligat și pe dâșii să se refugieze în Europa. Andrei al II-lea le-a dăruit posesiuni în regiunile apusene ale Moldovei mutându-i apoi în Sudul Transilvaniei cu obligația de a lupta împotriva cumanilor păgâni. În anul 1226 acceptă propunerea împăratului German de a creștina triburile din Prusia răsăriteană, misiune pe care au dus-o la îndeplinire într-o manieră proprie și eficientă din punct de vedere militar și politic dar nedemnă de un creștin. I-au exterminat pe toți locuitorii regiunii respective aducând în loc coloniști germani. (1228-1283)

În anul 1309 ordinul se mută la Marienburg de unde au supus Lituania. Puterea lor scade după înfrângerea de la Tannenburg (1410), iar în anul 1525 intră sub suzeranitatea Poloniei. Transformă teritoriul Lituanian în teritoriu ereditar după care au trecut la luteranism.

3. *Ordinul Templierilor* a luat ființă tot la Ierusalim în anul 1118, de către cavalerii Francezi în același scop ca și celelalte două ordine, numele venindu-le de la prima lor reședință care a fost stabilită pe locul Templului lui Solomon și tot din același motiv ca și celelalte ordine au trebuit să părăsească Ierusalimul în anul 1291.

O parte din membri ordinului se puteau căsători cu condiția ca după moarte o parte a averii lor să intre în patrimoniul templierilor. În anul 1410 papa a oferit ordinului o uniformă specială pe care era cusută o cruce roșie. Erau împărțiți în: cavaleri (nobilii), frați, servanți și preoți. În cazul unui pericol trebuiau să primească lupta în orice condiții fără să se aștepte la un ajutor de undeva.

Treptat bogăția pe care au acumulat-o i-a făcut să devină bancherii pelerinilor. Stăpâni a unor vaste domenii au început să se amestece în disputele feudale ale vremii ceea ce le-a fost fatal. Templul din Paris era o bancă atât de puternică încât regele Franței făcea adesea apel la ea până în anul 1307 când regele Filip cel Frumos (1265-1314) s-a văzut stânjenit de prezența ordinului și a socotit că monarhia se va întări dacă le va confisca averile. În vederea atingerii scopului propus monarhul a trecut fățiș la atac. (H. Dumitru)

Le interesează un proces prin care sunt acuzați de lepădare de credință și injurii aduse lui Hristos, pretextul fiind că în relațiile cu mahomedanii evitau forța folosind diplomația. La sinodul din Vierme (1311-1312) papa Clement al V-lea decretează dizolvarea ordinului. În seara zilei de 18 martie 1314 marele maestru al ordinului Jaques Bernard de Molay al XXII-lea maestru al acestui ordin, Geofroi de Charnay comandorul ordinului din Normandia și după câte se pare și un al treilea demnitar al ordinului au fost arși pe rug, în timp ce Filip cel Frumos rezemat de fereastra unei încăperi a Luvrului aștepta calm epilogul celei mai mari operațiuni din timpul domniei sale. Dar o lună mai târziu murea papa Clement al V-lea și tot în cursul aceluiași an Filip cel Frumos moare ucis accidental la o partidă de vânătoare.

În câteva luni ieșeau din arenă protagoniștii principali a unui proces care a durat șapte ani. (Oana Busuioceanu „Comoara Templierilor,, Magazin Istoric 6/87/ 1974)

După cum vedem cele trei ordine aveau origini diferite, Italiană, Germană și Franceză, dar toate având aceeași motivație. Cu timpul aceste ordine și-au pierdut caracterul lor militar, rămânând doar cel onorific.

Istoria ne arată că sub pretextul *apărării adevăratei credințe de erezii*, sau având motivații sociale, călugării nu odată au condus războaie armate ceea ce nu corespunde cu spiritul creștin autentic. Călugării devenind un element deosebit de turbulent. (Jean Delumeau) în legătură cu turburările din Provența în secolul al XVI-lea și altele, putem vedea din istorie că nu-i răzcoală la care să nu vezi călugări cordilieri, capucini, carmeliți sau dominicani care redactau cele mai drastice și aspre moțiuni și dând primele lovituri în timpul masacrelor.(G Lambert „Histoire des Guerres de religion en provence,,) La Rouen în 1560 preoții urmași de enoriași defilează pe străzi în procesiunea „*Corpus Domini*,, Refomații care stau la geamuri refuză să se închine la trecerea *sfintelor sacrameinte*,, (e vorba de ostia sau pâinea sfințită la catolici care se purta în procesiune). Aceasta face ca mulțimea catolică să năvălească în casele lor și să le devasteze.

La Orange în februarie 1571 predicile incendiare ale călugărilor cerșitori au drept urmare masacrarea hughenotilor timp de unsprezece zile. (J. Estebe „Togasin,, pag.98-99) în ziua de 25 august 1572 când sosește vestea măcelului parizian din noaptea Sf. Bartolomeu mulțimea catolică e asmuțită de un oarecare predicator al regelui numit Sorbin, un turbulent și ignorant doctor al Bisericii Romane la insistențele căruia catolicii năvălesc în casele protestanților spre a-i măcelări. În același an la Bordeaux (20 sept. 1572) într-o predică ținută de Sf. Mihail iezuitul Ed. Anger se miră că orașul n-a urmat exemplul capitalei de a-i ucide pe hughenoți și-l acuză pe guvernator că doarme lângă târfa lui vestind apropierea imperiului morții. Predica lui aprinde pulberea. Măcelul începe la 3 Oct. 1572. În multe cazuri *lătrătorii catolici* după expresia unor istorici acuzau tribunalele de slăbiciune în atitudinea lor față de eretici.

O latură mai puțin importantă a mănăstirilor era și aceea de a fi folosite ca închisori, ca loc de pedepsire a celor vinovați de a fi încălcat canoanele bisericesti. Hus și Jeronim înainte de a fi arși pe rug au fost închiși în beciurile unei mănăstiri din Consanța (Elveția/ *Dacă Sf.Ap.Pavel condamnă pe cei ce opresc căsătoria călugării o iau în sens invers.*

Condamnă căsnicia justificându-și propriul celibat cu argumente nu tocmai creștine sau Biblice. Așa procedează Roger din Caen care afirma în secolul al XI-lea: „Crede-mă frate! (zicea el) Toți bărbații însurați sunt nefericiți. Cel care are o nevastă slută se scârbește de ea și o urăște. Dacă-i frumoasă se teme grozav de berbanți. Frumusețea și virtutea nu se împacă. Vezi o nevastă că-și dezmiardă bărbatul drăgăstos și-l acoperă cu dulci sărutări iar în tăcerea inimii ei dospește veninul.

Și acum să ne întoarcem puțin la țara noastră România. La 13/25 decembrie 1863, Mihail Cogălniceanu prezenta în parlament „*Legea secularizării averilor mănăstirești*„. Cum s-a ajuns aici? Mulți dintre domnitorii și dregătorii țărilor Române au ridicat s-au înzestrat locașuri de închinare, ca apoi să le închine patriarhiilor din Constantinopol, Ierusalim, Alexandria, Antiohia sau muntelui Athos. Scopul acestor închinări era asigurarea dăinuirii ctitoriilor împotriva vicisitudinilor politice interne sau pentru preîntâmpinarea unei rele gospodării, totodată punându-le sub o autoritate ecleziastică superioară pentru a le ridica prestigiul. Forurile cărora li se închinau mănăstirile aveau obligația de a le asigura continuitatea și totodată facerea unor acte de caritate prin întreținerea de aziluri, spitale, înzestrarea fetelor sărmene, sau ajutorarea săracilor. Iar ceea ce rămânea urmare acestor acte de caritate revenea forurilor cărora li s-au închinat mănăstirile.

Dar cu timpul lucrurile au luat altă întorsătură. Forurile în cauză cereau sume și bunuri cât mai multe, la data secularizării averilor mănăstirești, teritoriul României era al mănăstirilor în proporție de 25,6%

Din cartea „Viața mea“ scrisă de Toader I. Ștefan aflăm că o moșie a satului Ghindoani-Neamț, aparținea mănăstirii Sf. Spiridon din Iași, iar călugărul loasaf era administratorul ei arendând-o țăranilor. Aceștia la rândul lor aveau un consiliu de conducere. Din păcate acest consiliu de conducere după ce primește banii de la țăranii nu-i predau lui loasaf. Acest loasaf prieten cu boierul îi cere ajutorul pentru a scoate banii iar oamenii sunt duși în casa președintelui și astfel pornesc represaliile.

Parohul satului Ghenadie e de față și el și e primul care-i ia în primire și-i lovește. Despre acest preot oamenii spuneau că e un drac sub mantie preoțească și care sub influența băuturii îi chinuie pe țăranii. Încăleca pe om obligându-l să meargă în patru labe și în loc de frâu îl strunea de mustăți de-i curgeau lacrimile omului. Aici autorul își pune întrebarea cu ce au greșit țăranii și constatarea e că la acești slujitori ai bisericii sub rasa de călugăr sau preot se ascundea un suflet de câine. Nu spun că în toate cazurile relațiile dintre țăranii și fețele mănăstirești se terminau în stilul de mai sus dar am ales un episod cam tragi-comic care pentru starea de înapoiere a țăranului român din trecut era posibilă.

Și acum să revenim la momentul secularizării averilor mănăstirești. Prin regulamentul organic se prevăzuse că mănăstirile închinare vor contribui cu un sfert în veniturile lor la cheltuielile statului. Dar la începutul domniei lui Alex. I. Cuza mănăstirile din Moldova datorau statului 1.466.250 lei, iar cele din Muntenia 19.490.124 lei în total 20.956.644, leul având valoare mare la aceea dată. Domnitorul Cuza și guvernul său s-au gândit să răscumpere aceste mănăstiri pentru țară de aceea le-au oferit 80.000.000 lei din care să se scadă datoriile către guvern. Mai dădeau zece milioane pentru înființarea unei școli la

Constantinopol indiferent de confesiunea solicitanților dar fără succes. Monahii bazați pe ajutor străin au refuzat oferta.

Statul Român reia tentativa oferindu-le 150.000.000 lei, dar nici de data aceasta călugării n-au cedat. Aceasta a făcut ca statul să recurgă la soluția extremă, secularizarea averilor mănăstirești indiferent dacă ele au fost sau nu închinare centrelor ortodoxe importante din afara țării. (Const. și Dinu Giurescu. – „Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi“) Dar secularizarea averilor mănăstirești, nu a fost o acțiune cu caracter pur românesc și alte state procedând la fel aceasta motivat de faptul că, cu tot votul de sărăcie, depus de călugări mănăstirile au devenit forțe care se considerau în măsură să ia decizii nu întotdeauna pe placul autorităților.

În Grecia averile mănăstirești au trecut în patrimoniul statului în anul 1830. Mănăstirea Sinai s-a întreținut mult timp din posesiunile răspândite prin peninsula Sinaitică, Creta, Cipru Basarabia, Grecia precum și din darurile mănăstirilor din țara noastră. Dar odată cu secularizările de averi mănăstirești din țările respective, veniturile multor mănăstiri au scăzut rămânându-le ca bogăție patrimonială odăjdii și odoare vechi cu caracter istoric multe dintre ele dăruite de diverși regi sau voievozi din țările române.

În Anglia mănăstirile au primit o grea lovitură în anii 1529-1536, prin aceasta resimțindu-se și scaunul papal pentru că mănăstirile din Anglia erau surse mari de venituri. La conducerea acestor mănăstiri erau instalați străini mai ales italieni, parlamentul Englez ne mai putând admite această stare de lucruri care prezenta două surse de neînțelegere, una de factură religioasă și alta politico-financiară a procedat la confiscarea acestor averi în folosul statului.

Pe scurt aceasta ar fi originea și istoria monahismului. Nu putem spune că în ideea de monahism totul e rău ci există și părți pozitive în activitatea mănăstirilor. Dar unde se oprește binele și începe răul? Părerile vor fi totdeauna pro și contra.

Cert este că monahismul își are originea în religiile asiatice în care omul pentru absolvirea de păcate și pentru stoparea reîncarnărilor trebuie să se supună unor drastice penitențe.

Cu totul diferită e concepția creștină despre Mântuire care nu a luat ființă ca un curent ascetic. În creștinism iertarea e oferită în dar de Domnul Isus Hristos, plata păcatelor noastre fiind plătită pe Golgota, iar faptele bune nu se fac pentru a fi mântuit ci sunt o dovadă a schimbării caracterului celui mântuit o dovadă a mântuirii. Dumnezeu nu poruncește monahismul iar Sf. Ap. Pavel condamnă această concepție atunci când e impusă, pentru că aceasta nu asigură nici mântuirea nici sfințirea în toate cazurile.

Capitolul XI

PREOȚIA Prefață.

Odată cu edictul de toleranță dat de Constantin cel Mare în anul 313 și apoi forțarea păgânilor cu ajutorul statului să treacă la creștinism, acțiuni întreprinse de împărații bizantini Teodosius după anul 395 și a împăratului Justinian cel Mare după anul 527, *s-a pus problema îmbunătățirii cultului*, aceasta pentru a le compensa păgânilor pierderea fastului templelor ce le-au fost dărâmate.

Se înființează din nou funcția de slujitor al altarului, preoții sunt îmbrăcați în costumație diferită de cea a restului credincioșilor, lumânările, tămâia și apa lustrală păgână concretizată în apa sfințită, e din nou introdusă în locașurile de cult, iar teatralismul grec e concretizat prin introducerea liturghiei.

Citind Biblia vedem că odată cu răstignirea Domnului perdeaua din lăuntru a templului rupându-se de sus până jos, a desființat taina altarului și a slujiri de după perdea, dând posibilitate oricărui credincios să devină propriul său preot cu posibilitatea adresării directe către cele ce e **Marele Preot** al mântuirii și mărturisirii noastre, Domnul nostru Isus Hristos.

Cu acest prilej în creștinism dispăre funcția de preot ca slujitor al altarului bisericile creștine ale veacului Evanghelic și apostolic fiind conduse de bătrâni care în calitatea de priveghetori, (episcopi) aveau datoria păstoririi bisericilor.

Cum s-a ajuns din nou la funcția de slujitor al altarului, vom vedea în cele ce urmează.

Autorul

PREOȚIA

„Îmi veți fi o împărăție de preoți și un neam sfânt.“ (Exod. 19.6)

„Și voi, ca niște pietre vii, sunteți zidiți ca să fiți o casă duhovnicească, o preoție sfântă și să aduceți jertfe duhovnicești plăcute lui Dumnezeu, prin Isus Hristos.“ (1 Petru 2.5)

Una din cele mai deosebite atribute sădite de Dumnezeu în om este *conștiința*, tribunalul lui Dumnezeu în om, ceea ce-l face deosebit de toate celelalte viețuitoare. Facultatea de a face deosebire între bine și rău, între ceea ce este drept și ceea ce este nedrept, îl face pe om să ajungă la ideea de Dumnezeu, Ființa Supremă care coordonează toate lucrurile potrivit cu planul Său în stare să cheme la judecată pe cei ce-I încalcă voia (Rom. 2.14-15).

Acesta este unul din cele cinci moduri prin care Dumnezeu s-a făcut descoperit oamenilor, (*Creator în natură /Ps.19.1; Rom. 1.19-20/*), *Judecător în conștiința omului /Rom. 2.14-15/*, *Conducător în istorie / Ps.33.10 /*, *Adevăr în Scripturi /Ps.33.4/*, *locuind printre oameni în Hristos /Col. 1.19-20/*).

Izgonit din Eden omul a pierdut legătura cu Dumnezeu care venea în grădină în răcoarea zilei pentru a comunica cu făptura Sa. De aici înainte Dumnezeu devine inaccesibil omului cu toate că omul simte nevoia unei părtașii cu Creatorul său. Dar cum? Dumnezeu când l-a creat pe om nu i-a impus un mijlocitor. În relațiile Sale cu Adam, El voia să fie direct și nemijlocit în legătură cu creatura Sa. De aceea Adam nu și-a construit locaș de rugăciune și nici nu și-a căutat un slujitor al altarului casei pentru că la început religia era casnică. Bătrânul familiei era și preotul ei cinstirea lui Dumnezeu fiind de factură personală, de aceea îi vedem pe Abel și pe Cain aducând fiecare jertfa sa personal lui Dumnezeu.

Pierzând legătura cu Dumnezeu omul și-a creat divinități potrivit cu puterea sa de înțelegere. Și-a făurit zei specializați în diferite domenii, și ascunși sub diferite manifestări ale naturii, instituindu-se mai târziu și un cult al strămoșilor (Lari sau penai).

După ce l-a lăsat o perioadă omul a rămas singur, lăsându-i-se ca tribunal conștiința, Dumnezeu i se descoperă lui Avraam. Un Dumnezeu ce nu poate fi reprezentat de nici un sculptor sau pictor. Dumnezeu Atotputernic, Atotprezent, Atoateștiutor, un Dumnezeu care face tot ce vrea în cer și pe pământ, putând interveni oricând în viața făpturii Sale. De aici înainte religia ia un alt curs. Avraam are un Dumnezeu care nu e capricios. Nu ceartă fără încetare și nu ține mânia pe vecie. Și-a arătat puterea când în mânia sa a dat potopul sau a nimicit Sodoma și Gomora, nimicind colectivități întregi cu suflarea gurii sale, dar n-o face în fiecare zi, ci în fiecare zi și-a întins mâinile spre un popor care refuza să asculte glasul Său. Iar atunci când le pedepsea iar poporul cerea îndurare se întorcea din mânia Sa și le dădea din nou odihnă.

În schimb păgânii și-au făurit zei după chipul și asemănarea omului, zei capricioși instabili care nu cereau sentimente ci numai ritualuri, forme. Din Triada Gaelică putem afla concepția grecilor despre divinitate: *„Noi oamenii trebuie să suferim. Am vrea să potolim o divinitate care nu poate fi îmblânzită. Însuși zeul nu poate face bine celui rău.“*

Frica de zei a creat mijlocitori, slujitori ai altarului și sfinți ocrotitori, singurii în măsură să intervină în fața zeilor în favoarea omului, a solicitantului.

Alta e concepția lui Dumnezeu despre relația sa cu omul. Chiar la ieșirea din Egipt Dumnezeu își exprimă opțiunea Sa în relația cu poporul ales: *„îmi veți fi o împărăție de preoți și un neam Sfânt.“* Nu unul nu o sută, nu o mie. Toți. La început religia era casnică bătrânul casei fiind și preotul casei. Bătrânul casei aducea jertfele convenite divinității de care aparținea. Dacă patriarhii biblici, Avraam, Isaac și Iacov o făceau și își binecuvântau copiii înainte de a muri, și păgânul Laban socrul lui Iacov, era un preot al casei, Rahela producând puțină încurcătură în familie furându-le idoli.

Cu timpul înmulțindu-se populația, religia se diversifică. Pe lângă religia casei e instituită și religia cetății. Teama de zei și teama de a nu fi pe placul lor prin starea sau prezența solicitantului, a dus la ideea de a se institui o categorie de oameni care să mijlocească prin jertfele și ruga lor pentru restul muritorilor.

în ce privește monoteismul evreiesc este un monoteism absolut. Nu exista un cult al morților al strămoșilor sau al eroilor. Cultul lor era un cult practicat în mijlocul naturii create de Dumnezeu, văzută în măreția ei, de aceea sufletul lor era aproape de Dumnezeu. Iacov își odihnește capul pe o piatră, Dumnezeu i se arată. El rămâne impresionat și declară. *Aici este casa lui Dumnezeu, aici este poarta cerurilor.* (Gen.28.16-17) La muntele Sinai (Horeb) Dumnezeu vrea să vorbească poporului Său prin viu grai. Dar poporul se îngrozește și-i cere lui Moise ca să nu le mai vorbească Dumnezeu direct ci prin Moise, ei luându-și angajamentul de a-L asculta. „*Domnul Dumnezeul tău, îți va ridica din mijlocul tău, dintre frații tăi un prooroc ca mine: să ascultați de el! Astfel va răspunde la cererea pe care ai făcut-o Domnului. Dumnezeului tău, la Horeb. În ziua adunării poporului când ziceai: ..Să nu mai aud glasul Domnului. Dumnezeului meu și să nu mai văd acest foc mare, ca să nu mor“.* (Deut. 18.15-16)

De aici înainte preoția ia o mare amploare, iar Dumnezeu le stabilește două atribute de mare valoare. Prima de a învăța pe popor legea și a doua de a aduce jertfe și a mijloci pentru popor. Pentru aceasta Dumnezeu nu le dă moștenire în Israel sursa lor de întreținere fiind altarul.

Odată instituită preoția s-au stabilit și reguli stricte pentru preoți cu perioade de sfințire și diferite spălări pentru a intra curat la locul de slujire din toate punctele de vedere, încălcarea acestor reguli fiind aspru pedepsite.

Doi fii a lui Aaron sunt arși pe loc pentru că au adus în cortul întâlnirii foc străin, iar împăratul Ozia pentru îndrăzneala de a face o lucrare preoțească prin aducere de tămâie în Templu e umplut de lepră.

Instituția preoțească deține un rol important în relația om-Dumnezeu și cu toate că ei au fost consacrați lucrării prin ungerea cu ulei sfințit, în ființa lor tot oameni supuși greșelilor au rămas.

Fii lui Samuel nu mai calcă pe urmele tatălui lor. Preoții nu-și fac datoria de aceea proorocii îi mustră aspru. Ieremia constată că proorocii prorocesc neadevăruri iar preoții stăpânesc cu ajutorul lor. Mica îi mustră pe preoți că învață poporul pentru bani, iar Ezechiel îi mustră aspru pe păstorii lui Israel (Preoții, prooroci și căpeteniile) pentru că ei caută folosul lor.

Totuși la evrei încă o perioadă îndelungată religia se practica și în cadru familial personal. Manoah, Ghedeon, Elisei, oameni deosebiți care în momente deosebite, nu au apelat la un slujitor al altarului ci și-au adus singuri jertfa.

Din cartea proorocului Ezechiel cap. 34 putem afla de ce Dumnezeu era supărat pe păstorii lui Israel. Acești păstori se pășteau pe ei înșiși. Mâncau grăsimea oilor, se îmbrăcau cu lâna lor, dar nu întăreau pe cele slabe, nu legau rana celei rănite. Nu aduceau înapoi pe cea rătăcită le lăsau de izbeliște să rătăcească risipite pe toată fața țării. Beau apă limpede dar tulburau apa destinată oilor. Au izbit cu coasta și cu umărul izgonind oile slabe

De aceea Dumnezeu spune: „Iată voi îngriji eu însumi de oile Mele și le voi cerceta“ și va face El însuși lucrarea pe care n-au făcut-o păstorii lui Israel și aceasta a promis că o va face prin robul Său David. adică Domnul nostru Isus Hristos. Și la timpul hotărât Păstorul cel Bun a venit la ai Săi și ai Săi nu L-au primit. Și nu numai atât ci l-au dat morții ca să se împlinească Scripturile, Domnul Isus odată răstignit, pământul s-a cutremurat iar perdeaua din lăuntru a Templului s-a rupt de sus până jos.

Pentru moment nu s-a înțeles lucrarea Dar Dumnezeu a voit ca prin prigonitorul Saul să fie dezvăluită și această taină de aceea el spune: “Astfel dar fraților, fiindcă prin sângele lui Isus avem o intrare slobodă în Locul prea sfânt. pe calea cea nouă si vie pe care ne-a deschis-o El, prin perdeaua din lăuntru adică trupul Său și fiind că avem un Mare preot pus peste casa lui Dumnezeu să ne apropiem cu o inimă curată, cu credință deplină cu inimile stropite și curățite de un cuget rău și cu trupul spălat cu o apă curată,, (Evrei 10. 20-22).

De aici înainte slujba de slujitor al altarului dispare. Ceea ce preoții vechiului Legământ n-au reușit să facă cu poporul Israel în Vechiul Legământ, o face Bunul Păstor și Marele Preot, în Noul Legământ, la care Petru apostolul zice; “Și voi ca niște pietre vii, sunteți zidiți ca să fiți o casă duhovnicească, o preoție sfântă și să aduceți jertfe duhovnicești lui Dumnezeu prin Isus Hristos., (1 Petru 2.5) iar Ioan apostolul în insula Patmos exclamă: „Și a făcut din noi o împărăție de preoți pentru Dumnezeu Tatăl Său“ (Apoc. 1.6).

De aceea, creștinii veacului apostolic nu și-au mai căutat mijlocitori printre oameni și nici nu și-au clădit altare încredințați fiind că există un Mare Preot, care stă la dreapta Tatălui, ca să mijlocească pururea pentru ei.

Domnul Isus le spunea apostolilor Săi că se va întoarce la Tatăl. Apostolii au început să ridice problema unui lider. Cine să fie cel mai mare între ei? “Pentru ca ei să înțeleagă noul fel de a lucra Domnul Isus, a ajuns până acolo ca să le spele picioarele pentru a le arăta cât de completă trebuie să fie slujirea și până unde trebuie să ajungă un bun lucrător. Apostolii au înțeles lecția de aceea după înălțarea Domnului la cer nu și-au mai ales un lider ci au lucrat în consiliu. Iar atunci când a fost convocat primul congres (adunare), lucrările nu au fost conduse de Sf. Apostol Petru, după cum se susține că el prin vârsta sa a ajuns liderul celorlalți apostoli ci le-a condus Iacov fratele Domnului, iar la încheierea lucrărilor prima circulară creștină către biserici a fost semnată de apostoli presbiteri și frați.

Domnul Isus tocmai pentru aceasta a venit. Ca să schimbe o starea de lucruri care nu mai corespundea cu planul lui Dumnezeu. SfAp.Pavel arată că Domnul Isus s-a născut dintr-o seminție care n-a slujit niciodată altarului, deci nu era de neam preoțesc, arătând că de aici înainte preoția nu mai e ceva ereditar.

Preoției Vechiului Legământ și cei ce o susțineau, li se conferea o poziție mai înaltă și o separație între credincioși, printre cărturari și farisei fiind și preoți. De aceea Domnul Isus e nevoit să-i mustră aspru de tot: „Cărturarii și fariseii șed pe scaunul lui Moise. Deci

toate lucrurile , pe care vă spun ei să le păziți, păziți-le; dar după faptele lor să nu faceți. Căci ei zic dar nu fac. Ei leagă sarcini grele și cu anevoie de purtat și le pun pe umerii oamenilor, dar ei nici cu degetul nu vor să le miște. Toate faptele le fac ca să fie văzuți de oameni. Astfel își fac filacteriile late își fac poalele veșmintelor cu ciucuri lungi; umblă după locurile dintâi la ospete și după scaunele dintâi în sinagogi; le place să le facă oamenii plecăciuni prin piețe și să le zică „Rabi! Rabi!„, (Matei 22.1-7).

Elita religioasă a timpului se complăcea în a umbla în filacterii late și poalele veșmintelor cu ciucuri lungi pentru a-i deosebi de ceilalți. și câte altele combătute de Domnul Isus. De aceea Ernest Renan în „Viața lui Isus„, spune: „*El (Isus) a propovăduit un cult curat, o religie fără preoți și fără practici externe, toate întemeiate pe simțămintele cugetului, ale sufletului, pe intimitatea cu Dumnezeu. Niciodată nu a fost cineva mai puțin preot (pe scară ierarhică) ca Isus. Niciodată mai vrăjmaș al formelor care înăbușe religia sub pretextul de a o ocroti„.* Și acum să ne întoarcem la spiritul creștinismului primar Evanghelic. În ce privește locașurile de închinare nu se poate vorbi despre o arhitectonică specială sau decorație adecvată din cauza prigonirilor, pentru că ei știau că unde sunt adunați doi sau trei în Numele Domnului Isus, El era cu ei. De aceea pentru ei nu era important locul ci părtășia frățască în unirea duhului.

Care era organizarea Bisericii în primele secole creștine? Noi vedem că în toate cazurile se vorbește despre prezbiteri (bătrâni) pentru că antichitatea în general și spiritul evreiesc biblic în special dădea mare importanță instituției bătrânilor. De aceea vedem că pe lângă celelalte categorii de vrăjmași ai Domnului Isus farisei, saducheii, cărturarii vedem că erau implicați și bătrânii iudeilor care aveau un cuvânt de spus în orice domeniu.

Biserica creștină în prima fază nu s-a separat de societatea iudaică de aceea evanghelistul Luca zice că ei erau nelipsiți de la Templu, ca apoi să devină o piedică în calea mântuirii neamurilor, urmărind combinarea iudaismului cu creștinismul ceea ce a facilitat spiritul iudaizant contrar descoperirii lui Pavel apostolul neamurilor. (Gal.2.11-13; 4.10; 6.12; Fap.21.20-21) În ce privește organizarea bisericească nu s-au abătut prea mult de organizarea sinagogii, bătrânii fiind animatorii tuturor lucrărilor. Dar colaborarea era mult lărgită în toate domeniile. Cuvântul Domnului este propovăduit. Neamurile vin la pocăință, Petru fără voia lui intră în casa lui Corneliu un netăiat împrejur, o parte sau cea mai mare parte a bisericii preponderent iudaice se scandalizează. Pavel și Barnaba se deplasează la Ierusalim special pentru a rezolva problema, adresându-se apostolilor și prezbiterilor. Ce e de făcut ? Ce se poate cere de la neamuri ? Să se supună prescripțiilor legii? Ce reguli li se pot impune? în acest scop e convocată o mare adunare care a ajuns la un acord, iar hotărârea a fost luată în deplină înțelegere de către apostoli, prezbiteri și frați, care au emis și prima circulară a bisericii Creștine.

Deci nu patriarhi, nu mitropoliți sau episcopi, ci printre ei erau ;j frați care nu aveau titluri dar erau plini de râvnă pentru Evanghelia. În momentul înființării unei biserici apostolii rânduiau prezbiteri care să conducă treburile bisericești în continuare. Tit e lăsat în Creta și apostolul Pavel îi amintește în epistolă rostul rămânerii sale acolo: „*Te-am lăsat în Creta să pui în rânduială ce mai rămâne de rânduit și să așezi prezbiteri în*

fiecare cetate, după cum ți-am poruncit,, (Tit 1.5) în ce privește ierarhiile bisericii primare, ele erau foarte slab conturate.

Primii aleși erau presbiterii (bătrânii). Aceștia își asociau diaconi (slujitori) pentru treburi administrative și ajutorare printre care și femei ca de exemplu diaconița Fivi din portul Corintean Chencrea. Iar pentru răspândirea mai eficientă a Cuvântului, presbiterii își asociau la lucrarea prooroci, evangheliști și învățători.

Studiind cu atenție cuvântul lui Dumnezeu, vedem că păstoria nu era o demnitate prin alegere ci trebuia neapărat să fie o calitate înăscută a celor ce conduceau bisericile. Sf.Ap.Pavel în drum spre Ierusalim ajunge la Milet. De acolo îi cheamă pe presbiterii din Efes într-o întâlnire de adio(cuvântul *adios* în limba latină, înseamnă a-l lăsa pe cineva în grija lui Dumnezeu și nu despărțire veșnică) cu care prilej le spune: „Luați seama dar la voi înșivă (*capresbiteri*) și la toată turma peste care v-a pus Duhul Sfânt episcopi (*priveghetori*), ca să păstoriți Biserica Domnului, pe care a câștigat-o cu însuși sângele Său. “(Fap.20 28)

Vedem aici o triplă demnitate și calitate cerută presbiterilor: *a fi cu luare aminte asupra lor* și asupra turmei credincioșilor peste care i-a pus Duhul Sfânt *episcopi* (priveghetori) ca s-o *păstorească*. Deci păstoria le revenea prezbiterilor. Unul dintre primi păstori numiți în Biserică poate fi Petru apostolul. La Marea Tiberiadei Petru e reintegrat colegiului apostolic, cu misiunea de a paște (păstoria) mielușei, oițe și oi. Sf.Ap.Petru s-ar fi putut mândri cu acest titlu dar el a renunțat la aceasta de aceea el spune: „*Căci erați ca niște oi rătăcite. Dar v-ați întors la Păstorul și Episcopul sufletelor voastre.,*” (adică la Hristos) iar despre sine spune: “*Sfătuiesc pe presbiterii dintre voi, eu care sunt un presbiter ca și ei, un martur al patimilor lui Hristos și părtaș al slavei care va fi descoperită.,*” (1 Petru 2.25; 5.1) arătând ce se cere de la un presbiter, felul lui de a lucra, „*Și Când se va arăta Păstorul cel mare, veți căpăta cununa care nu se poate vesteji, a slavei.,*” (1 Petru 5.4).

Din cele de mai sus putem vedea că slujbele bisericesti ale veacului apostolic erau foarte slab conturate fiecare credincios simțind chemarea și datoria de a face ca lucrarea Domnului să propășească, de aceea cei ce i-au investit și trimis în lucrare pe Barnaba și Saul din Biserica Antiohiei nu au fost nici măcar presbiterii sau comitetul Bisericii ci câțiva prooroci și învățători cărora Duhul Sfânt le-a zis să-i pună deoparte (să-i investească) pe Barnaba și Saul în lucrarea menită lor.

Acesta a fost veacul apostolic. Să vedem în continuare care au fost condițiile și efectele pe care le-au avut asupra Bisericii schimbarea opiniilor în legătură cu organizarea ei.

În primele trei secole ale creștinismului fiecare credincios se considera un trimis al Domnului dator a aduce suflete la mântuire. Dar odată cu libertatea oferită de Constantin cel Mare și a implicării statului în a-i forța pe păgâni să treacă la creștinism lucrurile se complică.

Am arătat că în veacul apostolic și o perioadă lungă după aceea, slujbele bisericesti erau slab conturate, iar investirea în lucrare se făcea prin punerea mâinilor.

Într-o discuție pe care am avut-o cu un preot în cancelaria școlii publice în care am predat religia și față de corpul didactic prezent, parohul comunei care și el preda religia mi-a spus: pastorii bisericilor voastre neavând mirungerea nu au valabilitate ca slujitori bisericesti. La care i-am răspuns: în veacul apostolic prin ce se făcea consacrarea în lucrare? Prin mirungere sau prin punerea mâinilor? Și atunci am luat în discuție preoția Vechiului Legământ consacrată lucrării prin ungere cu ulei sfințit și lucrarea Noului Legământ în care consacrarea în lucrare se făcea prin punerea mâinilor.

Și atunci s-a pus întrebarea: Cine are drept să pună mâinile? La aceasta ne răspunde Domnul Isus Hristos care spune: „Iată semnele care vor însoți pe **cei ce vor crede**: „...își vor pune mâinile peste bolnavi și bolnavii se vor însănătoși..”, în acest caz primează credința urmată de rezultatele ei vizibile. Dar să vedem în veacul apostolic cine își punea mâinile? Ucenicul Anania își pune mâinile peste Pavel ca să-și recapete vederea și să se umple de Duhul Sfânt. Învățătorii și proorocii din Antiohia i-au investit în lucrare pe Barnaba și Saul prin punerea mâinilor. Cei șapte diaconi au fost investiți în lucrare prin punerea mâinilor de către apostoli. Lui Timotei Pavel îi amintește despre punerea mâinilor de către dânsul personal, precum și de către ceata presbiterilor. Așa că punerea mâinilor nu era ceva singular ci se repeta în cazuri deosebite în viață, în momente de trimitere specială în lucrare. De asemenea, apostolii aveau darul de a boteza credincioșii cu Duhul Sfânt prin punerea mâinilor. Dar lui Timotei Pavel îi atrage atenția să nu-și pună mâinile în grabă peste oricine, pentru ca această lucrare să nu devină o formă goală și să fie investiți în lucrare oameni nevrednici.

Citind Scripturile noi vedem că punerea mâinilor e o practică Biblică care ține atât de Vechiul cât și de Noul Testament și care nu era de domeniul unor oameni special pregătiți, ci primul care-și punea mâinile peste copii lui trebuia să fie părintele lor. Și ce minunat ar fi dacă în vremea noastră părinții ar fi învățați să-și crească copii în frica Domnului și în momente deosebite, ei să fie primi care să-și pună mâinile peste copii lor cerând binecuvântarea lui Dumnezeu, asemenea patriarhilor Biblici.

Așa că în Noul Legământ nu mirungerea e semnul și momentul consacrării în lucrare, ci ungerea lăuntrică a Duhului Sfânt printr-o predare totală în slujba Domnului, după care să urmeze punerea mâinilor.

Dar păgânii creștinați în condiții necreștine tânjeau după fastul templelor dărâmate și nu puteau accepta închinarea în duh și în adevăr, s-a simțit nevoia compensării acestei pierderi. Aceasta face ca să se facă niște compromisuri, numite în istoria creștinismului „*perioada îmbunătățirii cultului*”, perioadă care a durat cel puțin 150-200 de ani.

Dacă până aici creștinii nu aveau slujitori ai altarului și în locașurile de cult nu exista perdeaua care despărțea credincioșii de oficianții cultului, de aici înainte se face și aceasta. Perdeaua din lăuntru ruptă cu prilejul răstignirii Domnului e repusă. Preoții slujitori ai altarului sunt îmbrăcați în haine deosebite de restul credincioșilor, se introduce

mirungerea în secolul al V-lea. aplicat mai întâi momentului încoronării împăraților. Teatralismul grec își spune cuvântul. E introdusă liturghia. Tămâia și lumânările își reocupă locul. Biserica e împărțită în parte activă, preotul și parte pasivă, restul credincioșilor.

Bineînțeles că se cerea o justificare a acestor transformări. Dar cum? Noul Testament nu poruncește aceasta, de aceea s-a procedat la un artificiu. Apare apocriifa „*pseudo Dyionisie Areopagitul*„, care dă o motivație acestor schimbări: Casa de cult devine un simbol al Universului, cele patru părți ale interiorului locașului de închinare simbolizează cele patru puncte cardinale. Interiorul bisericii e Universul.

Altarul e situat în partea de răsărit a bisericii și reprezintă raiul. Închinarea credincioșilor e orientată spre răsărit cu toate că prin prorocul Ezechiel Dumnezeu condamnă aceasta: „Și m-am dus în curtea dinăuntru a Casei Domnului. Și iată că la ușa Templului Domnului, între pridvor și altar, erau aproape douăzeci și cinci de oameni, cu dosul întors spre Templul Domnului și cu fața spre răsărit; și se închinau înaintea soarelui spre răsărit.„ (Ez. 8.16) Cultul soarelui fiind foarte răspândit, Biblia combătând aceasta. Ori pe Daniel îl vedem închinându-se conform obiceiului evreiesc cu fața spre Templul din Ierusalim.

„Când a aflat Daniel că s-a iscălit porunca, a intrat în casa lui, unde ferestrele odăii erau deschise în spre Ierusalim și de trei ori pe zi îngenunchea, se ruga și lăuda pe Dumnezeul lui, cum o făcea și mai înainte.“ (Dan.6.10)

La creștini ușile altarului se numesc ușile raiului, sau ușile împărătești, care numai în săptămâna patimilor rămân deschise credincioșii putând intra acolo, dar numai în această perioadă. Centrul bisericii este pământul, pe atunci considerându-se pământul pătrat, Dyonsie Areopagitul atrage atenția sau luarea aminte a celui ce a cunoscut „Mystagogia divină„, prin cuvintele: „Ia seama să nu dezvălui în mod sacrileg taina sfântă între toate tainele (adică ritualul din altar). Fii cu luare aminte și cinstește misterul dumnezeiesc„, Perdelele iconostasului sunt lăsate în anumite clipe ale liturghiei, în secolul al IV-lea, iconostasul despărțindu-se de tot de naos. (M. Eliade)

„Și acum să revenim puțin la țara noastră România. Și la noi neoprotetismul începe să se facă cunoscut. Preoția nefiind de factură Nou Testamentală e contestată. Aceasta face ca Biserica ortodoxă să recurgă la niște artificii printr-o falsificare, traducând cuvântul grec *npea^utpoo* sau bătrân în cel de preot. Aceasta numai în traducerea ortodoxiei Române. Pentru edificare luăm traducerea Cornilescu care nu traduce cuvântul *upearPiTEpoa* ci-l lasă la denumirea sa inițială, care apare și în traducerea engleză „King James version„, precum și traducerea catolică „The new America Bible„, care traduce cuvântul grec *npeaPiTEpoa* sau bătrân prin cuvântul în limba engleză „*presbiteros of the church*„, sau prin „*elders of church*“ adică bătrâni, dar nicidecum prin cuvântul *priest sau preot*.“ n.a.

Dar în cadrul îmbunătățirii cultului, de după anul 313, participarea la slujbe e diferențiată. Cei nebotezați, catehumenii nu pot lua parte la toate serviciile din biserică și nu pot

rămâne decât numai în pronaos, numai după botez putând ocupa un loc în naos,, (M. Eliade).

Domnul Isus a desființat toate ceremoniile Templului reducându-le la două forme și anume: Cina Domnului și botezul în apă. Dar în ce-i privește pe oficianți, Noul Testament nu mai face precizarea cine oficiază Cina Domnului (Euharistia). E o lucrare de factură publică bisericească sau e pornită din umbra tainică a altarului? (1 Cor. 10. 16)

În apărarea credinței catolice și a preotului oficiant, la conciliul din Trento (1545-1563) Antoine Arnault, pseudonim Petrus Aurelius, prezintă o carte a reformei Catolice în care trage concluziile eclesiologice practice ale transsubstanțierii în polemica cu reformatorii creștini emițând următoarea concluzie: „Dacă preotul este cu adevărat acela căruia prin iubirea Sa ce nu poate fi cuprinsă de mintea omenească și mântuitoare îi dă (preotului) putere asupra Lui (a Domnului Isus) prin cuvântul hirotonirii, atunci nu există nici un om mai mare decât el (preotul), fiind că el are puterea de a schimba elementele Euharistiei (pâinea și vinul) în carnea și sângele Domnului Isus și deci ale lui Dumnezeu, astfel prelungindu-se capacitatea de a transmite asupra preotului (episcopului) această deosebită putere, el preotul (episcopul) iese din sfera muritorilor de rând, fiind absolvit de toate păcatele, avânt atribute supranaturale fiind ridicat deasupra îngerilor...

Ce spune Sf.Ap.Pavel celor din Corint legat de Cina Domnului? *„Paharul binecuvântat, pe care-l binecuvântăm, nu este el împărtășirea cu sângele lui Hristos? Pâinea pe care o frângem nu este împărtășirea cu trupul lui Hristos? Având în vedere că este o singură pâine, noi, cari suntem mulți, suntem un trup; căci toți luăm o parte din aceeași pâine“* (1 Cor. 10.16-17). Din cele de mai sus nu putem cunoaște cine era oficiantul Pavel apostolul asociind întreea biserică la această lucrarea, așa că nu se pune problema retragerii preotului în locul tainic al altarului pentru oficierea acestui act.

Evreii și-au pus mare speranță în Templul din Ierusalim în altarul și oficianții altarului. Ei se laudau cu acest templu socotind că Dumnezeu locuiește acolo și vor fi feriți de orice rău dar iată ce zice Dumnezeu prin proorocul Ieremia: *“Nu vă hrăniți cu nădejdi înșelătoare zicând: „Acesta este Templul Domnului, Templul Domnului, Templul Domnului! “Căci numai dacă vă veți îndrepta căile și faptele, dacă veți înfăptui dreptatea unii față de alții, dacă nu veți asupra pe străin, pe orfan și pe văduvă și dacă nu veți vărsa sânge nevinovat în locul acesta și dacă nu veți merge după dumnezei străini spre nenorocirea voastră, numai așa vă voi lăsa să locuiți în locul aceasta.....”* (Ier. 7. 4-7) Timpul a trecut poporul Israel a îndurat suferințe inimaginabile și fiind că nu și-au îndreptat în bine inimile și faptele, a venit ziua când din Ierusalim și Templu nu a rămas piatră pe piatră.

Aceasta a făcut ca poporul evreu să ajungă la convingerea că Dumnezeu nu mai locuiește în temple făcute de mâini omenești, cu altare slujite de preoți în odăjdii pompoase, ci în inimi curate. În una din legendele Iudaice se spune că înainte de fi distrus templul în anul 70 A.D., se auzeau glasuri care nu erau de factură umană și care strigau: *„Să părăsim locul acesta.“* De aici înainte relația dintre om și Dumnezeu ia o nouă dimensiune, și de aceea “din ziua când a fost distrus templul, Dumnezeu nu mai are în lume decât patru

coți, adică trupul omului estimat la această dimensiune. (Mozes Rozen, cf. Minucius Felix, în „Octavus,, 32.1-3: cf. Talmud “Barakhoth,,) Și au trebuit să treacă secole ca evreii să se convingă că Dumnezeu nu mai locuiește în temple făcute de mâini omenesti.

Dacă evreii au ajuns la această convingere creștinii de astăzi văd lucrurile invers. Pentru ei nu omul sfințește locul ci locul sfințește omul adică locașul de cult, cu toate că Dumnezeu a blestemat pământul din cauza lui Adam cel neascultător dovedind că omul sfințește locul și nu invers.

Bisericii din Efes, Domnul Isus îi aduce laude, urmare faptului că ei urau faptele nicolaiților, fapte pe care le urăște și Domnul Isus. Cine au fost nicolaiții? în lista celor șapte diaconi apare un prozelit din Antiohia numit Nicolae. Numele Nicolae e un nume grec compus; *nika* însemnând biruință sau biruitor, iar *laios* înseamnă popor, nicolaiții fiind biruitori ai poporului.

Chiar la sfârșitul secolului întâi creștin, apar conducători, care încep prin a-și impune punctul lor de vedere și autoritatea asupra bisericii, dintre care îl găsim și pe Diotref. În Statele Unite, există această tendință a unor păstori de a fi conducătorii absoluți ai bisericii păstorite de ei. Își asociază la predică unul sau doi predicatori „buni,, restul bisericii rămânând în expectativă ca biserică ascultătoare, uitând că în bisericile veacului apostolic care au crescut atât de rapid, una din metode a fost că fiecare credincios în funcție de darul său lua parte la lucrările bisericii (1 Cor. 14.26; Fapte 15.23). De aceea Pavel nu se adresează decât în cazuri speciale unor trimiși cu probleme deosebite, ca Timotei și Tit, sau lui Filimon cu o problemă aparte, restul epistolelor adresându-se întregii biserici, fără a pomeni nume de lideri.

Dar unii din păstori de azi, dacă ar cunoaște Biblia și ceva psihologie ar înțelege că prea multa învățătură, dată de aceeași persoană, duce la saturație, la respingere. Multe dintre biserici ajungând biserici de familie sau o asociere de câteva familii, dat fiind că sătui de atâta predică dată de același om există tendințe centrifuge în schimbarea mediului. În schimb promovarea a cât mai mulți lucrători în Biserică, în care fiecare se poate exprima în funcție de darul său, duce la creșterea ei. Împotriva lui Moise se ridică fiii lui Core și însuși sora lui Maria. După ani de alimentație cu mană, o mâncare cu caracter deosebit, israeliții se satură de mana pe care o socotesc proastă și le vine pofta de praz, usturoi și oale cu carne.

Totuși preoții ca slujitori ai altarului nu au apărut deodată între creștini ci după o perioadă foarte îndelungată. Dacă bisericile creștine ale veacului apostolic după cum am amintit nu aveau erarhii bine conturate, după ce biserica creștină s-a aliat cu statul s-a organizat pe linia administrativă a statului și a crescut numărul treptelor erarhice astfel: Pe trepta cea mai înaltă a ierarhiei bisericești se află patriarhii. Mitropoliții conduc marile orașe (metropole). Episcopul era cel ce conducea adunarea de cult e administrator al bisericii și duce la îndeplinire actele de cult înlocuind astfel demnitatea de prezbiter. Diaconi și diaconițele îndeplinesc funcții administrative și ajutorare. Clerul inferior e format din ipodiaconi (subdiaconi), psalți, exorciști (cei ce alungă spiritele rele) acoliții (însoțitorii

episcopilor) horepiscopii (episcopii de la țară) și groparii, dar fără o costumație specială încă.

Neexistând școli speciale pentru preoți se făcea ucenicie pe lângă un episcop. Preoții trăiau fie din daniile credincioșilor fie prin muncă proprie, după condiții oferite și posibilitate. Celibatul preoților nu era o condiție. Ioan Scărarul în „Scara,, cuprinsă în Filocalia (579-649) încă nu pomenește nimic despre preoți, ci doar despre bătrâni (prezbiteri) adică în cuvântul către monahi are și un cuvânt pentru pezbiteri. Totuși lucrurile nu au rămas aici. Preoția ia avânt. Pe baza meritelor Sf. Petru își arogă calitatea de a fi singurii mijlocitori între Dumnezeu și oameni, diaconii fiind intermediari între preoți și popor.

Slujba preotului în altar e o taină. Teatralismul grec își spune cuvântul e introdusă liturghia în sec. al IV-lea un aport deosebit avându-l Roman Melodul. Sfinții specializați pe probleme omenești au căutat. În multe cazuri goana după îmbogățire, nu odată lipsa de cunoaștere a Scripturilor, face ca poporul să ajungă la o înțelegere greșită a lucrurilor, superstițiile înlocuind credința în Dumnezeu.

Molimele, seceta sau ploile abundente prilejuiesc scoaterea unor moaște în procesiune spre a potoli urgia. La Sevilla în 1810 în timpul unei epidemii de friguri galbene se face apel la la un *fragment din adevărta cruce* despre care se spunea că a stăvilit epidemia de ciumă din 1649. Și nu numai atât ci se folosesc diferite ritualuri păgâne fără ca preoții să ia poziția convenită împotriva lor. Astfel în țările române și în alte părți ale lumii, oamenii se apărau de molime punând fete goale, câteodată băieți care să tragă o brazdă în jurul localității.

Biserica Catolică pentru a apărea mai curată în fața credincioșilor ei a impus celibatul preoților, dar cu ocazia unei vizite canonice efectuate în Bavaria în perioada conciliului de la Trento se constată că numai 3-4% dintre preoți nu trăiau în concubinaj (cf. Carlo Boromeo).

În occident s-a pus problema spovedaniei dat fiind că nu de puține ori spovedania era un pretext de întâlnire dintre unele femei și parohul bisericii, s-a stabilit ca femeile să nu vină la spovedanie cu părul cârlionțat și sulimenite, iar spovedania să se facă numai în timpul zilei.

Fără o autorizație specială din partea episcopului un preot sub vârsta de 30 de ani să nu aibă voie de a spovedi femei. Confesionalele fiind așezate la loc vizibil. Cu toate că Noul Testament nu face deosebire în ce privește credința, între bărbați și femei, unii clerici emit teoria că o femeie nu poate depune mărturie nefiind credibilă de aceea duhovnicul lui Carol Quintul numit Glapin refuză să ia în considerare mărturia Manei Magdalena cu privire la învierea Domnului prin argumentul: “Căci dintre toate fapăturile femeia e cea mai nestatornică și mai schimbătoare, de aceea nu ar putea aduce mărturie mulțumitoare împotriva dușmanilor credinței.,,

Nu ne putem lega de moralitatea clericilor în bloc care chiar dacă sunt unii credincioși și sinceri pentru credința strămoșească nu odată nu cunosc Scripturile, însă avem datoria sfântă de a denunța vina lor de a duce oameni în rătăcire. De aceea din cartea „Viața mea,, de Toader I. Ștefan spicuim un episod: Tatăl filozofului Vasile Conta din păcate ateu, era preot în Ghindoani Jud. Neamț. Acesta are de suferit din partea călugărului Vacarovici care pune mâna pe banii mănăstirii urmare decesului călugărului Ioasaf, aruncă haina călugărească pentru a face toate relele și fiind că Grigore Conta a ținut cu țărani nedreptățiți, în lipsa lui îi bagă porcii în casă, îi distruge grădina, dă drumul iazului, preotului Grigore Conta nerămânându-i alta soluție decât să plece din sat. Dar peste un an Vacarovici e lovit de dambla.

În opoziție cu pr. Grigore Conta pr. Pomoșanu ia bani de la G.C.Oană din Ghindoani pentru a-l face epitrop al bisericii, dar aceasta se mută la Broșteni și în locul lui vine socrul lui cu care era la cuțite și iată-l pe Oană scos din slujba de epitrop.

Una din dorințele părinților din Țara Românească, ca și din alte părți ale lumii, era de a-l vedea măcar pe unul dintre copiii lui preot, lucrul pe care-l vedem în persoana povestitorului Ion Creangă, care sortit altarului de părinții săi s-a dovedit a nu avea aptitudinile cerute.

Și acum iată ce spune un călător străin despre religiozitatea poporului român: „Religia predominantă în Țările Române e cea ortodoxă. Locuitorii sunt legați de ritualurile și ceremoniile ei, dar preoții îi tiranizează tot atât cât și stăpânii lor laici. Și ei, românii, ar putea simți pentru religia lor aceeași dragoste cât și ortodocșii din Grecia sau Turcia, dar religia administrată de un stăpân și nu de un egal sau un frate de suferință nu mai are caracterul blând și binefăcător care o face să fie îndrăgită de adepții ei” (Cf. Thomas Thronton/1766-1818/ care s-a documentat asupra principatelor române din scrierile austriacului Raicevici și baronului Toth Salabery. Mag. Istoric Nr.283 oct.1990).

Un alt caz ca și multe altele a fost acela al prințului Carles Maurice de Talleyrand Perigord (2 feb.1754-mai 1838). Fiul unei familii aristocratice scăpătate, părinții lui nu s-au prea ocupat de dânsul ci l-au dat unei dădăci din provincie să se ocupe de copil.

Din cauza unei căzături Talleyrand își fracturează un picior rămânând infirm pentru toată viața. La vremea respectivă copiii părinților cu stare aveau două posibilități de afirmare. Armata sau mănăstirea. Nefiind apt pentru prima Talleyrand a fost îndrumat spre cea sacerdotală devenind abate.

Dar la primul prilej Talleyrand aruncă haina monahală și intră în politică lucrul pentru care s-a dovedit mai potrivit. Ajunge prim ministru reușind să facă parte din toate guvernele existente la vremea sa, știind să se debaraseze la timp de un stăpân pentru a intra în grația următorului. Destrăbălat și umblând cu intrigi reușește să-și agonisească o avere considerabilă. Înaintea morții sale nepoata sa ducesa Dine, îl îndeamnă să se împace cu biserica pentru a primi dezlegarea de păcate din partea papei.

Aceasta a dat prilejul diferitelor glume pe seama sa una din aceste zicea: „Talleyrand toată viața I-a înșelat pe Dumnezeu, iar în pragul morții I-a înșelat deodată și cu multă dibăcie pe Satan., Dar un diplomat rus care vedea altfel lucrurile auzind de moartea sa a zis: “Când va apare Talleyrand în iad, diavolul îi va spune: „prietene ai depășit cu ceva instrucțiunile mele., (E. Tarle.-, Taleyrand,,)

Dacă preoția Vechiului legământ nu și-a făcut datoria vedem că nici cea pretins a reprezenta Noul legământ nu și-a făcut datoria. Citind istoria vedem că nu odată preoții au pus mâna pe arme. Deschizând lucrările conciliului al V-lea de la Lateran papa Inocențiu vorbește despre episcopii care se dedau la plăcerile cărnii, lipsiți de învățătură spirituală, incapabili să proclame Cuvântul lui Dumnezeu și să cârmuiască poporul. Preoții trăiau în concubinaj și nu odată deschideau cârciumi pentru a-și întreține familia. Dar aceasta nu numai în occident.

La 22 Ianuarie 1941, în România a avut loc, o rebeliune legionară. La această rebeliune au luat parte și 218 preoți, generalul I. Antonescu fiind nevoit să dea un decret prin care toți preoții și călugării care au aruncat crucea și au pus mâna pe revolver, să fie rași, tunși și judecați. (Magazin Istoric Nr. 1 (298) din Ian. 1992 pag.60). Acest lucru e confirmat și de ambasadorul Elevției la București în aceea perioadă (1933-1945), numit Rene de Weck, care în memoriile sale, consemnează masacrul făcut de legionari la Jilava, despre violarea mormântului lui Armand Călinescu, despre asasinarea lui N. Iorga și Virgil Madgearu, însă dimensiunea acestei sălbăticii primitive este revelată de faptul că în rândul șefilor legionari se găsesc preoți și seminariști (cf. Romanian Times,, Nr. 26 din 16 martie 2001, preluat din „România literară“ nr. 6/2001, articol semnat de Zigu Ornea, traducere de Viorel Grecu și Claudia Chinezu).

Până în anul 1944 și după aceea a fi credincios Evanghelic era socotit ca un pericol social. În anul 1940, părinții mei au fost arestați pentru adunare neautorizată, duși la Cernăuți din post în post pe o distanță de 80 de km. și judecați de tribunalul militar, de aici înainte credincioșii fiind condamnați la pedepse de până la 25 de ani și confiscarea averii. Mai grav era de a fi pocăit, Decât de a ucide un om.

A doua zi de Paști, în comuna Ipotești, jud. Suceava unde am trăit, un om a fost ucis în mod bestial de câțiva oameni cu care era în conflict, lucru pentru care au luat câte trei ani de pușcărie de fiecare. Deci a fi pocăit era un mai mare delict decât a ucide un om, în vremea când ortodoxia dicta statului. Din Noul Testament cunoaștem că preoții cei mai de seamă împreună cu ceilalți preoți și cu norodul influențat de ei, au forțat mâna lui Pilat care a fost nevoit să-l răstignească pe Domnul Isus ori preoția actuală face același lucru împotriva Evangheliei mântuirii.

În anul 1996, am asistat la înmormântarea unui credincios pentecostal din Pătinoasa, județul Suceava, la înmormântarea căruia parohul satului împreună cu niște oameni beți au deranjat serviciul de înmormântare și cu mare greutate a permis ca decedatul să fie înmormântat în cimitiul ortodox, dat fiind că în satul respectiv fiind credincioși puțini primăria nu le-a acordat loc de înmormântare. În „Monitorul de Suceava,, din 7 Iulie 1997, găsesc un articol semnificativ cu titlul: „Satul în care morții nu-și găsesc odihna,,

semnat de doamna Gabriela Hostiuc, din care putem cunoaște tertipurile folosite de parohul satului, pentru ca un decedat de credință „Creștin după Evanghelie,, să nu poată fi înmormântat. Din „Evenimentul local,, din 18 Aprilie 1996, tot din Suceava, se vorbește despre închiderea posturilor de radio Evanghelice din Suceava și Cluj, acuzate de „prozelitism nerușinat,, la care Pimen arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, amenința cu devastarea sediului postului de radio „Vocea Evangheliei,, din Suceava de către credincioși ortodocși. Urmare acestei acțiuni aceste posturi de radio au fost închise timp de aproximativ patru luni.

În Ruginoasa, județul Iași 9 (nouă) credincioși bapțiști, au fost bătuți de nu mai puțin de 150 de credincioși ortodocși în frunte cu preoți din două sate la care șeful de post nu a schițat nici un gest de a opri scandalul, iar directoarea școlii îndemna la bătaie. În comuna Pantelimon de lângă București niște credincioși creștini bapțiști, au început construcția unei case de rugăciune, lucrare împiedicată o perioadă îndelungată de către parohul satului care se baza pe forță.

Această listă ar putea fi lungită, dar mă opresc aici. Dacă Biserica Ortodoxă obține dreptul de biserică națională, în mod sigur se va amesteca în treburile bisericilor neoprotestante, pentru a le prigoni, așa cum au făcut până în anul 1944, urmărindu-i și făcându-le rău pocăiților și în continuare, cu brațul armat al partidului (securitatea) intrând în slujba ei. În anul 1957, Constantin Gross credincios pentecostal, urmare referatului dat de secretarul de partid și de preotul satului din satul Tișăuți-Suceava, a fost scos din slujba de factor poștal, și tot în acel an subsemnatul urmare reclamației aceluiaș persoane, cu adresa nr.5649/ 26. Oct. 1957, în virtutea art.20 litera e, din codul muncii, articol mascat politic și fără drept de contestație, am fost și eu concediat, motivat de faptul că în loc să răspândească „lumina,, partidului, răspândeam „obscurantismul,,

Domnul *Constantin Gross*, a scris cartea „*Călăuză și destin.*„ Acest credincios a trăit în timpul celor mai aprige prigoane îndreptate împotriva neoprotestanților, în care arată cum preoții le făceau permanente șicane credincioșilor, toată ziua îi chemau la postul de jandarmi și la primărie pentru a da socoteală de încredințarea lor, întrevederi care se soldau cu bătaii, patriarhul atunci al României cerând vagoane de lanțuri pentru „sectanți., Dar să nu uităm. Întotdeauna cel rău va prigoni pe cel bun, iar prigonirile sunt pentru cei ce vor să trăiască în evlavie. (2 Tim.3.12) Autorul susnotat care a îndurat peste măsură de mult la timpul respectiv în pericol de a fi condamnat la moarte pentru că nu a executat ordinul de a-i masacra pe evrei, e revoltat de atitudinea conciliantă a unor pastori din America, care ignorând suferințele înaintașilor noștri care au suferit prigoniri și temnițe grele, confiscarea averilor și trimiterea în linia întâi a frontului, îi numesc pe preoți frații noștri și renunță la propovăduirea Evangheliei, considerând că amvonul bisericii e singurul lor loc de slujire. Prin aceasta ei se leapădă de înaintașii lor care au suferit pentru că nu se însemnau cu semnul „sfintei cruci,, și care aveau curajul să denunțe răătăcirile ortodoxiei, ori păstorii de azi și în special cei din America, renunță la orice polemică în apărarea adevărului Evanghelic, cu toate că în România preoții ortodocși, din lupi răpitori și sectanți stricători de tradiție și spiritualitate românească, nu ne scot în scrierile și predicile lor.

În acest context, păstorii care nu vor să-i supere pe cei de altă credință și nu vor să spună că Dumnezeu nu poate fi asemenea aurului, argintului, sau pietrei cioplite cu meșteșugirea și iscusința omului și nu locuiește în temple făcute de mâini omenești, sau le e teamă să spună că zeii făcuți de mâini omenești nu sunt dumnezei (Fapte 17. 24, 29; 19.26) nu mai calcă pe urmele lui Pavel și totodată prin atitudinea lor se fac vinovați de trimiterea în iad a unor oameni nevinovați cărorar nu li se spune că închinarea la icoane e condamnată Biblic, pomenile nu-i pot răscumpăra din iad pe cei ce au făcut fapte rele pe pământ, iar preoția nu are bază Nou Teatamentală și nici nu are puterea de a lega și dezlega de păcate.

În lucrarea „*Pilde fetice*“ autorul *Norbert Lieth*, se leagă tocmai de acest aspect al relației dintre adevăr și minciună, în care îl descoperă pe Satana ca pe un mare „făcător de pace“: Nu e important ce crezi zice el e important să crezi ceva. Dumnezeu, Buda sau Confucius, Brahma sau Alah, Moise, Isus Hristos sau Mahomed, e tot una, ecumenismul e rezolvarea problemei polemicii dintre culte, rezolvând și problema evanghelizării la care se poate renunța.

Noi chemăm la Hristos zic unii evangheliști comozi. Dar la care Hristos răspund cei de afară că noi îl avem adus pe meleagurile României de către Sf.Apostol Andrei din primul secol creștin. Voi ne aduceți din America un Hristos pe dolari, ori noi cei cu Evanghelia în mână trebuie să avem îndrăzneala de a le explica că ei îl cunosc în fel lumesc pe Hristos și nu așa cum ni-l prezintă Sfânta Scriptură, în concluzie:

- Dumnezeu după ce l-a creat pe Adam nu i-a impus și un mijlocitor, ci îi plăcea să comunice direct cu făptura Sa în răcoarea dimineții
- Apoi după izgonirea lui Adam din Eden religia devine casnică, bătrânul casei fiind și preotul ei, de aceea îi vedem pe Abel și Cain aducându-și fiecare jertfa sa, de asemenea Avraam, Isac și Iacov.
- O dată cu înmulțirea oamenilor, ia ființă religia cetății, cu care prilej e instituită preoția ca slujitoare a altarului.
- În momentul izbăvirii din Egipt, Dumnezeu vrea ca întregul Israel să devină o peoție sfântă și un neam ales. (Exod 9.6).
- La Sinai (Horeb) poporul îngrozit de manifestarea puterii lui Dumnezeu cere mijlocire lui Moise. (20.19) La care el descoperă că Dumnezeu va îndeplini dorința lor în trimiterea unui alt proroc căruia i se cuvine ascultare deplină. (Deut 18.15)
- Deci de la Sinai preoția intră în lucrare, cu cele două mari atribute ale ei: a învăța pe popor legea Domnului și a duce jertfe și mijlociri pentru popor.
- Dar preoții nu-și fac datoria (Ezechiel cap. 34)

- Dumnezeu hotărăște preluarea păstoririi în mod personal, Domnul Isus primind atributul de mare preot și mare păstor al oilor.

- O dată cu răstignirea Domnului Isus Hristos, aceasta se concretizează prin ruperea perdelei dinăuntru, locul de slujire al marelui preot încetând să mai fie o taină.

- De aici înainte Biserica Creștină nu mai are slujitori care să officieze lucrări tainice dincolo de perdea ca slujitori ai altarului, intrarea în locul prea sfânt fiind slobodă oricărui credincios. (Evrei 6.19; 10.20)

Epistola adresată evreilor are tocmai acest scop. Comparația dintre preoția levitică imperfectă și superioritatea preoției lui Hristos. Preoții Vechiului Legământ nu trăiau veșnic preoția trecând de la unul la altul. Domnul Isus stă pururea la dreapta Tatălui ca să mijlocească pentru cei păcătoși.

Preoții trebuiau să aducă mai întâi jerfe de curățire pentru dânșii și apoi pentru popor pentru că și ei păcătuiau. Domnul Isus nu are nevoie de acest ritual pentru că El a fost ispitit ca și noi dar fără păcat. De aceea în Noul Legământ această instituție dispăre. Nu-și mai are locul, pentru că Domnul Isus a făcut dinnoi o împărăție și preoți pentru Dumnezeu Tatăl Său: a Lui să fie slava și puterea în vecii vecilor! Amin. (Apoc. 1.6)

Capitolul XII

BISERICA ȘI MÂNTUIREA

Prefață

Ce este Biserica? O clădire impunătoare? Un loc sfânt care sfințește omul care-i calcă pragul? Un loc unde locuiește Dumnezeu și unde omul se poate întâlni cu Dumnezeu? O instituție care poate mântui ?

Întrucât răspunsurile diferă de la un departament creștin la altul, e absolut necesară cunoașterea Scripturilor pentru a ști cine i-a pus temelia, care e rostul Bisericii, misiunea și datoria ei și în ce măsură după aproape două mii de ani ea și-a păstrat caracterul voit de Dumnezeu.

Autorul

BISERICA ȘI MÂNTUIREA

„Căci prin har ați fost mântuiți prin credință.

Și aceasta nu vine de la voi; ci este darul lui Dumnezeu“

(Efeseni 2.8)

„În timp ce în alte religii, omul își caută divinitatea,

în creștinism Dumnezeu îl caută pe om.“

(Augustin)

Două noțiuni care în conștiința credincioșilor se confundă: *Biserica și mântuirea*. În crezul creștin promulgat în primele două sinoade ecumenice se spune: Cred...într-una sobornicească și apostolică Biserică. Dacă stăm să judecăm potrivit cu Scripturile Biserica nu este un organism ce emite legi pentru a fi impuse credincioșilor ci ea fiind stâlpul și temelie adevărului are menirea de a susține adevărul și numai adevărul promulgat Biblic. Ea nu are dreptul de a emite legi care nu pot fi justificate Nou Testamental. Un creștin adevărat nu poate crede în Biserică el însuși făcând parte din ea, pentru că Biserica nu e o clădire, un locaș de cult ci un organism viu, de aceea Sf.Ap.Petru spune: „Și voi ca niște pietre vii sunteți zidiți ca să fiți o casă duhovnicească și o preoție sfântă”, (1 Petru 2.5) , pentru că credincioșii sunt trupul Bisericii iar Hristos este capul ei. De aceea un creștin nu crede în una sobornicească și apostolească Biserică, ci în una Evanghelică și apostolică Biserică, pentru că sinoadele au denaturat creștinismul prin legile impuse de oameni și în cele mai multe cazuri fără suport Evanghelic.

A doua noțiune care se cere clarificată este cea a mântuirii. Acest cuvânt are la origine grecescul „*jotiria*” și latinescul „*jolus-itis*” care înseamnă mântuire, eliberare, vindecare. De ce are nevoie omul de mântuire? Aici intervine noțiunea de păcat. Convingerea de păcătoșenia omului e universală. Teologii studiază originea păcatului și emit diverse teorii, dar greșesc câte odată nu în ceea ce susțin cât în ceea ce neglijează.

Păcatul are la origine două cauze: Influența diavolului și *liberul arbitriu*, sau capacitatea omului de a alege între bine și rău capacitate cu care Dumnezeu l-a înzestrat în momentul când l-a creat.

Cu privire la păcatul originar pentru care mai târziu creștinii au introdus botezul copiilor, considerând în mod greși că ei se nasc deja păcătoși chiar cu șapte păcate, îl cităm pe Augustin care spune:

1. Înainte de căderea în păcat era la latitudinea omului să păcătuiască sau să nu păcătuiască.
2. După căderea sa în păcat alunecând pe această pantă omul nu se putea să nu păcătuiască.

3. După nașterea din nou, omul poate să nu păcătuiască.

4. După gloriificare nu va mai păcătui.

Păcatul este lipsa de conformitate față de legea lui Dumnezeu, împotrivire față de voința lui Dumnezeu Sf. Apostol Pavel dând o listă aproximativă celor din ținuturile Galatiei când spune: „*Și faptele firii pământești sunt cunoscute și sunt acestea: precurvia, curvia, necurăția, desfrânarea, închinarea la idoli, vrăjitoria, vrăjibile, certurile, zavistiile, mâniile, neînțelegerle, dezbinările, certurile de partide,, pizmele, uciderile, bețiile, îmbuibările, și alte lucruri asemănătoare cu acestea. Vă spun mai dinainte cum am mai spus, că cei ce fac astfel de lucruri, nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu.,* (Galateni 5.19-21) Din lista de mai sus vedem că Pavel nu desparte păcatele în cele de moarte și altele care nu duc la moarte ci pune pe aceeași treaptă uciderile, cu pizmele, sau bețiile și îmbuibările cu zavistiile și certurile de partide, precum și defăimătorii alături de preacurvari și bețivi. (1 Cor. 6.9-10)

Oamenii sunt înșelați a se dezvinovăți că nu a făcut cutare lucru, dar se pot face vinovați de alte lucruri cuprinse în lista de păcate și rezultatele finale vor fi aceleași: nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu.

Cea mai groaznică consecință a păcatului este despărțirea de Dumnezeu, ruperea lăgăturii cu Creatorul său. Cu aceasta se pierde liniștea sufletească, apar muștrările de cuget și nu odată un sfârșit tragic. Dacă un om care se face vinovat față de un altul, trebuie să-i aducă compensația cuvenită și în cazul vinovăției în fața lui Dumnezeu, omul are obligația de a-I aduce reparațiile cuvenite și chiar de la începutul zidirii în aceste cazuri oamenii au simțit nevoia și au căutat soluția împăcării cu divinitatea ofensată.

Aici din cele mai vechi timpuri intervine sacerdoțiul care prin jertfele aduse, căuta împlânzirea acestei divinității. Cartea Levitic, cartea preoției stabilea categoriile de jertfe ce trebuiau adus în funcție de vina solicitantului, preotul fiind mijlocitorul dintre om și Dumnezeu, dar după cum am amintit ei nefăcându-și datoria cum se cuvine Dumnezeu le-a luat demnitatea aceasta Domnul Isus luând asupra sa oficiul de preot și jertfă, astfel dispărând pentru totdeauna oficiul de preot slujitor al altarului.

De aici înainte condiția împăcării cu Dumnezeu, mântuirea, ia o nouă formă. Mântuirea este starea de ajungere în har și pace cu Dumnezeu, a fi mântuit, iar teologii au împărțit această noțiune în două faze:

1. Doctrina despre *ispășire* numită Soteriologia I-a și

2. Doctrina despre *mântuire* numită Soteriologia a II-a.

Pentru mântuirea omului Dumnezeu i-a pregătit și oferit mântuirea într-un fel în Vechiul Legământ și în alt mod în Noul Legământ, respectiv prezentată în mod simplu și fără prea multe complicații de ordin filozofic și teologic. De aceea formula de bază folosită de apostoli a fost „*Crede în Domnul Isus și vei fi mântuit.*”, Particularitatea mântuirii Nou

Testamentale este că în acest cadru nu se cere nimic de la solicitant cu anticipație, o plată oarecare de ordin material sau fizic cum ar fi penitențele ci în acest context sunt necesare câteva lucruri și anume: Părerea de rău pentru o viață dusă în păcate, lepădare de păcate, dorința de reparație și credința că Domnul Isus Hristos e singurul Mijlocitor care poate mântui în chip desăvârșit.

Apoi iertat și eliberat de povara păcatelor omul se simte dator a face fapte bune nu pentru a fi mântuit ci pentru că a fost mântuit dovedind prin aceasta că viața lui e schimbată în bine.

Aceasta este calea oferită prin Noul Legământ în legătură cu Mântuirea, dar mai târziu au venit la credință și oameni culți, filozofi care nu erau mulțumiți cu cât le învăța Scriptura căutând în mărginirea lor să cuprindă Nemărginitul prin aceasta încurcând lucrurile în loc să le facă ușoare de înțeles.

În perioada patristică a fost formulată *teoria răscumpărării* care susține că omul prin păcat fiind sub puterea diavolului are nevoie de un răscumpărător. Domnul Isus plătind acest preț. (Justin Martirul prin 150)

Apoi a apărut *teoria exemplului cea Soiciniană*, care susține că Dumnezeu nu are nevoie să fie împăcat, iar jertfa Domnului Isus e numai un exemplu de ascultare vrednică de urmat.

Buschel emite o teorie asemănătoare celei Sociniene susținând că Dumnezeu nu cere satisfacție pentru legea încălcată, dar Hristos prin moartea sa își arată iubirea față de omul păcătos și suferă mult pentru aceasta încălcare.

Teoria guvernamentală zice că Dumnezeu nu cere satisfacție dar necesitatea guvernamental-morală o cere. Suferințele Domnului Isus Hristos nu sunt o pedeapsă, dar sunt acceptate într-o oarecare măsură ca pedeapsă.

Anselm (1033-1040) emite *teoria legală* care susține că păcatul fiind o lezare a demnității Dumnezeiești trebuie pedepsit, Domnul Isus Hristos suferind pedeapsa în locul nostru.

Dr. Sturge emite *teoria etică* care susține că necesitatea unei ispășiri se întemeiază pe sfințenia lui Dumnezeu și a cărei dreptate cere pedeapsă pentru păcat, Hristos luând asupra sa vina noastră în felul acesta fost a îndepărtat motivul despărțirii dintre Dumnezeu și om.

Și acestea sunt numai o parte dintre teoriile emise de oameni pentru explicarea scopului și a felului în care Dumnezeu a conceput și dus la finalizare posibilitatea mântuirii.

Odată dorind și pășind pe calea mântuirii omul parcurge câteva faze și anume: Credința, întoarcerea, pocăința, nașterea din nou, botezul, sfințirea și apoi *prezervarea* (menținerea în sfințenie sub călăuzirea Duhului Sfânt) omului rămânându-i în continuare

perseverența adică străduința de a se încadra în tocmai în standardele impuse de actul mântuirii.

O problemă teologică care a suscitât multe polemici e și cea a *predestinației* sau a alegerii, actul veșnic al lui Dumnezeu prin care în plăcerea Sa suverană și nu pe baza vreunor merite, El alege un număr de oameni păcătoși pentru a-i face părtași mântuirii și pentru a-i folosi în lucrarea Sa. Alegerea sau predestinația nu privește numai mântuirea care e oferită de Dumnezeu tuturor oamenilor fără nici o discriminare, pentru a-i face părtași harului Său și fără nici un fel de merite, predestinația având caracter special și atotcuprinzător. Înțeleasă și emisă greșit teoria predestinației poate duce la confuzii grave socotind că orice ar face omul pentru a fi mântuit, dacă nu vrea Dumnezeu totul e în zădar, de aceea vom căuta să explicăm cu date Biblice în măsura puterii noastre de a înțelege această problemă spinoasă.

Pentru mântuirea oamenilor Dumnezeu își asociază la lucrare oameni, lucrând prin ei și cu ei de aceea Sf. Ap. Pavel spune: *“Căci noi suntem împreună lucrători cu Dumnezeu. Voi sunteți ogorul lui Dumnezeu, clădirea lui Dumnezeu”* (1 Cor.3.9) Din acest text vedem că Dumnezeu se folosește de oameni, dar cum? Pentru poporul evreu cunoscător al Cuvântului lui Dumnezeu și a promisiunilor Sale, Dumnezeu i-a trimis pe apostolii luați dintre evrei care au avut mai puțin contact cu filozofiile și lumea păgână, dar pentru neamuri pentru greci și romani a ales un om care să le cunoască felul lor de a gândi putând astfel să-i înduplece folosind tocmai gândirea lor.

Sf. Ap. Pavel mărturisește că pentru această lucrare a fost ales înainte de nașterea sa (Gal. 1.15) chemarea lui fiind de a predica Evanghelia cu precădere neamurilor pentru a lucra la mântuirea lor, dar aceasta nu-i garanta în mod tacit și mântuirea sa și el nu se bazează pe acest har, ci în continuare el trebuia să se păstreze în sfințenia cerută de Dumnezeu pentru a fi mântuit. De aceea, spune: *„Mă port aspru cu trupul meu și-l țin în stăpânire, ca nu cumva după ce am propovăduit altora, să fiu eu însumi lepădat,”* (1 Cor.9.27)

De aici putem cunoaște că nici un sacerdotiu, nici o oficiere de cult nici un fel de lucrare specială bisericească nu-l poate mântui pe om, dacă nu trăiește și în sfințenia cerută de Dumnezeu. Dumnezeu a proclamat prin Isus Hristos mântuirea întregii lumi. El nu poate fi nedrept și nici nu e capricios pentru a trimite în rai sau în iad oameni numai potrivit cu dispoziția sa de moment. Sf.Ap. Pavel îi zice lui Timotei: *„într-o casă mare nu sunt numai vase de aur și de argint ci și de lemn și de pământ. Unele pentru o întrebuințare de cinste, iar altele pentru o întrebuințare de ocară. Deci dacă cineva se curățește de acestea. va fi un vas folositor stăpânului său, destoinic pentru orice lucrare bună...”* (2 Tim.2.20-21)

Și aici vedem că pentru a fi mântuit și folositor stăpânului, vasul e cel ce ia decizia de a fi un vas de cinste sau de ocară, respectiv și aici își spune cuvântul libera alegere (arbitriu) al omului și înseamnă că la lucrarea de mântuire conlucrează pe de o parte Dumnezeu, care vrea ca toți oamenii să fie mântuiți iar pe de altă parte și voința omului de a fi mântuit.

în pildele Domnului Isus cu privire la fiul risipitor, oaia pierdută și banul pierdut vedem pe de o parte că oaia și banul pierdut e căutat iar fiul risipitor își vine în fire și se întoarce la tatăl. Deci Dumnezeu îl poate predestina pe cineva pentru o lucrare deosebită, care trebuie făcută în sfințenie, dar răsplătirea finală e în funcție de felul de a lucra al omului, pentru că atunci când va veni Domnul în slavă cu toate pretențiile unora că au avut lucrări deosebite în lucrarea bisericească chiar cu semne și minuni, *prin faptul ca au lucrat fărădelegea nu primesc nici o răsplătire.* {Matei 7.21-23}

Până aici am vorbit despre mântuire și ce înseamnă a fi mântuit, de aici înainte trebuie explicat și care e rolul Bisericii în lucrarea de mântuire.

Noul Testament prezintă imagini a ceea ce este întradevăr Biserica lui Hristos și raporturile dintre Hristos și Biserică astfel: Biserica e numită „Poporul lui Dumnezeu,, (1 Petru 2.10), „Trupul lui Hristos,, (Rom.12.5), „Templul lui Dumnezeu,, (1 Tim.3.15), „Preoție împărătească,, (1 Petru 2.9), „Mireasa lui Hristos,, (Apoc.21.2) etc. După învierea Sa „Hristos este capul Bisericii,, (Col. 1. 18) pe care a răscumpărat-o cu sângele Său (Fapte 20.26), și a înfățișat-o în umanitatea sa la dreapta Tatălui restaurând întreaga Creațiune. (Col. 1.19-20)

Biserica este semnul umanității răscumpărate, ea nu numai că transmite mesajul lui Hristos dar prelungeste în mod invizibil întruparea Sa: „ *Și iată că Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacurilor,,* (Mat.28.20). Punctul central al Ecclesiologiei fiind concorporabilitatea dintre Hristos și Biserica Sa. De aici înainte trebuie să cunoaștem și care e Biserica lui Hristos cu adevărat, pentru că în momentul de față sunt multe departamente de credință creștine fiecare având pretenția de a deține adevărul Evanghelic.

Se susține că Hristos poate fi întâlnit numai în Biserică și aici e un sâmbure de adevăr. Dar în care dintre ele? Și care sunt attributele unei Biserici creștine? Dar dacă o biserică nu ține de învățătura Domnului Isus, mai poate fi numită Biserica Domnului? Cei ce se atașează ei pot fi siguri de mântuire? Poate o biserică să-și aroge attribute ce nu i-au fost date? Poate lega sau dezlega? Poate arunca anatema asupra celor ce nu-i urmează percepțele? La aceasta ne poate răspunde numai Sfânta Scriptură.

Atunci când își trimite apostolii Domnul Isus le spune: *“Duceți-vă și faceți ucenici din toate neamurile, botezându-i în Numele tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt și învățați să păzească tot ce v-am poruncit. Și iată că Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacului. Amin.* (Mat.28.19-20) Și cu toate acestea, unele biserici pactică lucruri pe care Domnul Isus nu le-a poruncit și anume: Botezul copiilor. Cultul Maicii Domnului, a sfinților, a morților, a moaștelor, a crucii, a icoanelor, sărbătorile închinat sfintilor, preoția și ierarhiile bisericești, canonizările, sanctificările și multe altele. Așa că orice biserică care pactică lucruri ce nu au fost poruncite de Domnul nostru Isus Hristos și nu duc numai la Hristos, nu poate fi numită o biserică Creștină.

Fiindcă pentru cele de mai sus, există capitole speciale în lucrarea de bază pe care am numit-o „*Creștinismul și Scripturile,,* cu subtitlul: *Biblia sau datinile strămoșești?* în

prezenta lucrare, va trebui să vorbim despre *practica sanctificărilor și a canonizărilor* practicate pe scară largă de bisericile catolică și Ortodoxă.

La baza acestei practici și a altora stă textul din Matei 16.18-19 care spune: *“Și Eu îți spun: “tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserca Mea și porțile locuinței morților nu o vor birui. Îți voi da cheile împărăției și orice vei lega pe pământ va fi legat și în ceruri și orice vei dezlega pe pământ va fi dezlegat și în ceruri* „în baza acestor cuvinte s-a trecut la un artificiu în care preoțimea considerându-se urmașa directă a acestui apostol, poate să lege sau să dezlege la discreție. Și cu toate că biserica creștină nu mai are slujitori ai altarului, și-a asumat răspunderea de a hotăra de aici soarta vecinică a unor persoane care s-au remarcat fie ca buni predicatori, martiri sau ierarhi vestiți precum și împărați sau domnitori buni strategi cum ar fi Ștefan cel Mare domnitorul Moldovei.

Numărul celor trecuți în rândul sfinților de către erarhii bisericești fiind peste măsură de mare, voi pomeni în treacăt câteva cazuri cu explicațiile convenite: în anul 600 papa Grigore cel Mare (590-604) a dispus scoaterea împăratului Traian din purgatoriu și trimiterea lui în rai, uitând că acest împărat s-a făcut vinovat de moartea lui Ignațiu, a lui Clement Romanul și a multor creștini. Biserica Ortodoxă în cadrul „*comuniunii sfinților*„, eronat înțeleasă și aplicată, a canonizat și introdus în calendar începând cu anul 1955 mai multe persoane considerate sfinte din care amintim: Calinic de la Cernica (11 aprilie), mitropoliții Ilie, Iorest și Sava de la Alba Iulia (24 aprilie) și în final pe domnitorul Moldovean Ștefan cel Mare (1457-1504).

Prin aceste canonizări biserica Ortodoxă se laudă că a ieșit din orbita ei locală intrând în orbita Universală a aghiografiei Ortodoxe prin recunoașterea reciprocă a sfinților celorlalte țări ortodoxe.

Această comuniune a sfinților e bazată pe textul din Evrei cap.12.v.1 care spune: *„Și noi dar fiindcă suntem înconjurați cu un așa mare nor de martori, să dăm la o parte orice piedică și păcatul care ne înfășoară așa de lesne și să alergăm cu stăruință în alergarea care ne stă înaintea.*„ Acest verset este o concluzie la pleiada de sfinți ai Vechiului Testament enumărați de Sf.Pavel în cap.1 1 începând cu Abel și terminând cu proorocii, cărora le laudă credința și face precizarea că ei nu au putut primi ce le fusese făgăduit până la plinirea vremii. Dar aceasta nu înseamnă că ei pot interveni cu ceva în viața bisericii, pentru că apostolul face următoarea *recomandare: Să ne uităm țintă la Căpetenia și Desăvârșirea credinței noastre adică la Isus...*„(v.2) La care să nu uităm că sfinții sunt pentru noi modele de urmat și nimic mai mult.(Evr.13.7)

Pentru a dovedi netemeinicia canonizării sau recunoașterea unor merite chiar prin clădire de locașuri de cult sau pe baza vitejiei lor, voi începe cu împăratul David: Acest împărat și-a propus să clădească Templul din Ierusalim. Îi împărtășește proorocului Natan intenția, primește girul, dar Dumnezeu îi spune lui Natan că nu David va construi Templul ci Solomon fiul păcii de aceea să ascultăm mărturisirea lui David înainte de moarte: *„împăratul David s-a sculat în picioare și a zis: „Ascultați-mă, fraților și poporul meu ! Aveam de gând să zidesc o casă de odihnă pentru chivotul legământului Domnului și pentru așternutul picioarelor Dumnezeului nostru și mă pregăteam s-o zidesc. Dar*

Dumnezeu mi-a zis:., Să nu zidești casă Numelui Meu căci ești un om de război și ai vărsat sânee., (1 Cron.28.2-3) David a fost un bun stateg a lărgit și consolidat hotarele țării, dar din punct de vedere moral s-a făcut vinovat în fața lui Dumnezeu prin trimiterea la moarte a lui Urie Hetitul de aceea Dumnezeu i-a refuzat dorința. Și acum să revenim la noi în România. Ștefan cel Mare a fost un bun strateg apărând creștinătatea de turci.

Pe lângă aceasta a zidit multe biserici. Dar conform cronicii lui Griporu Ureche a fost și lesne vărsător de sânge la ospete. Apoi pentru a ajunge sau a se menține la tron a ucis șapte rivali. Cine-l poate ierta? Dacă Dumnezeu vrea să-l ierte pe baza unor merite de altă natură noi pământenii nu ne putem opune, dar nici nu-L putem forța pe Dumnezeu să-l pună în rândul sfinților. Și vreau să fac precizarea că canonizarea sa a avut la bază motivații politice pentru a șterge păcatele unor ierarhi ortodocși care în vremea comunismului au fost devotați orânduirii, vârfurile conducătoare, fiind învinuite în presă și de violențe împotriva evreilor în timpul rebeliunii legionare din 22 ian. 1941. Ori pentru a șterge urmele unui trecut deloc creștinesc, s-a găsit pretextul canonizării domnitorului, pentru recâștigarea prestigiului pierdut în perioada dictaturii comuniste.

Pentru edificare, voi mai apela la un episod Nou Testamental. Fii lui Zebedei Ioan și Iacov aveau o mămică care ca toate mamele ținea la copiii ei și într-o zi ea vine cu o cerere la Domnul Isus. Ce a cerut această mamă?

*„...Poruncește i-a zis ea (Domnului Isus) ca în Împărăția Ta, acești doi fii să șadă unul la dreapta și altul la stânga Ta.”*Care e răspunsul Domnului? *“..dar a ședea la dreapta și la stânga Mea nu depinde de Mine s-o dau, ci este păstrată pentru aceia pentru care a fost pregătită de Tatăl Meu..* (Matei 20.-20-23) și acum să gândim cu o logică simplă de tot.

Dacă Domnul Isus Hristos Fiul lui Dumnezeu nu Și-a permis a face canonizări de aici de pe pământ și a stabili anumite poziții în cer pentru aleșii Săi, cu ce drept un muritor oarecare poate să hotărască, nici el fiind sigur de soarta sa, soarta altor oameni în vecinicie? Dacă Domnul Isus ar fi fost un înșelător cum era învinuit de preoți și cărturari imediat ar fi spus: „da femeie cererea ta e bună și va fi îndeplinită, iar eu voi avea grijă să mă ocup personal de rezolvarea ei, “dar cu riscul de a pierde doi apostoli și suportul material al acestei femei, El a spus adevărul.

Atunci când Domnul Isus făcea o vindecare zicea: *Jertate-ți sunt păcatele.,* aceasta fiind un motiv de scandal pentru iudei care știau conform Cuvântului lui Dumnezeu, că numai El, Dumnezeu, are această putere. Domnul Isus fiind imediat învinuit de hulă. Dar Domnul Isus le răspunde: *“Ce e mai lesne a zice? Iertate-ți sunt păcatele, sau ridică-ți patul și umblă?.,* (Matei 9.5) A spune iertate-ți sunt păcatele o poate spune orice sacerdot dar n-o poate dovedi nici cum că întradevăr Dumnezeu a acceptat această dezlegare, pentru că cărțile ce cuprind faptele oamenilor sunt în cer și nu are acces la ele nici un muritor, pe când Domnul Isus prin vindecările și învierile din morți făcute, a dovedit că are și această calitate; de a ierta păcatele ceea ce nu-i este dat nici unui muritor.

Și acum să ne întoarcem la Petru apostolul căruia Domnul Isus i-a conferit puterea de a lega sau dezlega păcate, și de a deține cheia împărăției. Domnul Isus îi învinuiește pe

cărturarii și fariseii de un lucru foarte grav: „*Vai de voi învățători ai legii! pentru că voi ați pus mâna pe cheia cunoștinței: nici voi n-ați intrat, iar pe cei ce voiau să intre i-ați împiedicat să intre.*„ (Luca 11.52) Aici e vorba de o cheie. Cea a cunoștinței. SfAp.Petru i s-a dat această cheie iar în ziua Cincizecimii *el a deschis ușa împărăției lui Dumnezeu la aproape trei mii de suflete.* A doua problemă e cea a legării sau dezlegării de păcate. În Vechiul Legământ se aduceau jertfe la Templu și se mărturiseau păcatele în fața unui preot, dar în Noul Testament nu se spune că păcatele trebuiesc mărturisite unui duhovnic ci în cadrul legăturii frățești Iacov fratele Domnului zice;,,

Mărturișiți-vă unii altora păcatele și rugați-vă unii pentru alții, ca să fiți vindecați. Mare putere are rugăciunea fierbinte a celui neprihănit., (Iacov 5.16) Aceasta era regula de aur a Bisericii primare și de aici vedem că cel ce primea mărturisirea nu era un sacerdot sau un om cu o funcție în biserică ci putea fi un simplu credincios sau un grup de credincioși.

În unele biserici pentecostale se practică ungerea cu ulei a bolnavilor conform textului din Iacov 5.14 care spune: „*Este vreunul printre voi bolnav? Să cheme pe prezbiterii Bisericii; și să se roage pentru el, după ce-l vor unge cu undelemn în Numele Domnului. Rugăciunea făcută cu credință va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va însănătoșa; și dacă a făcut păcate îi vor fi iertate... Din cele de mai sus vedem că rugăciunea pentru cel bolnav nu e precedată de mărturisirea păcatelor, ci de ungerea cu ulei,* pentru că o boală nu e totdeauna o consecință a păcatului. O boală poate fi o pedeapsă pentru păcat, o încercare din partea lui Dumnezeu, neglijență în păstrarea ei, bătrânețea cu neajunsurile ei sau de factură congenitală (din naștere). De aceea Iacov zice: „*și, dacă a făcut păcate,* ceea ce dovedește că o boală poate avea și alte cauze, ori păstorii mai întâi îl pun pe cel bolnav să se mărturisească, asemenea preoților, apoi este uns cu ulei după care urmează rugăciunea pentru bolnav ceea ce Iacov nu ne învață. *Mărturisirea păcatelor fiind un alt episod al învățaturii sale.*

În ceea ce privește păcatele, ele pot fi de două feluri: păcate făcute împotriva sfințeniei lui Dumnezeu și păcate făcute de unii împotriva altuia. În primul caz cel vinovat trebuie să se împace cu Dumnezeu. În al doilea caz vinovatul trebuie să se împace cu fratele căruia i-a adus un prejudiciu moral sau material. În caz că nu se ajunge la un acord nici când s-a ajuns la judecata Bisericii, Domnul Isus zice că cel ce e reticent la sfatul Bisericii să fie socotit ca un păgân și ca un vameș, dar nici de data aceasta nu se pomenește despre ierarhi bisericești care să se implice în a lega sau a dezlega, ci întreaga Biserică. Atunci când e vorba de un păcat care încalcă morala stabilită de Dumnezeu, în cazul incestuosului din Corint. Pavel dispune excluderea sa, dar nu e indiferent de viața lui, de aceea după un an scrie Bisericii ca să-l reprimească pe baza pocăinței sale: „*JDar pe cine iertați voi, îl iert și eu. Într-adevăr, ce am iertat eu, – dacă am iertat ceva - am iertat pentru voi în fața lui Hristos*“ (2 Cor. 2.10).

Nici de data aceasta Pavel nu se adresează conducerii Bisericii, unor sacerdoți, ci întregii Bisericii dovedind prin aceasta că pentru Pavel Biserica era totalitatea credincioșilor. Învățătura cu privire la iertarea de păcate o găsim explicit la Ioan care spune: „*Copilașilor vă scriu aceste lucruri ca să nu păcătuți. Dar dacă cineva a păcătit, avem*

la Tatăl un Mijlocitor, (avocat sau apărător) pe Isus Hristos cel neprihănit. “(1 Ioan 2.1) Ioan putea să spună:,,

Copilașilor, dacă cineva a păcătuit să vină la mine căci și eu am primit puterea de a lega și a dezlega împreună cu ceilalți apostoli, (Ioan 20.22-23) dar n-o spune, ci îi trimite pe cei vinovați direct la Singurul Mijlocitor, Isus Hristos.

Încredințarea că preotul e cel ce leagă și dezleagă nu a venit deodată ci în parcurs. În primele trei secole de creștinism unii credincioși împovărați de păcate căutau ușurarea prin mărturisire publică, socotind că numai astfel vor fi iertați. Dar prin acesta puteau aduce blam asupra Bisericii sau prejudicii altor persoane cu care eventual au păcătuit, ceea ce putea duce la dezastre familiale sau războaie ulterioare, de aceea prezbiterii Bisericii au propus ca mărturisirea să se facă mai întâi în fața lor și apoi, numai dacă ei își dădeau acordul, să fie mărturisite și în fața Bisericii.

Iar când s-a introdus preoția ca slujitoare a altarului, în perioada „îmbunătățirii cultului,, să se decreteze, ca singurul în drept să primească spovedania să fie preotul. În acest scop se caută pe orice cale a se arăta că una este amvonul și alta este altarul. În cartea *pitarul și amvonul*, pag 58 u.p. autor pr.Dr. Marin C.Ionescu, putem vedea unde s-a ajuns în susținerea sacerdoțiului iată ce spune el: *preotul este întru adevăr mai presus Odecât îngerii. Îngerii păzesc tronul lui Dumnezeu. preotul este ei însuși un tron divin. Îngerii păzesc sufletele și le asistă în orice clipă; preotul frământă în suflet, pentru a-i da sau a-i reda viața. Îngerii pregătesc sufletele pentru iertarea divină: preotul le-o dă..* Citind Noul Testament nu putem scoate- asemea învățătură pentru că nu există. Și atunci de unde a scos-o preotul susaflăint? Dacă e vorba de îngeri ei „*junt împreună slujitori cu apostolii, cu proorocii și cu-ceil ce păzesc cuvintele lui Dumnezeu.*”, (Apoc.22.9) Iar în cadrul nașterii ta-nen; nu îngeri ci însuși Duhul Sfânt este cel ce trezește oamenii pentru roâmătaff^și iertare. (Ioan 3.8) în Noul Testament nu mai există preoți care să slujeaee&afearafau, nici cum să troneze. Pavel când enumără pleiada de credincioși ai Vechitii-Legământ zice despre ei: „*Alții au suferit batjocuri, bătăi, lanțuri, îmktsoare; am fost uciși cu pietre, tăiați în două cu fierăstăul, chinuiți; îmbrăcați cfrvoj&ae și în piei de capre, lipsiți de toate, prigoniiți, munciiți, ei de care lumear m*-era vrednică- au rătăcit prin pustiuri, prin munți prin peșteri, prin crăpâttmter stâncilor.*” (Evrei 11.36-38)

Dacă sfinții din vechime au avut atâtea de suferit, ~~Downw~~ Isws-când își trimite apostolii nu le promite nici lor aici pe pământ tronuri satfcslavă- mare, nici nu le dă instrucțiuni cum să slujească la umbra altarului dimpotrrvă-le trimite ca pe niște oi în mijlocul lupilor, urâți de toți, prigoniiți, dați la moarte y Satana până acolo ajunge în ura împotriva copiilor lui Dumnezeu încât i-a întredmțat pe cei ce tronează aici și în tot cursul Evului Mediu că dacă vor ucide un reformator religios numit eretic au adus o slujbă Domnului.

Dar Dumnezeu cel ce nu rămâne dator nimănui a pregătit credincioșilor Săi după pigoniri și suferințe, *scaune de domnie în cer.*

Înainte de a se instaura comunismul în România, între anii 1933-1944, Biserica Ortodoxă pe lângă faptul că i-a întemnițat pe neoprotestanți și-a întemnițat proprii fii; ca de exemplu pe cei ce nu voiau să renunțe la calendarul Iulian (stil vechi) sau pe cei din Oastea Domnului care și-au propus revitalizarea Bisericii ortodoxe, inițiatorii ai contrareformei ortodoxe.

Pe vremea Domnului Isus Hristos fariseii și cărturarii duceau polemici susținute unii pretinzând că jertfa sfințește altarul iar alții că altarul sfințește jertfa. Ce e mai de preț Templul sau aurul din Templu și câte altele. De aceea în Noul Legământ nu se mai pune preț pe locul de adunare nici pe arhitectonica sa și nici pe simbolistica împărțirii sale, ci pe scopul adunării credincioșilor ori după încredințarea creștinismului din vremurile noastre, Biserica nu mai este un organism viu, ci o clădire sfântă cu un altar loc de slujire și de mijlocire a preotului, un loc sfânt.

În credința românilor, în anumite cazuri însuși Dumnezeu (care Dumnezeu?) cere clădirea unei biserici într-un loc ales de El. În opoziție cu cuvântul Biblic care învață că Dumnezeu nu locuiește în temple făcute de mâini omenești. (1 împ.8.27; Fap.7.49; 17.24)

Proorocii Vechului Testament îi mustră pe contemporanii lor pentru că se adunau sub copaci și aduceau jertfe idolilor sub acești copaci. (2 Regi 16.4; Is. 57.5) existând un cult al copacilor și mult timp după creștinare, iar foștii păgâni se adunau cu drag sub un copac verde pentru ceremonii religioase.

George Coșbuc studiind legendele unor mănăstiri din România ajunge la concluzia că cele mai multe mănăstiri au la bază tocmai cultul păgân al copacilor sacri pe locul cărora trebuiau clădite mănăstiri sau biserici astfel: „Mănăstirea de la Slatina e clădită pe locul unui stejar, despre care se spune că un cioban trecând pe acolo a auzit un glas care cerea ca acolo să fie clădită o mănăstire.

Radu Negru Vodă are privilegiul de a se adăposti sub umbra unui copac care-l ține în viață, ceea ce face ca pe locul lui, pe dealul Flămânda-Câmpulung să zidească o mănăstire. Mănăstirea Motru e zidită urmare îndemnului dat de un înger lui Nicodim, iar Mănăstirile Cotneana, Bistrița și Socola au la bază legendele unor icoane care au vorbit din copaci.

Lui Mihai Viteazul i se arată o icoană vorbitoare pe un copac pe locul căruia s-a zidit mănăstirea Dealului, iar lui Mircea cel Bătrân pe un copac la Cozia. În ambele cazuri motivația a fost aceeași. Obosiți și bătuți cel dintâi de turci, iar al doilea de unguri, au adormit sub câte un copac bătrân, iar în somn li s-a arătat câte o icoană vorbitoare care i-a îndemnat să plece din nou la luptă. Luptând și având biruință pe locurile respective au fost clădite mănăstirile de mai sus. Nici unul, nici celălalt, nu au ctitorit multe biserici, dar ceea ce au clădit a fost pe locul unor copaci și urmare unor viziuni cu icoane.

În legătură cu zidirea mănăstirii Putna, pe lângă elementul păgân al copacului, apare și cel eroic, aruncarea săgeții. (Cf. Cronicii lui Ion Neculce și a poeziei lui Vasile Alexandri).

La păgâni exista încredințarea că la clădirea unei cetăți sau a unui edificiu trebuiau aduse jertfe umane pentru trăinicia zidirii. Un exemplu îl avem cu Ahab care la reclădirea zidurilor Erihonului și-a jertfit doi fii, pe unul pentru ziduri iar pe celălalt pentru porți.

În cazul zidirii mănăstirii Curtea de Argeș vedem că are la bază tocmai o legendă păgână asemănătoare: Ce ziua se zidea, noaptea se dărâma și aceasta până meșterul Manole și-a zidit soția, pe Ana în zidurile mănăstirii care au căpătat trăinicie.

Ce a devenit Biserica când și-a pierdut caracterul ei evanghelic și apostolic? În Evul Mediu biserica (locașul de închinare) după Michelet devine un al doilea domiciliu al poporului. Creștinii nu mai sunt legați de Dumnezeu printr-o viață sfântă ci sunt legați de biserică prin obiceiuri și ceremonialuri, iar credințioșii un lucru de paradă. Despre aceasta poetul Provensal Annibal de l'Ortgue spune:

Să debitezi într-una la vorbe gogonate.

Să aranjezi în templu o întâlnire tandră

Pe lângă inchiziție chiar iadul să pălească;

Acestea-s ale curții Spaniole haruri.

„Sfinți și păcătoși,, prin acești termeni antinomici dar complementari au putut fi rezumate trăsăturile caracteristice ale religiozității poporului Spaniol din veacul al XVII-lea. Bisericile sunt împodobite cu odoare aurite care iau ochii credincioșilor. Procesiunile încântă și alimentează pietatea populară.

Cu ocazia marilor sărbători religioase statuile sfinților asemenea procesiunilor păgâne în cinstea idolilor din antichitate, sunt împodobite cu haine scumpe și plimbate pe străzile orașelor. Canonizările și transferurile de relicve dau naștere unor manifestări spectaculoase care se pot prelungi mai multe zile, ca acele organizate de franciscani la Madrid în anul 1627 în onoarea martirilor lor astfel: „A avut loc o procesiune de la biserică San Francisco la aceea a lui San Gill și au fost transportate cu mare pompă statuile lor îmbrăcate cu stoffe țesute cu aur și argint arătând urmele martirajelor; venea la rând ilustrul părinte San Francisco purtând un bogat veșmânt urmat de mai mult de 400 de călugări încălțați sau cu picioarele goale și mai mult de 500 de torțieri ai ordinului purtând torțe aprinse.

Flamura era purtată de cei din familia Medici de Las Torres pe care îi înconjurau toți granzii din Spania și seniorii de rang înalt. Procesiunea a trecut prin fața palatului de unde au admirat-o regele și regina. Biserica San Gill bogat împodobită a avut parte de predicatori vestiți care au rostit opt predici.

Procesiunile de „Ziua Domnului,, constituie cazul cel mai tipic, dar săptămâna patimilor ea însăși în ciuda caracterului de dureroasă comemorare nu scapă de aspecte negative. Clopotele încetează de a mai suna. Folosirea caleștilor și a lecticilor este interzisă și în semn de căință și umilință nobilii trebuie să meargă pe jos, fără a fi însoțiți de scutieri sau paji.

În ce privește femeile în acesta perioadă sunt supuse unor severe vigilențe din cauza întâlnirilor galante posibile cu acest prilej, care bărbaților le deschide perspectiva unor cuceriri ușoare. De aceea guvernatorul regal al Madridului dă poruncă alcazilor de la curte să facă poliție severă și să vegheze la păstrarea decenței și a respectului datorat sanctualelor, interzicându-le bărbaților și femeilor să vorbescă sau să comită acțiuni care să contrazică bunacuviință.

Cu toate aceste imperfecțiuni biserica patronează răscumpărarea de păcate prin penitențe. Iată ce zice Barthelmy Joly: .Astfel penitenții defilează purtând o cagulă înaltă (Manta cu glugă pe care o purtau călugării) îmbrăcați cu o rasă ce lasă să se vadă spatele și umerii, purtând cruci grele a căror greutate îi strivește sau biciuindu-se până la sânge. Procesiunea este jalnică, penitenții se biciuiesc peste măsură, lucru practicat și de nobili precedați de paji cu făclii, care se biciuiesc până ajung a fi purtați de subsuori însângerați, pe jumătate morți, (mare lucru dacă diavolul care este dibaci nu amestecă și aici vanitatea; ceea ce mă îndeamnă să cred acest lucru, sunt acei paji care nu odată au îmbrăcat hainele stăpânilor pentru a primi loviturile) ,,

Penitențele prin chinuirea trupului nu au suport Biblic cu toate că Catholicismul și Ortodoxia din cele mai vechi timpuri le-a practicat. Despre acestea Sf.Pavel zice că *au o formă de evlavie dar tăgăduiesc puterea*. Din „Scara,, de Ioan Scărarul aflăm străduința călugărilor din mănăstirea pe care o conducea, felul în care ei înțelegeau să-și răscumpere păcatele: autorul socotește că preocuparea de bază a călugărului trebuie să fie pocăința pentru păcatele trecutului.

Deaceea unii stăteau toată noaptea până dimineța în aer liber cu picioarele nemișcate și clătînându-se în chip jalnic prin silirea firii și nedându-și nici un pic de odihnă, ci lovindu-se și trezindu-se cu ocări și cercetări, alții strigând la cer și cerând de acolo ajutor cu tânguire și strigare. Alții stând în rugăciune și legănându-și mâinile la spate ca niște osândiți. Ei țineau fața aplecată cu tristețe la pământ, socotindu-se nevrednici de a ridica ochii către cer, ba neputând chiar a spune ceva, sau să se roage lui Dumnezeu, stăpâniți de nepriceperea gândurilor și a conștiinței, neștiind de unde să ceară ajutorul.

Alții stăteau la pământ cu sac și cenușă acoperindu-și fața și genunchii bătându-și fruntea de pământ. Unii își loveau pieptul și-și chemau înapoi sufletul și viața. Alții lipsiți de lacrimi se loveau pe ei înșiși, alții se văitau pentru sufletele lor ca pentru morți și aceasta până la sfârșitul vieții, umblând toată ziua întristați, își mâncau pâinea tăvălită în cenușă și praf.

Unii se chinuiau în arșiță, alții în frig, toți priveau pururea cu ochii sufletului lor zicând: Oare ce ni se va întâmpla ? care va fi hotărârea? Care va fi sfârșitul nostru? ,,

Și acum mă întreb: de unde această practică ? O cere Dumnezeu ? și dacă n-o cere Dumnezeu Biserica pe ce bază a instituit-o ? De aceea Domnul Isus Hristos spune: „*V-am spus aceste lucruri pentru ca bucuria Mea să rămână în voi și bucuria voastră să fie deplină.*„ (Ioan 15.11) Iar Sf.Ap. Pavel spune: „*Bucurați-vă totdeauna în Domnul! Iarăși zic: Bucurați-vă.*“ (Filipeni 4.4)

Înseamnă că credința creștină trebuie să fie o credință a bucuriei și a mulțumirii pentru eliberarea de patimi și iertarea de păcate, pentru înnoirea pe care o face Duhul Sfânt în viața omului și care-i dă dreptul să strige Ava adică Tată către Dumnezeu și nu să-și chinuiască trupul în mod inutil, efort ce ar putea mai bine folosit în acte caritabile decât în practicile enumerate mai sus.

Pentru poporul Israel în Templul din Ierusalim aducerea aminte a păcatelor și ispășirea lor se făcea odată pe an de ziua ispășirii care era în luna aVII-a ziua a zecea, zi marcată de post, smerire și mare închinăciune.

Dumnezeu nu cere chinuirea trupului cât cea a sufletului spălarea vasului mai întâi pe dinlăuntru pentru că Dumnezeu nu-i cere păcătosului decât părere de rău pentru un trecut nedemn și lăsarea de păcate.

În Isaia 58 Dumnezeu îi mustră pe cei ce făceau parada de postul lor, stabilind alte reguli pentru cei ce posteau. Nu, față posomorâtă, nu a se culca în sac și cenușă ci ajutorarea aproapelui și renunțare la certuri și ciorovăeli.

Marcel Defoumeaux în cartea „*Viața de fiecare zi în Spania secolului de aur.*„ arată felul în care credincioșii timpului în special călugărițele înțelegeau să-și răscumpere păcatele prin efort propriu, în care ritualul cel puțin chiar interpretat în modul cel mai formalist cu puțință în menține pe credincios în contact cu Biserica și reprezentanții ei.

Cartea, „*Las Morades* ” (Cartea locașurilor) de factură Catolică, în lucrarea de mântuire stabilește etapele ce trebuiesc parcurse pentru ca sufletul să se poată contopi cu Dumnezeu în extaz, dar le pune în gardă pe călugărițe împotriva exceselor și iluziilor la care poate aduce aceasta dacă nu e cenzurată de Biserică. „Am cunoscut mai multe călugărițe, zice autorul de înaltă virtute care-și petreceau 7-8 ore în șir într-o stare pe care ele o credeau extaz.,

San Juan de la Cruz denunța pericolul care-l reprezintă pentru credință ceea ce unii o luau drept inspirate divină, dar care de fapt nu era decât produsul imaginației lor.”Aș putea bine să vorbesc despre anumite femei care au simulat false stigmate, răni, cununi de spini și imagini a lui Hristos pe piept, lucruri pentru care oamenii din popor se entuziasmează.

În anul 1634 un iezuit îi scria unui confrate de al său: “S-ar putea spune că sporește așa de mult numărul celor ce poartă stigmatele (semnul cuielor Domnului Isus), încât s-a ajuns să nu mai fie considerat credincios decât acela care le-a primit., între anii 1628-1633 cronică de scandal a Madridului este alimentată din plin de afacerea mănăstirii San

Placide în care călugărițe credule au fost seduse de către benedectinul însărcinat să aibă grijă de sufletele lor.

Din procesul inchișiției aflăm că cel mai important complice al acestei afaceri a fost diavolul care pusese stăpânire pe spiritul stanței și a majorității călugărișelor, *care cu toate mortificările la care s-au supus nu au putut scăpa de tentației.*

Așa a pornit Biserica la începuturile ei și în așa fel i-a învățat pe oameni că pot fi mântuiți? Nicidecum. Dacă pentru primii creștini adunarea credincioșilor era un prilej de bucurie a mântuirii și părtășiei frașilor cu Domnul Isus în Duhul cu timpul locașul de închinare are alt aspect.

M. Eminescu a avut contact cu Viena
Catolică între anii 1869-1872 vizitând impunătoare sanctuare, nu odată adăpostind meditațiile singuratice ale poietului de multe ori contradictorii care l-au făcut să caute răspunsuri cu privire la ființa umană și totodată la relația dintre Dumnezeu și făptura sa precum și felul în care Biserica care și-a asumat rolul de a-l îndruma pe om către Dumnezeu, a reușit s-o facă.

Astfel el constată că locașul de rugăciune devine un loc de consumare a unor dureri neîmpărtășite un loc întunecos și plin de tristețe și nu un loc de comuniune cu Dumnezeu prin Domnul Isus Hristos.

„Prin ziduri înegrite, prin izul umezelii,

Al morții rece spirit se strecură-n tăcere“ (învierea) sau „Sub bolta cea înaltă a unei *vechi* biserici,

între făclii de ceară, arzând în sfeșnici mari, E-ntinsă-n haine albe, cu fața spre altar, Logodnica lui Harald, stăpân peste avari.“ (Strigoii) sau „Noaptea-n doma *întristată*, prin lumini îngălbenite,

A făcliilor de ceară care ard lângă altare, Pe când bolta-n fundul domei stă *întunecoasă*, mare. În biserica *pustie*, lângă arcul în părete, Genunchiată stă pe trepte, o copilă ca un înger; Pe-a altarului icoană, în raze de *roșii frângerii Palidă și mohorâtă*, Maica Domnului se vede,, (înger și demon) în poezia „Preot și filozof,, Eminescu e revoltat împotriva celor ce se erijează în reprezentanți ai bisericii dar care nu sunt în stare să-l ridice pe credincios la culmile dorite de Dumnezeu:

“Ascundeți adevărul în idoli pietre, lemn Căci doar astfel pricepe tot neamul cel nedemn, Ce spuneți voi în pilde, noi le avem în cer.,,

în capitolul de față mi-am propus să explic rolul Bisericii în a învăța credincioșii la împăcare cu Dumnezeu, la mântuire.

Biblia e explicită în ce privește rolul Bisericii în mântuire. Biserica nu poate mântui ci ea are datoria de a îndruma oameni la cel ce este Mântuitorul desăvârșit la Domnul Isus Hristos. Biserica nu poate ierta lega sau dezlega decât numai în măsura în care are justificare biblică.

Se susține că dacă Petru a primit calitatea de a lega și a dezlega urmașii lui preoții ar avea aceeași calitate. De aceea repet *Noul Testament nu a mai instituit o preoție mijlocitoare.* În viața Sf. Petru a fost un episod din care putem vedea că el nu s-a erijat în iertător de păcate. Atunci când Simon Magul a căutat cu bani să obțină puterea de a boteza cu Duhul Sfânt Petru îi spune: „banii tăi să piară împreună cu tine și *pocăiește-te de acesta răutate a ta si roagă-te Domnului să ți se ierte gândul acesta al inimii tale, dacă este cu putință,* la care Simon zice rugați-vă voi Domnului pentru mine. Dar Petru nu-i dă nici un răspuns. El a spus-o deja *„Jioagă-te Domnului să ți se ierte gândul acesta,,*

În religiile antice păgâne și într-o măsură diminuată conform Legii Mozaice, omul nu putea fi izbăvit de păcate decât plătind un preț. La evrei s-a limitat la aducerea de jertfe animale și vegetale la spălări și curățiri periodice. Păgânii au mers până acolo că au adus jertfe umane.

Care este caracterul Bisericii lui Hristos și care e rolul ei în menținerea relației dintre credincios și Dumnezeu?

Scopul Bisericii în lume este de a-L glorifica pe Dumnezeu prin închinare, rugăciune, mulțumire și cântare ceea ce duce la zidirea Bisericii. Ea trebuie să se curățească și să se păstreze curată pentru a se înfățișa înaintea lui Dumnezeu fără pată. (Ef.5.26) Biserica are datoria de a-și educa membri (Mat.28.19). Biserica poate și trebuie să evanghelizeze, dar nu poate converti, lucrarea aceasta revenindu-i Duhului Sfânt (Fap.9.31). Biserica trebuie să fie o lumină în lume (Mat. 5.13). Biserica trebuie să promoveze în lume tot ce e drept, curat și Sfânt.

Ea este stâlpul și temelie adevărului. În ea trebuie să se vadă chipul lui Hristos și va fi o mărturie vecinică pentru ascultarea și curăția ei. Hristos va fi glorificat vecinie în Biserică. *Biserica adevărată a fost și este hulită, dar ea nu hulește pe nimeni, a fost și este asuprită dar ea nu asuprește. O biserică care asuprește oameni ce nu-i urmează perceptorile nu este a lui Hristos.*

Domnul Isus nu vrea convertiți cu sila ci de bună voie. În Biserica lui Hristos omul se poate mântui, dar nu poate fi mântuit de Biserică ci numai de Domnul Isus Hristos la care I-a adus Biserica. Dacă trecem în revistă cele șapte biserici din Apocalipsa vedem diferențe de la o biserică la alta.

Efesului (Seci) i se aduc laude, dar ea a pierdut ce e mai important dragostea dintâi.

Smirna biserica celor aproape trei sute de ani de suferințe e curată, dar există în ea oameni ce se numesc iudei (credincioși) doar cu numele. (Sec.II-IV)

Pergamul e biserica unită cu statul (gamos înseamnă căsătorie-legătură), e înălțată, dar acolo e locul de domnie al Satanei. E amestecată cu lumea și idolatria. Unită cu statul cu care se ajută reciproc. A mai rămas Antipa (cel ce e împotriva tuturor) ca să păstreze credința. (Sec.IV- VI)

Tiatira Biserica Evului Mediu, lasă pe Isabela Biserica falsă, să ducă poporul în rătăcire. Să asuprească cei doi martori (Vechiul și Noul Testament) să alunge în pustie (ilegalitate) adevărata Biserică și să introducă cultul icoanelor, a sfinților a Maicii domnului, etc. (VI-XII)

Din „Pilda grăuntelui de muștar, “(Mat. 13.31-32) putem vedea unde a ajuns creștinismul care nu a rămas în limita impusă de Dumnezeu. Grăuntele de muștar odată răsărit va ajunge în final un arbust nu prea mare în care nici o pasăre nu-și poate face cuibul, dar când muștarul s-a vrut un copac mare, atunci în acest copac, și-au făcut cuibul tot felul de păsări, ceea ce unii îl identifică cu alianța dintre stat și biserică și cu ecumenismul „făcătorului de pace,, Satan, care spune: de ce să ne contrazicem? Dumnezeu este Unul și e așezat pe un munte înalt. Spre El duc multe cărări și indiferent pe ce cărare mergi vei ajunge negreșit la El. Budiștii merg pe o cale, mahomedanii pe alta, Catolici, Ortodocșii, protestanții sau neoprotestanții tind să ajungă la acelaș Dumnezeu. Deci crede orice, nu-ți schimba religia și cu siguranță vei ajunge a fi mântuit.

Copacul reprezintă mărimea falsă a creștinătății decăzute, pentru că adevărata creștinătate nu este un „copac,, la rădăcina căruia se află întreaga lume și în care orice pasăre poate să-și facă cuibul, reprezentând tot felul de învățături. Copacul reprezintă creștinătatea degenerată, care nu are nimic cu Hristos. Adevărata Biserică rămâne comunitatea grăuntelui de muștar în limita impusă naturii muștarului de a nu fi un copac mare. În visul lui Nebucadnețar copacul care în dublu cadru reprezintă Babilonul istoric și babilonul religios, va fi tăiat, la venirea Fiului Iu Dumnezeu, iar fiarele câmpului care se adăpostesc la umbra lui și păsările cerului care-și fac cuiburile în ramurile lui vor fi izgonite. Acesta va fi sfârșitul bisericii false. Care e rolul păsărilor, crescute în marele copac al falsei religii? Păsările sunt complicii celui rău care răpesc Cuvântul lui Dumnezeu. (Matei 134,19)

Atunci când Dumnezeu a dat evreilor stăpânire asupra Canaanului, le-a poruncit să nu facă nici un fel de legământ cu popoarele păgâne Canaanite. (Judec.2.2) ori pierderea râvnei Evangheliei, tendința de a nu-i „supăra,, pe cei de altă credință prin propovăduirea Evangheliei. Acceptând obiceiurile lor, echivalează cu aducerea de foc străin în casa Domnului și încheierea de legăminte cu cei ce nu-L cunosc pe Dumnezeu, ceea ce se întâmplă în copacul cel mare, care în final va fi tăiat.

Biserica din *Sardes* (cel ce scapă prin fugă) reprezintă începutul reformei are câteva nume care nu și-au mânjit hainele. îi merge numele că trăiește dar e moartă. Biserică dominantă cu mult fast și ceremonie dar cu puțină credință și adevăr. (Sec. XI1-XVII)

Filadelfia e Biserica reformei religioase și a trezirilor religioase (tranziția spre neoprotestantism) a suferit mult dar i se atrage atenția să păstreze ce a primit (Evanghelia ca sursă de credință). (Sec. XIX)

Laodicea e Biserica sfârșitului nici rece nici în clocot, Domnul Isus nu mai e în grupările religioase ci lucrează personal cu fiecare credincios: „*Iată Eu stau la ușă și bat.*”, Totuși Biserica nu va dispărea ci ea își va face datoria indiferent de condițiile vitrege prin care va trece rămânând până la sfârșit un îndrumător spre Hristos. **De aceea un credincios adevărat nu crede în una sobornicească și apostolică Biserică ci în una Evanghelică și apostolică Biserică**, pentru că Bisericile tradiționale prin sinoadele convocate periodic mai mult au încurcat lucrurile și au depărtat creștinii de Evanghelie, de aceea adevărata Biserică spune: „*Jin El (Isus), prin El și pentru El, sunt toate lucrurile. A Lui să fie slava în veci! Amin.*”, (Rom. 11.36)

Capitolul XIII

BOTEZUL ȘI CINA DOMNULUI

Prefață

Vechiul Testament e caracterizat prin multitudinea ceremoniilor din Templu unele poruncite iar altele adăugate în timp și care au denaturat porunca lui Dumnezeu, făcând aceste ceremonii niște forme goale, fără conținut.

Domnul Isus în vederea readucerii omului pe calea voită de Dumnezeu, pentru a-l apropia mai mult de Creatorul său nu prin ceremonii și fast ci printr-un cuget curat, și credință din inimă, pentru a-l face să se apropie de Dumnezeu în duh și adevăr, a desființat toate ceremonialurile, instituind numai două forme și cele mai de bază: *Botezul și Cina cea de Taină*, numită mai târziu Euharistie, dar cu timpul oamenii au denaturat și înțelesul acestor două lucrări bisericești, îndepărtându-se de spiritul Nou Testamental instituit de Domnul nostru Isus Hristos, și aceasta poate fi văzute în cele ce urmează.

Autorul

Botezul și Cina Domnului

„Apoi le-a zis:,, Duceți-vă în toată lumea
și propovăduiți Evanghelia la orice făptură.
Cine va crede și se va boteza va fi mântuit,
dar cine nu va crede va fi osândit,,

(Marcu 16.16)

„...Să faceți lucrul acesta spre pomenirea Mea.
Pentru că ori de câte ori mâncați din pâinea aceasta
și beți din paharul acesta vestiți moartea Domnului

până va veni El.“

(1 Cor. 11.24-26)

Când vorbim despre o religie imediat se pune problema ritualurilor practicate de religia respectivă. Antichitatea păgână era suprasaturată de ritualuri și incantații. Religia familiei a transmis din generație în generație incantații care cu timpul și-au pierdut chiar înțelesul întrucât limbajul a evoluat, de aceea în limbajul vrăjitoarelor apar cuvinte care nu-și au înțelesul dar pe care ele le rostesc mecanic socotindu-l un cuvânt magic, spiritul chemat necunoscând alt limbaj sau răspunzând numai la acest cuvânt care în realitate nu reprezintă nimic sau ar putea fi chiar o hulă la adresa lui Dumnezeu.

Biblia nu cunoaște cuvinte magice, dar în legătură cu numele cu care Dumnezeu s-a prezentat în fața lui Moise, pentru ca acest nume să nu fie profanat în vorbirea curentă, a fost ascuns în Biblie prin patru litere IHWH transpus prin Iehova sau Iahve. Acest nume era rostit de marele preot în Sfânta Sfințelor numai odată pe an. iar în vorbirea curentă Dumnezeu nu era numit prin Numele cu care s-a prezentat lui Moise ci prin atributele Sale cum ar fi Adonai (Domnul), Iehova Iire (Dumnezeu va purta de grijă), El Șadai (Dumnezeul cel atotputernic), Iehova Nisi (Dumnezeu e steagul meu), El Roi (Dumnezeu aude), Domnul Savaot etc.

Am spus că tetragrama IHWH unii o transpun prin Iehova iar alții prin Iahve și aceasta pentru că o dată cu dărâmarea templului în anul 70 A.D. și a uciderii marilor preoți care dețineau secretul s-a pierdut pronunțarea corectă a numelui lui Dumnezeu așa cum s-a prezentat El lui Moise. În schimb Domnul Isus ne învață să ne rugăm mai simplu,, *Tatăl nostru*,, ceea ce ne apropie mai mult de Dumnezeu iar cuvântul „Ava” (Tăticul) ne apropie și mai mult de Creatorul nostru. În religiile păgâne cât și în Templul din Ierusalim nu putea intra oricine și oricum și în special străinii. Prezența lor profanând Templul, (locul de închinare). Cultul Mozaic pune accentul pe curățirea trupului și a sufletului, rugăciunile sunt simple și pe înțelesul tuturor, cântările, un bun al tuturor

credincioșilor. Învățăturile privitoare la credință, morală și relație socială sunt simple dar eficiente și în care oamenii nu sunt puși pe categorii sociale, sau funcționale ca în religiile asiatice. În fața lui Dumnezeu, mai mare preț având săracul Lazăr, decât un om bogat dar lipsit de omenie și sensibilitate în fața durerii semenilor lui.

Templul reprezenta centrul speranțelor și religiozității poporului ales. Vestea despre frumusețea cântărilor Sionului a ajuns până în Babilon. Dar la orizont se arată nori negrii. Preoții nu-și fac datoria, iar poporul se complace a amesteca paie cu grâul păcătuiind și aducând jertfe idolilor, aducând în același timp jertfe și lui Iehova. De aceea Dumnezeu zice “*Nu mai aduceți daruri de mâncare nefolositoare, căci mi-e scârbă de tămâie; nu mai vrea luni noi, sabote și adunări de sărbătoare, nu pot să văd nelegiuirea unită cu sărbătoarea.*” (Is. 1.13)

Evreii în loc să-și pună încrederea în Dumnezeu și-au pus încrederea în Templul din Ierusalim în chivotul Legii și în ceremoniile din Templu. Dar fără a avea o inimă curată și o credință deplină în Dumnezeu. Atunci Dumnezeu le-a împrăștiat. Departe de Ierusalim și fără ceremonii, în sinagogi, poporul și-a recăpătat credința și și-a regăsit calea.

În asemenea condiții a venit Domnul Isus ca să dea o lovitură de moarte ceremoniilor și tainelor de dincolo de catapeteasmă. *Astfel Domnul Isus a instituit două forme de bază. Botezul în apă și Cina Domnului (Euharistia), iar ca formă colaterală spălarea picioarelor* cf. Ioan 13, la care se adaugă *ungerea cu ulei a bolnavilor* conform învățaturii Lui Iacov fratele Domnului.

Biserica creștină a practicat aceste forme nealterate dar cu timpul au luat alt curs și alt înțeles. **Să începem dar cu botezul.** Cunoaștem că apa avea un rol important în cadrul ceremoniilor de la Templu și chiar în viața de toate zilele a evreilor, dar conform tradițiilor evreești, a datinilor bătrânilor, lucrurile s-au complicat.

Un motiv de scandal pentru cărturari și farisei a fost că ucenicii Domnului într-o împrejurare nu s-au spălat pe mâini. Aceasta ține de igienă, dar nici într-un caz de cult. De aceea Domnul Isus nu le socotea obligatorii pe toate. Evangheliile sinoptice vorbesc despre Ioan Botezătorul care a instituit botezul pocăinței, premergător venirii lui Mesia.

Domnul Isus Hristos înainte de înălțarea Sa la cer a dat următoarea poruncă ucenicilor Săi: “*Duceți-vă și faceți ucenici din toate neamurile, botezându-i în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Și învățați-i să păzească tot ce v-am poruncit. Și iată că Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacului. Amin.,*” (Matei 28.19-20)

În primul rând vedem că Domnul Isus îi trimite pe ucenici *la toate neamurile* lucru pe care apostolii cu greu l-au acceptat socotind că prioritatea o aveau numai oile pierdute ale lui Israel, ferindu-se de amestecul cu neamurile.

De aceea botezul instituit de Domnul Isus nu este numai o simplă formă, fiind precedat de câteva acte care să cuprindă întreaga ființă umană totul pornind din inimă, la care fac

precizare că: *Domnul Isus n-a zis că cine se va boteza se va mântui ci cel ce va crede și se va boteza va ti mântuit.* De aici vedem că botezul cere conștientă, cere voluntariat.

Nimeni nu poate fi botezat nefiind conștient, sau forțat a îndeplini acest act potrivit poruncii Domnului care spune: „*Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să mă urmeze,*” (Mat. 16.24) Iar Sf. Pavel face precizarea : „*Căci prin credință din inimă se capătă neprihănirea și prin mărturisirea cu gura se ajunge la mântuire...*” (Rom. 10.10) Deci pentru a fi botezat omul, ființa sa parcurge diferite trepte cum ar fi: în primul rând *întoarcerea sau pocăința* (Luca 22.32; Luca 15.18) *Urmează nașterea din nou* (Ioan 1.13). *credința* și apoi botezul în apă, care trebuie să cuprindă întreaga ființă *nu numai un ritual într-o apă sfințită.* Pentru că apa e numai un simbol al îngropării față de păcat și un trecut reprobabil și o înviere la o viață nouă schimbată în întregime. Dar botezul în apă nu mântuiește și apa „sfințită”, în prealabil nu duce la iertarea de păcate, ci este rezultatul mântuirii, dovedind prin aceasta ascultare de Dumnezeu. (Luca 3.1-17; Fapte 2.38). Botezul în apă este numai forma vizibilă, o mărturie publică a predării în slujba Domnului, pentru că nașterea din nou este lucrarea Duhului Sfânt în om împreună cu Cuvântul lui Dumnezeu. Toate acestea ducând la iertarea de păcate. Credinciosul botezat identificându-se cu moartea Domnului Isus Hristos, socotindu-se mort față de lume și viu pentru Domnul Isus și Evanghelia Sa.

De aceea Sf.Petru spune: *Jcoana aceasta închipuitoare vă mântuiește acum pe voi și anume botezul, care nu este o curățire de întinâciuni trupești, ci mărturia unui cuget curat înaintea lui Dumnezeu, prin învierea lui Isus Hristos.,* (1 Petru 3.21)

Botezul nu intră în categoria ritualurilor ci este un vot, o hotărâre personală pentru o nouă viață total diferită de cea anterioară. Un act de voință absolut personal și o încredințare deplină. Botezul lui Ioan cerea fapte înainte de botez. Botezul Domnului Isus rodește fapte după botez. Formula de botez a fost stabilită de însuși Domnul Isus și care trebuie administrat în Numele Sfintei Treimi a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh.

În mod greșit unii au introdus în biserici botezul numai în Numele Domnului Isus în baza a câtorva texte din Faptele Apostolilor, la care să nu uităm. *Formula de bază a fost stabilită de Domnul Isus însuși ceea ce nici un apostol n-a avut dreptul să o schimbe, iar dacă a schimbat-o a păcătuit.* Ori Luca n-a scris un tratat de teologie ci istoria creștinismului apostolic până la un punct *prescurtând relatarea* ceea ce a dus la o înțelegere greșită a lucrurilor, dar studiind Cuvântul lui Dumnezeu descoperim că mântuirea nu poate fi legată numai de Domnul Isus și nu putem elimina de la această lucrare pe Tatăl și pe Sfântul Duh, pentru că la aceasta au luat parte toate cele trei persoane: Tatăl a conceput mântuirea. Domnului Isus a împlinit-o, iar Sfântul Duh o desăvârșește și mântuiește lumea pierdută, pentru că El dovedește lumea vinovată în ce privește păcatul, neprihănirea și judecata (Ioan 16.8).

Ioan apostolul când vorbește despre botez face o asociere între persoanele Dumnezeirii și actul botezului prin cuvintele: „*(Căci trei sunt care mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul și Duhul Sfânt) și trei sunt care mărturisesc (pe pământ) Duhul, apa și sângele și aceștia trei sunt una în mărturisirea lor.,*” (1 Ioan 5.7-8)

Așa că botezând numai în Numele Domnului Isus. Tatăl și Duhul Sfânt sunt eliminați din actul mântuirii oamenilor ceea ce e o mare erezeală.

O altă problemă e cea a apei botezului. În vremurile noastre sunt unii credincioși care pornind de la faptul că apa Iordanului în care a fost botezat Domnul Isus e apă curgătoare, au emis ideea că botezul trebuie făcut numai în apă curgătoare, dar nicăieri în Noul Testament nu se face precizarea că botezul trebuie neapărat administrat într-o apă curgătoare.

Pentru edificare luăm cazul famenului Etiopian și a lui Filip. Aici se spune că atunci când famenul a fost convertit au dat de o apă. Nu scrie ce fel de apă curgătoare sau stătătoare, o apă : „...*Și famenul a zis: «Uite apă; ce mă împiedică să fiu botezat?»*“ (Fap. 8.36) Așa că dacă se pune accent în ce fel de apă curgătoare sau stătătoare trebuie administrat botezul, înseamnă să facem din botez o formă, un ritual și nu un act de credință.

În timpul comunismului din România fiind că nu se aprobau manifestări publice la ape curgătoare pentru botezuri, bisericile și-au construit baptisieră în incinta locașului de închinare și zeci de mii de oameni au fost botezați în acest mod și au rămas credincioși Domnului. Putem spune că botezul lor nu e valabil?

A doua problemă e cea legată tot de apă, motivat de faptul că bisericile tradiționale botează copii *în apă ce în prealabil a fost sfințită*. De unde a apărut acest obicei? Pentru că apostolii nu au umblat cu aghiazma după dâșii și nu am găsit nicăieri că înainte de a-i boteza pe noii convertiți ei ar fi procedat la sfințirea apei. Folosind datele istorice aflăm că acest obicei a fost introdus de creștinii din Siria în jurul anului 200 sub influența păgână a apei lustrale din temple, *deci la o distanță apreciabilă de veacul apostolic*, un adaus ce nu are justificare Nou Testamentală, cea ce a dus apoi la încredințarea falsă, că apa sfințită ar avea puteri miraculoase.

O altă problemă și de importanță capitală este cea a botezului copiilor.

Într-o broșură intitulată „*Cunoașterea și combaterea sectelor*„, autor Arh. Mina Prodan e tratată această problemă într-un mod cu totul străin de porunca Domnului. Acest preot amestecă tăierea împrejur cu botezul, care pentru evrei avea un cu totul alt înțeles: Tăierea împrejur era semnul apartenenței la poporul ales și se pare că avea și o importanță igienică și e aplicabilă numai părții bărbățești, ori botezul se administrează și femeilor ceea ce complică datele problemei.

În furia lui de a combate *sectanții* susnumitul autor amestecă lucrurile în mod groaznic pentru a-i deruta și mai mult pe cei ce nu cunosc Scripturile Astfel: Că Domnul Isus s-a botezat la vârsta de 30 de ani numai pentru a înființa botezul și că prin aceasta a rupt zapisul lui Adam ce era ascuns în apele Iordanului. De unde a scos-o? Recunoaște că cei nebotezați nu pot intra în împărăția lui Dumnezeu, dar justifică botezul copiilor cu texte în care sunt chemați la pocăință oameni maturi în care nu se pomenește de copii.

Susține că copiii și fără credință primesc sfințenia de la Dumnezeu și darul Duhului Sfânt folosind date din Biblie despre sfinții care înainte de a se naște au fost consacrați lucrării Domnului ca Ieremia, Sarason și Ioan Botezătorul.

Deci pe de o parte copiii primesc sfințenia înainte de a se naște, iar pe de altă parte se nasc cu șapte păcate și trebuie neapărat botezați ca să poată intra în ceruri în cazul unei morți premature.

Ieremia și Ioan Botezătorul consacrați lucrării lui Dumnezeu înainte de a se naște, și-au păstrat sfințenia și au dus-o până la capăt, dar dacă luăm cazul lui Samson și el consacrat lucrării lui Dumnezeu înainte de naștere, vedem că el nu a păstrat întru totul ce a fost poruncit cu privire la dânsul, viața lui luând altă întorsătură. Așa că cu toată consacrarea sa, fiind că el nu și-a păstrat vrednicia lucrurile au luat o întorsătură tragică pentru dânsul.

Și de aici putem vedea că nu alegerea pentru o lucrare deosebită înainte de naștere și nu sfințirea copilului prin botez, duce la mântuire ci numai păstrarea în sfințenia cerută de Dumnezeu, în tot cursul vieții, asigură primirea răsplătirii, de aceea Domnul Isus cere conștientă și voluntariat în cazul botezului. Deci copilul odată botezat nu devine creștin, pentru că el nu are discernământ, nu are credința, nu poate mărturisii cu gura sa opțiunea, și nu se naște cu șapte păcate, dar în cadrul liberului arbitriu sau a puterii de a alege între bine și rău, copilul ajuns mare poate opta pentru bine sau rău, iar Biblia nu spune că copilul se naște cu șapte păcate ci se naște având înclinația spre păcat prin firea sa, dar în funcție de educația sau pornirea firii sale el în parcurs va alege între bine și rău, dar numai după ce a ajuns să raționeze. (Gen.8.21)

Autorul sus numit susține pe baza textului din Marcu 16.16, că copiii trebuiesc botezați cu toate că acolo nu se pomenește de copii ci e pe înțeles Cuvântul: “Cine va crede și se va boteza va fi mântuit., și nu cine se va boteza, se va mântui. deci credința primează botezului. *Mai întâi credință ceea ce copilul de opt zile nu poate avea și apoi botezul.* În justificarea mărturiei nașului la botez în locul copilului, el aduce ca argument faptul că fiica femeii canaanite a fost vindecată urmare credinței mamei ei, *dar acolo unde se spune că dacă părinții sunt credincioși copii sunt sfinți* (1 Cor.7.14) zice că păcatul strămoșesc e transmisibil și deci copii trebuiesc repede botezați pentru ca nu cumva murind să moară în păcate.

Dacă un preot e gata să arunce în iad un copil nebotezat, noi vedem că Dumnezeu n-a nimicit Ninive pentru că între ei erau mai mult de 120.000 de oameni care nu știau să deosebească dreapta de stânga lucru comun copiilor.

În continuare, voi extrage date din revista „Cuvânt de învățătură,, Anul V nr. 6 iunie, 200J. redactor Vasile Hozan și care se publică în Kitchener- Canada, pe baza unui studiu de Joseph Stoll. “Deși cercetătorii nu au ajuns la un punct de vedere comun în ce privește data introducerii acestei practici (botezul copiilor) în Biserică, aparent acest botez își are originea în secolul al doilea după Hristos. Tertulian în scrierile sale s-a opus botezului copiilor. În „Catehismul explicativ,, editat de Arhiepiscopia Romano-Catolică-București 1979, originea botezului copiilor e redată în paginile 263-276, din care se

extrag cele de mai jos din pagina 270: Problema botezului copiilor a jucat un rol important în istoria Bisericii. Botezul copiilor nu este o nedreptate, ci lipsa de educare creștină a celor botezați constituie vinovăție și o greșeală. Mortalitatea infantilă de mari proporții din secolul al IX-lea, avea să generalizeze obiceiul creștinilor, de a-și boteza copii mici. Faptul că Noul Testament nu vorbește despre botezul copiilor mici, Tertulian zice să nu se facă, Ciprian susținea ca să se facă. Mai târziu s-a încetățenit până întratât obligativitatea botezului copiilor mici încât biserica Catolică îngropa copii nebotezați în afara cimitirelor, lucru preluat și de puritani, la care un preot al lor numit Cotton Mathei (1663-1728) din New England, obișnuia să spună enoriașilor că copii morți nebotezați și îngropați în afara cimitirelor se târăsc pe pardoseala iadului, unde vor rămâne veșnic, iar Jonathan Edwards (1703-1758) predicator calvinist scria: „Deși copiii par așa de inocenți, totuși dacă nu sunt în Hristos (dacă nu sunt botezați, Dumnezeu îi vede de mii de ori mai răi decât viperele, în cea mai groaznică situație). Trebuie să cunoaștem că pe lângă bisericile Catolică și Ortodoxă și bisericile protestante, anglicană, episcopală, luterană, reformată, presbiteriană și metodistă, botează copii prin stropire asemenea catolicilor. *Prima informație scrisă* despre obligativitatea botezului copiilor, este o hotărâre a sinodului (local) din Cartagina (418) care spune: „cel ce neagă necesitatea botezului copiilor născuți să fie anatema,,

Ortodocșii sustin întreita scufundare la botez lucru care nu e poruncit pentru că Tatăl Fiul și Duhul Sfânt fiind una, mântuirea o dă întreaga Sfântă Treime.

Pe lângă aceasta pentru a băga frica în credincioși că copii care au murit nebotezați sunt nefericiți, s-a răspândit zvonul că dacă un copil moare nebotezat se preface în strigoi și-i terorizează pe cei rămași în urma sa.

Aceste sunt artificii introduse cu scopul de a menține în creștinism lucruri ce nu se confirmă nicicum Biblic.

Și acum să vedem care a fost forma introdusă de Domnul Isus în legătură cu copiii.

Noi știm că una din forme transmise din neam în neam în poporul lui Dumnezeu este și punerea mâinilor. Ce înseamnă aceasta? în cultele neoprotestante s-a emis încredințarea că numai cei ordinați au dreptul de a pune mâinile pentru binecuvântare, dar citind Cuvântul lui Dumnezeu vedem că acesta lucrare are caracter mult mai general. Dacă luăm familia lui Avraam în acesta familie exista obiceiul binecuvântării copiilor de către părinți. Dar și binecuvântările reciproce dintre oameni întâlniți în diferite împrejurări, cum ar fi întâlnirea dintre Melhisedec și Avraam. Isac își binecuvântează fii, apoi și Iacov la rândul lui face același lucru. Iosif cere o binecuvântare specială pentru cei doi fii ai săi. La evrei acest lucru era încetățenit, de aceea și Domnul Isus a fost chemat să-și pună mâinile peste o fetiță muribundă și peste copii.

Pavel îi amintește lui Timotei despre darul pe care I-a primit odată prin punerea mâinilor de către Pavel și a doua oară de către ceata prezbiterilor. *Peste cei șapte diaconi alesi se pun mâinile și nu sunt consacrați lucrării prin mirungere, lucru pe care apostolii nu l-au practicat.*

Pavel apostolul le promite evreilor, aprofundarea învățaturii despre botezuri, *punerea mâinilor*, învierea morților și judecata vecinică. Domnul Isus zice că cei credincioși își vor pune mâinile peste bolnavi și bolnavii se vor însănătoșa.

Ucenicul Anania își pune mâinile peste Pavel ca să-și capete vederea și să fie umplut cu Duhul Sfânt, iar proorocii și învățătorii din Antiohia îi consacră lucrării pe Barnaba și Saul prin punerea mâinilor. *Ceea ce dovedește că mirungerea cu care se laudă preoții cultelor tradiționale în zilele noastre nu are suport Nou Testamental.*

Punerea mâinilor a fost practică în poporul lui Dumnezeu atât în Vechiul cât și în Noul legământ. Și fiind că părinții doresc binele copiilor lor, într-o zi au venit la Domnul Isus cu copiii lor și au cerut ca Domnul Isus să-și pună mâinile peste ei și să-i binecuvinteze.

Până aici toate bune. Dar Domnul Isus putea să spună: bine Eu acum îmi pun mâinile peste ei și-i binecuvintez, dar aveți grijă să-i botezați ca nu cumva dacă vor muri prematur să se prefacă în strigoii. *Nici nu le-a explicat cu câte păcate se naște un copil și dacă poartă vina lui Adam ci dimpotrivă atunci când ucenici doresc să afle cine va fi mai mare în împărăția lui Dumnezeu, cheamă un copil și îl pune în mijlocul lor și le spune: "Adevărat vă spun, că dacă nu vă veți întoarce la Dumnezeu și nu vă veți face ca niște copilași, cu nici un chip nu veți intra în împărăția cerurilor.", (Matei 18.3)* În cadrul acestei învățături, între creștini s-a încetățenit chiar această formă de adresare, de copii ai Domnului, sau chiar copilași, (1 Ioan 2.1) arătând prin aceasta, până la ce stadiu trebuie să ajungă transformarea unui credincios născut din nou.

Atunci când Domnul Isus se arată ucenicilor la Marea Tiberiadei li se adresează în felul următor: *„Copii.” le-a zis Isus, „aveți ceva de mâncare?„ (Ioan 21.5)* Pavel le zice celor din Efes, *ca să umble ca niște copii ai luminii* (Ef.5.8) Iar Ioan îi numește *pe credincioși copilași* (1 Ioan 2.1.) Față de cele de mai sus, dacă copilul se naște cu șapte păcate, nu putea fi un exemplu atât de concludent în schimbarea caracterului credincioșilor până acolo ca să se facă ca niște copilași, căroră în primul rând le lipsește răutatea.

De aceea cultele neoprotestante practică aducerea copiilor mici în Biserică pentru binecuvântare, pentru a fi juruiți lui Dumnezeu cerând ocrotirea și călăuzirea divină asupra lor, după care părinților le revine sarcina de a-i educa în frica de Dumnezeu și apoi la vârsta maturității când copilul ajunge mare să-și aleagă el singura calea, pentru că Dumnezeu nu vrea credincioși siliți a se boteza sau botezați inconștienți ci vrea mărturia unui cuget curat, credință din inimă și mărturisire personală. (1 Petru 3.21; Rom.10.9-10; Fapte 19.18) Pentru a legitima practica botezului, în bisericile catolice și protestante se practică, confirmarea copiilor care sunt aduși în biserică și în urma unei examinări, sunt admiși a se împărtăși prima dată, preluat de la evrei, care-și aduc copii în sinagogă pentru confirmare în ceremonia numită bar-mițva. Mai trebuie și alte argumente? Eu cred că ajunge Cuvântul lui Dumnezeu în clarificarea problemei.

A doua formă poruncită de Domnul Isus este și **Cina Domnului (Euharistia)** în câteva împrejurări înainte de a fi instituită Cina cea de Taină, Domnul Isus a vorbit despre aceasta. Înțelegând unilateral problema unii ucenici l-au părăsit crezând că aceasta se va

practica ca realitate fizică. În una din predicile Sale El spune: „*Cine mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu, are viață vecinică; și Eu îl voi învia în ziua de apoi.*„ (Ioan 6.54)

Și a venit Paștile, ultimul serbat cu ucenici Săi cu care prilej e instituită Cina Domnului. „*Pe când mâncau, Isus a luat o pâine; și după ce a binecuvântat-o a frânt-o și le-a dat zicând: „Luați mâncați acesta este trupul Meu. Apoi a luat un pahar și după ce a mulțumit lui Dumnezeu, li l-a dat zicând: „Acesta este sângele Meu, sângele Legământului celui nou care se varsă pentru mulți,*„ (Marcu 14.22-24)

Cina Domnului nu a avut la început caracterul și înțelesul pe care-l are în unele culte tradiționale în zilele noastre, pentru că în Noul Testament nu găsim explicit cine administrează și binecuvântează lucrarea, apostolul Pavel asociind întreaga Biserică la această lucrare prin cuvintele: “*Paharul binecuvântat pe care-l binecuvântăm, nu este el împărtășirea cu sângele lui Hristos? Pâinea pe care o frângem, nu este ea împărtășirea cu trupul lui Hristos?*” (1 Cor. 10.16) . Din acest verset putem vedea că apostolul asociază întreaga Biserică la lucrare fără a numi un oficiant anume.

Inițial Cina Domnului a fost instituită în amintirea morții Domnului Isus având caracter comemorativ. Ea nu a fost instituită pentru iertarea păcatelor după spovedanie cum se practică în cultele tradiționale, pentru că Sf.Pavel spune: „*Fiecare să se cerceteze dar pe sine însuși și așa să mănânce din pâinea aceasta și să bea din paharul aceasta. Căci cine mănâncă și bea, își mănâncă și bea osânda lui însuși dacă nu deosebește trupul Domnului. Din pricina aceasta sunt între voi mulți neputincioși și nu puțin dorm.*„ (1 Cor. 11.28-30)

Deci Cina Domnului este simbolul părtășiei noastre cu firea dumnezească a Domnului Isus, o amintire a suferințelor Sale, și o speranță a revenirii Sale în slavă. Totodată Cina Domnului simbolizează unitatea Bisericii în Hristos (1 Cor. 10.17). În ce privește pâinea folosită la Cina Domnului ea trebuie să fie nedospită conform Bibliei. În primul rând Domnul Isus a serbat Cina cea de taină, în timpul paștelui evreesc care comemora ieșirea din Egipt și care se serba cu pâine nedospită, iar pentru cei ce ar fi păstrat dospitură în casă în perioada celor șapte zile pedeapsa era drastică. “*Timp de șapte zile, veți mânca azimi. Din cea dintâi zi veți scoate aluatul din casele voastre: căci oricine va mânca pâine dospită, din ziua întâi până în ziua a șaptea, va fi nimicit din Israel.*„ (Exodul 12.15) în ce privește Cina cea de taină, ea a fost instituită în timpul Paștelui evreiesc: „În ziua dintâi a praznicului Azimilor, ucenicii au venit la Isus și l-au zis:”Unde vrei să-Ți pregătim să mănânci paștele! Matei 26.17; Marcu 14.12; Luca 22.7) “~

Cei ce administrează Cina Domnului cu pâine dospită se prevalează de faptul că scrie în Evanghелиii că Domnul Isus a luat o pâine, eronat înțeles pentru că acolo e vorba despre un întreg așa cum și Biserica este un întreg.

A susține că stăpânul odăii de sus ar fi păstrat pâine dospită cu care s-a serbat Cina Domnului nu dovedește decât necunoașterea Bibliei și a spiritului evreesc din vremea Domnului Isus și din vremea noastră. Pentru edificare citim.-, în timpul sărbătorii, să nu mănânci pâine dospită, ci șapte zile să mănânci azimi, pâinea întristării. (Deut.16.3).

Deci azima este tot o pâine, dar o pâine a întristării. Într-o împrejurare Domnul Isus le zice ucenicilor: “Păziți-vă de aluatul fariseilor care este fățarnicia,, (Lucal2.1). Deci aluatul închipuie fățarnicia așa că a lua o pâine dospită pentru a serba Cina Domnului înseamnă chiar simbolic a-L. asocia pe Domnul Isus cu fățarnicia ori Biblia spune că Domnul Isus „a fost pedepsit și lovit cu toate că nu săvârșise nici o nelegiuire și nu se eăsise nici un vicleșus în inima Lui,, (Is.53.9; 1 Petru 2.22).

Pavel apostolul reia problema Cinei Domnului când se adresează Bisericii din Corint și de aici deducem că Cina Domnului se administra cu pâine nedospită, cu azimă, la care se cere mai mult; și o inimă curată nu o simplă formă. “Nu vd lăudați bine. Nu știți că puțin aluat dospește toată plămădeala? Măturați aluatul cel vechi . ca să fiți o plămădeală nouă cum și sunteți fără aluat; căci Hristos Pastele noastre a fost jertfit. Săprăznuim dar praznicul nu cu un aluat vechi, nici cu un aluat de răutate și viclenie, ci cu azimele curăției și adevărului...(1 “C6~r.5.6-

Aluatul reprezintă putreziciunea, răutatea și viclenia, ceea ce l-a lipsit Domnului Isus și de aceea Cina Domnului pentru că este un simbol al ființei Domnului Isus, trebuie serbată cu pâine nedospită (azimă) pentru că administrând-o cu pâine dospită, asociem trupul Domnului cu viclenia și răutatea.

În pilda împărăției cerurilor Domnul Isus, vorbește despre trei măsuri de faină luate de o femeie, în care s-a pus plămădeală și care a dospit toată. (Matei 13. 33-35) în Vechiul Testament găsim că Sara a luat trei măsuri de faină albă și a frământat-o, fără aluat făcând turte celor trei bărbați care l-au vizitat pe Avraam pentru a-i vesti distrugerea Sodomei și nașterea lui Isac fiul făgăduinței. (Gen. 18.1-6) La aducerea jertfei de mâncare în cortul întâlnirii se insista foarte mult asupra faptului că floarea fainei destinată jertfelor, trebuia adusă fără aluat și totul cu sare. Ce reprezintă făina albă? în primul rând o imagine a curăției și Treimea Dumnezeuască în Una singură. Tatăl Fiul și Duhul Sfânt. Untdelemnul turnat peste jertfa de mâncare, arată plinătatea Duhului Sfânt în Isus, tămâia pusă pe jertfa de mâncare arată că viața lui Hristos,a fost de un miros plăcut înaintea lui Dumnezeu Tatăl. (Mat.3.17), iar arderea pe altar reprezenta suferințele Domnului Isus.

În pilda de mai sus vedem că Domnul Isus vorbește despre o femeie care în cele trei măsuri de faină a pus aluat și care a dospit de tot. Dacă femeile reprezintă sfințenia și perseverența, (Apoc. 12.2) ele pot reprezenta răutatea și viclenia, de aceea în Apocalipsa 2.20, e denunțat pericolul admiterii Iezabelei, ca una care dându-se proorocită, aduce în Biserică practici idolești și tot în Apocalipsa 17.1-6; e prezentată Biserica falsă, care o prigonește pe cea adevărată. Marea amăgire a creștinătății este că nu s-au păstrat nealterate cele trei măsuri de faină, care trebuiau să rămână fără aluat, în simplitatea cerută de Dumnezeu și pe o cale îngustă, în limita Cuvântului lui Dumnezeu, ori aluatul (practicile împrumutate de la păgâni, pentru îmbunătățirea cultului), a făcut să crească bisericile enorm de mult, dar ceea ce practică ele nu se mai justifică Biblic, ultimul cuvânt avându-l Iezabela.

În continuare voi trece în revistă spiritul în care Evul Mediu a înțeles Cina Domnului, botezul și aghiazma, și felul în care s-au menținut unele practici din afara Bibliei.

În fantasmеle și rătăcirile Evului Mediu se găsesc relatări despre numitele „*inelusine*” ființe ciudate care se căsătoreau cu *câte un muritor, cărora pentru a fi păstrate li se puneau anumite condiții, taina lor fiind descoperită întotdeauna după stropire cu aghiazma* astfel: Un tânăr nobil întâlnește în pădure o fată frumoasă plângând și care pretinde că a scăpat dintr-un mare progrom.

Urmează căsătoria, copiii născuți sunt reușiți, frumoși, dar bărbatul observă că soția sa se ferește de aghiazmă. Ajutat de un preot bărbatul își stropește soția cu aghiazma, iar ea iese urlând prin acoperiș.

O altă poveste cu caracter asemănător, are ca subiect sfințenia ostiei care trebuie păzită neapărat de profanare și mai ales de evrei care în ura lor față de Hristos caută să o profaneze străpungând măcar o fărâmitură de ostie (pâine sfințită) care la străpungere sângerează, sau în dușmănia lor varsă vinul din potir. Asemenea povești inventate pentru a-i asmuți pe credincioșii catolici împotriva evreilor sau a reformatorilor religioși au avut consecințe groaznice prin progromuri cu multă vărsare de sânge.

În cursul celei de a doua cruciade, a apărut credința că „ucigașii lui Dumnezeu,, pângăresc sfânta cuminecătură. Se ajunge prima dată la un episod sângeros în anul 1243 lângă Berlin unde mai mulți evrei bărbați și femei, au fost arși pe rug învinuiți că au săvârșit asemenea *nelegiuiri*.

În anul 1290 apare la Paris scrierea „Miracolul,, de Billeter, povestire devenită stereotipă și pentru altele în care o femeie săracă se lasă înduplecată de cămătarul evreu Ionatan, căruia îi datora bani să păstreze o ostie și să i-o aducă lui. Ea se împărtășește la Saint Merry, primește cuminecătura și i-o aduce. Acesta străpunge ostia care începe să sângereze. Familia lui se convertește, dar el refuză cu încăpățănare, este arestat și judecat. Și fiind că în casa lui s-a produs miracolul, pe locul casei lui e înălțată o capelă, iar alături se instalează călugări care dezvoltă sfântul sacrament.

Asasinate colective de evrei, genocide în Europa creștină de apus pentru așa zisele profanări de ostii, izbucnesc la Deggendorf în Bavaria în anii 1337-1338 și la Segovia în 1417, iar la Berlin în anii următori cu zeci de evreii uciși. În Parisul anului 1493 neexistând evrei se caută neapărat, „anatori” de ostii chiar dintre catolici și astfel cade victimă un preot din Ivry Jean Langelos confesor notabil, învinuit că corupt de evrei, a smuls din mâna unui preot care slujea la Notre-Dame ostia și potirul și le-a vărsat pe jos. E arestat, declară că totul a făcut în deplinătatea facultăților mintale și că-l așteaptă pe același Mesia pe care-l așteaptă și evreii. Pentru aceasta i se taie limba după care e ars de viu.

Pentru combaterea reformei religioase și a stârni ura împotriva evreilor ia amploare *teatrul sacru* în care se joacă piese cu subiecte incitante. Astfel în piesa „Misterul sfintei

ostii,, un cămătar evreu de data aceasta Polonez printr-o femeie datornică își procură o ostie sfințită. Actorul declamă pe scenă: „M-a apucat pofta s-o răstignesc, s-o arunc în foc, să dau cu ea de pământ, s-o schingiuesc, s-o fierb și s-o zdrobesc cu pietre,, ostia sângerează dar rămâne intactă. Familia evreului se convertește dar el preferă să moară ars pe rug.

Reforma protestantă combate aceste basme și *acuza biserica catolică că are un Dumnezeu de aluat*. Iar ceea ce condamnă protestanții este împărțășania cu forța a numiților eretici și apoi ducerea lor al execuție. *Edward Gibon* ocupându-se în lucrarea sa de persecutarea donatiștilor și arienilor spune: „provincii întregi au fost pustiite prin expediții militare menite să lichideze orice opoziție în materie de credință, care nu era în concordanță cu religia oficială dar era în concordanță cu Biblia. Convertirea celor de altă credință la credința oficială din Bizanț se făcea și acolo prin tot felul de torturi. Ritualul botezului era administrat forțat copiilor și femeilor în care scop erau smulși din brațele prietenilor și părinților lor.

Gura celor ce trebuiau să primească cuminecătura era deschisă cu un mecanism de lemn. În timp ce anafura le era înfundată pe gât... (E.Gibon „Istoria declinului și prăbușirii imperiului Roman,, vol. II)

Toate cele de mai sus au fost consecința necunoașterii sensului adevărat al botezului și Cinei Domnului considerând că indiferent de credința sau necredința cuiva, omul se sfințește prin contactul cu apa botezul sau împărțășindu-se cu pâinea și vinul devenind astfel creștin, ceea ce e complet eronat, catolicii emițând doctrina *transsubstanțierii* precum că în timpul binecuvântării pâinii și vinului aceste elemente transformându-se chiar în trupul și sângele Domnului, cu toate că și una și alta din lucrări, atât botezul cât și împărțășirea cu trupul și sângele Domnului, cer din partea credinciosului, o transformare lăuntrică interioară în bine și apoi botezul și împărțășirea.

În ce privește felul de a boteza ortodocșii botează prin întreită scufundare iar catolicii prin stropire. Petru cel Mare pentru a-i civiliza pe ruși deschide poarta spre Occident. Polonezii stăpâni ai Bielorusiei le impun catolicismul și implicit botezul conform ritului respectiv, prin stropire. Filaret patriarhul după o detenție de opt ani în Polonia nutrește o ură nemărginită împotriva catolicilor (a ereziei Latine) de aceea odată ajuns la putere dispune rebotezarea prin scufundare a celor botezați conform ritului Catolic.

În Biserica Catolică a fost reactualizat botezul oamenilor maturi în perioada creștinării forțate a unor popoare germanice păgâne, a musulmanilor și a evreilor. Unii evrei și musulmanii având funcții importante pentru a nu le pierde s-au creștinat dai- în cele mai multe cazuri își practicau cultul pe ascuns.

Unii dintre ei ocupând funcții înalte chiar în erarhia bisericească ca de exemplu Salomo Halevy rabin din Burgos, care sub numele de Pablo de la Santa Maria a devenit episcop a acestui oraș. Însă în ochii opiniei publice Spaniole și a *vigilenței inchiziției* pata originii nu se ștergea.

Aceasta a făcut ca încă de la începutul secolului al XV-lea să apară *statute de puritate*, pentru a interzice ocuparea unor funcții de către cei cu origine religioasă necreștină cu toate că respectivi au fost botezați. Deci pe de o parte creștinare forțată, pe de altă parte suspiciune totală.

În anul 1449 magistrații din Toledo, în ciuda opoziției regelui Castiliei Juan al II-lea și a papei Nicolae al V-lea, emit următorul statut: „Noi declarăm specific statului, că toți acești susnumiți convertiți, descinzând din perversul neam al evreilor trebuie să fie considerați drept infami, neîndemânatici, inapți și nedemni de a avea un beneficiu sau vreo funcție publică sau beneficiu particular în suspomenitul oraș Toledo și pe pământurile sale, de a depune mărturie, ca scriitori publici sau ca martori, ca și de a avea drepturi de senior asupra vechilor creștini din sfânta credință catolică.

Dacă în Spania în prima fază practicarea religiei mozaice și mahomedane a fost tolerată, odată cu înființarea inchiziției se iau măsuri drastice asupra acelor creștini proveniți din religiile de mai sus, care erau bănuți că practică în ascuns religiile de unde au provenit, ceea ce dădea loc unor denunțuri tendințioase, ducând la supliciu oameni nevinovați.

În Spania s-a ajuns să se considere că nu era o infamie mai mare de a fi blasfemitor, hoț, bandit, de drumul mare, adulterin, profanator și a fi împovărat de toate viciile, cât a avea strămoși evrei chiar dacă au trecut sute de ani de la convertirea lor. Și cu toate că neamurile au primit pentru prima dată botezul din mâna evreilor Petru, Pavel, Ioan sau Andrei, asemenea sutașului Corneliu și a atâtor credincioși dintre neamuri, făcuți părtași mântuirii date de Domnul Isus Hristos născut în seminția lui Iuda și cu toate că evreul Pavel proclamă între creștini desființarea tuturor barierelor, de ordin național prin cuvintele: *„Nici nu mai este nici grec, nici Iudeu, nici tăiere împrejur nici netăiere împrejur, nici Barbar, nici schit, nici rob, nici slobod, ci Hristos este totul în toți,,* (Col.3.11) totuși bisericile Catolică și Ortodoxă, considerându-se deținătoarele tuturor harurilor și adevărilor, au distrus tot ce le ieșea în cale, dacă nu era de acord cu dogmele lor stabilite de sinoade, fără bază Biblică, atunci când au avut puterea statului de partea lor.

Capitolul XIV

CRUCEA

Prefață

Lumea creștină a adoptat semnul crucii ca semn consacrat al creștinismului urmare faptului că Domnul nostru Isus Hristos a fost răstignit pe o cruce. Și nu numai ca semn al creștinismului ci ca o amuletă care are puterea de a-i ocroti pe cei ce o poartă sau se însemnează cu semnul ei, Biserica Ortodoxă închinându-i chiar un imn acatist, prin care îi cere ocrotire.

A fost semnul crucii semnul creștinismului chiar de pe vremea apostolilor? S-a pus accent pe semnul crucii până la venerare chiar după răstignirea Domnului, sau a fost o adaptare târzie, adăugată la alte adaosuri și practici împrumutate de la păgâni?

În cele ce urmează vom căuta să elucidăm problema în primul rând în lumina Sfintelor Scripturi și totodată a istoriei, care ne dezvăluie, timpul și motivația adoptării crucii ca semn al creștinismului ajungând până la venerarea ei și atribuindu-se puteri miraculase.

Autorul

CRUCEA

„Fiindcă propovăduirea crucii este o nebunie

pentru cei ce sunt pe calea pierzării;

dar pentru noi, care suntem pe calea mântuirii,

este puterea lui Dumnezeu.“

(1 Cor. 1.17)

În antichitate printre multiplele moduri de a-i pedepsi pe cei vinovați era și răstignirea. Acest mod de pedeapsă pentru cei intrați în conflict cu societatea sau conducătorii ei are o origine veche. Babilioneni, persanii, fenicienii, și chiar cei din Cartagena își răstigneau infractorii. Spre lauda grecilor și a egiptenilor putem spune că ei nu aplicau asemenea pedeapsă crudă, pe când romanii s-au dovedit deosebit de cruzi în a-și pedepsi infractorii. Acest mod de pedeapsă nu era aplicabil cetățenilor romani, ci se aplica numai cetățenilor cetăților cucerite, străinilor și sclavilor.

Corpul condamnatului era bătut în piroane ori legat cu frânghia de corpul vertical al crucii. Istoria atestă că pentru răstignire se foloseau mai multe formate de cruci pe care erau răstigniți infractorii.

Prima era crucea numită a sfântului Antoniu în formă de (T), a doua era crucea Latină sau, cruix immasa,, care avea patru brațe egale (+), a treia era cea numită a SfAndrei (X) și al patrulea fel de a răstigni era un simplu stâlp înfipt în pământ, (I) în care atât mâinile și picioarele erau bătute în câte un singur cui, adică mâinile erau ridicate deasupra capului și bătute una peste alta. Deasemeni și picioarele

În privința răstignirii Domnului Isus părerile sunt împărțite, în ce privește formatul lemnului răstignirii, din cele patru enumerate fiind acceptate una din cele două forme (T)-ul sau (+). După cum am amintit crucificarea era cel mai crud mod de a pedepsi un om. Condamnații erau bătuți cu bice care aveau la capete bile de plumb, dar pentru a nu provoca prematur moartea loviturile se limitau la patruzeci. Iar în cazul unor pedepse mai

mici, nu în cazul răstignirii loviturile se limitau la 39 adică 40-1, pentru a nu-l degrada pe cel în cauză.

Obiceiul vechi reclama ca condamnatul să-și ducă singur crucea la locul execuției, iar dacă era slăbit atunci se alegea unul dintre privitori să-l ajute. După unele aprecieri crucea putea să ajungă ca greutate la peste 70 de Kg. ceea ce era destul de mult pentru un om vlăguit, după unii osândind ducând numai partea transversală a crucii.

Via Dolorosa pe care a mers Domnul Isus la Golgota avea 600-700 m și era formată dintr-o serie de ulițe înguste, desfundate ori pietruite cu pietre de câmp, ceea ce pentru un trup torturat și pentru picioarele condamnatului era un chin suplimentar.

În cazul Domnului Isus, Simon din Cirena a fost silit să-I ducă crucea, la care evanghelistul face precizarea că el era tatăl lui Alexandru și Ruf care au devenit se vede ulterior creștini. Dacă nu cunoaștem formatul crucii nu cunoaștem cu exactitate nici modul ținuturii Sale.

Existau două modalități de a țintui. *Una* din ele era ca cel condamnat să fie bătut în piroane, crucea fiind întinsă pe pământ. Și apoi ridicată cu tot cu condamnat în poziție verticală. *A doua* modalitate era ca crucea să fie înfiptă în pământ, după care condamnatul era ridicat cu ajutorul scărilor și al funiilor pentru a fi ținut în piroane. În iconografie în funcție de viziunea pictorului răstignirea e prezentată în cele două forme precum și pe două feluri de cruci (T) și (+). În funcție de rezistența sa osânditul putea sta pe cruce de la câteva ore la câteva zile. Pentru a le grăbi moartea călăii le zdrobeau fluierile picioarelor ceea ce în cazul Domnului Isus s-a dovedit inutil. Medicii zilelor noastre au studiat ce se poate întâmpla cu un asemenea osândit și au ajuns la următoarea concluzie: Cuiul era bătut între primul și al doilea rând de vase carpiene, unde există ligamente puternice care leagă oasele într-un tot unitar. Deasupra sa se află un tendon foarte puternic, care poate susține greutatea corpului. Nici un os nu este atins în acest caz dar conform doctorului Parizian Pierre Barbet prin această modalitate de batere a cuiului este atins un nerv deosebit de sensibil și excitabil care provoacă dureri îngrozitoare și contractă degetul mare. Contractarea în acest mod a mușchilor este dementțială. O durere sfâșietoare, inimaginabilă. Brațele sunt bătute sub un unghi de 90 de grade față de axul corpului, prin aceasta cutia toracică mărindu-și capacitatea.

Datorită acestei modalități de a bate cuietele, condamnatul atârna numai în mușchi, deoarece oasele și tendoanele încheieturilor nu puteau participa la acest act de susținere a corpului în aceeași măsură, în care ar fi făcut-o dacă mâinile ar fi bătute vertical.

Urmare a întinderii îndelungate a brațelor, se formează o contracție neobișnuită a diafragmei, care determină o slăbire considerabilă a posibilității de a respira provocând sufocarea și învinețirea (cianoza) corpului din cauza imensei forțe de contracție. Această suprasolicitare a mușchilor, contracția lor și o proastă circulație a sângelui este urmată de o stare dureroasă (tetanizare) cu dureri dementțiale, pentru că osânditul este în permanență conștient.

În cele din urmă corpul se frânge. Convulsiile dureroase ale brațelor se reduc, cutia toracică înțepenește, precum și șoldurile și membrele inferioare, slăbesc mușchii și respirația, mușchii primind oxigen din ce în ce mai puțin. Temperatura mărită, transpirația abundentă, sunt urmate de rigiditatea post mortern.

După medicul Jawues Brehant, condamnatul odată ținut pe cruce își schimbă permanent poziția, mutând greutatea corpului de pe un picior pe altul și din mâini până în final va atârna inert de epuizare. Cu trupul atârnat pe brațe, diafragma nu mai poate elimina bioxidul de carbon din plămâni, urmând intoxicarea mortală a organismului. (Zenon Kosidovsky.-preluat din cartea „Giulgiul Sfânt de la Torino,, autor medicul Ceh R.W. Hynk)

Psalmul 22.16 o proorocie a suferințelor Domnului Isus spune: „*Jrfi-au străpuns mâinile și picioarele*” iar în Zaharia 13.6 găsim următoarele cuvinte: „*Și dacă-l va întreba cineva: „De unde vin aceste răni pe care le ai la mâini ?” el va răspunde: „în casa celor ce mă iubeau le-am primit,,*. Aceste prooroci s-au împlinit la timpul potrivit. Dar la timpul respectiv în Israel nu exista procedeul răstignirii și nimeni nu-și putea imagina despre ce este vorba.

Domnul Isus când cheamă ucenici le spune dinainte ce înseamnă a-L urma. Multă suferință și de aceea El închipuie aceste suferințe ca prin a purta o cruce.

Dar nimeni nu este chemat a purta crucea lui Hristos, pentru că El însuși și-a dus-o până la capăt. De aceea El spune: “Cine nu-și ia **crucea lui** și nu vine după Mine nu este vrednic de Mine,, .(Matei 10.38)

De aici înainte mă voi ocupa de felul în care creștinii primelor trei secole au înțeles să poarte crucea.

Bisericii din Smirna Domnul Isus îi spune: „*Nu te teme nicidecum de cei ai să suferi. Iată că diavolul are să arunce în temniță pe unii din voi ca să vă încerce. Și veți avea un necaz de zece zile. Fi credincios până la moarte și-ți voi da cununa vieții.,* (Apoc.2.10) Cercetătorii Bibliei au căutat să identifice perioada celor zece zile și le-au transpus în cele zece mari prigoniri pe care le-au suferit creștinii

Care au fost cauzele pornirii atâtor prigoniri și cu atâta furie? Iudeii primii vrăjmași ai creștinilor plini de râvnă pentru Legea lui Moise asemena lui Pavel în prima parte a vieții sale, îi considerau pe creștini vrednici de moarte, considerându-i călcători ai legii date prin Moise. În acest scop ei întărau fie oameni de nimic, fie femei cucernice, fie autoritățile romane pentru a pune stavilă activității lor.

Dar atât evreii cât și creștinii aveau ceva comun: Nu luau parte la jocurile păgâne de obște, nu luau parte la spectacole și nici la mesele păgâne din temple. Respingeau chipurile ca obiect de închinare și idolii păgâni, nu odată creștinii fiind confundați cu evreii care și ei aveau perioade de prigoniri. Așa că aparenta lor izolare de societate era un prilej de a-i socoti vrăjmașii societății de atunci.

Dar lucrurile nu rămâneau aici pentru că vrăjmașii lor răspândeau zvonuri alarmiste și tendițioase cu privire la practicarea cultului. Având în vedere că la Cina Domnului se vorbește de a mânca trupul Domnului Isus și a bea sângele Său, creștinii erau acuzați de omoruri rituale ceea ce stârnea ura societății. Și în toate cazurile și chiar în vremea comunismului izolarea credincioșilor neoprotestanți era privită de societate ca o atitudine dușmănoasă și periculoasă acuzându-i pe pocăiți chiar de omoruri rituale, în special pe martorii lui Iehova.

Atunci când Haman își propune pierzarea poporului Iudeu din Susa și din toată împărăția, el aduce un argument asemănător: „*în toate ținuturile împărăției tale este risipit un popor deosebit între popoare, care are legi deosebite de ale tuturor popoarelor și nu ține legile împăratului. Nu este în folosul împăratului să-l lase liniștit.*„ (Eстера 3.8)

Și dacă citim istoria și chiar vedem actualitatea în țările totalitare aceasta a fost și rămâne acuzația de bază, împotriva celor ce nu au înțeles să se supună unor reguli ce nu corespund cu Biblia și conștiința lor.

O altă „mare vină„, a creștinilor pentru care ei au suferit, era că ei nu înțelegeau să-i dea împăratului ce i se cuvine lui Dumnezeu, adică închinarea, iar împăratul Roman o cerea și aceasta.

Apoi ceea ce era specific creștinilor era că ei desființau barierele sociale și naționale ceea ce era socotit un început de anarhie, șa că pentru cele de mai sus creștinii au trebuit să poarte crucea.

Prima victimă a rigorismului Legii a fost Ștefan, iar primul val de prigoniri de mare amploare a fost pornit de împăratul Roman Nero; Tiberius Claudius Drusus Germanicus (54-68 A.D.) care a instituit un sistem de guvernare deosebit de crud, ajungându-se până acolo că și-a asasinat-o atât mama sa Agripina cât și soția Octavia.

Însuși profesorul și mentorul său Seneca filozof renumit a fost nevoit să se sinucidă pentru a nu fi dezonorat de zbirii lui Nero.

Urmare unui mare incendiu care a devastat Roma Nero e în pericol de a fi acuzat de acest dezastru. Din cele 14 cartiere ale Romei șase au fost distruse. Cu această ocazie au fost distruse mai multe temple și edificii publice.

Roma la aceea vreme avea 4 milioane de locuitori, cifră impresionantă pentru timpul respectiv. Se spune că atunci când flăcările erau în toi Nero urcat într-un turn cu harfa cânta prin analogie cu arderea Troiei, cântarea cu cuvintele: „Doresc să văd ruina tuturor lucrurilor„, Deci în pericol de a fi acuzat de incendierea Romei Nero dă vina pe creștini.

Publius Cornelius Tacitus (55-120) relatează faptele prin cuvintele: „*Datorită nelegiuirilor lor creștinii erau urâți de toată lumea. Hristos căpetenia lor de la care ei își luaseră numele, fusese osândit pe vremea împăratului Tiberiu de către procuratorul Pontius Pilatus și credința lui înăbușită pentru moment începu din nouă să se*

răspândească nu numai în Iudeea locul de obârșie a acestui rău, ci chiar la Roma unde se revarsă de pretutindeni toate grozăviile și (unde) tot ce e condamnat capătă faimă.

De aceea la început au fost înșfăcați creștinii care (își) mărturiseau credința. Apoi în urma denunțurilor o uriașă mulțime din rândurile lor au fost dovediți nu atât de vinovați de arderea Romei, cât a fi niște ființe care urau neamul omenesc. Și în vreme ce mergeau la moarte, creștinii erau batjocoriți în fel și chip; de pildă erau îmbrăcați în piei de fiare și apoi dați câinilor ca să-i rupă sfășindu-i, ori erau răstigniți pe cruce, ori erau arși pe rug, iar când se lăsa amurgul, erau arși de vii în chip de torțe pentru a lumina noaptea. Nero își oferise parcurile sale pentru aceste spectacole. El organiza chiar jocuri de circ, la care lua parte ca vizitiu stând de valma cu plebea, sau într-un faeton.

Din această pricină deși creștinii fuseseră osândiți ca oameni vinovați care meritaseră cele mai aspre pedepse, lumea începea să-i compătimizească pe cei osândiți, ca și cum aceste pedepse nu ar fi fost date în folosul obștesc, ci datorită cruzimii unei singure persoane; Nero (cf. Tacitus „Opere,, Anale” cartea a VI)

Pentru a scăpa de persecuții și pentru a se putea aduna, creștinii au fost nevoiți să caute un loc de refugiu în catacombe, galerii părăsite din care s-a extras piatră pentru construcțiile Romei și care aveau lungimi apreciabile. Dar nici aici nu au fost în siguranță mult timp.

Au apărut vânzători care-i dădeau pe mâna autorităților, care fie că-i ridicau cu grămada de acolo, fie că-i zideau acolo de vii ca să moară de foame. Judecata celor învinuiți era sumară. Li se cerea să-și tăgăduiască crezul și să ardă tămâie în cinstea împăratului, iar dacă refuzau erau condamnați la moarte.

În timpul primului val de prigoniri (54-68) au fost martirizați sfinții apostoli Petru și Pavel, Aristarh Macedoneanul, Trofim Efeseanul, Iosif numit și Barsaba, Anania din Damasc, Erast vistiernicul cetăți Corint, etc.

Al doilea val de prigonire a fost pornit de Domițian. Titus Flavius Domitius (81-96) fiul lui Vespasian cuceritorul Ierusalimului, care a întărit autoritatea imperială cu ajutorul armatei intrând în conflict cu aristocrația senatorială și care a purtat război și împotriva dacilor (87-89). Pentru a ațâța mânia publicului împotriva creștinilor îi acuzau că sunt rebeli, că mănâncă carne de copii, că fac tulburări și dezordini. În această prigonire a murit Dyonisie Areopagitul, și a fost răstignit Simeon păstor din Ierusalim ruda Domnului Isus (fiul lui Cleopa fratele lui Iosif bărbatul Mariei).

Al treilea val de persecuție a fost pornit de împăratul Traian; Marcus Ulpius Traianus (98-117) care inițial a fost asociat la domnie cu Nerva Marcus Cocceius (96-98). Dacă poporul Român se laudă cu acest împărat ținând la originea sa latină, trebuie să cunoaștem că el a fost un prigonitor al creștinilor, iar romanii remarcându-se printr-o deosebită cruzime în a-și ucide infractorii sau pe creștin[^] așa că a susține romanitatea poporului român în paguba adevăratului creștinism. păstrând cu sfințenie obiceiurile moștenite de la dâșii ne facem părtași crimelor lor, la care amintesc că papa Grigore cel

Mare pe considerente politice, a ajuns până acolo încât să decreteze scoaterea lui Traian din purgatoriu, în anul 600.

Ordinul dat de Traian a fost ambiguu dar suficient pentru a-i prigoni pe creștini: *“Pot fi judecați creștinii, dar nu-i poate învinui oricine, ci numai persoane cu vază (influențe),, în aceea perioadă Pliniu un filozof păgân îi trimite împăratului în apărarea creștinilor o relatare a felului lor de a-și practica cultul: „Vina creștinilor este că le place să se adune la un timp (zi) hotărâtă, dimineața în zori, să cânte anumite cântări unui anumit Hristos Dumnezeul lor. Promit să se abțină de la furturi și crime, să nu înșele pe nimeni. La adunările lor ei iau pâine și vin și apoi se despart în liniște fără a face nici un rău nimănui.*

În această perioadă a fost martirizat Clement Romanul și Ignațiu presbiterul Bisericii din Antiohia despre care se spune că a fost copilul pe care Domnul Isus l-a luat în brațe pentru a da apostolilor o pildă de nevinovăție și bunătate.

După moartea lui Traian a urmat la tron Adrian, care la apelul lui Quadratus păstorul Bisericii din Atena, a sistat persecuțiile. Fiul său Antonius Pius continuă politica de toleranță, perioadă în care creștinii au putut să se înmulțească și să se organizeze.

Urmează al patrulea val de persecuții inițiat de împăratul filozof Marcus Aurelius, Cu acest prilej și-au dat viața pentru credința lor printre alții și Policarp din Smirna și Justin Matirul.

Al cincilea val de prigoniri a fost pornit de Comodius (180-192) și în continuare de Sever. Acesta a fost îngrijit de un medic creștin și la început s-a arătat favorabil creștinilor, ca apoi să-și schimbe atitudinea și să-i persecute.

Totuși creștinii s-au înmulțit, lucru ce-l putem cunoaște din scrisoarea lui Tertulian avocat creștin din Cartagena care-i scrie guvernatorului: „Dacă voiești și mai departe să-i persecuți pe creștini, te întreb ce ai de gând să faci cu miile de creștini de toate vârstele și din toate clasele sociale care se vor prezenta de bună voie înaintea ta și se vor declara creștini? Vei avea destule săbii ca să stingi viața acestora? Numai din Cartagena va trebui să duci la eșafod o zecime din locuitori. Apoi printre victime, vei afla pe rudele și prietenii tăi intimi, persoane distinse ale orașului, bărbați și femei din familii nobile, Dacă nu-ți este milă de noi, fie-ți milă de Cartagina și de provincia a cărei guvernare ți s-a încredințat.,,

Anul 235 este socotit al șaselea val de persecuții, al cărui inițiator a fost împăratul Maximus.

În anul 249 a pornit al șaptelea val de persecuții, vinovat de aceasta făcându-se împăratul Decius (Caius Massius Quintus Decius Traianus) care a domnit doi ani. Și el a luptat împotriva dacilor liberi. Motivul cel mai grav al persecuțiilor era că creștini nu-l recunoșteau pe împărat ca divinitate.

Al optulea val de persecuții are ca dată anul 257 pornit de împăratul Valerian (Publius Valerianus) care a domnit între anii 253-260. Aceasta timp de patru ani a tolerat creștinismul, dar intrând sub influența magicianului Macrianus a început persecuția.

Presbiterul unei biserici din Roma numit Laurențiu a fost somat de autorități să le predea comorile pe care credeau ei că le deține Biserica. Dar pe lista de ajutorare a Bisericii figurau un număr de 1500 de săraci, orfani și văduve.

Laurențiu i-a adunat pe toți aceștia și s-a prezentat la reședința guvernatorului, declarând că aceasta e comoara Bisericii. Socotind aceasta ca o insultă la adresa sa, guvernatorul a dat ordin ca Laurențiu să fie torturat și apoi prăjit.

Al nouălea val de persecuții a fost pornit de împăratul Decius Domitius Aurelianus (270-275) Acesta a avut o domnie scurtă. Sub presiunea goșilor și a dacilor liberi a dispus retragerea armatei din Dacia la sudul Dunării (271), în schimb a restabilit autoritatea imperiului Roman în Orient, dar după cinci ani de domnie a fost ucis de proprii lui soldați. S-a proclamat *JOominus et deus*, adică domn și Dumnezeu voind să întărească cultul împăratului. Singurii care nu acceptau acest cult erau creștinii, de aceea ei au fost și primele victime.

Chiar dacă împăratul nu a dat ordin expres ca creștinii să fie persecutați, magistrații în virtutea faptului că ei nu ardeau tămâie în cinstea împăratului și pentru a-i deposeda de averi, căutau orice prilej ca să-i tragă la judecată.

Început în anul 64, necazul de zece zile s-a întins pe o perioadă de 239 de ani cu întreruperi de mai scurtă sau lungă durată. Și fiind că Cuvântul trebuia să se îndeplinească a urmat și cel de al *zecelea val de persecuții* pornit în anul 303 de către împăratul Dioclețian; Caius Aurelius Valerianus Dioclețianus (284-305). Dacă după Aurelian creștinii au avut o perioadă de liniște în care timp s-au putut înmulți și zidi case de rugăciune frumoase, au început prin a-și pierde vigoarea morală și spiritul Evanghelic.

Despre împăratul Dioclețian se spune că a avut o origine modestă, părinții săi fiind sclavi, dar îmbrățișând cariera armelor a urcat treptele erarhice până la cea de împărat pe tronul Romei.

Marea întindere a imperiului îl face să accepte încă doi tovarăși coregenți, pe Maxențiu un tovarăș al său de arme (285) și pe Constanțiu Clor, tatăl lui Constantin cel Mare precum la care s-a adăugat și Galerius. Creștinii înmulțindu-se și organizându-se sunt socotiți de împărat un fel de stat în stat. La formarea aceste concepții a contribuit și Galeriu care nu era favorabil creștinilor.

Astfel a pornit o mare persecuție împotriva creștinilor, dar ea nu a fost de aceeași amploare ca cele precedente, fiecare magistrat putându-i persecuta pe creștini sau putându-i tolera în funcție de propria concepție.

Astfel Constanțiu Clor guvernatorul răsăritului era tolerant cu creștinii și nu a respectat ordinul de a demola locașurile de cult creștine, de a-i deposeda de averi, de a-i degrada pe creștinii ce dețineau funcții publice și a le arde Bibliile . Persecuția a pornit în primăvara anului 303 când creștinii se pregăteau să serbeze pastile.

Istoricul creștin Eusebiu din Cezarea a fost martor ocular al acestor persecuții și notează că creștinilor li se aplicau cele mai variate și crude torturi.

Erau dați la lei care sloboziți din cuști se repezeau cu furie asupra creștinilor și nu odată în ultimul moment ajungând în preajma creștinilor să nu le facă nimic.

Au fost cazuri când creștinii erau îngropați de vii, li se dădea foc caselor, iar dacă încercau să fugă erau măcelăriți. Alții erau spânzurați cu capul în jos deasupra unui foc care ardea lent. Unii erau omorâți cu securea, alora li se smulgeau unghiile, sau li se vârău sub unghii așchii ascuțite. Li se turna plumb topit pe spate, sau pe părțile sensibile ale corpului. În Antiohia grătarul înroșit era un mijloc obișnuit de tortură. În anul 304 Dioclețian a murit, dar persecuția a fost continuată de urmașul său Galerius.

Odată cu terminarea necazului de zece zile, începe să apună și perioada de glorie a creștinismului. Un creștinism persecutat nu era de natură să atragă oameni interesați de câștiguri materiale, ci numai oameni întrădeavăr interesați de adevăr și de mântuire. Satana văzând că această metodă nu dă rezultatele dorite și nu poate distruge creștinismul caută alte metode. Le-a găsit și le-a folosit și le folosește cu succes. Un creștinism care să lucreze mână în mână cu statul. (*John Foxes,, Foxe's Christian martyrs of the world,, și Petru Popovici ,,Graiul martirilor creștini din primele secole,,*)

Domnul Isus când vorbește despre revenirea Sa în slavă spune: "Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului omului, toate semințiile pământului se vor boci și vor vedea pe Fiul omului venind pe norii cerului cu putere și cu o mare slavă.," (Matei 24.30)

Orice stat, orice grupare politică, social-culturală, comercială sau industrială precum și diferite cluburi, la înființare își aleg drept simbol o emblemă oarecare cu reprezentare sugestivă. Cu cât acest semn are o tradiție, o vechime mai mare, cu atât cel ce-l poartă se mândrește mai mult cu el. Știința care se ocupă cu studiul emblemelor se numește heraldica.

Având în vedere că Domnul Isus a fost răstignit pe o cruce creștinii de azi au adoptat ca semn al creștinismului crucea. Cu toate că dacă am vrea să studiem lucrurile bine, nu se știe dacă crucea răstignirii a fost cea a Sf. Antoniu (T) sau crucea Latină (+).

Studiind istoria picturii Bizantine putem cunoaște că în primele secole creștinii nu au adoptat crucea ca semn al lor. Casele de rugăciune aveau ornamentație simplă, florală sau animală. Semnele consacrate ale primilor creștini au fost: *Ancora simbolul speranței, porumbelul simbol al Duhului Sfânt, ramura de /inie simbolul păcii, și peștele care avea două semnificații: prima sugera curăția prin apa botezului și a doua bazat pe numele său*

grecesc IKTIUS care luat literă cu literă poate fi transpus în fraza: “Isus Hristos Mântuitorul Fiul lui Dumnezeu...

Crucea pentru creștinii primelor secole când răstignirea încă era folosită curent, era un semn al batjocurii, al blestemului pentru că în Legea lui Moise scrie; „*blestat este cel ce e spânzurat pe lemn.*”, Iar dacă creștinii primului secol ar fi adoptat crucea ca semn distinctiv, societatea le-ar fi considerat o grupare criminală care promovează răstignirea, ceea ce ar fi dus la o și mai mare respingere și repulsie din partea unei societăți în care acest mod de pedepsire era folosit curent fiind interzisă după anul 313.

Cu această problemă a fost confruntat și SfAp.Pavel când spune: *Judeii, într-adevăr cer minuni și grecii cer înțelepciune; dar noi propovăduim pe Hristos cel răstignit, care pentru iudei este o pricină de poticnire și pentru neamuri o nebunie*.,, (1 Cor. 1.22-23) De ce pentru evrei propovăduirea unui Hristos răstignit era o pricină de poticnire? Pentru că ei considerau că Pavel le propovăduiește credința într-un om blestat care a fost atârnat pe lemn.

În schimb, grecii credincioși eroilor și semizeilor, nu înțelegeau cum un fiu de Dumnezeu, a fost lăsat la voia oamenilor să fie torturat și ucis, când semizeii lor făceau ravagii între dușmani. Așa că la aceasta mai lipsea și semnul crucii ca să fie purtat și adorat de creștini, pentru ca poarta către mântuire să fie închisă de tot.

Așa că nici într-un caz în acel timp și în acele condiții crucea nu putea fi obiect de venerație ca în zilele noastre. A adopta semnul crucii ca semn, ca emblemă a creștinismului, când oamenii erau răstigniți cu nemiluita, vinovați sau nevinovați, ar fi aruncat o blama, o hulă în plus asupra creștinilor.

În vremurile noastre există patru feluri de a executa condamnații la moarte și anume; împușcarea, spânzurarea, arderea pe scaunul electric și otrava. Cum ar vedea societatea o grupare care pentru faptul că liderul lor a fost împușcat, electrocutat sau spânzurat, ar purta ca emblemă una din aceste semne pușca, scaunul electric sau ștreangul?

O dovadă că primii creștini nu puneau accent pe semnul crucii îl putem vedea din Noul Testament pe următoarele considerente: în cele patru Evanghelii se vorbește despre răstignirea pe cruce a Domnului Isus fără a se preciza formatul ei (+) sau (T), dar dacă trecem în Faptele apostolilor putem vedea că nu se mai pomenește de cruce ci de lemn. conform următoarelor texte: „*Jumnezeul părinților noștri a înviat pe Isus, pe care voi L-ați omorât atârându-L pe lemn.*” (Fapte 5.30) „*Și după ce au împlinit tot ce este scris despre El. L-au dat ios de pe lemn și L-au pus într-un mormânt.*”, (fap. 13.29) „*Fiind că estescris: „Blestemat e oricine e atârnat pe /m;i...*”(Gal.3.13) „El a purtat păcatele noastre în trupul Său pe lemn.”(1 Petru 2 24) Așa că din cele de mai sus putem vedea că crucea ca obiect cu format precis nu-și mai avea locul între creștinii veacului apostolic.

În lucrarea, „*Religia tainică a Babilonului – Antică și modernă*”, autorul Ralph Edward Wodrow, la paginile 54-55, caută să dea un răspuns problemei, dat fiind că s-a adoptat ca cruce a răstignirii, crucea încrucișată. Iată ce spun autorul: „Mai rămâne o întrebare. Isus

a murit pe o „anumită,, cruce. Ce formă avea aceasta? Unii cred că ar fi fost un stâlp de tortură, fără să aibă o bară orizontală. Cuvântul,, cruce,, exprimă automat sensul că cele două bucăți de lemn se încrucișează într-un anumit punct sau unghi, dar cuvântul grecesc din care e tradus cuvântul „cruce,, în Noul Testament „*stauros (S)taupoo*” nu are acest înțeles. *Acest cuvânt fiind tradus de Cornilescu în două moduri. În evangheliile prin cruce, iar în continuare prin lemn.* (Mat. 27.40; Fapte.5.30) Cuvântul însuși înseamnă pur și simplu un stâlp, care se află într-o poziție verticală. Deci dacă obiectul pe care a fost răstignit Domnul Isus n-a fost mai mult decât aceasta, atunci nu se poate vorbi de loc despre o „cruce,, (ca atare). Lucrul acesta ar arăta limpede „nebulia,, de a „creștina,, mai multe tipuri de cruci. Pe de altă parte afirmația lui Toma, despre semnul cuielor la plural, din mâinile Domnului Isus (Ioan 20. 25) ar putea indica faptul că pe stâlpul vertical a fost prinsă bârna orizontală, pentru că dacă ar fi fost stâlp vertical, mâinile Domnului ar fi fost străpunse de un singur cui nu de mai multe, așa că ar rămâne ca valabile crucile în formă de (T) sau (+), căci dacă crucea era încrucișată, pe partea de sus, nu se putea scrie textul propus de Pilat, în limbile latină, greacă și evreească „acesta este împăratul iudeilor,, text destul de lung, care nu ar fi încăput, pe partea superioară a crucii, dacă se scria pe ea, cum apare în iconografie, “de aceea se crede că textul a fost scris pe partea transversală a crucii, rămânând valabile cele două tipuri pomenite mai sus (+) sau (T)

Și acum să vedem ce semn a purtat Domnul Isus, ce semne le-a promis celor ce vor crede și despre ce semne ale Domnului Isus vorbește Pavel apostolul. Domnul Isus a înviat. Arătările lui se înmulțesc dar un apostol este nemulțumit. Lui nu i s-a arătat Domnul. Aceste a fost Toma. Totuși pentru întărirea dovezii învierii Sale Domnul Isus I-a lăsat pe Toma să caute dovezi. Ce a zis Toma? *“Dacă nu voi vedea în mâinile Lui semnul cuielor și dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielor și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui nu voi crede.,* După opt zile Domnul se arată din nou ucenicilor. *Toma este prezent, iar Domnul Isus îi spune: “Adu-ți degetul încoace și uită-te la mâinile Mele; și aduți mâna și pune-o în coasta Mea; și nu fi necredincios, ci credincios.,* (Ioan 20.25,27) Să fim cu luare aminte, Toma nu zice despre semnele cuielor ci despre **semnul** cuielor ca un tot unitar.

Atunci Când vorbește despre revenirea Sa Domnul Isus vorbește despre semnul Fiului omului care va apare pe cer. În ce poate consta acest semn? Noi știm că orice om când își face actul de identitate dacă are semne particulare i se notează în act acest lucru. Domnul Isus are și El semnul Său particular și acesta este semnul cuielor și a sulitei din coasta Sa. Semn care nimeni nu are voi să-l poarte, iar dacă cineva le-a primit în cine știe ce împrejurare cum se întâmplă în lumea Catolică, cu oameni care au primit aceste stigmate, ele nu sunt de la Dumnezeu, pentru că ele în loc să îndrepte privirea spre Mântuitorul Isus Hristos, îndreaptă privirea la sfințenia acestor oameni, osemintele lor devenind obiect de venerație, pelerinaj și speranța unor miracole. Astfel credincioșii nu sunt duși la Cel ce este ușa oilor Domnul nostru Isus Hristos, ci le îndreaptă privirile în altă parte, căutând a intra în staul nu prin Ușa care este Hristos ci sărind ca tâlharii și hoții pe altă parte prin osemnatele acestor oameni.

Totuși pentru a susține sfințenia seninului crucii se sugerează că crucea ca semn consacrat poate fi descoperit și în Vechiul Testament recurgându-se la niște răstălmăciri:

De exemplu când Iacov i-a binecuvântat pe fiii lui Iosif, și-a încrucișat brațele punând mâna dreaptă pe capul celui mai mic. Iosif crezând că tatăl său a uitat care din fii e mai în vârstă a căutat să corecteze „greșeala.”, Dar credincioșii semnului crucii consideră că încrucișarea brațelor lui Iacov e dovadă că semnul crucii, fost consacrat chiar din Vechiul Testament. Dar dacă luăm geometric mâinile nu pot fi încrucișate în asemena condiții decât sub forma (X)-ul crucea Sf.Andrei. Al doilea argument de află în Ezechiel: “*Domnul a zis: “Treci prin mijlocul cetății, prin mijlocul Ierusalimului și fă un semn pe fruntea oamenilor care suspină și gem din pricina tuturor urâciunilor care se săvârșesc acolo*” (Ezechiel 9.4) Credincioșii semnului crucii imediat au zis că ei au fost însemnați cu semnul crucii cu toate că nu se spune în ce consta semnul, din care unii susțin că nu era crucea romană încrucișată ci (T)-ul, care era simbolul zeului Tamuz. Ori Dumnezeu nu avea nici un interes să-și însemne copii Săi cu semnul lui Tamuz sau al arborelui vieții (+), care erau semne păgâne.

Așa că un creștin adevărat rămâne la semnul care l-a convins pe Toma că Domnul Isus a înviat.

În ce-i privește pe credincioșii. Domnul Isus le-a dat și lor niște senine bineînțelese nu semnul crucii, de aceea El spune: „*Iată semnele care vor însoți pe cei ce vor crede:., în Numele Meu vor scoate draci, vor vorbi în limbi noi, vor lua în mână șerpi; dacă vor bea ceva de moarte nu-i va vătăma; își vor pune mâinile peste bolnavi și bolnavii se vor însănătoși.*” (Marcu 16.17-18)

Așa că semnele Domnului Isus sunt semne de putere nu niște embleme și semne moarte. Tot legat de semne Sf.Ap.Pavel spune: „Semnele unui apostol le-ați văzut printre voi în toată răbdarea, prin semne, puteri și minuni care au fost făcute între voi .. (1 Cor.12.12) Semne minunate, dar Pavel vorbește și despre altfel de semne: „De acum încolo nimeni să nu mă mai necăjească, pentru că port semnele Domnului Isus pe trupul meu.” (Gal. 6.17) A venit Pavel apostolul în părțile Galatiei cu o cruciuliță la gât pentru a fi recunoscut, sau a pus-o pe mantia pe care a lăsat-o la Troa la Carp? Nici vorbă de așa ceva. Natura și originea semnelor pe care le purta apostolul în trupul său le putem cunoaște din 2 Cor. 11.23-27. Aici apostolul arată toată suma de necazuri pe care le-a avut și să nu uităm.

Primii creștini nu se împopoțonau cu embleme și nici nu adunau relicve, ci căutau cu sacrificii mari să-L vestească pe Hristos și totodată să-și păstreze ființa lor de chemați la mântuire și trimiși ai Domnului.

În sprijinul venerării crucii au fost emise două teorii.’ prima cea a viziunii împăratului Constantin cel Mare și a doua cea a aflării adevăratei cruci de către mama sa Elena.

În primul caz există două versiuni și două ipoteze: Se spune că în anul 312 înainte de lupta cu Maxențiu de la podul Milvius de lângă Roma, împăratul Constantin ar fi văzut pe cer semnul crucii cu inscripția,, în acest semn vei învinge,, . Dar conform lui Mircea Eliade din „Istoria credințelor și ideilor religioase”, aflăm că existau două versiuni ale acestei viziuni: prima cea a lui Eusebiu din Cezarea care susține că împăratul a văzut ziua

semnul crucii cu inscripția amintită, iar Lactanțiu un istoric Latin susține că împăratul a *visat semnul ceresc*, cu inscripția “*Vei învinge luptând*”, Ceea ce nu e totuna.

M. Eliade amintește că împăratul înainte de creștinare fiind de rit solar, posibil să fi văzut semnul soarelui (o roată înfocată cu patru spițe, n.a.) și atunci se întreabă istoricii: Ce a văzut Constantin împăratul. Crucea răstignirii sau semnul soarelui?

Totuși în clarificarea problemei avem datoria de a vedea ce zice și Sfânta Scriptură. După cum am amintit în alte capitole Domnul Isus și-a trimis apostolii ca pe niște oi în mijlocul lupilor. Când apostolii au cerut ca Domnul să facă să coboare foc din cer asupra unei cetăți a samaritenilor care nu le-au dat găzduire Domnul Isus le spune: “*Nu știți de ce duh sunteți însuflețiți ! Căci Fiul omului a venit nu ca să piardă sufletele oamenilor ci să le mântuiască*..”, (Luca 9.55-56) iar atunci când Petru scoate sabia și taie urechea robului marelui preot îi spune:., *Pune-ți sabia la locul ei ; căci toți cei ce scot sabia de sabie vor pieri*. “(Matei 26.52) Dacă Domnul Isus a fost atât de drastic în a elimina violența din gândirea apostolilor săi și dacă primii creștini în primii trei sute de ani au fost nonviolenți, și-a schimbat Domnul Isus atitudinea trimitându-l pe Constantin împăratul să ucidă oameni în numele și cu semnul crucii?

Eu nu pot să cred așa ceva. De aceea chiar dacă i s-a arătat pe cer semnul crucii, sau semnul ceresc al soarelui, această viziune nu putea fi de la Dumnezeu. Încredințarea creștinilor este că urmare acestei viziuni împăratul Constantin a pus semnul crucii pe steaguri și a biruit. Dar și aici este un semn de întrebare. Prof. Dr. Remus Rus, „în Magazinul Istoric”, zice că împăratul a văzut semnul crucii pe cer, dar pe steaguri a pus monograma (Labarum-ul) lui Hristos adică semnul X și P suprapuse, în care X=H iar P=R în scrierea Greacă. Aceasta ne face a raționa: Dacă împăratul a văzut semnul crucii de ce a pus pe steaguri monograma lui Hristos și nu crucea? La care vreau să amintesc că în stema Bisericii Ortodoxe Române este respectat această semn a lui Constantin monograma lui Hristos, dar încadrate de literele grecești a și o, adică începutul și sfârșitul conform Apoc.l.11. Fără a avea și semnul crucii.

Al doilea argument adus în sprijinul existenței adevăratei cruci a răstignirii e pus pe seama împărătesei Elena mama lui Constantin cel Mare. Cunoscut e faptul că o perioadă înainte de moartea sa în anul 327, această împărăteasă a locuit în Ierusalim. La apusul vieții sale ea s-a dus la Ierusalim și legenda spune că un evreu bătrân i-a arătat locul răstignirii Domnului.

Făcându-se săpături s-au găsit trei cruci. Dar nu se știa care ar fi cea pe care a fost răstignit Domnul. De aceea s-a recurs la următoarea metodă pentru identificarea crucii pe care a fost răstignit Domnul Isus: S-au dus la un bolnav. La atingerea cu primele două cruci bolnavul n-a reacționat, dar în momentul atingerii cu cea de a treia el s-a vindecat. Dar nu a rămas cu atât s-au dus la un mort au repetat procedeul și la aceeași cruce mortul a înviat.

Până aici toate bune, dar apelând la istorie aflăm că povestea a apărut la 100 de ani după moartea Elenei și nu la timpul respectiv, pentru că Eusebiu de Cezarea care a trăit în

perioada (263-340) în istoria sa nu pomenește despre acest eveniment, iar episcopul de atunci al Ierusalimului Ciril (315-386), nu confirmă acest lucru. Pentru elucidarea problemei vom apela la Biblie și la istorie.

Conform Legii lui Moise, contactul cu un mort om sau animal, sau cu un obiect aparținând unui mort atrăgea necurăția asupra celui în cauză, iar marele preot nu avea voie să se spurce nici la moartea tatălui său.

Sub imperiul acestei legi un om odată îngropat tot ce i-a aparținut sau a avut contact cu dânsul era ars. În cazul întoarcerii din război, toți cei ce au participat trebuiau să curețe orice haină purtată în război și să treacă prin foc tot ce suferă focul și de abea după șapte zile aveau voie să intre în tabără. (Numeri 31.19-24) Iar în Isaia 9.5 este scris: „Căci orice încălțăminte purtată în învălmășeala luptei și orice haină de război tăvălită în sânge, vor fi aruncate în flăcări ca să fie arse de foc,, însuși ziua de sabbat era pângărită dacă în aceea zi exista un om mort neîngropat, de aceea iată ce zice Scriptura: “De frică să nu rămână trupurile pe cruce în timpul Sabatului- căci era ziua pregătirii și ziua aceea de sabbat era o zi mare- iudei l-au rugat pe Pilat să zdrobească fluierile picioarelor celor răstigniți și să fie luați de pe cruce., (Ioan 19.31) Vedem că evreii rigoriști nu s-au dezmințit nici de data aceasta. Și acum ca și atunci evreii după ce-și îngroapă morții, ard tot ce le-a aparținut, sau le dau creștinilor, ca o facere de bine, așa că e sigur că după îngroparea răstigniților crucile au fost arse, pentru ca sabbatul să nu fie pângărit. Iar în ce-i privește pe creștini în primele două decenii de propovăduire ei încă nu s-au amestecat cu neamurile și deci nu le putem atribui practici care ar fi contrazis crezul lor în acest domeniu, care i-ar fi pus în conflict cu societatea iudaică intransigentă, care numai la zvonul că Pavel ar fi introdus niște greci în Templu dacă le-ar fi fost cu puțință I-ar fi linșat.

Domnul Isus a prezis că Ierusalimul cel care n-a cunoscut vremea când a fost cercetat, urma să fie distrus în așa măsură încât să nu rămână piatră pe piatră, în anul 70 profeția s-a împlinit. Dar creștinii credincioși Cuvântului când au văzut Ierusalimul înconjurat de oști s-au refugiat. Această fugă trebuia să fie atât de precipitată încât cei din Iudeea trebuiau să fugă la munți, cei ce erau pe acoperișul casei nu trebuiau să-și mai ia lucruri din casă și cei ce erau la câmp nu mai aveau timp să se întoarcă să-și ia haina. (Matei 24.16-18)

Credincioși cuvintelor Domnului Isus Hristos, creștinii au făcut întocmai. S-au refugiat de urgență pe muntele Pella și astfel au scăpat de furia romanilor. Totodată prin aceasta putem cunoaște că ei nu mai aveau timp să mai ia cu ei *relicve sfinte* (la care ei nici nu țineau) cum susține tradiția.

Furia romanilor a fost atât de mare încât au răstignit zeci de mii de evrei au ars Templul și au distrus totul. Dar lucrurile nu s-au oprit aici. În anul 135 A.D. un revoluționar iudeu pe jumătate nebun care s-a intitulat „fiul stelei,, (Bar Kohba) despre care a profețit Balaam, s-a răsculat din nou. Ierusalimul a fost din nou distrus, ars și arat i s-a schimbat numele în „*Aelia Capitolina*,, iar evreilor alungați din Ierusalim li s-a interzis a se apropia de oraș la o distanță mai mică de nouă Km. Față de cele de mai sus nimeni nu

mai putea cunoaște nici locul răstignirii și nici alte locuri socotite sfinte din Ierusalim cu care creștinii se laudă și unde se face atâta comerț pe seama credincioșilor. Pe de altă parte un lemn îngropat nu poate rezista 300 de ani în pământ fără să putrezească.

Un creștin adevărat crede în ceea ce au scris Evangheliștii și ce au scris apostolii și îi ajunge, pentru că ei au pecetluit mărturia lor cu viața.

În încheiere voi căuta să explic care este originea semnului crucii și cum a fost introdusă ca semn al creștinismului.

Am amintit că creștinismul a avut în general trei faze în dezvoltare; faza unui *creștinism persecutat* dar curat, cea a unui *creștinism tolerat și ajutat de stat* din vremea lui Constantin cel Mare și cea a unui *creștinism asupritor* care cu ajutorul împăraților Teodosius și Justinian i-au forțat pe păgâni să se creștineze.

Printre păgânii creștinați în asemenea condiții erau și oameni culți. Filozofi, care atunci când li s-a spus că Domnul Isus a fost răstignit, imediat au asociat răstignirea Domnului la semnul păgân al *arborelui vieții*, pentru că crucea a fost un semn păgân precreștin, un simbol cosmic, cu precădere în Egipt și în Orientul Mijlociu. Cele ce urmează au fost tratate de *Mircea Eliade*, în „*Istoria credințelor și ideilor religioase*„ și *Rev. Alexander Hislop* în „*The Two Babilons*„ și în cartea „*Religia tainică a babilonului*„, în cadrul dualismului lui Zoroastru crucea era simbolul coexistenței în mod necesar a binelui și a răului. În păstrarea echilibrului Universului, crucea sau arborele vieții, format din lemnul binelui și a răului simbolizând aceasta.

Apoi în *inelul vieții* cele patru puncte cardinale unite două câte două formau o cruce, la care se adaugă cele patru elemente ale naturii pământul apa focul și aerul puse în aceste puncte care formează tot o cruce. Aceasta ca gândire omenească.

Apoi egiptenii aveau *cheia vieții* adică T-ul, semnul zeului Tamuz, cu o toartă alungită care tot are aspect de cruce. *Deci acestor oameni când li s-a spus că Domnul Isus a fost răstignit pe cruce au asimilat imediat arborul vieții, inelul sau cheia vieții simboluri păgâne, cu crucea răstignirii.*

Ce a ajuns crucea în vremurile noastre? Păgânii din toate vremurile pentru a fi feriți de rele obișnuiau a purta la ei amulete sau talismane. Amuleta e un obiect de o oarecare formă descântat, la creștini sfințit, iar talismanul un înscris magic. În zilele noastre ziarele fac mare reclamă crucilor ca amuletă.

Cruci sfințite la Ierusalim, inelul Vieții rebotezat crucea arhanghelilor Mihail și Gavril, cheia vieții Egipteană, sau crucea armeană numită a păstorilor, toate acestea se vând cu asigurarea că odată obținut unul din aceste obiecte *sfințite*, cel ce le poartă este în mod sigur ferit de toate relele și are în viața de toate zilele succese deosebite. Iar în chip de talisman se face reclamă cărțuliilor, „*Visului Maicii Domnului*„, „*Brâului Maicii Domnului*„, „*Maica Domnului ocrotitoarea românilor*„, și câte altele care apără pe cel ce le poartă asupra lor chiar și de glonț.

Există încredințarea că diavolul fuge de cruce și mulți oameni susțin cu fervoare că dacă te însemnezi cu semnul crucii la nevoie chiar cu limba, diavolul își rupe picioarele fugind. Dar lucrurile nu stau așa. Am tăieturi din ziare în care apar vrăjitoare cu crucea în mână, cu crucea la gât și cu cărțile de ghicit răsfirate pe masă. Ele chiar își fac cruce când încep ghicitul.

Într-un ziar am găsit o metodă de dat în bobi și acolo scrie că după ce bobii au fost împărțiți pe diferite grămăjoare trebuie să se facă neapărat cruce asupra lor.

Nu odată în cazul magiei negre, se folosesc obiecte ce în prealabil au fost ținute în altarul unei bisericii prin mijlocirea cuiva care are acces acolo. Ziarele dețin rubrici pentru cei ce vor să întrebe rudele decedate în cazul unor probleme personale limită și răspunsurile sunt aproximativ aceleași. Trebuie folosită spovedania, lumânările, apa sfințită, închinarea la icoane, pomenile pentru morți și crucea pentru ieșirea din criză.

Așa că nici vorbă ca semnul crucii să fie un semn care să-l îngrozească pe diavol. Dimpotrivă el este în largul său folosind recuzita bisericii ortodoxe.

Neexistând o poruncă apostolică în ce privește felul de însemnare cu semnul crucii, cu care apostolii nu s-au însemnat, altele fiind semnele lor, facerea ei a luat mai multe direcții: în secolul al IV-lea după ce a fost abolită răstignirea, deci la peste 300 de ani după veacul apostolic, crucea se făcea cu un singur deget și numai pe frunte, în perioada următoare a început a se face cu întreaga mână, la frunte piept și umeri.

În secolul al XVII-lea ia naștere un conflict între Nicodim și Avacum (în Rusia) dacă crucea să se facă cu trei degete sau cu două. Ortodocșii de la piept încep cu umărul drept, catolicii cu umărul stâng.

În ce privește formatul crucii la catolici e simplă, iar ortodocșii în funcție de rit o au cu încă o încrucișare la fiecare dintre capete, și cu una sau două barete oblice în partea de jos, sau una dreaptă în partea de sus.

Deci dacă semnul crucii ar fi fost atât de important, sigur că apostolii Domnului ar fi dat indicațiile necesare, cum trebuie să se însemneze creștinii cu acest semn, dar prin faptul că au ignorat aceasta înseamnă că nici nu e necesar acest lucru și chiar păcătos, de aceea pentru poporul Român ținut departe de Evanghelie există soluția întoarcerii la Dumnezeu și numai la Dumnezeu.

Dar pentru aceasta trebuie să se lepede de toate încredințările idolatre de factură tradițională și superstițioasă și numai atunci Dumnezeu va binecuvânta România. La care fac precizarea: *Răstignirea pe cruce a fost folosită în tot timpul celor 300 de ani de persecuții, pentru creștini crucea fiind un semn respingător, iar pentru necreștini un semn al groazei. Cultul cruci luând amploare după ce s-a abolit Pedepsa prin răstignire, după anul 313.*

Sfârșitul volumului I

